

בשורה גדולה ללומדי הדרך היהודי

"הדרך היהודי"

עם "אוצרות יהודים"
הפרש החדש, הבהיר והמדויק
בשפה ברורה ובלשון קצרה.

תורה, נביאים, כתובים,
משנה, שולחן ערוך,
עמוד הימיני משנה ברורה
זוהר עם תרגום לשון הזוהר,
תהילים,
כתבי ברסלב.

פרויקט "תורה בשנה"
מהדורה מיוחדת
באותיות מאירות עיניים
מתנאים ללימוד גם בסינעה.

אוצרות יהודים

בראשית

כ"ג תשרי עד כ"ט תשרי

לפי ימים

ארגונים יהודיים

בתוספת "הכל הנצח", דבר יום ביומו מרכיב "ק"ז זע"א

"אוצרות יהודים"

הביאור המיוחד שכבש בסערה
את לומדי הדרך היהודי

יד ושם לעבר ה', ה"ר נחמן בן שמואל ליאני, מנמתי בדרך מערה
י"א כסלו תשס"ח

חובת תת"פ - שבת פרישת בראשית, כ"ג תשרי - כ"ט תשרי תשפ"ז

אוצרות יהודים

גוטמכר 5 בני ברק 5138948
טל 03-6186699 03-6186699
036186699X@gmail.com

להצטרפות - 03-6186699

ובעמדות "לנרדים פלטים"

ניתן להשיג באדי"ב:

Route 17M #515 Harriman, NY 10926
P: 845.476.8899 E: oitzreseyehidim@gmail.com

הָרִינִי מִקֶּשֶׁד אֶת עַצְמִי

בְּלִמּוּדִי/בְּתַפְלָתִי

לְכָל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּם שֶׁבְּדוֹרֵנוּ

וְלְכָל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּם שׁוֹכְנֵי עֶפְרָה

קְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמָּוֶה

וּבַפֶּרֶט לְרֵבֵנּוּ הַקְּדוֹשׁ

צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם

נָחַל גִּבֵּעַ מְקוֹד חֲכָמָה

רֵבֵנּוּ נַחֲמָן בֶּן פִּיגָא

זְכוּתוֹ תִּגַּן עָלֵינוּ אָמֵן

בראשית

לפי ימים • כ"ג תשרי עד כ"ט תשרי

הדף היומי עם פירוש אוצרות יהודים • נ"ך • משנה • שולחן ערוך • עמוד יומי משנה ברורה •
זוהר עם תרגום ללשון הזוהר • תהילים • כתבי ברסלב: ליקוטי מוהר"ן • ליקוטי הלכות • ספרי
רבינו על פי הסדר • ספר המידות • שמות הצדיקים • ליקוטי תפילות
פרשת השבוע ותיקון הכללי מופיעים בנפרד

נושאי הלימוד בחוברת ערוכים לפי ימות השבוע

בכל יום מרוכז חלק הלימוד השייך לאותו יום

הקש על היום הרצוי כדי לעבור אליו

יום שני

יום ראשון

יום רביעי

יום שלישי

יום שישי

יום חמישי

שבת קודש

לתיקון הכללי

לפרשת השבוע

ניווט בתוך החוברת

לחצו על הכפתורים למעבר מהיר בין הנושאים

חזרה לתוכן העניינים

לעמוד הקודם

לעמוד הבא

להצטרפות לקבלת החוברות

מעבר לארכיון החוברות

לחוברות מפרשות קודמות

בראשית א בראשית

אונקלוס א

א בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם
וְאֶת הָאָרֶץ: ב וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֵהוֹ וְבָהוּ
וַחֲשָׁךְ עַל-פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת
עַל-פְּנֵי הַמַּיִם: ג וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי-אֹר
וַיְהִי-אֹר: ד וַיֹּרָא אֱלֹהִים אֶת-הָאֹר וַיֵּרָא
טוֹב וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ:

רש"י

(א) בראשית. אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל ומה טעם פתח בבראשית משום (ותהליך ק"א) כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים שאם יאמרו אומות העולם לישראל לטטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים הם אומרים להם כל הארץ של הקב"ה היא הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו: בראשית ברא. אין המקרא הזה אומר אלא דרשוני כמ"ש רז"ל בשביל התורה שנקראת (משלי ח) ראשית דרכו ובשביל ישראל שנקראו (ירמיה ב) ראשית תבואתה. ואם באת לפרשו כפשוטו כך פרשהו בראשית בריאת שמים וארץ והארץ היתה תהו ובהו וחשך ויאמר אלהים יהי אור. ולא בא המקרא להורות סדר הבריאה לומר שאלו קדמו שאם בא להורות כך היה לו לכתוב בראשונה ברא את השמים וגו' שאין לך ראשית במקרא שאינו דבוק לחיבה שלאחריו כמו בראשית ממלכת יהויקים. ראשית ממלכתו. ראשית דגנך אף כאן אתה אומר בראשית ברא אלהים וגו' כמו בראשית בראו ודומה לו תחלת דבר ה' בהושע כלומר תחלת דבורו של הקב"ה בהושע ויאמר ה' אל הושע וגו'. וא"ת להורות בא שאלו תחלה נבראו ופירושו

בראשית א בראשית

אונקלוס ב

ה וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאֹר יוֹם וּלְחֹשֶׁךְ קִרָּא
לַיְלָה וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם אֶחָד: ו
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וַיְהִי
מִבְדֵּיל בֵּין מַיִם לַמַּיִם: ו וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים
אֶת-הָרָקִיעַ וַיְבָרֶךְ בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת
לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מַעַל לָרָקִיעַ וַיְהִי-
כֵן: ח וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמַיִם וַיְהִי-
עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי: ט וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
יִקּוּוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל-מְקוֹם אֶחָד

רש"י

ויבדל. אף בזה אנו צריכין לדברי אגדה ראהו שאינו כדאי להשתמש בו רשעים והבדילו לצדיקים לעתיד לבא. ולפי פשוטו כך פרשהו ראהו כי טוב ואין נאה לו לחשך שיהיו משתמשים בערוביאי וקבע לזה תחומו ביום ולזה תחומו בלילה: (ח) יום אחד. לפי סדר ל' הפרשה היה לו לכתוב יום ראשון כמו שכתוב בשאר הימים שני שלישי רביעי. למה כתב אחד לפי שהיה הקב"ה יחיד בעולמו שלא נבראו המלאכים עד יום שני כך מפורש בב"ר: (ו) יהי רקיע. יתחזק הרקיע שאע"פ שנבראו שמים ביום ראשון עדיין לחים היו וקדשו בשני מגערת הקב"ה באומרו יהי רקיע וז"ש עמודי שמים ירופפו כל יום ראשון ובשני יתמהו מגערתו כאדם שמשתומם ועומד מגערת המאיים עליו: בתוך המים. באמצע המים שיש הפרש בין מים העליונים לרקיע כמו בין

בראשית א בראשית

אונקלוס ג

וַתֵּרָאָה הַיְבִשָּׁה וַיְהִי־בָן: וַיִּקְרָא אֱלֹהִים |
לַיְבִשָּׁה אֶרֶץ וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים
וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
תִּדְשָׁא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשֶׂב מִזֵּרַע זֶרַע עֵץ
פְּרִי עֵשֶׂה פְרִי לְמִינֵהוּ אֲשֶׁר זֶרְעוּבוּ עַל־
הָאָרֶץ וַיְהִי־בָן: וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשֶׂב
מִזֵּרַע זֶרַע לְמִינֵהוּ וְעֵץ עֵשֶׂה־פְרִי אֲשֶׁר
זֶרְעוּבוּ לְמִינֵהוּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב:
וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שְׁלִישִׁי: פ
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת בְּרָקִיעַ
זֶרְעָה בַּהּ לְזָנוּהִי וַחֲזָא יְיָ אֱרִי טָב: וַיִּבְרָא וַהֲוָה צֶפֶר יוֹם תְּלִיתִי: וַיֹּאמֶר יְיָ
וַהֲוָה בְּרָקִיעַ דְּשִׁמְיָא לְאַפְרָשָׁא בֵּין יָמָא וּבֵין לִילְיָא וַיְהִי לְאַתִּין וּלְזִמְנִין

רש"י

(י) קרא ימים. והלא ים אחד הוא אלא אינו דומה טעם דג העולה מן הים בעכו לדג העולה מן הים באספמאי: (יא) תדשא הארץ דשא עשב. לא דשא לשון עשב ולא עשב לשון דשא ולא היה לשון המקרא לומר תעשיב הארץ שמיני דשאין מחולקין כל אחד לעצמו נקרא עשב פלוני ואין לשון למדבר לומר דשא פלוני שלשון דשא הוא לבישת הארץ בעשבים כשהיא מתמלאת בדשאים: תדשא הארץ. תתמלא ותתכסה לבוש עשבים בלשון לע"ז נקרא דשא ארבו"י כולן בערבוביא וכל שורש לעצמו נקרא עשב: מזריע זרע. שיגדל בו זרע לזרוע ממנו במקום אחר: עץ פרי. שיהיה טעם העץ כטעם הפרי והיא לא עשתה כן אלא ותוצא הארץ וגו' ועץ עושה פרי ולא העץ פרי

בראשית א בראשית

אונקלוס ד

הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיָּם וּבֵין הַלֵּילָה וַהֲוָה
לְאַתִּת וּלְמוֹעֲדִים וְלַיִמִּים וְשָׁנִים: וַהֲוָה
לְמְאֹרֶת בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַאֲרִי עַל־
הָאָרֶץ וַיְהִי־בָן: וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־שְׁנֵי
הַמְּאֹרֶת הַגְּדֹלִים אֶת־הַמָּאֹר הַקָּטָן
לְמַמְשֶׁלֶת הַיּוֹם וְאֶת־הַמָּאֹר הַקָּטָן
לְמַמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה וְאֵת הַכּוֹכָבִים: וַיִּתֵּן
אֹתָם אֱלֹהִים בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַאֲרִי עַל־
הָאָרֶץ: וַיִּלְמְשֵׁל בָּיוֹם וּבַלַּיְלָה וַיְהַבְדִּיל
בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי־
טוֹב: וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם רְבִיעִי:
פ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרְעוּ הַמַּיִם שְׂרָץ
נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל־הָאָרֶץ עַל־פְּנֵי

מַיָּא רַחֵשׁ נִפְשָׂא חַיָּתָא וְעוֹפָא דְפִרְחַ עַל אֶרֶצָא עַל אִפִּי רִקְיעָא דְשִׁמְיָא:

רש"י

היום ובין הליילה. משנגנו האור הראשון אבל בשבעת ימי בראשית שמשו האור והחשך הראשונים יחד בין ביום ובין בלילה: והיו לאתת. כשהמאורות לוקין סימן רע הוא לעולם שנאמר (דברים י') מאותות השמים אל תחתו בעשותכם רצון הקב"ה אין אתם צריכין לדאוג מן הפורענות: ולמועדים. ע"ש העתיד שעתידים ישראל להצטוות על המועדות והם נמנים למולד הלבנה: ולמים. שמוש החמה חצי יום ושמוש הלבנה חצי היר יום שלם: ושנים. לסוף שס"ה ימים (ס"א רביעי יום) יגמרו מהלכן בי"ב מזלות המשרתים

בראשית א בראשית

אונקלוס ה

רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם: כֹּה וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־
הַתְּנִינִים הַגְּדֹלִים וְאֶת כָּל־נֶפֶשׁ הַחַיָּה |
הַרְמִשֶׁת אֲשֶׁר שָׂרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵהֶם וְאֶת
כָּל־עוֹף כָּנָף לְמִינֵהוּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב:
כֹּה וַיִּבְרָךְ אֶת־הַמַּיִם אֱלֹהִים לֵאמֹר פְּרוּ וּרְבוּ
וּמִלְאוּ אֶת־הַמַּיִם בַּיּוֹמִים וְהָעוֹף יִרְבֶּה
בָּאָרֶץ: כֹּה וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם חֲמִישִׁי:
כֹּה וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה
לְמִינָהּ בְּהֵמָה וּרְמֵשׂ וְחַיֵּית־אָרֶץ לְמִינָהּ
וַיְהִי־כֵן: כֹּה וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־חַיַּת הָאָרֶץ
לְמִינָהּ וְאֶת־הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְאֶת כָּל־
רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי־
טוֹב: כֹּה וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ

ועכבר וחומט וכיוצא בהם וכל הדגים: (כא) **הַתְּנִינִים**. דגים גדולים שבים ובדברי אגדה הוא לוייתן וכן זוגו שבראם זכר ונקבה והרג את הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבא שאם יפרו וירבו לא יתקיים העולם בפניהם. **נֶפֶשׁ חַיָּה**. נפש שיש בה חיות: (כב) **וַיִּבְרָךְ** אותם. לפי שמחסרים אותם וצדין מהם ואוכלין אותם הוצרכו לברכה ואף החיות הוצרכו לברכה אלא מפני הנחש שעתיד לקללה לכך לא ברכן שלא יהיה הוא בכלל: **פְּרוּ**. לשון פרי כלומר עשו פירות: **וּרְבוּ**. אם לא אמר אלא פרו היה אחד מוליד א' ולא

בראשית א בראשית

אונקלוס ו

בְּדַמוֹתֵנוּ וַיֵּרְדּוּ בְּדָגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם
וּבְבְּהֵמָה וּבְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ
הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ: כֹּה וַיִּבְרָא אֱלֹהִים | אֶת־
הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּעֵלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ
זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם: כֹּה וַיִּבְרָךְ אֹתָם
אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ
וּמִלְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וּכְבִּשְׁוּ וַיֵּרְדּוּ בְּדָגַת הַיָּם
וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל־חַיָּה הָרֹמֶשֶׁת עַל־
הָאָרֶץ: כֹּה וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם

רש"י

שאמר לו מיכה ראיתי את ה' יושב על כסאו וכל צבא השמים עומד עליו מימינו ומשמאלו וכי יש ימין ושמאל לפניו אלא אלו מימינים לזכות ואלו משמאלים לחובה. וכן בגזרת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאלתא אף כאן בפמליא שלו נטל רשות אמר להם יש בעליונים כדמותי אם אין כדמותי בתחתונים הרי יש קנאה במעשה בראשית: **נַעֲשֶׂה אָדָם**. אע"פ שלא סייעוהו ביצירתו ויש מקום לאפיקורסים לרדות לא נמנע הכתוב מללמד דרך ארץ ומדת ענוה שיהא הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן ואם כתב אעשה אדם לא למדנו שהיה מדבר עם בית דינו אלא עם עצמו ותשובתו כתב בצדו ויברא את האדם ולא כתב ויבראו: **בְּצַלְמֵנוּ**. בדפוס שלנו: **בְּדַמוֹתֵנוּ**. להבין ולהשכיל: **וַיֵּרְדּוּ בְּדָגַת הַיָּם**. יש בלשון הזה לשון רידוי ולשון ירידה זכה ורודה בחיות ובבהמות לא זכה נעשה ירוד לפנייהם והחינה מושלת בו: (כו) **וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ**. בדפוס העשוי לו שהכל נברא במאמר והוא נברא בידים שנאמר ותשת עלי כפכה נעשה בחותם כמטבע העשויה על ידי רושם שקורין קוניי"ו וכן הוא אומר תתהפך כחומר חותם: **בְּעֵלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ**. פירש לך שאותו צלם המתקן לו צלם דיוקן ייצרו הוא: **זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם**. ולהלן הוא אומר ויקח אחת מצלעותיו וגו' במדרש אגדה שבראו שני פרצופים בריה ראשונה ואחר כך חלקם. ופשוטו של מקרא כאן הודיעך שנבראו שניהם בששי ולא פירש לך כיצד ברייתן ופירש לך במקום אחר: (כז) **וּכְבִּשְׁוּ**. חסר וי"ו ללמדך שהזכר כובש את הנקבה שלא תהא יצאנית ועוד ללמדך שהאיש שדרכו לכבוש מצווה על פריה ורביה ולא האשה: (כח) **לָכֶם לָחֶם לְאֹכַל וְלֶבֶת חַיִּת הָאָרֶץ**. השהו להם בהמות וחיות למאכל ולא הרשה לאדם ולאשתו להמית בריה ולאכול בשר אך כל ירק עשב יאכלו יחד כלם וכשבאו בני נח התיר להן בשר שנאמר כל רמש אשר הוא חי וגו' כירק עשב שהתרתיו לאדם הראשון נתתי לכם את כל:

בראשית ב בראשית

אונקלוס ז

בראשית ב בראשית

אונקלוס ח

אֶת־כָּל־עֵשֶׂב ׀ זָרַע זָרַע אֲשֶׁר־עַל־פְּנֵי כָל־
הָאָרֶץ וְאֶת־כָּל־הָעֵץ אֲשֶׁר־בּוֹ פְּרִי־עֵץ
זָרַע זָרַע לָכֶם יִהְיֶה לֶאֱכֹלָהּ ׀ וְלִכְל־חַיַּת
הָאָרֶץ וְלִכְל־עוֹף הַשָּׁמַיִם וְלִכְל ׀ רֹמֵשׁ
עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה אֶת־כָּל־יֶרֶק
עֹשֶׂב לֶאֱכֹלָהּ וַיְהִי־כֵן ׀ וַיֵּרָא אֱלֹהִים
אֶת־כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה וַהֲגִה־טוֹב מְאֹד וַיְהִי־
עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי ׀ פ ׀ ב ׀ וַיְכַלֵּן
הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם ׀ וַיְכַל אֱלֹהִים
בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת
בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה׃
וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ
אֹתוֹ כִּי בּוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־
בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת׃ פ שני ד אֵלֶּה

לְכֹן יֵת כָּל־עֵשֶׂב
דָּבָר וְרָעָה מִן־דָּרַע דִּי
עַל אִפִּי כָל־אַרְעָא וַיֵּת
כָּל־אֵילָנָא דִּי בַּה פְּרִי
אֵילָנָא דָּבָר וְרָעָה
מִן־דָּרַע לְכֹן וְלִכְל־חַיֹּת
לְמִיכָל׃ וְלִכְל־חַיֹּת
אַרְעָא וְלִכְל־עוֹפֵא
דְּשָׁמַיָא וְלִכְל־דְּרָחִישׁ
עַל אֲרַעָא דִּי בַּה
נִפְשָׁא חַיָּתָא יֵת כָּל־
יְרוֹק עֵשֶׂבָא לְמִיכָל
וַהֲוֵה כֵן׃ אָ וַחֲזָא וַיֵּת
כָּל־דִּי עֵבֶד וַהֲוֵה
מִקֵּין לְחֵדָא וַהֲוֵה
רַמְשׁ וַהֲוֵה צִפּוֹר יוֹם
שְׁתִּיתִי׃
א וַאֲשַׁמְכְּלֹו שְׁמִיָא
וְאַרְעָא וְכָל־חַיִּילֵהוּן׃
ב וְשָׁצִי וַיֵּת
שְׁבִיעָא עֲבִידְתָּהּ דִּי
עֵבֶד וְנַח בְּיוֹמָא
שְׁבִיעָא מְכָל־

עֲבִידְתָּהּ דִּי עֵבֶד׃ וַיְבָרֶךְ וַיֵּת יוֹמָא שְׁבִיעָא וַיְקַדֵּשׁ יֵתָּה אֲרִי בַּה נַח מִכָּל־עֲבִידְתָּהּ
רש"י

(א) יום הששי. הוסיף ה' בששי בגמר מעשה בראשית לומר שהתנה עמהם על מנת שיקבלו עליהם ישראל חמשה חומשי תורה. ד"א יום הששי כלם תלויים ועומדים עד יום הששי הוא ששי בסיון (ס"א שביים ו' בסיון שקבלו ישראל התורה נחתוקו כל יצירת בראשית ונחשב כאילו נברא העולם עתה וזה יום הששי בה"א שאותו יום ו' בסיון) המוכן למתן תורה: (ב) ויכ"ל אלהים ביום השביעי. ר' שמעון אומר בשר ודם שאינו יודע עתו ורגעיו צריך להוסיף מחול על הקודש הקב"ה שיודע עתו ורגעיו נכנס בו כחוט השערה ונראה כאילו כלה בו ביום. ד"א מה היה העולם חסר מנוחה באת שבת באת מנוחה כלתה ונגמרה המלאכה: (ג) ויברך ויקדש. ברכו במן שכל ימות השבוע ירד להם עומר לגלגלת ובששי לחם משנה וקדשו במן שלא ירד כלל בשבת והמקרא כתוב על העתיד: אשר ברא אלהים לעשות. המלאכה שהיתה ראויה לעשות בשבת כפל ועשאה בששי כמו שמפורש בב"ר: (ד) אלה

תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בַּהֲבֵרָאם בְּיוֹם
עֲשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהִים אֶרֶץ וּשְׁמַיִם׃ ה וְכָל
שִׁיחַ הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִהְיֶה בָאָרֶץ וְכָל־עֵשֶׂב
הַשָּׂדֶה טֶרֶם יֵצֶמַח כִּי לֹא הִמְטִיר יְהוָה
אֱלֹהִים עַל־הָאָרֶץ וְאָדָם אֵין לַעֲבֹד אֶת־
הָאָדָמָה׃ וַאֲדָ יַעֲלֶה מִן־הָאָרֶץ וְהַשָּׁקָה
אֶת־כָּל־פְּנֵי הָאָדָמָה׃ וַיֵּצֵר יְהוָה אֱלֹהִים
אֶת־הָאָדָם עָפָר מִן־הָאָדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפִּיו
נִשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה׃ ה וַיִּטֵּעַ

אֲדָמָתָא׃ וַיְבָרָא וַיֵּת אֱלֹהִים יֵת אָדָם עֲפָרָא מִן אֲדָמָתָא וַיִּפַּח בְּאַנְפוּהִי נִשְׁמָתָא דְּחַיִּי
וַהֲוֵת בְּאָדָם לְרוּחַ מְמַלְאָ׃ ה וַיִּצְרֵב וַיֵּת אֱלֹהִים גִּזְתָּא כַּעֲדֵן מִלְּקַדְמִין וְאַשְׁרֵי תַמֵּן יֵת
רש"י

האמורים למעלה: תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' למדך שכולם נבראו בראשון. ד"א בהבראם בה' בראם שנאמר ביה ה' צור עולמים בב' אותיות הללו של השם יצר שני עולמים ולמדך כאן שהעולם הזה נברא בה"א (ס"א רמו כמו שה"א פתוחה למטה כך העולם פתוח לשמים בתשובה ועולם הבא נברא ביו"ד לומר שצדיקים שבאותו זמן מועטים כמו י' שהיא קטנה באותיות) רמו שירדו הרשעים למטה לראות שחת כה"א זאת ססתומה מכל צדדיה ופתוחה למטה לדרת דרך שם: (ה) פורם יהיה בארץ. כל טרם שבמקרא לשון עד לא הוא ואינו לשון קודם ואינו נפעל לומר הטרם כאשר יאמר הקדים וזה מוכיח ועוד אתר כי טרם תיראון עדיין לא תראון ואף זה תפרש עדיין לא היה בארץ כשנגמרה בריאת העולם כבששי קודם שנברא אדם וכל עשב השדה

דִּי בָרָא וַיֵּת לְמַעַבְד׃
ד אֵלִין תּוֹלְדוֹת שְׁמִיָא
וְאַרְעָא כַּד אֲתַבְרִיאוּ
בְּיוֹמָא דִּי עֵבֶד וַיֵּת
אֱלֹהִים אֲרַעָא וּשְׁמִיָא׃
ה וְכָל־אֵילָנִי חֲקָלָא
עַד לֹא הָוּוּ בְּאַרְעָא
וְכָל־עֵשֶׂבָא דְּחֲקָלָא
עַד לֹא צִמַּח אֲרִי לֹא
אֲחִית מִטְרָא וַיֵּת
אֱלֹהִים עַל אֲרַעָא
וְאַנְשׁ לִית לְמַפְלַח יֵת
אֲדָמָתָא׃ וַיִּצְנַנָּא הָוָה
סְלִיק מִן אֲרַעָא
וְאַשְׁקִי יֵת כָּל־אִפִּי

עדיין לא צמח ובג' שכתוב ותוצא הארץ לא יצאו אלא על פתח קרקע עמדו עד יום ו' ולמה כי לא המטיר ומ"ט לא המטיר לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתן של גשמים וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו וצמחו האילנות והדשאים: ה' אלהים. ה' הוא שמו אלהים שהוא שליט ושופט על כל העולם וכן פירש זה בכל מקום לפי פשוטו ה' שהוא אלהים: (ו) ואד יעלה. לענין ברייתו של אדם העלה התהום והשקה עננים לשרות העפר ונברא אדם כגבל זה שנותן מים ואח"כ (ז) את העיסה אף כאן והשקה ואח"כ וייצר: (ז) וייצר. שתי יצירות יצירה לעולם הזה ויצירה לתחיית המתים אבל בבהמה שאינה עומדת לדין לא נכתב ביצירתה שני יודי"ן: עפר מן האדמה. צבר עפרו מכל האדמה מארבע רוחות שכל מקום שימות שם תהא קולטתו

בראשית ב בראשית

אונקלוס ט

יְהוָה אֱלֹהִים גִּן-בְּעֶדֶן מְקֹדֶשׁ וַיֵּשֶׁשׁ שָׁם
אֶת-הָאָדָם אֲשֶׁר יָצַר: ׀ וַיַּעֲמֵחַ יְהוָה
אֱלֹהִים מִן-הָאֲדָמָה כֹּל-עֵץ נֶחֱמָד לְמִרְאֵה
וְטוֹב לְמֹאכֵל וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הָגֶן וְעֵץ
הַדַּעַת טוֹב וָרָע: ׀ וַנְהַר יֵצֵא מֵעֵדֶן
לְהַשְׁקוֹת אֶת-הָגֶן וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהָיָה
לְאַרְבַּעָה רְאשִׁים: ׀ שֵׁם הָאֶחָד פִּישוֹן הוּא
הַסֹּבֵב אֶת כָּל-אֶרֶץ הַחֲוִילָה אֲשֶׁר-שָׁם
הַזָּהָב: ׀ וְהָיָה הָאֶרֶץ הַהִוא טוֹב שָׁם
הַבְּדֹלַח וְאֶבֶן הַשֹּׁהַם: ׀ וְשֵׁם-הַנְּהַר הַשֵּׁנִי
הַחִיַּיָּט טָב תָּמָן כְּדִלְקָא וְאֶבֶן בּוֹרְלָא: ׀ וְשֵׁם נְהַר תִּנְגִּיז גִּיחוֹן הוּא מְקִיף יַם

רש"י

לקבורה. ד"א נטל עפרו ממקום שנאמר בו
ר' יוסי הגלילי מל"ב מדות שהתורה נדרשת
כפורה ויוכל לעמוד: ויפח באפו. עשאו מן
העליונים ומן התחתונים גוף מן התחתונים
ונשמה מן העליונים לפי שביום ראשון
נבראו שמים וארץ. בשני ברא רקיע
לעליונים. בשלישי תראה היבשה התחתונים.
ברביעי ברא מאורת לעליונים. בחמישי
ישרצו המים לתחתונים. הווקק בששי
להבראות בו מעליונים ומתחתונים ואם לאו
יש קנאה במעשה בראשית שיהיו אלו רבים
על אלו בבריאת יום אחד: לַנֶּפֶשׁ חַיָּה. אף
בהמה וחיה נקראו נפש חיה אך זו של אדם
חיה שבכולן שנתוסף בו דעה ודבור: (ח)
מְקֹדֶשׁ. במזוהו של עדן נטע את הגן. ואם
תאמר הרי כבר נאמר ויברא וגו' את האדם

בראשית ב בראשית

אונקלוס י

גִּיחוֹן הוּא הַסּוֹבֵב אֶת כָּל-אֶרֶץ כּוּשׁ:
וְשֵׁם הַנְּהַר הַשְּׁלִישִׁי תִּדְקֹל הוּא הַחֲלָף
קִדְמַת אֲשׁוּר וְהַנְּהַר הָרְבִּיעִי הוּא פָּרַת:
וַיִּקַּח יְהוָה אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם וַיַּנְחֵהוּ
בְּגֶן-עֵדֶן לְעִבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ: ׀ וַיֵּצֵא יְהוָה
אֱלֹהִים עַל-הָאָדָם לֵאמֹר מִכָּל עֵץ-הָגֶן
אָכַל תֹּאכֹל: ׀ וּמִעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא
תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בְיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת
תָּמוּת: ׀ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לֹא-טוֹב
הַיֵּוֹת הָאָדָם לְבִדּוֹ אַעֲשֶׂה-לוֹ עֶזֶר כְּנֶגְדּוֹ:
׀ וַיֵּצֵר יְהוָה אֱלֹהִים מִן-הָאֲדָמָה כָּל-חַיַּת
הַשָּׂדֶה וְאֶת כָּל-עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיָּבֵא אֶל-
הָאָדָם לִרְאוֹת מֶה-יִקְרָא-לוֹ וְכָל אֲשֶׁר

אֲעֲבֹד לָהּ סִמָּךְ לְקַבְּלָהּ: ׀ וַיִּבְרָא יְיָ אֱלֹהִים מִן אֲרָצָא כָּל-חַיֹּת בְּרָא וְיַת כָּל-עוֹפֹת
דְּשָׁמַיָא וְאִתָּה לֹת אָדָם לְמַחְזִי מַה יִּקְרִי לָהּ וְכָל דִּי הָיָה קָרִי לָהּ אָדָם נִפְשָׁא חִתָּא
רש"י

שהוא מגדל פשתן שנאמר אצל מצרים
ובושו עובדי פשתים: (ג) גִּיחוֹן. שהיה הולך
והומה והמייתו גדולה מאד כמו וכי יגח
שמנגח והולך והומה: (יד) חֲדָקָה. שמימיו
חדין וקלין: פָּרַת. שמימיו פרין ורבין ומברין
את האדם: כּוּשׁ וּשְׁאוּר. עדיין לא היו וכתב
המקרא על שם העתיד: קִדְמַת אֲשׁוּר.
למזרחת של אשור: הוּא פָּרַת. החשוב על
כלם הנזכר על שם א"י: (טו) וַיִּקַּח. לקחו
דבורים נאים ופתחו ליכנס: (יח) לֹא טוֹב
היוות וגו'. שלא יאמרו שתי רשויות הן

בראשית ב בראשית

אונקלוס יא

יִקְרָא לוֹ הָאָדָם נֶפֶשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ: הוּא שְׁמָה: כ ויקרא
שְׁשִׁי: ב ויקרא הָאָדָם שְׁמוֹת לְכָל
הַבְּהֵמָה וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכָל חַיַּת הַשָּׂדֶה
וּלְאָדָם לֹא-מֵצָא עֹזֵר בְּגִדּוֹ: כא וַיִּפֹּל יְהוָה
אֱלֹהִים: | תַּרְדֵּמָה עַל-הָאָדָם וַיִּישָׁן וַיִּקַּח
אֶחָת מִצִּלְעֹתָיו וַיִּסְגֵּר בָּשָׂר תַּחְתָּנָה:
בב וַיִּבֶן יְהוָה אֱלֹהִים: | אֶת-הַצֵּלַע אֲשֶׁר-
לָקַח מִן-הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיְבָאָהּ אֶל-הָאָדָם:
בג וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הִפְעָם עֵצָם מַעֲצָמִי
וּבָשָׂר מִבָּשָׂרִי לִזְנוּת יִקְרָא אִשָּׁה בִּי מֵאִישׁ
לִקְחָהּ-זֹאת: בד עַל-כֵּן יַעֲזֹב-אִישׁ אֶת-אָבִיו
וְאֶת-אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד:
כה וַיְהִיו שְׁנֵיהֶם עֶרְוָמִים הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ וְלֹא
וַיִּהְיוּ לְכִסְרָא קֹד: כה וַיִּהְיוּ תְרוּיָהוֹן עֲרִטְלָאִין אָדָם וְאִתָּתָה וְלֹא מִתְפַּלְמִין:

רש"י

אשר יקרא לו האדם נפש חיה וגו'. סרסוהו ופרשהו כל נפש חיה אשר יקרא לו האדם שם הוא שמו לעולם: (כ) ולאדם לא מצא עזר. (כא) ויפלו ה' אלהים תרדמה. כשהביאן הביאן לפניו כל מין ומין וזכר ונקבה אמר לכלם יש בן זוג ולי אין בן זוג מיד ויפל: מצלעותיו. מסטיוו כמו ולצלע המשכן זה שאמרנו שני פרצופים נבראו: ויסגר. מקום החתך: ויישן ויקח. שלא יראה חתיכת הבשר שממנו נבראת ותבזוה עליו: (כב) ויבן. ככנין רחבה מלמטה וקצרה מלמעלה לקבל הולד כאוצר של חטים שהוא רחב מלמטה וקצר

בראשית ג בראשית

אונקלוס יב

יִתְבַּשְׁשׁוּ: ג וַהֲנַחֵשׁ הָיָה עֲרוֹם מִכָּל חַיַּת
הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר
אֶל-הָאִשָּׁה אַף כִּי-אָמַר אֱלֹהִים לֹא
תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הָגֶן: ד וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה
אֶל-הַנָּחֶשׁ מִפְּרִי עֵץ-הָגֶן נֹאכָל: וּמִפְּרִי
הָעֵץ אֲשֶׁר בַּתּוֹךְ-הָגֶן אָמַר אֱלֹהִים לֹא
תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְעוּ בּוֹ פֶּן תָּמּוּתוּ:
ה וַיֹּאמֶר הַנָּחֶשׁ אֶל-הָאִשָּׁה לֹא-מוֹת
תָּמוּתוּ: ו כִּי יֵדַע אֱלֹהִים כִּי בַיּוֹם אֲכָלְכֶם
מִמֶּנּוּ וְנִפְקַחוּ עֵינֵיכֶם וְהִייתֶם כַּאֲלֹהִים
יֹדְעֵי טוֹב וָרָע: ו וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ
לְמֹאכָל וְכִי תֹאוּהָ-הוּא לְעֵינַיִם וְנַחֲמַד

חכמינו בין טב לביש: ו וַיִּחַזַּק אֶתָּתָה אַרְי טב אֵילָנָא לְמִיכָל וְאַרְי אָסִי הוּא לְעֵינִין וַיִּמְרַג אֵילָנָא לְאִסְתַּפְלָא כַּה וְנִסִּיבַת מֵאֲבָה וְאִכְלַת וַיִּהְבַּת אָף לְבַעְלָה עֲמָה וְאָכַל:

רש"י

שנתנה בו דעה לקרות לו שמות לא נתן בו יצה"ר עד אכלו מן העץ ונכנס בו יצר הרע וידע מה בין טוב לרע: (ב"ה) (א) והנחש היה ערום. מה ענין זה לכאן היה לו לסמוך ויעש לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם אלא ללמדך מאיזו סבה קפץ הנחש עליהם ראה אותם ערומים ועסוקים בתשמיש לעין כל ונתאוה לה: ערום מכל. לפי ערמתו וגדולתו היתה מפלתו ערום מכל ארור מכל (ב"ה): אף כי אמר וגו'. שמא אמר לכם לא תאכלו מכל וגו' ואע"פ שראה אותם אוכלים משאר פירות הרבה עליה דברים כדי שתשיבנו ויבא

בראשית ג בראשית

אונקלוס יג

הָעֵץ לְהַשְׁכִּיל וְתִקַּח מִפְּרִיו וְתֹאכַל וְתָתַן
גַּם לְאִשְׁתּוֹ עֵמָּה וְיָאכַל: וְתִפְקַחְנָה עֵינֵי
שְׁנֵיהֶם וִידְעוּ כִּי עִירְמָם הֵם וּתְפָרוּ עֲלֵה
תֵּאֲנָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגֹרֹת: ה וַיִּשְׁמְעוּ אֶת־
קוֹל יְהוָה אֱלֹהִים מִתְּהֵלֶךְ בְּגֵן לְרוּחַ הַיּוֹם
וַיִּתְּחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים
בְּתוֹךְ עֵץ הָגֹן: ו וַיִּקְרָא יְהוָה אֱלֹהִים אֶל־
הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אֵיכָּה: וַיֹּאמֶר אֶת־קִלְכֶּךָ
שָׁמַעְתִּי בְּגֵן וַאֲרָא כִּי־עִירָם אָנֹכִי וַאֲחָבָא:
י וַיֹּאמֶר מִי הִגִּיד לְךָ כִּי עִירָם אֶתָּה הֵמָּן
הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לִבְלֹתִי אָכַל־מִמֶּנּוּ
מֵאֵן חָיו לְךָ אָרִי עֲרֻסְלָא אֶת הָמָן אֵילָנָא דְּפִקִּידְתָּךְ בְּדִיל דְּלֹא לְמִיכַל מִנָּה אָכַלְתָּ:

רש"י

טוב ורע: ותתן גם לאישה. שלא תמות היא ויחיה הוא וישא אחרת: ג. לרבות בהמה וזחיה: (ז) ותפקחנה וגו' לענין החכמה דבר הכתוב ולא לענין ראייה ממש וסוף המקרא מוכיח: וידעו כי עירומים הם. אף הסומא וידע כשהוא ערום אלא מהו וידעו כי עירומים הם מצוה אחת היתה בידם ונתערטלו הימנה (ב"ר): עץ תאנה. הוא העץ שאכלו ממנו בדבר שנתקלקלו בו נתקנו אבל שאר העצים מנעום מליטול עליהם ומפני מה לא נתפרסם העץ שאין הקב"ה חפץ להוונות בריה שלא יכלימוהו ויאמרו זהו שלקה העולם על ידו מדרש רבי תנחומא: (ח) וישמעו. יש מדרשי אגדה רבים וכבר סדרום רבותינו על מכוונם

בראשית ג בראשית

אונקלוס יד

אָכַלְתָּ: י וַיֹּאמֶר הָאָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר
נָתַתָּה עִמָּדִי הִוא נָתַנָּה לִּי מִן־הָעֵץ וְאָכַל:
י וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לְאִשָּׁה מַה־זֹּאת
עָשִׂית וְתֹאמַר הָאִשָּׁה הִנַּחֲשׁ הַשֵּׂיִאֲנִי
וְאָכַל: י וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶל־הַנַּחֲשׁ
כִּי עָשִׂית וְזֹאת אֲרֹר אֶתָּה מִכָּל־הַבְּהֵמָה
וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה עַל־גֹּחֲנֶךָ תֵּלֵךְ וְעָפָר
תֹּאכַל כָּל־יְמֵי חַיֶּיךָ: י וַאֲיִבָּהּ אִשִּׁית
בִּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה וּבֵין זָרְעֶךָ וּבֵין זָרְעָהּ הִוא
יִשׁוּפֶךָ רֹאשׁ וְאַתָּה תִּשׁוּפֶנּוּ עֵקֶב: ס
י אֶל־הָאִשָּׁה אָמַר הֲרֵבָה אֲרֵבָה עֲצָבוֹנְךָ
וְהֲרֵנְךָ בַּעֲצָב תֵּלְדִי בָנִים וְאֶל־אִשְׁשְׁךָ

אסגא אסגי צצריכי ועדוייכי בצער תלדין בנין ולות בעליך תהא תאובתיך והוא

רש"י

לפי שהנשים דעתן קלות להתפתות ויודעות לפתות את בעליהן לפיכך ואיבה אשית: יושופך יכתתך. כמו ואכות אותו ותרגומו ושפית יתיה: ואתה תשופנו עקב. לא יהא לך קומה ותשכנו בעקבו ואף משם תמיתנו ולשון תשופנו כמו נשף בהם כשהנחש בא לנשוך הוא נושף כמין שריקה ולפי שהלשון נופל על הלשון כתב לשון נשיפה בשניהם: (ז) עצבונך. זה צער גידול בנים: והרונך. זה צער העבור: בעצב תלדי בנים. זה צער הלידה: ואף אישך תשוקתך. לתשמיש ואעפ"כ אין לך מצח לתובעו כפה אלא הוא ימשול בך הכל ממנו ולא ממך: תשוקתך.

בראשית ג בראשית

אונקלוס טז

תִּשְׁקֹתֶךָ וְהוּא יִמְשַׁל־בְּךָ: ס וְלֹאֲדָם
אָמַר בִּי שְׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתֶּךָ וְתֹאכַל מִן־
הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ
אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעִבּוּרְךָ בְּעֶצְבוֹן תֹּאכְלֶנָּה
כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ: י וְקוֹץ וְדִרְדֵּר תַּצְמִיחַ לְךָ
וְאִכְלָתָ אֶת־עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה: יט בּוֹעֵת אִפְּיךָ
תֹּאכַל לֶחֶם עַד שׁוֹבֶבְךָ אֶל־הָאֲדָמָה בִּי
מִמֶּנָּה לִקְחָתָ בִּי־עֹפֶר אֹתָהּ וְאֶל־עֹפֶר
תָּשׁוּב: כ וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חוּהַ בִּי
הוּא הִיטָה אִם כָּל־חַי: כא וַיַּעַשׂ יְהוָה
אֱלֹהִים לָאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כִּתְנוֹת עוֹר
וַיַּלְבִּשֵׁם: פ רביעי כב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים
אֱלֹהִים לָאָדָם וּלְאִתָּהּ לְבוֹשִׁין דִּיקָר עַל מִשְׁךְ בְּשָׂרָהוֹן וְאֶלְפִישָׁנוֹן: כב וַיֹּאמֶר יְיָ

רש"י

תאותך. כמו ונפשו שוקקה: (יז) ארורה
האדמה בעבורך. תעלה לך דברים ארוכים
כגון זבובים ופרעושים ונמלים משל ליוצא
לתרבות רעה והבריות מקלות שדים שניק
מהם: (יח) וקוץ ודירדר תצמיח לך. הארץ
כשתורענה מיני זרעים תצמיח קוץ ודירדר
קונס ועכביות והן נאכלין ע"י תקון: ואכלת
את עשב השדה. ומה קללה היא זו והלא
בברכה נאמר לו הנה נתתי לכם את כל עשב
זורע זרע וגו' אלא מה אמור כאן בראש
הענין ארורה האדמה בעבורך בעצבון
תאכלנה ואחר העצבון וקוץ ודירדר תצמיח
לך כשתורענה קטניות או ירקות גנה היא
תצמיח לך קוצים ודירדרים ושאר עשבי שדה

בראשית ד בראשית

אונקלוס טז

הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ לְדַעַת טוֹב וְרַע
וְעֵתָהּ פֶּן־יִשְׁלַח יָדוֹ וְלִקַּח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים
וְאָכַל וְחַי לְעֹלָם: כ וַיִּשְׁלַחְהוּ יְהוָה אֱלֹהִים
מִגֹּן־עֵדֶן לַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לָקַח
מִשָּׁם: כד וַיִּגְרַשׂ אֶת־הָאָדָם וַיִּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם
לְגִן־עֵדֶן אֶת־הַפְּרִזִּים וְאֶת־הַחֲרִיב
הַמֵּת־הַפֶּכֶת לְשֹׁמֵר אֶת־דֶּרֶךְ עֵץ
הַחַיִּים: ס ד וְהָאָדָם יָדַע אֶת־חוּהַ אִשְׁתּוֹ
וְתֹהַר וְתִלְדַּת אֶת־קַיִן וְתֹאמַר קָנִיתִי אִישׁ
אֶת־יְהוָה: ז וְתֹסַף לָלֶדֶת אֶת־אָחִיו אֶת־
הָבֶל וַיְהִי־הֶבֶל רֹעֵה צֹאן וְקַיִן הָיָה עֹבֵד
אֲדָמָה: ח וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קַיִן מִפְּרִי

אֱלֹהִים הָאָדָם הָיָה
יְחִידִי בְּעֹלָמָא מִנְּהָ
לְמַדַּע טַב וְכִישׁ וְכַעַן
דְּלִמָּא יוֹשִׁיט יָדָהּ
וְיִסַּב אָף מֵאִילָן חַיָּיָא
וְיִכְוֹל וְיַחֲזִי לְעֹלָם:
כב וַיִּשְׁלַחְהוּ יְיָ אֱלֹהִים
מִגֹּן־עֵדֶן לְמַפְלַח
יֵת אֲדָמָתָא דְּאֲתִקְרִי
מִתְּמָן: כד וְתִרְדֵּי יֵת
אָדָם וְאֲשֶׁרִי מִלְּקַדְמִין
לְגִנְתָּא דְּעֵדֶן יֵת
פְּרוּכִיָּא וְיֵת שָׁנָן
חֲרִבָּא דְּמִתְהַפְּכָא
לְמִשְׁר יֵת אֹרֶחַ אִילָן
חַיָּיָא: ד ז וְאָדָם יָדַע
יֵת חוּהַ אִתָּהּ
וַעֲדִיָּאת וַיִּלְדִּית יֵת קַיִן
וְאַמְרַת קָנִיתִי בְּקִרָא
מִן קָדָם יְיָ:

ב ואוספת למילד ית אחוהי ית הבל ויהוה הבל רעי צאן וקין יהוה גבר פלח
באצא: ג ויהוה מסוף יומין ואיתי קין מאבא דאצא תיקרבא קדם יְיָ:

רש"י

ובלשון לע"ז לאמ"ה ומדרש אגדה יש ואני
איני בא אלא לפשוטו: (א) והאדם ידע. כבר
קודם הענין של מעלה קודם שחטא ונטרד
מגן עדן: וכן ההריון והלידה שאם כתב וידע
אדם נשמע שלאחר שנטרד היו לו בנים: קין.
על שם קניתי: את ה'. כמו עם ה' כשברא
אותי ואת אישי לבדו בראנו אבל בזה
שותפים אנו עמו: את קין את אחיו את הבל.
ג' אתים רבויים הם מלמד שתאומה נולדו עם
קין ועם הבל נולדו שנים לכך נאמר ותוסף
(ב'ד'): (ב) רועה צאן. לפי שנתקללה האדמה
פירש לו מעבודתה: (ג) מפרי האדמה. מן

כגון צמר הארנבת שהוא רך וחם ועשה להם
כתנות ממנו: (כב) היה כאחד ממנו. הרי הוא
יחיד בתחתונים כמו שאני יחיד בעליונים
ומה היא יחידתו לדעת טוב ורע מה שאין כן
בבהמה וחייה: ועתה פן ישלח ידו וגו'.
ומשיחיה לעולם הרי הוא קרוב להטעות
הבריות אחריו ולומר אף הוא אלוה. ויש
מדרשי אגדה אבל אין מיושבין על פשוטו:
(כד) מקדם לִגְן עֵדֶן. במזרחו של גן עדן חוץ
לגן: את הכרובים. מלאכי חבלה: החרב
המתהפכת. ולה להט לאיים עליו מליכנס
עוד לגן. תרגום להט שכן כמו שלף שנא

בראשית ד בראשית

אונקלוס יז

הָאֲדָמָה מִנְחָה לַיהוָה: - וְהָבֵל הֵבִיא גֹם-
הוּא מִמִּכְרֹת צֹאנוּ וּמִחִלְבָּהּ וַיִּשַׁע יְהוָה
אֶל-הָבֵל וְאֶל-מִנְחָתוֹ: - וְאֶל-קַיִן וְאֶל-
מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה וַיַּחַר לְקַיִן מְאֹד וַיִּפְּלוּ
פָּנָיו: - וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-קַיִן לְמָה חָרָה לְךָ
וְלָמָּה נָפְלוּ פָנֶיךָ: - הֲלוֹא אִם-תֵּיטִיב שְׂאֵת
וְאִם לֹא תֵיטִיב לִפְתָּח חַטָּאת רֹבֵץ וְאֵלֶיךָ
תִּשְׁוֹקֶתוּ וְאַתָּה תִּמְשָׁל-בּוֹ: - וַיֹּאמֶר קַיִן
אֶל-הָבֵל אָחִיו וַיְהִי בִּהְיוֹתָם בִּשְׂדֵה וַיִּקֶּם
קַיִן אֶל-הָבֵל אָחִיו וַיְהַרְגֵהוּ: - וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל-קַיִן אֵי הָבֵל אָחִיךָ וַיֹּאמֶר לֹא יָדַעְתִּי
הֲשֹׁמֵר אָחִי אֲנִי: - וַיֹּאמֶר מַה עֲשִׂיתָ קוֹל
דְּמֵי אָחִיךָ צֹעֲקִים אֵלַי מִן-הָאֲדָמָה:

בְּמִהְיֵיהוֹן בְּחִקְלָא וְקָם קַיִן עַל הָבֵל אָחִיו וְקָטְלָה: - וַיֹּאמֶר יְיָ לְקַיִן אֵן הָבֵל אָחִיךָ
וַיֹּאמֶר לֹא יָדַעְנָא הֲנִטֵּר אָחִי אֲנִי: - וַיֹּאמֶר מַה עֲבַדְתָּ קָל דִּם זִרְעִין דְּעֲתִידִין לִמְפָּק

רש"י

הגרוע ויש אגדה שאומרת זרע פשתן היה
(ד"א פפר מאיה שבא לידו לא טוב ולא מובחר): (ד) וישע.
ויפן. וכן ואל מנחתו לא שעה לא פנה. וכן
ואל וישע אל יפנו. וכן שעה מעליו. פנה
מעליו: וישע. ירדה אש ולחכה מנחתו: (ז)
הלא אם תיטיב. כתרוממו פירושו: לפתח
חטאת רובץ. לפתח קברך חטאתך שמור:
ואליך תשוקתו. של חטאת הוא יצר הרע
תמיד שוקק ומתאוה להכשילך: ואתה תמשל
בו. אם תרצה תתגבר עליו: (ח) ויאמר קין.

בראשית ד בראשית

אונקלוס יח

וַיַּעַתָּה אֲרֹר אֶתְּךָ אֶתְּךָ מִן-הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
פָּצְתָה אֶת-פִּיהָ לְקַחַת אֶת-דְּמֵי אָחִיךָ
מִיָּדְךָ: - כִּי תַעֲבֹד אֶת-הָאֲדָמָה לֹא-תִסְרָף
תִּת-כֹּחָהּ לְךָ נָע וְנָד תִּהְיֶה בָאָרֶץ:
וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל-יְהוָה גְּדוֹל עֲוֹנִי מִנְשׂוֹא:
י הֵן גִּרְשָׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה
וּמִפְּנֵיךָ אֶסְתֵּר וְהָיִיתִי נָע וְנָד בָּאָרֶץ וְהָיָה
כָּל-מֹצְאִי יַהַרְגֵנִי: - וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה לִבְנֵךָ
כָּל-הָרֶג קַיִן שִׁבְעָתַיִם יִקָּם וַיִּשֶׁם יְהוָה
לְקַיִן אוֹת לְבִלְתִּי הַכּוֹת-אוֹתוֹ כָּל-מֹצְאוֹ:
וַיֵּצֵא קַיִן מִלְּפָנֵי יְהוָה וַיֵּשֶׁב בָּאָרֶץ-נוֹד

וְקָטְלָנִי: - וַיֹּאמֶר לֵה יְיָ בְּכֵן כָּל-דִּיקָטוֹל קַיִן לְשִׁבְעָא דְרִין וְחִפְרַע מִנְּהָ וְשׂוֹי יְיָ לְקַיִן
אֶתְּךָ בְּדִיל דְּלֹא לְמַקְטֵל יִתְּךָ כָּל-דִּיקָטְכִנְתָּ: - וַיִּנְפֹּק קַיִן מִן קִדָּם יְיָ וַיִּתֵּיב בָּאָרֶץ

רש"י

בעונה וגם בוז הוסיפה לחטוא: (יא) אשר
פצתה את פיה לקחת את דמי אחיך וגו'.
והנני מוסיף לה קללה אצלך לא תוסף תת
כחה (ס"א הכל דבור אחד ממך האדמה עד כאן):
(יב) נע ונד. אין לך רשות לדור במקום אחד:
(יג) גדול עוני מנשוא. בתמימה אתה טוען
עליונים ותחתונים ועוני אי אפשר לטעון:
(יד) לכן כל הורג קין. זה אחד מן המקראות
שקצרו בדבריהם ורמזו ולא פירשו. לכן כל
הורג קין לשון גערה כה יעשה לו כך וכך
עונשו ולא פירש עונשו: שבעתים יוקם. אינני
רוצה להנקם מקין עכשיו לסוף שבעה דורות
אני נוקם נקמתי ממנו שיעמוד למך מבני
בניו ויהרגו וסוף המקרא שאמר שבעתים
יוקם והיא נקמת הבל מקין למדנו שתחלת

מקרא לשון גערה היא שלא תהא בריה
מזיקתו וכיוצא בו ויאמר דוד כל מכה יבوسی
ריגע בצנור (שמואל ב' ה) ולא פירש מה יעשה
לו אבל דבר הכתוב ברמז כל מכה יבوسی ויגע
בצנור ויקרב אל השער ויכבשנו ואת העוררים
וגו' וגם אותם יכה כל אשר אמרו העור
והפסח לא יבא אל תוך הבית אמרה את אלו
אני אעשנו ראש ושר כאן קצר דבריו ובדברי
הימים פירש יהיה לראש ולשר: וישם ה' לָקַן
אוֹת. חזק לו אות משמו במצחו (ס"א כל מוצאי
יהרגו בהבמות וחיות אבל בני אדם עדיין לא היו שירא מהם רק
אביו ואמו ומהם לא היה ירא שיהרגוהו אלא אמר עד עכשיו היה
פחדו על כל החיות כמ"ש ומוראכם וגו' ועכשיו בשביל עון זה לא
ייראו מפני החיות ויהרגוהו מיד וישם ה' לקין את החיות מורא על
הכל: (טז) ויצא קין. יצא בהכנעה כגונב דעת

בראשית ד בראשית

אונקלוס ים

קדמת-עדן: י וידע קין את-אשתו ותהר ותלד את-חנוך ויהי בנה עיר ויקרא שם העיר בשם בנו חנוך: י וילד לחנוך את-עירד ועירד ילד את-מחויאל ומחויאל ילד את-מתושאל ומתושאל ילד את-למך: חמישי י ויקח-לו למך שתי נשים שם האחת עדה ושם השנית צלה: ו ותלד עדה את-יבל הוא היה אבי ישב אהל ומקנה: כא ושם אחיו יובל הוא היה

גלי ומשלטל דהנה עבדא מלקנמין כגנמא דעין: י וידע קין את-אשתו ועדיא וילידת ית חנוך ויהי בני קרמא וקרא שמה דקרמא פשוים ברה חנוך: י ואתלד לחנוך ית עירד ועירד אוליד ית מחויאל ומחויאל אוליד ית מתושאל ומתושאל אוליד ית למך: י ונסב לה למך

תרמין נשים חדא עדה ושום תניא צלה: כ וילידת עדה ית יבל הוא הנה רבהון דיתבי משקנין ומרי בעיר: כא ושום אחיה יובל הוא הנה רבהון דכל-דמגנן

רש"י

העליונה: בארץ נוד. בארץ שכל הגולים נדים שם: קדמת עדן. שם גלה אביו כשגורש מגן עדן שנאמר וישכן מקדם לגן עדן לשמור את שמירת דרך מבוא הגן שיש ללמוד שהיה אדם שם ומצינו שרוח מזרחית קולטת בכל מקום את הרוצחים שנאמר אז יבדיל משה וגו' מזרחה שמש. דבר אחר בארץ נוד כל מקום שהולך היתה הארץ מזדעזעת תחתיו והבריות אומרים סורו מעליו זהו שהרג את אחיו: (יז) ויהי קין בונה עיר ויקרא שם העיר לזכר בנו חנוך: (יח) ועירד ילד. יש מקום שהוא אומר בזכר הוליד ויש מקום שהוא אומר ילד שהלידה משמשת שתי לשונות לידת האשה נישטרא' בלע"ז ורועת תולדות האיש אינוירא'ר בלע"ז כשהוא אומר הוליד בלשון הפעיל מדבר בלידת האשה פלוגי הוליד את אשתו בן או בת כשהוא אומר ילד מדבר בזריעת האיש והוא

בראשית ד בראשית

אונקלוס כ

אבי כל-תפש פנור ועוגב: כ וצלה גם-הוא ילדה את-תובל קין לטש כל-חרש נחשת וברזל ואחות תובל-קין נעמה: כ ויאמר למך לנשיו עדה וצלה שמען קולי נשי למך האזנה אמרתי כי איש הרגתי לפעמי וילד לחברתי: כ כי שבעתים יקם-קין ולמך שבעים ושבעה: כ וידע אדם עוד את-אשתו ותלד בן ותקרא את-שמו שת כי שת-לי אלהים

על פום נבלא וידעי זמר כנורא ואבוכא: כב וצלה אף היא ללידת ית תובל קין רבהון דכל-דידעי עיבדת נחשא ופךזלא ואחשה דתובל קין נעמה: כב ואמר למך לנשוי עדה וצלה שמען קולי נשי למך אציתא למימרי לא גברא קטלית דבדילה אנא סביל חוכין למקת ואף לא עולימא

חבילית דבדילה ישמיצי זרעי: כד ארי שבכא דרין אתליאו לקין הלא ללמך ברה רש"י

ויושב אהלים חדש כאן וחדש כאן בשביל מרעה צאנו וכשכלה המרעה במקום זה הולך ותוקע אהלו במקום אחר. ומ"א בונה בתים לעבודת כוכבים כמה דאת אמר סמל הקנאה המקנה וכן ואחיו תופש כנור ועוגב לומר לעבודת כוכבים: (כב) תובל קין. תובל אומנתו של קין. ותובל לשון תבלין תיבל והתקין אומנתו של קין לעשות כלי זיין לרועחים: לטש כל חרש נחשת וברזל. מחדד אומנות נחשת וברזל כמו ליטוש עיניו לי (איוב טו חורש אינו לשון פועל (בסג"ל) אלא לי פועל (בצ"י) שהרי נקוד קמץ קטן (והיינו בצר"י) וטעמו למטה כלומר מחדד ומצחצח כל כלי אומנות נחשת וברזל: נעמה. היא אשתו של נח בצ"ר: (כג) שמען קולי. שהיו נשיו פורשות ממנו מתשמיש לפי שהרג את קין ואת תובל קין בנו שהיה למך סומא ותובל קין מושכו וראה את קין וגדמה לו כחיה ואמר לאביו למשוך בקשת והרגו וכיון שידע

שהוא קין וזנו הכה כף אל כף וספק את בנו ביניהם והרגו והיו נשיו פורשות ממנו והוא מפייסן שמען קולי להשמע לי לתשמיש וכי איש אשר הרגתי לפעמי ויהא נהרג וכי אני פצעתי מויד שיהא הפצע קרוי על שמי וילד אשר הרגתי לחבורתי נהרג כלומר ע"י חבורתי בתמיה והלא שוגג אני ולא מויד לא זהו פצעי ולא זהו חבורתי: פצעי מכת חרב או חץ מקדור"ה בלע"ז: (כד) כי שבעתים יקם קין. קין שהרג מויד נתלה לו עד שבעה דורות אני שהרגתי שוגג לא כל שכן שיתלה לי שביעיות הרבה: שבעים ושבעה. לשון רבוי שביעיות אחז לו כך דרש ר' תנחומא ומדרש ב"ר לא הרג למך כלום ונשיו פורשות ממנו משקימו פריה ורביה לפי שנגזרה גזרה לכלות זרעו של קין לאחר שבעה דורות אמרו מה אנו יולדות לבטלה למחר המבול בא ושוטף את הכל והוא אומר להן וכי איש הרגתי לפעמי וכי אני הרגתי את

בראשית ה בראשית

אונקלוס כא

זרע אחר תחת הבל כי הרגו קין: וּלְשֵׁת
גַם־הוּא יִלְד־בֶּן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ אָנוּשׁ אִי
הוּחַל לִקְרָא בְשֵׁם יְהוָה: פ שִׁישִׁי הֵא זֶה
סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם בְּיוֹם בְּרָא אֱלֹהִים אָדָם
בְּדַמּוֹת אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ: ג זָכָר וּנְקֵבָה
בְּרָאם וַיְבָרֶךְ אֹתָם וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמָם אָדָם
בְּיוֹם הַבְּרָאָה: ד וַיְחִי אָדָם שְׁלֹשִׁים וּמֵאֹת
שָׁנָה וַיִּוֹלֶד בְּדַמּוֹתוֹ בְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת־
שְׁמוֹ שֵׁת: ה וַיְהִי יָמֵי־אָדָם אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ
אֶת־שֵׁת שְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיִּוֹלֶד בָּנִים
וּבָנוֹת: ו וַיְהִי פְּלִי־יָמֵי אָדָם אֲשֶׁר־חִי תִשְׁעַ
מֵאוֹת שָׁנָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיָּמָת: ז פ
וַיְחִי־שֵׁת חֲמִשָּׁ שָׁנִים וּמֵאֹת שָׁנָה וַיִּוֹלֶד

דְּדָמִי לָהּ וַיִּקְרָא יָמֵי אָדָם בְּתַר דְּאוֹלִיד יָת שֵׁת תַּמְנִי מָאָה שָׁנִין
וְאוֹלִיד בְּנִין וּבָנָן: ה וַהֲוֹ פְּלִי־יָמֵי אָדָם דְּחֵיָא תִשְׁעַ מָאָה וְתַלְתִּין שָׁנִין וּמֵיָת: ו וַחֲיָא

רש"י

הבל שהיה איש בקומה ויילד בשנים שיאה
זרעי כלה באותו עון ומה קין שהרג נתלה לו
שבעה דורות אני שלא הרגתי לא כל שכן
שיתלו לי שביעיות הרבה וזהו קל וחומר של
שטות אם כן איז הקדוש ברוך הוא גובה את
חובו ומקיים את דבורו: (כח) וידע אדם וגו'.
בא לו למך אצל אדם הראשון וקבל על נשיו
אמר להם וכי עליכם לדקדק על גזירתו של
מקום אתם עשו מצותכם והוא יעשה את
שלו אמרו לו קשוט עצמך תחלה והלא

בראשית ה בראשית

אונקלוס כב

אֶת־אָנוּשׁ: וַיְחִי־שֵׁת אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־
אָנוּשׁ שִׁבְעַ שָׁנִים וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיִּוֹלֶד
בָּנִים וּבָנוֹת: ח וַיְהִי פְּלִי־יָמֵי־שֵׁת שְׁתַּיִם
עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּתִשְׁעַ מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: ט פ
וַיְחִי אָנוּשׁ תִּשְׁעִים שָׁנָה וַיִּוֹלֶד אֶת־קִינֵן חֲמִשָּׁ
עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיִּוֹלֶד בָּנִים
וּבָנוֹת: י וַיְהִי פְּלִי־יָמֵי אָנוּשׁ חֲמִשָּׁ שָׁנִים
וּתִשְׁעַ מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: יא וַיְחִי קִינֵן
שִׁבְעִים שָׁנָה וַיִּוֹלֶד אֶת־מֶהֱלָאֵל: יב וַיְחִי
קִינֵן אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־מֶהֱלָאֵל אַרְבַּעַיִם
שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיִּוֹלֶד בָּנִים
וּבָנוֹת: יג וַיְהִי פְּלִי־יָמֵי קִינֵן עֶשֶׂר שָׁנִים
וּתִשְׁעַ מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: יד וַיְחִי
מֶהֱלָאֵל חֲמִשָּׁ שָׁנִים וּשְׁשִׁים שָׁנָה וַיִּוֹלֶד
אֶת־יֶרֶד: טו וַיְחִי מֶהֱלָאֵל אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ
אֶת־יֶרֶד שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה
וַיִּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: יז וַיְהִי פְּלִי־יָמֵי
מֶהֱלָאֵל חֲמִשָּׁ וּתִשְׁעִים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה
מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: יח וַיְחִי־יֶרֶד שְׁתַּיִם

מָאָה וְתַלְתִּין שָׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבָנָן: יז וַהֲוֹ פְּלִי־יָמֵי מֶהֱלָאֵל תַּמְנִי מָאָה וְתִשְׁעִין
שָׁנִין וּמֵיָת: יח וַחֲיָא יֶרֶד מָאָה וְשְׁתִּין וּמֵיָתִין שָׁנִין וְאוֹלִיד יָת חֲנֹךְ:

בראשית ה בראשית

אונקלוס כג

וְשֵׁשִׁים שָׁנָה וּמֵאֵת שָׁנָה וַיֹּלֶד אֶת־חֲנוּךְ:
 יֵי וַיְחִי־יֶרֶד אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־חֲנוּךְ שְׁמֹנֶה
 מֵאוֹת שָׁנָה וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: ב וַיְהִי כֹל־
 יְמֵי־יֶרֶד שְׁתֵּים וּשְׁשִׁים שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת
 שָׁנָה וַיָּמָת: ס כֹּ וַיְחִי חֲנוּךְ חֲמֵשׁ וּשְׁשִׁים
 שָׁנָה וַיֹּלֶד אֶת־מֶתוֹשֶׁלַח: כג וַיִּתְּהֶלֶךְ חֲנוּךְ
 אֶת־הָאֱלֹהִים אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־מֶתוֹשֶׁלַח
 שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת: כד וַיְהִי
 כֹל־יְמֵי חֲנוּךְ חֲמֵשׁ וּשְׁשִׁים שָׁנָה וּשְׁלֹשׁ
 מֵאוֹת שָׁנָה: כה וַיִּתְּהֶלֶךְ חֲנוּךְ אֶת־הָאֱלֹהִים
 וַאֲיָנָנוּ כִּי־לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים: ס שְׁבִיעִי
 כה וַיְחִי מֶתוֹשֶׁלַח שִׁבְעַת וּשְׁמֹנִים שָׁנָה וּמֵאֵת
 שָׁנָה וַיֹּלֶד אֶת־לֶמֶךְ: כו וַיְחִי מֶתוֹשֶׁלַח
 אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־לֶמֶךְ שְׁתֵּים וּשְׁמוֹנִים
 שָׁנָה וּשְׁבַע מֵאוֹת שָׁנָה וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת:
 כז וַיְהִי כֹל־יְמֵי מֶתוֹשֶׁלַח תְּשַׁע וּשְׁשִׁים
 שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: ס כה וַיְחִי־
 מֶתוֹשֶׁלַח תְּשַׁע מֵאוֹת וְתֵשַׁע שָׁנִים וַיָּמָת: כה וַיְחִי לֶמֶךְ מֵאוֹת וְתֵשַׁע שָׁנִים וַיָּמָת:

רש"י

(כב) ויתהלך חנוך. צדיק היה וקל בדעתו במיתתו לכתוב ואינו בעולם למלאות לשוב להרשיע לפיכך מיהר הקב"ה וסילקו שנותיו: (כד) כי לקח אותו. לפני זמנו כמו והמיתו קודם זמנו והוא ששינה הכתוב

בראשית ו בראשית

אונקלוס כד

לֶמֶךְ שְׁתֵּים וּשְׁמֹנִים שָׁנָה וּמֵאֵת שָׁנָה
 וַיֹּלֶד בֶּן: כז וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ נֹחַ לֵאמֹר זֶה
 יִנְחַמְנוּ מִכָּעֲשָׁנוּ וּמִעֲצָבוֹן יִדְּנוּ מִן־
 הָאָדָמָה אֲשֶׁר אֲרָרָה יְהוָה: כח וַיְחִי־לֶמֶךְ
 אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־נֹחַ חֲמֵשׁ וּתְשַׁע שָׁנָה
 וּחֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת:
 כט וַיְהִי כֹל־יְמֵי־לֶמֶךְ שִׁבְעַת וּשְׁבַע שָׁנָה
 וּשְׁבַע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: ס כה וַיְהִי־נֹחַ
 בֶּן־חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיֹּלֶד נֹחַ אֶת־שֵׁם
 אֶת־חָם וְאֶת־יָפֶת: ו וַיְהִי כִּי־הָחֹל הָאָדָם
 לָרֹב עַל־פְּנֵי הָאָדָמָה וּבָנוֹת יָלְדוּ לָהֶם:
 ז וַיֵּרָאוּ בְנֵי־הָאֱלֹהִים אֶת־בָּנוֹת הָאָדָם כִּי
 טָבוֹת הָנָה וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכָּל אֲשֶׁר

רש"י

בן. שממנו נבנה העולם: (כט) זה ינחמנו. ינח ממנו את עצבון ידינו עד שלא בא נח לא היה להם כלי מחרשה והוא הכין להם והיתה הארץ מוציאה קוצים ודרדרים כשזורעים חטים מקללתו של אדם הראשון ובימי נח נחה וזהו ינחמנו ואם לא תפרשהו כך אין טעם הלשון נופל על השם ואתה צריך לקרות שמו מנחם: (ב) בן חמש מאות שנה. א"ר יודן מה טעם כל הדורות הולידו לק' שנה וזה לת"ק אמר הקב"ה אם רשעים הם יאבדו במים ורע (ס"א ורע של צדיק זח) לצדיק זה ואם צדיקים הם אטריח עלי לעשות תיבות הרבה כבש את מעינו ולא הוליד עד ת"ק שנה כדי שלא יהא יפת הגדול שבבניו

שנין ואוליד בר: כט וקרא ית שמה נח למימר דין ונחמנא מעובדנא ומלאות ידנא מן ארעא די לט"ה יי: ל וחיא למך בטר דאוליד ית נח חמש מאה ותשעין וחמש שנין ואוליד בנן ונח: לא ונח כל ימי למך שבע מאה ושבעין ושבע שנין ומית: לב ונח נח בר חמש מאה שנין ואוליד נח ית שם ית חם וית לפת: ו א ונח פד שריאו בגי אגשא למסגי על אפי ארעא ונחמא אתילידו להון: ב ונחזו

בראשית ו בראשית

אונקלוס כה

בַּחֲרוּ: וַיֹּאמֶר יְהוָה לֹא יִדּוֹן רוּחִי בָאָדָם
לְעַלְמָם בְּשָׁגֶם הוּא בָשָׂר וְהָיוּ יָמָיו מֵאָה
וְעֶשְׂרִים שָׁנָה: הַנִּפְלִים הָיוּ בָאָרֶץ בִּימֵי
הָהֵם וְגַם אַחֲרֵי־כֵן אֲשֶׁר יָבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים
אֶל־בָּנוֹת הָאָדָם וילדו להם הֵמָּה הַגִּבֹּרִים
אֲשֶׁר מְעוֹלָם אָנְשֵׁי הַשָּׁם: פ פ מַפְטִיר
וַיֵּרָא יְהוָה בִּי רָבָה רֶעֶת הָאָדָם בָּאָרֶץ
וְכָל־יֶצֶר מַחְשַׁבֶּת לִבּוֹ רָק רָע כָּל־הַיּוֹם:
וַיִּנָּחֶם יְהוָה בִּי־עֲשֵׂה אֶת־הָאָדָם בָּאָרֶץ

וַיִּלְדֵן מִנְהוֹן אֲנוֹן גִּבֹּרִים דְּמַעְלָמָא אָנְשֵׁין דְּשָׁמָא: ה ה וַחֲזָא יְיָ אַרְי סְגִיאת פִּישַׁת אָנְשָׁא
בָּאָרְעָא וְכָל־יֶצְרָא מִחְשַׁבֶּת לִבָּהּ לַחוּד פִּישׁ כְּלִימָא: ו וּבִמְיָמָהּ אַרְי עֲבַד

רש"י

בעל אף הזכר והבהמה: (ג) לא ידון רוחי
באדם. לא יתרעם ויריב רוחי עלי בשביל
האדם: פַּעֲלָם. לאורך ימים הנה רוחי נידון
בקרבי אם להשחית ואם לרחם לא יהיה מידון
זה ברוחי לעולם כלומר לאורך ימים: בְּשָׁגֶם
הוא בשר. כמו בשגם בסג'ל כלומר בשביל
שגם זאת בו שהוא בשר ואעפ"כ אינו נכנע
לפני ומה אם יהיה אש או דבר קשה. כיוצא
בו עד שקמתי בדבורה כמו שקמתי וכן שאתה
מדבר עמי כמו שאתה אף בשגם כמו בשגם:
והיו ימיו וגו'. עד ק"ך שנה אאריך להם אפי
ואם לא ישובו אביא עליהם מכול ווא"ת
משנולד יפת עד המבול אינו אלא מאה שנה
אין מוקדם ומאוחר בתורה כבר היתה הגזרה
גזורה עשרים שנה קודם שהוליד נח תולדות
וכן מצינו בסדר עולם. יש מדרשי אגדה
רבים בלא ידון אבל זה הוא צחצוח פשוטו:
(ד) הַנִּפְלִים. ע"ש שנפלו והפילו את העולם

בְּנֵי רַבְרָבָא יֵת בְּנֵת
אָנְשָׁא אַרְי שְׁפִירָן
אֲנוֹן וְנִסְיָכוֹ לְהוֹן נָשִׁין
מִכָּל דִּי אֶתְרַעֲיָאוּ:
וַיֹּאמֶר יְיָ לֹא יִתְקַיֵּם
דְּנָא בִּישָׁא הַדִּין הַדְּמִי
לְעַלְמָם כְּדִיל דְּאֲנוֹן
בְּשָׂרָא וְעוֹבְדֵיהוֹן
בִּישָׁא אַרְכָּא יִהְיֶבֶת
לְהוֹן מָאָה וְעֶשְׂרִין
שָׁנִין אִם יִתְוֹכּוּן:
ו גִּבֹּרִיא הוּוּ בָּאָרְעָא
כְּלִימָא הָאֲנוֹן וְאָף
כְּתִר כֵּן דִּי יַעֲלוֹן בְּנֵי
רַבְרָבָא לְבִנְתָּא אָנְשָׁא

ו גִּבֹּרִיא הוּוּ בָּאָרְעָא
כְּלִימָא הָאֲנוֹן וְאָף
כְּתִר כֵּן דִּי יַעֲלוֹן בְּנֵי
רַבְרָבָא לְבִנְתָּא אָנְשָׁא

וַיִּלְדֵן מִנְהוֹן אֲנוֹן גִּבֹּרִים דְּמַעְלָמָא אָנְשֵׁין דְּשָׁמָא: ה ה וַחֲזָא יְיָ אַרְי סְגִיאת פִּישַׁת אָנְשָׁא
בָּאָרְעָא וְכָל־יֶצְרָא מִחְשַׁבֶּת לִבָּהּ לַחוּד פִּישׁ כְּלִימָא: ו וּבִמְיָמָהּ אַרְי עֲבַד

ובלשון עברי ל' ענקים הוא: בימים ההם.
בימי דור אנוש ובני קין: וגם אחרי כן. אע"פ
שראו באבדן של דור אנוש שעלה אוקיינוס
והציף שליש העולם לא נכנע דור המבול
ללמוד מהם: אֲשֶׁר יָבֹאוּ. היו יולדות ענקים
כמותם: הַגִּבֹּרִים. למרוד במקום: אֲנִשֵּׁי הַשָּׁם.
אותן שנקבו בשמות עירם מחויאל מתושלח
שנקבו ע"ש אבדן שנמחו והותשו. ד"א
אנשי שממון ששממו את העולם: (ו) וינחם
ה' כי עשה. נחמה היתה לפניו שבראו
בתחתונים שאילו היה מן העליונים היה
ממרידן בבר' ויתעצב. האדם אל לבו של
מקום עלה במחשבתו של מקום להעציבו
זהו תרגום אונקלוס. ד"א וינחם נהפכה
מחשבתו של מקום ממדת רחמים למדת
הדין עלה במחשבה לפניו מה לעשות באדם
שעשה בארץ וכן כל לשון ניהום שבמקרא
לשון נמלך מה לעשות וכן אדם ויתנחם. ועל

בראשית ו בראשית

אונקלוס כו

וַיִּתְעַצֵּב אֱלֹהִים: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֲמַחֶה
אֶת־הָאָדָם אֲשֶׁר־בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי
הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה עַד־רֶמֶשׂ וְעַד־
עוֹף הַשָּׁמַיִם כִּי נַחֲמַתִּי בִּי עֲשִׂיתִם: ה וַיִּנָּח
מִצָּחַ חֵן בְּעֵינֵי יְהוָה: פ פ פ

קמ"ו. אמצ"ה יחזקיהו סימן. ומפטירין כה אמר בישעיהו סימן מ"ב

בְּמִימְרֵי אַרְי עֲבַדְתָּנוּן: ה ה וַיִּנָּח אֲשַׁכַּח רַחֲמִין קְדָם יְיָ:
רש"י

עבדיו יתנחם. וינחם ה' על הרעה. נחמתי
כי המלכתי כולם לשון מחשבה אחרת הם:
ויתעצב אל לבו. נתאבל על אבדן מעשה
ידיו כמו נעצב המלך על בנו וזו כתבתי
לתשובת המינים אפיקורס אחד ששאל את
רבי יהושע בן קרחה אמר לו אין אתם
מודים שהקב"ה רואה את הנולד אמר לו
הן אמר לו והא כתיב ויתעצב אל לבו
אמר לו נולד לך בן זכר מימך אמר לו
הן אמר לו ומה עשית אמר לו שמחתי
ושימחתי את הכל אמר לו ולא היית יודע
שסופו למות אמר לו בשעת חרותא

הפטרת בראשית ישעיה פרק מב

ה כֹּה־אָמַר הָאֵל | יְהוָה בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטִיֵּיהֶם רָקַע הָאָרֶץ וַעֲצָאֶיהָ נָתַן
נִשְׁמָה לָעָם עֲלִיָּה וְרוּחַ לְהַלְכִים בָּהּ: ו אָנֹכִי יְהוָה קְרָאתִיךָ בְּצִדְקָה וְאַחֲזִיק
בְּיָדְךָ וְאַצְרֶךָ וְאַתְּנֶנָּה לְבָרִית עִם לְאוֹר גּוֹיִם: ו לִפְקֹנָה עֵינִים עוֹרוֹת לְהוֹצִיא
מִמִּסְגָּר אֲסִיר מִבֵּית כָּלָא יִשְׁבִּי חֹשֶׁךְ: ה אָנֹכִי יְהוָה הוּא שְׁמִי וְכִבְדּוֹ לִי לְאַחֵר
לֹא־אֶתֵּן וְתִהְיֶה לִּי לְפָסִילִים: ה הָרָאשֹׁנוֹת הִנֵּה־בָּאוּ וְחֲדָשׁוֹת אָנִי מַגִּיד בְּטָרִם
תַּצְמִיחֶנָּה אֲשַׁמְּיעַ אֲתָכֶם: ו שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חֲדָשׁ תִּהְלֹתוֹ מִקְצֵה הָאָרֶץ
וְיִרְדֵּי הָיִם וּמִלְאוּ אֵיִים וְשִׁבְיָהֶם: יֵא יִשְׁאוּ מִדְּבָר וְעֲרִי חֲצִיִּים תִּשָּׁב כְּדָר
יִרְנֵוּ יִשְׁבִּי סֻלַּע מִרָאשׁ הָרִים יִצְחָחוּ: יב יִשְׁיִמוּ לַיהוָה כְּבוֹד וְתִהְלֹתוֹ בְּאֵיִים

יגידו: ג' יהוה כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה וייע אף-יצרית על-איביו
 יתגבר: י' החלשיתי מעולם אחריש אתאפק ביולדה אפלה אשם ואשאף יחד:
 זו אחריב הרים וגבעות וכל-עשבם אוכיש ושמתי נהרות לאיים ואגמים אוכיש:
 זו והולכתי עוירים בדרך לא ידעו בנתיבות לא ידעו אדריכם אשים מושך
 לפניהם לאור ומעקשים למישור אלה הדברים עשיתם ולא עזבתם: י" נסגו
 אחור יבשו בשת הבטחים בפסל האמרים למסכה אתם אלהינו: י"ח החרשתי
 שמעו והעורים הביטו לראות: י"ט מי עור כי אם-עבדי וחרש כמלאכי אשלח מי
 עור כמשלם ועור כעבד יהוה: כ' ראית (ראות קר) רבות ולא תשמר פקוח אננים
 ולא ישמע: כא' יהוה חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר:

הספרדים וק"ק פפד"מ מסיימים כאן.

כב' והוא עם-בזוי ושסוף הפח בחורים כלם ובבתי כלאים החבאו היו לבז ואין
 מציל משפה ואין-אמר השב: כג' מי ככם יאזין זאת יקשב וישמע לאחור: כד' מי
 נתן למשפחה (למשפחה קרי) יעקב וישראל לבזים הלוא יהוה זו חטאנו לו ולא-אבו
 בדרךיו הלוף ולא שמעו בתורתו: כה' וישפך עליו חמה אפו ועזוז מלחמה
 ותלהטוהו מסביב ולא ילע ותבער-בו ולא-ישים על-לב: א' ועתה כה-אמר יהוה
 בראך יעקב ויצרף ישראל אל-תירא כי גאלתיך קראתי בשמך לי-אתה:
 ב' כי תעבר בפנים אתך אני ובנהרות לא ישטפו כי-תלך במו-אש לא תפוג
 ולהבה לא תבער-בך: ג' כי אני יהוה אלהיך קדוש ישראל מושיעך נתיבך כדרך
 מצרים בוש וסבא תחתיך: ד' מאשר יקרת בעיני נבדפת ואני אהבתיך ואתן אדם
 תחתיך ולאמים תחת נפשך: ה' אל-תירא כי אתה-אני ממזרח אביא זרעך
 וממערב אקבצך: ו' אמר לצפון תני ולתימן אל-תכלאי הביאי בני מרחוק ובנותי
 מקצה הארץ: ז' כל הנקרא בשמי ולקבדתי בראתיו יצרתיו אף-עשיתיו: ח' הוציא
 עם-עור ועינים יש וחרשים ואננים למו: ט' כל-הגוים נקבצו יחדו ויאספו לאמים
 מי בהם יגיד זאת וראשנות ישמענו יתנו עדיהם ויצדקו וישמענו ויאמרו אמת:
 י' אתם עדי נאם-יהוה ועבדי אשר בחרתי למען תדעו ותאמינו לי ותבינו כי-אני
 הוא לפני לא-נוצר אל ואחרי לא יהיה:

חזרה לתוכן העניינים

יום ראשון

לנצח עוד יום

מ"ז ע"א "כללו של דבר" דסופא ע לאתווי חלבו [החלב שנחלב ממנו] שהוא אסור.

אמר מר בברייתא: **אין נפדין** - הולדות שנתעברו מהם קודם פדיון וגולדו לאחר פדיון - **תמימין**, ואין מתפיסן לכל זבח שירצה: מדייקת הגמרא מן הברייתא, שאם מתפיס הוא את הולדות במעי אמן לאותו זבח, ואחר כך הוממו ופדה אותם, הרי הולדות מותרים. שהרי משמע: "תמימין" הוא דלא מיפקדי [תמימין אין פדים אותם], הא בעלי מומין מיפקדי. "לכל זבח שירצה" הוא דאין מתפיסן כדי שיפדה, הא לאותו זבח מתפיסן -

והיכי משכחת לה [כיצד יתיישבו הדברים], דמתפיסן בעודן במעי אמן לאותו זבח ונפדין לכשיולדו במומן -

כלומר, הרי ולדות אלו אינם בני פדיון כלל, ואם כן, הרי לאו דוקא תמימים אינם נפדים אלא אף במומן אינם נפדים. ועוד קשה, הא דקתני "אין מתפיסן לכל זבח שירצה", דמשמע: אין הולדות נפדין תמימים כשיתפיסן לכל זבח שירצה, ומשמע, שאם יתפיסן לאותו זבח ייפדו אפילו תמימין, וגם זה לא יתכן -

ובהכרח לפרש דהכי קאמר: ואין נפדין תמימין, אבל אם הוממו פודה אותם, וכיצד פודה אותם כשהוממו, בכגון שהתפיס במעי אמן לשם זבח, ולא כשהתפיס לכל זבח שירצה, אלא כשהתפיס לשם אותו זבח, ואז יכול לפדותן כשהוממו לאחר שיוולדו, וכמבואר לעיל משמיה דרבי חנינא. ואם כן:

גימא תוהי תיובתא דרב הונא דלעיל, שאינו סובר כרבי חנינא אלא שכונסן לכיפה והן מותין מאליהן?!

אמר לך רב הונא: הוא הדין דאפילו בעלי מומין אין נפדין, ואיירי דתנא ברישא: נפדין תמימין, תנא נמי סיפא: אין נפדין תמימין, ולכעולם אפילו בעלי מומין אינם נפדין.

ואיירי דתנא רישא "לכל זבח שירצה", תנא נמי סיפא "לכל זבח שירצה", ולעולם אפילו לאותו זבח אין מועיל להתפיסן, כדי שיפדה.

שנינו בברייתא - בהמשכה של הברייתא המובאת לעיל - אבל קדם הקדישן את מומן... והשוחטן בחוץ פטור, ומשום, שכל קרבן שאינו מתקבל בפנים אין מתחייבים עליו כששוחטו בחוץ, והיות וקרבן זה בעל מום הוא, אין חייבים על שחיתתו בחוץ:

רב הונא מתני בברייתא [יהי שונה בברייתא]

"והשוחטן בחוץ" - קודם שנפדו - חייב" וכמו ששנינו במשנתנו, ואף שסתם בעל מום אין חייבים עליו, מוקים לה רב הונא במום שיש לה ברוקן שבעין, ואוליבא דרבי עקיבא, דאמר על בעלי מום ברוקן שבעין "אם עלו על המזבח לא ירדו", וכיון שלא ירדו "מתקבל בפנים" הוא, וחייבים על שחיתתו בחוץ.

שנינו בברייתא: אבל קדם הקדישן את מומן... בין לפני פדיונו בין לאחר פדיונו עושה תמורה: אמר רב נחמן אמר רבה בר אבבה: ותמורתו שלאחר פדיונו - מתה.

שואלת הגמרא: מאי טעמא? ומפרשת הגמרא: כי היכי ליעבד [מה יכול לעשות בתמורה]? לוקריה, הרי אי אפשר כי מכה קרושה דחווה קאתיא שהבהמה עצמה אינה קריבה על המזבח שכבר נפדית -

שמא תאמר: ליפרק [נפדה ותורה התמורה] לא אלימא למיתפס פדיונה, אין כח בקדושה שנתפסה על התמורה לתפוס את מעות הפדיון. הילכך מתה.

מתקף לה רב עמרם: מאחר שאי אפשר להקריב את התמורה, ותיאכל במומה [לכשתומם] לבעלים, כי מה בין זו לתמורת בכור ומעשר - שאינה קריבה, כדילפינן מקרא - דתנן במסכת תמורה:

תמורת בכור ומעשר, הן וולדן וולד ולדן עד סוף על העולם, הרי הן כבכור ומעשר ויאכלו במומן לבעלים. כלומר, דינם כבכור ומעשר שאם הוממו נאכלים במומן לבעלים, ואף התמורה לכשתומם הרי היא נאכלת לבעלים. ואף אנו נאמר בתמורת פסולי המוקדשין שנפדו, שהיות ואינה קריבה על גבי המזבח תיאכל לבעלים לכשתומם!?

אמר ליה אבוי: זה - תמורת בכור ומעשר - שם אמו עליו, וזה - תמורת פסולי המוקדשין שנפדו - שם אמו עליו.

זה שם אמו עליו, "תמורת בכור ומעשר" מוקריא, ולכן מה בכור ומעשר במומן מיתאכלן לבעלים ואינם צריכים פדיון, אף תמורתן מיתאכלא במומה לבעלים.

וזה שם אמו עליו, "תמורת קדשים" מוקריא, מה קדשים לא מיתאכלי אלא בפדיון, אף תמורתן נמי לא מיתאכלי אלא בפדיון, והא לא אלימא למיתפס פדיונה [והרי אין בכחה לתפוס את הפדיון]. תניא כוותיה דרב נחמן:

מנין לתמורת פסולי המוקדשין - שהתפיסה בהם לאחר שהוממו - שמתה, תלמוד לומר [ויקרא יא ד]: "אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפרסי הפרסה... טמא הוא לכם", ודרשינן: יש

לך דבר שיש בו סימני טהרה ואסור הוא באכילה, ואיזו זו: תמורת פסולי המוקדשין.

ומקשינן: והרי האי קרא מיבעי ליה לחמש חטאות - המפורטות בתמורה כא ב - שהן מתות?!

ומשנינן: ההוא מ"אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפרסי הפרסה... טמא הוא לכם" נפקא. תניא נמי הכי: מנין לחמש חטאות מתות, תלמוד לומר "אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפרסי הפרסה... טמא הוא לכם".

ומקשינן: והרי חמש חטאות מתות, הילכתא גמורי לה [הלכה למשה מסיני היא] ולא מן המקראות הן נדרשות?!

אלא כי אתא קרא ד"מפרסי הפרסה" לתמורת אשם שהיא רועה עד שיפול בה מום ויפדנה.

ואכתי מקשינן: והרי תמורת אשם נמי הילכתא היא "כל שבחטאת מתה - באשם רועה", ותמורת חטאת מחמש חטאות המתות היא?!

אלא לעולם קרא ד"מפרסי הפרסה" לחמש חטאות מתות, ודקשיא לך: למא לי קרא והרי הלכה למשה מסיני היא, אימא לך: ואצטריך קרא ואצטריך הילכתא! דאי מקרא לבד, הוה אמנא לרעיה הן הולכות, קא משמע לן הילכתא דלמיתה הן הולכות.

ואי מהילכתא לבד, הוה אמנא: היכא דעבד איקרי ואכל מהני חמש חטאות [אם קרה ואכל מחמש חטאות המתות] איסורא לבד הוא דאיכא, אבל לאו ליכא -

קא משמע לך קרא ד"אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפרסי הפרסה" דאיכא לאו על אכילתן. ואיבעית אימא:

לעולם לא איצטריך קרא לחמש חטאות המתות, כי הלכתא נינהו, אלא לכך אמרה תורה "וממפרסי הפרסה", כדי לאקושי דבר הבא ממעלי גרה דהיינו, תמורת פסולי המוקדשין שנפדו [כמבואר לעיל], לדבר הבא ממפרסי הפרסה והיינו חמש חטאות, כדי ללמד: מה להלן [חמש חטאות] במיתה, אף כאן במיתה ולא ברעיה עד שיפול בה מום.

מתניתין:

המקבל צאן ברזל מן הגוי, שמסר גוי צאן לישראל, וסיכמו ביניהם שכעבור זמן יתן לו הישראל את ערך הצאן כפי שהוא עכשיו בין מת הצאן בין חול, [ולכן הוא נקרא "צאן ברזל" כי ערכו מובטח חזק כברזל], ואותן ולדות שיהיו להם עד אותו זמן יחלקו ביניהם.

פז.

תמורת בעלי מומין שנפדו נמי
עליו שיעבוד קשה כבודל. כגון

מסורת הש"ס

[illegible]

ב"ח

(6) במשנה עשרה דורות פטורין: (3) רש"י ד"ה העמיד ולדות וכו' זמן עמלו השתא אלימדי דעובד כוכבים טפי ושיכמי דזר אדח טפי משל ראשון הילכך ולדות וכו' ולדי ולדות של צאן כהל' וכו' לא ינתן לנאן לדי ולדות של ולדים כשיבכרו דהיינו חמישי לצאן ברזל ינתן לבחן הסיד: (4) ד"ה מן רבן שמעון בן גמליאל אומר כ"י ומס' דרשב"א ארש"י:

מוסף רש"י

מקצת סימניו. של אמו (לעיל
(:)) אין מקבילין צאן ברזל.
כל אחריות הנכסים על המקבל ושם
אותם עליו במעוה וכל זמן שאין
נמו לו מעוהו סולחמו השכר (ב"מ

נרשום

[illegible]

קימא דא ילדה בשרו וכל
חיוי רבית: אל קישא.
לחי קישא בשרויה ערבור
מטורה מן הבכורה
דקביל ערבור ערבור כוכבים
[אנסא] וקביל רבמה: והא
מין שראל חרול חרול המקבל
אנסא ורולא חרול חרול חרול;
ליפול רבמה במקבל משראל
רפעמי מקביל ערבור ופעמי א
מקביל חרול וכו'. ואמאי
אטקור לטמא נא מקביל מן
הערבור כוכבים אפרו משראל
נמי: אידו אידו. בין מתניין
בדור מן חמי' רבבות ולא
קביל עליה תנאן: והא, מ"ס
מטורה מן הבכורה דרלו חרול
ערבור כוכבים חר: דר חרול רב
ערבור: ורולא חרול חרול חרול

ליתיה וכוונם הוגה בספרי.
או תרי דרי ובינן ולדי ולדות
א תקני הן גורסין באתקפתא
א דאתקפתא הן וולדות בתרי

פרק שני בכורות

ולדוסיס: של אותן אֵלֶן ברזל כשיגדלו ויבכרו יפערו מן הצבור. וטעמא מפרש בגמ' דריון דאי לא יהיב ליה חזי לעובד כוכבים תפסי בהמה ואי לא משכח בהמה תפסי ולדות אשתכח דשייך יד עובד כוכבים (אבמ:) וולדי ולדוס חייבין ולקי ולדות של אֵלֶן ברזל ההגויסות לחלוק של ישראל כשיהיו לֵסֶן ולדות

[illegible][illegible]

של כאן ברזל: והא קמ"ל. דלע"ג העמידה דלרומיה עובד כוכבים למחיל
והמסחר גזי כלומר קמ"ל כיון ^אשחור זה עובד כוכבים גזלומיה
אימא והיינו פטורים לעולם קמ"ל אפילו הרי של וולדו של אותן וולדו של
זלמא וולדו ללאן ברזל פטורים וולדו הרי וולדו של ברזל כאלו לא
העמיד: פנ רב ^בגמולא אומר כו'. וקס"ד דר"ג ארישא קאי: כגמלא לרבי
יודו דאמר נחיש ס"ק. למעשר רבי דשמי דורות ללאן ברזל פטור מ"ק:
היינו

[illegible]

המקבל צאן ברזל מן העובד כוכבים: וחלדו ולדות נמי פטורין דקא דייב בלישנא דשמיתין בנאון
בפרוור המשנה: העמיד אין, כשהעמיד מוסף דור אחר לפטור אבל אל העמיד אין מוסף דור אחר
העמיד, ולדו ולדות מוסף כדאמנא, והא תקנינו עמור בראותו מן יאטאין? והעמיד ירהה אל אפס
העמיד תפס חיל בנה דהיינו ולדו ולדות מוסף ושמיתין ולדות כוכבים כלומר תפסין
העמיד תפס חיל בנה דהיינו ולדו ולדות מוסף ושמיתין ולדות כוכבים כלומר תפסין

טוררים אל ארץ למשכן כלל אל לב יהודה אל לב רחנה ודולות טוררים אל רעגא כמה אל חד ומתני אל ארץ לאשמוענין שיש דור בולדות חדייב בכבורה ולקמן מריך מבריות דקתני אל אבל מתני ולא אתא אל ארץ ב' טוררים דזני מלכות שיש בן צורל קאי ואיכא דאמרי דסריך לרב הונא דרסין א' (דורל) אל רבן כושע מ' המעשר. מ' בן צורל

שז: הלוקח עובר פרתו

אין מקבלין צאן ברזל מישראל מפני שהוא רבוי. פסקא איזו נשך
(ד"מ דף ע"ג) פירש"י רבי' ^ז שס' אהם עליו במעוה וכל זמן
שאין נותן מעותיו חולקין שכל ווע"א דמשנא ימירא היא דהא מנא ליה
אין מעשינן מעותיו חולקין שכל ווע"א דמשנא ימירא היא דהא מנא ליה
נקט ליה מושו' סיפא מקבלין אלא

ולדותיהן פטורין וולדין
 ולדותיהן ^(א) תחת
 פטורין וולדי וולדי וולדי
 אפילו עד עשרה ^(ב) פטורין
 כוכבים ^(ג) אהרל שילדה
 רחל פטורה מן הכבוד
 סימני חיוב: גמ' ^(ד)
 מרא וזוי ברשותא
 א ^(ה) א ^(ו) מקבלין צא
 אהרל רביא אלא
 אמר אבי יו
 וואלא וואל אקבל
 ליה רבא דקבל עליה
 קרית ולי ועוד מוא
 אבל מקבלין צאן בר
 פילוט וולדין בריה
 אונסא אלא אבל קבל
 שפיר דמי אלא אמר רב
 עליה אונסא וואל
 טעמא ידאילו אתי ועוד
 ידוב ליה תפיס ליה
 לה לברמח תפיס וולדי
 כוכבים באמצע ולי
 פטורה מן הכבוד
 אמותיה וולדי וולדי
 פטורין וולדי ולדותיהן
 אמר וולדי וולדי וולדי
 חביב תנן העמיד וולדי
 ולדות פטורין טעמא
 אלא תיובתא דרב יהושע
 הוא דרין א"ר ^(א) דלא
 העמיד מן יאדוניה
 בנה ^(ב) והוי כמי דלא
 פטורין וולדי וולדי
 שמעון ב גמלאא אומי
 פטורין שאמרייתו ל
 לרב יהודה דאמר

[illegible][illegible]

ל' א מ"י פ"ג מה' צמרות
ה' ו סג עין ר'א טוש"ע
י"ד ס' שמו ספ"ה:
ל' ב מ"י פ"ח מהלכות מלוה
הלכה י' סג עין ר'א טוש"ע
טוש"ע י"ד ס' קצו ספ"ה:
ל' ג מ"י פ"ד מהלכות צמרות
הלכה ד טוש"ע י"ד עין ש' ס'
ספ"ה:

שיטה מקובצת

[illegible][illegible]

וכו קשה הרי"ם כי חלוקה
כללית היא ישראל אלא שיש
אלה העובד כוכבים א"כ ולדור
החגורו לחלקו אמר ספורוס
הוא א"ן ודא חסדא
באמצע כלל (ה"פ) [דא] כל
משנת לבמהל לא יבא שום
לדורו שלא קבל עליו חמירות
ותורו דרס"א אם יפסע עובד
כוכבים אלא שיש חסדא
באמצע כלל לדורו ולכן הוא
עובד כוכבים באופן שיש
לדורו חסדא חסדא שפיר
דמי עליו שפסע חסדא
עליו חסדא חסדא חסדא
אמאי צריך למחזי חסדא
אמאי חסדא חסדא חסדא
למחזי חסדא חסדא חסדא
חסדא חסדא חסדא חסדא

מעות תפיס הבחמה צריך ליתן טו
דבצב מעות השכר סלע בחוש ע
המעות כי הוא סוכר שאינם בעין
לרב יהודה אע"ג דאיכא ד' דורות
והוה פטורים עד ששה דורות וט
דלא הו"ל למיזר הן פטורים הו
היינו ולדות של אותן ולדות שהו
תוס' חיצוניות: פ אלא הסמיכו ע
חייבים לא ידענא אם דור ג' או ד'
הן ולדות פטורים בתד וכו' ופרקי

(א) נראה ד"ל דעל הא דמי שם אין מקבלין וכו' מסיים אבל אמרו השם פרה לחזירו וכו' אלא לאחר מיתה אלמא דלאן ברחל היינו בעין השם פרה ולהכי לאן ברחל חסור וכו'.

וּלְהִיבֵי עֵלֶן בְּחַל אֶסְוֹר וְכו'.

ט"ז ע"ב

הרי צאן הברזל עצמו שביכר, ואפילו ולדותיהן שהגיעו לחלקן של ישראל וגדלו וילדו דור שלישי לצאן הברזל הרי הם פטורים מן הבכורה, והטעם מתבאר בגמרא.

ואילו ולדי ולדותיהן שגדלו וביכרו וילדו דור רביעי לצאן הברזל חייבין בבכורה.

אם העמיד הישראל את ולדותיהן תחת אמותיהן, שפתח לו הישראל פתח לאמר: אם ימות צאן הברזל תקח את הולדות המגיע לחלקי, אך יישארו אותן ולדות תחת ידי באותם תנאים שקבלתי את אמותיהם.

הרי ולדי הולדות שילדו דור רביעי פטורים מן הבכורה, ואילו ולדי ולדי וולדות שילדו דור חמישי חייבים בבכורה.

רבן שמעון בן גמליאל אומר:

אפילו עד עשרה דורות לצאן הברזל פטורים מן הבכורה, מפני שאחריותן לגוי. כלומר, משועבדים הם לגוי עבור מעותיו, ולכן פטורים מן הבכורה.

שונה משנתנו דין נוסף:

רחל שילדה מין עז [יבמה?]. ועז שילדה מין רחל, פטורה מן הבכורה ואף שהן מין עז והן מין רחל חייבים בבכורה.

ואם יש בו בולד מקצת סימנין שהוא דומה בהם לאמו, הרי הוא חייב בבכורה, אלא שמום הוא זה ולא יקרב על גבי המזבח, אלא ינתן לכהן, וכפי שנתבאר בגמרא לעיל ג ב.

גמרא:

שנינו במשנה: המקבל צאן ברזל מן הגוי ולדותיהן פטורים:

למימרא, האמנם כן הוא, דסתם צאן ברזל כיוון דלא נקט מרא זוזי, הרי שברשותא דמרא קיימא נהיות ואדוניו של הצאן לא קיבל כסף, הרי צאן הברזל של הגוי בעל הצאן הוא וברשותו, וכאשר נראה ממה שפטרה משנתנו את צאן הברזל ואת ולדותיו מן הבכורה, ומשום ששל גוי הם.

ורמיניה ממה ששנינו בבבא מציעא ע ב:

אין מקבלין צאן ברזל מישראל, מפני שהוא ריבית. כלומר, של המקבל הם ומעות נתחייב לו בתמורה, ונמצא שחצי הולדות המשולמות לנותן הם בשכר המתנת המעות שממתין הנותן עד הזמן שקבעו ביניהם, וריבית היא מדרבנן -

אלמא ברשותא דמקבל קיימא [הרי שצאן הברזל של המקבל הם וברשותו], ואם כן, למה נפטר צאן הברזל עצמו וולדותיו מן הבכורה?

אמר אביי: לא קשיא!

הא - משנתנו עוסקת - בכגון דקביל עליה הגוי הנותן אונסא וזולא. כלומר, ההסכם היה שאם יאנס צאן הברזל בידו המקבל לא ישלם לו המקבל את תמורתם, וכן אם יחל הצאן אין המקבל צריך לשלם את ההפרש, ואם כן, אין זו מכירה וברשותו של הגוי הם.

והא - המשנה בבבא מציעא עוסקת - בכגון דלא קביל עליה הנותן אונסא וזולא, ואם כן, של המקבל הם, ושכר מעותיו נוטל הנותן.

אמר תמה ליה רבא לאביי:

א. **אי דקביל עליה הנותן אונסא וזולא** - וכאשר פירשת את משנתנו - וכי "צאן ברזל" קרית ליה [הכי ייקרא שמו "צאן ברזל"]? והרי "צאן ברזל" משמעותו שהוא קשה וחזק כברזל, שלעולם אין הוא מפסיד, כי אחריות הצאן היא על המקבל, אבל כשאחריות הצאן היא על הנותן, אין הנותן מוכנס בערכו של הצאן?

ב. ועוד קשה על תירוצו של אביי שחילק בין "צאן הברזל" שבמשנתנו ל"צאן הברזל" שבבבא מציעא: מאי פסקא? כלומר, מנין לנו לחלק בין צאן ברזל לצאן ברזל, והרי בודאי משמע שהן משנתנו והן המשנה בבבא מציעא עוסקות באותו הסכם?

ג. ועוד קשה על תירוצו של אביי הסובר שיש נכסי צאן ברזל שהנותן מקבל עליו אחריות אונסא וזולא:

אם כן, **ארתני סיפא** דההיא משנה בבבא מציעא: **אבל מקבלין צאן ברזל מן הגוי ומשום שמותר לשלם לו ריבית. לילפוג וליתני בדידה**, תחלק המשנה בישראל עצמו ותאמר: **במה דברים אמורים** שאסור לעשות כן, בכגון דלא קביל עליה הנותן אונסא וזולא, אבל קביל עליה הנותן - אפילו אם ישראל הוא - **שפיר דמי!** אלא ודאי, שאם קיבל עליו הנותן אונסא וזולא אין זה כלל "צאן ברזל", והמשנה אינה עוסקת אלא בצאן ברזל ובו מחלקת המשנה בין האסור למותר.

אלא אמר יישוב רבא: אידי ואידי, שתי המשניות עוסקות בכגון דלא קביל עליה הנותן אונסא וזולא, אלא על המקבל הטיל את כל האחריות. ודקשיא לך: כיון שריבית היא, אם כן, של הישראל הם, ולמה פטור הצאן עצמו וולדותיו מן הבכורה. אימא לך:

והבא, גבי בכורה, היינו טעמא שאינם חייבים, משום דאילו אתי גוי לכשיגיע הזמן ובעי זוזי ולא **הויב ליה** [אם יבוא הגוי לתבע את מעותיו בסוף הזמן, והמקבל לא יתן לו] הרי תפיס לה הגוי **לבהמה** שמושכנת היא לנותן עבור מעותיו, ואף לא

משכח לה לבהמה תפיס ולדות דידה שאף הם ממושכנים לו עבור מעותיו, והרי יד גוי באמצע, וכל שיד גוי באמצע פטורה מן הבכורה.

שנינו במשנה: המקבל צאן ברזל מן הגוי ולדותיהן פטורים ולדי ולדותיהן חייבים, העמיד ולדותיהן תחת בהמותיהן ולדי ולדות פטורים:

אמר רב הונא לפרש את מה ששנינו בתחילת המשנה "ולדותיהן פטורים":

ולדות של צאן הברזל עצמו שילדו דור שלישי פטורים, ואילו ולדי ולדות שילדו דור רביעי חייבין.

ובי יהודה אמר: ולדי ולדותיהן שילדו דור רביעי נמו פטורים, ורק ולדי ולדי ולדות שילדו דור חמישי חייבין.

ומקשינן לרב יהודה מהא דתנן בהמשך המשנה: **העמיד ולדותיהן תחת אמותיהן**, ולדי ולדות פטורים, ומשמע: **טעמא** דהעמיד אז פטור הדור הרביעי, לא הא העמיד - לא פטור הדור הרביעי, **תויבתא דרב יהודה!**

אמר לך רב יהודה:

הוא הדין שולדי הולדות פטורים אף על גב דלא העמיד, ומשנתנו שהזכירה את פטור ולדי הולדות בהעמיד ולדותיהן תחת אמותיהן הא קא משמע לך: אפילו העמיד נמו, דבאופן זה אורחיה דגוי למיתפס בנה וסלקא דעתין שיפטרו הולדות עד עולם, מכל מקום הוי כמו דלא העמיד, ורק ולדי ולדות פטורים ואילו ולדי ולדי ולדות חייבין. כלומר, אין המשנה באה לומר שאם העמיד משנתנו הדין, אלא, שאפילו אם העמיד את הולדות תחת אמותיהן - שהייתי סבור באופן זה שייפטרו הולדות עד עולם, ומשום שדרכו של הגוי לתפוס את הולד - לא נשתנה הדין וכאילו לא העמיד, דדור רביעי פטור, ואילו דור חמישי חייב.

והשתא מקשינן לרב הונא מהא דתנן במשנתנו: **רבן שמעון בן גמליאל אומר:** אפילו עד עשרה דורות פטורים, מפני שאחריותן לגוי, ולכאורה קשה: למה לא אמר רבן שמעון בן גמליאל: אפילו ולדי ולדותיהן פטורים, והייתי מבין מעצמי: מה לי ולדי ולדות שפטור רבי שמעון בן גמליאל את בנם מן הבכורה, מה לי דור עשירי, והרי בין אלו ובין אלו לא יצאו מגוף בהמתו של גוי:

ובשלמא לרב יהודה דאמר נחית תנא קמא למופטר דרי, כלומר, אף תנא קמא לא סייג את הפטור למי שיצאו מגוף בהמתו של גוי, אלא אף את דורותיהן פטר דהיינו, ולדי ולדי ולדות,

תהילים פרק ק"ז

רפה

ה וְלֹא אָמְרוּ | הָעֹבְרִים בְּרַפְתְּ יְהוָה אֲלֵיכֶם בְּרַכְנוּ אֹתְכֶם בְּשֵׁם
יְהוָה: ק"ז * שִׁיר הַמַּעֲלֹת מִמַּעַמְמִיקִים קִרְאֲתִיד יְהוָה: * אֲדֹנִי
שָׁמְעָה בְּקוֹלִי תִהְיֶינָה אַזְנוֹתַי קְשׁוּבוֹת לְקוֹל תַּחֲנוּנִי: * אִם-
עֲנוֹת תִּשְׁמַר-יְהוָה אֲדֹנִי מִי יַעֲמֹד: - כִּי-עֲמֹךְ הַסְלִיחָה לְמַעַן
תִּזְרָא: * קוֹיֹתִי יְהוָה קוֹתָה נַפְשִׁי וּלְדַבְּרוֹ הוֹחֲלֵתִי: , נַפְשִׁי
לְאֲדֹנִי מִשְׁמָרִים לְבָקֶר שְׁמָרִים לְבָקֶר: , יַחַל יִשְׂרָאֵל אֶל-
יְהוָה כִּי-עַם-יְהוָה הַחֲסֵד וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְדוּת: * וְהוּא יַפְדֶּה
אֶת-יִשְׂרָאֵל מִכָּל עֲוֹנוֹתָיו: ק"ל * שִׁיר הַמַּעֲלֹת לְדָוִד יְהוָה |

רש"י

איישי"לא בלע"ז, וכן גם חצני נערת: (ד) כי
עמך הסליחה. לא נתת רשות לשליח לסלוח
כמו שנאמר (שמות כג) כי לא ישא לפשעכם:
למען תזרע. על זאת שלא יהא אדם בטוח על
סליחת אחר: (ה) קויותי ה' קותה נפשי. קווי
אחר קווי כעין (לעיל כ"ז) קוה אל ה' חזק ויאמץ

מצודות ציון

מעמר. אגודת השנלים כמו ושכחת עומר (דברים כז):
(ב) קשורות. ענין שמישהו: (ד) תזרע. מל' מורא:
(ו) משומרים. מל' שומר או הוא ענין מקוה והממנה
כמו ולפי שגמר את הדבר (בבלי שם טז):

(ח) ולא אמרו. דרך העוברים בצד הקוצרים לומר להם ברכת ה' אליכם וברכנו אתכם וגו' אבל על
חציר הגנות לא אמרו העוברים כזאת כי לא בכלל קצירה וכחציר הזה יהיו שונאי ציון כי יכלו
מן העולם עד לא יבואו ימי הזקנה: (א) ממעמקים. מתוך עומק הצרות קראתי לך ה': (ג) אם עונות
תשמר. אם לא תמחול ותשמור אותם להפרע עליהם גמול מי יוכל לעמוד ולהתקיים כי הלא רבו
מאוד: (ד) כי עמך הסליחה. ולא מסרת סליחת העון לאחד מהמלאכים כמ"ש כי לא ישא לפשעכם
(שמות כג): למען תזרע. כ"א מסר הסליחה אל המלאך היה נפתה לה האדם לומר המלאך יתפייס
לנו הואיל ולא לו חטאנו וישא את העון והיה ממעט ביראת המקום: (ה) קויותי ה'. קויתי אל ה':
קוית נפשי. כפל הדבר להתמדתו: (ו) יחל ישראל. אתה ישראל קוה אל ה' כי עמו החסד: והרבה.
הלא פדה אותך רבות פעמים וכמו כן יפדה אותך גם עתה כי לא יחסר לו פדות כי הרבה עמו:
(ח) והוא יפדה את ישראל וגו'. ר"ל הנה גם העון לא יעכב הגאולה כי הוא יפדה את ישראל מן
העונות וכן כבר נתחמק העון והלך לו והרי הוא פדוי מן העין: (א) לא גבה לבי. במחשבת הלב לא
הייתי מתגאה: ולא רמו עיני. במעשה להשתרר ביותר להרים עין למעלה כדרך גסי הרוח: ולא

תהילים פרק ק"ב

רסו

לֹא-גָבַהּ לִבִּי וְלֹא-רָמוּ עֵינַי וְלֹא-הִלַּכְתִּי | בְּגִדְלוֹת וּבִנְפִלְאוֹת
מִמֶּנִּי: * אִם-לֹא שוֹיֵתִי | וְדוֹמָמֹתִי נַפְשִׁי בְּגָמַל עָלַי אֲמוֹ בְּגָמַל
עָלַי נַפְשִׁי: * יַחַל יִשְׂרָאֵל אֶל-יְהוָה מַעֲתָה וְעַד-עוֹלָם:
ק"ב * שִׁיר הַמַּעֲלֹת זְכוּר-יְהוָה לְדָוִד אֶת כָּל-עֲנוֹתָיו:
* אֲשֶׁר-נִשְׁבַּע לִיהוָה נָדָר לֵאמֹר יַעֲקֹב: * אִם-אֲבֹא בְּאֵהָל
בֵּיתִי אִם-אֶעֱלֶה עַל-עֵרֶשׁ יְצוּעִי: - אִם-אַתָּן שָׁנַת לַעֲיִנִי
לַעֲפַעְפִי תִּנּוּמָה: * עַד-אֲמַצָּא מְקוֹם לִיהוָה מְשָׁכְנֹת לֵאמֹר
יַעֲקֹב: , הִנֵּה-שָׁמְעִנָה בְּאַפְרָתָה מִצְאֲנָה בְּשִׁדִּי-עֵר:

רש"י

בני הנני עליך כמי שאין לו ידיים ורגלים
כגולם מוטל לנגדך (סא"א): (ב) שויתי
ודוממתי. עליך נפשי כגמול שהוא נתון עלי
אמו, גמול יונק שדים: כגמול עליו נפשי.
נפשי בקרבי לנגדך כיונק שדי אמו: (א) שיר
המעלות זכור ה' לדוד את כל עונותיו. ענוי
נפשו אשר טרח ועמל למצוא לך מקום:

מצודות ציון

(ב) שויתי. מל' שזה: ודוממתי. מל' דמיון: כגמול.
ענינו מינוק הנעמק מקרוב משדי האס כמו ויגדל הילד
ויגמל (סא"א): (ג) לאביר. ענין חזק כמו ומשך
לצירים כחמו (חזק כז): (ג) ערש. מטת כמו ערשו ערש
כחל (דברים ז'): יצועי. מל' מלכות המטה כמו חללם
לצועי (בבלי שם טז): (ד) לעפעפי. הוא אשון העין:

בה': כגמול עליו נפשי. הנפש אשר עלי ובקרבי הוא כחוננו הנגמל וכפל הדבר להתמדתו: (ג) יחל
ישראל. ר"ל ממני ראו וכן עשו גם אתם וקוה אל ה' מעתה ועד עולם: (א) זכור ה'. לדוד. התפלל
על עצמו שיוכרו לו ענוי נפשו אשר טרח למצוא מקום אשר יבנה שם המקדש: (ב) לאביר יעקב.
לחזקו ותקפו של יעקב והוא המקום ב"ה ותלה ביעקב לפי שהוא היה תחילה להנודרים: (ג) אם
אבוא. הוא ענין שבועה וגו' ולא אמר וגו': באוהל ביתי. באוהל המוכן לבית שבתי הראוי למלך:
ערש יצועי. מטת המוצעת כפי הראוי לי: (ד) אם אתן שנת. ר"ל להיות ישן להתענג יותר מההכרח
להחיות את הנפש וגם זה הוא ענין שבועה וגו': לעפעפי. כפל הדבר במ"ש: (ה) עד אמצא. עד
אשר אדע איה המקום המוכן לבה"מ: (ו) הנה שמענוה באפרתה. עוד הייתי באפרת מקום מולדתי

מצודות דוד

הלכתי בגדולות. לא עשיתי דברים גדולים
ונפלאים בבניינים נאים ומגדלים גבוהים להראות
גדולה וכבוד ממני, ר"ל יותר מהצורך ומההרואי
לי: (ב) אם לא. הוא ענין שבועה כאומר אם לא
עשיתי כן יבא עלי עונש כזאת וגו' ולא אמר:
שויתי ודוממתי. המשלתי נפשי כחונק הנגמל
משדי אמו שכל בטחונו על אמו כן כל בטחוני

תהילים פרק קל"ב

רסו

נְבוּאָה לְמִשְׁפְּנוֹתַי נִשְׁתַּחֲוֶה לַיהוָה רָגְלָיו: ה קוֹמָה יְהוָה
לְמִנְחָתָךְ אֵתָּה וְאֶרֶן עֹד: ו כְּהִנֵּךְ יִלְבָּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֶּיךָ
יִרְנְנוּ: ז בַּעֲבוּר דָּוִד עֲבַדְךָ אֶל־תֵּשֶׁב פָּנַי מִשִּׁיחָךְ: ח נִשְׁבַּע
יְהוָה | לְדָוִד אֵמֶת לֹא־יִשְׁוֹב מִמֶּנָּה מִפְּרִי בִטְנְךָ אִשִּׁית
לְכֶסֶף־לָךְ: ט אֶם־יִשְׁמְרוּ בְנֶיךָ | בְּרִיתִי וְעֵדוֹתַי זֹו אֲלַמְּדֵם
גַּם־בְּנֵיהֶם עַד־עַד יֵשְׁבוּ לְכֶסֶף־לָךְ: י כִּי־בָחַר יְהוָה בְּצִיּוֹן
אֹתָהּ לְמוֹשָׁב לוֹ: יא זֹאת־מְנוּחָתִי עַד־עַד פֹּה אֵשֶׁב כִּי אֹתִיתִי:

רש"י

ועלה הגבול אל כתף היבסי ירושלים נמצאת ירושלים גבוה מכל הארצות והוא ראוי לבית המקדש שנאמר (דברים יז) וקמת ועלית אל המקום וגו' מלמד שבית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל כך נדרש בשחיטת

מצודות דוד

כי היא בית לחם כמ"ש בדרך אפרת היא בית לחם (בראשית מח) ואמר כי מאז שמענו כי עתיד להיות מקום נבחר לבה"מ אבל לא ידעתי מקומה איה: **מצאנוה בשדי יער**. עתה הנה מצאתי את המקום בשדי יער הוא גורן ארונה היבסי והיה גם שם עצי יער כי הוא המקום שנעקד עליו יצחק ובאיל תמורתו נאמר נאחו בסבך בקרניו (שם כב) שנאחו בענפי עצי היער: **ז נבואה**. עתה הואיל וידענו המקום נבואה למשכנותיו: **ההדום רגליו**. בה"מ קרוי הדום רגליו ה' ואחו דרך משל כאילו מושבו בשמים ממעל ורגליו יורדים לנוח בבה"מ: **ח קומה ה'**. לכן קומה והשרה שכניתך אל מקום המנוחה כי עד הנה היה מתהלך מאוהל אל אוהל וממשכן וגו' אבל המקום ההוא תהיה מקום מנוחה וקבוע עד עולם: **אתה וארון עוֹד**. שכניתך תשרה בה עם הארון אשר הראת לכל את עוֹד וזרועך בפלשתים בעת לקחו אותו בשבי כמו שכתוב בש"א: **ט ילבשו צדק**. בגדי כהונה נקראים בגדי צדק כי הם מכפרים ומצדיקים את החוטאים: **וחסידך ירננו**. הלויים ירננו בשיר: **י בעבור וגו'**. על עצמו אמר עשה זאת בעבורי וכפל דברו ואמר עוד אל תשב ריקם את פני משיחך לבל שמוע תפלתו: **יא נשבע וגו' אמת**. ר"ל שבעה אמתית ולא יחזור מהשבעה והשבעה היא שהבטיחו לו מורעך אשית מלך לשבת על הכסא שלך: **יב זו אלמדם**. אשר אלמדם ביד הנביאים: **גם בניכם**. של בניך עד עולם ישבו לכסא המלוכה: **יג כי בחר ה' וגו'**. ר"ל הואיל וה' בחר את ציון ורודו הלא טרח והכין את המקום ההוא לזה יקבל בגמול שכרו את המלוכה לו ולורעו עד עולם: **יד זאת מנוחתו**. וכה אמר ה' זאת תהיה מנוחתו עדי עד ופה אשב כי מתאוה אני לה:

תהילים פרק קל"ג

רסח

צִידָה בָּרַךְ אֲבִירֹנָה אֲשֶׁפִּיעַ לָחֶם: א וּכְהִנֵּה אֲלִבִּישׁ
יִשַׁע וְחִסְדֶּיךָ רִנְן יִרְנְנוּ: ב שֶׁם | אֲצַמִּיחַ קֶרֶן לְדָוִד עֲרֻכְתִּי נֹר
לְמִשִּׁיחִי: ג אוֹיְבָיו אֲלִבִּישׁ בִּשְׁתָּ וְעָלְיוּ יַצִּיץ נֹזֵר: ד קָלָג * שִׁיר
הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד הֵנָּה מִה־טוֹב וּמִה־נָּעִים שַׁבַּת אַחִים גַּם־יַחַד:
ה פֶּשֶׁמֶן הַטּוֹב | עַל־הָרֹאשׁ יִרַד עַל־הַקֶּן וְקֵן אֶהְרֵן שְׂיִיד
עַל־פִּי מְדוּתָיו: ו כָּטֹל חֶרְמוֹן שְׂיִיד עַל־הָרָרִי צִיּוֹן כִּי שֶׁם |
צוּה יְהוָה אֶת־הַפֶּרֶכָּה חַיִּים עַד־הָעוֹלָם: ז קָלָד * שִׁיר הַמַּעֲלוֹת

רש"י

אלמדם. זו אשר אלמדם: **א צידה**. מזונה: **ב יצין**. יאיר כמו ונוצצים כעין נחושת (ויקרא א'): **ג שיר וגו'**. הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, כשישב הקב"ה בבית הבחירה עם ישראל הקרויין אחים ורעים ויהיה גם הוא יחד עמהם: **ד בשמן הטוב**. שנמשח בו אהרן הכהן: **שיר**. מראשו אל זקנו אל פי ראש הכתנות שלו שהזקן שוכב ע"פ הכתנות כן נעים טל חרמון שגבוה על הררי ציון והטל יורד מחרמון להררי ציון כשם ששמן המשחה לגדולה כך הר ציון לתפארה ולכבוד לישראל כשם ששמן הטוב כן טל חרמון כזה כן זה כמו והיה כעם ככה (ישעיה כ"ד), ורבותינו

מצודות ציון

(יז) קרן. המלה היא הוספא לממשלה והמקומות ע"ש שצנלי הקרנים יתחזקו כהם נחלמם ע"מ: **ערכתי**. ענין סוד: **ד יצין**. מלשון נלוות וענינו האלה חריטה וכן ונוללים ענין נחושם קלל (ויקרא ב'): **נזור**. כמו כנו אל הנזר (מ"ד ב'): **א נעים**. ענין ערכות וממיקות: **ב מדותיו**. מלנשויו כמו מדו נד (ויקרא ו')

מצודות דוד

א צידה. מן המקום ההוא אשפיע לברך מזון עדתי ולהשביע אבינו עמי: **ב (א) אֲלִבִּישׁ יִשַׁע**. ר"ל ע"י לבישת בגדי כהונה תבוא הישועה כי המה מכפרים ובאה ע"י התשועה: **וחסידיה**. הלויים ירננו בשיר: **ד (ז) שם**. בציון אצמיח קרן ממשלה לדוד ר"ל שם יתברכה ויתגדל ממשלתו בכל עת. ערכתי נר. שם ערכתי נר ר"ל הארה וזריחה וממשל רב: **ד (ח) אֲלִבִּישׁ בִּוּשָׁת**. יהיו מעטופים בבושת כלבוש הזה מעטפך את כל הגוף: **ו עָלְיוּ**. על דוד יאיר ויזרח כתר המלכות ר"ל תרבה גדולתו למעלה: **ז (א) הנה מה טוב**. מה מאוד טוב ומה מאוד נעים הדבר כאשר ישבו על אדמתם כל בית ישראל הנקראים אחים לגדול האחוה שביניהם: **ח ג**. יחד. ויהיו גם יחד במלכות אחת ולא יחצו לשתי ממלכות עוד: **ד (ב) בשמן הטוב**. והרי הדבר דומה כשמן המשחה הנתון על הראש בשפע רב עד כי ירד משם על הזקן והוא זקן אהרן שהיה הראשון להנמשחים בשמן המשחה: **שיר**. אשר ירד עוד על פי מלבושיו בפתיחת בית הצואר ור"ל כמו שמן המשחה עם כי היה נתון על הראש לבד מ"מ באה השמן ממנו על מקומות מחולפות על כי המה דבוקים זה בזה כן אם כל בית ישראל אחת וראש אחד להם תתחלק או השפע לכולם באמצעות המלך המקבל השפע בראשונה: **ו (א) כטל חרמון**. כמו הטל הנוצר מהר חרמון על הררי ציון הנמוכים ממנו כן באה השפע באמצעות המלך ליתר העם: **ז שם**. בציון צוה ה' את הברכה והחיים עד העולם לעמוד הבא

מסכת

פרק 2

שבועות

קסו

ואחת:

ד. שבועה שלא אכל, ואכל אכלים שאינן ראויין לאכילה ושתה משקין שאינן ראויין לשתיה, פטור. שבועה שלא אכל, ואכל נבלות וטרפות שקצים ורמשים, חייב. רבי שמעון פוטר. אמר, קונם אשתי נהנית לי אם אכלתי היום, והוא אכל נבלות וטרפות שקצים ורמשים, הרי אשתו אסורה:

ה. אחד דברים של עצמו, ואחד דברים של אחרים, ואחד דברים שיש בהן ממש, ואחד דברים שאין בהם ממש. פיצד, אמר, שבועה שאתן לאיש פלוני ושללא אתן,

רבינו עובדיה מברטנורה

ד. ואכל נבילות חייב. דראויין לאכילה הן אי לא דרחמנא אסרינהו: ר' שמעון פוטר. דמושבע ועומד הוא עליהם. ופולגתא דר' שמעון ותנא קמא בכולל דברים המותרים עם דברים האסורים, כגון באומר שבועה שלא אוכל שחוטות וטרפות. ת"ק סבר מגו דחיללא שבועה אשחוטות חיללא נמי אטריות. דאיסור חל על איסור באיסור כולל. ור' שמעון סבר אין איסור חל על איסור באיסור כולל. ואין הלכה כר' שמעון: אשתו אסורה. שהרי אכל אוכלים. ואפילו לר' שמעון. דטעמא דפטור בקמייתא לאו משום דלאו בני אכילה נינהו, אלא שאין שבועה חלה על דבר איסור:

ה. ואחד דברים של אחרים. כדמפרש שאתן לפלוני: שאין בהן ממש. תרי גווני משמע, כגון שינה, ומשמע שאין בהם הנאה כגון שאזרוק צרור לים: מריבוי הכתוב. לכל

מסכת

פרק 2

שבועות

קסז

שחייבין על זדונה מפות ועל שגגתה קרפן עולה ויורד. שבועת שוא, חייבין על זדונה מפות ועל שגגתה פטור:

- ח. איזו היא שבועת שוא, נשבע לשנות את הידוע לאדם, אמר על העמוד של אכן שהוא של זהב, ועל האיש שהוא אשה, ועל האשה שהיא איש. נשבע על דבר שאי אפשר, אם לא ראיתי גמל שפורח באויר, ואם לא ראיתי נחש בקורת בית הבד. אמר לעדים בואו והעידוני, שבועה שלא נעידך. נשבע לבטל את המצוה, שלא

רבינו עובדיה מברטנורה

אשבועות בברייתא, הא שבועות הן ולא יצאו לבטלה, ואם ימצאו מקום יחולו, שאם נשאל לחכם על הראשונה עלתה שניה תחתיה ונאסר בדבר משום שבועה שניה, וכן אם נשאל על השתים חלה השלישית. לפי שהחכם עוקר הנדר מעיקרו והוי כמי שלא נדר וחלה השניה למפרע, שהרי הראשונה כמי שאינה הואיל ונשאל עליה, וכן כשנשאל על השתים הרי כאילו אינם וחלה השלישית למפרע:

ה. אם לא ראיתי גמל פורח באויר. כלומר יאסרו כל פירות שבעולם עלי אם לא ראיתי וכו': נחש כקורת בית הבד. כתבנית קורת בית הבד וצורתה. דאילו כעובי קורת בית הבד לא הוי שבועת שוא, דאיכא טובא: שבועה שלא נעידך. ביטול מצוה היא, דהא חייב להעיד שנאמר (ויקרא ה') אם לא יגיד

ונשא עונן: לעמוד הבא

כדברי רבי יהודה בן בתירא. אמר רבי יהודה בן בתירא, מה אם הרשות שאינו משבע עליה מהר סיני, הרי הוא חייב עליה. מצוה שהיא משבע עליה מהר סיני, אינו דין שיהא חייב עליה. אמרו לו, לא, אם אמרת בשבועת הרשות, שכן עשה כה לאו כהן, תאמר בשבועת מצוה שלא עשה כה לאו כהן, שאלו נשבע לבטל ולא בטל, פטור:

ז. שבועה שלא אכל כפר זו, שבועה שלא אכלנה, שבועה שלא אכלנה, ואכלה, אינו חייב אלא אחת. זו היא שבועת בטוי

אם הרשות וכו': שלא עשה בה לאו כהן. וקרא כתיב להרע או להטיב, דמשמע דבר שיש בו הן ולא. ואין הלכה כר' יהודה בן בתירא:

ז. שבועה שלא אוכל כפר זו שבועה שלא אוכלנה. טעמא דאמר שלא אוכל והדר אמר שלא אוכלנה הוא דאינו חייב אלא אחת, שאין שבועה חלה על שבועה. אבל אמר תחלה שלא אוכלנה והדר אמר שלא אוכל ואכלה כולה חייב שתיים, דכי אמר שלא אוכלנה אינו חייב עד שיאכל כולה וכי הדר אמר שלא אוכל כיון שאכל ממנה כזית חייב, הלכך השבועה האחרונה חיללא, ומחייב כי אכיל מינה כזית, וכי הדר אכל כולה מחייב משום שבועה ראשונה: שבועה שלא אוכלנה שבועה שלא אוכלנה. אע"ג דמשבועה שלא אוכלנה שניה שמעינן דאין שבועה חלה על שבועה, תנא לן שבועה שלישית לאשמעינן דחייבא הוא דליכא

הלכות תרומות ומעשרות סימן שלא

תרב

הלכות תרומות ומעשרות סימן שלא

תרג

לקצות וזה לקצות, ויש להם לא נקבעו, שאין המכר קובע דבר שלא נגמרה מלאכתו. לקח האחד פרות שהחליף, לאכילה, ולקח האחד חליפיהן להקצות, זה שלקח לאכילה חייב לעשר, וזה שלקח להקצות לא נקבע למעשר.

צו. עם הארץ שהיה עובר בשוק ואמר: טלו לכם תאנים, אוכלים ופטורים, שאין המתנה קובעת.

ק. השוכר את הפועלים לעשות עמו בפרות, בין בתלושין בין במחפרין, הואיל ויש להם לאכל מן התורה במה שהם עושים, הרי אלו אוכלים ופטורים מן המעשר. ואם התנה עמם שיאכלו מה שלא זכתה להם תורה, כגון שהתנה הפועל שיאכלו בגיו עמו, או שיאכל בנו בשכרו, או שיאכל אחר גמר מלאכתו בתלוש, הרי זה אסור לאכל עד שיעשר, הואיל ואוכל מפני התנאי הרי זה פלוס.

קא. המוציא פועלים לעשות לו מלאכה בשדה, בזמן שאין להם עליו מזונות, אוכלים מפרות

שבשדה ופטורים מן המעשר. והוא שלא נגמרה מלאכתו. אבל אם יש להם עליו מזונות, לא יאכלו, ואף על פי שלא נגמרה מלאכתו, שאין פורעין חוב מן הטבל. (אבל אוכלים אחת אחת מהתאנה, אבל לא מן הסל ולא מן הקפה ולא מן המקצה).

קב. אחד המבשל ואחד השולק ואחד הכובש, קובע למעשר. אבל המעשן את הפרות עד שהכשירן, הרי זה ספק.

קג. הטומן פרות באדמה, או בזבל, או בתבן, עד שהכשירם לאכילה לא נקבעו למעשר.

קד. הנותן זין לתכשיל חם, או שנתן שמן לקדחה באלפס, כשהן מרתחין, נקבעו למעשר.

קה. מזג זין במים חמין, נקבע. ואין צריך לומר אם בשל היין. ואפלו בגת אסור לשותות ממנו עד שיעשר.

קו. הסוחט אשכול לתוך הכוס, נקבע. לתוך התמחוי, אינו נקבע.

קז. המולח פרות בשדה, נקבעו.

טבל הזיתים אחת אחת במלח ואכל, פטור.

קח. הפוצע זיתים פדי שיצא השרף מהם, פטור.

קט. הנוטל זיתים מהמעטן, טובל אחת אחת במלח ואוכל. ואם מלח ונתן לפניו, חייב. וכן כל פיוצא בזה.

קי. התורם פרות תרומה שצריך לתרם אחריה שניה, נקבע למעשר, ולא יאכל מהם עראי עד שיוציא התרומה שניה ויעשר.

קיא. פרות שנגמרה מלאכתן וחשקה עליהם ליל שבת, נקבעו, ולא יאכל מהם, אפלו לאחר השבת, עד שיעשר.

קיב. תינוקות שטמנו תאנים לשבת ושקחו לעשרן, לא יאכלו למוצאי שבת עד שיעשרו.

קיג. תאנה שהיתה מיחדת לו לאכל פירותיה בשבת, ולקט ממנה בלילה, לא יאכל עד שיעשר, הואיל ופרות אלו מיחדים לשבת והשבת קובעת.

באר הגולה

במשנה: פ סקנת הגמ' ב"מ דף פ"ט ע"ב: ז שם במשנה ריש פ"ד דמעשרות. ק שם במשנה ג': ר במשנה ד' שם ומהירושל' שם: עין פירושו בסעיף ק"ל: ש ביצה דף ל"ה ע"א וירושלמי פ"ב דתרומות אפילו ליקטן שלא לצורך שבת: ת משנה ב' פ"ד דמעשרות א שם בירושלמי: ב משנה ג' פ"ח דתרומות וכו' יהושע וכפי פירושו דר"א ס"ל דיגמ' בשבת ומינה נשמע לר' יהושע דלא יגמור היינו בשבת: ג שם וכפי גירסתו ועיין בכ"מ: מכאן ועד סעיף ק"ה הוא לשון רמב"ם שם פ"ד: ד ברייתא שבת דף כ"ז ע"א ופ"י רש"י ואין צ"ל בטבל טהור: ה תוספתא פ"ק דדמאי: ו מדרגן בספ"ק (רדמאי) [נדפאה] ונוטל מן הגורן וזורע וכו' דברי ר"ע משמע דרבנן פליגי עליה והלכה כרביב: ז משנה ריש פ"ה דמעשרות: ח שם במשנה ב':

באר הגולה

אותם גרוגרות: ד שם וכרבי יהודה: ח משנ' שם בריש פ"ב ואיכא שם במשנה שאם הכניסו לבתייהם מעשרים ודאי וכו' וכמו שפירש בירושלמי וכמה חילוקי דינים בזה וכתבם הרמב"ם שם יעייין שם: ו שם משנה ז': ז משנה ב' פ"ג דמעשרי: ח ציינותי לעיל בסעיף פ"ב: ט משנה שם ריש פרק ד': י לעד"ג שלמרו ממה שהאיר עינינו ה"ה בפ"ט מהלכות מ"א שהענין הוא בעיא בירושלמי ב'פ' הגורד מן המבושל ולא איפשטא והביאו המחבר כב"י בי"ד בס' פ"ז ועיין שם בכ"מ: ב שם במשנה: ז משנה ד' פ"ק דמעשרות: ח שם משנה ד' פ"ד: ז ירושלמי שם: ט מפורש שם בתבשיל צונן: ע שם

הַלְכוּת סֵפֶה סִימָן תרמ

ק.ת. בַּאֲרֵה הַגּוֹלָה

כ" לא מקרי מצטער, וחיב לישן שם כ" אף על גב דצריך לכפר, דדיו ורגליו (תורות הדשן סימן עב) ולא יוכל אדם לומר מצטער אני כח* אלא בדבר כ" שדרך בני אדם להצטער בו (טור). ואין המצטער פטור אלא אם יצאל עצמו מן הצער, אכל בלאו הכי חיב לישב בסכה אף על גב דמצטער (מרדכי פרק הישן): ה. ד* אכל חיב בסכה: ו. ט"ב חתן ושׁושיבניו וכל בני החפה פטורים מן הסכה כל שבעת ימי המשחה.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

[illegible]

באור הלכה

* **אָלס דאָרף שװער בײַ אַדום דאַסעטער בױ טוירן.** וְלַעֲנִיתָ דַּעֲתִי דַּעֲתִי
הֲרִי"ן אִינוּ כֵּן, דָּוָה לִשְׁנוֹ גַּבִּי סִירָא דִּגְרִיגִישָׁמָא, לֹא שִׁיחָא
אִמּוֹס לִכְל, דָּאִי הִכִּי מִפְסָלָא הַסָּכָה, כְּדֹאמְרֵינָן גַּבִּי שׁוּצִי וְשׁוּאָצְרִי אִין
מִסְכִּין בְּהֵם, דִּכְיִין דִּסְנִי רִיחָהוּ שִׁבְיָן לְהוּ וְנִפְיָן, אָלֹא הֵם בְּדִמְבַצְטֵר
אִיהוּ לַחֲדָה עֲסָקִין, עַד כִּי לִשְׁנוֹ. וּבִאֲמַת לֹא אֲבִין דְּבִרֵי הֲרִי"ן, דִּבְרֵי
שֵׁם דִּרְעִיבֵר לֹא מִפְסָלָא, כְּמוֹ שִׁכְתְּבוּ הַתּוֹמָכִים וְהֲרֵא"שׁ, וְכֵן מוֹכֵחַ לַעֲלִי
בְּסִימָן תִּרְכַּס סְעִיף יֵד, עֵץ שֵׁם, אִם כֵּן אֲדֹא דִּאֲתוּ. אַחֵר כִּךְ מִצְאֵתִי

דְּחֹק וְצָר לִשְׁכֵּב, גַּם כֵּן מוֹכֵחַ לִישׁוֹן שֵׁם. וְכַתֵּב בְּסִפֵּר נִהַר שְׁלוֹם, דְּמַכֵּל
פֶּה, "אִין הִכִּי נִמֵּי שִׁפְטוֹר מִלִּישׁוֹן שֵׁם וְנֹאף עַל פִּי כֵן" יִצְא יְדִי חוּכְתוּ
דְּצִירִי **כִּכְפָּה דְּרִי וְנִגְלִי**. הֵנֵּה, אָף אִם אִין לֹא עֲצָה הֲאֵךְ לִקְשֵׁט וְגִלְדִּי
וְהַחֵם לִישׁוֹן שֵׁם, וְאָף שִׁצְרִיךְ לִזְהֹר שִׁיחָהוּ שִׁלְחָן גַּם כֵּן בְּחוּד הַסָּכָה,
כַּח. אֲמַת דְּבִרֵי **וְכו'**. דָּאִי אֵלֹא הִכִּי, אִם שְׁהוּא מִצְטַרְעֵר אֲמַרְיָן בְּטִלָּה
כִּי. מֵאֲנִינִי הַדַּעַת, וְכֵל אֲנִינִי הַדַּעַת מִצְטַרְעֵרִי בֹה: * **אָלֹא אֵם יִצְנָה**
דִּר בְּמוֹקֹם צַעַר לֵךְ שִׁיכּוֹל לְהִנְצֵל מִזֶּה בְּכִרְתּוֹ, וְחִכִּי נִמֵּי בִסְכָּה:

ה' לא. אָבִי חַיִּב בִּסְכָּה. דאָף על גב דמַצְטַעַר פטור מן הסָכָה, מ"ד הני מלי צַעֲרָא דממילא הָבָא לוּ מ"ה מַחֲמַת הִסָּכָה, אָבִל הָבָא אִיהוּ דקִמְצַעַר נִפְשָׁהּ, אָבִיעַ לָהּ לַחֲיָוִי דִּתְּתָהּ כְּדִי לָקֵם אֶת הַמְצוּהָ. כַּת בִּסְכָּר תִּנְיָא, אִם הֵמָּה הִיָּה חֲבִיב כֵּל כָּךְ שְׂאֵין כִּסּוּל לְהִסְרִי מִלּוֹב, פְּטוּר, וּמִיָּדִי שְׁמַצְטַעַר בִּישׁוּכָתוֹ בִּסְכָּה (מִגֵּן אֲבֵרָהֶם). וְעַיִן בִּסְכָּר יִשְׁרׁוּעוֹת יַעֲקֹב "שְׂחֹלֵק בָּהּ עַל הַתִּנְיָא". בְּפִרְי מְגִידִים מִתְּפַסֵּק לְעַיִן אֲוִנֹן בַּחַל הַמוֹעֵד, אוּ אִפְלוּ בְּיוֹם טוֹב כְּשֶׁרוֹצֶה לְקַבֵּר עַל יְדֵי נִכְרִי בְּיוֹם טוֹב אֲשׁוּן אוּ עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל אֲשׁוּן טוֹב שְׁנִי, דְּאֵין חֵל דִּינִי אֲנִינוּת "אִם חֲבִיב בִּסְכָּה, עַיִן שָׁם, וּבִסְכָּר כְּבוֹרִי יַעֲקֹב מִצְדֵּד" כְּשֶׁהוּא פְטוּר, עַיִן שָׁם:

ו 5. ה'ת' וכו'. דאין שמחה ^טאלא בחפה, ו'חפה נקרא מקום המוכן ליישיבת חתן וכלה (הרא"ש), ואין יכולין לאלל בסכה ולשמוח בחפה, דאין שמחה ^זאלא במקום סעודה. ומירי שנשא ערב הרגל או קדם, דאין נושאין נשים במועד, כדלעיל בסימן תקמו: 5. פטורים מן הסכה וכו'. ויש ^{יט}מחבין אותו, דסבירא לה דאפשר לאלל בסכה ולשמוח בחפה, ועל כן הסכימו ^כאחרונים דראוי

שער הציון

[illegible]

פאר היינט

ס. אַבֶּל. ואם מצטער על המת מחמת ישיבתו בִּסְכָה ואין יכול להסירו מלבו פטור, עין מגן אברהם וט"ז: ט. הַתָּן. עין סימן תקמו סעיף ג מה שכתוב שם: י. פְּטוּרִים. ואם בלא טרחא יכולים לקיים מצות סכה חביבים:

חובת אכילה. ועין בברכי' יוסף שסמספך בחולת הארץ בו ספח אס פטור מכללה וכן נראה מדברי האלה ר"ה ודקא מצוטט חב' בלילה ראשונה. עין שם: * א
בצרכי' ג דבשרת עבודה פטורים משום דכתיב שבתו וכו', ומתוך דהם רק דרך ה
שם, ומה שכתוב באלה רבה כאן: * פטורים. עין באר היטב. ועין בגמ' ודרים כלל

משנה ברורה

בין בחל ^ל ובין בשבת ויום טוב. אכן מפני חשש הרואים שיאמרו
שסמספך סכתו בסדיו, אין להקל ^ל כשסמספך למעלה, אלא אם כן נכר
לכל שמכין בזה רק להגן מפני הרות. ועין במגן אברהם לעיל בסמין
תרכט, דמכל מקום לא יבדק בכל יום בפרט לישב בספכה: כו. * א
מקרי' מצטטת. דדרך האדם לעצמם לישן כן כפוף, ור"ה ימא מהא דקיימא
לן ששעור ספכה. שבעה על שבעה פתחים, שבוואי אין אדם יכול לישן
שם אם לא בכפיפת גופו ואיבריו. ^ל ולפי זה, אפילו אם עשה אותה

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בין בחל ^ל וביין בשבת ויום טוב. אכן מפני חשש הוראים שיאמרו שמשפך סכחו בסדיו, אין להקל ^{לה} בשמשפך למעלה, אלא אם כן נפר לכל שמכור כזה רק להגן מפני הריחה. ועצן במגן אברהם: לעיל בסימן תרכט, דמכל מקום לא יבדוק בעל הבית לישיב בספכה: **כו. לא מקרי מצטער** ^ה. דדרך האדם לעצמים לישן כך כפוף, וראיה מהא דקיימא לן ששעור סבה שבעה על שבעה טפחים, שבודאי אין אדם יכול לישן שם אם לא בכפיפת גופו ואיבריו. ^ט ולפי זה, אפלו אם עשה אותה לכתחלה באפן שראויה לישן שם בפשוט, ואחר כך בא איזה ענין שנעש מקום מי שהוא קמנן וקיים לה בגוה דלדירה הוי מצטער לישן שם בבאכילה, כיון שבעת עשייה היה ראוי לדירה לאכל ולישן שם: **כז. אתה ג' א** חוץ לספכה, ^{כז} דבפושט ורביץ חוץ לספכה, עקמא לא מקרי מצטער דאי לא הכי חשיבנן שמה ימשך אחר שלחנו, ודלעיל בסימן תצ"ד דעתו אצל כל אדם: **כט. שדרך בני אדם להצטער בו**. אם לא ^{כט} וכו'. דהטעם דמצטער פטור, משום דקעין דירה בעינו, ואין אדם **ה. לא אכל חוב בספכה**. דאף על גב דמצטער פטור מן הספכה, ^מ הני מלי אצעי לה ליתובי דעתה כדי לקצם את המצוה. כתב בספר שמשצער בישיבתו בספכה ומגן אברהם. ועצן בספר ישרונות יעקב ^מ שחול ביום טוב כשורזה לקבר על ידי נכרי ביום טוב וראשון או על ידי נכרי בכורי יעקב מצד ^מ

ו' **כ**. חתן וכו'. דאין שמחה ^מאֵלָא בחפה, וחפה נקרא מקום ה
בחפה, דאין שמחה ^אאֵלָא במקום סעודה. ומירי שוש
תקמו: **ל**. פטורים מן הספה וכו'. ויש ^אמחיבין אותה, דסבירא לה

[illegible]

רבינו) דאָתגליאו מן לבר לאַרעא ואתגשיאו, ואנפישו. וימא נעקב עלאה לתמא, ברי דילך דאינון לבר לאַרעא דאתילידו בגלותא, בכל ארעא ואַרעא, עד דאָנא איעול למצראי, ואַעביד להון דינא (דף רטו ע"א) על חוביהון, לאו אָנא מסקית בך, דאתבריוא בגלותא, לבר לאַרעא באַרעא רחיקא. ואף על גב דאינון סגיאין, ואתגשיאו, דיילי אינון. פד חזיתי דא גלותא דלהון, ואסיתי לכיביהון, ושמעית קליהון. ראובן, (בראשית כט) כי ראה ה' את עניי. שמעון, כי שמע ה' כי שנואה אנכי, וחשיב בלבך, באילו יהיון קדמי אינון, ומדתוב ממצראי, מלמעבד דינא, נסיק יתהון מאַרע גלותא.

רבי אבא אמר, מהכא (ישעיה סו) והביאו את כל אחיכם מפל הגוים מנחה לה'. צבי למימר, פד יהא

קדשא בריך הוא דינא במצראי, בעדנא הדיא זיתון כל עצמא מנחה, פד שמעו שמועה דקדשא בריך הוא, הינו (ישעיה ב) ונהרו אליו כל הגוים. תנא, אמר רבי שמעון, עתיד קדשא בריך הוא למיעבד לכל זכאה וזכאה, חופה בירושלם, (ירמיה טז) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול פלה, פד תיתוב מטרוניתא למלכא, ועביד לה ארוסין, הדא הוא דכתיב, (שיר השירים ג) צאנה וראינה וגו' ביום חתונתו וביום שמחת לבו. ביום חתונתו זה מתן תורה, וביום שמחת לבו זה בגין בית המקדש, שיבנה במהרה בימינו:

ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יהיו, דא ישראל לתמא, לאַבְהֶן דאינון רתיכין, תהא שמהתהון ברזא דאתילידו לבתר דנן, על שמא

דאחיהון יהון מקריבין באחסנא דלהון.

תאנא, אמר רבי שמעון, ומולדתך, דא ירושלם דלתמא, (ויקרא יז) מולדת בית בפרשת עריות, ירושלם לתמא, גוברין דאתילידו דא ירושלם, בתר דנא, דיתובון עלמא למארי שמא בירושלם, פד גיורין לא אתקרון אלא על שמחן, דהוא בר ישראל, ולא יתקרון פד אבְהֶתְהוֹן, גיורא מקפוטקא, אלא כהא ישראל.

לך יהיו, צבי למימר, על שמיהון דישׂראל יתקרון, על שם אחיהון יקראו בנחלתם, וכד יתובון לא יתחסנון אלין עם ישׂראל באַרעא, ויסב כל שבטא ושבטא, דידיה וגוברין מנהון, כל חדא חדא לפום מניניה.

ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל בדרך וגו', רבי אבא פתח, (ירמיה לא) כה אמר ה' קול ברמה נשמע וגו', מה כתיב בתריה, כה אמר ה' נמעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שׂכר לפעולתך וגו' ושבנו בנים לגבולם, לא אמר וישׂובו, אלא וישׂבו, כְּבֹר שְׁבוּ.

תא חזי, אמר רבי אלעזר, בשעתא דיהא דינא על טורא, תתעשר מטרוניתא על טורא, והיא סברת דכניהון אכדין דינא, ורזא (ישעיה נד) רני עקרה לא ילדה פצחי רנה וצחלי וגו'. תנא, סגין יהון בני כרסייא מן ידיה. הדא הוא דכתיב, כי רבים בני שוממה מבני בעולה, תיתוב מטרוניתא לכעלה, (זכריה ד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

תרגום לשון הוזהר

שבט ושׂבט את שלו, והאנשים ממנו, כל אחד לפי מנינו.

ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל בדרך וגו' רבי אבא פתח, (ירמיה לא) כה אמר ה' קול ברמה נשמע וגו'. מה כתוב אחרי? כה אמר ה' נמעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שׂכר לפעולתך וגו' ושבנו בנים לגבולם. לא אמר וישׂובו, אלא וישׂבו, כְּבֹר שְׁבוּ.

בא ראה, אמר רבי אלעזר, בשעה שיהיה דין על הרה, תתעשר הגבירה על הרה, והיא סבורה שבניהם אבדים בדין, וסוד – (ישעיה נד) רני עקרה לא ילדה פצחי רנה וצחלי וגו'. למדנו, רבים יהיו בני הכסא משלה, זהו שכתוב כי רבים בני

ישׂראל למשה, לאבות שהם מקריבות יהיו שמויתם בסוד שגולדו לאחר מכן, על שם שאחיהם יהיו מקריבים בירשה שלהם.

למדנו, אמר רבי שמעון, ומולדתך – זו ירושלם של משה, (ויקרא יז) מולדת בית, בפרשת עריות. ירושלם למשה. גברים שגולדו זו ירושלם. אחר זה שישׂובו העולם לרבון השמים בירושלים, כשהתגירו לא יקראו אלא על שמם, שהוא בן ישראל, ולא יקראו כמו שאבותיהם, גר מקפוטקא, אלא בזה ישראל.

לך יהיו – צריך לומר על שם ישׂראל הם יקראו, על שם אחיהם יקראו בנחלתם, וכשׂשובו לא יקבלו ירשה אלו עם ישׂראל באַרְךְ, ויטל כל

תרגום לשון הוזהר

כשהיה הקדוש ברוך הוא בדין במצרים, באותו זמן יביאו כל העמים מנחה כשישמעו שמועה של הקדוש ברוך הוא, הינו (סם ב) ונהרו אליו כל הגוים.

שנינו, אמר רבי שמעון, עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות לכל צדיק צדיק חפה בירושלים, (ירמיה טז) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול פלה, כשׂשוב המלכה למלך ויעשה לה ארוסין. זהו שכתוב (שיר ג) צאנה וראינה וגו' ביום חתונתו וביום שמחת לבו. ביום חתונתו – זה מתן תורה, וביום שמחת לבו – זה בגין בית המקדש, שיבנה במהרה בימינו.

ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יהיו, זה

לחזין לאַרְךְ ונשכחו, והתרבו, ויאמר יעקב העליון לתחתון: בנים שלך שהם בחוץ לאַרְךְ שגולדו בגלות בכל אַרְךְ ואַרְךְ, עד שאני אכנס למצרים ואעשה בהם דין על חטאיהם, איני מעלה את בניך שנקראו בגלות בחוץ לאַרְךְ באַרְךְ רחוקה, ואף על גב שהם רבים ונשכחו הם שלי, כשראיתי גלות זו שלהם ורפאתי את כאביהם ושמעתי את קולם. ראובן – (בראשית כט) כי ראה ה' את עניי. שמעון – כי שמע ה' כי שנואה אנכי, וחשיב בלבך כאילו יהיו לפני הם, ומשׂשוב ממצרים מלעשות דין, נעלה אותם מאַרְךְ גלותם.

רבי אבא אמר, מכאן (ישעיה סו) והביאו את כל אחיכם מפל הגוים מנחה לה'. רוצה לומר,

מִן קִדְמַת דָּנָא, תִּמְאָ מִטְרוֹנִיתָא לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּנִינְיָ דִּילִי אָן. יִימָא לָהּ, בְּדִינָא. הִיא תִּסְבֵּר דְּאֲבָדִין בְּדִינָא, וּבִכָּה עַל דִּינָא לְבִנְיָא דִּידָהּ, כִּי אָרִי סָגִי אֵית לָהּ לְמִיִּסֵּב מִנִּי בְּדִלְהוֹן, דְּהוֹת עֲמַהוֹן, וְהָא תְּבוּ מֵאֲרַעָא דְשִׁנְאָה.

וְכִי לֹא הָוֵה יוֹסֵף דִּיעַ דְּמִתָּה אֲמִיָּה, תִּמָּן הָוֵה עֲמָה כַּד מִתָּה. אֲלֵא יֵאמֵר יִשְׂרָאֵל עֲלֵאָהּ, כַּד גִּיתִי מִפּוֹרְקָנִיהוֹן דִּישְׂרָאֵל, תִּתְעַר מִטְרוֹנִיתָא, וְתִתְעַר כְּנָסַת יִשְׂרָאֵל, וְתִגַּח קִרְבָּא עִם עֲמִמִּין, וְיִמְתוּתוֹן מִנְהוֹן, וְיִתְקַרְבוּן בְּזַעֲרִי לְמִיתִי אֲרַעָא. יִימֵר לָהּ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד הִיא בִּכָּה. לֹא תִדְחִלִי, אֲגֵרָא לְהוֹן בְּנִינְיָא דְּמִיתָן עַל שְׁמִי, אֲחִירִין הָא תְּבוּ, אֵינּוֹן יִתּוּבוֹן לְחַיִּי מִיִּתְיָא.

מִתָּה עָלִי רַחֵל, מִתָּה עַל יִיחִיד

שְׁמָא קִדְוִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעַל דָּא אֲתֵמֵר בְּעוֹד כְּבֵרַת אֲרָץ לְבָא, דְּמִיתוּ עַל יִיחִיד שְׁמָא קִדְוִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְבָר לְאֲרַעָא, בְּאֲרַעָא דָּא, לֹא יָמוּת חַד מִנְהוֹן.

תְּנָא, אָמֵר רַבִּי אַבָּא, עֲתִידִין יִשְׂרָאֵל לְאַגְחָא קִרְבָּא בְּאֲרַחָא דְאַפְרָתָא, וְיִמְתוּתוֹן עֲמָא סָגִיא מִנְהוֹן, וּבִתְרָא כֵּן לְחַיִּי מִיִּתְנָא יְקוּמָוִן. וְיִתְרִי שְׁלֻטָּנָא יִהְיֶה לְהוֹן דְּמִיתִין בְּאֲרַחָא הַדִּין, מִכָּל דִּיהָא קִדְמִיהוֹן בִּירוּשָׁלַם.

וְלָמָּה אֲתֵקְרִי שְׁמָא דְאַתְרָא קִדְשָׁא, (דף רטו ע"ב) דְּאַתְרָא הַדִּין לְחָם. בְּדִיל דְּהוּא מִן שְׁמָא קִדְוִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּיָּה, דִּימְוִתוֹן תִּמָּן עַל שְׁמִיָּה, יִי"ד, דִּימְוִתוֹן תִּמָּן עַל שְׁמִיָּה יִי"ה, לְחָם בְּגִלּוּתָא, בְּדִיל דְּהוּא מִן שְׁמִיָּה קִדְוִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

תרגום לשון הווהר

שׁוּמְמָה מִבְּנֵי בְּעוּלָה. תְּשׁוּב הַגְּבִירָה לְבַעֲלָהּ, (וכריה י"ב) בִּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד.

מִתָּה עָלִי רַחֵל. מִתָּה עַל יִיחִיד שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְלִכֵּן נִאֲמַר בְּעוֹד כְּבֵרַת אֲרָץ לְבָא, שְׁמִתוֹ עַל יִיחִיד שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִחוּץ לְאֲרָץ, בְּאֲרָץ זוֹ לֹא יָמוּת אֶחָד מֵהֶם.

שְׁנִינּוּ, אָמֵר רַבִּי אַבָּא. עֲתִידִים יִשְׂרָאֵל לַעֲרֵב קִרְבַּת בְּדִרְךְ אֲפֻרַּת וְיִמְתוּתוֹ מִתָּה עִם רַב, וְאַחֲרַיִךְ יְקוּמוּ בְּתַחֲתֵי הַמַּתִּים. יוֹתֵר שְׁלִטוֹן יִהְיֶה לָהֶם שְׁמִתוֹ בְּדִרְךְ זוֹ מִכָּל שְׁהִיָּה לִפְנֵיהֶם בִּירוּשָׁלַם.

וְלָמָּה נִקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַקְּדוֹשׁ שֶׁל מָקוֹם זֶה לְחָם? מִשּׁוֹם שֶׁהוּא מִשּׁוֹם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שָׁבוּ, שְׁמִיתוֹ שֵׁם עַל שְׁמוֹ יִי"ד, שְׁמִיתוֹ שֵׁם עַל שְׁמוֹ

וְיִכְרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּהָ. רַבִּי אַבָּא פִּתְחָ, (ישעיה מט) וְאַמְרַת בְּלִבְכֶּךָ מִי יִלֵּד לִי אֶת אֵלֶּהָ, מִאִי קָא מִיִּירִי, יִשְׂרָאֵל לְתַמָּא, חַזִּי דְּיִיתוֹן בְּגוּהִי דִּישְׂרָאֵל קִדְמִיָּה, כַּד יִיתוֹן (ישעיה יא) מַעֲלִים וּמַשְׁנַעֲרִי וּמַחְמַת וּמֵאִי הֵים וְאַתְּכִנְשׁוּ כְּלָהּ וְיִהְיוּ סִגְיָאִין. תִּמְאָ שְׁכִינְתָּא מֵאֵן אֵינּוֹן בְּלָהוֹן, וְלֹא בְּהוֹן פְּסוּל מִבְּנֵי נִוְכְרָאָה. יִימְרוּן לִיָּה, אֲנַחְנָא בְּלָנָא מִבְּרַךְ, וְלִית בְּנָא נִוְכְרָאָה בְּהַדִּין, דִּיתְפָּרְשׁוּן דָּא מִן דָּא וְכֵרַת לְהוֹן כְּחֵדָא, וְיִתְגִּירוּן, יִתּוּבוֹן גִּיּוּרִין עִם יִשְׂרָאֵל, וְיִהוּן כְּחֵדָא.

תְּנָא, קָשִׁים גָּרִים לִישְׂרָאֵל כְּסַפְּחַת בְּעוֹר הַחִי, לְאֲרַעָהוֹן. כְּתִיב (ישעיה יא) כִּי יִרְחֹם ה' אֶת יַעֲקֹב וּבָחַר עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל וְגו', וְנִלְוָה הָגֵר עֲלֵיהֶם וְנִסְפְּחוּ עַל בֵּית יַעֲקֹב, כַּד יִתּוּבוֹן

תרגום לשון הווהר

עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל [וגו'] וְנִלְוָה הָגֵר עֲלֵיהֶם וְנִסְפְּחוּ עַל בֵּית יַעֲקֹב. כְּשִׁיבוּבוּ לְאֲרֻצָּם הַבָּנִים וְתִהְיֶה בִּנְיָהֶם אֶחָדָה, יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד, וְתִלְוּ גָרִים עִם יִשְׂרָאֵל וְיִהְיוּ לָהֶם כְּסַפְּחַת בְּבָשָׂר.

וְכָל כֶּף לְמָה? בֹּא שְׁמַע, אָמֵר רַבִּי שְׁמַעוֹן, עַל תְּחוּמֵי הָאֲרָץ שֶׁלְכָל אֶחָד יִהְיֶה רְצוֹן לְדוֹר בְּאֲרָץ יִשְׂרָאֵל וְיִתְרָאֵל תִּתְרָאֵם כְּתוּב (ספ"ט) וְיִתְרִיתֶךָ חֻזִּיק. רוֹצֵה לוֹמֵר, הִיתְדוּת שְׁהִי עֲפֹךְ מִהִתְחַלְתָּהּ, חֻזִּיק אוֹתָם, וְעוֹר לָהֶם יוֹתֵר מִשְׁאָר הָעַמִּים כְּבִכּוּל, שְׂאֵתָה הַסְתַּכְּלֵת לְחוּץ אוֹתָם בְּכָל הָעַמִּים הָאֲחֵרִים, וְיִהְיוּ רַבִּים.

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אֲבִיו בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּהוֹ. רַבִּי שְׁמַעוֹן שֶׁנֶּה, מִכָּאן (דברים יז) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מִשָּׁה לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. יֵאמֹר יִשְׂרָאֵל לְעַמּוּד הַבֹּא

עד־שַׁעֲרֵי מוֹת: יט וַיִּזְעַקוּ אֶל־יְהוָה
בְּצַר לָהֶם מִמַּצְקוֹתֵיהֶם וַיִּשְׁעִים:
כ וַיִּשְׁלַח דְּבָרוֹ וַיִּפְּאֵם וַיִּמְלֹט
מִשְׁחִיתוֹתָם: כא יוֹדוּ לַיהוָה חֲסֵדוֹ
וְנִפְלְאוֹתָיו לְבָנֵי אָדָם: כב וַיִּזְבְּחוּ זִבְחֵי
תוֹדָה וַיִּסְפְּרוּ מַעֲשָׂיו בְּרִנָּה: כג וַיִּרְדֵּי
הַיָּם בְּאַנְיּוֹת עֹשֵׂי מְלָאכָה בַּיָּם וּבַיָּם:
כד תִּמְהָ רְאוּ מַעֲשֵׂי יְהוָה וְנִפְלְאוֹתָיו
בַּמַּצּוֹלָה: כה וַיֹּאמֶר וַיַּעֲמֵד רוּחַ סַעֲרָה
וּתְרוֹמֵם גָּלְיוֹ: כו יַעֲלֶה שָׁמַיִם יִרְדּוּ
תְּהוֹמוֹת נִפְשָׁם בְּרָעָה תִתְמוּגַג:
כז יִתְרוּגוּ וַיִּנְעוּ בַּשָּׁבוֹר וְכָל־חֲכָמָתָם
תִּתְבַּלַּע: כח וַיִּזְעַקוּ אֶל־יְהוָה בְּצַר
לָהֶם וַמִּמַּצְוֹקֵיהֶם וּצְיָאִים: כט יָקָם
סַעֲרָה לְדָמָמָה וַיַּחֲשׂוּ גְלִיהֶם:
ל וַיִּשְׁמְחוּ כִּי־יִשְׁתַּקּוּ וַיִּנָּחֵם אֶל־מִחוּז
חֲפָצָם: לא יוֹדוּ לַיהוָה חֲסֵדוֹ
וְנִפְלְאוֹתָיו לְבָנֵי אָדָם: לב וַיִּרְוּמֻהוּ
בַּקֶּחֶל־עַם וּבְמוֹשָׁב זִקְנִים וַיִּחַלְלוּהוּ:
לג יֵשֶׁם בְּהָרֹת לְמִדְבָּר וּמִצְאֵי מַיִם
לְצִמְאֻן: לד אֶרֶץ פָּרִי לְמַלְחָה מְרֻעַת
יִשְׁבֵּי כָּה: לה יֵשֶׁם מִדְבָּר לְאַגְם־מַיִם
וְאֶרֶץ צִיָּה לְמִצְאֵי מַיִם: לו וַיּוֹשֶׁב שָׁם
רַעֲבִים וַיִּכְנֹנּוּ עִיר מוֹשָׁב: לו וַיִּזְרְעוּ
שָׂדוֹת וַיִּשְׁעוּ כְרָמִים וַיַּעֲשׂוּ פְרִי
תְבוּאָה: לז וַיִּכְרְבֵם וַיִּרְבּוּ מְאֹד
וַיִּכְהַמְתָּם לֹא יִמְעִיט: לט וַיִּמְעָטוּ
וַיִּשְׁחוּ מַעַצֵּר רָעָה וַיִּגְדּוּ: מ שִׁפְךָ בְּזוֹ
עַל־גְּדִיבִיכִים וַיִּתְּעֵם בָּתְּהוּ לֹא־דָרָךְ:

מא וַיִּשְׁלַח אֶבְיֹן מַעֲוִי וַיִּשֶׁם כְּצֹאן
מִשְׁפָּחוֹת: מב יִרְאוּ יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁמְחוּ
וְכָל־עוֹלָה קִפְצָה פִּיהֶם: מג מִי־חֲכָם
וַיִּשְׁמַר־אֱלֹה וַיִּתְּבוֹנְנוּ חֲסֵדֵי יְהוָה:

כב לחודש יום ראשון

קח א שִׁיר מְזֻמָּר לְדָוִד: ב נִכּוֹן לְבִי
אֱלֹהִים אֲשִׁירָה וְאֶזְמְרָה אֶת־
כְּבוֹדִי: ג עוֹרָה הַגָּבֹל וְכֹזֹר אַעֲרִיה
שָׁחַר: ד אֹדֶךְ בַּעֲמִים: ה יְהוָה וְאֶזְמְרָךְ
בְּלֵאמִים: ו כִּי־גָדוֹל מַעַל־שָׁמַיִם
חֲסִידְךָ וַעַד־שֹׁחֲקִים אֲמַתְךָ: ז רִוְמָה
עַל־שָׁמַיִם אֱלֹהִים וְעַל כָּל־הָאָרֶץ
כְּבוֹדְךָ: ח לִמְעַן יִחַלְצוּן יְדִידֶיךָ
הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: ט אֱלֹהִים: י דָּבַר
בְּקִדְשׁוֹ אֶעֱלֶה אֶחְלֶקָה שְׂכָם וְעַמְּךָ
סִכּוֹת אֲמַדֵּד: יא לִי גִלְעָד: יב לִי מִנְשֵׁה
וְאַפְרַיִם מַעֲזוֹ רֹאשֵׁי יְהוּדָה מְחַקְקֵי:
יג מוֹאָב: יד סִיר רַחֲצִי עַל־אָדָם אֲשִׁלִּיךְ
נַעֲלִי עַל־פְּלִשַׁת אֲתוּרְעָה: יה מִי וְכִלְנִי
עִיר מִבְּצָר מִי נִתְּנִי עַד־אָדָם:
יז הֲלֹא־אֱלֹהִים זִנְחִתָּנוּ וְלֹא־תִצָּא
אֱלֹהִים בְּצִבְאָתֵינוּ: יח הֲכֹה־לָנוּ עֲזָרָת
מִצָּר וְשׂוֹא תִשׁוּעַת אָדָם: יט בְּאֱלֹהִים
נַעֲשֶׂה־חֵיל וְהוּא יְבוֹס צְרִינוּ:

קט א לְמִנְצַח לְדָוִד מְזֻמָּר אֱלֹהֵי
תְהִלָּתִי אֶל־תַּחֲרֹשׁ: ב כִּי פִי רִשָּׁע
וּפִי־מְרֻמָּה עַל פִּתְחוֹ דִּבְרוּ אֹמֵי לִשׁוֹן
שָׁקָר: ג וּדְבַרִּי שֹׁנְאָה סִבְבִּי וַיִּלְחַמּוּנִי
חֲנָם: ד תַּחַת־אֶהְבְּתִי יִשְׁטַנּוּנִי וְאֹנִי

תַּפְלָה: ה וַיִּשְׁמִיּוּ עָלַי רָעָה תַּחַת טוֹבָה
וְשֹׁנְאָה תַּחַת אֶהְבְּתִי: ו הִפְקֵד עָלַי
רִשָּׁע וְשָׁטָן יַעֲמֵד עַל־יְמִינִי:
ז בְּהִשָּׁפְטִי יֵצֵא רִשָּׁע וְתִפְלֹתָי תִּהְיֶה
לְחֻטָּאָה: ח יִהְיוּ־יָמָיו מַעֲשִׂים פְּקָדְתָּו
יָקָח אַחֵר: ט יִהְיוּ־כַנּוֹי תוֹמִים וְאַשְׁתּוֹ
אֶל־מִנָּה: י וְנוֹעַ יִנּוּעוּ כַנּוֹי וְשֹׁאֲלוֹ
וְדָרְשׁוּ מִחֲרֻבוֹתֵיהֶם: יא יִנְקֹשׁ גּוֹשָׁה
לְכָל־אֲשֻׁרֵּלּוֹ וַיִּכְּזוּ זָרִים יִגִּיעוּ:
יב אֶל־יִהְיֶה־לּוֹ מִשְׁךָ חֲסֵד וְאֶל־יִהְיֶה חֲזוֹן
לִיתוּמָיו: יג יִהְיֶה־אֲחֵרִיתוֹ לְהַכְרִית בְּדוֹר
אַחֵר יִמַּח שְׂמִם: יד יִזְכֹּר: טו עוֹן אֲבֹתָיו
אֶל־יְהוָה וְחִטָּאת אָמֹו אֶל־תִּמַּח:
טז יִהְיוּ נִגְדֵי־יְהוָה תָּמִיד וַיִּכְרַת מֵאֲרֶץ
זָכָם: טז יַעַן אֲשֶׁר: יז לֹא זָכַר עֲשׂוֹת
חֲסֵד וַיִּרְדֹּף אִישׁ־עֵנִי וְאֶבְיֹן וְנִכְאָה
לִבִּי לְמוֹתָת: יח וַיֹּאכֶב קָלְלָה וְתִבְוָאָהּ
וְלֹא־חִפְץ בְּכִרְכָּה וְתִרְחַק מִמֶּנּוּ:
יט וַיִּלְבֹּשׁ קָלְלָה כְּמָרוֹ וּמִכָּא כַּמִּים
בְּקִרְבּוֹ וְכִשְׁמֵן בַּעֲצָמוֹתָיו: יט תִּהְיֶה־לּוֹ
כְּבֹד יַעֲטָה וְלִמְזֹחַ תָּמִיד יִחַגְרָה:
כ זֹאת פָּעַלְתָּ שָׁטָנִי מֵאֵת יְהוָה
וְהַכְרִים רָע עַל־נַפְשִׁי: כא וְאַתָּה: כב
יְהוָה קְרִי אֱלֹהִים אֲדֹנִי עֲשֵׂה־אֹמֵי לִמְעַן
שָׁמֹךְ כִּי־טוֹב חֲסִידְךָ הִצִּילָנִי: כג כִּי־
עֵנִי וְאֶבְיֹן אֲנִי וְלִבִּי חָלָל בְּקִרְבִּי:
כד כַּל־כְּנוּטוֹתַי נִהְלַכְתִּי נִגְעַרְתִּי
בְּאֶרְכָּה: כה בְּרַפִּי כָשְׁלוֹ מִצּוֹם וּבִשְׁרִי
כָחַשׁ מִשְׁמֵן: כה וְאֹנִי: כז הִיטִיתִי חֲרָפָה

לָהֶם וַיִּרְאוּנִי וַיִּנְעוּן רֹאשָׁם: כז עֲזָרְנִי
יְהוָה אֱלֹהֵי הוֹשִׁיעֵנִי כְּחֲסִידְךָ: כז וַיִּדְעוּ
כִּי־יִרְדֹּף זֹאת אֹתָהּ יְהוָה עֲשִׂיתָה:
כח וְקָלְלוּ־הֵמָּה וְאַתָּה תִּכְרַךְ קִמּוֹ: כט
וַיִּבְשׂוּ וַעֲבָדְךָ יִשְׁמַח: לט וַיִּלְבְּשׁוּ שׂוֹטְנֵי
כָּל־מָה וַיַּעֲטוּ כְּמַעֲלֵל בִּשְׁתָּם: ל אֹדְרָה
יְהוָה מְאֹד בְּכִי וּבְתוֹךְ רַבִּים אֶהְלֵלְנוּ:
לא כִּי־יַעֲמֵד לִימִין אֶבְיֹן לְהוֹשִׁיעַ
מִשְׁפָּטִי נַפְשׁוֹ:
קי א לְדָוִד מְזֻמָּר נֶאֱמַר יְהוָה: לאדני
שָׁב לִימִינִי עַד־אֲשִׁית אֵיכִיךָ הַדָּם
לְרִגְלֶיךָ: ב מִשְׁה־עוֹךְ יִשְׁלַח יְהוָה
מִצִּיּוֹן יִרְדֵּה בְּקִרְבִּי אֵיכִיךָ: ג עֲמֹךְ נִדְבַת
כְּנוֹם חִילֶךָ בְּהַדְרִי־קֹדֶשׁ מִרְחֹם מִשְׁחָר
לְךָ טַל יִלְדָּתְךָ: ד נִשְׁבַּע יְהוָה: ו לֹא
יִנָּחֵם אֹתָהּ־כִתְּנוֹ לְעוֹלָם עַל־דְּבַרְתִּי
מִלִּכְּ־צַדִּיק: ה אֲדֹנִי עַל־יְמִינֶךָ מִחֵץ
בְּיוֹם־אֲפֹו מְלָכִים: ו יָדִין בְּגוֹיִם מִלֵּא
גוֹיֹת מִחֵץ רֹאשׁ עַל־אֶרֶץ רַבָּה:
ז מִנְחַל בְּדִרְךָ יִשְׁתָּה עַל־פֶּן יָרִים
רֹאשׁ:
קיב א הִלְלוּיָהּ: א אֹדְרָה יְהוָה בְּכָל־
לֵב בְּסוֹד יִשְׂרָאֵל וַעֲדָה:
ב גְּדִלִים מַעֲשֵׂי יְהוָה דְּרוֹשִׁים לְכָל־
חַפְצֵיהֶם: ג הוֹדוּ־וְהִדָּר פָּעִלּוֹ וְצִדְקָתוֹ
עֲמִידַת לְעַד: ד זָכַר עֲשֵׂה לְנִפְלְאוֹתָיו
חֲנוּן וְרַחֲמוֹ יְהוָה: ה טָרַף נִתַּן לִינְאִיו
יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ: ו כַּח מַעֲשָׂיו הִגִּיד
לַעֲמּוֹ לְתַת לָהֶם נִחְלַת גּוֹיִם: ז מַעֲשֵׂי

לקומי

וירא בצר מב מג

מזרח"ר

נד

שעובדיו לא־הנרא בהון ממורניתא, ולמפֿשט מנה לבוּשין דקדוניתא דפֿשטין, ולקשטא בלבֿושין דגנין נהירין דרזין דאוריתא, מה כתיב בה: וראיתיה לזכר ברית עולם, דאור רז אתקרי, ובהוא זמנא סלק מנה רגזא דבריה, וחמת המלך שִׁכְבָּה. גַּם מי שעושה לבוש נאה לצדיק, על־ידיה נמחק הדינים. גַּם זה בחינות תקיעות, כי תקיעה שְׂבָרִים תרועה, הם האבות אֲבָרָהם יצחק יעקב, וסימנך "קֶשֶׁת", הינו תקיעה וכו' (וורד פ' פנחס דף רלז). וזהו פֿרש' (אוב כב): והיה שדי בְּצִירָה, כי שם שְׂדֵי הם האבות (וורד שם רלא), כי ש' תלת ענפי האילן, שהם האבות, והם שלשה שמות ייחוד: ה', אלקינו, ה', שהם י"ד אותיות, והם י"ד של שדי. וראש־יתבות של אֲבָרָהם יצחק יעקב, הם הראש־יתבות של י' אֲלֵינוּ י'. אין אמר ואין דברים בלי נשמע קולם (תהלים יט), זה בחינת קֶשֶׁת, וקול תלת גִּנּוּן דקֶשֶׁת:

מג

לשון רבנו זכרנו לברכה

דע, כי הדבורים של הרשע שהוא בר־דעת מולידים נאוף בהשומע, כי הזווגים נמשכים מהדעת, כמו שכתוב (בראשית ד): והאדם ידע את חוה אשתו, וכתיב (במדבר לא): כל אשה ידעת איש. אך יש שני מיני זווגים, הינו זווג דקדושה, הוא התקשרות לצדיקים ואל התורה ואל השם ותפלה, זה נמשך מדעת דקדושה; וזווגים של עברה נמשכים מדעת דקלפה. והדבור הוא התגלות הדעת, כי אין יודעים מה שפדעת אלא על־ידי הדבור, כמו שכתוב (תהלים יט): ולילה ללילה יתחנן דעת. יתחנן מלשון דבור, שהדבור מדבר מה שפדעת. ובשרשע מדבר ומוציא מפיו הבליים, מוליד אוירים ארסיים של נאוף, והשומע ממנו הדבורים גוֹשֵׁם נשימות, מכנים בגופו אלו האוירים. ולפיכך בבלעם, שהוא בחינות דעת דקלפה, כמו שדרשו חכמינו וכוונם לברכה (ספרי ז' חותא חברכה, ובוורד שמות דף כא; בלך דף קצג): על פסוק: לא קם במשה וכו' - בישאל לא קם, אבל באמות קם, ומנו בלעם. כי משה הוא דעת, ולזה נקרא דורו דור דעה (ויקרא יט), ולכך בשנמלו מואב עצה ממדון, אמרו להם: אין בחו אלא בפה, כי הפה הוא התגלות הדעת. אמר מואב: אף אנו גבוא עליהם באדם שכוו בפה (ספרי ז'), כי הוא גַּם־כֵּן דעת דקלפה, כמו שכתוב (קהלת ו): את זה לעומת זה עשה אלקים. וזה שכתוב (במדבר כד): יודע דעת עליון, ודרשו רבותינו וכוונם לברכה (ברכות ו), שידע מתי הקדוש־ברוך־הוא כוֹעֵם, כי כשהדעת אינו בישוב, אזי יש כוֹעֵם, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (פסחים יו): כל הכוֹעֵם, חכמתו מסתלקת ממנו. ולפיכך כשכּוֹעֵם משה רבנו, עליו השלום, על אנשי העבא בשבאו ממדון, נסתלק ממנו הדעת, והצורך אלעור לומר הלכות מבילות פלים. וכשהדעת שלם, אזי אין כוֹעֵם, כמו שכתוב (ישעיה יא): לא ידעו ולא ישיחו בל כל הר קדשי, כי מלאה הארץ דעה. ובלעם היה מסתכל בדעת דקלפה, שהוא מותרות של דעת עליון, וכשמשנתנה, דע שהקדוש־ברוך־הוא כּוֹעֵם. נמצא, שבלעם הוא דעת דקלפה, ועל־ידי דבוריו הוליד אוירים ארסיים של נאוף. לזה כשבאו

ומקשלה, כמו שכתוב (תהלים ב): ואני נסכתי מלכי וכו'. וכן, זה בחינת בינה, שרש הבכורה, וכן המשמח. מוכח, זה בחינת דינים. תלמיד־יחכמים, הם בחינת נצח חור. וזהו פֿרש': הרוצה להמליך ולהמשיל ולהמתיק הדינים על־ידי שרשם, שהוא וכן המשמח, מה יעשה? עצה (סוכה) על זה: ימלא גרוֹנֵם, על־ידי קדיין או על־ידי פֿדיון, כמו שמוכא לעיל. גַּם על־ידי מלוי גרוֹנֵם נמחק הדינים.

וזה פֿרש' (סוף ברכות): תלמיד־יחכמים מרבים שלום בעולם, שעל־ידם נמשך שם של מ"ב, שהם ש"ע נהורין, ועם ח' חורתא נימטריא בשלום. ותלמיד־יחכמים נקראים נצח הוד־רגלין, כמו שמוכא במדרש (ט): שזקין עמודי שש - הם תלמיד־יחכמים. וגם מוכח נקרא רגלין, כמו שכתוב (תהלים ד): זכחו זכחי צדק, וכמו שכתוב (שם פז): צדק לפני ויחלה. וזה פֿרש' (שם ב): יתן לך כל־כבוד; ואימתי? כאשר: וכל עצתך ימלא - על־ידי מלוי גרוֹנֵם של תלמיד־יחכמים, כי תלמיד־יחכמים נקראים עצות, כמו שכתוב (אבות פ"ב): ונהנין ממנו עצה ותושיה; וכמו שכתוב (שם ז): עצת ה' לעולם תעמד; שהם עמודי עולם, וכמו שכתוב (ישעיה ד): ה' צבאות יעין. ה' צבאות הם נצח והוד:

מב

לשון רבנו זכרנו לברכה

וירא בצר להם בשמעו את רנתם וכו': (תהלים ק)

הנה על־ידי גנינה נמחקין הדינים, כמו שכתוב בזהר הקדוש (פנחס יט): תקשת היא השכינה, ותלת גִּנּוּן דקֶשֶׁת הם האבות, והם לבוּשין דשכינתא, ובשהיא מתלבשת בלבֿושין דנהירין, אזי: וראיתיה לזכר ברית עולם, אזי: וחמת המלך שִׁכְבָּה. מִשַּׁל מְלָכָה, שְׂכָעֵם על בנו, ובשְׂהמְלָךְ רואה המלכה בלבֿושין דנהירין, אזי מרחם על בנו. ואותיות התפלה היא השכינה, כמו שכתוב (תהלים א): אדני שפתי תפתח - שהדבור הוא שם אדני, ונקרא קֶשֶׁת, כמו שפרש רש"י (בראשית מח): בחרבי ובקשתי - לשון תפלה. וקול הנגינה הם תלת גִּנּוּן דקֶשֶׁת, שיש בקול אש, מים, רוח, שהם שלשה אבות, שהאבות הם שלשה גִּנּוּן דנהירין, שבהם וראיתיה לזכר וכו'. נמצא מי שנגנן אותיות התפלה, וקול הנגינה הם בזות ובכחירות גדול, אזי מלביש את השכינה, הינו האותיות, בלבֿושין דנהירין, וקדשא בריך הוא רואה אותה, אזי: וחמת המלך שִׁכְבָּה. וזהו שפרש רש"י: בשמעו את רנתם, בזות אבות, הינו כשהנגינה, שהם תלת גִּנּוּן דקֶשֶׁת כנ"ל, בבחירות ובזות גדול. כי התלת גִּנּוּן הם האבות כנ"ל, והם לבוּשין דשכינתא, ובשְׂהלבוּשין נהירין בזות ובכחירות, נקרא זכות האבות. אזי: וראיתיה לזכר ברית עולם, אזי: וינחם רב חסדיו, הינו: וחמת המלך שִׁכְבָּה, ונמחק הדינים. גַּם על־ידי אמונת חכמים, ששאמין שכל דבריהם ומעשיהם אינו פשוט, ויש בהם רזין, על־ידיכן מלביש את הקשת בלבֿושין דנהירין, אזי: וראיתיה לזכר ברית עולם. כי הצדיק הוא בחינת קֶשֶׁת, כמו שאמר רבי שמעון בן יוחאי לרבי יהושע בן לוי: הנהא קֶשֶׁת בְּיָמֶיךָ וכו' (כתובות עז). ואיתא בזהר הקדוש (פ' פנחס דף רטז): מי

(א) עין הרע. (ב) כמובא במדרש רש"י בפרשת בלק.

ד

אֶרֶץ חַיִּים

הלכות משא ומתן הלכה ד

לְקוּמֵי הַלְבוּת

הפונם איז
כפירה
נעלמא
החשקה
הפרטית -
כופר בכל
התורה

כִּי אָף-עַל-פִּי שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ יוֹשֵׁב בְּשָׂמִים וּמְרוֹמִים וּמִנְשֵׂא מְאֹד מְאֹד מֵאֲתָנּוּ, אָף-עַל-פִּי-כֵן הוּא יִתְבָּרַךְ בְּעֶצְמוֹ מִשְׁגִּיחַ בְּהִשְׁגָּחַה פְּרִטִית עַל כָּל דָּבָר שֶׁבְּעוֹלָם, עַד תְּכִלִּית נִקְדַּת הַמְּרָקֻז שֶׁל עוֹלָם הַגִּשְׁמִי וְכָל אֲשֶׁר בּוֹ, וּכְמוֹ שֶׁכְּתוּב (שם ק"ג, ו-ה): "מִי כֹה" אֱלֹהֵינוּ הַמְּגַבִּיחַ לִשְׁבֵּת הַמִּשְׁפִּילִי לְרֹאוֹת בְּשָׂמִים וּבְאֶרֶץ". וְזֶהוּ עֶקֶר כִּלְלִיּוֹת הַתּוֹרָה, כִּי הַפּוֹגֵם וְכוֹפֵר אֵיזֶה כְּפִירָה בְּעֵלְמָא בְּהַשְׁגָּחַה הַפְּרִטִית - הוּא כּוֹפֵר בְּכָל הַתּוֹרָה כְּלָה יוֹצֵא מִן הַדָּת, וְהוּא הוּא הָאֶפִיקוּרוֹס וְהַכּוֹפֵר הַמְּזַכֵּר בְּכָל דְּבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ וְ"ל שֶׁהוּא גְרוּעַ מִמְּשֻׁמֵּר, וּמוֹמֵר לְכָל הַתּוֹרָה כְּלָה, וְזֶה דְּבָר פְּשׁוּט שָׂאִין צָרִיכִין לְבָאֵרוֹ:

הנפת העמר
שעורים הוא
בשביל
להמשיך על
ידי-זה
אמונת
השגחתו

ח. וּבִשְׂבִיבָה זֶה סוֹפְרִין סְפִירַת הָעֵמֶר שֶׁבַע שְׁבָחוֹת קָדִים קְבֵלַת הַתּוֹרָה שֶׁהִיא הִכְנָה לְקַבֵּלַת הַתּוֹרָה, כִּי הַנִּפְתָּ הָעֵמֶר שְׁעוּרִים הוּא בִשְׂבִיל לְהַמְשִׁיךְ-עַל-יְדֵי-זֶה אֱמוּנַת הַשְּׁגָחַתוֹ הַפְּרִטִית, שֶׁהוּא יוֹסֵד כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה כִּנּוּל.

שפע
באמונה
שלמה שהוא
יתברך מלך
על כל הארץ

וּבִשְׂבִיבָה זֶה הָיָה מְנִיפִין אוֹתוֹ בְּכָל הַשָּׁעָה קְצוֹת, כִּי הָיָה מוֹלִיךְ וּמְבִיא לְמִי שֶׁאֲרַבֵּעַ רוּחוֹת הָעוֹלָם שְׁלוֹ, מַעֲלָה וּמוֹרִיד לְמִי שֶׁהַשָּׂמִים וְהָאָרֶץ שְׁלוֹ (מַנְחוֹת כ"ב), כְּדִי לְקַשֵּׁר כָּל הָעוֹלָם וְהַנְּהִיגוֹת לַהֲשִׁים יִתְבָּרַךְ לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי הֵכַל מְקֻשֵּׁר אֵלָיו, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ מִשְׁגִּיחַ תָּמִיד בְּהִשְׁגָּחַה פְּרִטִית עַל כָּל פְּרִטֵי הַבְּרִיאָה, שֶׁזֶּהוּ סוּד כּוֹנֵנַת קְרִיאַת שְׁמַע, שֶׁצָּרִיכִין לְכוֹן בְּאַחֲדֵי כְּדִי לְהַמְלִיכָהוּ לְמַעֲלָה וּלְמַשָּׁה וּבְאַרְבַּע רוּחוֹת (בְּרִכוֹת י"ג), הֵינּוּ שְׂנַעַד בְּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ "וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה" (תְּהִלִּים ק"ג, ט), וְהַמְּלָכוֹת וְהַנְּהִיגָה אֲפִלּוּ שֶׁל הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי הֵנּוּ הוּא עַל יְדוֹ יִתְבָּרַךְ בְּעֶצְמוֹ "כִּי לֹא" הַמְּלוּכָה "וְכוֹ" (שם כ"ב, כט).

עקר פגות
קריאת שמע
לקשר
וילחץ בחינת
מלכות
לחשוש
ברוך הוא

וְזֶהוּ בְּעֶצְמוֹ סוּד כּוֹנֵנַת קְרִיאַת שְׁמַע עַל-פִּי סוּד, כְּפִי הַמְּבָאָר בְּזֵהר הַקְּדוֹשׁ וּבִכְתָּבֵי הָאָר"י וְ"ל, שֶׁמְבָאָר שֶׁם, שֶׁעֶקֶר כּוֹנֵנַת קְרִיאַת שְׁמַע - לְקַשֵּׁר וְלִיחַד בְּחִינַת מַלְכוּת לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עֵינֵי שֶׁם (עֵינֵי זֵהר תְּרִימָה דָּף קל"ד, וְיִקְהַל דָּף רט"ז; וְעוֹד, וּבְפָרִי עֵץ חַיִּים שֶׁזֶר הַקְּרִיאַת שְׁמַע פָּרָק ט), הֵינּוּ כִּנּוּל, שְׂנַעַד בְּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁהַנְּהִיגַת הָעוֹלָם, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת מַלְכוּת, שֶׁהוּא מֶלֶךְ וּמוֹשֵׁל וְשׁוֹלֵט וּמְנַהִיג הָעוֹלָם, זֹאת הַנְּהִיגָה מְקַשֶּׁרֶת וּמְיַחֵדֶת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ לְכַדּוֹ וּמַבְלָעָדוֹ אֵין אֱלֹהִים, כִּי הוּא לְכַדּוֹ יִתְבָּרַךְ מְנַהִיג וּמוֹשֵׁל בְּכָל הָעוֹלָם. נִמְצָא, שֶׁבְּאֱמַת לְמִי שֶׁהוּא חָכֵם וּמְבִין מַדְעָתוֹ כָּל כּוֹנֵנַת הָאָרֶץ וְ"ל וְזֵהוּ הַקְּדוֹשׁ, כֵּלָם שְׂבִים לְמָקוֹם אֶחָד - לְכּוֹנֵנַת הַפְּשִׁטוּת שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל שֶׁמְכַוְּנִים בְּאַחַד לְהַמְלִיכָהוּ לְמַעֲלָה וּלְמַשָּׁה וְכוֹ". אֲבָל אֵינּוּ יוֹצֵא אִם יִכּוֹן

וְזֶה בְּחִינַת מַחְלַקַת קֶרֶח עַל מֹשֶׁה שֶׁהַלְבִּישׁוֹן טְלִיתוֹת שֶׁכֵּלֶן תְּכֵלֶת וְכוֹ" (בַּמִּדְבָּר וְכָה י"ח, ג), וּבִשְׂבִיל זֶה אוֹכְלִין מֵאֲכָלֵי חֵלֶב בְּשִׁבְעוֹת בְּכָדָר (שְׁלֹחַן עֲרוּךְ אֶרֶץ חַיִּים סִימָן חֲצַד סִיפָה ג בְּהִגָּה) בְּכַחֲבִינַת (שִׁיר הַשִּׁירִים ה, יב): "עֵינָיו כְּיוֹנִים עַל אֲפִיקֵי מַיִם רַחְצוֹת בְּחֵלֶב יִשְׁבּוֹת עַל מְלֶאכֶת" - עַל מְלֶאכֶה שֶׁל עוֹלָם (שִׁיר הַשִּׁירִים וְכָה שֶׁם) דִּהְיָנוּ בְּחִינַת הַשְּׁגָחַה שְׁלֵמָה. וְזֶה בְּחִינַת (שְׁמוֹת כ"ג, ט): "רֹאשִׁית בְּכוֹרֵי אֲדָמָתְךָ תְּבִיא בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ לֹא תִבְשֵׁל גְּדִי בְּחֵלֶב אִמּוֹ".

וְזֶה שְׁמוּבָא (מִדְרָשׁ תְּהִלִּים ח, ב): שֶׁעֶקֶר מֶה שֶׁדָּחַה הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת הַמְּלָאכִים שֶׁלֹּא יִקְרָגוּ עַל נִתְּנִית הַתּוֹרָה לִישְׂרָאֵל, שֶׁאֲמָרוּ שִׁיתֵּן לָהֶם הַתּוֹרָה, עֶקֶר דְּחִיצָה שֶׁלָּהֶם הִתָּה עַל-יְדֵי מַצּוֹת בְּשֹׁר בְּחֵלֶב, שֶׁאֲמָר לָהֶם הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ: "וְהָלֹא אֲכַלְתֶּם בְּשֹׁר בְּחֵלֶב אֲצִל אֲבִירֵהֶם אֲבִירֵהֶם". כִּי אֲסוּר בְּשֹׁר בְּחֵלֶב הוּא חֲדוּשׁ גְּדוֹל, כִּי אֲסוּר לְבִשֵּׁל בְּשֹׁר בְּחֵלֶב אֲפִלּוּ גְדִי בְּחֵלֶב אִמּוֹ שִׁיזִנֵּק מִמֶּנּוּ וְנִזְוֹן מִמֶּנּוּ וְכָל חִיּוֹתוֹ מִמֶּנּוּ, וְהַגְדִּי בְּעֶצְמוֹ מִתֵּר בְּאֲכִילָה, וְהַחֲלֵב בְּעֶצְמָהּ מִתֵּר, אָף-עַל-פִּי-כֵן אֲסוּר לְחַבֵּרֶם יַחַד, שֶׁכָּל זֶה מוֹרָה שָׂאִי אֲפָשֶׁר לְהַשִּׁיג דְּרָכֵי הַנְּהִיגוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁכּוֹה תְּלוֹי עֶקֶר קְבֵלַת הַתּוֹרָה:

(כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מֵאוֹת ר' לֹא נִכְתַּב מִהֶם כִּי אִם רֹאשֵׁי פְּרָקִים, וְאִם יִהְיֶה ה' עִמָּדִי יִתְבָּאֵרוּ קִצָּת):

ד. וְנִתְּזוֹר לְבָאָר קִצָּת. כִּי עֶקֶר קְבֵלַת הַתּוֹרָה תְּלוּיָה בְּאֱמוּנַת הַהִשְׁגָּחַה פְּרִטִית, שֶׁאִז שִׁיף מַצּוֹה וְעִבְרָה שֶׁכֵּר וְעָנֹשׁ, כִּי אֵין דְּבָר נַעֲלָם מִמֶּנּוּ וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינָיו, וְהוּא יִתְבָּרַךְ בּוֹחֵר בְּתוֹרָה וּבְמַצּוֹת מַעֲשִׂיּוֹת הַנַּעֲשִׂין בְּזֶה הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי מְדַבְּרִים גִּשְׁמִיִּים. אֲבָל הַכּוֹפֵר בְּהִשְׁגָּחַה, חֵס וְשְׁלוֹם - הוּא כּוֹפֵר בְּכָל הַתּוֹרָה כְּלָה, וְזֶה הַדְּבָר יָדוּעַ וּמוֹכָן לְכָל. וְעַל-כֵּן כָּל הַתּוֹרָה הוּא בְּחִינַת עֵינַים, בְּחִינַת 'בְּרֹאשִׁית', שֶׁהוּא הַתְּחִלַת הַתּוֹרָה, 'תָּמֵן רֹאשִׁי, תָּמֵן בֵּת' (בְּמִלָּה 'בְּרֹאשִׁית', יֵשׁ אֶת הַמִּלָּה 'רֹאשִׁי' וְיֵשׁ אֶת הַמִּלָּה 'בֵּת') (תְּהִינִי הַזֵּהר תְּהִינִי ד, יח.), שֶׁהֵם 'תְּחִלַת גּוֹנִינִי דְּעֵינָא וּבֵת עֵינִי' (שְׁלֹשֶׁת הַגּוֹנִים שֶׁל חֲשֵׁן וּבֵת עֵינִי) (עֵינֵי סִימָן יג וּבִסְיָמָן לֹח וּבִלְקוּשִׁי תִּנְגָּא סִימָן סו), כִּי עֶקֶר כִּלְלִיּוֹת הַתּוֹרָה הוּא בְּחִינַת עֵינַים, בְּחִינַת רֹאשִׁי וְהַשְּׁגָחַה, דִּהְיָנוּ שְׂאֲנוּ מֵאֱמִינִים בְּהִשְׁגָּחַתוֹ בְּפְרִטוּת - שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ צוֹפֶה וּמַבִּיט וְרוֹאֶה וּמִשְׁגִּיחַ תָּמִיד עַל כָּל דְּבָר וְדָבָר בְּפִרְט, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים לג, ט): "מִמְּכוֹן שְׁבֵתוֹ הַשִּׁיחַ אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל הָאָרֶץ", וְעַל-יְדֵי-זֶה שְׂאֲנוּ מֵאֱמִינִים בְּהִשְׁגָּחַתוֹ יִתְבָּרַךְ אֲנוּ מְכוֹנִין עֵינֵי דַעְתָּנוּ אֵלָיו תָּמִיד, בְּכַחֲבִינַת (שֶׁם כ"ה, טו): "עֵינֵי תָמִיד אֶל ה'", בְּחִינַת (שֶׁם קכ"ג, א): "אֲלֵיךְ נִשְׁאִיתִי אֶת עֵינֵי הַיִּשְׁבִּי בְּשָׂמִים".

מאכלי חלב
בשבועות
בבקר

אסור בשור
וחלב מורה
שאי אפשר
להשיג דרכי
התקנות ה'

עשר קבלות
התורה
תלויה
באמונת
ההשגחה
פרטית

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְכוּת מִשְׁאֵל וּמִתֵּן הַלְכָה ד

לְקוּמֵי הַלְכוּת

8

בַּהֲמוֹת הוּא יִתְבָּרַךְ גַּם בֵּן בְּעֶצְמוֹ מִפְּרָנָס בְּהַשְׁגָּחַתוֹ הַפְּרִטִית לְבַד, כְּמוֹ שְׂתוּב (תהלים קמו, ט): "נִתַּן לְבַהֲמָה לְחֶמֶה לְבָנֵי עֶרֶב אֲשֶׁר יִקְרְאוּ". כִּי זֶהוּ עֶקֶר יִסוֹד הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, לְהֶאֱמִין שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מְשַׁגֵּחַ בְּהַשְׁגָּחַת פְּרִטִית, וּמַחֲיָה וּמִפְּרָנָס וּמַכְלִיפֵל אֶפְלוֹ הַבְּהֵמוֹת 'מִקְרָנֵי רֵאמִים עַד בִּיצֵי כְּנִים'.

סָתֵם, שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ אֶחָד וְאֵין שְׁנֵי, כִּי אֶף-עַל-פִּי שֶׁזֶּהוּ כְּנִיָּה אֲמִתִּית, אָבֵל אֵינוֹ יוֹצֵא זֹאת כְּנִיָּה לְבַד, כִּי אִם לֹא כֵּן וְרַק שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ אֶחָד וְאֵין שְׁנֵי, עֲדִין לֹא בֵּן לְבֹו לְהֶאֱמִין בְּאֱמוּנַתוֹ הַשְּׁגָחַתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא בְּעֶצְמוֹ מְנַהֵיג וּמוֹשֵׁל בְּעוֹלָם, וְכִשְׁאֵינוֹ מֵאֲמִין בְּזֶה, חֹס וְשִׁלּוּם, הוּא כּוֹפֵר גָּמוּר בִּנְ"ל. עַל-כֵּן צוּר אוֹתֵנוּ רְבוּתֵנוּ וְ"ל (פְּרָכּוֹת יג): לְהֶאֱרִיף בְּדִלַת דָּחָד - כְּדִי לְהַמְלִיכֵהוּ לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה וְכו', כִּי זֶהוּ עֶקֶר סוֹד שְׂרָשׁ הַיְחָד - כְּשֶׁמִּקְשְׁרִין וּמִיַּחְדִּין הִנְהִיגַת כָּל הָעוֹלָמוֹת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁמֵּאֲמִינִים שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מְלֶךְ וּמְנַהֵיג וּמוֹשֵׁל בְּעֶצְמוֹ בְּכָל הָעוֹלָם הַגָּשְׁמִי הֵנָּה וּמִכָּל שֶׁכֵּן בְּכָל הָעוֹלָמוֹת כָּלָם.

וְעַל נִקְדָּה זֹאת סוֹבֵב כָּל כְּנִיָּה הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת וְכָל סוֹדוֹת הַכְּנִיָּוֹת שֶׁל כָּל כְּתָבֵי הָאֶרֶץ וְ"ל וְהוֹר הַקְּדוּשָׁה. כִּי מִבְּאֵר בְּכָל הַסְּפָרִים, שֶׁשְּׂרָשׁ כְּנִיָּה כָּל הַמְצוּוֹת הוּא לִיַּחַד קֶרֶשׁא בְּרִיף הוּא וּשְׂכִינְתָּהּ, וְכֵמוּ שְׁנוֹהֵגִין לֹאמַר קֶדֶם כָּל מְצוּה וְדָבָר שֶׁבְּקֶדְשָׁה: 'לִשֵּׁם יַחֲדוּ קֶרֶשׁא בְּרִיף הוּא וּשְׂכִינְתָּה' וְכו', הֵינּוּ בִּנְ"ל, כִּי עֶקֶר סוֹד יַחֲדוּ קֶרֶשׁא בְּרִיף הוּא וּשְׂכִינְתָּה הוּא בַּחֲנִיָּה זֹאת, כִּי בַּחֲנִיָּה הַהִנְהִיגָה וְהַמְלָכוּת, מֶה שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ מְצַמֵּצֵם עֲצָמוֹ כְּדִי לְהַשְׁגִּיחַ וּלְהִנְהִיג הָעוֹלָם, זֹאת הַבַּחֲנִיָּה נִקְרָאת מַלְכוּת בַּחֲנִיָּה שְׂכִינָה, וּמִי שְׂכוֹפֵר, חֹס וְשִׁלּוּם, בְּהַשְׁגָּחַת וּמִפְּרִיד הִנְהִיגַת מַלְכוּתוֹ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, הוּא "נִרְגָּן מִפְּרִיד אֱלֹהִי" (מִשְׁלִי טו, כח). עֶקֶר אֱמוּנָתֵנוּ הַקְּדוּשָׁה הוּא שְׁאֵנוּ מֵאֲמִינִים כִּי לַ' הַמְלָכוּת, הֵינּוּ שֶׁהִנְהִיגַת הָעוֹלָם שֶׁהוּא בַּחֲנִיָּה מַלְכוּת מְקֻשֶּׁר וּמִיַּחַד אֵלָיו, כִּי הוּא לְבַדוֹ מְלֶךְ שְׁלִיט וּמוֹשֵׁל בְּכָל הָעוֹלָם וּמְנַהֵיג הַכָּל בְּהַשְׁגָּחַתוֹ לְבַד. וְאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה הַזֹּאת אֵנוּ מְמַשְׁכִּין עַל-יְדֵי כָּל מְצוּה וּמִצְוָה, כִּי אֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה הַזֹּאת הוּא יִסוֹד כָּל הַתּוֹרָה כָּלָה, כְּמוֹ שְׂתוּב (תהלים קט, טו): "כָּל מְצוֹתָךְ אֱמוּנָה". וְעַל-כֵּן אוֹמְרִים קֶדֶם כָּל מְצוּה 'לִשֵּׁם יַחֲדוּ קֶרֶשׁא בְּרִיף הוּא וּשְׂכִינְתָּה' וְכו', כִּי עֶקֶר כְּנִיָּה בְּכָל מְצוּוֹתֵינוּ וְעוֹבְדוֹתֵנוּ כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ עֲלֵינוּ אֱמוּנָה הַזֹּאת, שֶׁהוּא בַּחֲנִיָּה יַחֲדוּ קֶרֶשׁא בְּרִיף הוּא וּשְׂכִינְתָּה, לִיַּחַד וּלְקֻשֶּׁר הִנְהִיגַת הַמְלָכוּת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד בִּנְ"ל:

ט. וְזֶהוּ בַּחֲנִיָּה הַנֶּפֶת הָעֶמֶר, שֶׁמִּנִּפִּין אוֹתוֹ בְּכָל הַשָּׁעָה קְצוּוֹת, כְּדִי לְהַמְלִיכֵהוּ לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה וּבְאֶרְבַּע רוּחוֹת בִּנְ"ל. וְעַל-כֵּן הֵיָה בֹא מִן הַשְּׁעוּרִים שֶׁהֵם מֵאֲכָל בַּהֲמָה, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהִבִּין זֹאת בְּדַעַת, כִּי אִם עַל-יְדֵי אֱמוּנָה לְבַד, שְׂצִירְכִין לְסַלֵּק דַּעְתוֹ לְגִמְרִי, בַּבַּחֲנִיָּה (תהלים עג, כב): "וְאֵנִי בָעַר וְלֹא אֲדַע בַּהֲמוֹת הַיִּתִּית עִמָּךְ". גַּם הֵיָה מֵאֲכָל בַּהֲמָה, לְרִמּוֹ, שֶׁלֹּא דִי שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ מְשַׁגֵּחַ עַל בְּנֵי אָדָם לְהַחֲיֹתָם וּלְפָרְנָסָם בְּכָל עֵת, אֶף גַּם אֶפְלוֹ

על-ידי הנפת העמר
שעורים -
ממשיכים
אמונת
ההשגחה

וְעַל-כֵּן נִקְרָאת זֹאת הַמְנַחָה שֶׁל שְׁעוּרִים עַל שֵׁם 'עֶמֶר' דִּיקָא, אֶף-עַל-פִּי שֶׁכָּל הַמְנַחֹת כָּלָם הֵיוּ עֲשִׂירִית הָאִיפָה שֶׁהוּא שְׁעוֹר עֶמֶר, אֶף-עַל-פִּיכֵן זֹאת הַמְנַחָה נִקְרָאת עֲקָרָה בְּשֵׁם עֶמֶר, כִּמְבֹאֵר בַּתּוֹרָה וּבְדִבְרֵי רְבוּתֵנוּ וְ"ל. כִּי עֶקֶר הַמְנַחָה זֹאת - הוּא כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ אֱמוּנַת הַשְּׁגָחַתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּעוֹלָם שֶׁהוּא יִסוֹד הַתּוֹרָה בִּנְ"ל, וְעַל-יְדֵי אֱמוּנַת הַשְּׁגָחַת עֲשֵׂה כָּלִי וְגִבּוֹל וּזְמַן לְהַשְׁפַּע וְכו' בִּנְ"ל, וְעַל-כֵּן נִקְרָאת בְּשֵׁם 'עֶמֶר' - לִשְׁוֹן 'מִדָּה' (עֵין רִשִׁי שְׁמוֹת טו, טז), כִּי הָעֶקֶר הוּא הַמִּדָּה דִּהֵינּוּ הַכָּלִי, דִּהֵינּוּ שְׁנוֹפָה לְהַמְשִׁיךְ הַחֲיִית וְהַשְׁפַּע כְּמִדָּה בְּגִבּוֹל וּזְמַן שֶׁלֹּא תִהְיֶה בַּבַּחֲנִיָּה רְבִי אֹר וְכו', שֶׁזֶּה זֹכִין עַל-יְדֵי הַנֶּפֶת הָעֶמֶר שְׁעוּרִים, שֶׁעַל-יְדֵיֶּהָ מְמַשְׁכִּין אֱמוּנַת הַשְּׁגָחַת שֶׁהוּא בַּחֲנִיָּה רֵאָה, שֶׁעַל-יְדֵיֶּהָ נִמְשָׁךְ הַשְׁפַּע בַּבַּחֲנִיָּה כָּלִי וּמִדָּה בְּגִבּוֹל וּזְמַן שֶׁזֶּהוּ הָעֶקֶר בִּנְ"ל.

ספירת העמר
הוא הכנה
למפלות
התורה
בשבועות

וְעַל-כֵּן אַחֲרֵיכֶם מִתְחִילִין לְסַפֵּר שִׁבְעַת שַׁבָּתוֹת, כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ הַחֲיִית וְהַשְׁפַּע לְתוֹךְ הַזְּמַן, כִּי עַל-יְדֵי הָעֶמֶר מִתְקַנֵּין בַּחֲנִיָּה הַכָּלִי וְהַמִּדָּה שֶׁעַל-יְדֵיֶּהָ נִתְהַוֶּה הַזְּמַן, כִּי כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הֵיוּ מִדּוֹת וְכָלִים - לֹא הֵיָה זְמַן. וְעֶקֶר קִיּוּם הָעוֹלָם הוּא עַל-יְדֵי שְׂמִמְשִׁיכִים הַחֲיִית וְהַשְׁפַּע לְתוֹךְ בַּחֲנִיָּה מִדּוֹת וְכָלִים שֶׁעַל-יְדֵיֶּהָ נִתְהַוֶּה הַזְּמַן, וְעַל-יְדֵיֶּהָ יוֹרֵד הַשְׁפַּע בְּגִבּוֹל וּזְמַן בַּעַת שְׂצִירְכִין. וְעַל-כֵּן סְפִירַת הָעֶמֶר הִיא הַכְּנָה לְקַבֵּלַת הַתּוֹרָה בְּשַׁבּוּעוֹת, כִּי עֶקֶר קַבֵּלַת הַתּוֹרָה תְּלוּי בְּזֶה עַל-יְדֵי שְׂמִמְשִׁיכִין בְּהַשְׁגָּחַתוֹ יִתְבָּרַךְ, שְׂמִמְשִׁיכִין, שְׂאֶף-עַל-פִּי שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ הוּא לְמַעֲלָה מִמַּהְדּוֹת וְהַפְּלִים לְמַעֲלָה מִהַזְּמַן, אֶף-עַל-פִּיכֵן הוּא יִתְבָּרַךְ בְּעֶצְמוֹ מְשַׁגֵּחַ מַחֲיָה וּמְשַׁפֵּיעַ לְתוֹךְ כָּל הַגָּשְׁמִים, וּמִקָּמִים אֵת הַזְּמַן בְּהַשְׁגָּחַתוֹ לְבַד וְכֵן בִּנְ"ל. וְעַל-כֵּן הֵם 'שִׁבְעַת שַׁבָּתוֹת' כִּנְגֵד 'שִׁבְעַת גְּלָדֵי עֵינָא' (עֵין תַּחְתִּי הַיָּד הַקְּדָמָה דָּף יג: וּבַתְקַמָּה ע דָּף ככח), שֶׁהֵם בַּחֲנִיָּה רֵאָה וְהַשְׁגָּחָה:

נעורים כל
הלילה
בשבועות
לתקון את
העניים

י. וְעַל-כֵּן נַעוּרִים כָּל הַלַּיְלָה בְּשַׁבּוּעוֹת לְתַקֵּן אֵת הָעֵינִים, כְּדִי לִכְוֵן עֵינֵינוּ לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד עַל-יְדֵי עֶסֶק הַתּוֹרָה בְּכָל הַלַּיְלָה שֶׁהוּא בַּחֲנִיָּה עֵינִים, שֶׁזֶּהוּ עֶקֶר יִסוֹד כָּל הַתּוֹרָה כָּלָה בִּנְ"ל, וְכֵמוּ שְׂתוּב (מִשְׁלִי ד, כח): "עֵינֶיךָ לֹנְכַח יְבִיטוּ וְעַפְעָפִיךָ יִיִּשְׂרוּ נִגְדָּךְ".

עשר כנניות
בכל
מצותינו
ועבודתנו כדי
להמשיך
עלינו אמונה
הזאת

□

□

ומצא שם איזה דברים לאכל. והיה הולך והולך עד אשר יצא מן המדבר, ויבא אל מקום (ישעיה) שהיה שם מקום פנוי, והיה שם מים ואילנות סביב סביב של פרות, והיה אוכל מן הפרות ושתה מן המים. ונתלישב בדעתו לישב שם מספר ימי חייו; כי בלא זה קשה לו לשוב אל השוב, ומי יודע אם יגיע עוד למקום כזה אם יגיה המקום הזה וילך לו. על-כן היה בדעתו לישב שם ולחיות שם ימי חייו, מאחר שטוב לו שם, שהיה לו הפרות לאכל והמים לשתות, ולפעמים היה יוצא ורובה בקשתו ארנקת או צבי, והיה לו בשר לאכל, גם היה צד לעצמו דגים,

כי היה שם דגים טובים מאד בתוך המים; ויטיב בעניניו לבלות שם ימי חייו. והקיסר הנ"ל, אחר שנעשה המשפט בכך הבערגר הנ"ל, ועתה נפטר ממנו (כי הקיסר סדר נקיים בו המשפט באמת, כן הבערגר הנ"ל, ושוב אינו בעלם) - פעת יוכל להשתדף עם בתו הנ"ל; והתחילו לדבר לה שדוכים עם מלך פלוני ועם מלך פלוני וכיוצא. ופשה לה חצר פראוי וישבה שם, ולקחה לעצמה בנות שרים להיות לה לרעותיה, וישבה שם. והיתה מנגנת בכלי שיר וכיוצא, בדרבם; וכל מה שהיו מדברים לה שדוכים - היתה משיבה שאין רצונה

בדברים, דהינו לדבר השדוף, רק שיקבו המשדף בעצמו. והיא היתה בקיאה מאד בחכמת השיר, ופשה באמנות מקום שיקבו המשדף על אותו המקום ויעמד כנגדה וידבר דברי שיר, הינו שיר של חשק, בדרך שמדבר החשוק לחשוקתו דברי חבה. והיו באים מלכים להשתדף, ועלו על אותו המקום, והיו מדברים כל אחד ואחד שיר שלו. ולקצתם שלחה תשובה על-ידי רעותיה, גם-כן בדרך שיר וחבה; ולקצת שנראו לה יותר השיבה בעצמה, והרימה קולה בשיר והשיבה לו גם-כן דברי חבה; ולקצת שנראו לה עוד יותר היתה מראה

עצמה פנים אל פנים, והיתה מראה את פניה, והשיבה לו דברי שיר וחבה; ולכלם סימה בסוף: אבל לא עברו עליה המימות; ולא היה מי שמבין פונתה. וכשהיתה מראה פניה היו נופלים מגדל יפיה, והיו קצת נשארים חלשות וקצת נשתגעו מחמת חולת אהבה, מגדל יפיה שהיה מפלג מאד מאד; ואף-על-פי-כן, אף-על-פי שנשתגעו ונשארו חלשות - עם-כל- זאת היו באים מלכים להשתדף עמה, ולכלם השיבה הנ"ל. והבן הנ"ל (היה

מדבר. און ווי ער איז גיגאנגען. האט ער זיך דארט גיפונען עפעס עסן. און ער איז אזוי גיגאנגען און גיגאנגען בוי ער איז ארויס פון דער מדבר. און ער איז גיקומען צו איין ארט. וואס דארט איז גיווען א ליידיק ארט. און סע איז דארט גיווען וואסער און ביימער ארום פון פירות. און ער האט גיגעסן פון די פירות און האט גיטרונקען פון דעם וואסער.

און ער האט זיך מייסב גיווען אין דער דיצה. אז ער זאל דארט אוועק ויזן ווייל ער וועט לעבן. ווארן בלויז איז זיך אים שוין שווער אום צו קערן זיך אין ישוב אריין. און ווער ווייסט צו ער וועט נאך קומען צו אזוי איין ארט. אז ער וועט דאס גארט אוועק לאזן. און וועט פון דאנעט אוועק גיין. איבער דעם האט ער גיזאולט דארט אוועק ויזן. און ער זאל דארט איבער לעבן די וועלט. ווארן סע איז אים דארט גוט גיווען. ווארן ער האט זיך גיהאט די פירות צו עסן. און וואסער צו טרינקען. און אקאל פלעגט ער זיך ארויס גיין און פלעגט

זיך שיסן מיט זיין בויגן א האו אדער א הערש האט ער גיהאט פלייש צו עסן. און ער פלעגט זיך דארט חאפן פיש ווארן דארט איז גיווען זייער גוטע פיש אין דעם וואסער. איז אים גיפעלן אז ער זאל דארט איבער לעבן זיינע יארן.

און דער קיסר. נאך דעם אז סע איז שוין גיטאן גיווארן דער משפט אין דעם בערגערס וון און ער איז אים שוין פטור גיווארן (ווארן דער קיסר האט גיטריט אז מען האט טאקע באט אוי גיטאן דעם משפט אין דעם בחור און ער איז שוין אויף דער וועלט נישט דא) היינט קאן ער שוין א שידוך טאן מיט זיין טאכטער. האט מען איר אנגיהויבן צו רייזן שדוכים. מיט דעם מלך און מיט דעם מלך. און ער האט איר גימאכט א הויף אזוי ווי דער סדר איז. און זי איז דארט גיזעסן. און זי האט זיך גינומען פאנעס שורות טעכטער ווי זאלן מיט איר זיין. און זי איז דארט גיזעסן. און זי פלעגט שפילן אויף כלי שיר אזוי ווי זייער סדר איז. און וואס מען האט איר גירעט שדוכים. האט זי אלץ גיגעפערט. אז זי וויל נישט קיין רייד דהיינו מען זאל רייזן דעם שידוך. נאך ער זאל

אליין קומען (דהיינו דער וואס ער וויל זי געמען) און זי האט זייער וואויל גיקאנט חכמת השיר (דהיינו די חכמה מען זאל רייזן זייער שינע לידער מיט גרויס חכמה). און זי האט גימאכט מיט מלאכות איין ארט. וואס ער זאל ארויף קומען אויף דעם ארט (דהיינו דער וואס ער וויל זי געמען) און ער זאל זיך שטעלן א קעגן איר. און ער זאל רייזן א שיר. דהיינו א שיר של חשק אזוי ווי א חשוק רעט צו זיין חשוקה (דהיינו רייד פון ליבשאפט).

וענען גיקומען מלכים זיך משדף זיין. און זיי ווענען ארויף גיקומען אויף דעם ארט. און זיי האבן גירעט אסילכער זיין שיר. האט זי א טייל ארויס גישיקט א תשובה דאך אירע פאנעס. אויך מיט א שיר און מיט ליבשאפט. און א טייל וואס זיי ווענען איר מער גיפעלן. האט זי זיי אליין גיגעפערט. און זי האט אויפגיהויבן איר קול מיט א שיר. און זי האט אים גיגעפערט אויך רייד פון ליבשאפט. און צו א טייל וואס זיי ווענען איר נאך בעסער גיפעלן האט זי זיך אליין ארויס גיוויזן פנים אל פנים. און זי האט ארויס גיוויזן איר

פנים. און זי האט אים גיגעפערט א שיר מיט ליבשאפט. און צו אלע האט זי אלץ אויס גילאזט צום סוף. די וואסערן ווענען אבער איבער דיר נישט אריבער גיגאנגען. און סע האט קיינער נישט פארשטאנען וואס זי מיינט. און אז זי האט ארויס גיוויזן איר פנים פלעגט מען אנדער פאלן מחמת גרויס שיינקייט. און א טייל ווענען גיבליבן חלשות און א טייל ווענען משוגע גיווארן מחמת חולת אהבה מחמת איר גרויס שיינקייט וואס סע איז זייער זייער ווילד גיווען. און פון דעסוועגען פארט האטשע זיי ווענען משוגע גיווארן און ווענען געבליבן חלשות. פונדעסטוועגן פארט פלעגן מלכים קומען אז זיי זאלן זיך משדף זיין מיט איר. און זי האט זיי אלע אזוי אפ גיגעפערט כנ"ל.

און דער זון פון דעם בערגער הנ"ל. איז זיך דארט גיזעסן אויף דעם ארט (הי"ל) און ער האט זיך דארט גימאכט איין ארט צו ויזן דרינגען. און ער איז זיך דארט גיזעסן. און ער האט אויך לעמוד הבא

יח. על-ידי עצבות נתפזה.

יט. על-ידי בכיה אין אדם יכול לאכל.

כ. מי שאין לו עצבות, והוא תמיד בשמחה - בודאי ותנשא.

כא. על-ידי עצבות בא בזיון.

כב. בכיה הוא סימן טוב לחולה.

כג. על-ידי גזון אויביו נתורממים.

כד. על-ידי גזון בא כאב-לב.

כה. מי שהוא מהיר הוא עצבן.

כו. קרבת הצדיקים משמח את הלב.

כז. סגלה להסיר עצבות: שישמע את

צדיק נכבד כשהוא מזמר.

כח. מי שאין מתודה על עונותיו, אנהה

ודאגות באים עליו.

כט. כשאדם מתאנה לדברים שהם

נגדיים להקדוש-ברוך-הוא, על-

ידיה בא לו אנהה.

ל. העצב על חלום רע מבטל את

החלום שלא יתקיים.

לא. קול, ומראה, וריח - משיבין דעתו

של אדם.

לב. על-ידי הצעקה נתבטל הצער.

לג. מי שיש לו עצבות מביא על עצמו

יסורין.

לד. כל הנמשך אחר צערו יותר מדי,

הצער נמשך אחריו.

לה. תמרים מבטלין דאגה.

לו. אגדה משמח את האדם.

חלק שני

א. עצבות שבלב האדם - כשמרגיש

ברעתו; כי הלב הוא המסבב לכל

זה, כי הלב הוא הגורם לכל דבר,

הן לטוב הן להפך.

ב. צריך לשמר את עצמו מעצבות,

כדי שלא יבוא חס ושלום לידי

אבלות.

ג. על-ידי הצער והעצבות בא מריבה

בעולם, ועל-ידי השמחה בא שלום

בעולם.

ד. על-ידי קלקול השמחה בא חלאים

חס ושלום.

ה. סגלה להסיר העצבות: על-ידי

הרחמנות.

ו. הנדרים והנדבות מביאין שמחה.

עצירות

א. על-ידי עצירות באים הרהורי

עבודה-גרה.

ב. לכל דבר-מיתה יפתח נקביו.

ג. עצירות מזיק לעינים.

עברה

א. יש עברות שהמקום גורם.

ב. מי שעובר עברה להכעיס - לסוף

שנתפזה בעיניו כגי אדם, והוא

כועס עליהם.

עצלות

א. על-ידי תאוות שאדם תאב ואינו

משיג אותם, על-ידיה בא

עצלות; והוא הדין להפך.

ב. על-ידי זריזות מסיר את השנה

ומחיה את המחין.

משה איסר'לש, ה"רמ"א. ר' נתן

מהוראדני החסיד בר שמשון שפירא.

ר' יצחק חיות. ר' ליואי בר בצלאל,

בעל "גור אריה" (מהר"ל מפראג).

ר' מרדכי

יפה, בעל ה"לבושים". ר' בצלאל

אשכנזי, רבו של האר"י ז"ל. ר' יוסף

יעבץ. ר' ברכיה. ר' יצחק לוריא הוא

האר"י ז"ל. ר' חיים ויטל. ר' אברהם

הלוי פרוכים. ר' ישראל סרוק. ר'

יהושע פאלק, בעל ה"סמ"ע". רב

יואל בר' שמואל, בעל ה"ב"ח". ר'

אפרים, בעל "עוללות אפרים". ר'

ישעיה סגל בר' אברהם, בעל

ה"של"ה". בנו ר' שעפטיל. רב משה

קורדינווארי. ר' אליהו, בעל

ה"ראשית חכמה". ר' אברהם גלנטי.

ר' שמואל אליעזר בר' יהודה, הוא

המהרש"א. ר' דוד הלוי, בעל

ה"ט"ז". ר' שבתי כהן, בעל

ה"ש"ך". ר' אברהם אבא, בעל

ה"מגן אברהם". ר' משה, בעל

ה"חלקת מחוקק". ר' שמואל, בעל

ה"בית שמואל". ר' מאיר שיה. ר'

מאיר, בעל ה"מהר"ם". ר' שמשון

אסטראפאלר. חכם צבי. ר' נפתלי

כהן הנקרא רבי ר' נפתלי. ר' סענדער,

בעל ה"תבואות שור. ר' יהושע, בעל

ה"פני יהושע". ר' נתן נטע, בעל

"מגלה עמקות". ר' אייזיק הכהן אב

בית דין דקהלת קדש קאריץ, בעל

המחבר ספר "ברית כהנת עולם".

אחיו ר' משלם הכהן, בעל המחבר

ספר "פתחי נדה".

קצת שמות הצדיקים המפורסמים שהיו בדורות הסמוכים

ר' ישראל בעל שם-טוב. בנו ר'

צבי. נכדו רבי אהרן (משיגינא). חותנו ר'

יחיאל. נכדו ר' אפרים אב בית דין

דקהלת-קדש סידילקב. נכדו ר' ברוך

מטולטשין.

נכדו ר' נחמן מברסלב. אחיו ר'

ישראל "מת". אחיו ותלמידו ר'

יחיאל צבי. גיסו ר' צבי.

תלמידיו: ר' נתן מברסלב, בעל

המלקט ספר "לקוטי עצות" ובעל

המחבר ספר "לקוטי תפלות" וספר

"לקוטי הלכות" על כל ארבעה חלקי

שלחן ערוך, והכל על פי פקדתי רבו

זכרונם לברכה. ר' אהרן הרב

מברסלב. ר' יודל ממעודיבקה. ר'

שמואל יצחק הרב מטשעהרין. ר'

שמואל אייזיק. ר' שמעון. ר'

יקותיאל מגיד מטירהאויצע. הרב ר'

נפתלי ממעמרוז. ר' יצחק, חתן

המגיד הנ"ל. ר' מתתיהו יהודה

מבאפליא. ר' יצחק יהודה. ר' אליהו

הרב מטשעהרין. חתנו ר' אבא שחט.

ר' יצחק אייזיק מטירהאויצע. ר'

זלמן דב. ר' יצחק דב. רב יצחק הרב

מחרישיוואטע.

ר' חיים בעל "אור החיים". ר' נחמן

קאסיבר. בנו רב משה. ר' דב בער

המגיד ממעזריטש. ר' גרשון קיטיבר.

ליקוטי

תפילות

תפילות

שנא

ליקוטי

תפילות

תפילות

שם

היום הזה. ואשר נעשה עתה בדור הזה. את כל אשר נעשה בכלליות העולם עם כלל נשמות ישראל, ואת כל אשר נעשה עמי העני והאביון הדל והנשחית החוטא והפגום הפושע והחביב מאד, האכזר על עצמו כזה, את כל אשר נעשה עם נשמותי ורוחי ונפשי מיום שנאצלו ונבראו ונוצרו ונעשו, עד אשר נמשכו לתוך הגופים שנתגלגלו בהם בכל הגלגולים שעברו עליהם עד אשר באו בתוך גופי הזה המגשם החוטא והפגום מאד. את כל אשר עבר עלי מיום הזכרון של הזקן העליון שזכר לאו כלום, וכל אשר עבר עלי בימי הזכרון, של שאר הזקנים הקדושים הזוכרים המראה והשעם והריח. והחכמים שהמציאו את הגרעין, ובעת שהולכו הגרעין לטע הפרי, ובעת שהתחילה הפרי להתהוות ולהתרכם, ובעת שהיה הגר דולק. ובעת שחתכו הפרי מן האילן, אשר אתה לכד יודע הפרוש של אלו הדברים, ואת כל אשר נעשה עמי בלמים הים, ואת כל אשר נעשה עמי אחר כך עד היום הזה, ואת כל אשר עשיתי טוב ורע, את כל אשר עברתי ובגמתי בשוגג ובמזיד באנס ובצריון בכל יום ויום, ואת כל מה שזפיתי ברחמי לקחטף איזה נקדות טובות בלמים הרעים האלה שעברו עלי מעודי עד היום הזה. ועתה אחרי כל הבא עלי, ואחרי כל מה שעשיתי אם טוב ואם רע, הורני ולמדני עתה,

הדרך והנתיב והשביל האמת, באפן שאזכה לשוב בתשובה שלמה באמת מעתה על כל פנים.

רבוננו של עולם חפץ חסד מלא רחמים הצופה לרשע וחפץ בהצדקו, הדין את כל אדם לכף זכות תמיד, רב חסד ומרבה להטיב, המנהיג עולמו בחסד ובריותיו ברחמים עזרני וזכני הדרך האמת, באפן שאזכה גם עתה לחפש ולבקש ולמצא בי זכות ונקדות טובות, ולדון את עצמי לכף זכות תמיד, באפן שאזכה לשמח את עצמי בכל עת, ולכנס בכף זכות באמת. ולזכות על ידי זה לתשובה שלמה באמת, ולהתפלל על ידי זה בכונה גדולה בחיות והתלהבות ובשמחה רבה וחדוה גדולה ונצומה. ואזכה לקיים באמת מקרא שכתוב: "אזמרה לאלהי בעודי".

רבוננו של עולם אתה יודע שאין לי שום חיות וכח ותקוה ופתחון פה לדבר לפניך כי אם על ידי הדרך הקדוש והנורא והנשגב והנפלא הזה, שגלו רבותינו זכרונם לברכה בפסוק: "אזמרה לאלהי בעודי". כי אתה יודע את גדל עצם ורובי קלוקלי, את מרירות דמרירות כאבים אנושים של עונותי העצומים והפכדים מאד במהות וכמות ואכיות, אשר במעט במעט לא היה תקוה חס ושלום, כי מפך רגל ועד ראש אין בי מתם פצע וחבורה ומכה טריה. אכל אתה

הזהרתנו שצריך האדם לחפש ולבקש ולמצא בעצמו נקדות טובות ולשמח את נפשו, ולבלי לפל בדעתו, מפל שכן שלא ליאש את עצמו חס ושלום בשום אפן בעולם, על כן עזרני וזכני והורני הדרך לזכות לזה באמת, שאזכה בכל עת אשר ירצו להתגבר עלי חס ושלום עצבות ומרה שחורה וגזון ואנחה על ידי עונותי ופשעי הרבים והעצומים מאד, וירצו להחליש את דעתי ולרשל את ידי, כאלו אפס תקוה חס ושלום, שתעזרני ותשיעני בחסדיך הרבים והגדולים להתגבר עליהם בכל עז ותעצומות, ולבלי לפל בדעתי בשום אפן בעולם, רק להתחזק ולהתגבר בכל הכחות לחפש ולעזן ולבקש ולמצא בי זכות ונקדות טובות שזכיתי לעשות מעודי עד היום הזה. כי באמת גם בעצם פחיתותנו ופשלותנו ובעצם רבוי פגמנו, אף על פי כן חסדך גבר עלינו, ופיתנו ברחמיך בכל עת לחטף בכל פעם איזה מצות ומעשים טובים, וכאשר אתה משבח ומפאר ומחבב את כנסת ישראל בגלותם ושפלותם, "כפלה הרמון רמתך", אפלו פושעי ישראל מלאים מצות כרמון. ואם גם המצות בעצמן שאנו עושין הם מלאים פסלות, פניות ומחשבות זרות ובבלולים, ועדין לא עשינו מעולם שום מצוה בשלמות, אף על פי כן, אי אפשר שלא יהיה בהם איזה נקדות

טובות. כי בכל מצוה ומצוה שזכינו כל אחד ואחד לעשות לפעמים הן ציצית או תפלין, או קבלת שבתות וימים טובים, או איזה צדקה וגמילות חסד, והרחקות מאכלות אסורות, וכו', בודאי יש בכל מצוה ומעשה טובה איזה נקדה טובה, על כל פנים. ועל ידי אלו הנקדות טובות ראוי לנו לשמח כל ימינו לעולם, אפלו בעצם גריעותינו, מה שזכינו לגרם נחת רוח לפניך באיזה נקדות טובות שזכינו כל ימי חיינו. ועל ידי זה נזכה לכנס לכף זכות באמת, ולשמח את נפשנו תמיד, באפן שזוכה לשוב בתשובה שלמה באמת על ידי זה. כי אני מאמין באמונה שלמה שעל ידי הדרך וצנור החסד הנפלא הזה, יש תקוה גם לי, ואפלו לכל פושעי ישראל הגורעים מאד, לזכות מעתה לתשובה שלמה באמת ולהיות בשמחה תמיד.

וזכני ברחמיך הרבים לדון את כל בני אדם לכף זכות תמיד, ואפלו כשאני רואה רשע גמור, אף על פי כן אחפש ואבקש עד שאמצא בו גם כן נקדות טובות, עד שאזכה לדונו לכף זכות. ולהכניסו בכף זכות באמת. ולהשיבו בתשובה שלמה באמת על ידי זה. רבוננו של עולם בזכות וכח הצדיקים האמתיים המליצים טוב על ישראל תמיד, העוסקים וטורחים בכל כחם לחפש ולחזק ולמצא זכות וטוב בכל אחד מ ישראל, אפלו בהגורע

לעמוד הבא

חזרה לתוכן העניינים

יום שני

לנצח עוד יום

י"ז ע"א ואם כן, היינו נדאמר ליה [נדאמר]

רבן שמעון בן גמליאל "אפילו עד

עשרה דורות פטורים, שלא כתנא קמא שפטר דור אחד בלבד אחר הולדות שיצאו מגוף הבהמה.

אלא לרב הונא דאמר לא נחית תא קמא למיפטר דרי, כלומר, לא פטר תנא קמא אלא את הולדות שיצאו מגוף בהמתו של גוי ולא את דורותיו כלל.

מאי "אפילו עד עשרה דורות", כלומר, למה לו לומר בלשון זו, לא היה לו אלא לומר "אפילו ולדי ולדות פטורים", וממילא ידענו שעד דור עשירי ואפילו לעולם הם פטורים. **אמר לך רב**

הונא: רבן שמעון בן גמליאל א"העמיד ולדותיהן במקום אמנותיהן, **קאי [נחלק]**, דאף תנא קמא **נחית למיפטר דרי**, [מחלקותו של רבן שמעון בן גמליאל היא על אופן שהעמיד ולדות במקום אמנותיהן, ובהו הרי אף תנא קמא פטר דור אחד מעבר לבהמות עצמן ולדותיהן שיצאו מהן, ואם כן, הוצרך רבן שמעון בן גמליאל לפרש את מחלקותו, שהוא פטר עד עשרה דורות.

גירסת המשך הגמרא ופירושה, נכתבה על פי דברי הראש המובאים בשיטה מקובצת.

תא שמע ממה ששינוי בברייתא:

המקבל צאן ברזל מן הגוי: הן ולדותיהן - כלומר, הולדות עצמן - **פטורין מלכות את בנם בבכורה, וולדי ולדות** - לא, ואם כן, תיובתא דרב יהודה, שהרי הברייתא מדיגשה שרק הולדות עצמן פטורים.

אמר לך רב יהודה: אימא בברייתא: "הן ולדותיהן [שני ויזין]", וכך הוא פירושו: "הן" היינו הולדות, וגם ולדותיהן דהיינו, ולדי הולדות שביכרו ולדו דור רביעי פטורים.

איכא דאמרי: כך שנינו בברייתא "הן ולדותיהן" פטורין, ותיובתא דרב הונא!

אמר לך רב הונא: אימא בברייתא "הן ולדותיהן [בב"א אחר] פטורים, ולדי ולדות חייבין.

שנינו במשנה: **רחל שילדה מין עז, ועז שילדה מין רחל, פטורה מן הבכורה:**

אתא רב אשישיא מנהרדעא, ואיתיה מתינתא בדיה [בא רב אשישיא מנהרדעא, והביא עמו ברייתא] השנויה כך:

רחל בת עז, ועז בת רחל, רבי מאיר מחייב, וחכמים פטורים. אך לא נתפרש בברייתא לענין מה נחלקו.

אמר ליה רב הושעיא לרבה: כי עיילת לקמיה דרב הונא, בעי מיניה: "רבי מאיר מחייב" למאי

[נשתבאו אצל רב הונא שאלו, לענין מה חייב רבי מאיר? שהרי: אילומא לענין בכורה, כך הרי אי אפשר לומר, שהרי:

וכי לית ליה לרבי מאיר המחייב, מה שדרשו חכמים מן הכתוב "אך בכור שור": עד שיהא הוא שור ובכורו שור, ולמעט את הנדמה?]

אלא תאמר לענין ראשית הגז. אף כך אי אפשר לומר, שהרי:

וכי לית ליה לרבי מאיר הא דתנא דבי רבי שמעאל: כבשים צאמרין קשה, פטורין מראשית הגז, שנאמר [ויק' לא] "ומנז כבשי יתחמם", הרי למדנו שאין גז אלא הראוי לחימים -

ואם כן, אף שמשום "נדמה" אינו פטור, מכל מקום כיון שמין עז הוא, הרי צמרו קשה, ופטור

מראשית הגז.

אמר ליה רבה לרב הושעיא: נחזיו אנן [נתבונן]

דברר בעצמאן!

האב במאי עסקינן: ברחל שילדה מין עז, ואביו אף הוא תניש כמינו של הולד, אז עז שילדה מין רחל ואביו אף הוא כבש כמינו של הולד,

וב"חוששין לזרע האב" לענין אותו ואת בנו - קמפולגי.

דבי מאיר סבר: חוששין לזרע האב ואסור לשחוט את התייש עם העז.

ורבנן סברי: אין חוששין לזרע האב, ומותר לשחוט את התייש עם העז.

כלומר, מחלוקתם היא, אם מותר לשחוט אב וכן ביום אחד, או שלא אסרה תורה אלא אם ובנה, ודין זה ביסודו תלוי בנידון אם "חוששין לזרע האב", ומשמיעתנו הבריתא שחכמים אינם חוששים לזרעו של האב, אף על גב שהועיל זרע האב לשנות את הולד למינו שלו.

משקשין עלה: אי הכי, לימלגו בחוששין לזרע האב בעלמא, ובפולגותא דחגניה ורבנן, שנחלקו בזה לענין אותו ואת בנו, חגניה מחייב וחכמים פטורין.

אלא לעולם לבכורה הוא שנחלקו, וכולי עלמא מודו שאם אין הולד דומה לאמו, נדמה הוא ופטור מן הבכורה, והכא - ששינוי "רחל בת עז" - במאי עסקינן:

ברחל [זכר ממין רחל] בת רחל כמותו אלא שאמו היתה בת עז. וכן מה ששינוי "עז בת רחל" היינו: עז בן עז כמותו והיא היתה בת רחל. ונחלקו רבי מאיר וחכמים אם הולד חשיב "נדמה":

מר רבי מאיר סבר: זיל בתר אימויה [הלך אחר אמו] שהוא דומה לה, ואם כן, האי לאו "נדמה" הוא. ומר חכמים סבר: זיל בתר אימויה דאמויה [הלך אחר אם אמו] שאינו דומה לה, ואם כן, האי "נדמה" הוא.

ואביעית אימא לפרש מה ששינוי "רחל בת עז ועז בת רחל", שלא נחלקו בשני בכורים, אלא: ברחל [זכר ממין רחל] בת עז שהיא היתה בת רחל:

מר רבי מאיר סבר: אמרינן חזרה שיות [חלות] למקומן, כי אף שאינו דומה לאמו, כיון שאמו היא זו שנשתנתה ממנה, ואילו הוא חזר למינו, לאו נדמה הוא.

ואביעית אימא לפרש מה ששינוי "רחל בת עז ועז בת רחל", שלא נחלקו בשני בכורים, אלא: ברחל [זכר ממין רחל] בת עז שהיא היתה בת רחל:

מר רבי מאיר סבר: אמרינן חזרה שיות [חלות] למקומן, כי אף שאינו דומה לאמו, כיון שאמו היא זו שנשתנתה ממנה, ואילו הוא חזר למינו, לאו נדמה הוא.

ואביעית אימא לפרש מה ששינוי "רחל בת עז ועז בת רחל", שלא נחלקו בשני בכורים, אלא: ברחל [זכר ממין רחל] בת עז שהיא היתה בת רחל:

מר רבי מאיר סבר: אמרינן חזרה שיות [חלות] למקומן, כי אף שאינו דומה לאמו, כיון שאמו היא זו שנשתנתה ממנה, ואילו הוא חזר למינו, לאו נדמה הוא.

ואביעית אימא לפרש מה ששינוי "רחל בת עז ועז בת רחל", שלא נחלקו בשני בכורים, אלא: ברחל [זכר ממין רחל] בת עז שהיא היתה בת רחל:

מר רבי מאיר סבר: אמרינן חזרה שיות [חלות] למקומן, כי אף שאינו דומה לאמו, כיון שאמו היא זו שנשתנתה ממנה, ואילו הוא חזר למינו, לאו נדמה הוא.

ואביעית אימא לפרש מה ששינוי "רחל בת עז ועז בת רחל", שלא נחלקו בשני בכורים, אלא: ברחל [זכר ממין רחל] בת עז שהיא היתה בת רחל:

מר רבי מאיר סבר: אמרינן חזרה שיות [חלות] למקומן, כי אף שאינו דומה לאמו, כיון שאמו היא זו שנשתנתה ממנה, ואילו הוא חזר למינו, לאו נדמה הוא.

ואביעית אימא לפרש מה ששינוי "רחל בת עז ועז בת רחל", שלא נחלקו בשני בכורים, אלא: ברחל [זכר ממין רחל] בת עז שהיא היתה בת רחל:

מר רבי מאיר סבר: אמרינן חזרה שיות [חלות] למקומן, כי אף שאינו דומה לאמו, כיון שאמו היא זו שנשתנתה ממנה, ואילו הוא חזר למינו, לאו נדמה הוא.

ואביעית אימא לפרש מה ששינוי "רחל בת עז ועז בת רחל", שלא נחלקו בשני בכורים, אלא: ברחל [זכר ממין רחל] בת עז שהיא היתה בת רחל:

מר רבי מאיר סבר: אמרינן חזרה שיות [חלות] למקומן, כי אף שאינו דומה לאמו, כיון שאמו היא זו שנשתנתה ממנה, ואילו הוא חזר למינו, לאו נדמה הוא.

"ושעיר עזים אחד לחטאת", ומשמע: המיוחד **ובא מששת ימי בראשית.**

ומקשינן: וכי הא [פסול נדמה] מהכא נפקא? והרי מהתם נפקא [משם, ממקום אחר] הוא נלמד, שנאמר [ויקרא כב]: "שור או כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו, ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה", ודרשינן: "שור או כשב" פוטל לנולד מן הכלאים, "או עז" פוטל לנדמה?!

ומשינן: צריכא, יש צורך בשני המקראות: דאי מהתם, אם מ"או עז" לחוד, הוה אמנאי: הני מילי היכא דלא נחת לדרי, אבל היכא דנחת לדרי -

כלומר, אין פסול נדמה אלא כשאינו דומה לאמו, אבל אם דומה הוא לאמו, ואינו דומה לאם אמו, דהיינו, עז בת עז בת רחל **אימא לא יפסל אפילו בשעירי ראש חודש ושעירי הרגלים שנאמר בהם "שעיר אחד" -**

קא משמע לן "אחד", שבאלו פסול אפילו עז בת עז בת רחל.

ואי מהכא, אם לא היה כתוב אלא "שעיר אחד" הוה אמנאי: הני מילי לגבי קרבן חובה פסלה תורה את הנדמה, אבל בקרבן נדבה - לא יפסל אפילו נדמה ממש שאינו דומה לאמו -

צריכא. אמר רבי אחא בר יעקב: הכל, רבי מאיר וחכמים, מודים, שאין לוקין על צמרו של כבש שנשתנה מששת ימי בראשית משום כלאים [שעטנן], שנאמר [דברים כב יא]: "לא תלבש שעטנו צמר ופשתים יחדיו", הקיש הכתוב צמר לפשתים ללמד: מה פשתן שלא נשתנה, אף צמר שלא נשתנה. אמר רב פפא: הכל מודים שצמרו של כבש שנשתנה מששת ימי בראשית, פסול לתכלת של ציצית, שנאמר "לא תלבש שעטנו צמר ופשתים יחדיו" גדולים [ציצית] תעשה לך על ארבע כנפות כסותך אשר תכסה בה", הקיש הכתוב מצות ציצית לפשתים, כדי ללמד: מה פשתן שלא נשתנה, אף צמר של ציצית שלא נשתנה.

אמר רב נחמן בר יצחק: הכל מודים שאין צמרו מטמא בנגעים, שנאמר [ויקרא יג] גבי נגעים: "בבגד צמר או בבגד פשתים", מה פשתים שלא נשתנה, אף צמר שלא נשתנה.

אמר רב אשי: אף אנו נאמר: הדלה הגפן על גבי תאינה יינו פסול לנסכים, מאי טעמא? משום שנאמר "וזבח ונסכים", הקיש הכתוב נסכים לזבח כדי ללמד: מה זבח שלא נשתנה, והרי גם בפשתן מוצא אתה שדינו אף נסכים שלא נשתנו.

מתקין לה רבינא לרב אשי הסובר שאם הדלה גפן על גבי תאינה חשיב שינוי:

והרי הדלה פשתן על גבי היגא, שיה קץ, הכי נמו דלישתני, והרי גם בפשתן מוצא אתה שדינו כעין זה כשהדלהו על דבר אחר, ואם כן, לא מצית אמרת: מה פשתן שלא נשתנה דהא פשתן נמו משתני, ולא מצאנו שפסלה אותו התורה.

אמר ליה רבינא לרב אשי: אף אנו נאמר: הדלה הגפן על גבי תאינה יינו פסול לנסכים, מאי טעמא? משום שנאמר "וזבח ונסכים", הקיש הכתוב נסכים לזבח כדי ללמד: מה זבח שלא נשתנה, והרי גם בפשתן מוצא אתה שדינו אף נסכים שלא נשתנו.

מתקין לה רבינא לרב אשי הסובר שאם הדלה גפן על גבי תאינה חשיב שינוי:

והרי הדלה פשתן על גבי היגא, שיה קץ, הכי נמו דלישתני, והרי גם בפשתן מוצא אתה שדינו כעין זה כשהדלהו על דבר אחר, ואם כן, לא מצית אמרת: מה פשתן שלא נשתנה דהא פשתן נמו משתני, ולא מצאנו שפסלה אותו התורה.

אמר ליה רבינא לרב אשי: אף אנו נאמר: הדלה הגפן על גבי תאינה יינו פסול לנסכים, מאי טעמא? משום שנאמר "וזבח ונסכים", הקיש הכתוב נסכים לזבח כדי ללמד: מה זבח שלא נשתנה, והרי גם בפשתן מוצא אתה שדינו אף נסכים שלא נשתנו.

מתקין לה רבינא לרב אשי הסובר שאם הדלה גפן על גבי תאינה חשיב שינוי:

והרי הדלה פשתן על גבי היגא, שיה קץ, הכי נמו דלישתני, והרי גם בפשתן מוצא אתה שדינו כעין זה כשהדלהו על דבר אחר, ואם כן, לא מצית אמרת: מה פשתן שלא נשתנה דהא פשתן נמו משתני, ולא מצאנו שפסלה אותו התורה.

אמר ליה רבינא לרב אשי: אף אנו נאמר: הדלה הגפן על גבי תאינה יינו פסול לנסכים, מאי טעמא? משום שנאמר "וזבח ונסכים", הקיש הכתוב נסכים לזבח כדי ללמד: מה זבח שלא נשתנה, והרי גם בפשתן מוצא אתה שדינו אף נסכים שלא נשתנו.

מתקין לה רבינא לרב אשי הסובר שאם הדלה גפן על גבי תאינה חשיב שינוי:

והרי הדלה פשתן על גבי היגא, שיה קץ, הכי נמו דלישתני, והרי גם בפשתן מוצא אתה שדינו כעין זה כשהדלהו על דבר אחר, ואם כן, לא מצית אמרת: מה פשתן שלא נשתנה דהא פשתן נמו משתני, ולא מצאנו שפסלה אותו התורה.

אמר ליה רבינא לרב אשי: אף אנו נאמר: הדלה הגפן על גבי תאינה יינו פסול לנסכים, מאי טעמא? משום שנאמר "וזבח ונסכים", הקיש הכתוב נסכים לזבח כדי ללמד: מה זבח שלא נשתנה, והרי גם בפשתן מוצא אתה שדינו אף נסכים שלא נשתנו.

מתקין לה רבינא לרב אשי הסובר שאם הדלה גפן על גבי תאינה חשיב שינוי:

והרי הדלה פשתן על גבי היגא, שיה קץ, הכי נמו דלישתני, והרי גם בפשתן מוצא אתה שדינו כעין זה כשהדלהו על דבר אחר, ואם כן, לא מצית אמרת: מה פשתן שלא נשתנה דהא פשתן נמו משתני, ולא מצאנו שפסלה אותו התורה.

אמר ליה רבינא לרב אשי: אף אנו נאמר: הדלה הגפן על גבי תאינה יינו פסול לנסכים, מאי טעמא? משום שנאמר "וזבח ונסכים", הקיש הכתוב נסכים לזבח כדי ללמד: מה זבח שלא נשתנה, והרי גם בפשתן מוצא אתה שדינו אף נסכים שלא נשתנו.

מתקין לה רבינא לרב אשי הסובר שאם הדלה גפן על גבי תאינה חשיב שינוי:

עין משפט
נר מצוה

[illegible][illegible]

מזרר

ר מבר לא חורה שניות לזמון ר אשי אמר כגון
חכמים ו"ש אמר עד שיהא ראשו ורובו דומה לאמור:
בבעייר של ראש חדש בדעינין ב שיעריא מאי מעמא
ד רבא מששת ימי בראשית ^א והא מהבא נפקא מהתם
פרט לכלאים או עז פרט לגדמא צריכא דאי מהתם הוה
נתת לדרי אבל הויא דנתת ^ב אימא לא ואי מהבא
קרבן חובה אבל נדבא לא צריכא אמר רבי אחא ר
קוקן עז צמור משום כלאים שנאמר ^ג לא תלבש
לא נשתנה אף צמר שלא נשתנה אמר רב פפא הכל
תלכתב שנאמר לא תלבש שעמנו גדילים תעשה ^ד לה
אף צמר שלא נשתנה ^ה אמר רב כחנן בר יצחק הכל
מסומא בגוויים שנאמר ^ו כבדו צמר או כבדו פשתים
הא אף צמר שלא נשתנה אמר רב אשי אף אנו נאמר
ויניה יינו פסול לכסכים מ"ו ^ז ובה ונסכים וזה ובה של
נשתנה מתקין לה רבינא הדלה פשתן עז גבי הויא ח"ל
אמרו מה פשתן שלא נשתנה פשתן נמי משתני
הא נשתנה ריחו: מתני' רחל שלא כיכרה וילדה שני

ומר

ה' ר"ע אומר משכמנן ביניהן והשני ירעה עד שיחטבא
והבי

מיוחס משפט מן נרשאים: ואי מנסה. דאי תנא אחד ולא כל (כאב) כדאש חדש דרובא הוא אכל לקרנן נדבה לימכר. האי דנקט שפיר
מחל דכרובי קטן: על מדרב. שג שג אשני מיוחד סה לרובו: יין סא וסא
על גבי תלמינ חטבה ולי שנינו: וי נספסו ריחו. יין סא וסא
מן כחא אלא החלד לא תחלה ולא ידעני הי ירע. ורע. מפסר
מגרחא [סא] דכין נוטל כחוש: והשני שפסר לישראל ירעה עד שיחטבא
לא אטעין למייר דחולין נשטע עד שיאב דא מוט דבמונא
והוא ממונא ממונא דחולין צטורה לפרק [סא] ומי יאכל ממונא. והאי
גבי ישראל דלוי כסן פטור מן המתנות לגמרי כדמפרש בשחיטת
בישראל מיהו דכסן נמי ירעה עד שיחטבא ויאכלנו ממונא:

והבי

[illegible]

35

עין משפט
גר מצוה

זכר ונקבה אין זבחה בלחם. (י' אשף)
ומודה ר' יוסי הגלילי כהל' דלע'!
מ"מ מין צמחי אינו חוץ בלחם צפ"כ
והוא פטר רחם כחם כחם צמחי בלחם
המקשה (חולין ע"ד) ככלה לחמו
והולחמו דהם איחי דנעפק הוא דרך
המקשה.

חרשו והיו דרך מרגומיה נמז והיו
 אהיב פטר רחם: **אפשר** אצטצם
 בירי שמש: **אפשר** ננון חן
 לדידה דלע"י דלחן מקפידין צנן וי"ש
 אדם צמחומיוס לנחמס שם
 מדה או שם דרודאי אפסיל לנחמס
 וקסא לריי מ' אצטציל לרינן
 דנידי שמש א"ל לנחמס בירי אדם
 מאי ריבי פשיס ל' נחמס מכוון צין שמי

ה' אור השלם
 כל בבחב עיר ו' על
 כל מלכות
 יד:
 וברי עמיס א' ח' סו

יטח מקובצת
 יאני חתם דרנבנט

יטה מקובצת

[illegible]

הוא מותאם אל"ג דפריש"ל דיומ"ק
האכסן לכל ילדיו שם בעולם
ואין לו תלות מקפץ צעירים כן גמולת
לנאמ"ס (אפילו) לא שומרון לא דפריש"ל
כשרת כשרת וצ' דיומ"ק (דף קס) לא
דלהל כרדי יוסי הגלילי דאפשר לנאמ"ס
לומר דק"ר קרן קרנא דשרתו לו
היה שרין קרן קרנא ד מלחא דשרתין
כרוד ושרתו מושא דמלחא דקרנא לו
דקוסין לו דנאמ"ס היה אסור
דפריש"ל פקדו חולק (דף קמ).
המקור גורמא ודאמ"ס דמפרש
למרגע מותו וזה אסור כ"י
המשנה בן ירמיה לויט דשרת
לחם לכל וכו' צעונה גרמא שפוט
פריח וכו' א"י אפשר לנאמ"ס ושפוט

יבינו גרשום

שמים אין הלה כמותו וכן נשטעווער
אזס עלה כמותו דמקדמותה איהו דלוח
לחי לחי נהוירי ודלוח איהו צמח
הפרוך כד אשי צמר מצינ' א' ל' כפר ל'
אין צלח' (עשרה אמות איהו אמרת דלוח
לנודר דלוח איהו מטרין חמיש' לנודר
איהו ומכ' מקום א' איהו אפוקלה דלוח
אין פרו כעמוד מות דהס איהו קלי ע'
הפרוך עמוד ותמלה ע' מלחא כפר כ'
איהו מרובה איהו ממלה ע' מות דהס
דסקס דברסא נלקי כיון ד' איהו אפסר
א'ע' א' ד' עמוד נפיש מותר איהו פרו
רובן דמלחא איהו שני עמוד מותר
חמשה עמוד גדור איהו עמוד מותר
דשי מוש דלחמ' רמנא נמשא א' מ'
איהו פרו כפר' (ע' מ' (מתעורר) נפיש כ'
נייניס (סופס' ד' מ' א') ל' לקדקס איהו
בלהב כ' דלח איהו כ' ממו א' אפסר נלמס'
ובהיא דסוף מטרין (ד' ק' א' ע' א')

[illegible]

הלוקח עובר פרתו פרק שני בכורות

הוא 11: ור' יוסי פוטר. מפרש
דאמר לעיל כדמפרש בגמ' ית
בדמים (א) לשניהם שיתלקו

י' פוטר מרד מן
אור המצוי' מחבר
אומר להלן כלום:
אי לרבי יוס' הגלילי
אפשר לצמצם בידי
ורבנן בידי שמי' אי
נש' מאי תש' י' חט'
ע' להבדיל בין דמי'
החוננים וא' אמר' אי
למעלה דמרווח' ח' י'
ז' מל' ממדת מובח
אמר עבדך ובכל היכי
י' ח'ל' ככתב מיד
קטג'ת תש' ש' חלקן
מא'ת' לפי ש' אפשר
ש'אני כלי חרס הואיל
ש'אני כמון בין ש'ני
מצי' עגלות דברי ר"א
ר' בידי אר' אפשר
קרבנות לא ר' אליעזר

[illegible]

קין לעירויחם (דף ק) לחי המה
 (כ"ר) יחזעל על המזבח
 עומד מרובע על הפרוץ ו
 נבדריהם ולהקל משמע דלי א
 פרוח נפיש ליכא חשש א
 (דף ק) און להקטות על
 יא ליה פרוח בעומד אסור
 ביד אדם ומזון דשרי א
 וזי פפרס הווא דמחלה
 ספיכא לזרייתא א
 מונחא מכוון בין שמי עירויחם
 וזי ועוד דמאן דלכס פרוח
 אכל און תלעות הויא
 הפרוץ מרובע ואס ק הויא
 דהויא שמתעא דפרוץ
 ואפשר לנחמס קו רבוי
 גס בשום ענין שלא יהא אורי
 ו דקבר ליה רבוי יוסי הגלגל

ליכא למישמע דרחמנא אמר עבד כי ה
בציווי בעלמא כדכתיב הכל בכתב וגו'
האי נפיש מאידך פלגא לפי שאי אפשר
גומות במקום שבירה דנקיט מחלק זה
לצמצם בידי אדם. דמדודה הויה בידי

לכאן את הירוש והלחיים וסמ משה
גמ' [דף פ"ג]. יתקון. דחור רי"ט ממזל
השמיני. ופ' עשירי. וסמ מעיני' את רי"ט
עשירי. הלכך מה אחד מהן יתקון את
היח: וכן יתקע אל יא' וס' ל' ס' ל' ס' ל'
ל' וס' דשמן נקבא חתמה חתמה
והטובא מהפירו עליו כדלמי. וסמ
פ' עשירי רבי עזריאל מודה דהסמ הוא
דפ' עשירי משום דחזיף דחזיף דחזיף
הלכך יפה מה ל' חתום שמה אצל
הירוש כמו דשמן אל יא' חתום
כלל ויחזיר ירש' עד שיסמא וסמ
יתקנו דקמ' וסמ גמ' אפס
ל' חתום ירש' חתום. כחן על ל' חתום
והס' דלחן מקפידין בק: וס' שן

זיו אדם. שמתכווין מתנחלם אל אפרס לנצחם:
 זיו אדם. שמתכווין ומודדן אל:
 לנצחם לנצח אפרס לנצחם אל:
 חוגרו. מתנחל חלשנע ובוטיו: הוא:
 יסיב. דמים עליונים הראים להנחן
 מתנעלה מתנעלצו וכן ייבא להו למטע
 דשנח לא נחמנא וכן ועשו את המטע
 למטע מתנעלצו הכרכ וכן וחמנן
 אימא עליונים מתעלה מן החוט מתעלה
 דמא למימר למטע מתנעלצו: הוא:
 וחסאויס למעלה. דשנח מתעלה
 ומתנעלצו נתן את המטע: דמרוח
 ביה פורחא. לעולם אימא לנצחם וכן
 כגון עשו את המטע רבש מחסר
 ויבאו למטע ומתעלה דמא נפסח למטע
 למעלה דמרוח רע עליון בנאם
 לחסר רחמנא (שמות) ח: ועסית דשנחן
 מתנעלצו מתנעלצו: שמי עסית דשנחן
 למעשד יוחא יב. ולעולם לא נחמנא
 סאביל. כל מלכאס העניצד דוד אמר
 ח: חקון לעסמ. רשן שטמחא ודחמן
 אפרס לנצחם ויכל חד וחד אימא למימר
 שיריו כרבוו כהרבוו ורבוטו (חולין)
 כל בשה לא שש כששכרין וחסאויס
 גומא וכן במקומות הכרכ והילכך אי
 אסא. כל מכוין כן שמי יעיוס שאלן
 רב. לנצחם. למדורא פ: כיוונת ששילן

ה' דלכבז בקרא (דברים כה) הקרובה אל
 אדם יש שמים קרובות לו כשזה שמיים
 אלה ודאי אחת קרובה מהצדקה אמאי
 שותפות בדאמרינן לקמן ית' ויתנו ויאמרו
 ממנו יהא חלקנו מחול לכם ותכפר
 לכם חלקכם יהא שלנו ותכפר עלינו:
 סדר

מוסף רש"י

[illegible]

יוזם הרעיון: **יוזם הרעיון**

וְלִצְמָצָם מִי סִרְתָּ
 וְעוֹט הָיָה קֶדֶם מִרוּת הָיָה
 נִכְנָס בִּקְצֵת מִחֲמַשׁ
 וּבִקְצֵת מִן
 תַּחְנוּת הַיִּלְכָּן לִיכָא
 שְׁוֵי מִיָּד: מִמַּדָּת כֻּלָּם
 מִזְבָּח וְכוּ'. דִּיאֵת
 (ב') אֲמוֹת וְחָצִי
 דִּבְעִינָן לִצְמָצָם כִּי
 אִשְׁעִירָא ש"מ דִּאֲפֻשֶׁר
 צִמְצָם מִיָּד: אֲדָם: מִהֲכָא
 דִּלְאֵי יֵהֵב מִיּוֹדָא אֵלָא
 דְּכָל חַד וְחַד אֲמַרְיִין
 יֵלְחִי חֲרִיס דְּהוּאֵלִי וְיֵשׁ בּוֹ
 מְשׁוֹם דְּקִסְבָּא אֲפֻשֶׁר
 חֲבוּת דְּקִסְבָּא מִבִּיחָא:

מתניתין:

רחל שלא ביכרה וילדה שני זכרים, ויצאו שני ראשיהן כאחת:

רבי יוסי הגלילי אומר: כיון שיצאו כאחד הרי שניהן לכהן כי תורת בכור לשניהם, שנאמר "וכל פטר שגר בהמה אשר יהיה לך הזכרים [לשון רבים]

לה", הרי למדנו שאף שנים מתקדשים בבכורה. וחכמים אומרים: אי אפשר לצמצם שיצאו שני ראשיהן כאחד, אלא האחד יצא תחילה ואנו אין יודעים מי הוא זה שיצא תחילה. אלא: אחד לו, ואחד לכהן. ומפרש ואזיל איזה לו ואיזה לכהן. רבי טרפון אומר: הכהן בורר לו את הופה, כי

סברא היא שהבירא הוא זה שיצא תחילה. רבי עקיבא אומר: משמנן ביניהן, היינו שהכהן נוטל את הכחוש, ומשום שהמוציא מחבירו עליו הראיה. והשני שנטל הישראל - שהוא ספק בכור - ירעה עד שיסתאב [נפול בו מים] ויאכלנו הישראל.

י"ז ע"ב וחייב - השני שנטל הישראל - במתנות כהונה [נורע לחיים וקידה].

ואילו מה שנטל הכהן אינו חייב במתנות, שאין כהן חייב במתנות.

ורבי יוסי פוטר אף את הישראל ממתנות כהונה, וטעמם יבואר בגמרא.

ואם מת אחד מהן:

רבי טרפון אומר: וחלוק.

רבי עקיבא אומר: יהיה ביד הישראל [וירעה עד שיסתאב ויאכלנו במומן], כי המוציא מחבירו עליו הראיה, ולכן הכהן שבא להוציא יביא ראיה. ובגמרא יתבאר באיזה אופן נחלקו, וטעמיהם. ואם ילדה זכר ונקבה ויצאו שני ראשיהן כאחד, כיון דאי אפשר לצמצם, הרי אפשר שיצאה הנקבה תחילה, ואין כאן לכהן כלום, כי המוציא מחבירו עליו הראיה.

גמרא:

אמרי דבי רבי ינאי:

לרבי יוסי הגלילי שמעינן ליה במשנתו דאמר: אפשר לצמצם בידי שמים. כלומר, אף דבר שלא נעשה בכונה לצמצם ולדייק, וכגון שנעשה על ידי שמים - וכמשנתנו בלדת שני זכרים - או על ידי אדם שלא במטרה לצמצם, כיון שנראה לנו צמצום ודיק, אומרים אנו שאכן מצומצם ומדויק הוא -

וכל שכן שאפשר לצמצם בידי אדם, היינו כשמלכתחילה נעשה דבר במטרה לצמצם ולדייק, פשיטא לשיטת רבי יוסי שאם נראה לנו צמצום ודיק תולים אנו שאכן מצומצם ומדויק הוא, שהרי נתכוונו לכך.

ורבנן שמעינן להו במשנתו דסברי: בידי שמים - כלידת שני זכרים, שלא נתכוין לצמצם - אי אפשר לצמצם. ומיהו יש להסתפק לשיטתם: בידי אדם שנתכוין לצמצם ולדייק ונמצא

מצומצם ומדויק מאי, האם נוקטים אנו שאכן מצומצם ומדויק הוא?

תא שמע:

חוט של סיקרא [צבעו אדום] היה חוגרו למזבח באמצע, כדי להבדיל בין דמים העליונים היינו דם שדינו להיוורק למעלה מחציו של מזבח, ובין דמים התחתונים, היינו דם שדינו להיוורק מחציו של מזבח, ואותו חוט היה נתון באמצע המזבח כדי שידע הכהן היכן לזרוק.

ואי אמרת אי אפשר לצמצם אפילו בידי אדם, אם כן, אף שבשעת נתינת החוט נתכוונו לצמצם ולדייק לאמצעו של מזבח, נוקטים אנו שלא צמצמו ודייקו, ונמצא דומנן דקא יהיב הכהן דמים עליונים למטה מחציו המזבח, כי אף שהוא נותן למעלה מן החוט, שמא החוט אינו באמצעו אלא למטה מחציו, ודומנן דקא יהיב הכהן דמים תחתונים למעלה, כי שמא החוט למעלה מחציו. אלא בהכרח שאם נתכוונו לצמצם ולדייק אכן כך הוא אפילו לרבנן.

דחינן: דמרווח בה פורתא. כלומר, אינו נתון חוט דק אלא חוט רחב, באופן שאף אם אינו מדויק, הרי למעלה מן החוט ודאי חצי עליון הוא, ולמטה ממנו חצי תחתון הוא.

תא שמע ממידת כלים של המשכן והמקדש וממידת מזבח, שאם אתה אומר אי אפשר לצמצם אפילו כשמתכוונים לדייק במידה, לא יכשרו הכלים והמזבח כי הרי יש שיעור מדויק לכל מדותם.

ודחינן: שאני התם דאמר רחמנא "עבד" [נעשה מידה זאת או זאת], ובכל היכי דמצית למועבר ניהא ליה [נכלל שחששה יכשר], ואף אם אינו מדויק ממש אלא שכן נראה בעינינו - כשר. אמר רב קטינא:

תא שמע:

תנור של חרס טמא ששברו וחילקו, הרי אותו

חלק שבו רובו של כלי הרי הוא בטומאתו, ואילו החלק השני טהור.

חילקו לתנור טמא של חרס לשנים, והן [שני החלקים] שוין, שניהם טמאים, לפי שאי אפשר לצמצם ואחד מהם הוא רובו של הכלי שעדיין טמא הוא, וכיון שאין אנו יודעים איזה הוא שניהם טמאים. הרי מוכח שאפילו כשמתכוונים לצמצם ולדייק אנו נוקטים שאינו מדויק ומצומצם, שאם לא כן היה לנו לטהר את שניהם כיון שאין באחד מהם רובו של כלי.

אמר דחה רב כהנא: שאני כלי חרס הואיל ויש בו גומות, שאינו נחלק בשוה, אלא כששוברין אותו, חתיכות בולטות בו ועושה בזה גומא וכן במקומות הרבה, והילכך אי אפשר לשער אותן בליטות.

תא שמע:

נמצא הרוג ואין יודעים מי הרגו, בית הדין מודדים אל העיר הקרובה ביותר אל החלל, והיא מביאה עגלה שעורפים אותה בנחל כדי לכפר עליהם.

נמצא ההרוג מכוון בין שתי עיירות שהו לשתי עיירות שמצידו מקום המצא, הרי שתיהן מביאין שתי עגלות ערופות - דברי רבי אליעזר. והרי מאי טעמא דרבי אליעזר? וכי לא משום דקסבר כחכמים שאי אפשר לצמצם, אלא שמכל מקום בידי אדם - היינו כשמודדים בית דין - אפשר לצמצם, וכשאמרה תורה [נדרים באיזויה העיר הקרובה אל החלל, ולקחו זקני העיר ההיא עגלת בקר] היינו: ואפילו אם יש שתי ערים קרובות יביאו שתיהן עגלה, הרי שמודה הסובר שאי אפשר לצמצם, שבידי אדם אפשר לצמצם. ודחינן: לא כאשר פירשת בדעת רבי אליעזר שהוא סובר כחכמים דמשנתנו שאי אפשר לצמצם, אלא:

הנה | ברכו את־יהוה כל־עבדי יהוה העמדים בבית־יהוה
בלילות: : שאי־ידכם קדש וברכו את־יהוה: : וברכו יהוה
מציון עֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: קל"ה * הללויה | הללו את־שם
יהוה הללו עבדי יהוה: : שעמדים בבית יהוה בחצרות בית
אלהינו: : הללויה כי־טוב יהוה זמרו לשמו כי נעים:
- כי־יעקב בחר לו יה ישראל לסגלתו: : כי אני ידעתי
כי־גדול יהוה ואֲדַנֵּנוּ מִכָּל־אֱלֹהִים: : כל אֲשֶׁר־חָפֵץ יהוה
עֲשֵׂה בַשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ בַּיּוֹמִים וְכָל־תְּהוֹמוֹת: : מעלה נשאים
מִקְצֵה הָאָרֶץ בְּרָקִים לְמַטֵּר עֲשֵׂה מוֹצָא רוּחַ מֵאוֹצְרוֹתָיו:

רש"י

שם ה' וגו' (ו) בָּרַקִּים לְמַטֵּר עֲשֵׂה. הם ההרורים
הרקיע המבריקים ומאירים לפני המטר
שקורין אשליילד"ש בלע"ז: מוצא. ל' מציאה
כלומ' אוצרות תקן לרוח ושם הם מצויים לו
לשלחם במשלחתו:

דרשו שבת אחים משה ואהרן לענין מעילה
בשמן המשחה במסכת הוריות כל המזמור
אבל יש בדברי תורה וקבלה משל ומליצה
ודברי חכמים וחידותם ועיקר שיר המעלות
על בית המקדש נאמר: (א) הַלְלוּהָ הֵלֹא אַתָּה

מצודות דוד

(ד) לְסֻגְלוֹתָיו. ענין אֹלֵר נחמד כמו וסגולת מלכים
(קבלת ט): (ו) תְּהוֹמוֹת. עומק המים: נשיאים. עננים
ע"ש שמשאים ענמן למעלה וכן נשיאים ורוח וגשם
אין (משלי סט):
ידיהם למעלה: (ג) יִבְרַכְךָ וגו'. עושה וגו': מוצין. ר"ל אם תברכו את ה' אז
גם הוא יברך אתכם מציון כי משם נשפעים כל הברכות והטובות כי הוא מקום השראת השכינה:
(א) הַלְלוּהָ הֵלֹא וגו'. סרס המקרא כאילו אמר הללויה ומי יהלל ואמר הללו עבדי ה' אתם הללו
את שם ה' אבל להרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי: (ב) שְׁנוּמִדִּים וגו'. להתפלל בה לה':
(ד) בָּחַר לוֹ יְיָ. ה' בחר לעצמו את יעקב: לְסֻגְלוֹתָיו. להיות לו כאוצר נחמד: (ה) כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי וגו'.
לכן אני מעורר לבות בני אדם להללו: וְאֲדַנֵּנוּ. מוסב על מלת גדול לומר ואדונינו גדול מכל אלהים
מלאכי מעלה: (ו) מִקְצֵה הָאָרֶץ. ר"ל כאשר המה נראים למראה העין שהם בשפולי הרקיע בקצה
הארץ אז מעלה אותם ברום הרקיע אל המקום אשר ירצה להמטיר שמה: בָּרַקִּים. לעת בוא המטר
מבריק בָּרַקִּים ואין המטר מכבה אותם: מוֹצָא. הוא מוציא את הרוח ממקום אוצר:

שִׁהֲבָה בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם מֵאֲדָם עַד־בְּהֵמָה: : שֶׁלַח | אוֹתוֹת
וּמִפְתִּים בְּתוֹכֵכִי מִצְרַיִם בְּפִרְעָה וּבְכָל־עַבְדָּיו: : שִׁהֲבָה גוֹיִם
רַבִּים וְהִדְג מְלָכִים עֲצוּמִים: : לְסִיחוֹן | מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי וְלַעֲוֹג
מֶלֶךְ הַבָּשָׁן וְלִכָּל מַמְלָכוֹת בָּנֵעֵן: : וְנָתַן אֶרֶצָם נַחֲלָה נַחֲלָה
לְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ: : יְהוָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם יְהוָה זִכְרְךָ לְדֹר־דֹּר:
י כִּי־יִדִין יְהוָה עַמּוֹ וְעַל־עַבְדָּיו יִתְנַחֵם: : עֲצַפִּי הַגּוֹיִם כֶּסֶף
וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם: : פֶּה־לָהֶם וְלֹא יִדְבְּרוּ עֵינִים לָהֶם וְלֹא
יִרְאוּ: : אָזְנִים לָהֶם וְלֹא יִאֲזִינוּ אָף אֵין יִשְׁרֹחַ בְּפִיהֶם:
י כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשִׂיהֶם כָּל אֲשֶׁר־בָּטַח בָּהֶם: : בֵּית יִשְׂרָאֵל
בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה בֵּית אַהֲרֹן בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה: : בֵּית הַלְוִי בָּרְכוּ

רש"י

(ט) בְּתוֹכֵכִי. כמו בתוכך: (יג) ה' שִׁמְךָ לְעוֹלָם. בפיהם. גם רוח אין בפיה אפילו כבהמה זו
כגדולתך וכממשלתך אז כן הוא גם עתה כל שכן שלא ידברו כאדם ומאחר שאין בהם
והיכולת בידך לדון ולנקום נקמתנו: (יד) כִּי יִדִין ה' עַמּוֹ. ישפוט משפטם מאויביהם:
יִתְנַחֵם. יתעשת (יתעבב): (יו) אָף אֵין יִשְׁ רוח (כ) יִרְאֵה ה' אלו הגרים (מצאתי):

מצודות ציון

(ט) בְּתוֹכֵכִי. הו"ד ימיה והוא כמו צמוק ופאילו יצבר למצרים לנזק: (יא) לְסִיחוֹן. את סחון כמו סחון
לנזק (ס"ב): (יג) עֲצַפִּי. כן מקרא הנזק גלולים כי מעצבת לז עוצדי קורא אליה וליו נענה:
(יד) יִתְנַחֵם. ענין שמישה והוא מלשון חן: (טו) אָף אֵין יִשְׁ רוח. אפילו רוח החיוני כבהמה אין בפיהם: (יח) כְּמוֹהֶם. בקללה אמר
שהאומנים העושים את הגלולים יהיו כמו הגלולים לבל ידברו וכו' וכן יהיו כל הבוטח בהם:
(יט) בָּרְכוּ. על שהבדיל אתכם מן העובדי גלולים התועים: בֵּית אַהֲרֹן וגו'. ר"ל כל אחד ברכו לפי

מצודות דוד

(ח) שִׁהֲבָה. הוא האל אשר הכה בכורי מצרים
והבחין בין טפה של בכור וגומר: (ט) בְּתוֹכֵכִי
מצרים. ולא חלו המכות על ישראל שהיו
פתח, ואף להם ולא ירחיק קמץ (סא"א) וגו':
(י) גוֹיִם רַבִּים. הם שבעת העמים עובדי
גלולים כנען: (יא) לְסִיחוֹן. הרג לסיחון וגו'
והזכירם בפרט לרוב חזקם ואח"כ כלל כל מלכי
כנען יחד: (יב) אֶרֶצָם. של המלכים ההם נתן נחלה וחזר ופירש שנתן נחלה לישראל עמו: (יג) ה'
שִׁמְךָ לְעוֹלָם. ר"ל כאשר כחו מאז כן כחו עד העולם: זִכְרְךָ. היא היא כי בשמו יזכר וכפל הדבר
לחזוק: (יד) כִּי יִדִין. כי עוד יבוא זמן אשר ידין ה' דין עמו: יִתְנַחֵם. יחשוב מחשבה אחרת להיטיב
להם: (טו) עֲצַפִּי הַגּוֹיִם. אבל הגלולים אשר העובדי גלולים עובדים להם הלא המה מכסף ומוזהב
והמה מעשה ידי אדם ואין ממש בהם: (טז) פֶּה־לָהֶם. ר"ל אם אמנם עשו להם פה מה בכך הלא לא
ידברו בו: (יז) אָף אֵין יִשְׁ רוח. אפילו רוח החיוני כבהמה אין בפיהם: (יח) כְּמוֹהֶם. בקללה אמר
שהאומנים העושים את הגלולים יהיו כמו הגלולים לבל ידברו וכו' וכן יהיו כל הבוטח בהם:
(יט) בָּרְכוּ. על שהבדיל אתכם מן העובדי גלולים התועים: בֵּית אַהֲרֹן וגו'. ר"ל כל אחד ברכו לפי

דעם

מצודות דוד

מצודות ציון

מידם (איבער ה) :

רע"י

מצודות דוד

המלכים הגדולים שזכר וכפל הדבר במ"ש: (יט) **לְסִיחוֹן**. הורדו לאשר הרג לסיחון וגו' ובעבור חזקו
פרטו לעצמו: (כ) **וְלִמְנוּגוֹ**. הורדו לאשר הרג גם לעוג וגו' ובעבור חזקו פרט גם אותו: (כא) **וְנָתַן**. הורדו
לאשר גם נתן ארצם לנחלה עם כי לא שאול רק לעבור בגבולו: (כב) **נִחַלָּה**. הורדו לאשר נתנם נחלה
לכל ישראל עבדו כי לקיים שבעות האבות היה דא איה נתנם להעצדיקים שבורדו: (כג) **שִׁבְשֵׁפִינוּ**.
הורדו לאשר ידו אחרתו בעוד היינו בתחילת השפלות במצרים נבדום ומוללכלים בעבודת פרוץ:
(כד) **וַיִּרְקֵנוּ**. הורדו לאשר פרקו והושיע לנו מצריו: (כה) **נִתְּנָה**. הורדו לנחם לחם לכל הבריות ומשכח
על הכל: (כו) **לֹאֵל הַשָּׁמַיִם**. לאל היוםב בשמים העליון על כל: (א) **עַל נַהֲרוֹת בְּרָאָה**. דור צפה ברוה"ק
לעמוד

לעשות ספה, וְשָׁלֹא לטול לולב, וְשָׁלֹא להניח תפלין, זו היא שבועת שווא, שחִבֵּינָהּ על זְדוּנָה מכות ועל שגגתה פטור:

ז. שבועה שאכל כפר זו, שבועה שלא אכלנה, הראשונה שבועת בטוי והשנייה שבועת שווא. אכלה, עבר על שבועת שווא. לא אכלה, עבר על שבועת בטוי:

י. שבועת בטוי נוהגת באנשים ובנשים, ברחוקים ובקרובים, בפשרים ובפסולים, בפני בית דין וְשָׁלֹא בפני בית דין, מפי עצמו. וְחִבֵּינָהּ על זְדוּנָה מכות ועל שגגתה קרָבָן עולה ויורד:

רבינו עובדיה מברטנורה

ז. אכלה עבר על שבועת שווא. הכי קאמר, אכלה, עבר על שבועת שווא לחדא. לא אכלה, עבר אף אשבועת ביטוי. דמכי נשבע שאוכל ככר זו חייב לאכלה, וכי הדר נשבע שלא יאכלנה הרי נשבע לבטל את המצוה, ולוקה משום שבועת שווא בין יאכל בין לא יאכל, ואי לא אכיל לה חייב שטים, משום שבועת שווא ואף משום שבועת ביטוי:

י. באנשים ובנשים. אידי דבעי למתני שבועת העדות נוהגת באנשים ולא בנשים כו' תנא בשבועת ביטוי שנוהגת בכל אלו: ברחוקים ובקרובים. כגון שאתן לפלוני. בין רחוק בין קרוב: בנשים ובפסולים. בכשר לעדות ופסול: מפי עצמו. שהוציא הוא שבועה מפיו. אבל אם השביעוהו אחרים אכלת ולא אכלת, ואמר לא אכלתי ואכל או להיפך. פטור אם לא ענה אמן. ואם ענה אמן אחר שהשביעו חבריו, הוי כנשבע מפי עצמו וחייב:

יא. שבועת שווא נוהגת באנשים ובנשים, ברחוקים ובקרובים, בפשרים ובפסולים, בפני בית דין וְשָׁלֹא בפני בית דין, ומפי עצמו. וְחִבֵּינָהּ על זְדוּנָה מכות ועל שגגתה פטורין. אחת זו, ואחת זו, המְשַׁבֵּעַ מפי אחרים, חֵיב, פיצד, (אמר) לא אכלתי היום ולא הנחתי תפלין היום, מְשַׁבֵּעַד אֲנִי ואמר אמן, חֵיב:

פרק ד

א. שבועת העדות נוהגת באנשים ולא בנשים, ברחוקין ולא בקרובין, בפשרים ולא בפסולין. ואינה נוהגת אלא בראויין להעיד,

בפני בית דין וְשָׁלֹא בפני בית דין, מפי עצמו. ומפי אחרים, אין חִיבֵינָהּ עד שִׁכְפְּרוּ בָּהֶן בבית דין, דכרי רבי מאיר. וְחֻכְמִים אומרים, בין מפי עצמו ובין מפי אחרים, אינן חִיבֵינָהּ עד שִׁכְפְּרוּ בָּהֶן בבית דין:

ב. וְחִבֵּינָהּ על זְדוּן השבועה, ועל שגגתה עם זְדוּן העדות, ואינן חִיבֵינָהּ על שגגתה. ומה הן חִיבֵינָהּ על זְדוּן השבועה, קרָבָן עולה ויורד:

ג. שבועת העדות פיצד. אָמַר לשָׁנִים בואו והעידוני. שבועה

רבינו עובדיה מברטנורה

מדברנן כגון משחקי בקוביא ומפריחי יונה: בפני ב"ד וְשָׁלֹא בפני ב"ד מפי עצמו. אם מפי עצמו נשבע שבועה שאני יודע לך עדות, חייב, בין נשבע בפני ב"ד בין שלא בפני ב"ד: ומפי אחרים. כגון מְשַׁבֵּעַ אֲנִי עליכם שתבואו ותעידוני, ואמר לו אין אנו יודעים לך עדות: אינם חִיבֵינָהּ עד שִׁכְפְּרוּ בָּב"ד. דכתיב (ויקרא ה') אם לא יגיד ונשא עונו, במקום שאילו היה מגיד היה מועיל. וקרא במושבע מפי אחרים כתיב. ואין הלכה כר' מאיר:

ב. וחִיבֵינָהּ. קרָבָן עולה ויורד על זדון השבועה. שהרי לא נאמר בה ונעלם: ועל שגגתה עם זדון העדות. שיודעים ששבועה זו אסורה אבל אין יודעים שחייבים עליה קרָבָן: ואין חִיבִים על שגגתה. אם שוגגים הם לגמרי, כסבורים שאין יודעין לו עדות ואח"כ נזכרו. שהרי הן אנוסים ולא קרינן בהו ונשבע על שקר:

ג. ובאו לב"ד והודו פטורים. ואפילו כפרו חוץ לבית דין על כל שבועה. שאין כפירה חוץ לב"ד חשובה כפירה: כפרו בב"ד

שֶׁאֵין אֲנִי יוֹדְעִין לָךְ עדות, או שֶׁאֲמָרוּ לוֹ אֵין אֲנִי יוֹדְעִין לָךְ עדות, מְשַׁבֵּעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם וְאָמְרוּ אֲמֵן, הָרִי אֵלֹו חִיבֵינָהּ. הַשְׁבִּיעַ עֲלֵיהֶן חֻמָּשָׁה פְּעָמִים חוץ לבית דין ובאו לבית דין והודו, פטורים. כפרו, חִיבִים על כל אחת ואחת. הַשְׁבִּיעַ עֲלֵיהֶן חֻמָּשָׁה פְּעָמִים בפני בית דין וכפרו, אינן חִיבֵינָהּ אֵלָא אַחַת. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מַה טַּעַם, הוֹאִיל וְאֵינָם יְכוּלִין לַחְזוֹר וּלְהוֹדוֹת:

ד. כפרו שניהן כאחת, שניהן

חִיבִין על כל אחת ואחת. דאמר קרא (ויקרא ה') והיה כי יאשם לאחת מאלה, לחייב על כל אחת ואחת: מה טעם. אין חִיבִים אלא אחת אפילו שתקו וכפרו לבסוף, ולא אמרינן כפירה קיימא אכולהו לחייבם על כל אחת ואחת: הוֹאִיל. ואילו כפרו בב"ד בפעם ראשונה שוב לא היו יכולין לחזור ולהודות, שכבר הגידו שאינם יודעים לו שום עדות ושוב אין חוזרים ומגידים. הלכך אע"ג דלא כפרו אלא לבסוף, כל השבועות היו לבטלה חוץ מן הראשונה. דאם מה ששתקו בראשונה כפירה היא, שוב אינם ראויים להשביע, ואם אינה כפירה הרי מושבעין ועומדין, ומה זו שבועה על שבועה. על כרחך כי כתיב לאחת לחייב על כל אחת ואחת, אשבועת חוץ לבית דין וכפרו בב"ד כתיב, דשבועות חוץ לבית דין שהיה מושבעין שיבואו לבית דין ויעידו לא יצאו לבטלה, וראויות לחלק שאם כפרו שם בראשונה היה ראוי לחזור ולהשביע:

ד. כפרו שניהם כאחד. בתוך כדי דיבור: בזה אחר זה. שהיה כן זה לזה יותר

שתלם כדי שיקשו ויקח הזרע שלהם, אסור, מפני שהוא כזורע חטים או שעורים של טבל.

ק"ז. אין מוכרין טבל אלא לצרף, ולחבר. ואסור לשלח טבל, ולאפלו חבר לחבר, שמא יסמכו זה על זה ויאכל טבל.

ק"ח. המוכר פרות לחבר, מוכר אומר: על מנת שהם טבל מכרתי, ולוקח אומר: לא לקחתי ממך אלא מעשרות, כופין את המוכר לתקן; קנס הוא לו, מפני שמכר טבל.

ק"ט. אין פורעין חוב מהטבל, מפני שהוא כמוכר.

קכ. הלוקח טבל משני מקומות, מעשר מזה על זה.

קכא. החוכר שדה מהעובד כוכבים, מעשר ונותן לו. והמקבל שדה אבותיו מהעובד כוכבים, מעשר ונותן לו.

קכב. כהן או לוי שלקחו פרות מישראל אחר מוציאין התרומה מלאכתן, מוציאין התרומה והמעשרות מידיהם ונותנים אותם לכהנים וללוים אחרים.

קכג. כהן או לוי שמכרו פרות

תלושים, קדם שתגמר מלאכתן, ואין צריך לומר אם מכר במחפר, הרי התרומה והמעשר שלהם.

קכד. הנותן שדה בקבלה לעובד כוכבים או למי שאינו נאמן על המעשרות, אף על פי שלא באו לעונת המעשרות צריך לעשר על ידם. נתנה לעם הארץ, עד שלא באו לעונת המעשרות אינו צריך לעשר על ידם. ומשבאו לעונת המעשרות, צריך לעשר על ידם. כיצד הוא עושה, עומד על הגרן ונוטל, ואינו חושש למה שאכלו, שאין אנו אחראים להם.

קכה. באחד בתשרי ש הוא ראש השנה למעשר תבואה וקטניות וירקות. יובט"ו בשבט, הוא ראש השנה למעשר האילנות. כיצד, תבואה וקטניות שהגיעו לעונת המעשרות לפני ראש השנה של שלישית, אף על פי שנגמרו ונאספו בשלישית, מפרישין מהן מעשר שני. וכן פרות האילן שבאו לעונת המעשרות קדם ט"ו בשבט של שלישית, אף על פי שנגמרו ונאספו אחר כך בסוף שנה שלישית, מתעשרין לשעבר ומפרישין מהם

מעשר שני. וכן אם באו לעונת המעשרות קדם ט"ו בשבט של רביעית, אף על פי שנגמרו ונאספו ברביעית, מפרישין מהם מעשר שני. ואם באו לעונת המעשרות אחר ט"ו בשבט, מתעשרין להבא.

קכו. הדיק, בשעת לקיטתו עשורו, כיצד, אם נלקט ביום ראש השנה של שלישית, אף על פי שבא לעונת המעשרות ונגמר בשניה, מפרישין ממנו מעשר שני. ואם נלקט ברביעית, מעשר שני. וכן האתרוג, בלבד משאר פרות האילן, הרי הוא פירק והולכין אחר לקיטתו, בין למעשר בין לשביעית. כיצד, אם נלקט בשלישית אחר ט"ו בשבט, מפרישין ממנו מעשר שני אף על פי שנגמרה בשניה. וכן אם נלקט ברביעית קדם ט"ו בשבט, מפרישין ממנו מעשר שני. נלקט בה אחר ט"ו בשבט, מפרישין ממנו מעשר שני. ואף על פי שהולכין אחר לקיטתו, אתרוג בפת ששית שנקנסה לשביעית, אפלו היתה בזה ונעשית כפפר, חקית במעשרות.

קכז. האבינונו של צלף נותנין עליהם חמרי האילן והמרי זרעים, שאם היו משנה שניה

שנקנסה לשלישית ונלקטו קדם ט"ו בשבט, מפרישין מעשר ראשון ואחר כך מפריש מעשר אחר ופודהו, ואחר שפודהו נותנו לעניים.

קכח. פרות שנה שניה שנתערבו בפרות שלישית, או של שלישית ברביעית, הולכים אחר הרב. ומחצה למחצה, מפרישין מעשר שני מן הכל, אכל לא מעשר שני, שמעשר שני חמור, שהרי הוא קדוש, ומעשר שני חל. וכן פרות שהן ספק אם פרות שניה הם או פרות שלישית, מפריש מהם מעשר שני.

קכט. כל הפטור ממעשר ראשון, פטור ממעשר שני ומן העני. וכל שחייב בראשון, חייב בשניהם. וכל התורם מוציא מעשר. וכל שאינו תורם, אינו מוציא מעשר. וכל מי שאם תרם תרומתו תרומה, כך אם עשר הרי הוא מעשר. וכל מי שאין תרומתו תרומה, כך אם הוציא מעשר אינו מעשר.

קל. פרות שהוציא מהם מעשר ראשון קדם שיקבעו למעשר, הרי זה אוכל מהם עראי קדם שיוציא מעשר שני, שאין הראשון

באר הגולה

א משנה ו' פ"ה דביכורים וכתבן לגמליה ומיית לה ברי"ה דף י"ד ע"ב: ב שם במשנה: ג מימרא דכי אתא רבין אמר רבי יוחנן כו' ראש השנה דף ט"ו ע"ב: ד ירושלמי ספ"ד דמעשרות וכמ"ש שם שאמרו אליבא דבי"ה דא"ע דסברי דאילן גמור הוא לננין כלאים וערלה (בברכות דף ל"ו ע"א) לענין מעשר שני ומעשר שני החמירו בו: ה משנה סוף פ"ב דמכשירין: ו שם וכפי פירושו במאי דתנן לחמיי וכמ"ש הכ"מ בשם הרי"ר קרקוס: ז נלמד ממה שקדם בסמוך: ח ירושלמי דמעשר פ"ב:

באר הגולה

ט משנה ח' פ"ה דדמאי: י שם בירושלמי: כ שם משנה ג' פ"ג: * עובדא שם בירושלמי: ל חוספתא פ"ג דמעשר שני וירושלמי פרק ו' דדמאי: מ ברייתא הרי שאנסו וכו' חולין דף קל"א ע"ב: נ משנה ח' פרק ה' דדמאי: ע שם משנה ב' פ"ו: פ שם במשנה וכו' יתורה: צ ירושלמי מדיוקא דמתניתין ספ"ק דפאה דתנן עד שימרח וכו' הא אם מירחו אינה שלהם ומשום קנס: ק חוספתא פ"ו דדמאי: ר ג"ז שם: מכאן ועד סוף קליב הוא לשון הרמב"ם בפ"א מהל' מעשר שני: ש משנה ריש ר"ה: ת שם במשנה וכו':

הַלְכוֹת סֵפֶה סִימָן תרמ

נ משה שם כה.
ט ברתא שם כו.
ע שם בבריתא.

ז. ^אה: ^בשְׁלֹחִי (מִהֲיִירָק שֶׁרֶשׁ קֵטֶשׁ):
ח. ^אה: ^בהוֹלְכֵי דְרָכִים
פִּיּוֹם ^אפִּטוּרִים מִן הַסֵּכָה ^ביּוֹם וּבֵין בִּלְיָלָה ^גוְעַד לַעֲלֵי סִימֹן (לח):
פִּיּוֹם ^אפִּטוּרִים מִן הַסֵּכָה פִּיּוֹם ^בוְחִיבִים בִּלְיָלָה, הוֹלְכֵי דְרָכִים בִּלְיָלָה, פִּטוּרִים בִּלְיָלָה וְחִיבִים
פִּיּוֹם: הֵגָה וְדוֹקָא כְּשִׁיכּוּלֹ לְמַצָּא סֵכָה, ^אאֲבָל אִם אֵינֶם מוֹצְאִים סֵכָה יוֹכְלוּ לִיָּד לְדָרְכָם אִף שֶׁלֹּא לִשְׁבוּ בָּהּ לֹא יוֹם
וְלֹא לֵילָה, כְּשֶׁאֵר יָמוֹת הַשָּׁנָה שְׁאֵינֹה מִנִּית דְּרָכֹה מִשּׁוּם בֵּיתוֹ (ר"ן פֶּרֶק הִישּׁוֹ). וְאִף עַל פִּי שְׁאֵינֹה הוֹלֵךְ רַק פִּיּוֹם פִּטוּר אִף
בִּלְיָלָה, ^אדְּאִין לַעֲשׂוֹת לוֹ שֶׁם דִּירָה. וְהַהוּלָכִים לְכַפְּרִים לְתַבְע' חוֹבוֹתֵיהֶם וְאִין לָהֶם סֵכָה בְּאוֹתָן הַכִּפְּרִים, ^ביְחִמְרֵיו עַל

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

[illegible]

בְּאוֹר הַלֵּכָה

שֶׁהִדְרִיכִי מִשָּׁה הָעִיר בָּזָה עַל דְּבָרֵי הָר"י, עֵץ שֶׁס. אוֹלָם אִם הוּא מֵאֲגִינֵי הָדֶעַת, גַּם הַטּוֹר מִדֶּה דִּפְטוֹר, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַב"ח וְהַט"ז וְשָׂאָר אַחֲרֹנִים, וְכֵן שֶׁכָּתְבֵתִי בַמִּשְׁנָה בְּרוּרָה:

ו * ועודות ברית מילה וכו' : עין במשנה ברורה מה שכתבנו בשם הפנאן אברהם דוד להם בעשרה אנשים. וישמעל מזה האם הסכה קטנה מהכיל אף עשרה אנשים חתן חתן, ולפי מה שכתבתי דאם השם ללא מצוה מדאורייתא איש שידחה הסכה כמו נשואין, אפלו באופן זה אסור חתן לסכה, וכן כביר מגדים מצדד אף להקל כזה גוני. וכן בסעודת ארסין ופדיון הבן ובר מצוה וסידם וכדומה, ופסקה בדעני סכה ובכורי יצחק. עוד כתב שמי ישאל לו סכה קטנה חתן לבנות לו סכה גדולה בחל המועד לצורך סעודת ברית מילה, יהיו לצורך המועד, ואף דלצורך המועד גם כן לא מותר רק בצניעא. מכל מקום הכא נכר דלצורך המועד הוא, ובכנר מותר לעשות ספרהסיא, כצבאר סימן תקלע סעיד ד ער כאן לשונו:

ז * שְׁלִיחַ מַצּוּה וכו'. עֵין בתשובות (תתם) [נפתח] סופר סימן קיט דְּרוֹקא כְּשֵׁיחָא
כֵּלָה לִד' וְאֵין בָּהּ הִנָּה לַעֲמָה, אֲבָל בְּהוֹלֵךְ בִּשְׂכָר וְעָקוֹר שֶׁל הַשְּׁלִיחַ
לְהַנְאֹתוֹ מִתְּכּוֹן, לֹא נִפְטָר עַל יָדֵי זֶה מִמְּצוֹת סָפָה, עֵין שֵׁם וּפְתִיחַ תְּשׁוּבָה. וְעֵין
לְעִיל סִימָן לֹח בְּבֹאֵר הִלְכָה דְּבוֹר הַמִּתְחִיל הֵם וְתַגְרִיהֶם כּו':

ח * הולכי דרכים ביום וכו'. דע, דאָהרונים מחלקין פּרוטרו, דעת הלבוש דמה שאמרו פטורין סבה, הינו שאין צריך להמחין מאלל עד שגיע לסבה ואם לא שגמרו לפניו בעת ההוא כל טרחו, ומה שאמרו וחיבין בלילה, הינו שגבא ללון במקומו ישוב מחיב להפסח בביביותיו אוילי יש שם סבה לאכל ולישון שם, אָמנם אם נודמן לו שָלן שם בין הנָכרים שאין שם סבה וסיביותיו אין והידים, פטור מעלות שם סבה, ולפי דבריו מה שאמרו הרמ"א ודוקא שחיכלו למצא שם סבה הוא כפשוטה, כמו שכתבנו, והוא גם כן מה שכתב הרמ"א בסוף דבריו, ואף על דב גיש לחלק, רוצה לומר, דמה שאמרו וחיבין בלילה הינו דוקא כשמוצא סבה במקומו. ודעת חמנן אברהם, דמה שאמרו פטורין מן הסבה ביום, הינו אף שהגיע למלון פטור מעלות שם סבה, הינו בעת האכל ביום שדעתם לא לאלתר, וחיבין בלילה לעלות שם סבה, ספק ששם שם, אָפלו אם מן אצל נכרי, אם יש לו שם ממה לעלות סבה ואפילו אם צריך להוציא על זה מעט מעות אפשר דצריך להשתפל על זה, אָמנם אם בא לכפר סמוך לעת האכל אין צריך להמחין על עשיית הסבה, כמו בירידת שטמין דלא אמרין שאמין מאלל אלא בין שעכשיו רוצה לאכל ואין לו סבה שטמין, הוא הדין בזה. ולפי דבריו, מה שכתב הרמ"א ודוקא שחיכלו למצא

לומר, אִפְּלוּ אִם הוּא יוֹדֵעַ בְּבֵיתוֹ שֶׁבִּדְרָךְ שְׁהוֹלֵךְ לֹא יִמְצֵא שָׁם סֶכֶה אִפְּ
קֵטֶן לֹט: מִג. דִּאִין לֹא לַעֲשׂוֹת שָׁם דִּירָה. רוצה לומר

שער הציון

ז **גג.** רש"י ושאר פוסקים: **נד.** פוסקים: **נה.** בקריאת: **נו.** רש"י ור"ן: **נז.** מן אברהם ושאר אחרונים: **נח.** לבוש: **נחא.** אחרונים: **ס.** כן משמע מתי אדם קבע מה שאר דברי הלבוש, וכן: **סא.** כש ושאר אחרונים וכפי מה שבהמות צא מדירת קבע ושם בדירת צרא: **סב.** וקראה בשם דירה על שם מאמר הקמאר

לוח עמוד היום: שב"ק יא חשוון תשעז ♦ יום א יח חשוון תשפב ♦ יום ב כד תשרי תשפז ♦ יום ג כח אלול תשצא ♦ יום ד ד אלול תשצו ♦ יום ה יא אב תתא

אורייתא, כמה דתהון ונימוסיהון קשיטין, בנימוסי אורייתא (דאמרייבית לוח).
תא תני, כד יתון ישראל תחות גדיפי שכינתא, אורייתא דלהון אתקריאת זה, הדא הוא דכתיב, (שמות טו) זה אלי ואנוהו, ובכל עדן דלא הוה דוד ממלל תחות גדיפי שכינתא דא מלתא, אלא אתגבי מה דליהוי, אתקרינא זאת.

רב נחמן אמר מהכא, (תהלים כז) אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי וגו' בזאת אני בוטח, זאת דא אורייתא ויתהא לייתי משיחא, ובגין דא, (שיר השירים ב) וקול התור נשמע בארצנו. על מה אתמתלת אורייתא, לגוזלא. מה גוזלא קליה ערב, אף פתגמי אורייתא קליה ערב, ודא קלא יהא לייתי משיחא, ליומא דדינא.

תנא, הנצנים נראו בארץ עת הזמר הגיע וקול התור נשמע בארצנו. הנצנים, דא אבהון דמררבה, דמן

עלמא קומון ויתחזו. עת הזמר הגיע, תושבחתא דישבחון לינאי, פד תובון לפולחניהון פדקדמיתא. וקול התור, אשר נתן לי אלהים בזה, פתגמי דאורייתא, דאינון ערכין פקלא דתורא דא, וזה וזאת תור שוין.

מאי קא מיירי. ורזא דמלתא, בעדנא דלא תהוין תחות גדיפי שכינתא, א' דלזאת נחית, והוא מתחות לכלא, וסליקת ה', דזה אלי ואנוהו, מדחבר ביתא, דה"א, לא יכלא לדור ולמהוי בין עממין נוכריין, דה"א קדישא חתוכא מן שמא. ה"א אלף, ה"א עדיפת בקדושא, א' עדיפת לאתוון. פד תובון ישראל לארעהון, ה"א קדישא דהיא חתוכא מן שמא דקדשא ברין הוא, תיתוב בזה ויפוק מניינא תקנתא.

רבי אבא פתח ואמר, (ישעיה כ) מי מדד בשעלו מים ושמים בורת תכן, זה תור, שוין כביכול ז' לר', ר' לת', ו' לה', ורתא דקדשא ברין הוא, בשית מאה ושבעין שנין, מהכא מן שמיא, ועד ארעא, פיצד תור', ורת ו"ה ה"ו תר", אתקדמת ה' לר'. ואתקדמת ו' לת', ת' לר', ר' לז', (שמות כח) רבוע יהיה כפול ורת ארכו וורת רחבו כפול.

ויאמר קחם נא אלי ואברכם, יאמר מדהו בפתגמי אורייתא מתעסקין, והוא דא מכילתא בין חפימיהו, אברכינן, ורזא (בראשית לב) ויאמר אליו מה שמך ויאמר יעקב. ויאמר (דף רטו ע"א) למה זה תשאל לשמי, ויאמר יעקב, מניינא דא, למניינא קדמיתא דקמיה, דפרשישנא באתריה.

ורזא אחרא, וישאל יעקב וגו' ויאמר למה זה תשאל לשמי ויברך אותו שם, הא לא עתיד, אלא בזכותא דזה, לברכהו. ורזא סגיאה תנינא, באתרה דהאי קרא, אכל לא אתניא לקמן דלא לאשמועינן האי קרא דאמרנא, מקמיה דאמינא לך דאתקריאת אורייתא זה. כתיב, (שופטים ט) זה סיני מפני ה' אלהי ישראל, פד אתייהיבת אורייתא על ידא דמשה, (שמות לב) כי זה משה האיש (שמות טו) זה אלי ואנוהו, אורייתא הוה נחתת מן קמי אלהא דישאל.

ועיני ישראל פכדו מזקן וגו', ובגין דא, לא את משה פכדו דכנותיה, וכד יהון בגלותא כל זמנא דרובא הדין, סיבו. לא יכלין למחזי אפי שכינתא, עד דתייתי רוחא אתרא בהון.

תרגום לשון הווהר

אליי מה שמך ויאמר יעקב. ויאמר למה זה תשאל לשמי. ויאמר יעקב, מנין זה למנין הראשון שלפניו, כמו שפרשנו במקומו.

וסוד אחר – וישאל יעקב וגו', ויאמר למה זה תשאל לשמי ויברך אותו שם. זה לא עתיד, אלא בזכותו של זה לברך אותו. וסוד גדול שני במקום של הפסוק הזה, אכל לא באתי לפניך אלא להשמיע פסוק זה שאמרת מלפני שאמרת לך שתהיה נקראת זה. כותב (שופטים ט) זה סיני מפני ה' אלהי ישראל, כשנתנה תורה על ידי משה, (שמות לב) כי זה משה האיש, (שמות טו) זה אלי ואנוהו. התורה היתה יורדת מלפני אלהי ישראל.

ועיני ישראל פכדו מזקן וגו'. ולכן אינך מוצא

ישראל לארצם, ה"א קדושה שהיא חתוכה מן השם של הקדוש ברין הוא, תשוב בזה ויצא מנין מתקן.

רבי אבא פתח ואמר, (ישעיה כ) מי מדד בשעלו מים ושמים בורת תכן. זה תור, שוין כביכול ז' לר', ר' לת', ו' לה', ורת של הקדוש ברין הוא בשש מאות שבעים שנים. מכאן מן השמים ועד הארץ, פיצד? תור', וז"ת ו"ה ה"ו תר". הקדמה ה' לר' והקדמה ו' לת', ת' לר', ר' לז', (שמות כח) רבוע יהיה כפול ורת ארכו וורת רחבו כפול.

ויאמר קחם נא אלי ואברכם. יאמר, משהו מתעסקים בדברי תורה ויהיה מדה זו בין חכמים, אברך אותם, והסוד – (בראשית לב) ויאמר

תרגום לשון הווהר

למדנא, הנצנים נראו בארץ עת הזמר הגיע וקול התור נשמע בארצנו. הנצנים – אלו האבות של המררבה שזמן העולם הם יקומו ויתראו. עת הזמר הגיע – התשבחות שישבחו הלויים כשישובו לעבודתם בביתחלה. וקול התור – אשר נתן לי אלהים בזה, דברי תורה שהם ערכים פקול התור הזה, וזה וזאת תור שוים.

מה רוצה לומר? וסוד הדבר – בזמן שלא תהיו תחת כנפי השכינה, א' של זאת יורד, והוא מתחת לכל, ועולה ה' של זה אל ואנוהו משתרב הבית, שה"א לא יכלה לדור ולהיות בין עמים נכרים, שה"א קדושה חתוכה מן השם. ה"א אלף: ה"א עדיפה בקדושה, א' עדיפה לאותיות. כשישובו

למשה, כשישראל עליהם מלמעלה, בני הם, שנתן לי הקדוש ברין הוא תורה, כמה שדעת ומנהיגיהם אמתיים בהנהגות התורה ושנתי להם.

בא ראה, כשיקרי ישראל תחת כנפי השכינה, תהיה שלהם נקראת זה, וזה שכתוב (שמות טו) זה אלי ואנוהו. ובכל זמן שלא היה דוד מדבר תחת כנפי השכינה דבר זה, אלא מתנבא מה שיהיה, נקראת זאת.

רב נחמן אמר מכאן, (תהלים כז) אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי וגו' בזאת אני בוטח, זאת – זו תורה תהיה לכשיבא המשיח, ולכן (שיר השירים ב) וקול התור נשמע בארצנו. למה נמשלה התורה לגוזל? מה גוזל קולו ערב – אף דברי התורה קולם ערב, ונקול תהי יהיה כשיבא המשיח ליום הדין.

מקדמת דנא אסתאיבו בארע
עממא, ולא הו' בנימוסי אורייתא.
כמה דיהוה כהיל למיהו, ותבו ענדא
סגי ביגי נכראין, דרא כתר דרא,
ואוליפו מן ארחהו, כד תובון אפי
שכינתא לארעהו, בקדמיתא לא
יכלין למחמי אפי שכינתא, עד
דיהיב קדשא כריף הוא ריחא דיליה
להו.

ויתעסקון באינון רתיכין דמנהון
חיון דעלמא.
תא חזי, לא תשפח בהני קראי
כלהו לישנא, אלא לאיניש, (תהלים עא)
גם לשוני כל היום תהגה דקתך.
ולא את משפח בהני קראי בקדשא
כריף הוא, ובגין כך תובון
לארעהו, ויהב קדשא כריף הוא
ריח חכמתא בהו, לישנא דלהו
תהוין תדיר. (ער כאן אינו מן הזוהר):

ויחי יעקב וגו', רבי חייא פתח
ואמר, (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים
לעולם יירשו ארץ וגו', זכאין אינון
ישראל, יתיר מכל עמין עובדי
עבודת כוכבים ומזלות, דקדשא
כריף הוא קרא לון צדיקים. לאחסין
לון ירותת עלמין בעלמא דאתי.
לא תענגא כההוא עלמא, כמה
דכתיב, (ישעיה נח) אז תתענג על ה'.

תרגום לשון הזוהר

באר פני מלך חיים ורצונו קעב מלקוש.
כשיקבלו פני שכינתו של הקדוש ברוך הוא,
ויתעסקו באותן מרכבות שמהן חיות העולם.

בא ראה, לא תמצא בפסוקים הללו כלם
לשון אלא לאנשים, (תהלים עא) גם לשוני כל
היום תהגה דקתך. ולא תמצא בפסוקים
הללו בקדוש ברוך הוא, ומשום כך ישובו
לארצם ויתן בהם הקדוש ברוך הוא רוח
חכמה, לשונם תהיה תמיד. (ער כאן אינו מן הזוהר)

ויחי יעקב וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (ישעיה ס)
ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו'.
אשריהם ישראל יותר מכל אמות עובדי עבודת
כוכבים ומזלות, שנקדוש ברוך הוא קרא אותם
צדיקים להוריש להם ירשת עולמים בעולם הבא,

מאי טעמא. בגין דמתדבקין בגופא
דמלכא, דכתיב, (דברים ד) ואתם
הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם
היום.

רבי יצחק פתח ואמר, ועמך כלם
צדיקים לעולם יירשו ארץ, האי
קרא רזא עלאה איהו בין מחצדי
חקלא, דהא כרזא דאגדתא תני רבי
שמעון. דאחסנת ירשתא עלאה
דהיא ארץ, לית מאן דירית לה,
בר ההוא דאקרי צדיק. (ס"א דהאי ארץ,

ולית מאן דירית לה, בר ההוא דאקרי צדיק, דהא צדיק ירית
למטרונתא ודאי) דהא מטרונתא ביה
אתדבקת לאתפסמא, וצדיק ירית
למטרונתא ודאי.

אוף הכא, כתיביתא דקדשא כריף
הוא לישראל, אמר, ועמך כלם
צדיקים, ובגין כך לעולם יירשו

תרגום לשון הזוהר

נקראו צדיקים, ומה הטעם יורשים את הגבירה?
משום שגמולו, כמו ששנינו, כל מי שגמול ונכנס
(בבבית הקדש ונכנס בין) בירשה זו ושטר את הברית
הזו, נכנס ונדבק בגוף המלך ונכנס בצדיק זה,
ולכן נקראו צדיקים, ועל כך לעולם יירשו ארץ.
איזו ארץ? זו ארץ החיים.

חזר ואמר, נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. נצר
מטעי - ענף מאותם ענפים שנטע הקדוש ברוך
הוא כשברא את העולם, שכתוב (בראשית ב) וישע ה'
אלהים גן בעדן מקדם, וארץ זו היא אחד מהם,
ומשום כך נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

דבר אחר ועמך כלם צדיקים - זה יעקב ובניו
שירדו מצרימה בין עם קשי ערף, ונמצאו כלם
צדיקים, ולכן כתוב לעולם יירשו ארץ, שמשם
עלו לרשת את הארץ הקדושה.
לעמוד הבא

קִיחַ * הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם
 חֲסִדּוֹ: ב' יֵאמְרוּ־גַם יִשְׂרָאֵל כִּי
 לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ: ג' יֵאמְרוּ־גַם בֵּית־אֱהֶרֶן
 כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ: ד' יֵאמְרוּ־גַם יִרְאִי
 יְהוָה כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ: ה' מִן־הַמִּצֹּר
 קָרָאתִי יְהוָה עֲנֵנִי בְמִרְכָּב יְהוָה
 לֹא אִירָא מִה־יַּעֲשֶׂה לִי אֱדָם: ו' יְהוָה
 לִי בְעֲזָרִי וְאֲנִי אֶרְאֶה בְשׂוֹנְאֵי: ז' טוֹב
 לַחֲסוֹת בַּיהוָה מִבְּטָח בְּאָדָם: ח' טוֹב
 לַחֲסוֹת בַּיהוָה מִבְּטָח בְּנָדִיכִים: י' כָּל־
 גּוֹיִם סָבְבוּנִי בְשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילִם:
 יא' סָבּוּנִי גַם־סָבְבוּנִי בְשֵׁם יְהוָה כִּי
 אֲמִילִם: יב' סָבּוּנִי כְדָבוּרִים לַעֲשׂוֹ כָאֵשׁ
 קוֹצִים בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילִם: יג' דַּחַח
 דַּחֲתַנִּי לִנְפֹל יְהוָה עֲזָרְנִי: יד' עָנִי
 וּמָרַת יְהוָה יְהִי־לִי לִישׁוּעָה: טו' קוֹל |
 רַבָּה וִישׁוּעָה בְּאֵהָלִי צַדִּיקִים יִמָּן
 יְהוָה עֲשֵׂה חֵיל: טז' יִמָּן יְהוָה רוֹמְמָה

וְעַד־כִּדְיָ עֲשׂוּנִי וְיִכְוֹנֵנִי הַבְּנִי
וְאֶלְמָה מְצֹרֶתְךָ׃ עַד־רִאֲךָ יִרְאוּנִי
וְיִשְׁמְחוּ כִּי לְדָבָרְךָ יִחַלְתִּי׃ עַד־יַעֲמִי
יְהוָה כִּי־צֹדֵק מִשְׁפָּטֶיךָ וְאֲמוּנָה
עֲיֹתִנִי׃ עַד־יִהְיֶאֱ חֶסֶדְךָ לְנַחֲמִנִי

ב ט בַּמָּה יִזְכֶּה-נֶעַר אֶת-אָרְחוֹ לְשֹׁמֵר

לקויות

נד:

מה שמבין כפ אל כפ מר

מזהר

תמיד, זה בחינות ארץ-ישראל ^(א), כמו שכתוב (דברים יא): תמיד עיני ה' אלקיך בה; הינו: צריך לדאוג שיתפלה תפלתו באוירא דארץ-ישראל, הינו תקון מחשבות וזות שבתפלה, שהם בחינות תפלות כנגד כ"ל, תקנים עלידי תמיד, עלידי בחינות ארץ-ישראל. וזה פרוש (רש"י יב): ויבד הנביאים אדמה - עלידי הדינים, עלידי מחאת כפ, הדבורים נדברים באדמת קדש (זכריה ב). נביאים - לשון דבור ^(ג). גם נתפלה הרג ואבדון מעולם, כי הדינים הם בחינות: יהי אור, ויהי אור; ומינא ושמאלא. וכתוב (בראשית א): וירא אלקים את האור וכו', ויבדל בין האור - דא אהרן, ובין החשך - דא קרח (תקנים תקון ל דף עא). וזה בחינות (ויקרא כו): ונתתי שלום בארץ, וחרב לא תעבר בארצכם:

אתם נצבים היום (דברים כב) - אין עמידה אלא תפלה (ברכות ו). לפני ה' אלקיכם - זה בחינות ארץ-ישראל, כמו שאמרו חכמינו וזכרונם לברכה (בבבית קי): כל הדר בארץ-ישראל, כמו שיש לו אלוין. הינו: עלידי מה תוכו שתהא תפלתכם באוירא דארץ-ישראל? - ראשיתם שכתובים וכו'. ומונה עשר בחינות, הינו בחינות מחאת כפ, עלידי מחאת כפ, התפלה היא באוירא דארץ-ישראל כ"ל. תפלות כנגד תמידין וכו', הינו בחינות ארץ-ישראל, הינו עלידי מחאת כפ, פנים נתפלה מחשבות עב"ם, כי כל הדר בחינ"ל, דומה כמו שאין לו אלוין, וכל הדר בארץ-ישראל, דומה כמו שיש לו אלוין, ועלידי מחאת כפ, אזי הוא דר באוירא דארץ-ישראל, ויש לו אלוין, ונתפלה מחשבות עב"ם. ותפלה היא בחינת אמונה, כמו שכתוב (שמות י): ויהי ידיו אמונה עד בא השמש; ותרומזו: פרישן בצלו. ונגד אמונה, הם הפירות מחשבות עב"ם, ותקנים עלידי תמידין, עלידי ארץ-ישראל, עלידי מחאת כפ. וזה פרוש (שע"ת כב): והיית עמרת תפארת ביד ה'. פרוש: עלידי יד ה', עלידי מחאת כפ, שנתעורר ידיו של הקדוש-ברוך-הוא כ"ל, עלידיהו נתתן הרהורי עב"ם, כי עלידי עב"ם פנים בתפארת, כמו שכתוב (שם כד): בתפארת אדם לשבת בית. כשמתקן הרהוריו, עלידיהו נעשה עמרת תפארת, שנתעמר תפארת בעמרה שעמרה לו אמו (ש"ש ז). פרוש אחר: תפלות כנגד תמידין, פרוש, שעלידי התפלה נתגלה סודות התורה, הקראים כבשונן של עולם, כבשי דרחמנא, כמו שכתוב (משל כו): וכבשים ללבושך. (כמו שדרשו רבותינו וזכרונם לברכה על פסוק זה: דברים שהם כבשונן של עולם וכו'). ותמידין הם כבשים, כמו שכתוב (במדבר כח): את הכבש אחד תעשה בבקר וכו' ^(ג); ועלידי תפלות נתגלה סודות התורה, כמובא על פסוק: כי תעבר פנים, אתה אני ^(ה). פרוש אחר: תפלות כנגד, הינו המחשבות ורות, שהם כנגד, שהם מכלכלין תפלות; ונקראים מבול, שהם מכלכלין את תפלות. ותקונו - שיתן צדקה לארץ-ישראל, ועלידיהו הוא נכלל בארץ-ישראל, אשר עליה נאמר: ארץ לא נשמה ביום זעם (במדבר יב) וכו' קד, ועלידיהו הוא נצול מחשבות ורות. וזה: תמידין תקנים - תקנים עלידי ארץ-ישראל, שנאמר בה: ארץ אשר וכו' תמיד עיני ה' אלקיך בה. גם אוירא דארץ-ישראל מוכנים (ב"ב קמ"ה),

ממלכות מדין, נאמר (במדבר לא): ויקצף משה על פקודי החיל, ויאמר החייתם כל נקבה, הן הנה היו בדבר בלעם. בדבר דיקא, כי עלידי דבריו, שהוא התגלות הדעת שלו, הוליד נאוף במדין. ולפיכך נשפא ממלכות מדין בתיב (שם) ויקרבו אל משה (ראש) הפקדים וכו' ויאמרו ויקרב את קרבן ה' וכו' לכפר על נפשתינו לפני ה'. ודרשו רבותינו וזכרונם לברכה (שבת סד), שכתב אמרו: ארעליפי שמדי עברה וצאנו, מידי הרהור לא יצאנו:

מר

לשון רבנו וזכרונם לברכה

מה שמבין כפ אל כפ בשעת התפלה - כי אמרו חכמינו וזכרונם לברכה (בראשית רב פ"א): למה התחילה התורה מבראשית? כי העב"ם יאמרו לנו: גולנים אתם, שכתבתם ארץ שבעה עממין; בשביל זה: כח מעשיו הגיד לעמו - שהגיד, שכל העולמות הכל מעשיו ידיו, ולמי שהקדוש-ברוך-הוא רוצה הוא נותן, וזה: לתת להם נחלת גוים; כי בידו הכל. וכל הדברים נקראים כח מעשיו, כנגד כ"ח אתון דעבדא דבראשית, כנגד כ"ח פרקין דידים. וזה ידוע, כי אוירא דארץ עממין היא טמאה ^(א), ואוירא דארץ-ישראל הוא קדוש וטהור, כי הוציא הקדוש-ברוך-הוא מתחת יד העב"ם ונתן לנו; אבל ארץ עמים, שהיא חין-לארץ, שם אויר טמא. וכשאנו מחאן כפ אל כפ, בזה נתעורר כ"ח אתון דבראשית, כח מעשיו, ומצא שבידו לתת לנו נחלת גוים, כי הכל של הקדוש-ברוך-הוא, וזה יש כח בדינו לטהר אויר ארץ העמים, כי נחור ארץ העמים תחת ממשלת הקדוש-ברוך-הוא, ויבדל לתת לכל מי שירצה, כמו שכתוב: לתת להם נחלת גוים. ואז נאמר אויר המקום שאיש הישראלי מתפלל, ושואב אויר הקדוש כמו בארץ-ישראל. גם עלידי מחאת כפ נתגרש אויר הטמא, כי עלידי [מחאת] פנים נשמע קול וקול הנה הוא אויר קדוש, מכ"ח אתון דעבדא דבראשית, מכ"ח פרקין דידים, כמו שאנו רואין בחוש, שנתגרש האויר עלידי מחאת פנים. ובשביל זה צריך לקבע מקום לתפלתו (ברכות ו), כמו שאנו רואין בחוש, שבניאדם הפאים למדינה שאינם מרגלים באוירה, עלידיהו הם נחלשים ומתים, אפלו מונה הרעה לנה היפה ^(ג). בן הדר בתפלה, אפלו בשעומד להתפלל במקום שהתפלל צדיק, ארעליפיכין קשה לו מאד להתפלל שם, כי אינו מרגל באוירא של מקום, בלישפן מונה היפה לנה הרעה. וזה שאמרו חכמינו וזכרונם לברכה (שם) כל הקובע מקום וכו', אלקי אברהם בעורו; כי עלידי נבנה עולם מחדש, ובנין עולם עלידי אברהם, כמו שכתוב (תהלים עב): עולם חסד יבנה; וזה דאיתא בתקנים, תקון עשרין ותרין (דף סו). ובהאי כח, ישראל מתתקפין על אדום. ועוד (שם): צריך לסלקא להאי כח לגבי חכמה. וזה בחינת: כל הקובע מקום לתפלתו, אלקי אברהם בעורו; כי אברהם הוא ימין, הרוצה להחכים ידדים (ב"ב כה). ועוד: אלקי אברהם בעורו - כי אברהם הוא ראשון להשגת ארץ-ישראל, כדאיתא בוהר (דף דף עת). תקל בתקלא עד דאתגליא לה. וזה פרוש (ברכות כו): תפלות כנגד תמידין תקנים.

(א) עין שבת כו ע"ב, נשין ח, מיר ד-ה. (ב) עין ברכות קי ע"ב. (ג) עין שחר טוב מומר קד. (ד) רש"י שמות, ו, על 'וארץ אויר יהיה נביא'. (ה) עין וזה פנים דף רב ע"ב. (ו) עין לקמן סי' ענ, ולעל סי' סו.

ה

אֶרֶץ חַיִּים

הלכות משא ומתן הלכה ד

לְקוּמֵי הַלְבוּת

שְׁתּוּבָה (שְׁעִיָּה מִד, ו): "אֲנִי רֹאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבְּלִעְדֵי אֵין אֱלֹהִים", וְהוּא יִתְבָּרַךְ "מְגִיד מְרֵאשִׁית אַחֲרִית" (שם מו, ט), כִּי הָאֲחִרִית מְקַשֵּׁר בְּתַכְלִית הָאֲחֻדוֹת עַל-יְדֵי הַשְׁגָּחָתוֹ הַשְּׁלֵמָה, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה מְקַשְּׁרִין כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְאִפְלוּ הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי הַזֶּה שֶׁהוּא בַּחֲנִית סוּף כָּל דְּרָגִין בַּחֲנִית 'אַחֲרִית' - הַכֹּל מְקַשֵּׁר בְּרֵאשִׁית הַמַּחֲשָׁבָה כִּנ"ל:

זֶה שְׁמוּבָה (שְׁעִיר רֹחַ הַקֹּדֶשׁ דָּף ח עמוד ב): שְׁעַל-יְדֵי שְׁנַעוּרִים בְּלִלְיָה מְתַקְּנִים וּמְכַפְּרִים עַל עוֹוֹן כְּתָר. כִּי הַרְשָׁעִים שְׁעוּבָרִים עַל הַתּוֹרָה, נֶאֱמַר בָּהֶם (בְּרֵאשִׁית יז, יד): "וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא" וְכו', בַּחֲנִית "יְהִי אַחֲרִיתָם לְהַכְרִית", כִּי כִמוּ שְׁעַל-יְדֵי כָּל הַמַּצּוֹת מְקַשְּׁרִים וּמִיחָדִים כָּל הָעוֹלָמוֹת לַהֶשֶׁם יִתְבָּרַךְ, עַל-יְדֵי שְׁמִמְשִׁיכִין עַל-יְדֵי כָּל מַצָּה וּמַצָּה אֲמוּנָה הַהִשְׁגָּחָה שֶׁהִנְהִיגָה וּמִלְכוּת הָעוֹלָם מְקַשֵּׁר בּוֹ יִתְבָּרַךְ כִּי הוּא לְבָדוּ מֶלֶךְ בְּעוֹלָם כִּנ"ל, כִּמוּ כֵן לַהֲפֹךְ, עַל-יְדֵי עֲבֻרוֹת, חֹס וְשָׁלוֹם, שְׁעוּבָרִים עַל הַתּוֹרָה, עַל-יְדֵי-זֶה נִמְשָׁכִין כְּפִירוֹת, חֹס וְשָׁלוֹם, כִּמוּ שְׁכַתָּה רַבְּנֵי ז"ל בְּסֹפֶר הַמִּדּוֹת עַל-פִּי אֶלֶף-בֵּית (עֶרֶךְ אֲמוּנָה אוֹת כב) - 'הַשְּׁפָעַת מַכְנִיס כְּפִירָה בְּאֲדָם', וְעַל-יְדֵי הַכְּפִירוֹת הֵם מְפָרִידִין הַמִּלְכוּת מֵהֶשֶׁם יִתְבָּרַךְ דִּהְיִנו שְׁכוּפְרִין בְּהַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה הֶשֶׁם יִתְבָּרַךְ אֵין מַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם בְּהַשְׁגָּחָה שְׁלֵמָה, כִּי אִם בַּבַּחֲנִית הַהִשְׁגָּחָה שְׁמִשְׁגִּיחַ עַל הַעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים שֶׁהוּא בַּחֲנִית חֲצִי הָרְאוּת, בַּחֲנִית 'בְּתֵר כְּתַפִּיחַ', דִּהְיִנו שְׁמִיחָה אוֹתָם דֶּרֶךְ הַקְּלָפוֹת וְהַחֲצִיזוּנִים שֶׁהֵם מִזִּיקֵי עֲלָמָא. עַל-כֵּן בְּאֲמָתָה הֵם מְקַבְּלִים עֲנֻשִׁים קָשִׁים וּמָרִים עַל יָדָם. זֶה עֶקֶר בַּחֲנִית הַכְּתָר, כִּמוּ שֶׁהֵם רָצוּ לְהַפְרִיד וּלְכָרוֹת, חֹס וְשָׁלוֹם, הִנְהִיגָה הַמִּלְכוּת מֵהֶשֶׁם יִתְבָּרַךְ - כִּמוּ כֵן הֵם נִכְרְתִין מֵהֶשֶׁם יִתְבָּרַךְ, שְׂאִין יְכוּלִין לְכַלֵּל בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵין יְכוּלִין לְהַמְשִׁיךְ אֲמוּנָתָה אֵלֵיהֶם בַּבַּחֲנִית הַשְׁגָּחָה שְׁלֵמָה שִׁיחֻזּוֹ וְיִצְטִירוֹ בְּעִינָיו, רַק קֹדֶם שְׁמִיגִיעַ כַּח הָרְאוּת מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ עֲלֵיהֶם נִתְפָּזַר מִקֹּדֶם בֵּין הַקְּלָפוֹת וְהַחֲצִיזוּנִים, וְעַל-יְדֵי-זֶה הֵם נִכְרְתִין מִה' יִתְבָּרַךְ בַּבַּחֲנִית 'יְהִי אַחֲרִיתָם לְהַכְרִית'.

עמק עינו
כרת, וסוד
התקוין
לקויות נעור
לתקוין כרת

הפאמיו
באמת -
כאלו רואה
בעיניו ממש

זֶה בַּחֲנִית (תְּהִלִּים לו, ז): "שֹׁמֵר תֵּם וְרָאָה יִשְׂרָאֵל כִּי אַחֲרִית לְאִישׁ שְׁלוֹם", שֶׁהַפְּסוֹק מְזַהֵר אוֹתָנוּ עַל קִיּוֹם הַתּוֹרָה, וְזֶהוּ 'שֹׁמֵר תֵּם' - לִילֵךְ בְּתַמִּימוּת - לְהֶאֱמִין בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּתַמִּימוּת, כִּמוּ שְׁתּוּבָה (דְּבָרִים יח, יג): "תִּמְיָם תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ", וְזֶהוּ 'וְרָאָה יִשְׂרָאֵל', כִּי אֲמוּנָתָה הַתַּמִּימִים הִיא בַּחֲנִית רֵאשִׁית יִשְׂרָאֵל זָכָה וְכֹרֶה, כִּי הֵם רֹאִים בִּישְׂרָאֵל וּבִמְבִיטִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד, וּמְכַנְּסִים עֵינֵיהֶם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל מֵאֵד בְּלִי שׁוֹם נִטְיָה אֶל הַצֵּד, חֹס וְשָׁלוֹם, לְיָמִין וּלְשְׂמָאל, כִּמוּ שְׁתּוּבָה (מִשְׁלֵי ד, כח כז): "עֵינֶיךָ לֹנֶכֶח יִבִּטּוּ וְכו', אֵל תֵּט יָמִין וְשְׂמָאוֹל", כִּי הֵם מְכַנְּסִים עֵינֵיהֶם לַהֶשֶׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הַמֶּאֱמִין בְּאֲמָתָה הוּא אֶצְלוֹ כְּאֵלוֹ רֹאָה בְּעִינָיו מִמֶּשׁ, כִּמוּ שְׁכַתָּה רַבְּנֵי ז"ל בְּמִקְוֶה אַחֵר (בְּסִימָן סב), דִּהְיִנו שְׁעִינֵינוּ מִבִּיטִים תְּמִיד לַהֶשֶׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד בְּלִי שׁוֹם חֲכָמוֹת וְחִקְרִירוֹת, רַק שְׁמִיבִיט וְצוּפָה וּבּוֹטָח בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּאֲמוּנָה שְׁלֵמָה - שְׁכָל חֵיווֹת וּפְרִנְסוֹתָיו הוּא רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ לְבַד. וְעַל-יְדֵי-זֶה בְּאֲמָתָה חוֹזֵר הָאוֹר אֵלָיו בַּבַּחֲנִית אוֹר הַיִּשְׂרָאֵל וְאוֹר הַחוֹזֵר הַנִּזְל בַּבַּחֲנִית רְצוּא וְשׁוֹב, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִמְשָׁךְ עֲלָיו בַּחֲנִית הַשְׁגָּחָה שְׁלֵמָה, דִּהְיִנו שְׁחוֹזֵר וְנִצְטִיר בְּעִינָיו יִתְבָּרַךְ כִּנ"ל, וְאֵז מְקַשֵּׁר ה'אַחֲרִית' בְּרֵאשִׁית' שֶׁזֶהוּ עֶקֶר הַתַּכְלִית שֶׁאֵנוּ מְקַיֵּים.

□

הפאמיו
בהשגחת ח'
מקשרים
ה'אחריית'
ב'ראשית'

וְזֶהוּ: כִּי אַחֲרִית לְאִישׁ שְׁלוֹם, 'אַחֲרִית' דִּיקָא, כִּי זֶה עֶקֶר הַתַּכְלִית הַמְקַוָּה שֶׁל הַתַּמִּימִים שִׁינְכּוֹ בְּלֵאחֲרִית טוֹב, בַּבַּחֲנִית (קֹהֶלֶת ז, ח) "טוֹב אַחֲרִית דְּכָר מִרֵּאשִׁיתוֹ", דִּהְיִנו שִׁינְכּוֹ שִׁיתְקַשֵּׁר ה'אַחֲרִית' לְה'רֵאשִׁית', דִּהְיִנו שִׁיחִיָּה נִכְלָל בּוֹ יִתְבָּרַךְ. לֹא כֵן הַרְשָׁעִים שְׁנֶאֱמַר בָּהֶם (תְּהִלִּים קט, ג): "יְהִי אַחֲרִיתוֹ לְהַכְרִית" - 'אַחֲרִיתָם' דִּיקָא, כִּי 'אַחֲרִית' רְשָׁעִים נִכְרְתָה" (שם לו, לח), עַל-יְדֵי שְׂרָצוֹ, חֹס וְשָׁלוֹם, לְהַפְרִיד בֵּין הַדְּבָקִים, לְהַפְרִיד ה'אַחֲרִית' מִה'רֵּאשִׁית' עַל-יְדֵי כְּפִירָתָם שְׁכַפְּרוּ בְּאֲמוּנָתָה הַהִשְׁגָּחָה בְּזֶה הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי שֶׁהוּא בַּחֲנִית אַחֲרִית וְסוּף כָּל דְּרָגִין וְכִנ"ל. אֲבָל הַצִּדִּיקִים הַמֶּאֱמִינִים בְּהַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ מְרִישׁ כָּל דְּרָגִין עַד סוּף כָּל דְּרָגִין, עַל-יְדֵי-זֶה הֵם מְקַשְּׁרִים ה'אַחֲרִית' בְּרֵאשִׁית' וְעַל-יְדֵי-זֶה אַחֲרִיתָם טוֹב בַּבַּחֲנִית (תְּהִלִּים לו, ז): "כִּי אַחֲרִית לְאִישׁ שְׁלוֹם", וְכִנ"ל.

האחריית
מקשר
בתכלית
האחידות על-
ידי השגחתו
השלמה

כִּי הַמַּשְׁכָּת הַשְׁגָּחָתוֹ וְחֵיווֹתוֹ מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ עַל כָּל נִכְרָא - זֶה בַּחֲנִית 'רֵאשִׁית', וְאַחֲרֵי-כֵן כְּשֶׁנִּמְשָׁךְ הַחֵיווֹת וְהַהִשְׁגָּחָה עַד שְׁפּוּגַע בְּהַנְכָּרָה לְהַחֲיוֹתוֹ וּלְקַיְמוֹ - זֶה בַּחֲנִית 'אַחֲרִית', וּמִי שְׁמֶאֱמִין בְּהַשְׁגָּחָתוֹ הַפְּרִיטָה, שְׁמֶאֱמִין שְׁחֵיווֹתוֹ מֵהֶשֶׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד, כִּי הוּא בְּרָא אוֹתוֹ וְאֵת כָּל הָעוֹלָם יֵשׁ מֵאֵין הַמַּחֲלֵט, וְהוּא יִתְבָּרַךְ מַחֲיֶה אוֹתוֹ וְכָל הָעוֹלָם כְּכֹל עַתָּה, עַל-יְדֵי-זֶה מְמַשִּׁיף כַּח הָרְאוּת שֶׁל הֶשֶׁם יִתְבָּרַךְ עֲלָיו בְּשִׁלְמוֹת בַּבַּחֲנִית הַכְּאָה, דִּהְיִנו שְׁאֵנוּ חוֹזְרִים וְנִצְטִירוּ בְּעִינָיו כִּנ"ל, שֶׁזֶהוּ בַּחֲנִית אוֹר הַיִּשְׂרָאֵל וְאוֹר הַחוֹזֵר, וְאֵז ה'אַחֲרִית' מְקַשֵּׁר בְּרֵאשִׁית', כִּי כָּל הָעוֹלָם הַזֶּה הַגִּשְׁמִי שֶׁהוּא בַּחֲנִית 'אַחֲרִית' כִּי הוּא סוּף כָּל דְּרָגִין - מְקַבֵּל חֵיווֹתוֹ וְחוֹזֵר וְנִכְלָל בְּרֵאשִׁית' הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁהוּא הַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְזֶהוּ בַּחֲנִית 'סוּף מַעֲשֵׂה בְּמַחֲשָׁבָה תַּחֲלָה' (מִתּוֹף פִּיט 'לִכָּה דוּדִי', וְעַן בְּתַקְוִי הַחֵזֶק הַקִּדְמוֹת דָּף ו, ו), כִּי הֶשֶׁם יִתְבָּרַךְ רֹאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן, כִּמוּ

□

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְבוּת מִשְׁאֵל וּמִתֵּן הַלְבָה ד

לְקוּמֵי הַלְבוּת

10

בְּלִיל שְׁבוּעוֹת
וּזְכוּי לְקִשְׁר
הָאֶחָדִית
בְּרֵאשִׁית

בַּחֲנִינָה הַתְּקַשְׁרוֹת וּכְלִיּוֹת עֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בַּחֲנִינָה
'אֶחָדִית' נִגְדוּ יַחְבְּרָה, שֶׁהֵם מְקַשְּׂרִים בּוֹ יַחְבְּרָה בְּרֵאשִׁית
הַמַּחֲשָׁבָה, כִּי כֹלָא חֵד, כִּי "קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאוֹרִיתָא
וְיִשְׂרָאֵל כֹּלָא חֵד" (וְהוּא אֶחָדִית דָּף עג), כִּי עַל־יְדֵי שְׁאֲנוּ
מֵאֲמִינִין בְּהַשְׁגָּחָתוֹ יַחְבְּרָה וּמִקְמִינִין אֶת הַתּוֹרָה, עַל־יְדֵי
זֶה הַשְׁגָּחָתוֹ מְגִיעַ עֲלֵינוּ בְּשִׁלְמוֹת, וְאֲנוּ חוֹזְרִין וְנִצְטָרִין
בְּעֵינֵינוּ וְכוּ' כִּנְל, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה מְקַשְּׂרִים וּמִקְשְׂרִים עֵינֵינוּ
בְּעֵינֵינוּ יַחְבְּרָה בַּחֲנִינָה (שְׁעִינָה נב, ח): "כִּי עֵין בְּעֵין יִרְאוּ",
שְׁזֵהוּ בַּחֲנִינָה הַתְּקַשְׁרוֹת וּכְלִיּוֹת הָאֶחָדִית בְּרֵאשִׁית,
בַּחֲנִינָה כְּלִיּוֹת סוֹף הַתּוֹרָה בַּתְּחִלָּה, כְּלִיּוֹת עֵינֵי כָּל
יִשְׂרָאֵל בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יַחְבְּרָה שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה 'בְּרֵאשִׁית' כִּנְל:

יב. וּבְשִׁבְעִיָּה זֶה כְּשֶׁנִּעְוָרִים בְּלִיל שְׁבוּעוֹת בְּשִׁבְלִי לְתַקֵּן
כַּח הָרֵאוּת, כְּדִי לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה שְׁתִּלְוֶיהָ
בְּזֶה כִּנְל, עַל־כֵּן עוֹסְקִים אֲנִי לִזְמַר הָרֵאשִׁית וְהַסּוֹף שֶׁל
כָּל סִדְרָא וְשֶׁל כָּל סִפֵּר בַּתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָּב וְשֶׁבְּעַל פֶּה, הֵינּוּ
כִּנְל, כְּדִי לַחֲבֹר הָאֶחָדִית בְּרֵאשִׁית, שְׁזֵהוּ בַּחֲנִינָה
חֲבוּר סוֹף הַתּוֹרָה בַּתְּחִלָּה, שְׁזֵהוּ בַּחֲנִינָה שְׁלֵמוֹת
הַהֲשָׁגָה בְּרִצּוֹא וְשׁוֹב כִּנְל:

יג. וְזֵהוּ בַּחֲנִינָה מֵה שְׁצִירִיכִין לְהַתְחַזֵּק מֵאֵד מֵאֵד בְּעַת
הַגָּמָר שֶׁל הַמִּצְוָה וְהַעֲבוּדָה שֶׁהַתְּחִיל, וְכִמּו
שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (תַּלְמוּדָא עַקֵּב סִימָן ו): 'הַמִּתְחִיל בְּמִצְוָה
- אוֹמְרִים לוֹ גָּמָר, וְאֵין הַמִּצְוָה נִקְרָאת אֲלָא עַל מִי
שְׁגוֹמְרָה', וְכִמּו שְׁרֹאֲזִין בַּחוּשׁ, שֶׁהַגָּמָר קָשָׁה וְכִבֵּד מֵאֵד
מֵאֵד. כִּי הַתְּחִלָּה קָשָׁה מֵאֵד, וְכִמּו שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל
(מְכִילָתָא מִסְכָּתָא דְּבַחֲרֵשׁ פְּרָשָׁה ב): "כָּל הַתְּחִלּוֹת קָשׁוֹת", וְאַחֲרֵי
הַתְּחִלָּה הוֹלֵךְ וּמִתְנַהֵג קָצֵת כְּפִסְדָּה, וְאַחֲרֵי־כֵן כְּשֶׁמְגִיעִים
לְגָמָר קָשָׁה וְכִבֵּד מֵאֵד. וְעַל־כֵּן הִצְרָכָה רַבּוֹתֵינוּ ז"ל
לְהַיָּהֵר מֵאֵד עַל הַגָּמָר, כִּמּו שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל:
'הַמִּתְחִיל בְּמִצְוָה אוֹמְרִים לוֹ גָּמָר' וְכוּ' וְכִנְל, הֵינּוּ
עַל־פִּי הַמְּבַאֵר לְמַעַל, כִּי הַגָּמָר הוּא בַּחֲנִינָה 'אֶחָדִית',
וְאֵין זְכוּי לְקִשְׁר הָאֶחָדִית בְּרֵאשִׁית שְׁזֵהוּ תְּכִלִּית כָּל
הַמִּצְוֹת וְהַעֲבוּדוֹת כִּנְל, כִּי אִם כְּשֶׁזְכוּי לְגָמָר הַמִּצְוָה
בְּשִׁלְמוֹת, וְעַל־כֵּן מִתְנַהֵג עַל זֶה הַכַּעַל דְּכָר מֵאֵד, וְעַל־כֵּן
צְרִיכִין לְהַתְחַזֵּק מֵאֵד לְגָמָר הַמִּצְוָה וְהַעֲבוּדָה שֶׁהַתְּחִיל.

כִּי כָּל מִצְוָה וְעֲבוּדָה בְּפִרְטוּיָהּ יֵשׁ לָהּ הַתְּחִלָּה וְסוֹף,
וְאֵין הַמִּצְוָה שְׁלֵמָה עַד שְׁגוֹמֵר אוֹתָהּ, כִּמּו לְמַשֵּׁל,
כְּשֶׁצְּרִיךְ לְכַתֵּב לוֹ תְּפִלִּין, הֵנָּה בַּתְּחִלָּה צְרִיךְ יְגִיעוֹת
לְתַקֵּן הָעוֹר וְהַקֶּלֶף בְּכָל הַתְּקוּנִים הַצְּרִיכִים, וְאַחֲרֵי־כֵן
לְתַקֵּן הַדִּיּוֹ, וּלְכַתֵּב עֲלֵיהֶם כְּדוּר וְכִדּוּר, וְאַחֲרֵי־כֵן כְּשֶׁגוֹמֵר
כְּתִיבַת כָּל הַפְּרָשִׁיּוֹת, כָּל זְמַן שֶׁחֲסֵר בָּהֶם עֲדוּן אוֹת
אֶחָד - אֵינֶם בְּכָלֵל תְּפִלִּין כָּלֵל עַד שְׁגוֹמֵר כְּתִיבַת כָּל
הַפְּרָשִׁיּוֹת בְּשִׁלְמוֹת. וְאַחֲרֵי־כֵן כְּשֶׁכָּבֵד נִגְמְרוּ הַפְּרָשִׁיּוֹת

וְעַל־כֵּן בְּלִיל שְׁבוּעוֹת שְׁנִעְוָרִים כָּל הַלֵּילָה לְתַקֵּן כַּח
הָרֵאוּת, לְהַמְשִׁיךְ הַשְׁגָּחָה שְׁלֵמָה בַּחֲנִינָה אוֹר
הַיִּשָּׁר וְאוֹר הַחוּזֵר, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה חוֹזְרִים וְנִצְטָרִים בְּעֵינֵינוּ
וְנִתְקַשֵּׁר וְנִתְיַחֵד בַּחֲנִינָה הָאֶחָדִית בְּרֵאשִׁית, עַל־כֵּן
מִתְקַנִּים אֲנִי בַּחֲנִינָה פֶּגֶם הַכֶּרֶת, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה כְּרִיתוֹת
'אֶחָדִית' מִבַּחֲנִינָה 'רֵאשִׁית' כִּנְל, כִּי עֵתָה בְּלִיל שְׁבוּעוֹת
זְכוּי לְקִשְׁר הָאֶחָדִית בְּרֵאשִׁית' כִּנְל, שְׁזֵהוּ שְׂרָשׁ כָּל
הַתּוֹרָה שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה עֵינִים כִּנְל:

יא. וּבְשִׁבְעִיָּה זֶה הַתְּחִלָּה הַתּוֹרָה הוּא 'בְּרֵאשִׁית' שֶׁהוּא
בַּחֲנִינָה רֵאשִׁית וְהַשְׁגָּחָה, כִּי 'בְּרֵאשִׁית' הוּא
בַּחֲנִינָה 'תֵּלֶת גּוֹנִין דְּעִינָא וּבַת עֵין' כִּנְל (אוֹת ז), וְסוֹף
הַתּוֹרָה הוּא 'לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל'. כִּי הַהֲשָׁגָה בַּחֲנִינָה כַּח
הָרֵאוּת נִמְשָׁךְ מִ'רֵאשִׁית' וְעַד 'אֶחָדִית', מְרִישׁ כָּל דְּרָגָין
עַד סוֹף כָּל דְּרָגָין, עַד שְׁחוּזֵר וְנִכְלָל הַסּוֹף בְּהֵרֵאשׁ,
הָאֶחָדִית בְּרֵאשִׁית, שְׁזֵהוּ עֶקֶר שְׁלֵמוֹת הָרֵאשִׁית
וְהַהֲשָׁגָה. נִמְצָא, שְׁסוֹף הַתּוֹרָה מְקַשֵּׁר לְרֵאשִׁית, כִּי סוֹף
הַתּוֹרָה - 'לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל', וְהַתְּחִלָּה הַתּוֹרָה הוּא -
'בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ', שֶׁהוּא
גַּם כֵּן בַּחֲנִינָה רֵאשִׁית וְהַשְׁגָּחָה, שְׁזֵהוּ בַּחֲנִינָה 'בְּרֵאשִׁית'
כִּנְל, כִּי הַסּוֹף וְהָאֶחָדִית מְקַשֵּׁר בְּהָרֵאשִׁית, שְׁזֵהוּ
עֶקֶר שְׁלֵמוֹת הָרֵאשִׁית כִּנְל.

יב. וְזֵהוּ סוֹף הַתּוֹרָה מְדַבֵּר מִ'עֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל' שֶׁהֵם
צוֹפִים וּמִבִּטִּים אֵלָיו יַחְבְּרָה, כִּי הֵם מֵאֲמִינִים
בְּהַשְׁגָּחָתוֹ יַחְבְּרָה תְּמִיד, שְׁזֵה זְכוּ עַל־יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ,
עֲלֵי הַשְּׁלוֹם, עַל־יְדֵי קִבְּלַת הַתּוֹרָה וְעַל־יְדֵי כָּל הָאוֹתוֹת
וְהַמּוֹפְתִים וְכוּ', שְׁמֵזָה מְדַבְּרִים הַפְּסוּקִים שֶׁם בְּסוֹף
הַתּוֹרָה, כִּמּו שְׁכָתוּב (וְדָרִים לֵד, יאִי־ב): "לְכָל הָאֵתָה
וְהַמּוֹפְתִים וְכוּ', וּלְכָל הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכָל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל
אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל". וְהַתְּחִלָּה הַתּוֹרָה
מְדַבֵּרַת מִ'עֵינֵי הַשֵּׁם יַחְבְּרָה, שְׁזֵהוּ בַּחֲנִינָה "בְּרֵאשִׁית" -
'תִּמְנָן רֵאשִׁי תִמְנָן בַּת' (תַּקּוּנֵי הַיָּסוֹד תַּקּוּן ד, דָּף יח): שֶׁהֵם 'תֵּלֶת
גּוֹנִין דְּעִינָא וּבַת עֵין', הֵינּוּ בַּחֲנִינָה עֵינֵי הַשְׁגָּחָתוֹ יַחְבְּרָה,
אֲשֶׁר בָּהֶם הוּא צוֹפֶה וּמִבִּטֵּי מִרֵאשִׁית הַבְּרִיאָה עַד סוֹף
כָּל הַדּוּרוֹת, וּבָהֶם בְּרָא אֶת כָּל הָעוֹלָם, כִּמּו שְׁכָתוּב
(בְּרֵאשִׁית א, א): "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם" וְכוּ',
וְכִמּו שְׁכָתוּב (יִצְחָק כח, כד): "כִּי הוּא לְקַצּוֹת הָאָרֶץ יִבִּיט",
וּבָהֶם הוּא מַחֲיָה אֶת הָעוֹלָם בְּכָל עֵת, כִּמּו שְׁכָתוּב (וַיְכַרֵּה
ד, ט): "עֵינֵי ה' הֵמָּה מְשׁוּטָטִים בְּכָל הָאָרֶץ".

נִמְצָא, שֶׁהַתְּחִלָּה הַתּוֹרָה מְדַבֵּרַת מִ'עֵינֵי הַשֵּׁם יַחְבְּרָה,
וְסִיּוֹם הַתּוֹרָה מְדַבֵּרַת מִ'עֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל', וְעַל־יְדֵי
הַתּוֹרָה הַקְּרוּשָׁה שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה אֲמִנָּה כִּנְל, עַל־יְדֵי־זֶה
מְקַשֵּׁר הַסּוֹף וְהָאֶחָדִית בְּהָרֵאשִׁית' כִּנְל, שְׁזֵהוּ בְּעִצּוֹ

הַתּוֹרָה הִיא
מִתְחִלָּה וְעַד
סוֹף קוֹשֵׁר
הָרֵאשִׁית
לְאֶחָדִית

סוֹף הַתּוֹרָה
מְדַבֵּר מִ'עֵינֵי
כָּל יִשְׂרָאֵל'
שֶׁהֵם צוֹפִים
וּמִבִּטִּים
אֵלָיו יַחְבְּרָה

עַל־יְדֵי
אֲמִנָּה וְקִיּוּם
הַתּוֹרָה
הַשְׁגָּחָתוֹ
מִבִּטֵּי עֲלֵינוּ
בְּשִׁלְמוֹת

כְּשֶׁנִּעְוָרִים
בְּלִיל שְׁבוּעוֹת
עוֹסְקִים אֲנִי
לִזְמַר
הָרֵאשִׁית
וְהַסּוֹף שֶׁל כָּל
סִדְרָא

צְרִיכִין
לְהַתְחַזֵּק
מֵאֵד לְמֵאֵד
הַמִּצְוָה
(וְהַעֲבוּדָה
שֶׁהַתְּחִיל

אֵין הַמִּצְוָה
שְׁלֵמָה עַד
שְׁגוֹמֵר אוֹתָהּ

לנגן ויודע חכמת השיר, והיה בוחר לו עצים שראויים לעשות מהם כלי שיר, ועשה לעצמו כלי שיר. ומהגידיו של החיות עשה לו גימין שקורין 'סטרניס', והיה מנגן ומשורר לעצמו. והיה לוקח הפתב שהיה לו ששלחה לו הפת הקיסר הצ'ל, והיה מזוהר ומנגן, ונזקק כל המאצעות שהיו לו, ואף אביו היה בערגר וכו'; ועתה נשלח לכאן. והלך ולקח הפתב הצ'ל, ועשה לו סימן באילן אחד, ועשה שם מקום וסמן שם הפתב הצ'ל. וישב שם איזה זמן. פעם אחת היה רוח סערה גדולה, ושבר כל האילנות שהיו עומדים שם,

ולא היה יכול להפיר האילן שסמן שם הפתב, כי בעוד שהיו עומדים - היה לו סימן להפיר, ועכשו שנפלו - נתערב האילן בין האילנות שהיו שם הרבה מאד, ולא היה יכול להפיר האילן; וזה אי אפשר, לבקע כל האילנות לחפש הפתב, כי היו רבים מאד. והיה בוכה ומצטער על-זה מאד מאד, וראה שאם ישב כאן - קשה עליו מאד, ונתחשב שמקרה לילך להלן וינער עליו מה, כי בלא זאת הוא מסכן מאד מגדל הצער הצ'ל. ולקח לו בשר ופירות בתוף שקו, וילך באשר ילך. ועשה לעצמו

סימנים באותו המקום שנצא משם. והיה הולך עד שבא אל לשוב, ושאל: איזה מדינה היא זאת? השיבו לו: ושאל אם נשמע כאן מאותו הקיסר הצ'ל? השיבו לו: הן. ושאל אם נשמע כאן מפתב הפתבאר; השיבו לו: הן, אף שאי אפשר להשתדף עמה כצ'ל. ונתחשב בדעתו מאחר שאי אפשר לו לבוא לשם, והלך אל המלך של אותו המדינה, וספר לו כל לבו, ושהוא החתן שלה, ובשכילו אינה רוצה להשתדף עם אחר; ומאחר שאי אפשר לו לבוא לשם, בכך הוא מוסר לו כל הסימנים שבידו, דהיינו השבעה מימות הצ'ל, ושאותו המלך ילך לשם

ולשתדף עמה, ולו - יתן מעות בעד זה.

והכיר המלך שדבריו פנים, כי אי אפשר לבדות זאת מן הלב, והוטב הדבר בעיניו, אף נתישב: אם יביא אותה לכאן, ואותו הכחור יהיה פה - אין הדבר טוב לפניו; ולהרגו - קשה בעיניו, כי מדוע יהרג על הטובה שעשה לו? בכך נתישב לשלחו למרחוק מאתם פסאאות. וחרה הדבר מאד בעיני הכן הצ'ל, על אשר הוא משלחו בעד טובה כזו שעשה לו, והלך שם אל מלך אחר גם-כן, וספר לו גם-כן כצ'ל, ומסר לו כל הסימנים - ולהשני הסיף סימן יותר, וצוה

גיקענט שפילן און ער האט גיקענט חכמת השיר. האט ער זיך אויסקלייבן האלץ וואס מע קאן דרויס מאכן כלי שיר (דרייז בליס וואס מע שפילט אויף ווי) און ער האט זיך גימאכט כלי שיר. און פון די אדערן פון די חיות האט ער זיך גימאכט סטרניס. און ער פלעגט זיך צו שפילן. און ער פלעגט נעמען דאס כתב וואס ער האט גיהאט וואס זי האט אים גישיקט (דעפאלט אז ער איז גיווען אין דער שבת) און ער האט זיך גיוונגען און גישפילט און ער האט זיך דערמאנט וואס מע אים האט זיך איבער גיטאן. און ווי דער פאטער איז גיווען א בערגער וכו' און היינט איז ער אהער פארןארפן גיווארן. און ער איז גיגאנגען און האט גינעמען דאס כתב און האט זיך גימאכט א סימן אין א בוים. און ער האט דארט אין דעם בוים גימאכט איין ארט. און האט דארט דאס כתב באהאלטן. און ער איז דארט גיווען א צייט.

אמאל איז גיווען א גרויסער שטירעם ווינט. און ער האט צו בראכן אלע ביימער וואס זיי זענען דארט גישטאנען. האט ער נישט גיקאנט

דערקענען דעם בוים וואס ער האט דארט באהאלטן דאס כתב. ווארן אז די ביימער זענען דארט גישטאנען אויף זייער ארט. האט ער גיהאט א סימן צו דערקענען. אבער היינט אז זיי זענען איין גיפאלן. איז דער בוים פארמישט גיווארן צווישן די איבריגע ביימער וואס סע איז דארט געווען זייער פיל האט ער שוין נישט געקענט דערקענען דעם בוים און דאס איז נישט גימאלט אז מע זאל אויף שפאלטן אלע ביימער און מע זאל ווכן דאס כתב ווארן סע גיווען זייער פיל ביימער. האט ער זייער גיוויינט און ער האט זיך זייער מצער גיווען. און ער האט פארשטאנען אז ער וועט דא זיך וועט ער גוודאי משוגע ווערן מחמת גרויס צער וואס ער האט גיהאט. האט ער זיך מיישב גיווען ער מוז אוועק גיין ווייטער. און וואס סע וועט זיך שוין מיט אים טאן לאז זיך בלאזן גיין אוועק מוז ער. ווארן ער איז זיך שוין געווען מסוכן זייער מחמת גרויס צער. און ער האט זיך גינעמען פלייש און פירות אין א זאק אריין. און ער איז גיגאנגען ווי הויז ער וועט גיין. און ער

האט זיך גימאכט סימנים אין דעם ארט וואס ער איז פון דארט אוועק גיגאנגען.

און ער איז גיגאנגען ביז ער איז גיקומען צו איין ישוב. האט ער גיפרעגט וואס פאר א מדינה איז דאס. האט מען אים גיענפערט. האט ער גיפרעגט. אויב מע הערט דא פון דעם קיסר. (הצ'ל). האט מען אים גיענפערט. יוא. האט ער גיפרעגט. אויב מע הערט דא פון זיין טאכטער די פת תואר. האט מען אים גיענפערט. יוא. לויטער סע קאן זיך קיינער מיט איר נישט משדך זיין (כצ'ל ווארן זי וויל נישט כצ'ל) האט ער זיך מיישב גיווען. מחמת ער קאן שוין אהין נישט קומען. און איז גיגאנגען צום מלך פון דער מדינה. און האט אים אויס דערציילט גאר זיין הארץ. און אז ער איז איר חתן און איבער אים וויל זי קיין אנדערן שידוך נישט. און מחמת ער קאן אהין נישט קומען. דרום גיט ער אפ אלע סימנים וואס ער האט צו דעם מלך דהיינו זי זיבן וואסערען הצ'ל. און דער מלך זאל זיך גיין אהין וועט ער זיך משדך זיין מיט איר.

און אים זאל ער גיבן געלט דערפאר. האט דער מלך דערקענט. אז זייער רייד זענען אמת. ווארן מען קאן זיך אווידס נישט אויסטראכטן פון דעם הארץ. איז די זאך דעם מלך גיפאלן.

נאך דער מלך האט זיך מיישב גיווען אז ער וועט זי דא גרענגען אהער. און דער בחור וועט דא זיין. איז זיך פאר אים נישט גוט. זאל ער אים הארגענען האט ער נישט גיוואלט טאן אזוי אזאך ווארן פארנוואס זאל מען אים נאך הארגענען פאר דער טובה וואס ער האט אים גיטאן. בכך האט זיך דער מלך מיישב גיווען ער וועט אים פארשיקן אויף צוויי הונדערט מיל ווייט. האט עס אים זייער פארדראסן נאך וואס ער פארשיקט אים פאר אזוי א טובה ווי ער האט אים גיטאן. איז ער גיגאנגען דארט אויף צו איין אנדערן מלך. און האט אים אויף אזוי דערציילט כצ'ל (דרייז דער בחור דעם בערגערס ווי וויל סע האט אים פארדראסן וואס דער שטייטער מלך האט אים פארשיקט איז ער גיגאנגען צו איין אנדערן מלך און האט זענען אויך דערציילט די גאנצע מעשה מיט אלע סימנים כדי דער אנדערער זאל גיין לויט נעסען די פת תואר) און האט אים מוסר גיווען

עליו ויזרו שישע תקף, אולי יוכל להקדים את חברו; וגם אפילו אם לא יקדימו - יש לו סימן יותר מחברו. והשני נתישב גם-כן כנ"ל כמו הראשון, ושלח גם-כן את אותו הבן למרחוק מאתים פרסאות. וחרה לו גם-כן מאד, וילך אל השלישי; ולהשלישי מסר עוד סימנים מבקרים ביותר. וילך וישע תכף המלך הראשון הנ"ל, ובא לשם, למקום בת הקיסר הנ"ל, ונעשה לו שיר, ונעץ בתוך השיר על-פי החקמה זו כל אותן המקומות, דהינו השבעה עדים הנ"ל; אף על-פי השיר נודמן לו שלא סדרם

כסדר, את המקומות הנ"ל, כי כן הגיע לו על-פי חקמת השיר. ובא לשם, על המקום הנ"ל, והגיד השיר. כשמע בת הקיסר המקומות הנ"ל נפלא בעיניה, ונראה לה שמקרה שנהו בן גילה; רק היה קשה בעיניה על שלא סדרם כסדר, אף אף-על-פי כן חשבה בדיעה: אולי מחמת חקמת משקל השיר בא לו זה הסדר. ונספם בלבה שנה הוא, וכתבה לו שהיא משדכת לו, ונעשה שמחה ורעש שנמצא לה בן גילה, והכינו על החתנה. בתוך כך בא השני, והיה רץ גם-כן

לשם; ואמרו לו שכבר היא משדכת - ולא השגיח על-זה, ואמר שאף-על-פי-כן יש לו דבר שנגיד לה שבנדאי יפעול. ובא והגיד שירו, וסדר כל המקומות הנ"ל כסדר, וגם נתן עוד סימן יותר. ושאלה אותו: מאין יודע הראשון; ולהגיד האמת - לא טוב לפניו, ואמר שאינו יודע. ונפלא בעיניה מאד, ועמדה משתומם, כי גם הראשון ספר המקומות, ומאין יתודע לאדם סימנים הללו? אף אף-על-פי כן נראה בעיניה שנה השני הוא בן גילה, מאחר שראתה בו שספר כסדר

וכו' כנ"ל, והראשון - אפשר על-פי חקמת השיר בא לו זאת שהזכיר אלו המקומות; אף נשארה עומדת. והבחור הנ"ל, כששלחו השני - חרה לו גם-כן, והלך אל השלישי וספר לו גם-כן כנ"ל, ומסר לו עוד יותר סימנים מבקרים ביותר; ולפני השלישי ספר כל לבו: באשר שהיה לו כתב שהיה מציר בו המקומות כנ"ל, בכך יציר לעצמו גם-כן על נר כל אותן המקומות, וביא אליה. והשלישי נתישב גם-כן כנ"ל, שאין טוב לפניו שביא אותה לבא - וזה

אלע סימנים און צו דעם אנדערן האט ער נאך מוסיף גיווען מער א סימן. און ער האט אים גיחיסן און האט אים מורו גיווען אז ער זאל תיכף פארן. סאמער וועט ער קענען זענעם מלך אבער יאגן. כדי ער זאל פרייר קומען אהין. און אפילו אז ער וועט נישט פרייר קומען. האט ער זיך אבער א סימן מער פון דעם ערשטן.

און האט איין גינעצט אין דער שיר מיט חקמה די אלע ערשטע דהיינו די זיבן עדות הנ"ל (דהיינו די זיבן אריליי וואסערן וואס דאס איז גיווען דער עיקר סימנים וואס זיבן גיהאט אין איר חתן כנ"ל) לושמיר וועדליך דער חקמה פון דעם שיר. איז אים אויס גיקומען די זיבן ערשטע נישט כסדר (דהיינו לקבל ער האט באדארפט צו זאגן פרייר דעם נרוב און דער נאך די סקנה וכו' און ער האט פארקערט גיזאגט) ווארן סע איז אים אזוי אויסגיקומען על פי חקמת השיר. און דער מלך איז ארויף גיקומען אויף דעם ארש (דהיינו אויף דעם ארש וואס ווער סע האט זיך גיוואלט משדך זיין מיט איר האט גימזט אויף דעם ארש אויף קומען און זאגן א שיר מיט חקמה כנ"ל) דערהערט די ערשטע (דהיינו די זיבן אריליי וואסערן) איז ביי איר א ווילד חידוש גיווען. איז איר גיפועל אז דאס איז בודאי איר חתן נאר סע איז איר קשה גיווען פאר וואס ער זאגט זיי נישט כסדר לושמיר פון דעסט וועגין פארט. האט זי זיך גיטראכט אפשר מחמת דער חקמה פון דעם שיר איז אים אויס גיקומען דער סדר. איז ביי איר גיבליבן אין הארץ אז דאס איז ער אליין. האט זי אים אפגיישריבן אז זי איז זיך משדך מיט אים. איז

גיווארין א גרויסע שמחה און א רעש. באשר די יפת תואר האט זיך שוין גיפונען א שידוך און מהאט זיך שוין גידעכט אויף דער חתונה. דערווייל קומט אן דער אנדערער (דהיינו דער אנדער מלך וואס אים האט אויך דער בחור אויס גיזאגט אלע סימנים און נאך מער א סימן כנ"ל) און דער אנדערער איז אויך גילאפין אהין. האט מען אים גיזאגט אז זי האט שוין א שידוך גיזאגן. און ער האט דרויף נישט גיקוקט. און ער האט גיזאגט. פון דעסט וועגין פארט. האט ער אבער זאגן וואס ער וועט איר זאגן. וואס ער וועט בודאי פועלין. איז ער גיקומען (דהיינו דער אנדערער מלך) און האט גיזאגט זיין שיר. און דער אנדערער האט שוין מסדר גיווען די אלע ערשטע כסדר. און דערצו האט ער גיגיבן נאך מער א סימן. הא זי אים גיפרעגט פון וואנעט ווייסט דער ערשטער. זאל ער זאגן דעם אמת איז זיך פאר אים נישט גוט (דהיינו דער אנדערער האט זיך גיטראכט. ער קאן איר נישט אויסזאגן דעם אמת אז דער בחור האט דעם ערשטן אויסגיאגט. ווארן דאס טויג זיך אים נישט אז זי זאל דאס וויסן) האט ער איר גיענפערט. ער וויסט נישט. (פון וואנעט דער ערשטער האט גיוואוסט די סימנים) איז ביי איר דאס א ווילד חידוש גיווען. און זי איז גיבליבן שטיין פארטומילט.

ווארין דער ערשטער האט זיך אויך אויס דערציילט די אלע ערשטע. און פון וואנעט זאל א מענטש וויסן די סימנים. לושמיר פון דעסט וועגין פארט איז איר גיפועלין אז דער אנדערער ער איז איר חתן. ווארין זי האט גיזעקן אז ער האט דערציילט כסדר. און דערצו נאך א סימן מער און דער ערשטער אפשר איז דאס אים אויס גיקומען דאך דער חקמה פון דעם שיר וואס ער האט דערמאנט די ערשטע. נאר זי איז שוין גיבליבן שטיין (כלומר זי האט זיך שוין קיין צעה נישט גיזאגט גיבן זיך זי גיבליבן שטיין און האט שוין מיט קינעם נישט גיוואלט זיך משדך ווין). און דער בחור דהיינו דעם בערגיס ון. ווי דער אנדערער מלך האט אים פארשיקט. האט עס אים ווידער ווער פארדראסן. איז ער גיאנגען צום דריטן און האט אים אויך דערציילט גאר די גאנצע מעשה כנ"ל און ער האט אים נאך מער סימנים גיזאגט ווער גוטע סימנים. און פאר דעם דריטן האט ער אים גידעט גאר זיין הארץ. באשר ער האט גיהאט א כתב וואס אויף דעם כתב איז גיווען אים גימאלט די אלע ערשטע (דהיינו די זיבן אריליי וואסערן) בכך זאל ער זיך אים מאלין אויף א פאפיר די אלע ערשטע און זאל איר ברענגען. לעמוד הבא

ענש

- א. לפעמים כשאַדם עֲשֵׂה מַצּוּה וְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מַעֲנִישׁ אוֹתוֹ, זֶה מַחֲמַת שְׁלֹא עֲשֵׂה מַצּוּה בְּזַה כְּשֶׁבָּאָה לִידוֹ.
- ב. לפעמים דָּנִין אֶת הָאָדָם עַל-פִּיו.
- ג. לפעמים הָאָדָם נִהְרָג מִחֲמַת שֶׁהִיהָ זָכוֹל לְהַמְלִיץ בַּעַד אֶחָד שֶׁשׁוֹנְאִים אוֹתוֹ בַּחֲנֻם.
- ד. לפעמים הָאָדָם נִגְנָשׁ עַל שֶׁפָּשַׁע בְּמַלְאכְתּוֹ, אוֹ שֶׁנִּגְזַר גְּזֵרָה עַל אָנָּשׁ מְקוֹמוֹ אוֹ עַל עַמּוֹ.
- ה. הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְמַהֵר לְהַפְרִיעַ מִכַּפּוּנֵי טוֹבָה עַל-יְדֵי כַּפּוּנֵי טוֹבָה.
- ו. מִי שֶׁכָּלֵב נִשֵּׂף אוֹתוֹ - בְּיָדוּעַ שֶׁקָּבַל לָשׁוֹן הָרַע, אוֹ שֶׁסָּפַר לָשׁוֹן הָרַע.

עצה

- א. אֵל תִּשְׁאַל עֲצָה אֲלֵא מִמִּי שִׁידוּעַ סִתְרֵי תוֹרָה.
- ב. טוֹב לִשְׁאַל עֲצָה מִזְקָנִים.
- ג. הַנֶּתִן לַחֲבֵרוֹ עֲצָה שְׂאִינָה הוֹגֵגֶת לוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה נִפְלִים לוֹ מַחֲשׁוֹת עֲבוּדָה-זוּרָה.
- ד. מִי שֶׁהוּא בַּעַל מַחֲשׁוֹת רָעוֹת, אֵל תִּקַּח עֲצָה מִמֶּנּוּ.
- ה. עַל-יְדֵי שְׂאֵתָה נוֹטֵל עֲצָה מִהָרֵב, עַל-יְדֵי-זֶה תִּזְכֶּה לְתִשְׁוּעָה.
- ו. כְּשֶׁאֵתָה רָאָה שְׂרָעִיף אֵינָם עוֹזְרִין לָךְ, בְּיָדוּעַ שְׂאִין שׁוֹם עֲצָה מוֹעִיל לָךְ.
- ז. כְּשֶׁאֵתָה עוֹזֵר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל - יוֹעִיל

לך עצה

- א. הָעֲצָה הִיא מִסְגֶּלֶת יוֹתֵר בְּשִׂדָּה.
- ב. הַהוֹלָךְ אַחֵר עֲצַת אִשְׁתּוֹ נִפְל בְּגִיהָנָם.
- ג. אֵל תִּשְׁאַל עֲצָה אֲלֵא מֵאִישׁ, וְלֹא מֵאִשָּׁה.

עצות

- א. מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עֲצוֹת, בְּיָדוּעַ שֶׁעֲבָר עֲבָרָה לְהַכְעִיס.
- ב. עֲצוֹת בָּא עַל-יְדֵי כַּעַס.
- ג. עַל-יְדֵי עֲצוֹת לֹא יִקָּבַל מוֹסֵר.
- ד. עַל-יְדֵי עֲצוֹת נַעֲשֶׂה אֲבִיר לֵב; גַּם בְּיָדוּעַ שֶׁעֲדִין לֹא תָקַן פְּשָׁעֵי אָבִיו.
- ה. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲצוֹת, תִּקְוֹנוֹ: שְׂנִינָה תִּפְלִין שֶׁהִיו עַל-רֹאשׁ צָדִיק.
- ו. כְּשֶׁרָשָׁע מַעֲזוּ בַּפְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֵין זֶה אֲלֵא כְּדֵי שֶׁיִּשְׁרַף וְיִשְׁפָּשׂ בַּמַּעֲשִׂיו.
- ז. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲצוֹת, בְּיָדוּעַ שְׂאִינוּ מִסְתַּפֵּק בְּמָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ.
- ח. הַתּוֹרָה הִיא תִּקְוַת לְעֲצוֹת.
- ט. עַל-יְדֵי עֲצוֹת - גִּשְׁמִים נִצְעָרִין, וּבְיָדוּעַ שֶׁנִּכְשַׁל בַּעֲבָרָה, וְסוּפוֹ שִׁיפְשֵׁל בַּעֲבָרָה, וּמִתָּר לִקְרוֹתוֹ רָשָׁע, וּמִתָּר לִשְׁנֵאתוֹ, וְהוּא אֶחָד מֵהַתִּשְׁעֵי-מֵאוֹת שֶׁבָּעִים וְאַרְבָּעָה דוֹרוֹת.
- י. חֲצָפָא - אִפְלוּ כִּלְפֵי שְׂמִיָּה מִהָגִי; וְהוּא מְלֻכְתָּה בְּלֹא תָגָא.

חלק שני

- א. כְּשֶׁרָאִין שֶׁהַעוֹלָם מַעֲזִין פְּגִיחָהּ כְּנֶגֶד הַתְּלַמִּידֵי-חֻכְמִים, יִדְעוּ

ר' וואלף קיאָס. ר' יעקב יוסף אב בית דין דקהלת-קדש פולנאָה. בנו ר' שמשון. ר' קאפיל בעל המחבר סדור "קול יעקב". ר' דוד מקלייאָב. ר' יחיאל מיכלייאָב. ר' מענדיל מגיד מישרים דקהלת באר. ר' נחמן הארדיענקר. ר' דוד פורקיס. ר' משה קיטיב. ר' פינקס. רבי יצחק מדראהביטש בן ר' יוסף. ר' יחיאל מיכל מזלזטשוב. ר' אלעזר אב בית דין דקהלת-קדש אמסטערדם. ר' פינקס אב בית דין דקהלת פרנקפורט-דמיין. אחיו ר' שמעלקע. ר' שבתי ראשקוב. ר' אהרן קרלינר. ר' שלמה קרלינר.

ר' אברהם אופנהיים בעל "אשל אברהם". ר' יחזקאל לאנדא. ר' ברוך פרענקיל אב בית דין דקהלת-קדש ליפניק. ר' אלעזר רוקח. ר' יעקב יאלליס. ר' אורי סטרעליסקער. ר' יהודה צבי מסטרעטין. ר' אברהם יהושע העשיל, הרב מאפטא. בנו ר' יצחק מאיר. ר' יעקב יוסף מאוסטרקא. ר' נחום. ובנו רבי מרדכי מטשרנוביל. ר' אלימלך. אחיו ר' זוסיא. ר' ליב המוכיח. ר' לשענה מיטענוב. ר' מענדיל וויטפסקער. ר' ליפא חמערלינקער. ר' זאב מיטטאמיר. ר' יוסף מגיד דקהלת אוסטרהא. ר' חיים קראסניר. ובנו ר' משה. ר' ליב פיסטגיר. ר' ליפא מבארדיטשוב. ר' לוי יצחק אב בית דין דקהלת

בארדיטשוב בעל המחבר "קדשת לוי". ר' מרדכי מגיד מישרים דקהלת שאריגראד. ר' מענדיל פרימישלאנער. ר' ישראל. ר' עזריאל פאליצקר. ר' יוסף קאמינקר. ר' נטע מנאוריטש. ר' ליב שרה'עס. ר' אהרן קליוואנור מגיד מישרים דקהלת-קדש סלאפקוויץ. ר' יוסף פולנאָר. ר' יעקב שמשון אב בית דין דקהלת שפיטובקא. ר' אריה ליבוש אב בית דין דקהלת וואלטשיסק. ר' לייב כהן. ר' ישכר בער אב בית דין דקהלת-קדש זלזטשוב. חתנו ר' אברהם חיים. ר' לייב אב בית דין דקהלת-קדש פרוליקא. ר' יעקב אנפאליר. ר' צבי אנפאליר. ר' לוי זלזניביר, ר' מרדכי חזן דקהלת-קדש זאסלב. ר' אייזיק אב בית דין דקהלת-קדש קארעץ.

ר' אברהם בן המגיד ממעזריטש. בנו ר' שלום. ר' גדליה אב בית דין דקהלת-קדש ליניץ. ר' ליב טראסטניגעצער. ר' אברהם קאליסקר. ר' אברהם פודלאישיר. ר' יחיאל הוראדנאר. ר' אבא. ר' שמעריל. ר' משה סופר. ר' יעקב יצחק החוזה מלובלין. ר' משה ליב. ר' יוסף בן ר' מיכל. אחיו ר' מרדכי. אחיו ר' זאב. ר' יצחק פשיטטוחוויור. ר' חיים טשערנאוויצער. ר' פייבוש זברין. ר' הירש ליב מאליק. ר' אהרן מיטטאמיר. הרב ר' שניאור זלמן

שבגורעים, בזכותם וכחם, וזכנו גם כן לבוא לזה באמת.

ותזכנו להתקרב להצדיקים האמתיים האלו, העוסקים בזה תמיד, לחפש ולבקש ולמצא נקודות טובות בכל אחד ואחד מישראל, אפלו בפושעי ישראל, בכלם מחפשים ומצאים בחקמתם נקודות טובות, ומלקטים ומקבצים אותם "אחת לאחת למצא חשבון". ומכניסים גם אותם בכף זכות, ובונים מהם בונינים דקדושה נפלאים וגוראים. ומעלים לפניו שעשועים גדולים שלא עלו לפניו מימות עולם. וזוכין לעשות זמירות ונגונים קדושים על-ידי קבוצ הטוב הזה ממקומות האלה.

רבוננו של עולם, מלא רחמים, זכנו להתקרב לצדיקים האלו, וזכנו להכליל בהם ולשמע תפלתם הקדושה של צדיקים נוראים האלו. אשר רק הם יודעים להתפלל בשביל כלל ישראל, ולירד לפני התבה להוציא את הרבים ידי חובתן, לקבץ כל הטוב וכל הנקודות טובות מפל אחד ואחד מהתפללין, ולהתפלל עם כל הטוב הזה לפניו מלא רחמים, ולהפוך מדת הדין למדת הרחמים. וזכנו בחסדיך הגדולים ורחמיך העצומים, שנהיה נכללים בתפלות הצדיקים האלו. והם יתפללו בעדנו תמיד, ואל יתנו דמי לך עד אשר תרחם גם עלינו על כל אחד ואחד. ותאספנו אליך הביתה,

ותכניסנו לך זכות באמת. ותשמח את נפשינו תמיד. ותחזירנו בתשובה שלמה לפניך באמת, מעתה ועד עולם.

ובכן תרחם עלינו ועל זרענו ועל כל זרע עמך בית ישראל, ותגן ותשמר ותציל את כל ילדי עמך בית ישראל, מן כל הכחות הרעות של החכמים להרע המתפשטים עתה בעולם בעוונותינו הרבים, כאשר אתה ידעת. הן מכחות האפיקורסים העוסקים בחכמות חיצוניות ולשון עלגים של העפז"ם, המתגברים בכל עת לחנף נצרי בני ישראל בדרכיהם הרעים והמרים, להרחיקם מלמוד תורה שבעל פה, ולכלי ללמד כי אם תנ"ך עם חכמת הדקדוק. וגם זה רק שעה מועטת ביום, ולכלות עקר הזמן על למוד חכמות חיצוניות ולשונות, העוקרים את האדם משני עולמות. או לעינים שפך ראות, או לאזנים שפך שומעות. והן משאך כחות של חכמים בעיניהם, המתלוצצים מהתמימים בדרכיהם, העוסקים בעבודת יי ובתורתו בפשיטות בתמימות בלי חכמות של הכל, כאשר הורו לנו אבותינו ורבנותינו הקדושים, אשר רבים קמים נגדם, ופורשים רשת ריגלם, להטות אותם מזי דרך הישר והקבוע מקבר, לבדות מלבם חכמות של שטות ולצנות, לכלכל ולהחליש חס ושלום דעת התמימים והישרים

בלבותם.

יי אלהים אתה ידעת את כל זה, כמה מזיקים לעבודתך חכמות כאלו, רחם עלינו ועל זרענו ועל כל זרע עמך בית ישראל, ושמר והצל כל ילדי עמך בית ישראל מכל הכחות הרעות האלה, שלא יתפסו ברשתם בימי נעוריהם. ותעזר ותגן ותושיע לנו בכל עת, ותורנו ותלמדנו תמיד שנוזה לידע איך להתנהג עם בנינו וזרעינו מקטנותם, איך לשמרם ולמלט נפשם מן הכחות הרעות האלה, ולחנכם לטובה בדרךך הקדושים והאמתיים, שילכו בדרך הישר והאמת בתמימות ופשיטות פרצוף הטוב באמת, כאשר קבלנו מאבותינו ורבנותינו הקדושים. ונזהר להודיע לכל בנינו ודורותינו הבאים אחרינו ולכל דורות זרע ישראל, את כל מעשי יי הגדול אשר עשית עמנו מימי אבותינו עד הנה בכל דור ודור. "למען ידעו דור אחרון בנים וילדי יקמו ויספרו לבניהם", ונזהר לקיים בשלמות מקרא שכתוב: "והודעתם לבניך ולבני בניך", להודיע להם קדשת אמונתנו הקדושה והטהרה והתמימה, ותרחם על כל ילדי עמך בית ישראל מקטנותם, שיזכו לקבל הכל פיהם שאין בו חטא מהמשפך הקדוש של הצדיק בתורתך ודבק לביה במצותיך.

של בית רבן הכל פיהם הקדוש שאין בו חטא.

רבוננו של עולם אתה יודע את כל המעשה אשר נעשה עכשו בעולם בדורות הללו בענין התינוקות של בית רבן, אשר כל העולם אינו מתקיים אלא על הכל פיהם הקדוש שאין בו חטא, ורבים קמים עליהם לכלכל ולקלקל חס ושלום הכל פיהם הקדוש מנעוריהם, על ידי חכמתם הרעות. רחם עליהם ועלינו למענך, והגן בעדיהם ושמרם והצילם מכל מיני חנוכים הרעים של כל מיני דרכים שאינם ישרים בעיניך. אתה יי תשמרם תצורנו מן הדור זה לעולם. חמל על פליטת ילדי עמך בית ישראל, אשר אין לנו על מה להשען כי אם על זכות הכל פיהם הקדוש שאין בו חטא. רחם עליהם ועלינו, שיזכו כל ילדי עמך בית ישראל שכל אחד ואחד יקבל הכל פיו שאין בו חטא מהמשפך הקדוש של הצדיק האמת השין אליו כפי שרש נשמתו, באפן שיזכו על ידו לילה ולהתחנך בעבודת השם יתברך ולכנס בתורת יי באמת, שיזכו ללמוד תורה לשמה ולהגות בה יומם ולילה. ותפתח את לבם בתלמוד תורתך, ותתן להם בינה בלבם להבין ולהשפיל לשמע ללמוד וללמד לשמר ולעשות ולקיים את כל דברי תורתך באהבה, והאר עיניהם בתורתך ודבק לביה במצותיך.

חזרה לתוכן העניינים

יום שלישי

לנצח עוד יום

י"ח ע"א רבי אלעזר ע סבר לה כרבי יוסי הגלילי, דאמר אפשר לצמצם

אפילו בדי שמים, וכל שכן בדי אדם.

נימא כתנאי, האם נאמר שנחלקו תנאים בין אפשר לצמצם בדי אדם? דתנאי: נמצא ההרז מכוון בין שתי עירות, לא היו עורפין כלל.

רבי אלעזר אומר: שתיהן מביאות שתי עגלות. והרי מאי לאו בהא קמפלגי: דתנא קמא סבר: אי אפשר לצמצם אף שבידי אדם הוא, ואין אנו יודעים מי היא הקרובה באמת.

ורבי אלעזר סבר: אפשר לצמצם, ו"קרובה" ואפילו קרובות. ודחינן: ותסיבא כאשר פירשנו! והרי אי קסבר תנא קמא: אי אפשר לצמצם ואם כן, באמת אין כאן קרובה אלא אחת, אמאי לא היו עורפין כלל, ויבאו עגלה אחת בשותפות ויתנו ביניהם, שאם האחת קרובה יהא הכל שלה ותכפר עליה, ואם השניה קרובה יהא הכל שלה ותכפר עליה?

אלא דכולי עלמא להני תנאי אפשר לצמצם, והכא ב"קרובה" ולא קרובות, קמפלגי.

דתנא קמא סבר: לא חייבה תורה להביא עגלה ערופה אלא את ה"קרובה", ולא קרובות, ואם היו שתי קרובות בשוה לא יביאו כלל.

ורבי אלעזר סבר: "קרובה" ואפילו קרובות.

שואלת הגמרא: מאי הוי עלה, מה עם הספק שסתפקו לדעת חכמים אם אפשר לצמצם בדי אדם?

אמר רב חייא בר אבין אמר רב עמרם: תנא

בברייתא:

נמצא מכוון בין שתי עירות:

רבי אלעזר אומר: אפשר לצמצם, ו"קרובה" ואפילו קרובות, ולפיכך: שתיהן מביאות שתי עגלות.

וחכמים אומרים: יביאו עגלה אחת בשותפות

ויתנו, כדמפרש טעמא ואזיל.

והרי מאי קסברי רבנן?

אי קסברי רבנן, דאפשר לצמצם ו"קרובה" ואפילו קרובות, אף כך אי אפשר לומר, שהרי אם כן, אפילו חדא לא ליתיה [אף אחת לא תביא עגלה].

ואי קסברי רבנן דאפשר לצמצם ו"קרובה" ולא קרובות, אף כך אי אפשר לומר, שהרי אם כן, אלא לאו שמע מינה: קסברי רבנן: אי אפשר לצמצם ואפילו בדי אדם, ואין כאן קרובה אלא אחת, ומביאין יחדיו עגלה אחת מספק ומתנים.

ומסקינן: אכן שמע מינה כאשר אמרת. שנינו במשנה: רבי טרפון אומר: הכהן בורר לו את היפה:

שואלת הגמרא: מאי טעמא דרבי טרפון? ומפרשת, משום דקא סבר רבי טרפון: ההוא דבריא נפק ברישא [הבהמה היפה והבריא היא זו שירצאת ראשונה]. שנינו במשנה: רבי עקיבא אומר משמנין ביניהן:

אמר פירש רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: הכהן נוטל כחושה.

אמר תמה ליה רבי חייא בר אבא לרבי יוחנן: והא אנן "משמנין ביניהן" תנן, ומשמע שיחלקו את השומן דדיינו, את מה שהאחד יפה על

חבירו - ביניהן, והאין אתה אומר שהישראל נוטל את היפה, והכהן נוטל את הכחושה?

אמר ליה רבי יוחנן לרבי חייא בר אבא: אדאכלת כפנייתא בבבל, תרגימנא אנן הכא מסינא [בזמן שעדינת את עצמך בתמרים בבבל, אנו כאן פירשנו את דברי רבי עקיבא ברישא מוכח דבריו בסיפא] -

דהא קתני סיפא: מת אחד מהן רבי טרפון אומר יחלוק, רבי עקיבא אומר המוציא מחבירו עליו הראיה -

ואי סלקא דעתך "משמנין ביניהן" היינו דכי הדדי פליגי [נחלקים ביניהם], אם כן, הכא נמי ליפליגי גבי הדדי [אם נפרש נחלקים הם את עורף היפה על

הכחושה, ואין אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה, אם כן, אף כשמת לא נאמר כן, אלא יחלוק, וכשם שבמת אחד מהן אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה,

אף בכחושה יפה אומרים כן.

אלא מאי "משמנין ביניהן"? אותו שומן יהא מוטל ביניהן שיבואו לדין עליו, דאמר ליה

ישראל לכהן על אותו שומן: אייתי ראיא דבכור הוא ושקול [הבא ראיא שהיפה הוא הבכור ותקח].

שנינו במשנה: והשני ירעה עד שיסתאב. וחייב במתנות, ורבי יוסי פוטר:

נתבאר במשנה לעיל יד א: כל שקדם הקדשן את מומן ונפדו פטורים מן הבכורה ומן המתנות.

ונתבאר בגמרא לעיל טו א המקור לזה ממה שדימתה התורה את פסולי המוקדשין לצבי

ואיל, וכשם שהם פטורים מן המתנות, כך פסולי המוקדשין שפדו פטורים מן המתנות.

בכלל פטור זה גם בכור בעל מום שהוא פטור מן המתנות: ואף אם לא היה של כהן שפטור מן המתנות.

שואלת הגמרא: מאי טעמא דרבי מאיר [שסתם

משנה כמותן] המחייב במתנות. והרי יאמר הישראל: שמא בכור הוא, ובכור בעל מום פטור מן המתנות?

אמר פירש רבי יוחנן:

הואיל וכהן בא עליו משני צדדין [ממה נפשך]: דאמר ליה כהן לישראל: אי בכור הוא הרי כוליה

דידי הוא, אי לא בכור הוא, הב לי מתנות מיניה, [אם בכור הוא הרי כולו שלי מדין בכור, ואם אינו בכור תן

לי את מתנותיו].

ורבי יוסי מאי טעמא לא סבר כן?

אמר פירש רבא:

עשו את [הכהן] שאינו זוכה כזוכה, ואף על גב דלא מטא הבכור לירידה דכהן, שוניהו רבנן כמאן

דמטא לירידה דכהן, וחבניה לישראל במומיה [אף על פי שלא הגיע הבכור ליד כהן, עשוהו חכמים כאילו

הגיע לידו של כהן, והוא מכר את הבכור לישראל] וקיבל בתמורתו את הבהמה השניה.

אמר רבי אלעזר:

הכל מודים - ואפילו רבי יוסי הפוטר במשנתו [כדמפרש ואזיל] - בספק בכור שאין חליפיו [תמורתן]

ביד כהן, וכגון שאין הספק מי הוא הבכור, אלא שיש ספק אם יש כאן בכור כלל, ומספק נשאר

ביד הישראל - שחייב הישראל במתנות.

ומקשינן: "הכל מודים" מאן? הלוא ודאי רבי יוסי הוא המודה, ואם כן, פשיטא שמודה הוא כשאין

חליפיו ביד כהן, כי:

עד כאן לא פטר רבי יוסי התם, אלא דחליפיו ביד כהן, דעשו את הכהן שאינו זוכה כזוכה

בבכור והחליפו בפשוט, אבל אין חליפיו ביד כהן - לא, ומא קא משמע לן רבי אלעזר?

ומשנינן: הצרכו דברי רבי אלעזר, כי מהו דתימא טעמא דרבי יוסי אינו משום דעשו את שאינו

זוכה כזוכה ומכרו בתמורת חליפיו, אלא משום דקסבר: תקנת חכמים היא לפטור מן המתנות

כבכור, משום דאי מחייבת ליה במתנות אתי לדיד גיזה ועבודה, כי יסבור שאין בו אפילו ספק

קדשת בכורה, ואם כן, אף על גב דאין חליפיו ביד כהן נמי ייפטר מן המתנות -

קא משמע לן רבי אלעזר לא כן.

ומתמחה הגמרא על תירצן זה: ומי מצית אמרת הכי - שאין הטעם משום דחליפיו ביד כהן ועשו

את שאינו זוכה כזוכה - והא תני סיפא [במשנה בעמוד ג] גבי ספק בכור שחליפיו ביד כהן, בטעמו

של רבי יוסי הפוטר מן המתנות:

שהיה רבי יוסי אומר:

נמי פטור, והא דקתני "כל שחליפיו ביד כהן פטור מן המתנות" - לדבריו דרבי מאיר הוא דקאמר

ליה:

לדידי אפילו כשאין חליפיו ביד כהן הרי הוא

למה הוצרך רבי אלעזר להשמיענו זאת? ומשנינן: מכל מקום הוצרך רבי אלעזר להשמיענו

כן, כי: מהו דתימא: לעולם לרבי יוסי אף על גב דאין חליפיו ביד כהן

י"ח ע"ב כל שחליפיו ביד כהן פטור מן המתנות, ורבי מאיר מחייב -

הרי משמע: חליפיו ביד כהן אין, אבל אין חליפיו ביד כהן - לא, ואם כן, חזרה קושיא למקומה,

פטור מן המתנות, ומשום דאי מחייבת ליה במתנות, אתי לירי גיזה ועבודה -

אלא לדידך - שאתה חולק על תקנה זו - אודי לי מיהא, הויא דחליפיו ביד כהן, דעשו שאינו זוכה בזוכה. ואמר ליה רבי מאיר: אפילו הכי לא נפטר מן המתנות.

קא משמע לך רבי אלעזר שכל עיקר דינו של רבי יוסי אינו אלא כשחליפיו ביד כהן, ומשום שעשו את שאינו זוכה כזוכה.

אמר רב פפא:

מעשר בהמה שיש בו מום, הרי הוא נאכל לבעלים, ופטור ממתנות כהונה.

הכל מודים בספק מעשר בהמה - כגון שנתערב מעשר בין בהמות מעשרות, וכולם נאכלים בזמן לבעלים - שהוא פטור מן המתנות.

ומקשינן עלה: הכל מודים מאן רבי מאיר - שחייב ספק בכור במתנות - והרי פשיטא, דספק מעשר שאני, שהרי:

עד כאן לא מחייב רבי מאיר התם בספק בכור, אלא הויא זכאן בא עליו משני צדדים, שאפילו אם תאמר בכור הוא הרי כולו של כהן, אבל ספק מעשר - שאם מעשר הוא אינו של כהן - לא אמר רבי מאיר, אלא מודה הוא שהמוציא מחבירו עליו הראיה?

ומשינן: הוצרך רב פפא להשמיענו בספק מעשר שרבי מאיר פטר מן המתנות, כי מהו דתימא: טעמא דרבי מאיר גבי ספק בכור אינו משום שהוא בא עליו משני צדדין, אלא משום שתקנו חכמים כן, דלא תשתבח תורת מתנות, ואם כן, אפילו ספק מעשר נמי מחייב רבי מאיר במתנות מאותו טעם -

קא משמע לך רב פפא שטעמו של רבי מאיר אינו אלא משום שבבכור הכהן בא עליו משני צדדים. ממהמת הגמרא על תירוצו זה: ומו מצית אמרת הכי דטעמו של רבי מאיר הוא משום שלא תשתבח תורת מתנות?

והקטני סיפא במשנה הבאה שהיה רבי יוסי אומר: כל שחליפיו ביד כהן הרי הוא פטור מן המתנות, ורבי מאיר מחייב אף כשחליפיו ביד כהן. ואי אמרת בשלמא שטעמו של רבי מאיר הוא משום שהכהן בא עליו משני צדדין, היינו שאמר רבי יוסי כל שחליפיו ביד כהן פטור, דמטעם זה אין הכהן יכול לבוא עליו משני צדדין, אבל אם טעמו של רבי מאיר הוא משום שלא תשתבח תורת מתנות, למה נקט רבי יוסי את הטעם משום שחליפיו ביד כהן, שהרי בזה גם רבי מאיר מודה שיש לפטור, ורק משום שלא תשתבח תורת מתנות חלק עליו. ומשינן: אפילו הכי הוצרך רב פפא להשמיענו שטעמו של רבי מאיר אינו משום שלא תשתבח תורת מתנות, כי מהו דתימא: לעולם רבי מאיר אפילו ספק מעשר מחייב, והא דמפילגי בחליפין להודיעך כחו דרבי יוסי, דפטר אפילו הויא דכהן בא עליו משני צדדין -

קא משמע לך.

שינוי במשנה: מת אחד מזה - מן פסיקי הבכורות - רבי טרפון אומר: וחלוקין: ומקשינן הרי רבי טרפון עצמו סובר שינתן הבריא לכהן ומשום שמשמטא הוא הבכור, ואם כן, כשמת אחד מהן אמאי וחלוקין? והרי נתיחו: אי שמן מית, ודאי דכהן הוא דמית,

שהרי השמן יוצא ראשון לדעת רבי טרפון, והאי דאיכא [והבהמה הנמצאת] דבעל הבית היא. ואי כחוש מית, ודאי דבעל הבית מית שהוא היוצא אחרון ואינו בכור, והאי דאיכא בריא - דכהן הוא!?

אמר רבי אמי: חזר בו רבי טרפון.

שינוי במשנה: מת אחד מהן, רבי טרפון אומר יחלוק. רבי עקיבא אומר: המוציא מחבירו עליו הראיה:

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: משל דרבי טרפון למה הדבר דומה: לשנים שהפקידו בהמות אצל רועה ומתה אחת הבהמות ואין אנו יודעים של מי מתה, שמניח רועה את הבהמה אצל נמנעא ביניהם כדי שיחלקוה ומסתלק, שהרי אין לנו לומר המוציא מחבירו עליו הראיה, כי אין כאן מי שמוחק יותר, ולפיכך יחלוק. ואף רבי טרפון שאמר יחלוק, באופן שלא יתכן לומר המוציא מחבירו עליו הראיה הוא שאמר, ובכגון שאין הבהמה החיה נמצאת ביד הישראל, וכגון שנמסרה לרועה.

ומשל דרבי עקיבא למה הדבר דומה: לאחד שהפקיד אצל בעל הבית, ומת אחד מהן והספק הוא אם של מפקיד מת או של בעל הבית מת, שהמוציא מחבירו עליו הראיה, כיון שהבהמה החיה הרי היא ברשותו של בעל הבית. ואף רבי עקיבא בכגון זה - שהבהמה נמצאת ברשותו של ישראל היא - הוא שאמר המוציא מחבירו עליו הראיה.

שואלת הגמרא: אלא אם כן, - שלא נחלקו באופן אחד - במאי פליגי?

וכי רבי עקיבא פליג בשנים שהפקידו אצל רועה, שמניח רועה ומסתלק, וכי רבי טרפון פליג באחד שהפקיד אצל בעל הבית שיחלוק?

אמר רבא, ואיתימא רב פפא:

הכל מודים בשנים שהפקידו אצל רועה, שמניח רועה ביניהם ומסתלק, והכל מודים באחד שהפקיד אצל בעל הבית, שהמוציא מחבירו עליו הראיה -

לא נחלקו אלא שהנמצאת היא בחצר בעל הבית ונמסרה כל בהמותיו של הישראל לרועה כהן. ויסדר מחלוקתם:

רבי טרפון סבר: אקנוי קא מקני ליה ישראל - לרועה הכהן - מקום בחצירו כדי שיוכה הכהן בבכורות מיד כשיוולדו, דניחא ליה לישראל דליתעביד מצוה בממוניה, שיגדלו בכורותיו של כהן בחצירו, וממילא הוה ליה כשנים שהפקידו אצל רועה, שמניח רועה ביניהם ומסתלק, שהרי אין כאן מוציא מחבירו כי חצר של שניהם היא. ורבי עקיבא סבר: כיון דאית ליה לישראל פסידא מזה בספק בכור או בספק מת, שהרי על ידי הקצאה זו אין הוא יכול לומר לכהן המוציא מחבירו עליו הראיה, לפיכך לא מקני ליה מידעם [כלום], ואם כן, הוה ליה באחד שהפקיד אצל בעל הבית, שהמוציא מחבירו עליו הראיה.

מתניתין:

שתי רחלו של בכור, והשכים ומצא שילדו שני זכרים, הרי זה נותן את שניהם לכהן, כי אנו תולים שכל אחת ילדה בכור, ולא ילדה האחת את שניהם והאחת טיפנה ונימחה הולד. ואם ילדו זכר ונקבה, הרי זה נותן את הזכר

לכהן, שהרי שני האמהות לא ביכרו. ואם ילדו שני זכרים ונקבה ואין ידוע מי ילדה את מי ואם קדמה הנקבה, הרי זה נותן אחד לו ואחד לכהן כי האחת ילדה בכור והשניה ספק בכור. רבי טרפון אומר: הכהן בורר לו מבין שני הזכרים את היפה.

רבי עקיבא אומר: משמנין ביניהן, כלומר הכהן יטול את הכחוש.

והשני - שהוא ספק בכור - ירעה עד שיסתאב ויאכלנו הישראל.

וחייב הישראל במתנות דברי רבי מאיר, ורבי יוסי פוטר, ונתבאר טעמם בגמרא לעיל.

מת אחד מהן: רבי טרפון אומר: יחלוק. רבי עקיבא אומר המוציא מחבירו עליו הראיה. ונתבאר בגמרא לעיל באיזה אופן נחלקו וטעמיהם.

ואם ילדה שתי נקבות וזכר, או שני זכרים ושתי נקבות שבשני אופנים אלו יתכן שאין כאן בכור כלל, אין כאן לכהן כלום.

ואם היו לו בעדו שתי רחלות אחת כבר ביכרה ואחת לא ביכרה, והשכים ומצא שילדו שני זכרים שהאחד בכור והשני אינו בכור: אחד לו ואחד לכהן.

רבי טרפון אומר: הכהן בורר את היפה. רבי עקיבא אומר: משמנין ביניהן. כלומר, יטול הכהן את הכחוש.

והשני שביד הישראל ירעה עד שיסתאב. וחייב זה שביד הישראל במתנות, רבי יוסי פוטר.

שרבי ויוסי אומר: כל שחליפיו ביד כהן, היינו כגון ספק זה שנטל הכהן את השני בחליפתו ותמורתו של הבכור, הרי זה פטור מן המתנות, ומשום שעשו את שאינו זוכה כזוכה, וכמבואר בסוגיא לעיל על המשנה הקודמת. ורבי מאיר מחייב, אף שחליפיו ביד כהן.

ואם מת אחד מהן: רבי טרפון אומר יחלוק, ורבי עקיבא אומר: המוציא מחבירו עליו הראיה, וכפי שנבאר בסוגיא לעיל באיזה אופן חלקו וטעמיהם.

ואם ילדו זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום.

גמרא:

צריכא המשנה להשמיענו את מחלוקת רבי עקיבא ורבי טרפון אם נוטל הכהן את היפה או את הכחוש בכל שלשת האופנים:

דאי אשמועינן קמייתא - היינו ברחל אחת שילדה שני זכרים יפה וכחוש - הייתי אומר: בהויא קאמר רבי עקיבא שאינו נוטל את היפה, משום דתרי מחדא [משום שהשנים יצאו מאחת], ואין מוכרח שהיפה היא היוצאת ראשונה, אבל שתי רחלים שלא ביכרו, דתרי מחדא וחד מחדיא [שנינו שנים מאחת ועוד אחד מאחת], אימא מורי ליה

רבי עקיבא לרבי טרפון דהך דילידא חד שביח טפי [שהילדת אחד, משום הולד יותר].

ואי אשמועינן הא - היינו בלידת שני רחלים תאומים ויחיד - הייתי אומר: רק בהא קאמר רבי עקיבא שאין הכרח שהיפה יצאה לבדה,

דתרוייהו לא ביכרו, אבל אחת ביכרה ואחת שלא ביכרה וילדו שני זכרים, אימא מורי ליה

רבי עקיבא לרבי טרפון ע דהך דלא ביכרה שביח טפי [שהילד מן זו שער בה לא ילדה משום ויפה יותר], ויקח הכהן את היפה.

תהילים פרק קלז

רננ

אֶת-צִיּוֹן: ^אעַל-עַרְבִים בְּתוֹכָהּ תִּלְוֶנוּ בְּנֵרוֹתֵינוּ: ^בבִּי שֵׁם
שְׁאֻלֵנוּ שׁוֹבֵינוּ דְּבַר־שִׁיר וְתוֹלְלֵנוּ שְׂמִיחָה שִׁירוֹ לָנוּ מִשִּׁיר
צִיּוֹן: ^גאִיךְ נִשְׁיֵר אֶת-שִׁיר יְהוָה עַל אֲדָמַת נֹכַר: ^דאִם-
אֲשַׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי: ^התִּדְבֹק לְשׁוֹנִי | לִחְפִּי אִם-לֹא
אֲזַכְרִי אִם-לֹא אַעֲלֶה אֶת-יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׂמִיחָתִי: ^וזָכַר
יְהוָה | לִבִּי אֲדוֹם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַם הָאֲמָרִים עָרוֹ | עָרוֹ עַד
הַיְסוֹד בָּהּ: ^זבֶּת-בָּבֶל הַשְׂדוּדָה אֲשֶׁר־שִׁישְׁלָם לָךְ אֶת-

רש"י

ושאלם נבוכדנצר שישירו לו כמו שהיו משוררין על הדוכן: (ב) על ערבים ערבי נחל: (ג) ותוללנו שמחה מיני כלי זמר על שם שהם תולין (שתולין) אותם, כך פירשו מנחם, ותוללנו שמחה ותוללנו של שמחה, ויש לפתור לתוללנו אויבנו שהם מהוללים

מצודות דוד

(ב) ערבים שם חילן ספק הגדל אלל הנמלים כמו וערבי נחל (ויקרא טז): תליונו. מלשון תליה: (ג) שובינו. מל' שני: ותוללנו. מל' הוללות ולעג וכן מהולל כי נשענו (פסל קדש): (ו) על ראש. כמו כראש וכן עמדתם על תרנגול (ויקרא יב) ומשפטו תרנגול: (ז) ערו. ענין מוכרן והשקמתם סמו ערות סמו (פסוק ג): (ח) בת בבל. עמ' נזל: השדודה. מלשון שדודה וגול: לא יראום האויב: (ג) כי שם. ר"ל טעם העלמתם היה כי שם שאלו השבאים מאתנו לנגן על הכנורות דברי שיר: ותוללנו. המהתלים והמלעיגים בנו שאלו דברי שמחה ואמרו לנו שירו לנו מן השיר אשר שוררתם בציון: (ד) איך נשיר. ר"ל אמרנו אז בלבנו איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר שאינו מקום המקדש לפי שפחדנו מן יכופו אותנו לשורר לזה העלמנו מן העין ואמרנו שנאבדו בדרך: (ה) אם אשכח. ידבר בלשון בני הגולה שיאמרו אם אשכח ירושלים אז הימין שלי תשכח את כוחה ואת תנועתה: (ו) תדבק. תהיה לשוני דבוקה לחכי לכל אוכל לדבר אם לא אזכיר אותך תמיד ואם לא אעלה את זכרון ירושלים בראש שמחתי ר"ל בתחילת השמחה אישם לה זכרון לכל אשכחה בעת חוקף השמחה: (ז) זכור וגו'. לשלם להם גמול על זה: את יום ירושלים. מה ששעו בעת חורבן ירושלים אשר אמרו בלבבם להריבו והשחיתו עד שתגלו היסוד אשר בה והסיתו אותם לעקור את הכל: (ח) השדודה. אשר סופך להיות שדודה על ידי דרוש המדי: אשרי שישלם. משבוח מהוהלל יהיה זה אשר ישלם לך את גמולך הראוי לך כפי אשר גמלת לנו:

תהילים פרק קלח

עדר

גְּמוּלָךְ שְׂגַמְלָתָ לָנוּ: ^אאֲשֶׁר־ | שִׁיֵּאֲחֻז וְנִפֵּץ אֶת-עַלְלֵיךְ
אֶל-הַסֵּלַע: ^בקָלַח | לְדָוִד | אֹדֶךְ בְּכָל-לְבִי נֶגֶד אֱלֹהִים
אֲזַמְרֶךְ: ^גאֲשֶׁתְּחִיָּה אֶל-הֵיכַל קִדְשֶׁךָ וְאֹדָה אֶת-שִׁמְךָ עַל-
חֶסֶדְךָ וְעַל-אֲמֻנָתְךָ כִּי-הִגְדַּלְתָּ עַל-כָּל-שִׁמְךָ אֲמַרְתָּךְ: ^דבְּיוֹם
קָרָאתִי וְתַעֲנֵנִי תִרְהַבֵּנִי בְּנַפְשִׁי עֹז: ^היְדוּדְךָ יְהוָה כָּל-מַלְכֵי-
אֶרֶץ כִּי שָׁמְעוּ אֲמַר־פִּיךָ: ^ווַיִּשְׁירוּ בְּדַרְכֵי יְהוָה כִּי גָדוֹל כְּבוֹד
יְהוָה: ^זכִּי רַם יְהוָה וְשָׁפַל יִרְאֶה וְגִבָּה מִמָּרְחָק יִידַע:
אִם-אֵלֶיךָ | בִּקְרֹב צָרָה תַּחֲנִי עַל אֶף אִיבִי תִשְׁלַח יָדְךָ
וְתוֹשִׁיעֵנִי יְמִינְךָ:

רש"י

ערות יסוד (תבוקה ג) ואינו נופל אלא על דבר שעוקרין שרשיו מהארץ: (א) נגד אלהים אומרך. לענין השרים (מלאכים): (ב) כי הגדלת על כל שמך אומרך. שמך בעל גבורות קנאו ונוקם ואמרת הבטחת טובך וחסדך הגדלת על כל שמך אומרך שאתה מעביר לנו על

מצודות ציון

שגמלת. לפעמים יאמר לשון גמול על תשלום עשיתם הכרה וכן ולא גומלים אדם עליו (ויקרא כד): (א) ונפיק. ענין השכירה עס הלזק והפסד כמו ונפיק הכדים (שופטים ז): עוללך. ענין הקטנים כמו עוללים ויונקים (פסל ט): (ג) תרהיבני. ענין המחזקות כמו ורהסע נמל ואון (פסל ט): (ד) יידע. יסר כמו וידע נהס את אנשי והמורד במלך גדול הלא אחת דתו להמית ואין מועיל שום פיוס ולזה אמר כי אתה הגדלת על כל שם שיש לך המורה על הגדולה ומאשימים את החוטא מאוד הנה על כולם הגדלת אמרתך שהבטחת לקבל שבים ועם כי מלך גדול אתה: (ג) תרהיבני. תחזקני לשום בנפשי עזו ואמצות להתחזק בעבודתך: (ד) כי שמעו. כאשר שמעו אמרי פיה שאתה מקבל שבים אז יודוך: (ה) וישירו. לא ישירו שירי שחוק וחשק כ"א ישירו בדרכי ה' בהנהגת מדותיו: כי גדול וגו'. וראוי אם כן לשיר בדרכיו: (ו) כי רם ה'. עם שהוא רם מאוד מ"מ יראה את השפל וישגיח בו להקימו: וגבורת. עם כי מושבו בגבהי השמים מ"מ ממרחק יסר את החוטאים: (ז) תחייני. ר"ל תחייני מהצרה: על אף אויבי. על כי בערה בהם אפם וחמתם לבלעני לזה תשלח עליהם מכת ידך ותושיע לי בימינך:

תהילים פרק קל"ט

ערה

יְהוָה יִגְמֹר בְּעַדִּי יְהוָה חֲסִדֶּךָ לְעוֹלָם מַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֶל-תִּרְףִּי׃
קִלְט * לְמַנְצָה לְדוֹד מִזְמוֹר יְהוָה חֲקִרְתָּנִי וַתִּדְעֵנִי * אֶתֶּה
יִדְעַת שְׁבִטִי וְקוֹמִי בְּנִתָּה לְרַעִי מִרְחוֹק׃ אֶרְחִי וּרְבִיעִי זִרִית
וְכָל-דִּרְכֵי הַסִּפְנָתָה׃ פִּי אֵין מִלָּה בְּלִשׁוֹנִי הֵן יְהוָה יִדְעַת
כָּל־הֶ׃ אַחֲזֹר וְקִדְּם צִרְתָּנִי וַתִּשֶׁת עָלַי כַּפְּכָה׃ פְּלִיאָה (פְּלִיאָה
קרי) דַּעַת מִמֶּנִּי נִשְׁגְּבָה לֹא-אוּכַל לָהּ׃ אֲנִה אֵלֶךְ מִרוּחְךָ
וְאֲנִה מִפְּנֵיךְ אֲבָרַח׃ אִם-אֶסְק שְׁמִים שָׁם אֶתֶּה וְאִצִּיעָה

רש"י

סכות: (ח) יגמור בעדי. יסכים ע"י בקשותי:
מעשי ידיך. בבית הבחירה שנאמר בו כווננו
ידיך (שמות טו): (ב) בנתה לרעי מרחוק. בנתה
מרחוק למושכני אל רעותך וחבתך: לרעי
לקרובי אליך: (ג) ארחי ורבעי זרית. דרכי
ורבצי ושכני סבבת מחיצה שאין לי לעשות
דבר בלא ידיעתך, זרית לשון זר זהב סביב

מצודות דוד

(ח) יגמור בעדי. כאשר החל להראות חסדי כן
יגמור בעדי ר"ל ישלים חסדו עלי לעולם: מעשי
ידיך. הלא אני מעשה ידיך כי אתה המלכתי לזה
אל תרף יד ממני ואחוז בי: (א) חקרתני. חקרת
מחשבות לבי ותדע אותם: (ב) שבתי וקומי.
מחשבת שבתי וקומי: בנתה. חבני לרעיו ללבי
מזמן רחוק ר"ל משעה שנבראתי: (ג) ארחי
ורבעי. דרכי ורבעי סבבת וגדרת להם חוק וגבול
ולא יעבור: הסכנת. ר"ל אתה יודעם כאדם
המורגל בדבר שיודע כל בה: (ד) כי אין מילה.
כאשר המלה עדיין איננה בלשוני ולא החלילתי
לדבר הן אתה ה' ידעת כל המלה טרם דברתי:
(ה) אחזר וקדם. צרת עלי מסביב מאחורי ומקדם
לכל אברח ושמת עלי כפך להכות בי ר"ל אני

סכות (שפטים ט): (ח) יגמור. מלשון גמר והשלמה:
בעדי. עלי: תרף. מל' רפיון: (ב) בנתה. מלשון
צוה: לרעי. ענין מחסה כמו וצדעיון לבו (קולט ט):
(ג) ארחי. דרכי: ורבעי. ענין כיצד והוא השכיפה
לנוס כמו ומרצן חסם צלעם (מצודות ט): מרגומו ורצעת
וקרבו לו לא מרציע כלאים (ויקרא י"ט): זרית. ענין סבוב
והוא מלשון זו זהב (שמות כ"ב): הסכנתה. ענין ההרגל
כמו ההסכן הסכמי (מצודות ט): (ד) מילה. ענין דבור:
(ה) צרתני. מלשון מלוך וסבוב: ותשת. ענין שימה:
(ו) פליאה. מכוסה כמו והוא פלאי (שפטים י):
נשגבה. חזקה: אוכל. מל' יכולת: (ז) אנה. להיכן:
מרוחק. ענין כעס כמו אל תעס כל המלה טרם דברתי:
(ח) אסך. אעלה כמו והוסק דיאל מן גובא (דמלי ט):

תמיד בידך ואין לי מנוס והמשיל הדבר לאנשי חיל הצרים על עיר מסביב ללבי תת יוצא ומכים בהם
כרצונם: (ו) פליאה דעת ממני. מכוסה ממני ידיעת הצלה ממך: נשגבה. דבר תחבולת ההצלה חזקה
וקשה מאוד לא אוכל לדעתה: (ז) אנה. איה המקום אשר אלך אליה להסתר מרוח כעסך ואנה אברח
ממך והוא ענין מליצה הפעלה (ח) אם אסך. אם אעלה אל השמים הלא אתה שם ואם אעשה לי

תהילים פרק קל"ט

רעו

שְׁאוּל הִנֵּךְ׃ אִשָּׁא כִנְפֵי-שָׁחַר אֲשַׁכְּנָה בְּאַחֲרִית יוֹם׃ גַּם-שָׁם
יִדְּךָ תִּנְחָנִי וְתִאֲחָזֵנִי יְמִינֶךָ׃ וְאָמַר אֶךְ-חֲשֹׁךְ יִשׁוּפְנִי וְלִילָה
אוֹר בְּעֵדְנִי׃ גַּם-חֲשֹׁךְ לֹא-יַחֲשִׁיךְ מִמֶּךָ וְלִילָה כִּי־אִיר
כְּחִשִּׁיכָה פְּאוֹרָה׃ כִּי-אֶתֶּה קִנִּית כְּלִיתִי תִסְפְּנִי בִּבְטָן אִמִּי׃
וְאוֹדֶךָ עַל כִּי נִרְאֹת נִפְלִיתִי נִפְלָאִים מַעֲשֶׂיךָ וְנִפְשִׁי יִדְעַת
מָאֹד׃ לֹא-נִכְחַד עֲצָמִי מִמֶּךָ אֲשֶׁר-עָשִׂיתִי בִּסְתֵר רַקְמָתִי

רש"י

(מצאתי): (ח) ואציעה. מצע ומשכב: (ט) אשא
כנפי שחר. אם אשא לי כנפים כשחר הזה
למבהיק לפי שעה מסוף העולם לסופו כן
אמרה לערף עד אשר אשכול באחרית יום:
(י) גם שם. אין לי מנוס כי כל חשך לא
יחשיך ממך: (יא) ואמר אך חשך ישופני. אם
אמרתי אהיה נסתר במחשך והחשך יחשיך
עלי ולא תראני, ישופני לשון נשף: ולילאה
רש"י

מצודות ציון

ואציעה. מלשון מלע ומשכב. הן. הנה אלה:
(י) תנחני. ענין הסתרה: (יא) ישופני. ענין חשך כמו
על הרי נשף (דמלי ג): בעדני. נגדי: (יג) קניתי. יס
קנין שאין שם מכירה כמו קונה שמים
כליותי. הם היועלות ללדס: תסכני. מל' סכן וסכוי:
(יד) נפליתי. מל' פלל ודבר מכוסה: (טו) לא נכחד.
לא נעלם כמו לא נכחד מלדווי (סס ט): עצמי. ענין
עצמות הדבר ומכוננו כמו הגיסו עצמותי (שפטים ט):
עשיתי. מל' עשה. רוקמתי. דימה יצירת הולד נכסר
וגדים למעשה הרקמה שנעשה על פנים רעים
ומללסים ממכנסים:

מצודות דוד
משכב בשאול מתחת לארץ הלא הנך גם שם:
(ט) אשא כנפי שחר. אם אמרתי אשא כנפים
לערף חיש מהם בקצה הים כשחר הזה המבהיק
ברגע אחת עד קצה העולם: (י) גם שם. הלא גם
באחרית הים ידך תנחני וימנך תאחזני להוליך
אותי אחר חפצך ואם כן אברח מידך לידך:
(יא) ואומר. ואם אומר אך חשכת הלילה יחשיך
בעדי ובו אסתר: ולילאה. אבל הלילה האיר בעדני
ותראני בלילה כמו ביום: (יג) גם חושך. כי גם
החושך לא יחשיך דבר ממך ואליך יאיר הלילה
כיום: כחשכה כאורה. שוים הם למולך זה כזה
ואין הפרש ביניהם: (יג) קנית כליותי. הלא

כליותי קניתי המה לך כי אתה בראתם עם כי המה במקום היותו נסתר בגוף ואיך א"כ נסתר ממך
כל דבר: תסכני. עודי בבטן אמי במקום חושך סכנת אותי בכשר ועור ואיך אי"כ יחשיך ממך כל
חושך: (יד) על כי נוראות נפליתי. על אשר עלילות נוראות נפליתי ר"ל פלאי יצירתי היתה בעלילות
נוראות וגדולות: נפלאים מעשיך. מעשיך המה מכוסים ולא ידעתים אף כי נפשי היא משכלת יודעת
מאד דברים מושכלים עכ"ז פלאי מעשיך איננה יודעת: (טו) לא נכחד עצמי ממך. לא נעלם ממך
עצמות גופי ותכונתו בעוד אשר נעשיתי בסתר בבית הרחם ונרקמתי בתחתיות הארץ ר"ל במקום
לעמוד הבא

חייבין. בזה אחר זה, הראשון חייב והשני פטור. כפר אחד והודה אחד, הפופר חייב. היו שתי כתי עדים, כפרה הראשונה ואחר כך כפרה השנייה, שתייהם חייבות, מפני שהעדות יכולה להתקיים בשתייהן:

ד. משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני פקדון ותשומת יד וגזל ואבדה. שבועה שאין אנו יודעין לך עדות, אין חייבין אלא אחת. שבועה שאין אנו יודעין שיש לך ביד פלוני פקדון ותשומת יד וגזל ואבדה, חייבין על כל אחת ואחת. משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני פקדון חשין וישעורין וכסמין. שבועה שאין אנו יודעין לך עדות, אין

חייבין אלא אחת. שבועה שאין אנו יודעין לך עדות שיש לך ביד פלוני חשין וישעורין וכסמין, חייבין על כל אחת ואחת:

ו. משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני נזק וחצי נזק, תשלומי כפל, תשלומי ארבעה וחמשה, ושאנס איש פלוני את בתי, ופתה את בתי, ושהפני בני, ושהכל בי חברי, ושהדליק את גדישי ביום הכפורים, הרי אלו חייבין:

ז. משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שאני כהן, שאני לוי, שאני בן גרושה, שאני בן חלוצה, שאיש פלוני כהן, שאיש פלוני לוי, שאינו בן גרושה, שאינו

רבינו עובדיה מברטנורה

מכדי דיבור: הראשון חייב. אבל השני פטור, שכיון שכפר הראשון שוב אין השני ראוי להעיד, שהוא יחיד: שתייהן חייבות. בגמרא פריך, ראשונה אמאי חייבת הא קיימא כח שניה, ומה הפסידוהו הראשונים בכפירתם. ומשני, דמתניתין איירי כגון שהיו העדים של כת שניה קרובים בנשותיהן, שלא היו כשרים להעיד כשכפרה כת ראשונה, ונשותיהן גוססות. מהו דמיא כיון דקיי"ל רוב גוססים למיתה הו להו כאילו מתו ותפטר כת ראשונה דהא קיימא שניה, קמ"ל השתא מיהא לא שכוב ונמצא שלא היה שם בשעת כפירה אלא כת ראשונה בלבד, ולפיכך חייבין:

ו. נזק וחצי נזק. בחצי נזק צרוות דממונא הוא ולא קנסא. דאמרין בעדות של קנס אין חייבין: תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה. משום קרנא: ושאנס איש פלוני ופיתה את בתי. משום בושט ופגם דממונא הוא: ושהכני בני. הכאה שאין בה חבורה שאינו חייב עליה מיתה. וכיון דליכא מיתה איכא ממונא: ושהכל בי חברי ביוה"כ. ונקט לה, דאע"ג דענוש כרת חייב ממונא:

ז. שאני כהן. פטורין, שאין העדים חייבין אלא כשכפרו בדבר שיש בו תביעות

כן חלוצה, שאנס איש פלוני את בתו, ופתה את בתו, ושהכל בי בני, ושהכל בי חברי, ושהדליק גדישי בשבת, הרי אלו פטורין:

ח. משביע אני עליכם, אם לא תבואו ותעידוני שאמר איש פלוני לתן לי מאתים זוז ולא נתן לי, הרי אלו פטורים, שאין חייבין אלא על תביעת ממונא פפקדון:

ט. משביע אני עליכם, כשתדעון לי עדות שתבואו ותעידוני, הרי אלו פטורים, מפני שקדמה שבועה לעדות:

י. עמד בבית הקנסת ואמר, משביע

רבינו עובדיה מברטנורה

בשבועת הפקדון תחטא, מה שבועת הפקדון על תביעת ממונא שיש לו על חברו, אף שבועת העדות צריך שתהיה על תביעת ממונא שיש לו עליו, וזה שטוען שאמר איש פלוני ליתן לי מאתים זוז אינה תביעת ממונא שיש לו על חברו, שאפילו הוא כדבריו שאמר לו חברו שיתן לו מאתים זוז אין חברו חייב בו כלום בשביל אמירה זו:

ט. מפני שקדמה שבועה לעדות. ורחמנא אמר (ויקרא ה') ושמועה קול אלה והוא עד או ראה או ידע, שקדמה העדות לשבועה ולא שקדמה שבועה לעדות:

י. אם יודעים אתם לי עדות וכו' פטורין. דכתיב והוא עד, עד שייחד את עדיו:

יא. והם יודעים לו עדות עד מפי עד וכו' פטורים. שאם העידוהו לא היתה עדותן מועלת לו כלום:

יב. עד שישמעו מפי התובע, דכתיב (שם) אם

קובע לשני. אבל משנזקעו למעשר, אף על פי שהוציא את הראשון, אסור לאכל מהם עראי עד שיוציא את השני או את מעשר עני. **קלא** "לא חזבו להפריש מעשר שני בסוריא.

קלב מעשר שני נאכל לבעלי ולפנים מחומת ירושלים, שנאמר: ואכלת לפני ה' אלהיך במקום אשר יבחר וגו' (דברים יד, כג) ונוהג בפני הבית ושלא בפני הבית, אבל אינו נאכל בירושלים אלא בפני הבית, שנאמר: מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך (דברים יד, כג). מפי השמועה למדו, מה בכור אינו נאכל אלא בפני הבית, אף מעשר שני לא יאכל אלא בפני הבית.

קלג "בזמן הזה, אם רצה לפדות מעשר שני שנה מנה בפרוטה, לכתחלה, פודה ומשלוף הפרוטה לים הגדול: "אכל לשאר נהרות צריך לשחקה תחלה. יוכן אם חלל (פרש"י אשכנזי ח"ו פ"ו) מעשר שנה מנה על שנה פרוטה מפרות אחרות, הרי זה מחלל, ושורף את הפרות שחלל עליהם, כדי שלא יהיו תקלה לאחרים.

באר הגוף

ממכריות בכורות ד"ג ע"א וכמ"ש הכ"מ בשם הר"י קורקוס: מכאן עד סוף קל"ו הוא לשון הרמב"ם בפ"ב מהלכות מעשר שני: "משנה זבחים דף ק"ב ע"ב ומכות דף י"ז ע"א: ב ברי"ה שם דף י"ט ע"א: ז שם בשם הגאונים: ח סמ"ג מאה דפסחים דף כ"ח ע"א: ז הרמב"ם שם וטעמו דמחללין אף על פירות עין כ"מ שם ריש פ"ד: ח ד"ע: ט חוטפתא פ"ג דמ"ש: פ כן הוא ברמב"ם שם מהחוטפתא: צ כ"מ שם: ק וכתב בכ"מ דהכי אמרי' בירושלמי פ"ג הלכה ו': מכאן

מעות אלו. ינאם לא פרש, אלא הפריש מעות בלבד כנגד הפרות, דיו, ואינו צריך לפרש, ויצאו הפרות לחליו.

קלד "הפודה מעשר שני, מברך: אקב"ו על פדיון מעשר שני. ינאם חללן על פרות אחרות, מברך: על חלול מעשר שני. והפודה או מחלל מעשר שני של דמאי, "אינו צריך ברכה.

קלה "אין פודין מעשר שני אלא בכסף. וכן אם פדה מעשר שני שלו, שהוא מוסף חמש, לא יהיה החמש אלא כסף, כקרן. ואין פודה בכסף שאינו מטבע, אלא בכסף מפתח שיש עליו צורה או כתב; ואם פדה בלשון של כסף וכיצא בו, והוא הנקרא אסימון, לא עשה כלום. ואין פודין בפחות מפרוטה, מפני שהוא כפודה באסימון. ואין פודין במטבע שאינו יוצא באתו זמן ובאותו מקום. ואינו פודה במעות שאינם ברשותו. ואפשר שאין דברים אלו אמורים אלא בזמן שבית המקדש קים, אבל עכשו שאין מעשר שני נאכל, אין

קלז "הפודה מעשר שני קדם שיפרישנו, כגון שאמר: מעשר שני של פרות פדוי במעות אלו, לא אמר כלום, ולא קבע מעשר. אבל אם קבע ואמר: מעשר שהוא בצפון, או בדרום, מחלל על מעות אלו, הרי זה פדוי.

קמ מצות עשה להתודות לפני ה' אחר שמוציאין כל המתנות שבזרע הארץ, וזהו הנקרא ודוי מעשר. "ואין מתודין ודוי זה אלא אחר השנה שמפרישין בה מעשר עני.

קמא "אימתי מתודין, במנחה, ביום טוב האחרון של פסח של רביעית, ושביעית.

קמב "אין מתודין אלא ביום. וכל היום קשר לודוי המעשר. ובין בפני הבית בין שלא בפני הבית יחב לבצר ולהתודות. **קמוג** "לודוי זה נאמר בכל לשון.

באר הגוף

עד סוף ק"מ הוא לשון הרמב"ם שם (בפ"ד): ר משנה ז' פ"ד דמעשר שני וכו' יוסי: ש ירושלמי סוף פ"ק דדמאי: ת לטעמיה אויל דרשאי לעשות כן כדלעיל בסוף קל"ג: א משנה סוף פ"ק דדמאי מפרישין אותו ערום ופירש בירושלמי לומר שאינו צריך ברכה: ב משנה ב' פ"ק דמע"ש וכו' דף י"ד ע"א: ג ירושלמי פ"ד וכו' הכ"מ דר"ל דאפילו חלל על הרבה מטבעות שיש בכל אחת חצי פרוטה אינו מחולל כדון אסימון: ד שם במשנה ב': ה שם: ו ד"ע: ז חוטפתא בסוף פ"ג ואיתא ביומא דף נ"ה ע"ב ושב בתוספות: מכאן עד סוף הסימן הוא לשון הרמב"ם בפ"א: ח משנה ו' פ"ה דמע"ש ירושלמי שם: ט שם משנה ז': י משנה מגילה כ' ע"ב: כ טעמו כ' חכ"מ כיון שהוא חייב לבצר אפ"י שלא בפני הבית למה ימנע מלהתודות: י משנה סוטה דף ל"ב ע"א:

באר הגולה קט.

הלכות סכה סימן תרמ תרמא

פ שם בקריאת. צ שם בקריאת. ק קריאת שם.

עצמן לשוב לבתיהם בכל לילה לאכל בסכה, ^י ואף על גב דיש להקל, ^י מכל מקום המחמיר תבא עליו ברכה (בית יוסף בשם אורחות חיים): **ט.** ^י שומרי העיר ^י ביום, פטורים ביום וחיבים בלילה, שומרי העיר בלילה, פטורים בלילה וחיבים ביום: ^י שומרי גנות ופרדסים פטורים בין ביום ובין בלילה, ^י שאם יעשה השומר סכה ידע הגבול שיש לשומר מקום קבוע ויבא ויגבול במקום אחר. לפיכך אם היה שומר כרי של תבואה שיכול לשמר בלה במקום אחד, חייב לעשות סכה במקום ששומר: הגה ^י והעושין ^י יין אצל העובד כוכבים בסכות פטורים בין ביום ובין בלילה, דצריכים לשמר שלא יגעו העובדי כוכבים (הגהות מימוני פרק ז בשם סמ"ק וכל בו). ואם הוא בענין שאין צריך שמור, חזקין:

תרמא שאין מברכין שהחנינו על עשיית הסכה. ובו סעיף אה:

א. העושה סכה בין לעצמו בין לאחר, ^א אינו מברך על עשייתה, ^ב אבל שהחנינו היה ראוי לברך ^ג בשעושה אותה ^ד לעצמו, ^ה אלא שאינו מברכים על זמן שאינו אומרים

שגרי תשובה

אין הכותים מניחין לעשות סכה דפטורי ומהי כשה ואין צריך להניח בשביל זה עסקיו, עין שם. ועוד כתב אליה רבה דמבאר ברש"י דף כו דהולכי דרכים מלילה דפטורים מלילה, דאף בלילה הראשונה פטורים, עין שם:

י. ואם היינו מנח בחצר צריך לישב בסכה, מגן אברהם, עין שם: ^י ודוקא דבר שעושה אותו משנה לשנה, אבל שופר ומגלה שעושין אותו לזמן מנחם אינו מברך ששומר לשם מצוה, מרדכי, מגן אברהם:

באור הלכה

סכה הינו לעשות סכה (כן באר הפירוש מרים לדברי), ומה שכתב הרמ"א ואף על גב דיש להקל, הינו כיון שהגיע עת האכל ואין לו סכה, מכל מקום יחייבו לשוב לבתיהם, דפשיע, דהיה לו לעשות סכה איזה שעות מקום כשכא שם בתחלת הלילה, עין שם. והנה הגר"ו ודדד החיים העתימו דברי המגן אברהם דמה שאמרו וחיבין בלילה הינו לעשות סכה, אבל בבגדי ישיע וחי' אדם מצדדיו דברי הלבוש, דאם יצטרך לעשות סכה אם כן יעמל בה ור' הלילה או על כל פנים איזה שעות, וזה לא היה כעין תדורו, וכן הגאון ר"י עמדין כתב דמה שאמרו וחיבין בלילה הינו כשאפשר להם להשיגה בקלות, וכן משמע במאור הגר"א דמה שאמרו וחיבין בלילה, הינו כשאפשר סכה במקומו. אחר כך מצינו ברבנו מנחם (מבאר דברי הרמב"ם) שכתב בהדיא וזה לשונו, וחיבים בלילה, אם מגיעים למקום שיש שם סכה, אבל אם דרים בלילה במקום גוים שאין שם סכה, פטורים, עד כאן לשונו. וגם לשון רמ"א דחוק מאד לפי דברי המגן אברהם, לכן סתמתי במשנה ברורה בדעת הלבוש ונאחזרונים העומדים בשיתו. ומה שהקשה המגן אברהם על הלבוש, כפי מה שבאגרוהו מישב הלל, וכמו שכתבתי חיי' אדם והבגדי ישיע:

א * בשעושה אותה. ודוקא כשעשה אותה תוך שלשים לחג, אבל קדם שלשים, אף על פי ששכר ששעשה אותה לשם חג כמבאר סימן תלול, מכל מקום לא מקרי שעת עשיה לברך עליה זמן, עין שם:

ב * בעצמו. משמע דשעושה אותה לאחרים אינו יכול לברך שהחנינו ורק הפעל הבית בעצמו יברך שהחנינו, כמו שכתב המגן אברהם, ועין בפרי

מגדים. וזה דסתם הרמ"א לעיל בסימן תקפ"ב סיף ב דאפילו היכי שכתב יצא ומברך להוציא אפילו הכי יברך שהחנינו, התם הלא איני שמי שענין לא יצא עומד בעצדו לצאת בברכה התוקע התם אמרין דיוכל להוציא, דשומע כעונה והיו כאלו מברך לעצמו, מה שאין כן בזה שאינו מיר באפן זה, ואין הכי נמי דאם הפעל הבית עומד פה ומבקשו שיקבץ להוציא הכי נמי דמברך, כך העליתי מדברי הגר"א שם, אלא שכבר העלו האחרונים שם דאם יוכל לברך בעצמו אין כדאי שיוציאו בברכתו. ודע עוד, דמברך התוספות בדרך מו דבור המתחיל העושה סכה לעצמו משמע דלהכי לא יוכל לברך שהחנינו כשעושה בשביל אחר, מדסביח לה להאי תנא דאין מברך לעשות ורצתו לומר, ואם כן אין עשיה עקר המצוה, ועל כן אין מברך שהחנינו בשביל אחרים, ולפי זה במצוה שעשיה עקר המצוה, לדעת התוספות יוכל לברך שהחנינו גם כשעושה המצוה בשביל אחרים. ולשיתם יתא גם כן מה שהקשינו מסימן תקפ"א אדוקא, דהתם שמיעת השופר הוא עקר המצוה ולהכי יוכל לברך שהחנינו גם בשביל אחרים, מה שאין כן בסכה דעקר המצוה הוא הישיבה בסכה ולא העשיה:

ג * אלא שאינו מברך. ואם כן שהחנינו בעצמו מברך מרים אם שוב יברך זמן בשעת קדושה שכן יום טוב וכו', עין שם, וראיתי בברכי יוסף שנסתפק גם כן בזה והעלה לדעת התוספות והרא"ש ותר"י וכל בו ואחרות חיים לא יברך, אבל לדעת הרמב"ם והרשב"א ודעמיהו יברך, ומסיק כיון דספק פלגמא הוא לא יברך, דספק ברכות להקל ובמרי יעקב:

שער הצינו

סג. הגר"א: **ט** סד. מגן אברהם בשם הירושלמי: סה. ואפשר אם היא מקפת חומה ואין צורך לשמר רק דרך השער, הוי דינו ככרי של תבואה המבאר לקמה דצריך לעשות סכה במקום ההוא: ^י סו. מגן אברהם ושאר אחרונים:

א א. מגן אברהם בשם המרדכי: ב. גמרא: ג. ולפלא קצת שלא העתימו הרמב"ם וטור ושלחן ערוך דין זה, ואולי שסמכו על מה דנהיגין בזמננו לסדר בכל גזא כלוה אקסא: לח עמוד היומי: וז"ל איב חשון תשעו * יום ב ט חשון תשסב * יום ג כה חשון תשסו * יום ד כט אלול תשסא * יום ה א אלול תשסז * יום ו אב אלול תשסח

יעקב ובנוי דנחתו למצרים בין עם קשי גדל, ואשתבחו כלוהו זכאין. ובגין כך פתיב, לעולם (דף רטז ע"ב) יירשו ארץ דמתמן סליקו לירית ארעא קדישא.

ויחי יעקב בארץ מצרים, אמאי פרשתא דא סתימא. רבי יעקב אמר, בשעתא דמית יעקב, אסתימו עיניהון דישראל. רבי יהודה אמר, דכדין נחתו לגלותא, ואשתעבדו כהון.

רבי שמעון אמר, מה כתיב לעילא, וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ונחזו כה ויפרו וירבו מאד. וכתיב ויחי יעקב, דלא אתחזי לאפרשא בין דא לדא. מה אינון קיימי בתפנוקין דמלכין, וקבילו ענוגא וכסופין לגרמיהו. אוף יעקב גמי, קיים בתפנוקי מלכין, בענוגא וכסופא לגרמיה, לא אתפרש דא מן דא.

והכא אקרי ויחי. דהא כל יומיו לא אקרי ויחי, בגין דכל יומיו בצערא הו, בצערא אשתבחו, עליה כתיב, (א"ב ג) לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי וזבא רגז. כמר דנחת למצרים, אקרי ויחי. חמא לבריה מלכא, חמא לכל בנוי זכאין צדיקין, וכלוהו בתענוגי ותפנוקי עלמא, והוא יתיב ביניהון כחמר טב דתיב על דודייה, כדין אקרי ויחי יעקב. ולא פריש בין ויפרו וירבו מאד לוויחי יעקב, והכי אתחזי.

שבע עשרה שנה, מאי טעמא שבע עשרה שנה. אלא אמר רבי שמעון, כל יומיו דיעקב בצערא הו, בצערא אעבר לון בקדמיתא, כיון דחמא ליוסף, והנה קאים קמיה, כד יעקב מסתפל ביוסף, הנה אשתלים בנפשיה, כאילו חמא לאמיה דיוסף. דשפירו דיוסף דמי לשפירו דרחל.

תרגום לשון הוזהר

משום שכל ימיו היו בצער, בצער נמצאו, כתוב עליו (א"ב ג) לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי וזבא רגז. אתר שירד למצרים נקרא ויחי. ראה את בנו מלך, ראה את כל בניו צדיקים וכלם בתפנוקי ותענוגות העולם, והוא יושב ביניהם כיון טוב ששוקט על שמריו, ואז נקרא ויחי יעקב, ולא הפריד בין ויפרו וירבו מאד לבין ויחי יעקב, וקר ראי.

שבע עשרה שנה. מה הטעם שבע עשרה שנה? אלא אמר רבי שמעון, כל ימי יעקב היו בצער. בצער עבר אותם בהתחלה. כיון שראה את יוסף והנה עומד לפניו, כשיעקב מסתפל ביוסף, היה

והנה דמי בגרמיה כמה דלא אעבר עליה צערא כיומיו.

וכד יוסף אתפרש מניה, כדין אתקיים, לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי וזבא רגז. דדא קשיא ליה ליעקב מכל מה דעבר, ובזמנא דאתפרש יוסף מניה, מה כתיב, (בראשית לו) יוסף בן שבע עשרה שנה היה רועה וגו'. וכל יומיו דיעקב, לא הוה ליה צערא כהאי, והנה ככי כל יומא לאינון שבע עשרה שנה דיוסף.

מאי קאתיבו ליה, (בראשית מז) ויוסף ישית ידו על עיניו, הא לך שבע עשרה שנה אחרוני, בענוגין ותפנוקין והנאות וכסופין. הדא הוא דכתיב ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה וגו'. תנא, כל אינון שנין, שכינתא יקרא דקדשא כריף

תרגום לשון הוזהר

אותן שנים שכנית כבודו של הקדוש ברוך הוא נמצאה עמו, ולכן אלו נקראו חיים.

בא ראה, כתוב ותחי רוח יעקב אביהם. נראה היה שבתחלה מותה היתה אותה הרוח שלו ולא היה מתכונן לקבל רוח אחרת, שהרי רוח שלמעלה לא שורה בריקנות. אמר רבי יוסי, שכניה לא שורה אלא במקום שלם, ולא במקום חסר, ולא במקום פגום, ולא במקום עצוב, אלא במקום שהתכונן במקום שמהו, ולכן בכל אותן שנים שיוסף נפרד מאביו ויעקב היה עצוב, לא שרתה בו שכניה.

שנינו, אמר רבי אלעזר אמר רבי אבא, כתוב (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה. להוציא, שאין עבודת הקדוש ברוך הוא אלא

לית שכינתא שריא מגו עצבות, דכתיב (מלכים ב ג) ועתה קחו לי מנגן ויהי כנגן המנגן. מנגן מנגן תלת זימני אמאי בגין לאתערא רוחא משלימותא דכלא, דהוא רוח שלימא.

אמר רבי אבא, תמן תנינן, מארבע סטרין כלא אשתפת, וכל שרשין דעלאין ותתאין בהו אחידן. ותנא דא עייל ודא נפיק דא סתים ודא פריש, אתאחד חד בכתרתה, ואינון אבהן דכלא.

רבי שמעון אמר, (דברים י) רק באבותיך חשק ה', כתיב באבותיך, ממש חלמא, ומשמע דכתיב רק, רק ממש, ומאלין מתפרשין ומתאחדן כל שאר אחרינן, וסלקין שמא לאתעשרא.

תרגום לשון הווהר

מתוך חזון. שאמר רבי אלעזר, אין שכינה שורה מתוך עצבות, שכתוב (מלכים ב ג) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן. מנגן מנגן שלש פעמים לשם מה? כדי לעורר רוח משלמות הכל, שהוא רוח שלם.

אמר רבי אבא, שם שנינו, הכל נמצא מארבעה צדדים, וכל השרשים של העליונים והתחתונים בהם אחוים. ושנינו, זה נכנס וזה יוצא, זה סתום וזה מפרש, אחו אחד בחברו, והם אבות הכל.

רבי שמעון אמר, (דברים י) רק באבותיך חשק ה'. כתוב באבותיך, ממש שלשה, ומשמע שכתוב רק - רק ממש, ומאלה נפרדים ונאחזים כל שאר האחרים ועולים השם להתעשר.

שנינו, אמר רבי יוסי, מן היום שהתעלה רבי

צווחין לזן, ולא הו מתפרשן. שמעו חד קלא, עטרא דעטרין בקרין שריא, ומריה לבר.

עד דהוה יתיב, עבר חד גברא, אשגח בהו. אמר, לא קיים דא, הא דכתיב, (בראשית טו) וירד העיט על הפגרים וישב אותם אכרם. אמר רבי יהודה, והא עבידנא ולא אתפרשן. אהדר רישיה ההוא גברא ואמר, עד לא מריט דא רישיה דמריה, ועד לא גליש למטרוניתא. רהט אכתריה תלת מלין, ולא אמר ליה. חלש דעתיה דרבי יהודה.

יומא חד, אדמוך תחות אילנא, וחמא בחלמיה, ארבעה גרפין מתתקנן, וסליק רבי שמעון עליהו, וספר תורה עמיה. ולא שביק כל ספרי רזין עלאין ואגדתא, דלא סליק לזן בהדיה. וסליק להון (ס"א

תרגום לשון הווהר

עד שהיה יושב, עבר איש אחד, השגיח בהם ואמר, לא קים זה מה שכתוב (בראשית טו) וירד העיט על הפגרים וישב אתם אכרם. אמר רבי יהודה, והרי עשינו ולא התפרדו. החזיר ראשו אותו האיש ואמר, עדן לא מרט זה ראשו של אדוניו ועדן לא הקריח את הגבירה. רץ אחריי שלשה מילין ולא אמר לו. חלשה דעתו של רבי יהודה.

יום אחד נרדם תחת עץ וראה בחלמו ארבע כנפים מתקנות ועולה עליהן רבי שמעון וספר תורה עמו, ולא השאיר כל ספרי הסודות העליונים ואגדה שלא העלה אותם עמו, והעלה אותם (והעלה אותם) לרקייע, וראה שהוא מתכסה מהעצים ולא התגלה.

סודות ומי ידע אותם. לעמוד הבא

☐ נְחֻמֵּי

ב ט במה יזכה-נער את-ארחו לשמור

באמרתך לעבדך: ^{טו} יבאוני רחמיך ואחיה כִּי־תִוְרַתְךָ שִׁעֲשִׁיעַ: ^{טז} יִבְשׁוּ זדים כִּי־שָׁקַר עֲוֹנוֹנִי אֲנִי אֲשִׁים בִּפְקֻדֶיךָ: ^{טז} יִשׁוּבוּ לִי יִרְאִיךָ וְיִדְּעוּ וְיִדְּעִי עֲדֻתְךָ: ^{טז} יִהְיֶה לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶיךָ לִמְעַן לֹא אֲבוֹשׁ:

כ ^{טז} כָּל־תֵּה לְחִשּׁוֹעַתְךָ נִפְשִׁי לְדַכְּרֶךָ יִחְלָתִי: ^{טז} כָּל־יָדַי עֲנִי לְאִמְרָתְךָ לֵאמֹר מִתִּי תִּתְחַמְנִי: ^{טז} כִּי־הֵייתִי כְנָאד בְּקִטְוֹר חֻקֶיךָ לֹא שָׁכַחְתִּי: ^{טז} כִּי־מִי־עֲבַדְךָ מִתִּי תַעֲשֶׂה כְרֹדְפִי מִשְׁפָּט: ^{טז} כִּי־יִלְכִי וְזִים יִשְׁחָתוּ אֲשֶׁר לֹא כְתוּרְתְךָ: ^{טז} כִּי־לִמְצוֹתֶיךָ אֲמוּנָה שָׁקַר וְרִדְפוֹנִי עֲזָרְנִי: ^{טז} כִּי־מִעַט כְּלוֹנִי בְּאֶרֶץ וְאֲנִי לֹא־עֲצוּבֹתִי פִקְדֶיךָ: ^{טז} כִּי־בְחִסְדֶּךָ חֲנִי וְאֲשַׁמְרָה עֲדוֹת פִּיךָ:

ד ^{טז} לְעוֹלָם יִהְיֶה דְכָרְךָ נֶגֶב בְּשָׁמַיִם: ^{טז} לְדֹר וָדֹר אֲמוּנָתְךָ כּוֹנֶנֶת אֶרֶץ וּתְעַמּוֹד: ^{טז} לְמִשְׁפָּטֶיךָ עָמְדוּ הַיּוֹם כִּי הִכַל עֲבָדֶיךָ: ^{טז} לִי לִי־לִי תוֹרַתְךָ שִׁעֲשִׁיעַ אֲזִי אֲבָדְתִּי בְּעֵינַי: ^{טז} לְעוֹלָם לֹא־אֲשַׁבֵּחַ פְּקוּדֶיךָ כִּי כָם חֵייתִנִּי: ^{טז} לֹךְ־אֲנִי הוֹשִׁיעֵנִי כִּי פִקְוֶיךָ דִּרְשָׁתִּי: ^{טז} לִי קוֹו רְשָׁעִים לִאֲבֹדְנִי עֲדֻתְךָ אֲתַבּוּנִי: ^{טז} לְכָל־תַּכְלֶה רְאִיתִי קֶץ רַחֲמֶה מִצּוֹתְךָ מֵאֹד:

כו לחודש יום רביעי

מ ^{טז} מִה־אֶהְבֵּתִי תוֹרַתְךָ כִּי־חַיִּים הִיא שִׁיחִתִּי: ^{טז} מֵאִיבִי תִּחַמְכֵּנִי מִצּוֹתְךָ

כ ^{טז} כִּי לְעוֹלָם הִיא־לִי: ^{טז} צַד מִכָּל־מַלְמַדִּי הַשְׁכַּלְתִּי כִּי עֲדֻתְךָ שִׁיחָה לִי: ^{טז} מִזִּקְנִים אֲתַבּוּנִי כִּי פִקְוֶיךָ נִצְרָתִי: ^{טז} מִכָּל־אֶרֶץ רָע כָּל־אֲתִי רִגְלִי לִמְעַן אֲשַׁמֵּר דְּכָרְךָ: ^{טז} כִּי־מִמִּשְׁפָּטֶיךָ לֹא־סָרְתִי כִּי־אֵתָה הוֹרַתִּי: ^{טז} כִּי־מִה־נִּמְלָצוּ לְחַכִּי אֲמַרְתָּ מִדְּבַשׁ לִפִּי: ^{טז} כִּי־מִפְקוּדֶיךָ אֲתַבּוּנִי עַל־כֵּן שָׁנֵאתִי אֶל־כָּל־אֶרֶץ שָׁקַר:

ג ^{טז} גִּר־לְרִגְלִי דְכָרְךָ וְאִזְכֹּר לְנִתְיָבְתִּי: ^{טז} כִּי־נִשְׁבַּעְתִּי וְאֶקְיָמָה לְשֹׁמֵר מִשְׁפָּטִי עֲדָךְ: ^{טז} כִּי־נִעֲנִיתִי עַד־מֵאֹד יִהְיֶה חֲנִי כְדֻכְךָ: ^{טז} כִּי־נִדְּבֹת פִּי רָצָה־גַּא יִהְיֶה וּמִשְׁפָּטֶיךָ לְמַדְנִי: ^{טז} כִּי־נִפְשִׁי בְּכַפִּי תָמִיד וְתוֹרַתְךָ לֹא שָׁכַחְתִּי: ^{טז} כִּי־נִתְנוּ רְשָׁעִים פֶּחַ לִי וּמִפְקוּדֶיךָ לֹא תַעֲשִׂיתִי: ^{טז} כִּי־נִתְלִיתִי עֲדֻתְךָ לְעוֹלָם כִּי־שִׁשּׁוֹן לִבִּי הִמָּה: ^{טז} כִּי־נָטִיתִי לִבִּי לַעֲשׂוֹת חֻקֶיךָ לְעוֹלָם עֲקֹב:

ד ^{טז} סַעֲפִים שָׁנֵאתִי וְתוֹרַתְךָ אֶהְבֵּתִי: ^{טז} סִתְרִי וּמִגְנִי אֵתָה לְדַכְּרֶךָ יִחְלָתִי: ^{טז} סוֹרוֹ־מִמֶּנִּי מְרִיעִים וְאֶצְרָה מִצּוֹת אֱלֹהִי: ^{טז} סִמְכֵנִי בְּאִמְרָתְךָ וְאֶחֱיָה וְאֶל־תִּבְיָשְׁנִי מִשְׁכְּרִי: ^{טז} סִעַדְנִי וְאִשְׁעָה וְאִשְׁעָה בְּחֻקֶיךָ תָּמִיד: ^{טז} סִלִּית כִּי־שִׁשּׁוֹנִים מִתְקַדֵּי כִּי־שָׁקַר תִּרְמִיתִם: ^{טז} סִיט סִגִּים הִשְׁבַּח כִּי־רִשְׁעִי־אֶרֶץ לָכֵן אֶהְבֵּתִי עֲדֻתְךָ: ^{טז} סִמֵּר מִפְחָדְךָ בְּשָׁרִי וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ יִרְאֵתִי:

ע ^{טז} עֲשִׂיתִי מִשְׁפָּט וְצֶדֶק כִּי־תִנְחַנִּי לַעֲשֹׂקִי: ^{טז} קָבַב עָרֹב עֲבָדְךָ לְטוֹב אֶל־יַעֲשִׂקְנִי וְזִים: ^{טז} קָבַב עֵינֵי כָּל־יִשְׁוֹעַתְךָ וְלֹאֲמַנְתָּ עֲדָךְ: ^{טז} קָבַב עֵשָׂה עִם־עֲבָדְךָ כְּחִסְדְּךָ וְחֻקֶיךָ לְמַדְנִי: ^{טז} קָבַב עֲבָדְךָ־אֲנִי הַכִּינִי וְאִדְעָה עֲדֻתְךָ: ^{טז} קָבַב עֵת לַעֲשׂוֹת לִי־הִנֵּה הִפְרוּ תוֹרַתְךָ: ^{טז} קָבַב עַל־כֵּן אֶהְבֵּתִי מִצּוֹתֶיךָ מִזֶּהֱב וּמִפֶּז: ^{טז} קָבַב עַל־כֵּן אֶל־כָּל־פְּקוּדֵי כָל־יִשְׁרָתִי כִּי־אֶרֶץ שָׁקַר שָׁנֵאתִי:

פ ^{טז} פִּלְאוֹת עֲדֻתְךָ עַל־כֵּן נִצְרָתִם נִפְשִׁי: ^{טז} קַל פֶּתַח דְּכָרְךָ לֵאמֹר מִכֵּין פְּתִיִים: ^{טז} קָלָא פִי־פַעֲרָתִי וְאֶשְׁאַפָּה כִּי לְמִצּוֹתֶיךָ יִאָּבְדִּי: ^{טז} קָלָב פִּנְה־אֵלִי וְחֲנִי כְּמִשְׁפָּט לֹאֲהִבִּי שִׁמְךָ: ^{טז} קָלָב פַּעֲמֵי הַכּוֹן בְּאִמְרָתְךָ וְאֶל־תִּשְׁלֹט־כִּי כָל־אֲנוֹן: ^{טז} קָלָב פִּדְנִי מִעֲשָׂק אָדָם וְאֶשְׁמָרָה פִּקְוֶיךָ: ^{טז} קָלָב פִּנְיָה הָאֵר עֲבַדְךָ וְלִמְדִנִּי אֶת־חֻקֶיךָ: ^{טז} קָלָב פִּלְגִי־מִיָּם יִרְדּוּ עֵינַי עַל־לֹא־שִׁמְרוֹ תוֹרַתְךָ:

צ ^{טז} קָלָב צִדִּיק אֵתָה יִהְיֶה וְיִשָּׁר מִשְׁפָּטֶיךָ: ^{טז} קָלָב צוֹיֵת צֶדֶק עֲדֻתְךָ וְאִמּוּנָה מֵאֹד: ^{טז} קָלָב צִמְתַּנִּי קִנְאָתִי כִּי־שָׁכַחוּ דְכָרְךָ צָרִי: ^{טז} קָמָ צְרוּפָה אִמְרָתְךָ מֵאֹד וְעֲבָדְךָ אֶהְבָּה: ^{טז} קָמָא צִעִיר אֲנִכִּי וְנִבְזָה פִקְוֶיךָ לֹא שָׁכַחְתִּי: ^{טז} קָמָב עֲדָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרַתְךָ אֲמַת: ^{טז} קָמָב צֶר־וּמִצּוֹק מִצְּאוֹנִי מִצּוֹתֶיךָ שִׁעֲשִׁיעַ:

ק ^{טז} קָמָב צֶדֶק עֲדֻתְךָ לְעוֹלָם הַכִּינִי וְאֶחֱיָה:

ק ^{טז} קָמָב קָרָאתִי כָּל־לֵב עֲנִי יִהְיֶה חֻקֶיךָ אֶצְרָה: ^{טז} קָמָב קָרָאתֶיךָ הוֹשִׁיעֵנִי וְאֶשְׁמָרָה עֲדֻתְךָ: ^{טז} קָמָב קָרָמְתִּי בְּנִשְׁפָּה וְאִשְׁוָעָה לְדַכְּרֶךָ לְדַכְּרֶךָ יִחְלָתִי: ^{טז} קָמָב קָרָמוּ עֵינֵי אֲשַׁמְרוֹת לְשִׁיחָה בְּאִמְרָתְךָ: ^{טז} קָמָב קוֹלִי שִׁמְעָה כְּחִסְדְּךָ יִהְיֶה כְּמִשְׁפָּטֶיךָ חֲנִי: ^{טז} קָמָב קָרְבוּ רִדְפֵי וְזִמָּה מִתּוֹרַתְךָ רַחֲמוּ: ^{טז} קָמָב קָרְבוּ אֵתָה יִהְיֶה וְכָל־מִצּוֹתֶיךָ אֲמַת: ^{טז} קָמָב קָרְבוּ יִדְעֵתִי מִעֲדֻתְךָ כִּי לְעוֹלָם יִסְדָּתִם:

ר ^{טז} קָמָב רָאֵה־עֲנִי וְחִלָּצֵנִי כִּי־תוֹרַתְךָ לֹא שָׁכַחְתִּי: ^{טז} קָמָב רִיבָה רִיבִי וּגְאֻלָּתִי לְאִמְרָתְךָ חֲנִי: ^{טז} קָמָב רַחֲמוּ מִרְשָׁעִים יִשְׁוָעָה כִּי־חֻקֶיךָ לֹא דִרְשׁוּ: ^{טז} קָמָב רַחֲמֶיךָ רַבִּים יִהְיֶה כְּמִשְׁפָּטֶיךָ חֲנִי: ^{טז} קָמָב רַבִּים רִדְפִי וְצָרִי מִעֲדֻתְךָ לֹא נָטִיתִי: ^{טז} קָמָב רְאִיתִי בְּגָדִים וְאֶת־קִטְטָה אֲשֶׁר אִמְרָתְךָ לֹא שָׁמְרוּ: ^{טז} קָמָב רָאֵה כִּי־פִקְוֶיךָ אֶהְבֵּתִי יִהְיֶה כְּחִסְדְּךָ חֲנִי: ^{טז} קָמָב רֹאש־דְּכָרְךָ אֲמַת וְלְעוֹלָם כִּי־מִשְׁפָּט עֲדָךְ:

ש ^{טז} קָמָב שָׁרִים רִדְפוֹנִי חֲנִים וּמִדְּכָרְךָ פֶּתַח לִבִּי: ^{טז} קָמָב שֶׁשׁ אֲנִכִּי עַל־אִמְרָתְךָ כְּמוֹצֵא שֶׁלֵּל רָב: ^{טז} קָמָב שָׁקַר שָׁנֵאתִי וְאֶתְעַבָּה תוֹרַתְךָ אֶהְבֵּתִי: ^{טז} קָמָב שָׁבַע בְּיוֹם הַלִּלְתְּךָ עַל מִשְׁפָּטִי

לקוטי

מה זמן

מזרח"ר

נה

דבור, כמו שכתוב (שיר השירים ה): נפשי יצאה בדבור; הינו בחינות תפלה, כמו שכתוב (איוב יח): מורף נפשו באפו (א). בכפי - הינו בחינות מחאת הברכה, על ידיה: וְתוֹרַתְךָ לֹא שִׁכַּחְתִּי - ראשיתבות שלו, גימטריא שלש היות ושלש אלקים, הינו המתקת הדינים. גם עקר השכחה הוא ממוחין דקטנות, מבחינות אלקים, וכשמתמקד את אלקים בכפי, על ידיה: וְתוֹרַתְךָ לֹא שִׁכַּחְתִּי. וזה פירוש (תהלים א): כי בי חשק ואפלטנו. כי בי גימטריא מ"ב (הקדמת התקונים ז), הינו שלש פעמים יד גימטריא מ"ב, שנתגלה החשק שכלב בידים, וזה בחינות מחאת כפים, על ידיה: ואפלטנו - בחינות המתקת הדינים. גם על ידי מחאת כף מכלל המחלקת, כי כל המחלקת נמשכים מבחינת קרח על אהרן, שהם בחינת שמאל וימין (א), ועל ידי מחאת כף נכללים שמאל בימין וימין בשמאל, ונעשים אחדות. וזה פירוש (תהלים צ): האירו ברכיו תכל ראתה. תכל זה בחינות מחאת כפים, כי ימין זה ע"ב, ושמאל זה ר"ו, ועל ידי שכללים זה ביה, נעשה שני פעמים ר"ו, גימטריא תכל, כי גם ע"ב, שהוא ימין, יש בו שלש פעמים ע"ב, גימטריא ר"ו, ושלש פעמים ע"ב, זה בחינת בהן גדול ובהן הדין וסגן הדין. ועל ידי שנתראה תכל, הינו מחאת הכפים, על ידיה האירו ברכיו - נתתן המחלקת הנקרא ברכ, כמו שכתוב (זכריה ט): ויצא ברכך חצו; וחי לשון מחלקת, כמו שכתוב (בראשית טז): וישטמהו בעלי חצים; ותרגמו: בעלי פלגותא. וזה פירוש (תהלים טו): כל העמים תקעו כף, לשון התחברות, כי שני פעמים ע"ב ר"ו, גימטריא תקעו:

(לחיות קדם השתקתתי תורה זאת מבחינת יד הקדושה, כתבתי מתחלה קצת מענין זה בעצמי, כפי מה ששמעתי, ולחיות קצת דברים מבארים שם קצת יותר, על פי העתקתי מסיב, ונשים כאחד טובים. וזהו):

ענין הכאת כף אל כף בעת התפלה: כתוב ב"פריע"חיים" (בשער חזרת עמדה פ"א בסוף): שלו הייתי ונפרגני (איוב טו) - של"ו גימטריא ג' היות וג' אלהים. וראשיתבות של: וישם לך שלום, גימטריא של"ו, והינו שג' פעמים היות ממתיק ג' אלקים. כי יש ג' ידים: יד הגדולה ויד החזקה ויד הרמה, והן: יד ימין הוא יד הגדולה; יד השמאל - יד החזקה; ועל ידי חבוקת הידים נעשה יד הרמה. ועל פי כשפפה כף אל כף ומחבר הידים בתפלה, נמתקין הדינים, כי יד הוא בחינת היות, יד אותיות וד' אותיות, ועל ידי ג' הדינים, שהוא ג' היות, נמתקין הג' אלקים, שהם הדינים היוצאים מהגזון, שהוא גימטריא ג' אלקים. והוא סגלה לזכרון, כמו שכתוב (תהלים סט): נפשי ככפי תמיד. נפשי, הינו בחינת תפלה, כמו שכתוב: נפשי יצאה בדבור; ככפי תמיד, הינו כשפפה כף אל כף בשעת התפלה, על ידיה: וְתוֹרַתְךָ לֹא שִׁכַּחְתִּי; כי השכחה הוא מחין דקטנות, בחינת אלקים, וכשמתמקד הדינים כנ"ל, אזי הוא במחין דגדלות, ואין לו שכחה. ועל פי וְתוֹרַתְךָ לֹא שִׁכַּחְתִּי - ראשיתבות שלו, והינו על ידי שממתיק ג' אלקים בג' היות כנ"ל, אין לו שכחה. וזה דיקא בשעת התפלה, כי אז יודע אם הוא במחין דקטנות או דגדלות, כי הדבור הוא התגלות המחין, כמו שכתוב (משל ב): מפיו דעת וקבועה:

ועל ידיה נודפך מוח, הינו מחשבתו. וזה פירוש (בראשית טו): וראיתיה לזכר ברית עולם. וראיתיה - על ידי בחינות ארץ ישראל, על ידיה נתעורר ונתתן ברית עולם, בחינות תפלה, ח"י ברכאן דצלותא, צדיק חי עלמין:

[כל זה הענין, מתחלת סימן מ"ד עד כאן, מחבר יחד. וכן שמענו רב דברים אלו בדורש אחד, אך בכתיבתו הקדושה חלקם קצת. וכן היה דרכו כמה פעמים, ולא ידעתי מעמו]:

מה

לשון רבנו זכרנו לברכה

מחאת כפים בתפלה - כי על ידיה נתעוררים בחינת כנפים, שמשם בא הדבור, כמו שכתוב (חלקה ט): ובעל כנפים יגיד דבר; וכתוב (חלקה ט): ויד אדם מתחת כנפיהם. נמצא, שעל ידי שאדם נתעורר בידים שלו, אזי (הנפנים) נתעוררים, הינו כנפי ראה, שמשם נתהוה הדבור. אבל עדן צריכו להכין ולתקן פה לקבל את הדבור בתוכו, ועל ידי שמפה כף אל כף, על ידיה נתהוה הפה. כי בכל יד - חמשה אצבעות, והכפות האדורות, יד ימין ביד שמאל, הינו חמשה פעמים חמשה, כ"ה (גימטריא עשרים) וחמשה; והכפות יד שמאל ביד ימין חמשה פעמים חמשה, גימטריא גס"ב (עשרים וחמשה); שני פעמים כ"ה (עשרים וחמשה), גימטריא חמשים. זה בחינות חמשים פעמים יציאת מצרים שגזר בתורה, כי על ידי בחינות יובל יצאו מגלות מצרים (וזה שמונת דף טו), ועקר גלות מצרים, שהיה הדבור בגלות, ובשכיל זה היה משה כבד פה, ועל ידי גאלה נתהוה בחינת פה. נמצא, שעל ידי חמשים שערי בינה נתהוה הפה. וזה בחינת (שמות ד): מי שם פה לאדם - מי דיקא. נמצא, שעל ידי מחאת כף, חמשה אצבעות ימין בחמשה שפד שמאל וחמשה שפד שמאל בחמשה שפד ימין, נתהוה בחינת מי, שעל ידיה נתהוה פה, כמו שכתוב: מי שם פה לאדם. והפה מקבל הדבורים מהכנפי ראה, כמו שכתוב: ובעל כנפים יגיד דבר; וכנפים נתעוררים בהתעוררות ידי אדם, כמו שכתוב: ויד אדם מתחת כנפיהם. וכל זה אנו רואים בחוש, שהידים הם כנף כנפי ראה. ובשכיל זה אמרו הפוסקים: גשבר הגף סמוך לגוף - טרפה (זהו דעה ס"ג), כי בודאי נקב על ידיה הראה:

מו

לשון רבנו זכרנו לברכה

מחאת כף בשעת התפלה, זה בחינות נתינת המטה בין צפון לדרום (א). כי מטה, הינו בחינות זווה, בחינות תפלה (תקן י, ו' תיקן טו), וצפון ודרום זה בחינות ידים. וזה שהתפלל אבא בגמין (ברכות ה), שהיה תפלתו סמוך למטהו, הינו שלא יהיה הפרש בין התפלה לזווה. גם על ידי מחאת כף נמתקים הדינים. כי יש שלש היות, שהם בחינת שלש ידים: יד הגדולה, יד החזקה, יד הרמה. ויד ימין זה יד הגדולה, ויד שמאל זה יד החזקה, ובשעת הכאה, שנתחברים יחד, זה בחינת יד רמה. והדבורים היוצאים, הם יוצאים מהגזון, גימטריא שלש פעמים אלקים, והם נמתקים על ידי שלש היות. וזה פירוש (תהלים קט): נפשי ככפי תמיד וכו', נפשי, זה בחינות

(א) ברכות ה ע"ב. (ב) עין ברכות ה ע"ב שמונת פסוק זה לענין תפלה. (ג) וזהו בראשית דף יז ע"א, ובתקון ל.

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְבוֹת מִשְׁאֲוִמָתָן הַלְבָּה ד

לְקוֹמֵי הַלְבוֹת

בְּתַקוּנָּו, אֶף-עַל-פִּיכֶן, אֶפְלוּ אִם יִכְתֹּב אֶלְךָ פְּרָשִׁיּוֹת וְיִכְרֹךְ עֲצָמוֹ בְּהֶם מֵרָאשׁוֹ וְעַד סוּפוֹ - אֵינּוּ מְקִים מִצְוֹת תַּפְלִין, כִּי אִי אֶפְשָׁר לָקִים מִצְוֹת תַּפְלִין עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה בָתִּים שֶׁל עוֹר וְנִכְנִים הַפְּרָשִׁיּוֹת לְתוֹכָן וְיִתְפָּרֵם בְּגִידֵין דִּיקָא וְיִתְקַנֵּם בְּרָצוּעוֹת וְכו', וְיִנְיָהֶם עַל הַיָּד וְעַל הָרָאשׁ בְּמִקוֹמָם הָרָאשׁ דִּיקָא, וְאִזּוּ דִּיקָא קִים מִצְוֹת תַּפְלִין, נִמְצָא, כֹּל זְמַן שֶׁלֹּא תִּגִּיעַ הַמִּצְוָה אֶל הָאֲחִירִית וְהַסּוּף דְּהִינּוּ הַגָּמֵר עַל-פִּי דִּין הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה - אֵינָה מִצְוָה כָּלָל. וְכֵן בְּמִצְוֹת צִיצִית אֶפְלוּ אִם יִכְרֹךְ עֲצָמוֹ בְּטִלִּית שֶׁכֻּלָּה תִּכְלֵת אֵינּוּ יוֹצֵא יְדֵי צִיצִית עַד שֶׁיִּתְלַה הַצִּיצִית בְּכַנְפֵי הַטִּלִּית. וְכֵן בְּמִצְוֹת מְזוּזָה אֶפְלוּ הַבֵּית מִלֵּא סְפָרִים אֵינּוּ יוֹצֵא בָּזָה עַד שֶׁיִּקְבַּע הַמְּזוּזָה אֶצֶל הַפֶּתַח, וְכִיּוֹצֵא בָּזָה בְּכָל הַמִּצְוֹת. כִּי כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה יֵשׁ לָהּ שְׁעוּרִים וּגְבוּלִים כִּפִּי דִּין תּוֹרַתָּנוּ הַקְדוּשָׁה, שֶׁצָּרִיכִין לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ בְּתַקוּנָּה זֶה דִּיקָא כִּפִּי הַנִּמְסָר לָנוּ מִפִּי מֹשֶׁה רַבְּנוּ, עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם, אֲשֶׁר דִּיקָא אִם מְקִימִים אוֹתָהּ בְּתַקוּנָּה כְּמוֹ שֶׁנִּמְסָר לָנוּ, אִזּוּ כוֹזֵכִין לְהַמְשִׁיךְ הָאוֹר הַנִּמְשָׁךְ עַל-יְדֵי כָּל מִצְוָה לְהַמְשִׁיךְ אוֹתוֹ מִ'רָאשִׁית' וְעַד 'אַחֲרִית', מֵרִישׁ כָּל דְּרָגִין עַד סוּף כָּל דְּרָגִין, עַד שֶׁיִּהְיֶה נִכְלָל זֶה הָעוֹלָם בְּשִׁרְשׁוֹ בְּבַחֲנִית 'סוּף מַעֲשֶׂה בְּמַחֲשָׁבָה תִּחְלָה', שֶׁזֶּהוּ בַּחֲנִית תִּכְלִית עֲבוּדַת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, שֶׁזֶּהוּ בַּחֲנִית הַשְּׂגָחָה שְׁלֵמָה בְּרָצוֹא וְשׁוֹב כִּנ"ל:

יד. וְזֶה בַּחֲנִית מַחְלָקַת קֶרֶח שְׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל (בַּמִּדְבָּר רַבּוּ יח, ג) שֶׁמַּחְלָקָתוֹ הִיָּה שְׂשָׁאל: "טִלִּית שֶׁכֻּלָּה תִּכְלֵת חִיָּבָה בְּצִיצִית? אָמַר לוֹ הֵן, הַתְּחִיל מִשְׁחָק עָלַיו: מַה טִּלִּית שֶׁל מִין אַחֵר חוּט אֶחָד שֶׁל תִּכְלֵת פּוֹטְרָה, קָל וְחִמְרָה" וְכו'. וְכֵן שָׁאֵל: "בֵּית מִלֵּא סְפָרִים חִיָּב בְּמְזוּזָה" וְכו'. הֵינּוּ כִּנ"ל, כִּי קֶרֶח כִּפִּי בַּעֲקָר, וּבִאֲמַת חֶלֶק עַל הַתּוֹרָה כֻּלָּה, וְלֹא רָצָה לְהֶאֱמִין שֶׁיְּכַוְּלִין לְהַמְשִׁיךְ הַשְּׂגָחָתוֹ וְחֵיתוֹ עָלֵינוּ עַל-יְדֵי קִיּוּם הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, כִּי נָפַל בְּכַפִּירַת הַפּוֹפְרִים שְׁאוּמְרִים שְׂאִי אֶפְשָׁר חֹס וְשְׁלוֹם שֶׁיָּבוֹא הַשְּׂגָחָתוֹ בְּעֲצָמוֹ עָלֵינוּ כִּנ"ל. וְעַל-כֵּן עָשָׂה לִיצְנֹת מִפְּרִטֵי הַמִּצְוֹת, כִּי בְּכִלְלִיּוֹת הַמִּצְוֹת 'כּוֹלִין לוֹמַר אֵיזָה טַעַם שֶׁל שְׁטוּת וְהִכָּל שֶׁל הַמַּחֲקָרִים וְהַפּוֹפְרִים, [כְּמוֹ שֶׁנִּמְצָא גַם עַכְשָׁ שְׁאוּמְרִים טַעַמִּים שֶׁל הִכָּל עַל הַמִּצְוֹת וְכַמְבָּאֵר בְּמִקוֹם אַחֵר (ס"ז מוֹהֲר"ן סִימָן תיא), כִּי הֵם אֵינֶם רוֹצִים לְהֶאֱמִין שֶׁהַמִּצְוֹת הֵם אֲחֵדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ וְעַל יָדָם נִכְלָלִין בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכָל מִצְוָה וּמִצְוָה הוֹלֵכֶת וְעוֹלָה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת עַד אֵין סוּף וְאֵין תִּכְלִית], אֲבָל בְּפִרְטֵי דִּינֵי הַמִּצְוָה מִזֶּה שֶׁנִּיָּהֶם קָהוֹת וְאֵינֶם יְכוּלִּים לְמַצֵּא בָּהֶם טַעַם, וְעַל-כֵּן בִּאֲמַת מִתְלוּצָצִים מִדְּבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ ו"ל וְכּוֹפְרִים בְּכָל הַתּוֹרָה, וּבִיּוֹתָר בְּתוֹרָה שֶׁכֻּלָּה פֶּה, וְאֵין צָרִיכִין לְהֶאֱרִיךְ בַּגִּנּוּת דַּעְתָּם הָרָעָה.

פסיקתת קרח
וכו כל
הפופרים -
ליצנות
בפירטי
המצוות
דיקא

וְעַל-כֵּן קֶרֶח שֶׁנִּפְלַל לְכַפִּירוֹת אֵלוּ, כִּי כִפֹּר בַּעֲקָר, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל (וירושלמי סנהדרין פ"ק י' ה'לכה א), עַל-כֵּן הַתְּלוּצָץ מִפְּרִטֵי הַמִּצְוֹת, כִּי הוּא אֵינּוּ מֵאֲמִין שֶׁיֵּשׁ סוּדוֹת נוֹרָאִים בְּהַמִּצְוֹת, אֲשֶׁר עַל-פִּי אֵלוּ הַסּוּדוֹת שֶׁהַמִּצְוֹת נּוֹגְעִים לְמָקוֹם שֶׁנּוֹגְעִים, עַל-כֵּן צָרִיכִים לָקִים הַמִּצְוֹת בְּדֶרֶךְ זֶה דִּיקָא, כְּמוֹ שֶׁצָּנֵה מֹשֶׁה רַבְּנוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם, בְּפִרְטִיּוֹת, לְתַלּוֹת הַצִּיצִית עַל כַּנְפֵי הַבְּגָד דִּיקָא, וְכָל זְמַן שֶׁאֵינּוּ תוֹלָה אוֹתָם בְּכַנְפֵי הַבְּגָד אֶפְלוּ אִם יִתְלַה אוֹתָם לִפְנֵי עֵינֵינוּ תָּמִיד, וְאֶפְלוּ אִם יִכְרֹךְ עֲצָמוֹ בְּהַצִּיצִית מֵרָאשׁוֹ וְעַד רַגְלוֹ אוֹ יִלְבַּשׁ טִלִּית שֶׁכֻּלָּה תִּכְלֵת, אֵינּוּ יוֹצֵא בָּזָה [מִצְוֹת] צִיצִית כָּלָל, אֲדַרְבָּא, הוּא כּוֹפֵר וּמַחְרֹף וּמַגְדֵּף אֶת תּוֹרַת מֹשֶׁה. כִּי "כָּל אֲמַרַת אֱלֹהֵי צִרְוֶפָה" (משלי ל, ח), בַּחֲנִית (תהלים יב, ז): "אֲמַרְוֹת ה' אֲמַרְוֹת טְהוֹרוֹת... מִזֶּקֶק שִׁבְעָתִים", וְכָל הַמִּצְוֹת צְרוּפִים וּמְזֻקָּקִים מֵאֲתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁצָּרִיכִין לָקִימָם בְּאֶפֶן זֶה דִּיקָא כִּפִּי דְּבָרֵי תּוֹרַתָּנוּ הַקְדוּשָׁה. וְעַל-כֵּן קֶרֶח שֶׁכֻּפֵּר בָּזָה, עַל-כֵּן שָׁאֵל: "טִלִּית שֶׁכֻּלָּה תִּכְלֵת חִיָּבָה בְּצִיצִית" וְכו', וְשָׁחַק מִזֶּה, בְּמַה שְׁחוּט אֶחָד שֶׁל תִּכְלֵת פּוֹטֵר כָּל הַטִּלִּית, וְטִלִּית שֶׁכֻּלָּה תִּכְלֵת חִיָּבָה בְּצִיצִית, כִּי לֹא הֶאֱמִין שֶׁהַמִּצְוֹת מְקַשְּׂרִין כָּל הָעוֹלָמוֹת מִ'רָאשִׁית' וְעַד 'אַחֲרִית', עַד שֶׁמַּעֲלִין וְכוֹלְלִין ה'אַחֲרִית' בְּ'רָאשִׁית', אֲשֶׁר בְּשִׁבְלִי זֶה צָרִיכִין לָקִים הַמִּצְוָה מֵרָאשׁוֹ וְעַד סוּף כִּפִּי דִּינָהּ וּפְרִטָּהּ בְּשִׁלְמוֹת, עַד שֶׁיִּגִּיעַ עַל-יְדֵי הַמִּצְוָה אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ עָלֵינוּ בְּבַחֲנִית הַשְּׂגָחָה שְׁלֵמָה, שֶׁיִּהְיֶה נִכְלָל הָעוֹלָם בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּהוּ בַּחֲנִית כִּלְלִית ה'אַחֲרִית' בְּ'רָאשִׁית' כִּנ"ל:

ו (נַעֲרִין צָרִיכִין לְבָאֵר עֵינָן זֶה שֶׁל קֶרֶח יוֹתֵר, וְהֵבֵן הַיִּטֵּב).

טו. וְעַל-כֵּן אֵין הַמִּצְוָה נִקְרָאת אֶלָּא עַל מִי שֶׁגּוֹמְרָהּ, כִּי דִיקָא בֵּיעַת הַגָּמֵר אִזּוּ כוֹזֵכִין לַפַּעַל פְּעָלָתוֹ בְּשִׁלְמוֹת לְכָלָל בּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְזֶהוּ בְּכִלְלִיּוֹת וּבְפִרְטִיּוֹת בְּכָל אֶדָם, וְכֵן בְּכִלְלִיּוֹת הָעוֹלָם, כִּי כָּל אֶדָם, אֶפְלוּ בְּשִׂאוֹכָה לַעֲשׂוֹת מִצְוָה וּזְכוּה לְגִמְרָה בְּשִׁלְמוֹת - עֲדִין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לִישׁוּעָתוֹ תָּמִיד שִׂיזְכֶּה לְאַחֲרִית טוֹב, "כִּי טוֹב אַחֲרִית דְּבָר מִרָאשִׁיתוֹ" (קהלת ז, ח), וְכִמוֹ שְׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל (אבות ב, ד): "אֵל תֵּאֱמִין בְּעֶצְמְךָ עַד יוֹם מוֹתְךָ, וְכִשְׂאוֹכָה בְּאַחֲרִיתוֹ לְבִלּוֹת יָמֶיךָ בְּטוֹב הָאֲמִתִּי, אִזּוּ אֲשֶׁר לוֹ. וְעַל-כֵּן אָנוּ רוֹאִין שֶׁהִרְבֵּה הַתְּחִילוֹת בְּעֲבוּדַת ה', אֲבָל עֲזִירִין אֲנוֹן שֶׁזָּכוּ לְהִגִּיעַ לְמַעְלָתָם, וְנִמְצָאִים רַבִּים שֶׁנּוֹפְלִים מִעֲבוּדָתָם.

וְאַתָּה עַל-פִּי שְׁבוּדָאֵי בְּקִדְשָׁה אֵין שׁוּם דְּבָר שֶׁבִּקְדָּשָׁה נֶאֱבָד לְעוֹלָם, וְכָל מַה שֶׁעָשָׂה בְּהַתְּחִלַּת עֲבוּדָתוֹ, כָּל דְּבוּר דְּקִדְשָׁה שֶׁצָּא מִפִּיו, וְכָל תְּנוּעָה קִלָּה שֶׁעָשָׂה בְּעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ - בּוּדָאֵי אֵינּוּ נֶאֱבָד לְעוֹלָם,

הפעל דבר
מתורת צדק
שהאדם
קרוב לזכר
לשערי
הקדש

קרח לא
האמין
שהמצוות
מקשרין
העולמות
מראשית
ועד 'אחרית'

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְבוּת מִשְׁאֵל וּמִתֵּן הַלְבָה ד

לְקוּמֵי הַלְבוּת

12

לְהַתְחַזֵּק מֵאֵד מֵאֵד בְּעִבּוּדוֹתֵי יִתְבָּרָךְ, וְכָל אֶחָד צָרִיךְ לְהַתְחַזֵּק מֵאֵד לְגִמְרָה מֵהַתְחִיל בְּעִבּוּדוֹתֵי יִתְבָּרָךְ, וְאִם הַתְחִיל - יִגְמֹר, וְאִם לֹא הַתְחִיל עֲדֵין יִתְחִיל וְיִגְמֹר.

וְסוֹף כָּל סוֹף לֹא יִשְׁאָר לוֹ כִּי אִם דְּבָרִים כְּאֵלֶּה, הֵינּוּ דְּבָרִים שֶׁבְּקִדְּשָׁה שְׁנָכָה לַעֲשׂוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי אֵין מְלִיזִין לוֹ לְאָדָם לֹא כִסֵּף וְלֹא זָהָב וְלֹא אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמִגְדָּלוֹת אֲלֵא תוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּלִבָּד (אָבוֹת ו, ט), אֶף-עַל-פִּי-כֵן לְזִכּוֹת לְמָה שֶׁצָּרִיךְ כָּל אֶחָד לְזִכּוֹת, אִי אִפְשָׁר לְזִכּוֹת עַד שֶׁיִּגְמֹר עִבּוּדוֹתוֹ בְּשִׁלְמוֹת, דִּהְיִנוּ שִׁנְיָה לַעֲבֹד אֶת הָשֵׁם יִתְבָּרָךְ כָּל יְמֵי חַיָּיו עַד הַסּוֹף. וְעַל-כֵּן וְרַאֲיוֹן בַּחוּשׁ, שֶׁהַבַּעַל דְּבָר מִתְגַּבֵּר עֲצֻמוֹ מֵאֵד מֵאֵד בַּעַת שֶׁהָאָדָם סוֹמֵךְ וְקָרוֹב לְכִנּוּס לְשַׁעֲרֵי הַקִּדְּשָׁה, כִּמְבָאָר בְּזֶה בְּאֵרִיכוֹת בְּדִבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל בְּמִקְוֶה אַחֵר

(בְּלִקוּטֵי תַנְגָּא סִימָן בַּח):

טו. וְכֵן בְּכָל־לִיּוֹת הָעוֹלָם, כִּי עֲתָה בְּדוֹרוֹת הַלָּלוּ שֶׁהֵם עֲקֻבוֹת מִשְׁחָא, עֲתָה הוּא בַּחֲנִינָה 'אַחֲרִית' בַּחֲנִינָה 'אַחֲרִית הַיָּמִים', שֶׁעַל זֶה הַתְּנַבָּא מִשָּׁה רַבְּנוּ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, בְּתוֹרַתְנוּ הַקִּדְּשָׁה (דְּבָרִים ד, ל): "בְּצֹר לָךְ וּמִצְאוּךָ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים הָאֵלֶּה" וְכו'. וּבְשִׁבְלֵי זֶה הַתְּגָרָה עֲצֻמוֹ הַבַּעַל דְּבָר עֲתָה מֵאֵד מֵאֵד בִּישְׁרָאֵל, וְרַבִּים מִבְּנֵי פְרִיעֵי עֲמֻנָה נִכְשְׁלוּ וְנִפְּלוּ וְנִתְּעוּ עַל-יְדֵי תַּאוּתָּהֶם הַרְעוֹת לְכַפִּירוֹת וְאַפְסִיקוֹרְסוֹת גְּדוֹל וּפְקָרוֹ עַל לְגִמְרָה, וְלֹא דִי לְהֵם בְּזֶה, כִּי אִם גַּם מְסַלְקִים הַבִּשְׁת מַעַל פְּנֵיהֶם, וְאוֹמְרִים שֶׁכֵּף רָאוּי לְהַתְּנַגֵּחַ - לְגַלֵּחַ אֶת הַזָּקֵן וְהַפְּאוֹת וְלִלְבֹּשׁ בְּמַלְבוּשֵׁי הַעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, וְלִלְמֹד לְשׁוֹנוֹת וְחֻמְכוֹת חִיצוֹנִיּוֹת וְכו' וְכו' רַחֲמָנָא לְצַלֵּן. וְגַם הָאֲנָשִׁים הַכְּשָׁרִים קָצֵת - הַרְחֻקִּים מִקֵּם וּמִדְּרָכֵיהֶם, גַּם כֵּן נִפְּלוּ בְּטַרְדַּת הַפְּרִנְסָה, וְנִפְּרִים מִן הַתּוֹרָה וְעִבּוּדָהּ תַּמָּה, וְזַעֲרִירִין אֲנוּן שִׁיחֵיו שׁוֹקְדִים עַל דְּלִתֵּי הַתּוֹרָה וְהָעִבּוּדָה כִּמּוֹ הַדּוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים. וְכָל זֶה מִחֻמְתָּה שֶׁהוּא סוֹמֵךְ אֶל הַסּוֹף וְהַגְּמָר, כִּי אֲנוּ עֲתָה סוֹמְכִים אֶל הַקֵּץ מֵאֵד, וּבּוֹדָאֵי לֹא יִתְמַקֵּה עוֹד הַרְבֵּה לְבָא.

סִימָן לְפָנֶיךָ מִתְּפִשֻׁת הַמִּנְיָה עַל הַעֲבֹדָה

יז. וְהַעֲקָר הָעֲצָה הוּא אֲמוּנָה, כִּי כְּשֶׁמֵּאֲמִינִים בְּאֲמַת בַּהֲשֵׁם יִתְבָּרָךְ וּבַהֲשִׁגְחָתוֹ בְּפִרְטִיּוֹת - אֵין צָרִיכִין לְרַאֲג עַל פְּרִנְסָה. וְגַם בּוֹדָאֵי לֹא יִפֹּל מִשּׁוֹם דְּבָר שֶׁבַּעוֹלָם, כִּי אֲדַרְבָּא, עַל-יְדֵי הַנְּפִילָה יִתְחַזֵּק יוֹתֵר, כִּי לְמָה נִפֹּל בְּדַעְתּוֹ? הוּא רַק מִחֻמְתָּה שִׁיּוּדַע בַּעֲצֻמוֹ שֶׁפִּגְם אֵינָה פִּגְם אוֹ עֲבֹר, חֹס וְשְׁלוֹם, אֵינָה עֲבָרָה גְּמוּרָה, אִם כֵּן בְּזֶה בַּעֲצֻמוֹ רָאוּי שִׁיתְחַזֵּק אֶת עֲצֻמוֹ, כִּי מֵאַחֵר שִׁיּוּדַע עַל כָּל פְּנִים שֶׁמְקַלְקֵלִין עַל-יְדֵי עֲבָרָה וּפּוֹגְמִין בְּעוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים, אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ אֲמוּנָה, וְכִשְׂשֵׁי לוֹ אֲמוּנָה - יֵשׁ לוֹ תְּקוּהָ עֲדֵין לְעוֹלָם, כִּי "כָּל מִצְוָתָךְ אֲמוּנָה" (תְּהִלִּים קיט, סח), כִּי כָּל זְמַן שִׂישׁ לוֹ אֲמוּנָה - יֵשׁ לוֹ תְּקוּהָ לְעוֹלָם. וְכִמּוֹ שֶׁאֲמַר רַבְּנוּ ז"ל לְאַחֵד שֶׁנִּפֹּל בְּדַעְתּוֹ מֵאֵד, עֲנָה וְאָמַר לוֹ: "אִם אַתָּה מֵאֲמִין שֶׁיִּכְוִלִין לְקַלְקֵל תַּאֲמִין שֶׁיִּכְוִלִין לְתַקֵּן" (לְקוּטֵי תַנְגָּא סִימָן קיב), וְכַבֵּר מְבָאָר בְּדִבְרֵינוּ אֲלֵפִים פְּעָמִים שֶׁ"אֵין שׁוֹם יָאוֹשׁ עוֹלָם כָּל־ל" (לְקוּטֵי תַנְגָּא סִימָן עח).

דְּשִׁמְאֻמִּים בְּחִי וּבַהֲשִׁגְחָתוֹ בְּפִרְטִיּוֹת - אֵין לְדַאֲג עַל פְּרִנְסָה

יח. וְהַעֲקָר הוּא הָאֲמוּנָה כְּנ"ל, כִּי כְּשִׂישׁ לוֹ אֲמוּנָה בַּהֲשִׁגְחָתוֹ יִתְבָּרָךְ בְּשִׁלְמוֹת, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה רְצוּא וְשׁוֹב, בַּחֲנִינָה כְּלָלִית ה'אַחֲרִית' בְּרִאשִׁית' כְּנ"ל, עַל-יְדֵי זֹכֶה לְהִגִּיעַ לְאַחֲרִית טוֹב, בַּבַּחֲנִינָה 'כִּי אַחֲרִית לְאִישׁ שְׁלוֹם', כִּי עַל-יְדֵי אֲמוּנָה שֶׁלְמָה יִדְלַג וְיִקְפֹּץ עַל כָּל הַמִּנְיָנוֹת וְהַחֲסוֹת וְהַפְּתוּיִים וְהַדְּחִיּוֹת וְהַלִּישׁוֹת הַדַּעַת, שֶׁהִיצָר הָרַע וְהַלִּישׁוֹת וְרָצִים לְהַפִּילוֹ, כְּאֵלוֹ אֵין לוֹ עוֹד שׁוֹם תְּקוּהָ עֲדֵין, כִּי עַל-יְדֵי אֲמוּנָה עוֹבְרִים וּמִדְּלָגִים עַל הַכָּל, כִּי הוּא מֵאֲמִין שֶׁהֵם יִתְבָּרָךְ רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן אֱלֹהֵי הָרַשׁוֹנִים וְהָאֲחֻרִּינִים, וְהוּא יִתְבָּרָךְ בּוֹחֵר בְּעִבּוּדַת מִשָּׁה רַבְּנוּ וְעִבּוּדַת הָאָבוֹת וְכָל הַצְּדִיקִים הַגְּדוֹלִים הַנּוֹרָאִים, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן הוּא מִשְׁתַּעֲשֵׂע וּמִקְבֵּל תַּעֲנוּג גַּם מִעִבּוּדָה קֵלָה שֶׁל הַפְּחוּת שֶׁבְּפָחוּתִים שֶׁבִּישְׁרָאֵל, אֲפֵלוּ רָשָׁעִים וּבַעֲלֵי עֲבֻרוֹת וּפּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, כָּל זְמַן שֶׁשֵּׁם 'יִשְׂרָאֵל' נִקְרָא עֲלֵיהֶם, דִּהְיִנוּ שִׂישׁ לְהֵם אֲמוּנָה, עֲדֵין הוּא יִתְבָּרָךְ מְקַבֵּל תַּעֲנוּג וְהַתְּפָאֲרוֹת מִקֵּם מִכָּל תְּנוּעָה קֵלָה כְּעִלְמָא שְׁעוֹשִׁין לְפַעֲמִים בְּתַפְלָה אוֹ בְּאִיזָה מִצְוָה, כִּמְבָאָר בְּכִמְהָ מְקוֹמוֹת, כְּגוֹן בְּהַתּוֹרָה וְ"וַיְהִי הֵם מְרִיקִים שִׁקְיָהֶם" (בְּסִימָן יז) וּבִשְׁאָרֵי מְקוֹמוֹת.

עַל-יְדֵי אֲמוּנָה שֶׁלְמָה יִדְלַג וְיִקְפֹּץ עַל כָּל הַמִּנְיָנוֹת

כִּי הַצְּדִיקִים וְהַגְּדוֹלִים בְּמַעֲלָה, נִגְדֵי הָרָשָׁעִים וְהַקְּטָנִים בְּמַעֲלָה, הֵם בַּבַּחֲנִינָה 'רִאשִׁית' וְ'אַחֲרִית', כִּי הַצְּדִיקִים הֵם בַּבַּחֲנִינָה 'רִישׁ כָּל דְּרָגִין', וְהַקְּטָנִים וְהַרְחֻקִּים מִהֵשֵׁם

הַצְּדִיקִים חֹס רִישׁ כָּל דְּרָגִין וְהַקְּטָנִים בַּבַּחֲנִינָה 'סוֹף כָּל דְּרָגִין'

סִימָן לְפָנֶיךָ צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְהַתְחִיל וּלְגַמֵּר אֶת עִבּוּדוֹתוֹ

הבחור יהיה כאן, ושלח גם-כן את
הבחור עוד למרחוק יותר מאתים
פרסאות.

וזה המלך השלישי רץ גם-כן לשם
(דמיט לוק את תיבת-הארץ), ובא לשם, והגידו
לו שדבר יש כאן שני הנ"ל - והשיב:
אף-על-פי-כן, כי יש לו דבר שבדאי
יפעול. והעולם לא היו יודעים כלל
מפני מה היא נתרצה לאלו יותר
מאחרים. ובא גם השלישי והגיד
שירו בסמנים מבהקים יותר, והראה
הכתב עם ציור המקומות. ונבהלה
מאד; אף לא יכלה לעשות דבר,
מחמת שגם הראשון נראה שזהו,
ואחר-כך השני. על-כן אמרה שלא

תאמין עד שביאו לה כתב ידה
בעצמו.

אחר-כך נתישב בדעתו הבחור
הנ"ל: עד מתי יהיו משלחין אותו
בכל פעם להלן יותר? על-כן ישב
עצמו שהוא בעצמו יניח עצמו לילך
לשם, אולי יפעול הוא. והיה הולך
וסובב עד שבא לשם, ואמר שהוא יש
לו דבר וכו', ובא והגיד שירו, ונתן
עוד יותר ויותר סימנים מבהקים,
והזכיר אותה שלמד עמה בחדר אחד
וכיוצא בזה, וספר לה הכל, שהוא
שלח המלכים הנ"ל, וששמן הכתב
באילו, וכל מה שעבר עליו. אבל היא
לא השגיחה כלל על-זה

(בדאי גם

און דער דריטער מלך האט אויך פארשיקט דעם
בחור נאך ווייטער צוויי הונדערט מייל.

און דער דריטער איז אויך גיגאנען אהין. און
איז אהין גיקומען. האט מען אים גיגאנט אז סע
איז שוין דא דא די צוויי (דמיט די צוויי מלכים הנ"ל) האט
ער גיגנעפערט. פון דעסט וועגן פארט. ווארין ער
האט אזוי אזאך וואס ער וועט ברויז פועלן. און
די וועלט האט גאר נישט גיוואוסט. פארוואס זי וויל
די דאזיגע בעסער איידער אנדערע. און דער
דריטער איז אויך אנגיקומען און האט גיגאנט זיין
שיר מיט ווייטער וואוילע סימנים בעסערע סימנים
פון די ערשטע. און ער האט גיוויזן דאס כתב
(דמיט וואס ער האט זיך אליין נאך גיגאלט די ערשטע) מיט די
אלע ערשטע אויס גיגאלט. איז זי ווייטער נבהל
גיגוארשן (במלך דערשלאן און פארטומלט) גאר זי האט
שוין נישט גיקענט טאן קיין שום זאך. מחמת אויף
דעם ערשטן האט זי זיך אויך גימיינט. אז דאס
איז ער אליין. און נאך דעם אויף דעם אנדערין
איבער דעם האט זי גיגאנט אז זי וועט שוין נישט

הראשונים, המלכים הנ"ל, אמרו איך עשמים על מה שאין בידם
הקבא, ולהכיר אותו - בודאי אי אפשר,
כי כבר עבר זמן רב; ולא רצתה
להשיג עוד על סימנים כלל עד
שביאו לה הכתב. כי גם על הראשון
סברה שזהו בודאי, וכן על השני וכו',
על-כן לא רצתה וכו', כנ"ל. ונתישב
הבחור שפאן אי אפשר לעשות
שהיות כלל, ונתישב לשוב ולחזור
למקומו, אל המדבר שהיה בו, ושם
יכלה ימי חייו. והיה הולך וסובב
להגיע למדבר הנ"ל, והגיע לשם, אל
המדבר הנ"ל. בתוך כל הנ"ל עברו
בין כך ובין כך כמה שנים, ונסכם
אצל הבחור הנ"ל שישב שם במדבר

ניס מעגלעך. ווארן עס איז שוין אוועק גיגאנען
א לאנגע צייט. און זי האט שוין נישט גיוואלט קוקן
אויף קיין שום סימנים. ביז מע וועט איר ברענגען
דאס כתב פון איר האנט אליין. ווארין אויף דעם
ערשטן האט זי זיך אויך גימיינט אז דאס איז ער
בודאי. און אזוי אויף דעם אנדערין וכו' איבער
דעם האט זי שוין נישט גיוואלט קיין שום סימנים
וכו' כנ"ל.

און דער בחור (דמיט דעם בערגרס וון) האט זיך מיישב
גיווען. ער קאן דא קיין שוהות נישט מאכן (במלך
ער קאן דא נישט וועטן. ווארין סאפער וועט מען גיוואר אז ער איז דא
וועט אים דער קיסר הריגען כנ"ל) האט ער זיך מיישב גיווען
ער וועט זיך ווידער אום עקערין צו זיין ארט אין
דער מדבר אריין וואס ער איז פריי דארט גיווען.
און דארט וועט ער איבער לעבן ווייטע יארין. און
ער איז גיגאנען און גיגאנען כדי ער זאל קומען
צו דער מדבר. און ער איז אהין גיקומען צו דער
מדבר הנ"ל. דערווייל ווי דאס האט זיך אלץ
גיטאן דערווייל וענען אוועק גיגאנען ווייטער
אסאך יארין און ביי דעם בחור איז גיגליבן אין

ויכלה שם ימי חייו; כפי מה שערך
בדעתו חיות האדם בעולם הזה -
נחקר בדעתו שטוב לבלות כאן מספר
ימיו. וישב שם ואכל וכו' כנ"ל.

ועל הים היה רוצח. והרוצח שמע
שנמצא פת-תאר כזו בעולם, וחשב
לתפסה; אף שהוא לא היה צריך
אותה, כי היה סריס - אף חשק
לתפסה כדי למכרה לאיזה מלך, וינח
בעדה הון רב. והתחיל להשתדל בזה.
והרוצח הוא מפקר, והפקיר עצמו:
אם יפעול - יפעול, ואם לאו - לאו,
וימה יפסיד? כי הוא מפקר, בדרך
הרוצח. והלך הרוצח וקנה סחורות

דער דיעה אז ער זאל דארט אוועק ויצין אין דער
מדבר און ער זאל דארט איבער לעבן ווייטע
יארין. וועדליג ווי ער האט אפ גישאצט דאס
גאנצע לעבן פון דעם מענשן אויף דער וועלט.
איז ביי אים אפ גיקלערט גיווארין אין זיין דעה.
אז סע איז גוט דא אין דער מדבר איבער צו לעבן
ווייטע יארין און ער איז דארט גיוועטן אין האט
גיגעטן פון די פירות וכו' כנ"ל.

און אויף דעם ים איז גיווען א רוצח. און דער
רוצח האט גיהערט אז סע גיפנט זיך אזוי א פת
תואר אויף דער וועלט האט ער גיוואלט זי אויף
חאפין. כאטש ער האט זי נישט גיגאפט. ווארין
ער איז גיווען א סריס. גאר ער האט גיוואלט זי
חאפין כדי ער זאל זי פארקויפן צו איין מלך וועט
ער פאר איר נעמען ווייטער אסאך געלט און דער
רוצח האט אנגיהויבן זיך צו פארען אין דער זאך
(דמיט ער זאל זי קענען אויפמאכן) און א רוצח איז זיך א
מופקר. האט ער זיך מפקיר גיווען וועט ער
פועלן פועלן. און נישט. וואס וועט ער דא
אינשעטעלן. ווארין ער איז זיך א מופקר אזוי ווי

רבות מאד מאד, רבוי מפלג מאד. גם עשה צפרים של זהב, והיו נעשים באמנות שנדמה שהם חיים ממש (נאטרליזם). גם עשה שבילים של זהב, והיו הצפרים עומדים על השבילים; וזה היה בעצמו נדמה לחדוש, שהצפרים עומדים על שבילים - ואין השבילים נשברים, כי היו צפורים גדולים (על כן היה חדוש). גם עשה בתחבולות שנדמה שהם מנגנים, ואחת היתה מפה ומקשקשת פלשונית שקורין 'איקנאקט', ואחת היתה מצלצלת בפיה שקורין 'גישוישט'יט', ואחת היתה מזמרת - והכל היה בתחבולות, שהיו בני אדם עומדים שם בתוך חדר שהיה על

הספינה מאחורי הצפרים, ועשו כל הנ"ל אותן הבני אדם, ונדמה שהצפרים בעצמן מנגנים, כי היו עשויים עם 'דראטין' באמנות עד שנדמה שהם בעצמן עושין כל הנ"ל. ונסע הרוצח עם כל הנ"ל למדינה שהיתה שם בת הקיסר הנ"ל, ובא אל העיר שהיתה שם, ועמד עם ספינתו בים, ושלשל האנקירש ועכבה, שקורין 'איאנקירט' ודמה עצמו לסוחר גדול, והיו נכנסים ובאים שם לקנות אצלו סחורות רבות יקרות, ועמד שם איזה זמן, רבע שנה ויותר, והיו נושאים ממנו סחורות יפות שקנו אצלו. וחשקה גם בת הקיסר לקנות סחורה ממנו, ושלחה אליו שישא

סחורה אצלה, ושלח לה שאינו צריך לזה, לשאת סחורה לבית הקונה, אף-על-פי שהיא בת הקיסר, ומי שצריך סחורה - יבוא אצלו; ולסוחר אין מי ששכריח אותו על זה. וישבה עצמה בת הקיסר שתלך אצלו. ודרכה היה כשהלכה בשוק היתה תולה מכסה על פניה, כדי שלא יסתכלו בה, כי יוכלו בני אדם לפל וכו' מחמת יפיה כנ"ל, על-כן היתה מכסה פניה כנ"ל. והלכה בת הקיסר וכסתה את פניה, ולקחה גם רעוטיה עמה, וחיל שקורין 'וואך', הלך אחריה. ובאתה אל הסוחר הנ"ל (היה הרצח שנדמה לסוחר), ונקנתה שם סחורות אצלו

והלכה לה. ואמר לה הסוחר: אם תבוא עוד הפעם - ארצה לך עוד דברים נפים מזה, שהם נפלאים מאד; ושבתי לביתה. שוב פעם אחרת באתה ונקנתה, והלכה לה. ועמד שם (הרצח הנ"ל) איזה זמן; בתוך כך נעשית (הבת הקיסר הנ"ל) רגילה אצלו, נכנסת ויוצאת. פעם אחת באתה אצלו, והלך ופתח לה החדר שהיו עומדים שם הצפרים של זהב וכו', וראתה שהוא חדוש נפלא. ורצו גם האחרים, הזנו החיל - לבקש, ואמר: לאו לאו, זה איני מראה לשים אדם, רק אליך שאתה בת הקיסר, אכל לאחרים איני רוצה כלל; ונבקשה היא בעצמה. והלך גם הוא אל החדר,

דער שטייגער איז פון א רוצח. און דער רוצח איז גינאנגען. און האט אנגיקויפט זייער אסאך סחורות. משה פיל. און ער האט גימאכט גילדינע פיגליך. און זיי זענען גימאכט גינאורין מיט מלאכות אז מהאט גיימינג זיי לעבן זיי זענען גיווען נאטירליך פונקט אזוי ווי גילדינע פיגליך. ווידער האט ער גימאכט גילדינע זאנגען. און די פיגיל זענען גישטאנען אויף די זאנגען און דאס אליין איז גיווען א חידוש. וואס די פיגיל שטייען אויף די זאנגען און די זאנגען ווערן גיט צוגראכט. ווארין סע גיווען גרויסע פיגיל. און ער האט ווידער גימאכט מלאכות אז סע האט זיך גימאכט אז די פיגיל שפילן און איינע האט גיקנאקט און איינע האט גישוישט'שט. און איינע האט גיזונגען. און דאס איז אלץ גיווען מיט תחבולות. ווארין מענטשן זענען דארטן גישטאנען אין א חדר וואס סע איז גיווען אויף דער שיף און די מענטשן זענען דארט

גישטאנען אונטער די פיגיל און די מענטשן האבן דאס אלץ גיסאן. און סע האט זיך גימאכט אז די פיגיל אליין שפילן. ווארין זיי זענען גימאכט גינאורין מיט דראטן מיט מלאכות האט זיך גימאכט אז די פיגיל אליין טוען דאס אלץ. און דער רוצח איז גינאנגען מיט דעם אלימען דער מדינה וואס די בת הקיסר הנ"ל איז דארט גיווען. און ער איז גיקומען צו דער שטאט וואס זי איז דארט גיווען. און ער האט זיך אנדער גישטעלט מיט זיין שיף אין ים און האט די שיף גיאנקערט. און ער האט זיך גימאכט פאר איין גרויסן סוחר. פלעגט מען אריין גיין צו אים מאל ביי אים קויפט סחורות טייערע. און ער איז דארט גישטאנען א צייט א פערטל יאר און ווייטער. און מהאט אלץ גיטראגן זייער שיינע סחורות וואס מהאט ביי אים גיקויפט. האט די בת הקיסר אויך חשק גיהאט ביי אים צו קויפן סחורה. האט זי צו אים גישיקט. אז ער זאל צו איר טראגן סחורה.

האט ער צו איר אפגישיקט. ער באדארף דאס גיט אז ער זאל טראגן סחורה צום קונה אין שטוב אריין. כאטשע זי איז א קיסר'ס טאכטער. ווער סע באדארף סחורה זאל צו אים קומען. און א סוחר קען קיינער גיט גייטן דרייף. האט זיך די בת הקיסר מיישב גיווען זי וועט צו אים גיין. און איר סדר איז גיווען ווען זי פלעגט גיין אין מארק. פלעגט זי זיך פאר הענגען דאס פנים. כדי מאל אויף איר גיט קוקן. ווארין מענטשן וועלן קענען אנדער פאלין און חלשות בלייבן וכו' מהמת איר שיינקייט כנ"ל. איז די בת הקיסר גינאנגען. און האט זיך דאס פנים פארהאנגען. און זי האט מיט זיך גינאמען אירע פאנעס. און א וואך איז איר נאך גינאנגען. און זי איז גיקומען צום דעם סוחר (דמיט צו דעם רוצח וואס ער האט זיך פארשטעלט פאר א סוחר) און זי האט ביי אים גיקויפט סחורות. און זי איז דארט ארויפ גינאנגען. האט ער איר גינאנגט (דמיט דער רוצח דער סוחר) אז דו וועסט נאך אפאל קומען וועל איך דיר ווייזן נאך

שענערע זאכן דערפון זייער וואוילע זאכן און זי האט זיך אומגיקערט אהיים. דערנאך איז זי ווידער אפאל גיקומען און האט גיקויפט ביי אים סחורה און איז ווידער אהיים גינאנגען. און דער רוצח איז דארט גישטאנען א צייט. דערווייל איז די בת הקיסר שוין גינאויגט גינאורין ביי אים צו זיין. זיין זי פלעגט אפט צו אים אריין צו גיין. אפאל איז זי צו אים גיקומען. איז ער גינאנגען און האט איר אויף גיעפנט דאס חדר וואס דארט זענען גישטאנען די גילדינע פיגיל וכו' האט זי גיווען סע איז זייער א ווילד חידוש. און די איבריגע מענטשן וואס זענען מיט איר גיווען (דמיט די וואך וכו') האבן אויך גינאולט אריין גיין אין דעם חדר. האט ער גיקומען. גיין גיין. דאס ווייז איך גיט קיין שום מענטשן נאר דיר. ווייל דו ביסט דעם קיסר'ס טאכטער. אבער פאר אנדערע וויל איך דאס גאר גיט ווייזן. איז זי אליין אהין אריין גינאנגען. איז ער אויך אריין גינאנגען אין דעם חדר אריין. און ער האט פארשלאסן די טיר. און לעמוד הבא

שְׂבוּדָאֵי מִלְחָמוֹת גְּדוֹלוֹת יִתְעוֹרְרוּ
עַל מְדִינָה הַזֹּאת.
ב. כָּאֵב הָרָאשׁ בָּא עַל-זֶה שְׁמַעְזוּ פָּנָיו
כְּנֹגֵד זֶרַע דְּדוֹר הַמָּלָךְ.

אות פ

פחד

א. בְּשַׁעָה שְׂבָא פַּחַד עַל רִשְׁעוֹ, בִּידוּעַ
שְׁבִיזָה הַשַּׁעָה הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
נִתֵּן לַצַּדִּיק תַּאֲוָתוֹ.

ב. עַל-יְדֵי פַּחַד בָּא מְכָשׁוּל.

ג. עַל-יְדֵי בִטְחוֹן תִּגְצַל מִפַּחַד.

ד. סִגְלָה לְבִטָּל אֶת הַפַּחַד: לְזִכֹּר
אֲבֹרָהּם אֲבִינוּ.

ה. בַּעֲדָקָה תִּבְטֵל אֶת הַפַּחַד.

ו. סִגְלָה לְבִטָּל אֶת הַפַּחַד: שְׁתֹּאמַר:
יְהי' צָבָאוֹת.

ז. עַל-יְדֵי הַפַּחַד נִתְבַּטֵּל הַגָּאֹה.

ח. פַּחַד מְכַחֵשׁ כְּחוֹ שֶׁל אָדָם.

ט. בְּרִיעַת אֵין לוֹ לְהַתְפַּחֵד מִפְּנֵי קוֹל
בְּעָלְמָא.

י. מֵאֵן דְּמַבְעֵת, אֶף-עַל-גַּב דְּאִיהוּ לֹא
חַזִי - מְזִלָה חַזִי. וְחֻקָּתוֹ: יִדְלַג
מִדְּכַתָּה אֲרַבְּעָה גְרָמִידִי, אוֹ לִיקָרִי
קָרִיאת שְׁמַע, אוֹ יֹאמַר: "עֲזִי דְבִי
טַבְּחָא וְכוּ'".

יא. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פַּחַדִּים יִזְמַר זְמַר שֶׁל
שְׁמֻחָה.

יב. עַל-יְדֵי שְׁתַּצִּיר שֵׁם 'אֱלֹקִים' לִנְגִיד
עֵינָיו, יִלְכוּ הַפַּחַדִּים מִמָּו.

יג. מִי שֶׁאֵבֵל מִמּוֹן יִשְׂרָאֵל, פַּחַדִּים
בָּאִין עָלָיו.

יד. מִי שֶׁאִינוּ נִזְהָר בְּכַרְפַּת הַהֶהָרִין
תַּחֲלָה וְסוֹף - פַּחַדִּים בָּאִים עָלָיו.

טו. עַל-יְדֵי בִטְחוֹן לֹא יִהְיֶה לָּו פַּחַד.

טז. הוֹשַׁעְנוֹת חֲבוּטִים מְסַגְלִים לְבִטָּל
הַפַּחַד.

יז. מִי שֶׁשְׁמַע וְאֶצִּית לְדִין תוֹרָה - נִצּוֹל
מִפַּחַד.

יח. שְׁלֹשׁ-מֵאוֹת וְעֶשְׂרֵי טְבִילוֹת מְבַטְּלִין
הַפַּחַד; גַּם יִתֵּן מַתְּנֵה לַצַּדִּיק.

יט. עַל-יְדֵי אֶמֶת הָאָדָם נִצּוֹל מִפַּחַד
כְּלִילוֹת.

כ. עַל-יְדֵי עֲנוּה לֹא יִהְיֶה לָּו פַּחַד.

כא. בֵּית שֵׁשׁ בּוֹ פַּחַד, בִּידוּעַ שֵׁשׁ בּוֹ
חֶלֶק לִסְטָרָא-אֲחֵרָא.

כב. כְּשֵׁשׁ אִיזָה פַּחַד, וְאַחֲרֵי-כֵן בָּא
שְׂרָפָה - בִּידוּעַ שְׁיִתְבַּטֵּל הַפַּחַד.

כג. פַּחַד בָּא עַל-יְדֵי חֲנֻפָּה.

כד. כְּשִׁישְׂרָאֵל בְּאַחֲדוֹת, הָאֵמוֹת
מִתְפַּחֲדִין מֵהֶם.

כה. כְּשֶׁשִּׁכְּחִים אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרַּךְ וְאִינִם
נִשְׁעָנִים עָלָיו, עַל-יְדֵי-זֶה מִתְפַּחֲדִים
מֵאֵמוֹת.

כו. עַל-יְדֵי דֹאגָה בָּא פַּחַד.

כז. עַל-יְדֵי פַּחַד בָּא כְּזִבִּים.

כח. אוֹר הַגֵּר - סִגְלָה לְפַחַד.

כט. עַל-יְדֵי הַתְּפָאוֹת בְּעִשְׂרֵי שָׁנָה בָּא
פַּחַד.

ל. פַּחַד בָּא עַל-יְדֵי כַּעַס.

לא. עַל-יְדֵי דֹאגָה וּפַחַד נַעֲשֶׂה הַלֵּב
אֶטוּם.

לב. עַל-יְדֵי לְמוּד תוֹרָה עַל הַשְׁלָחַן
בְּשַׁעַת סְעוּדָה נִצּוֹל מִפַּחַד.

מִלְאֲדִי. ר' אֶפְרַיִם אֵב בֵּית דִּין דְּקַהֲלַת
סְקָאָהֵל. בְּנוֹ ר' דּוֹד. רַבִּי אֲבָרְהָם דּוֹב
הֶרֶב דְּחַמְעֵלְנִיק. ר' דּוֹד אֵב בֵּית דִּין
דְּקַהֲלַת קְאָרְטוּטְשִׁיב. ר' מְרִדְכִי הֶרֶב
מְנַסְחִיו. ר' אֶשֶׁר מַגִּיד מִישְׁרִים
דְּקַהֲלַת אוֹסְטְרָהָא. ר' אֲבָרְהָם מִשָּׁה
הַלּוֹי בַּעַל ה"מִים קְדוּשִׁים".

ר' חַיִּים סַאנְזִיר. ר' מִשָּׁה אוֹסְטְרִיר.
הֶרֶב ר' דּוֹד צָבִי. ר' יִשְׂרָאֵל אֲבָרְהָם.
רַבִּי צָבִי סוֹפֵר הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב. ר' צָבִי
הֶרֶב דְּקָרָאטִיעַ. ר' נַחֲמָן מִבְּאָר. ר'
דּוֹד לִיִּיקִים. ר' יִשְׂרָאֵל מְקַאזִינִין בַּעַל
הַמַּחְבֵּר סֵפֶר "עֲבוּדַת יִשְׂרָאֵל". ר'
שְׁלֹמֹה לִוְצְקִיר בַּעַל מַחְבֵּר סֵפֶר
"דִּבְרַת שְׁלֹמֹה". ר' אֶרֶן לִיב
פְּרוֹמִישְׁלָאנֶר. בְּנוֹ ר' מֵאִיר
פְּרוֹמִישְׁלָאנֶר. אֶחָיו ר' יִצְחָק בְּעַר
בְּעֵרְזָאנֶר.

ר' צָבִי הִירֶשׁ מְקַהֲלַת-קֶדֶשׁ
זִידִיטְשׁוֹב. אֶחָיו ר' מִשָּׁה סַאמְבִּירִיר
בַּעַל הַמַּחְבֵּר סֵפֶר "תַּפְּסֵלָה לְמִשָּׁה".

וְכֵנוּ ר' יְהוּדָה צָבִי הַמַּחְבֵּר סֵפֶר
"עֲמוּד הַתּוֹרָה". ר' מִשָּׁה לִיב
סַאסִינְוֶער. ר' הִירֶשׁ אֱלִימֶלֶךְ אֵב בֵּית
דִּין דְּקַהֲלַת-קֶדֶשׁ דִּינוֹב בַּעַל הַמַּחְבֵּר
סֵפֶר "בְּגִי יִשְׂכָּר". ר' דֵּב מְזִסְלֵב. ר'
מִשָּׁה אִיהֶעֱלִיר בַּעַל הַמַּחְבֵּר סֵפֶר
"שְׁמֻחַ מִשָּׁה". ר' בְּרוּךְ קַאסִינְוֶער
בַּעַל הַמַּחְבֵּר סֵפֶר "יִסוּד הָאֵמוּנָה
וְעֲמוּד הָעֲבוּדָה". ר' אֲבָרְהָם דּוֹד אֵב
בֵּית דִּין דְּקַהֲלַת בּוּטְשָׁאטְשׁ. ר' מְנַחֵם
מַעֲדִיל מְקַאסִיב בַּעַל הַמַּחְבֵּר סֵפֶר

"אַהֲבַת שְׁלוֹם". ר' פִּיכּוּשׁ מִהַכְּנוֹב.
אֵין מוֹקֵדִם וּמֵאוּחֵר בְּתוֹרָה

הוספה

הֶרֶב הַמְּקַבֵּל ר' אָדָם. הֶרֶב ר'
אֱלִיעֶזֶר אָבִיו שֶׁל ר' יִשְׂרָאֵל בַּעַל-שֵׁם-
טוֹב. הַחֲסִיד מֵאֲמַשְׁטְרֶדָם. ר' יוֹנָתָן
מִפְּרָאג. הַדְּרָשָׁן צַדִּיק גִּנּוּז. ר' יוֹסֵף
הַחֲזָן. הַצַּדִּיק מִפְּרָא דְּחוּשְׁבִּנָּא. ר'
נִיסָן קְאוּלְעֶר. ר' יִשְׁעִיָּה מְסַמִּילָא. ר'
יוֹסֵף יוֹסְקָא מִיאַס. ר' זָאב מִטְשָׁאנְע
אֶסְטְרָהָא. ר' זָאב מְבַאָלְטָא. ר' יִצְחָק
מְקַאנְסְטָאנְטִין יִשָּׁן. הַגֵּר צֶדֶק. הַגֵּרִים
אֶשָּׁה וּבְנֵיהָ.

(מִשְׁפַּחַת רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלֵב)
חֻתָּנּוּ ר' אֶפְרַיִם מַאִיסִין. חֻתָּנּוּ ר'
יוֹסְקָא בֶּן ר' אֲבָרְהָם דֵּב הֶרֶב
מְחַמְעֵלְנִיק. חֻתָּנּוּ ר' יִצְחָק אִיזִיק בֶּן
ר' לִיב דּוּבְרָאנְוֶנְעֶר. חֻתָּנּוּ ר' פִּנְחָס בֶּן
ר' לִיבּוּשׁ אֵב בֵּית דִּין דְּקַהֲלַת-קֶדֶשׁ
וְאוּלְטְשִׁיסק. חֻתָּנּוּ ר' זֶלְמָן בֶּן ר'
יִצְקָב יוֹסֵף מְזִלְאטִיפֶאָלִיעַ. חֻתָּנּוּ ר'
אַהֲרֹן. בְּנוֹ ר' שְׁלֹמֹה אֶפְרַיִם. בְּנוֹ רַבִּי
יִצְקָב. נִכְדּוֹ ר' יִשְׂרָאֵלִיק. נִכְדּוֹ ר'
אֶפְרַיִם. נִכְדּוֹ ר' אֲבָרְהָם דֵּב. נִכְדּוֹ ר'
אִיזִיק. נִכְדּוֹ ר' נַחֲמָן. נִכְדּוֹ ר' שְׁמֻחָה
בְּרוּךְ.

(תִּלְמִידֵי ר' נַחֲמָן מִבְּרֶסְלֵב אֶשֶׁר
לֹא נִזְכְּרוּ לְמַעַלָּה) ר' יִצְקָב יוֹסֵף
מְזִלְאטִיפֶאָלִיעַ. ר' דֵּב מִטְשָׁעֵהרִין.
ר' מַעֲדִיל מִכְּפֶר הַסְּמוּף לְטְשָׁעֵהרִין.
ר' אַהֲרֹן. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מִזְשִׁעֵרִין.

ותאריך ימיהם ושנותיהם בטוב ובנעימים. ותהיה עמם תמיד ותעזרם ותושיעם שיצפו לעבדך באמת כל ימיהם לעולם.

רבנו של עולם מלא רחמים, יודע תעלומות, זפנו לפעל בקשתינו ברחמים אצלך, בזכות וכח הצדיקים אמת הגדולים במעלה, העוסקים לרין את כל העולם לכף זכות תמיד, ולחפש ולבקש ולמצא נקודות טובות בכל אחד ואחד מישאל אפלו בהגורע שבגורעים, ולקבץ כל הטוב הזה ולהתפלל עם כל הטוב הזה לפניך להמתיק ולבטל כל הדינים שבעולם. אשר אלו הצדיקים רואים ומבינים כל הבחינות בכלל ובפרט שיש בענין התינוקות של בית רבן, כי הם רואין היכן התינוקות קורין, ומאיה צדיק מקבל כל תינוק ותינוק הכל פיו שאין בו חטא, ובמה ובמה מקבלים ממנו, וכל הבחינות שיש בזה, והדור שיצא מהם עד הסוף. בזכות וכח אלו הצדיקים, עזר והושיע לנו ולכל ילדי עמך בית ישראל, וזפנו לפעל כל מה שבקשנו מלפניך, ומלא משאלותינו לטובה ברחמים.

מרא דעלמא כלא, זפנו לכנס באמת לכף זכות, באפן שאזכה מעתה לשוב בתשובה שלמה לפניך באמת. זפנו בזכות כל הצדיקים האמתיים שהיו

בכל דור ודור, ובזכות כל הצדיקים האמתיים שבדור הזה. ועזרני, והושיעני ולמדני והורני בכל עת עצות אמתיות, באפן שאזכה לשמח את נפשי בכל עת על ידי דרכי התורה הזאת. ולכלי להניח את העצבות והמרה שחורה לכנס בי ולא לגע בי כלל, רק אזהר להיות בשמחה תמיד באמת בכל לב ונפש. ותמן שמחה בלבי על ידי דרכי התורה הזאת. ואזכה להיות אף שמח תמיד, על ידי כל נקדה ונקדה טובה שזכיתי מעודי עד היום הזה לגרם איזה נחת רוח לפניך. ותעזרני ותושיעני שאזכה גם לשמח אחרים, ותורני ותלמדני דעת ותיבונה, באפן שאזכה לזה, לשמח נפשות עמך ישראל בכל עת, ולרננם לכף זכות תמיד, עד שיצפו כלם לשוב אליך באמת ובשמחה. ויקים מהרה מקרא שכתוב: "ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתם בקרבכם והסירותי את לב האבן מבושרכם ונתתי לכם לב בשר, ועשיתי את אשר ברחמי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם", ונזכה לעבד את יי בשמחה ולבא לפניו ברננה, ויקים מקרא שכתוב: "ישמח ישראל בעושייו בני ציון יגילו במלכם", ונאמר: "אשירה ליי בחיי אומרה לאלהי בעודי יערב עליו שיחי אנכי אשמח ביי. יתמו חטאים מן הארץ וישעים עוד אינם, ברכי נפשי את יי הללויה".

תפילה צא

מיוסד על תורה קניז בליקוטי מוהר"ן

יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי, שתפני להתנדב בתורתך הקדושה. ותפתח את לבי ודעתי עד שאזכה לשמע ולהבין היטב בלבבי את כל דברי תורתך הקדושה והטהורה והתמימה, המשיבת נפש ומחכימת פתי ומשמחת לב ומאירת עינים ועומדת לעד וצדקו נהדו. ואזכה להרגיש היטב נפלאות נעימת ערכת מתיקת חדושי התורה הקדושים והנוראים מאד, שגלו כל הצדיקים האמתיים, המסמין כל העולמות. ואזכה להנות ולהתענג על יי בדברי תורתך הקדושה, עד אשר אקוץ ואמאס בחיי עולם הזה ובתאותיו והכליו, ויתבטלו כל חיי עולם הזה אצלי לגמרי, על ידי עצם ההנאה והתענוג והשעשוע שאזכה להנות ולהתענג מדברי תורתך הקדושה והנוראה, אשר כל דבריה חיים וקיימים נאמנים ונחמדים לעד, ונחמדים מזהב ומפז רב, ומתוקים מדבש ונפת צופים. כי באמת מרחוק נראה לי בדעתי נעימת עמקות דברי תורתך, אשר כל דבור ודבור עולה עד אין סוף ויורד עד אין תכלית, ומקשר ומחבר וכולל כל העולמות יחד, ונותן עצות נפלאות לכל דרי מעלה ודרי מטה איך לזכות להפיר אותך תהפוך, ולהתנדב בך באמת. "מה גדלו

מעשיך יי מאד עמך מחשבותיך". ואם היינו זוכים לשמע ולהטות אזנינו ולבנו היטב לדבור אחד מתורתך הקדושה אשר גלית לנו על ידי משה עבדך, ועל ידי כל הצדיקים האמתיים שהיו בכל דור ודור עד היום הזה היינו מתבטלים לגמרי, אף בעונותינו הרבים אין אנו זוכים להכניס הדעת בלב, ולבטל תאות הלב על ידי זה, כי לבנו מלא מחשבות חוץ, תאות ובבלולים והרהורים וצקמיות שבלב, עד אשר לבנו רחוק מאד מדברי תורתך הקדושה, על כן אין אנו מרגישין נעימות מתיקות אמרתיקה הטהורים.

אנא אדון יחיד, המלמד תורה לעמו ישראל, רחם עלינו למען שמך, ותפתח לבנו בתלמוד תורתך. ונפנו שנדבק לבנו באמת בדברי תורתך הקדושה, עד שנזכה להנות ולהתענג מאד מדברי תורתך הקדושה עד שיהיה נמאס אצלנו על ידי זה כל חיי עולם הזה ותאותיו והכליו ונזכה לחיים טובים וארופים באמת להתנדב בך ובתורתך ובמצותיך הקדושים לעולם ועד. ולא נסור מרצונך למין ושמאל. הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו, ונהיה אנהנו ונאצאנו ונאצאי עמך בית ישראל כלנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמחה, עד אשר נזכה "לחזות בנעם יי ולבקר בהיכלו", מעתה ועד עולם אמן סלה.

חזרה לתוכן העניינים

יום רביעי

לנצח עוד יום

י"ט ע"א ולכך צריכא משנתנו להשמיענו שלרבי עקיבא אין הכהן נוטל את היתפה בכל שלשת האופנים.

מתניתין:

יוצא דופן שלא נולד דרך רחם, והבא אחריו דרך רחם:

רבי טרפון אומר: שניהם ספיקי בכור הם, וירעו עד שיסתאבו, ויאכלו במומן לבעלים, ומפרש טעמא בגמרא.

רבי עקיבא אומר: שניהן אינן בכור, הראשון: משום שאינו "פטר רחם", שהרי לא יצא דרך רחם, והשני: משום שקדמו אחר ואף שלא יצא הראשון דרך רחם.

גמרא:

מפרשת הגמרא: במאי קמפלגי רבי טרפון ורבי עקיבא?

רבי טרפון מספקא ליה: אם בכור לדבר אחד - היינו יוצא דופן שהוא ראשון לולדות אף אינו ראשון לרחם, וכן הבא אחריו שהוא בכור לרחם ואינו בכור לולדות - אי הוי בכור, אי לא הוי בכור, ולכן שניהם ירעו עד שיסתאבו, שכל אחד הוא בכור לדבר אחד. ורבי עקיבא פשיטא ליה, דבכור לדבר אחד לא הוי בכור.

תנו רבנן בין המידות שהתורה נדרשת בהן: **"מכלל הצריך לפרט"** [שהכלל צריך שיהא הפרט עמו], **"ומפרט הצריך לכלל"** [יש שהפרט צריך שיהא הכלל עמו], **כיצד:**

כתיב [שמות יב]: **"קדש לי כל בכור"** וכול אפילו נקבה במשמע, תלמוד לומר [דברים טז]: **"כל הבכור אשר יולד בבקרך וצאנך הזכר תקדיש"**, וקיימא לן: **"כלל [יכל בכור] ופרט [זכר] אין בכלל"** אלא מה שבפרט. אי **"בכור זכר"**, יכול יהא די שיהא הוא בכור לזכרים, ואפילו יצתה נקבה לפניו יהא בכור, שהרי כך משמע **"בכור זכר"**, דבכור לזכרים - שלא קדמו זכר אחר - הוי בכור, ואף על פי שאינו בכור לולדות ולרחמים. **תלמוד לומר "פטר רחם"** ולא פטר הזכר את הרחם, וזה הוא **"כלל הצריך לפרט"**, שהוא בא לפרש שאינו נקרא בכור עד שיהא בכור גם לרחמים.

אי **"פטר רחם"** וכול אפילו יצא דרך רחם אחר יוצא דופן כיון שהוא הפוטר את הרחם, תלמוד לומר **"בכור"**, דמשמע בכור לכל דבר, וזה אינו בכור לולדות, אם כי בכור לרחם הוא. והיינו פרט הצריך לכלל, ד"זכר" ו"פטר רחם" שהוא "פרט", צריכים ל"בכור", שאילו לא נאמר "בכור", הייתי אומר אף על פי שאינו בכור יקדש. אמר תמה ליה רב שרביא לאביי: **רישא [מציעתא] לא קנסיב לה תלמודא "בכור"**

כשאמרה הבריייתא **"אי זכר יכול אפילו יצתה נקבה לפניו"**, לא מיעטה הבריייתא מ"בכור", אלמא בכור לדבר אחד - כגון זה שהוא בכור לזכרים ולא לולדות ולרחמים - הוי בכלל **"בכור"**, ולכן לא מיעטה הבריייתא מזה את הבא אחר הנקבה - ואילו סיפא - **"אי פטר רחם יכול אפילו יצא אחר דופן, תלמוד לומר בכור"** - קנסיב לה תלמודא בכור [נמעטת הבריייתא דין זה מ"בכור"], אלמא בכור לדבר אחד - כבכור זה שהוא בכור לרחם ולא לולדות - לא הוי בכלל **"בכור"**! אמר ליה אביי לרב שרביא: לעולם בכור לדבר אחד לא הוי בכלל **"בכור"** עד שיהא בכור לכל דבר, ואכן בכור הבא אחר הנקבה אף הוא נתמעט מבכור, ורישא ששינו לא כן, הכי קאמר: אי **"זכר"** יכול אפילו יצא דרך דופן יהא הוא עצמו קדוש בבכורה, תלמוד לומר **"פטר רחם"**, ושוב ממילא מתמעט מזה גם יצאה נקיבה לפניו, ואין צריך ללמוד מ"בכור".

רבינא אמר:

לעולם בכור לדבר אחד הוי בכור, ומשמעות **"בכור"** לבד לא ידענו למעט הבא אחר יוצא דופן, וסיפא שלמדנו מ"בכור" למעט את היוצא אחר יוצא דופן, לא ממשמעות **"בכור"** למדנו כן, אלא מיתורא ד"בכור", והכי קאמר: אי סלקא דעתך יצא אחר יוצא דופן קדוש, **"בכור"** דכתב רחמנא למה לי, שהרי:

י"ט ע"ב אי למעוטי היכא דיצתה נקבה לפניו, מ"פטר רחם" נפקא -

אלא שמע מינה: "בכור" למעוטי היכא דיצא אחר יוצא דופן.

אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא:

אי סלקא דעתך כדברך דבכור לדבר אחד הוי בכור והוצא אחר יוצא דופן נלמד מיתורא ד"בכור" שבא למעט את היוצא אחר יוצא דופן - תינהן היכא דיצא זכר דרך דופן ויצא זכר אחריו דרך רחם ולא קדוש, דזה שפיר אימעוטי ליה מ"בכור", משום דבכור לרחמים איכא [אכן בכור הוא לרחמים], אבל בכור לזכרים ובכור לולדות ליכא [אינו בכור לשני אלו]. כלומר, משום שאינו בכור אלא לדבר אחד ולשנים אינו בכור -

אלא היכא דיצתה נקבה דרך דופן וזכר דרך רחם ליקדש, כי אין לנו הכרח למעט מיתור לשון "בכור" אף את זה, דהא איכא בכור לזכרים ובכור לרחם. כלומר, שהרי בכור הוא לשני דברים, ושמן לא מיעטה התורה אלא את הבכור לדבר אחד?

אלא מחזורתא כדאבי דעד שאינו בכור לכל דבר אינו בכור, ד"בכור" לכל משמע, וממילא אימעוטי כל מי שאינו בכור לכל, ואפילו יצתה נקבה דרך דופן וזכר דרך רחם.

הדרן עלך פרק הלוקח עובר פרתו

פרק הלוקח בהמה

מתניתין:

הלוקח בהמה מן הגוי, ואינו יודע אם ביכרה כבר ביד הגוי אם לא ביכרה:

רבי ישמעאל אומר:

עז שילדה בת שנתה [נתן שנה הראשונה ללידתה], הרי הולד ודאי לכהן, כי ודאי לא ילדה קודם ולד נוסף.

ואם מכאן ואילך [לאחר שנתה הראשונה] ילדה, הרי הולד ספק בכור, כי שמא ילדה אצל הגוי בשנתה הראשונה.

רחל שילדה בת שנים [נתן שתי שנים ללידתה], הרי הולד ודאי לכהן, כי אי אפשר שתלד קודם, ואם ילדה מכאן ואילך [לאחר שתי שנים], הרי הוא ספק בכור.

פרה וחמור שילדו בנות שלש, הרי הולד ודאי לכהן, מכאן ואילך - ספק.

אמר לו רבי עקיבא לרבי ישמעאל:

אילו היה הדין שבוולד גמור בלבד בהמה נפטרת, ועד שלא ילדה ולד גמור הבא אחריו בכור הוא, כי אז אכן הדין היה כדברך!

אבל אין הדבר כן, אלא אמרו: סימן הוולד בבהמה דקה: טנוף [שהפילה דם מרחמה, ואותו דם הזה ולד אלא שהפילה, ונקרא "טינוף"] ואף שאין כאן ולד גמור, ובבהמה גסה סימן לולד: שיליא, ובאשה: שפיר [עור שיש בו צורת הולד] ושיליא. ושמן טינפה תחילה ושוב ילדה בהתוך שנתה, ואין זה בכור, וכן בכלם. ולפיכך:

זה הכלל: כל שידוע שביכרה אצל הגוי, אין כאן לכהן כלום, וכל שידוע שלא ביכרה אצל הגוי, הרי זה הולד שנולד - לכהן. ואם ספק אם ביכרה: יאכל הולד שנולד אצל הישראל במומו לבעלים, ואין להקריבו שמא חולין הוא בעורה.

גמרא:

שנינו במשנה: עז בת שנתה ודאי לכהן, מכאן ואילך ספק:

ומקשינן: מיכן ואילך ספק? ואמאי? זיל בתר רוב בהמות, ורוב בהמות מתעברות ויולדות בתוך שנתן נינהו, והא ודאי מולד אוליד [נהיה רובן ביד הגוי] והולד שנולד ביד הישראל לאחר שנתה אינו בכור!?

וכי לימא רבי ישמעאל כרבי מאיר - המובא בהמשך הסוגיא - סבירא ליה, דחייש למיעוטא. ומשנינן: אפילו תימא כרבנן סבירא ליה לרבי

ישמעאל, ומכל מקום לא קשיא:

ומשום דכי אזלי רבנן בתר רובא, ברובא דאיתיה קמן [רוב שנמצא לפנינו] כגון תשע חנויות מוכרות בשר שחוטת ותשע מוכרות בשר נבילה ונמצא בשר שאין אנו יודעים מאיזה חנות יצא, וכן סנהדרין שרובם מכריעים את הדין -

אבל רובא דליתא קמן [רוב שאינו לפנינו] וכרוז זה שאנו אומרים רוב בהמות מתעברות ויולדות ואף זו כמותם, לא אזלי רבנן בתר רובא.

ומקשינן עלה: והא קטן וקטנה שאנו מסופקים עליהם אם סריס הוא הקטן או איילונית היא, ורוב העולם אינם סריסים דרובא דליתיה קמן היא, ומכל מקום קאזלי רבנן בתר רובא, הרי שלדעת חכמים אוליין גם אחר רובא דליתא קמן! דתניא:

קטן שנפלה אשת אחיו לפניו ליבום, וקטנה שנפלה ליבום, לא חולצין ולא מייבמין, דברי רבי מאיר, כדמפרש טעמא ואזיל.

אמר לו חכמים לרבי מאיר:

יפה אמרת שקטן וקטנה אין חולצין, ומשום ש"איש" [זאם לא יחפץ האיש לקחת את יבמתו, ועלתה יבמתו השערה] - דברים כה ז' כתוב בפרשה למעט את הקטן מן החליצה, ומקשינן אשה לאיש, שהרי הוקשה לו "יבמתו".

אלא מה טעם קטן וקטנה אין מייבמין?!

אמר להם רבי מאיר:

קטן אינו מייבם שמא יימצא סריס שאינו במצות יבום, וקטנה אינה מתייבמת שמא תמצא איילונית שאינה בת יבום, ונמצאו פוגעין בערוה [אשת אח שלא במקום מצוה].

ורבנן סברי: זיל בתר רוב קטנים, ורוב קטנים לאו סריסים נינהו. וכן זיל בתר רוב קטנות, ורוב קטנות לאו איילונית נינהו. ולפיכך אף הקטן והקטנה מייבמין.

הרי מבואר שאף ברוב שאינו לפנינו הולכים חכמים אחר הרוב, ולשיטתם אף במשנתנו יש לילך אחר רוב בהמות שמתעברות ויולדות בתוך שנתן, ולפטור את היולדת לאחר שנתה!?

אלא אמר רבא:

תהילים פרק קל"ט

רע"ז

בַּתְּחִלֹת אָרֶץ: ז' גִּלְמִי | רָאוּ עֵינַי וְעַל-סַפְדִּי כָלָם יִפְתָּבוּ
יָמִים יִצְרוּ וְלֹא (וְלֹא קרי) אֶחָד בָּהֶם: ח וְלִי מִה-יָקָרוּ רַעִידָה אֶל
מִה עֲצָמוּ רֹאשֵׁיהֶם: ט אֶסְפֶּרֶם מַחֹל יִרְבּוֹן הַקִּיעִצִּי וְעוֹדִי
עֹמֵד: י אֶם-תִּקְטֹל אֱלֹהִי | רָשָׁע וְאִנְשֵׁי דָמִים סוּרוּ מִנִּי:
כ אֲשֶׁר יִמְרֹד לְמִזְמָה נִשְׁוֹא לִשְׂוֹא עֵרִיד: כ"א הַלֹּא-מִשְׁנֵאִיךָ

רש"י

(טו) גִּלְמִי ראו עיניך. מאז בראת את העולם ראו עיניך את כל גולמי הדורות הבאים. גולמי. וזהרתי ותבנית צורתי בטרם הלודי ובטרם בואי לעולם ראו עיניך: ועל ספד כולם יכתבו. וכל יצורי עולם כמני כמותם גם כלם בטרם הבראם יחידו גללים לפניך: ימים יצרו ולא אחד בהם. כל מעשה האדם ותכליתיהם גללים לפניך כאילו יוצרו כבר אע"פ שלא היה אחד מכולם ולא היה עדיין כאחד בעולם ואלו הם פלאי מפעלות אלהים ומשפט גבורתו שעמידות גללים לפניו טרם תבאנה וכן הוא אומר בטרם אצרך בבטן וגו' (ירמיה א): ועל ספד כולם יכתבו. ספר תולדות אדם שהראית לאדם הראשון: כולם יכתבו. כמו נכתבו: ימים יוצרו ולא אחד בהם. לסוף ימים רבים היו עתידין להבראות ולא היה

מצודות ציון

(טו) גִּלְמִי. ענין דבר שלל נגמרה מלאכה ונדרו"ל גולמי כלי עץ (פסלין סו): (יו) יָקָרוּ. מל' יקר ומסוד: רַעִידָה. מל' רעיו וממסדה: עֲצָמוּ. ענין רעיו כמו ענמו לי מלגממיו (ירמיה טו): (יח) אֶם תִּקְטֹל. אשר מהרגו: (כ) יִמְרֹד. ענין רוממות וכן אמר ה' האמרת לפניו אחד הוא בכל אלה כי אין לפניו הפרש אם כבר נעשה אם שיהיה לאחר זמן הכל אחד: (יו) וְלִי מִה יָקָרוּ. ומה מאוד יקרו לפני מחשבותיך ומה מאוד עצמו ורבו ראשי הדברים וכללותיהם: (יח) אֶסְפֶּרֶם. איך אספרם והמה רבים מחול הים ואף אם הייתי כל הימים ביקצה מבלי שינה ואפילו בעודי בעולם אהיה אני עמך בשמים ולא אטרד בטרדות אנושית כע"ז א"א לספרם: (יט) אֶם תִּקְטֹל. ר"ל אם אמנם הכל גלויות לך ועל כל זה ירשעו הרשעים לזאת נכון הדבר אשר תקטול את הרשע ואנשי שופכי דמים אשר מאסתי אותם לאמר להם סורו ממני ולא ארצה לשבת עמהם: (כ) אֲשֶׁר

תהילים פרק קמ

רעח

יְהוָה | אֶשְׁנֵא וּבִתְקוּמָמִיד אֶתְקוּטִט: כ" תַּכְלִית שְׁנֵאָה
שְׁנֵאָתִים לְאִיִּים הָיוּ לִי: כ" חֲקָרְנִי אֶל וְדַע לִבִּי פִּחְנִי וְדַע
שְׂרַעֲפִי: כ" וּרְאָה אֶם-דָּרַךְ-עֵצֶב בִּי וְגִחְנִי בְּדֶרֶךְ עוֹלָם:
קמ * לִמְנִיצַח מִזְמוֹר לְדוֹד: ג חֲלַצְנִי יְהוָה מֵאִדָּם רַע מֵאִישׁ
חֲמִסִּים תִּנְצְרֵנִי: ג אֲשֶׁר חֲשָׁבוּ רַעוֹת בִּלְבָב כָּל-יָוִם וְגוֹרוּ
מִלַּחְמוֹת: ד שְׁנֵנוּ לְשׁוֹנִם כְּמוֹ נָחַשׁ חֲמַת עֹכְשׁוֹב תַּחַת
שְׁפָתֵינוּ סֵלָה: ה שְׁמַרְנִי יְהוָה | מִיַּדִּי רָשָׁע מֵאִישׁ חֲמִסִּים

רש"י

אלהותך לע"ג: נשוא לשוא. כמו נשאו לשוא: עריך. אויבך, נשאו לשוא אויבך את שמך: (כד) אֶם דֶּרֶךְ עֵצֶב וגו'. אם דרך מעצבה וקלקול בי: (ג) וְגוֹרוּ מִלַּחְמוֹת. יהיו מלחמות במגוריהם ובמושבותם: (ד) חֲמַת

מצודות ציון

(דברים ט) וְכָל יִצְהָר צִמְקוֹס אֶלֶף וְכָן וְכָנֻלֶּס מִמִּימֵרו (פסוקי סא): לְמִזְמָה. ענין דבר מועצה ומעשה רעה וכן ומה היא (ויקרא ט): נִשְׁוֹא. ענין הכמה: עֵרִידָה. שונאך כמו ויהי ערך (ס"א כ"ח): (כג) בַּחֲנִנִי. ענין חקירה הוא לנורף הנחמן כסף לחקור העושה היא: שְׂרַעֲפִי. ענין ממסדה כמו כרוז שרעפי נקרי (לשון ט): (כד) וְגִחְנִי. נהגני: בְּדֶרֶךְ עֵצֶב. המיתה נקרא כן כמו הנה אלמי הולך דרך כל הארץ (ס"ב ט) וכמו כי הולך האדם אל בית עולמו (קס"א ט): (ב) חֲלַצְנִי. ענין הולאה ושלילה: (ג) יָגוֹרוּ. ענין חסיפה כמו יגורוהו בחרמו (מקור ט): (ד) שְׁנֵנוּ. מדדו: חֲמַת. ארס כמו חמת וחזלי עפר (דברים ל"ט): עֹכְשׁוֹב. הוא מין פתן ומתס: (ה) פִּעֲמִי. רגלי על שם שזועים בהם כמו פעמי דלים (פסוקי ט):

מצודות דוד

השפל במדור התחתון שבמעי אמי: (טו) גִּלְמִי. בעוד הייתי גולם אחד בלא חתוך איבריו ולא נשלמה עדיין צורתי הנה אז ראו אותה עיניך: כולם יכתבו. כל המקרים כולם ידועים לך כאלו כתובים לפניך בספר: ימים יוצרו. אף כי יהיו בימים אשר יוצרו לאחר זמן: וְלֹא אֶחָד בָּהֶם. כי מזה יקרו. ומה מאוד יקרו לפני מחשבותיך ומה מאוד עצמו ורבו ראשי הדברים וכללותיהם: (יח) אֶסְפֶּרֶם. איך אספרם והמה רבים מחול הים ואף אם הייתי כל הימים ביקצה מבלי שינה ואפילו בעודי בעולם אהיה אני עמך בשמים ולא אטרד בטרדות אנושית כע"ז א"א לספרם: (יט) אֶם תִּקְטֹל. ר"ל אם אמנם הכל גלויות לך ועל כל זה ירשעו הרשעים לזאת נכון הדבר אשר תקטול את הרשע ואנשי שופכי דמים אשר מאסתי אותם לאמר להם סורו ממני ולא ארצה לשבת עמהם: (כ) אֲשֶׁר

עד שתדע מחשבות לבבי: בַּחֲנִי וכו'. כפל הדבר במ"ש: (כד) אֶם דֶּרֶךְ עֵצֶב בי. אם המחשבות דורכים בדרך המרגיו ומעצבים למקום: וְגִחְנִי. ר"ל אם כן הוא חנני בדרך שכל בני עולם הולכים כי טוב לי המיתה משאחטא עוד: (ב) מֵאִדָּם רַע. מיד אדם רע: מֵאִישׁ חֲמִסִּים. מאיש עושה חמסים: (ג) יָגוֹרוּ. איספו עלי מלחמות: (ד) שְׁנֵנוּ מִלַּחְמוֹת. חדרו לשונם והכינו אותם לדבר לה"ר כמו נחש שמחדד לשונו כשכאב לנשוך: חֲמַת עֹכְשׁוֹב. ארס של עכשוב יש לעולם תחת שפתותיהם ר"ל אין פוסקין מלדבר לה"ר: (ה) אֲשֶׁר חֲשָׁבוּ. חושבים מחשבות להיות רגלי נדחים מדחי אל דחי לברוח

תהילים פרק קמ

רעמ

תִּנְצְרֵנִי אֲשֶׁר חָשְׁבוּ לְדַחֹת פַּעַמִּי: וְטָמְנֵי-גֵאִים | פָּח לִי
וְחִבְלִים פָּרְשׁוּ רֶשֶׁת לִיד מַעְגַּל מִקְשִׁים שְׁתַּדְּלִי סִלָּה:
וְאִמְרָתִי לִיהוָה אֵלֵי אַתָּה הָאֲזִינָה יְהוָה קוֹל תַּחֲנוּנִי: ה' יְהוָה
אֲדֹנִי עֹז יִשׁוּעָתִי סִכּוּתָה לְרֹאשִׁי בְּיוֹם נִשְׁק: וְאַל-תִּתֵּן יְהוָה
מֵאוּרִי רֹשַׁע וְזָמְמוּ אֶל-תִּפְק יְרוּמוֹ סִלָּה: וְרֹאשׁ מִסְבֵּי עֵמֶל
שִׁפְתֵימוֹ יִכְסּוּמוֹ (יִכְסִּימוֹ קרי): וְיָמִינוֹ (יִמּוּטוֹ קרי) עֲלִיָּהֶם גְּחָלִים
בְּאֵשׁ יִפְלֹם בְּמַהְמּוֹת בַּל-יִקּוּמוּ: וְאִישׁ לִשׁוֹן בַּל-יִפּוֹן בְּאֶרֶץ

רש"י

(ו) וחבליים פירשו רשת. דרך הרשת לקשור חבל ארוך בראשה והציד כשרואה את העופות שוכנים תחת הרשת מושך החבל והרשת נופל על העופות: ליד מעגל. אצל נתיבתי ופעמי: ליד. אצל כמו (שמואל ב יד) ראו חלקת יואב על ידי: (ט) מאורי רשע. עמל הרשע: וזממו אל תפק. מחשבתו אל תצליח: ירומו סלה. כי יתגאו סלה, ורבוהו פירשו זממו לשון רסן הזומם את פי הגמל ולשון

מצודות ציון

(ו) וחבליים. מימי הפת: ליד. למקום: מעגל. שניל ומקלה כמו ימני זמנעני לזק (למלכ ב יז): (ח) סכותרה. מלשון סך וכסוי: נשק. כלי נשק ועיניו כלי זין: (ט) מאורי. מלשון מאור ומשק: זממו. מתעצמו כמו כאשר זמם (דברים יט): תפק. ענין ההולאה כמו ופק לזון מה' (משלי טז): (יא) ימוטו. מלשון נטיה:

מצודות דוד

מפני שאול: (ו) טמנו. הטמינו עלי הרשת לכל אהיה נשמר ואלכד בה: וחבליים. גם חבלי הפח העשויים לסגור פי הפח גם אותם הטמינו לכל ארגיש כלל ור"ל מאוד מאוד הסתירו עצה ללכדני: פרשו רשת ליד מעגל. במקום מעגלי ואשורי פרשו רשת למען אפול בה וכמ"ש וראו את מקומו אשר תהיה רגלו שם (ש"א כג): שתו ל"י סלה. רוצה לומר מבלי הפסק אף אם לא הצליחו בראשונה חזרו שוב לארוב: (ו) אמרתי. לזה אמרתי בתפלה הלא מעולם אתה אלי וחזקי האזינה גם עתה בקול תחנוני: (ח) סכותרה. מעולם סככת על ראשי בעת באו עלי בכלי נשק הם כלי זין: (ט) אל תתן. לכן גם עתה אל תמלא תאות הרשע החפץ לראות ברעתי: זממו אל תפק. אל תוציא מחשבתו אל הפועל ועד עולם יהיו מחשבותיו מרוממים ממנו לכל להשיגם: (י) ראש מסבי. ראש המסבכים ללכדני והוא דואג האדומי: עמל שפתימו. השקר שמדברים עלי הוא וסיעתו השקר הזה יכסה אותם ר"ל מה שרוצים לעשות לי יבוא עליהם: (יא) ימוטו. הגחלים יהיו מטים עצמם לנפול אליהם: באש יפליים. העמל שזכר הוא יפלים באש ובשוחות עמוקות לכל ויכולו קום: (יב) איש לשון. מהרואי שהאיש בעל ה"ר כל יהיה נכון

תהילים פרק קמא

רפ

אִישׁ-חָמֶס רַע יִצְוֶנּוּ לְמַדְחַפֶּת: וְיִדְעָתָ (יִדְעָתִי קרי) בִּי-יַעֲשֶׂה
יְהוָה דִּין עָנִי מִשְׁפָּט אֲבִינִים: וְאֵךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבּוּ
יִשְׂרָיִם אֶת-פִּנְיָךְ: קִמּוּ * מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה קִרְאתֶיךָ חוּשָׁה
לִי הָאֲזִינָה קוֹלִי בִקְרָאִי-לָךְ: ב' תִּבְּזֹן תִּפְלָתִי קִטְרַת לִפְנֶיךָ
מִשָּׂאת כְּפִי מִנַּחַת-עֵרֶב: ג' שִׁיתָה יְהוָה שְׁמִירָה לִפִּי נִצְרָה
עַל-דֶּל שִׁפְתֵּי: ד' אֶל-תֵּט לִבִּי | לְדַבֵּר | רַע לְהַתְעוֹלֵל עַלְלוֹת |
בְּרֹשַׁע אֶת-אִישִׁים פְּעֻלֵּי-אֵון וּבֹל-אֱלֹהִים בְּמַנְעֻמֵּיהֶם:
ה' יִהְלֹמֵנִי צַדִּיק | חֶסֶד וְיִוְכִיחֵנִי שֹׁמֵן רֹאשׁ אֶל-יָנִי רֹאשִׁי

רש"י

לשון. עשו כי ציד בפיו צד את אביו בפיו: יצורנו. הרע שהוא עושה הוא יצורנו: (יג) ידעתי. כי סוף הדברים יעשה ה' דין עני וניקום נקמת עבדיו: (יד) אך. ימהר ויעשה כדי שיודו צדיקים לשמו: (ב) משאת כפי. מה שאני נושא כפי אליו: (ג) שיתת ה' שמרה לפי. בהתפללי לפניך להיותי מדבר צחות שיהיו לרצון: דל שפתי. היא שפה העליונה (כמו דלות שפתי): (ד) אל תט לבי. אל יהיה נוטה לרע: את אישים. עם אנשים (מצאתי): ובל אללם במנעמיהם. ולא אהיה מיסב בסעודתם: (ה) יהלמני צדיק חסד ויוכיחני. טוב לי שיוכיחני וייסרני נביא אמת וצדק שכל מהלומיו ותוכחתו חסד: שמן

מצודות ציון

במהמורות. כמו ונמהמורות ועיניו שזומם עמוקות וזכרו"ל בראשונה היו קובצין אותם נמהמורות וכו' (וישאלו מ"ק פ"א): (יד) את פניך. לפניך: (א) חושה. ענין מהירות כמו לעורמי חושה (למלכ ב יז): (ב) מנחת ערב. מענין תשורה: (ג) דל. ענין הרמה כמו דלו ענין למרום (שם ב לח): (ד) להעניף עליונות. ענין פועל ומעללים כמו אשר עולל לי (למלכ ב): אישים. אנשים: אללם. מל' לחס ועיניו מאלל כי כל דבר מאלל נקרא בשם לחס: במנעמיהם. מלשון נעימות ועיניו ממוק וערב: (ה) יהלמני. ענין הנלה המשגרת כמו והלמה

מצודות דוד

בארץ על כנו ובסיסו: רע. הרע שהוא עושה הוא יצור אותו עד שיהיה נדחף מרעה אל רעה: (יג) ידעתי. הן ידעתי שסוף הדבר אשר יעשה ה' דין עני לנקום נקמתו: (יד) אך צדיקים. הצדיקים לבד הם יודו לשמך והישרים ישובו לפניך להללך ולא כן הרשעים האלה כי ילכו לאבדון ולא יזכירו בשם ה': (א) קראתיך. כאשר אקרא לך מהר לשמוע: (ב) תבון תפלת. תהיה נכונה לפניך כהקטרת קטרת: משאת כפי. נשיאת כפי לפניך בתפלה תחשב כמנחת ערב והיא עולת תמיד של בין הערבים: (ג) שיתת. שים שמירה לפי לכל אדבר דבר שאינו הגון: נצרה. תן שמירה על הרמת שפתי למען יורמו לדבר וכפל הדבר במ"ש לגדול השמירה: (ד) לדבר רע. לעשות דבר רע: להעניף עליונות. לעשות מעשים ברשע עם אנשים פועלי און ודומה להם: ובל אללם. כל אתאווה לאכול מנעמי מאכלם ר"ל שלא ימשך לבי אל תאות העולם כמו שנמשך לבם: (ה) יהלמני צדיק. מנעמיהם לא יעברו לי אבל אם הצדיק יכני ליישר דרכי לעמוד הבא

שִׁישְׁמָעוּ מִפִּי הַתּוֹבָע:

יג. מְשִׁבֵּעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם, מִצֻּעָה אֲנִי עֲלֵיכֶם, אוֹסְרֶכֶם אֲנִי, הָרִי אֵלּוּ חִיבִין. בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ, הָרִי אֵלּוּ פְטוּרִין. בְּאֶל־ף דְּלִית, בְּיוֹד הָא, בְּשָׂדֵי, בְּצִבְאוֹת, בְּחֻנוֹן וְרַחוּם, בְּאָרְךָ אִפִּים וְרַב חֶסֶד, וּבְכָל הַפְּנוּיִין, הָרִי אֵלּוּ חִיבִין. הַמְקַלֵּל בְּכֻלָּן, חֵיב, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר, וְחֻכְמַיִם פּוֹטְרִין. הַמְקַלֵּל אֲבִיו וְאִמּוֹ בְּכֻלָּן, חֵיב, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר, וְחֻכְמַיִם פּוֹטְרִין. הַמְקַלֵּל עַצְמוֹ וְחֻבְרוֹ בְּכֻלָּן, עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה.

יג. יִפְכָּה אֱלֹהִים, וְכֵן יִפְכָּה אֱלֹהִים, זֶה הִיא אֱלֹה הַתְּתוּבָה בַּתּוֹרָה. אֵל יָפֵךְ, וַיִּבְרָכֶךָ, וַיִּיטִיב לָךְ, רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב וְחֻכְמַיִם פּוֹטְרִין:

פרק ה

א. שְׁבֻעַת הַפִּקְדוֹן נוֹהֶגֶת בְּאֲנָשִׁים וּבְנָשִׁים, בְּרַחוּקִים וּבְקָרוּבִים, בְּכָשָׁרִים וּבְפָסוּלִים, בְּפָנֵי בֵּית דִּין וְשֹׁלָא בְּפָנֵי בֵּית דִּין, מִפִּי עַצְמוֹ, וּמִפִּי אֲחֵרִים. אֵינוֹ חֵיב עַד שִׁיכְפּוֹר בּוֹ בְּבֵית דִּין, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמַיִם אוֹמְרִים, בֵּין מִפִּי עַצְמוֹ בֵּין מִפִּי אֲחֵרִים, פִּינֹן שְׁפָפֵר בּוֹ, חֵיב.

רבינו עובדיה מברטנורה

לוא יגיד, מלא בוי"ו ואלף. למדרש הכי, אם לו לא יגיד, כלומר לתובע, ונשא עונו, הא אם לאחר לא יגיד פטור:

יג. מצוה אני עליכם וכו'. והוא שיאמר מצוה אני עליכם בשבועה, אוסרכם אני בשבועה: **המקלל בכולם**. מברך את השם באחד מהם: ר' מאיר מחייב. סקילה: **וחכמים פוטרים**. דעל שם המיוחד דוקא בסקילה, דכתיב (ויקרא כ"ד) בנקבא שם יומת. ועל הכינויים באזהרה דאלהים לא תקלל (שמות כ"ב). ובשבועת העדות מודים חכמים לר"מ דחייב על הכינויים כמו שחייב על השם המיוחד. דבשבועת [עדות] כתיב (ויקרא ה') ושמועה קול אלה: **המקלל עצמו**. דכתיב (דברים ד') השמר לך ושמור נפשך מאד, וכל השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה: **והמקלל חבירו**. דכתיב (ויקרא י"ט) לא תקלל חרש, אפילו חרש שאינו שומע ולא קפיד אקללתו לא תקלל, וכל שכן שאר כל אדם דשמוע וקפיד: **יככה אלהים וכן יככה אלהים**. אם אמר לעדים יככה אלהים אם לא תעידוני. או

וחיב על זדון השבועה ועל שגגתה עם זדון הפקדון, ואינו חיב על שגגתה. ומה חיב על זדונה, אשם בכסף שקלים:

ב. שבועת הפקדון פיצד. אמר לו, תן לי פקדוני שיש לי בידך, שבועה שאין לך בדי, או שאמר לו אין לך בדי, משביעף אני ואמר אמן, הרי זה חיב. השביע עליו חמשה פעמים בין בפני בית דין ובין שלא בפני בית דין וכפר, חיב על כל אחת ואחת. אמר רבי שמעון, מה טעם, מפני שיכול לחזור ולהודות:

ג. היו חמשה תובעין אותו, אמרו לו תן לנו פקדון שיש לנו בידך, שבועה שאין לכם בדי, אינו חיב אלא אחת. שבועה שאין לך בדי ולא לך ולא לך, חיב על כל אחת ואחת.

רבינו עובדיה מברטנורה

אומרים וכו'. והלכה כחכמים: **וחייב על זדון השבועה**. דלא כתיב בה ונעלם. זדון השבועה, שזכור על הפקדון ויודע שמתחייב על כפירתו קרבן: **ועל שגגתה עם זדון הפקדון**. שאינו יודע שחייב בשבועה זו קרבן, אבל זכור הוא שהפקדון אצלו: **בכסף שקלים**. הקנוי בשני סלעים. דהכי כתיב גבי איל אשם (ויקרא ה'), בערכך כסף שקלים:

ב. מפני שיכול לחזור ולהודות. אחר כפירה. נמצא שבכל שבועה הוא כופר ממון:

ג. שבועה באחרונה. אין לך בדי, ולא לך ולא לך בשבועה. והשתא קיימא שבועה אכולהו. ואין הלכה לא כרבי אליעזר ולא

ואחת. רבי אליעזר אומר, עד שיאמר שבועה באחרונה. רבי שמעון אומר, עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד. תן לי פקדון ותשומת יד וגזל ואבדה שיש לי בידך, שבועה שאין לך בדי, אינו חיב אלא אחת. שבועה שאין לך בדי פקדון ותשומת יד וגזל ואבדה, חיב על כל אחת ואחת. תן לי חטין ושעורין וכסמין שיש לי בידך, שבועה שאין לך בדי, אינו חיב אלא אחת. שבועה שאין לך בדי חטין ושעורין וכסמין, חיב על כל אחת ואחת. רבי מאיר אומר, אפילו אמר חטה ושעורה וכסמת, חיב על כל אחת ואחת:

ד. אנסת ופתית את בתי, והוא אומר לא אנסתי ולא פתיתי. משביעף אני ואמר אמן, חיב. רבי שמעון פוטר, שאינו משלם קנס

ד. שאינו משלם קנס על פי עצמו. וכיון דכי אודי לא מחייב, כי כפר נמי לאו ממונא כפר ליה: **אבל משלם בושט ופגם**. הלכך ממונא כפר. ופולגתא דרבנן דר' שמעון, דר' שמעון סבר כי אמר ליה אנסת או פתית את

ואם רצו רבים להתנדות כְּאַחַד, לְמַחֲרָה.
מְתוּדִים.

קמ"ד. ^א אֵינוֹ מְתוּדָה עַד שְׁלֹא יִשְׁאָר
אֶצְלוֹ אַחַת מִהֶמֶתָנוֹת. וְעָרַב
יוֹם טוֹב יִהְיֶה אַחֲרוֹן הֵיחָד, הַבְּעוֹר,
וּלְמַחֲרָה מְתוּדִין, ^ב וּפְרוֹת שְׁלֹא הִגִּיעוּ
לְעוֹנַת הַמַּעֲשֵׂרוֹת בַּשָּׁעַת הַבְּעוֹר, אֵין
מַעֲבִינִין אוֹתוֹ לְהַתְּנוּדוֹת, וְאֵינוֹ חֵיב
לְכַעֲרוֹ.

קמ"ה. ^א מִי שֶׁהָיוּ פִּירוּתָיו רְחוּקִים
מִמֶּנּוּ, וְהִגִּיעַ יוֹם הַבְּעוֹר, הָרִי
זֶה קוֹרֵא שֵׁם לְמַתָּנוֹת וּמוֹצֵקָה לָהֶן
לְכַעֲלֵיהֶן עַל גְּבִי קָרָקַע, אוֹ לְמִי
שְׂזוּכָה לָהֶן לְכַעֲלֵיהֶן, וּמִתְּנוּדָה

הלכות מתנות עניים וראשית הגז

סימן שלב דין מתנות עניים, וכו' סעיף
אחד

א. לִקְטָה, שִׁכְחָה וּפְאָה, ^א אִם אֵין
עֲנֵי יִשְׂרָאֵל מַצִּיעִים שֵׁם לְשֵׁלֶם,
אֵין צָרִיף לְהַנִּיחֵם. הֵגָה: וְהֶאֱדָנָה אֵין
נוֹתֵקִין בָּהֶם, לְפִי שֶׁהָרֵב עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים, וְאִם
יִנְחוּם, כְּבֹאֵר עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים וְיִשְׁלֹם (טור).

סימן שלג דיני ראשית הגז, וכו' י"ד
סעיפים

א. ^א רֹאשִׁית הַגֶּז אֵינוֹ נוֹהֵג אֲלֵא
בְּאֶרֶץ, בֵּין בְּפָנֵי הַבַּיִת בֵּין שְׁלֹא

באר הגולה

ב משנה ו' פ"ה דמ"ש: ז כגירסת רבינו במשנה והור"ח הכ"מ כן מהירושלמי: ש שם במשנה ח' וזכרי עקיבא: ע שם
משנה ט' פ שם משנה י"א: ז ירושלמי שם: ק שם משנה י"ב: קצתם העתיק כפי שהיה נראה להמחבר יותר הכרחי:
א רמב"ם בפ"א מהלכות מתנות עניים והטור ממירא דרב ששת חולין דף קל"ד ע"ב: א לשון הרמב"ם בפ"א מהלכות
בכורים מהא דאמר רב נחמן נהוג עלמא כחלתא סבי וכו' חולין דף קל"ז ע"ב: ב משנה שם דף קל"ה ע"א וילף לה
בגמרא שם: ז תנא דבי רבי ישמעאל שם דף קל"ז ע"א: ד שם במשנה: ה תוספ' ר"פ ראשית הגז: רמב"ם שם בפרק

ד. ^א הַמִּפְרִישׁ רֹאשִׁית הַגֶּז, וְאֶבֶד,
חֵיב בְּאַחֲרֵיתוֹ עַד שִׁתְּנֶנּוּ לְכֹהֵן.

ו. ^א הָאוֹמֵר: כָּל גִּזְתִּי רֹאשִׁית, דְּבָרִיו
קָלָמִים.

ז. ^א הַלּוֹקֵחַ גִּזְ צֹאנֹו שֶׁל עוֹבֵד
כּוֹכְבִּים, אַחֵר שְׂגוֹזָן הָעוֹבֵד
כּוֹכְבִּים, פְּטוּר מִרֹאשִׁית הַגֶּז. ^א וְאִם
לָקַח הַצֹּאן לְגִזְתּוֹ, חֵיב, אִף עַל פִּי
שְׂגִדְלָה הֵגָה בְּרִשּׁוֹת הָעוֹבֵד כּוֹכְבִּים,
וְאִף עַל פִּי שְׂחוּזָרִים הַצֹּאן לָעוֹבֵד
כּוֹכְבִּים אַחֵר גִּזְתּוֹ, חֵיב. וְיֵשׁ חוֹלְקִין
וְאוֹמְרִים דְּפִטוּר, אִם לֹא קָנָה הַצֹּאן לְגִזְתּוֹ (דעת
רש"י וטור).

ח. ^א הַלּוֹקֵחַ גִּזְ צֹאנֹו שֶׁל חֲבֵרוֹ, ^א אִם
שִׁיר הַמוֹכֵר מַעֲט מִצֹּאנֹו לְהַגִּזוֹ,
חֵיב לְהַפְרִישׁ מִהַנְּשָׂאָר עַל הַכֹּל. וְאִף
עַל פִּי שְׁלֹא הִתְחִיל הַמוֹכֵר לְגִזּוֹ.
וְאִם לֹא שִׁיר כָּלוּם, הַלּוֹקֵחַ חֵיב
לְהַפְרִישׁ. וְאִם הָיוּ שְׁנֵי מִינִים, כְּגוֹן
גִּזְה לְכֹהֵן וְגִזְה שְׂחוּמָה (פ"א א"ה) וּמְכֹר
מִיֵּן זֶה וְהַיָּמִים הַמִּיֵּן הָאַחֵר, זֶה נוֹתֵן
לְעֶצְמוֹ עַל מַה שֶׁלָּקַח וְזֶה נוֹתֵן
לְעֶצְמוֹ עַל מַה שֶׁמְכֹר. הֵגָה: קָנָה גִזְ
צֹאנֹו שֶׁל חֲבֵרוֹ, אִם שִׁיר הַמוֹכֵר קָצֵת גִּזְה
לְעֶצְמוֹ, הוּא חֵיב. לֹא שִׁיר מִמֶּה כָּלוּם, הַלּוֹקֵחַ

באר הגולה

י: ו תוספ' פרק ראשית הגז דנתינה כתיב בהו ולא מיפטר עד שיתן לו: ז מברייא שם דף קל"ז ע"ב: ח לשון הרמב"ם
שם כפי פירושו במשנה שם דאריי שלקח ממנו הגז אחר שגוזן: ט שם דקל"ח ע"א מדיוקא דמתניתין וכפי פירושו שם
במשנה: י ג' לשון הרמב"ם שם משנה וגמרא שם דף קל"ח ע"א וכפי פירושו וכו' הרא"ש וכן הם דברי רש"י והר"ן
כמ"ש הב"י: ב שם במשנה: במשמעות הגהת הרמ"א נראה שפירוש דברי הטור כשלקח הגיוה אחר שגזוה המוכר וגם
את זה לא ידעתי כמ"ש ואם פירש וכו' שניהם פטורים למה יהיו פטורים דלא גזילה דכתן גביה דלוקח הוא וחייב ליתנה
לכתן ולנכות למוכר כדן המוכר בני מעים במשקל שנותן המתנות לכתן ומנכה לו מן הדמים לעיל ס"ו ס"א סעיף ל"ב
וכמ"ש שם ולא זכיתי פה לספור הגדול דרכי משה: ז שם במשנה וכו': ח כחכמים שם כרב דימי משמיה דרב ושאר
אמוראי שם דף קל"ז ע"ב: ז כרב שם הרא"ש וכן הוא ברמב"ם בנוקט הספרים שלפנינו: ט גז זה שם ברמב"ם ובתב
הכ"מ שנראה שלמדו מדין החלה לעיל סימן שכ"ז סעיף ג': ע תוספתא פרק ראשית הגז: פ כרב חסדא שם דף קל"ח
לעמוד הבא

חֵיב לָתֵן. וְאִם פָּרַשׁ לוֹ: אֲנִי מוֹכֵר לָךְ הַכֹּל,
שְׁנֵיהֶם פְּטוּרִים (טור).

ט. ^א כְּמַה צֹאן יִהְיוּ לוֹ וְיִהְיוּ חֵיבוֹת
בְּרֹאשִׁית הַגֶּז, אֵין פְּחוֹת מִחֶמֶשׁ;
וְהוּא שְׂיִהְיָה בְּגִזָּה שְׁלֵהֶם אֵין פְּחוֹת
^א מִמַּשְׁקָל שְׁשִׁים סָלַע: י וְתִהְיֶה גִזַּת
כָּל אֶחָד מִחֶמֶשֶׁתָּן אֵין פְּחוֹת מִי"ב
סָלַע: וְאִם הִיָּתָה אַחַת מֵהֶן גּוֹזֶזֶת
פְּחוֹת מִי"ב, אִף עַל פִּי שֶׁחֶמֶשֶׁתָּן ☐

גוֹזֶזֶת שְׁשִׁים סָלַע אוֹ יוֹתֵר, פְּטוּר.
י. ^א הַשְּׁתַּפְסִים, חֵיבִים. וְהוּא שְׂיִהְיָה
בְּחֵלֶק כָּל אֶחָד בַּשְּׁעוֹר. אֲבָל
חֶמְשָׁה צֹאן בְּלֶכֶד שֶׁל שְׁנֵי שְׁתַּפְסִין,
פְּטוּרִין.

יא. ^א רֹאשִׁית הַגֶּז, מַצְוָה בְּתַחֲלָה.
וְאִם הַפְרִישׁ, בֵּין בְּאֶמְצַע בֵּין
בְּסוֹף, יֵצֵא. ☐

יב. ^א הָיוּ לוֹ ה' צֹאן וְגִזּוֹ אַחַת מֵהֶן
בְּלֶכֶד, וּמְכֹר גִּזְתּוֹ, וְאַחֵר כֶּף גִּזּוֹ
שְׁנֵיָה וּמְכֹר גִּזְתּוֹ, וְאַחֵר כֶּף גִּזּוֹ
שְׁלִישִׁית וּמְכֹר גִּזְתּוֹ, ^א הַכֹּל
מַצְטָרְפוֹת לְרֹאשִׁית הַגֶּז וְחֵיב לְאַחֵר
כְּמַה שְׁנֵים. וְהוּא הָרִיץ אִם מְכֹר קָצֵת הַצֹּאן
לְאַחֵר שֶׁהִתְחִיל לְגִזּוֹ. וְיֵשׁ לוֹ לְהַפְרִישׁ מִן ☐

הלכות ספה סימן תרמא תרמב תרמג

י' על הכוס של קדוש: הגה ואם לא אכל לילה ראשונה בספה, אף על פי שברך זמן בביתו, ^אכשאוכל ^בבספה צריך לברך זמן ^אמשום הסכה. ואם ברך זמן בשעת עשיית סגי לה. (ר"ן פרק לולב וערבה):

תרמב ובו סעיף אחד:

א. אם הל יום ראשון של סכות ^אלהיות ^בבשבת, אומרים בערבית ברכה אחת מעין שבע וחותרם בה בשבת ^אבלברך:

א שבת כד.

תרמג סדר הקדוש. ובו ג' סעיפים:

א. סדר הקדוש ^אזין קדוש וסכה ^בואחר כך זמן, ^אלפי שהזמן חוזר על קדוש היום ועל מצות סכה:

א מסקנת הגמרא סכה נ.

באר היטב

כ. בסכה. רוצה לומר ביום צריך לברך זמן וכי. והב"ח בהשוכה סימן קלב חולק וכתב, אם בלילה הראשון ירדו גשמים באופן שלא אכלו בסכה כל עקר וקדשו וברכו בבית אין לברך זמן למחר ביום ראשון כשנגנזין לסכה לישב בה, כדי שלא להקניס עצמו בספק ברכה לבטלה. דלא כהרמ"א סימן תרמא, עד כאן לשונו, עין שם. ומת"מ בספר משאח משה סימן ה דחה דבריו וכתב, דצריך לברך וקדרי רמ"א, עין שם. ואם לא אכל גם ביום הראשון בסכה, אז כשאוכל בליל שני בסכה צריך לברך לישב בסכה ואחר כך זמן, מנן אברהם בסימן תרסא, עין שם. ועין מגן אברהם בסימן זה סעיף קטן ב מה שכתב שם. ואם לא ברך זמן קלל בליל ראשון, עין סימן תעג סעיף קטן א מה שכתבנו שם. ובאר היטב אשר לפני כתב כאן דברים אשר לא כדת, עין שם, וד"ק:

ל. בשבת. ואין אין אומרים מערבית בליל ראשון, ובליל שני אומרים מערבית של יום ראשון. ועין סימן תפט סעיף א:

סימן חר שכתב רבי טועים לקח את ביום טוב פרי חדש לליל שני. וטעות הוא, דראש השנה קדשה אחת הוא, וקבליה באר היטב שם, וקבליה רבה כתב דרב העולם נוהגים בן בליל שני דסכות, וכתב דיש לומר טעמים דחוששים שמא זמן דסכה דליל ראשון פוטר כראש השנה, דאפילו אם היום הראשון חל מכל מקום איכא דסבידא לה שאם ברך זמן על עשיית הסכה אפלו בחל פוטר זמן דתה, דסכה מכת חג קאמי, עין שם תשובת הב"ח שהביא שם דעת פוסקים אלו, ואם בן יש לומר דעל כל פנים הועיל זמן דליל ראשון כאלו ברך על עשיית הסכה וזין שלא היה לבטלה פוטר זמן דתה ואין צריך לברך ליל שני, ומחמת ספק פוסקים אלו (נהגו כן). עין שם. אבל עמא חזקה בסכות רק בראש השנה לחוד וחו לא וקדעת הפנן אברהם, ועין בדגול מרובה משמע קצת שדעתו כהב"ח בחשוכה דאף שברך בלילה זמן בביתו אין מברך ביום על הסכה, עין שם:

שערי תשובה

בסכה. עין באר היטב. ועין בשבות יעקב חלק א סימן מב כתב גם כן דהעקר קרמ"א בזה שלא יצא בזמן דתה שברך בבית. כיון שאינו שעת עשייתה ולא שעת מצותה, עין שם. ועין באר"ה רבה שהשיג גם כן על הב"ח וכתב דבריו הקל בו, וכן בברכי יוסף הביא בשם ארחות חיים דבריו הר"ן שממנו מקור דברי הרמ"א, ומה שכתב כאן הפנן אברהם סעיף קטן ב וגם בלילה שניה עין סימן תרסא, רוצה לומר, שגם לענין לילה שניה יש חלוק בדבר בין אם אכל לילה ראשונה או מברך בשניה זמן ואחר כך סכה מה שאין כן בשלא אכל בלילה ראשונה וברך בשניה סכה ואחר כך זמן, ולפי זה משמע דסבידא לה כהב"ח בחשוכה דביום אין מברך זמן, והבאר היטב נדחק לפרש שגם ביום ראשון לא אכל בסכה, וכן כתב בפנים מאירות סימן תרסא, ואין זה במשמע, ועין בפנים מאירות שכתב כאן גם כן דמהפנן אברהם סימן תרסא משמע כהב"ח, ועין שם סימן תרסא שהב"ח כתב שדעת האחרונים דלעולם יאמר גם בליל שני סכה ואחר כך זמן, וכשיצא נודע ביוהרה חלק ב סימן ט נשא ונתן בזה והעלה שהעקר כדעת האחרונים בזה, ובמחזיק ברכה סימן תרמג הביא מדברי הרמ"ע באר"ה וטא שכתב דזמן אין לו עסק גבי קדוש כו', (ורוצה לומר לדינא דגמרא דמברך בשעת עשייה) וכתב שכן עמא דבר, עין שם, ובמדינתנו דברים נוהגים כהאחרונים. ועין לעיל במגן אברהם סימן חר שכתב רבי טועים לקח את ביום טוב פרי חדש לליל שני. וטעות הוא, דראש השנה קדשה אחת הוא, וקבליה באר היטב שם, וקבליה רבה כתב דרב העולם נוהגים בן בליל שני דסכות, וכתב דיש לומר טעמים דחוששים שמא זמן דסכה דליל ראשון פוטר כראש השנה, דאפילו אם היום הראשון חל מכל מקום איכא דסבידא לה שאם ברך זמן על עשיית הסכה אפלו בחל פוטר זמן דתה, דסכה מכת חג קאמי, עין שם תשובת הב"ח שהביא שם דעת פוסקים אלו, ואם בן יש לומר דעל כל פנים הועיל זמן דליל ראשון כאלו ברך על עשיית הסכה וזין שלא היה לבטלה פוטר זמן דתה ואין צריך לברך ליל שני, ומחמת ספק פוסקים אלו (נהגו כן). עין שם. אבל עמא חזקה בסכות רק בראש השנה לחוד וחו לא וקדעת הפנן אברהם, ועין בדגול מרובה משמע קצת שדעתו כהב"ח בחשוכה דאף שברך בלילה זמן בביתו אין מברך ביום על הסכה, עין שם:

באור הגיה

א * ואחר כך זמן. עין במשנה ברורה במה שכתבנו שאין נפקא מזה בין שהסכה היתה עשויה ועומדת עם הסכך ממכר וכי, והיני דאפילו באופן זה ברכת הזמן על הסכה דהיני על קיום המצוה של סכה, כן הוא הסכמת האחרונים (עין בלבוש שדר זאליה רבה ומה שזלום והחמי אדם ובכורי יעקב), דלא קמה

א * ואחר כך זמן. עין במשנה ברורה במה שכתבנו שאין נפקא מזה בין שהסכה היתה עשויה ועומדת עם הסכך ממכר וכי, והיני דאפילו באופן זה ברכת הזמן על הסכה דהיני על קיום המצוה של סכה, כן הוא הסכמת האחרונים (עין בלבוש שדר זאליה רבה ומה שזלום והחמי אדם ובכורי יעקב), דלא קמה

א. אומרים מערבית של יום ראשון, ^אוהוא הדין כשחל שביעי של פסח בשבת אומרים במוצאי שבת המערבית השיך ליום שביעי, והוא הדין בשמחת תורה אומרים המערבית של שמיני עצרת, לבר ליל ראשון ושני של פסח, שאומרים בליל שני השיך לליל שני משום בכור לספירה (פרי מגדים). אין אומרים ^אבמה מדליקין: **ב. בלברך.** שלא נהקנה אלא עבור שבת בלברך. בטרם כתב באהבה מקרא קודש, ובמנהגים שלנו כתוב, ^אואין אומרים באהבה:

א. אין קדוש וסכה. שאי אפשר לברך ^אעל הסכה קדם שיברך על קדוש היום, שהרי מתחלה נתקדש היום ואחר כך נתיב לישב בסכה: **ב. ואחר כך זמן.** ואין נפקא מזה ^אבין שהסכה היתה עשויה ועומדת עם הסכך ממכר ובין שעשעאה קדם חג הסכות, כיון שלא ברך עליה או בשעת עשייה, אם כן משל עליו עכשו לברך זמן על קיום המצוה. אם לא ברך זמן בלילה, יוכל לברך כל שבועה ואפלו בלא כוס, דזמן יכול לומר אותו אפלו בשוק (גמרא): **ג. לפי וכו'.** ומכל מקום ^אבדיעבד אם עבר וברך זמן ואחר כך סכה אינו חוזר לברך

שער היצוין

באר היטב: **ג.** דבגמרא אפילו רב ורבה בר בר חנה לענין לבתחלה, אי ספה קודם משום דהוא חובת היום או זמן קודם דהוא מדר, ומה דאנן פסקנן כרב, הינו, לענין לבתחלה, אבל בדיעבד גם רב מודה דצא, ודוע מפנה אחרונים דטעם זה שכתבו הטור ושלחן ערוך אינו עקר השם (עין בבית ושי" וישא אחרונים), אלא משום דרב דאקדמה משום דהוא חובת היום, ועל כן בנדיא יצא בדעבד:

א. מגן אברהם: ב. פרי מגדים: **ג.** גזירה משום יום טוב שחל בערב שבת שאין אומרים בו עשרתם כו', שאין מעשרין ביום טוב, לכן אין אומרים אותו אפלו כשחל יום טוב בשבת עצמו. לבוש: **ד.** וכן כתב בחשביו, דרכי משה, וכן כתב בלבוש: **א. לכוש,** וזאי טעמא דלבוש הוא רב לענין לבתחלה אבל לא לעכובא: **ע.** עין

לְאַצְנֶעוּתָא. הַשְׁתָּא מָאן יְכִיל לְגַלְּאָה
רִזְיִן, וּמָאן יִנְדַע לִוְן.

לְחַיֵּשׁ לִיה לְרַבִּי יְהוּדָה בְּלָחִישׁוֹ,
 (אָמַר לִיה רַבִּי אֲמָא) וְדָאִי הָהוּא גְבָרָא,
 דְּחִמִּית, אֲלֵיהּ הָוָה. וְלֹא בָּעָא
 לְגַלְלָא רִזִּין, בְּגִין דְּתַנְדַּע שְׁבָחָא
 דְּרַבִּי שְׁמֻעֹן, דְּהָוָה בְּיוֹמוֹ, וַיִּכְכּוֹן
 דָּדָא עָלָיו. אָמַר לִיה, דִּי לְמַכְבִּי
 בָּכִיה עָלֶיהָ.

רבי יהודה הוה כבי כל יומא עלוי.
דהא אערע עמיא באדרא קדישא
דרבי שמעון, ושאר חברייה. אמר
לליה, ווי דלא אסתלקא ההוא יומא
עם אינון תלתא דאסתלקו, ולא
לחמי דרא דא, דהא אתהפך.

אָמַר לִיה, רַבִּי אֵימָא לִי, כְּתִיב, (שמות כט) וְהֵם יִקְחוּ אֶת הַזֹּהָב וְאֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאַרְגָּמָן וְאֶת תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת

הַשֵּׁשׁ, וַיֵּלֶךְ כֶּסֶף לֹא כְתִיב. וְהָא
כְּתִיב וְהָב וְכֶסֶף. אָמַר לִיה וְהָא גַּמִּי
נִחַשְׁתָּ, וְכֶסֶף וְנִחַשְׁתָּ בְּחִשְׁבָּנָא הוּא,
וְהָא לֹא. אֵלָּא, אִי לֹא דִגְלִי בּוֹצִינָא
מִדִּישָׁא בְּאִתְרֵיהּ, לֹא אֲצִירִיכְנָא
לְגַלְאָהּ.

פֶּתַח וְאָמַר, (תני ב) לִי הַבֶּסֶךְ וְלִי הַיֶּהוּב נָאִם ה', הֵינִי דֹכְתִיב, (תתלים קטו) הַשְּׂמִימִם שְׂמִימִם לָהּ. בְּכֻמָּה אֶתֶר אֶסְתַּכְּלָנָא בְּאֵלֶיךָ מֵאֲנִי דְקוּדְשָׁא, דְּכֻתִּיב, (ויקרא טו) בְּגֵדִי קִדֵּשׁ הֵם, דְּכֻתִּיב, (שמות כז) וְעָשׂוּ בְּגֵדִי קִדֵּשׁ. מֵאֵי קִדְשָׁהּ הֵכָּא. אֵלָּא הֵכִי תִנְיִן, קִדְשָׁהּ אֵינִינן בְּכָל אֶתֶר. וּכְתִיב בְּגֵדִי קִדֵּשׁ הֵם. וְעָשִׂיתָ בְּגֵדִי קִדֵּשׁ, בְּגוּוּנָא דְלַעֲלֵלָא.

דִּתְנִיָּא כְּהֵן גָּדוֹל לְעִילָא, כְּהֵן גָּדוֹל
לְתַתָּא, לְבוּשֵׁין דִּיקָר לְעִילָא, לְבוּשֵׁין

תרגום לשון חזקה

לֹא שְׂגָלָה הַמְּנוּחָה הַקְּדוּשָׁה בְּמָקוֹמוֹ - לֹא
הַצֵּטְרָכָתִי לַגְּלוּת.

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים ב) לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב בְּנֶאֱמַר:
הִנֵּנוּ שֶׁתְּחַבּוֹב (תהלים קסו) הַשָּׁמַיִם שְׂמִימִים לָהּ. בְּכִמְהָ
יִקְוֹמוֹת הַתִּתְבָּלִית בְּכָל הַקֶּדֶשׁ הַלֵּלוּ, שֶׁתְּחַבּוֹב
(ויקרא סו) בְּגִדֵי קֹדֶשׁ הֵם, וְתְחַבּוֹב (שמות כח) וְעִשׂוֹ
בְּגִדֵי קֹדֶשׁ. אִיזוֹ קֹדֶשֶׁת כָּאֵן? אֵלָּא כִּף שְׁנֵינּוּ,
הַקֶּדֶשׁ הֵם בְּכָל מָקוֹם, וְהַתְּחַבּוֹב בְּגִדֵי קֹדֶשׁ הֵם.
וְעִשִּׂית בְּגִדֵי קֹדֶשׁ, כִּמְנו שֶׁמַּעֲלָה.

שְׁלֵמְדָנוּ. כֹּהֵן גָּדוֹל לְמַעְלָה, כֹּהֵן גָּדוֹל לְמַטָּה.
לְבוּשֵׁי כְבוֹד לְמַעְלָה, וּלְבוּשֵׁי כְבוֹד לְמַטָּה. וְזֶה
שֶׁיֵּשֶׁא אֲמֵר כֶּסֶף וְנִחְשֶׁת, לְמַקּוֹם אַחֵר הֵם הַתְּעֵלוּ,
שֶׁכְּתוּב (שם כ"ו) כָּל עֲצוּדֵי הַחֹצֵר סָבִיב מִחֻשָּׁקִים
כֶּסֶף וְגו', וְכָתוּב וְאֲדָנֵיהֶם נִחְשֶׁת, שֶׁהֵם כָּלִים
לְשֵׁמוֹשׁ שֶׁהֵמָּשְׁכַן יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם.

דִּיקָר לְתֵמָּא. וּמָה דְלָא אָמַר כְּסָף
וּנְחֹשֶׁת, לְאַתֵּר אַחְרָא אֶסְתַּלִּיקוּ.
דְּכְתִּיב (שְׁמוֹת יז) כָּל עַמּוּדֵי הַחֹצֵר סָבִיב
מִחוּשָׁקִים כְּסָף וְגו', וְכְתִיב וְאֲדִנְהֵם
נְחֹשֶׁת. דְּאִינוּן מְאֵנִי שְׁמוּשָׁא,
לְאַשְׁתַּמְשָׁא מִשְׁכָּנָא כְּהוּ.

אָבֶל הָכָא בְּאֵלִין לְבוּשִׁין דִּיקָר, לֹא
כְּעִי לְאַשְׁמָשֵׁם בְּהוּ בְר נֶשׁ אַחֲרָא,
בְּר מִפְּהֵנָּא רַבָּא, דִּרְבוּ מִשֶּׁה קֳדָשָׁא
עַל גְּרִישִׁיָּה. דְּכְתִיב (שמות כח)
בְּגָדֵי קֳדָשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיד לְכַבֹּד
וּלְתַפְאָרָתָא. דְּבִאֲנִינן לְבוּשִׁין דְּמִי
לְגוּוּנָא דְלַעֲלִיא.

השלמה מההשמטות (סימן נ"ב)

לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב. מֵאִי לִי הַכֶּסֶף
וְלִי הַזָּהָב, מִשָּׁל לָמָּה הִדְבַּר דּוֹמָה
לְמִלָּךְ שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁתֵּי אוֹצְרוֹת, אַחַת
שֶׁל כֶּסֶף וְאַחַת שֶׁל זָהָב. שָׁם שֶׁל
כֶּסֶף בִּימִינִי וְשֶׁל זָהָב בְּשִׁמְאֹלִי אָמַר

תרגום לשון הזוהר

ה' תרעץ אויב. מה זה ימ'ה ה' תרעץ אויב? אמר לו, זה הנה, שכתוב לי הכסף ולי הזהב. ולמה נקרא שמו הנה? שבו כללות שלש מדות. ה' – שבע מדות, ה' – חמש אחרות אחרונות (אחרונה) ה' – חקמה ובינה. ונקראת נשמה זו על שם אצילות, חמש ספירות אחרונות, וחמש שמות נשמה (גוף) – חסין – שש עות נשמה היה (יחידה) – רוח חיה יחידה נשמה פוש.

מה מעשיו? כפי שהוא, ה' לו', שמחוב כי גבה מעל גבה שמר וגבהים עליהם, ובי' היא קיומם, כמו שנאמר בבראשית. ומה מעשיו כאן? משל למה הדבר דומה? לאחד שהיה לו בת טובה ונעימה ושלמה ונאה, והשיאה לבן מלך, והלבישה ועטרה וקטטה, ונתנה לו עם ממזר רב.

וגבוהים עליהם וב' היא קיומם כמה דאף אמר בבראשית. ומאי עבדיתיה הכא, משל למה הדבר דומה לאחד שהיה לו פת טובה ונעימה ושלמה ונאה והשיאה לבן מלך והלבישה ועיטרה וקישטה ונתנה לו עם ממון רב. אמר אפשר למלך זה לשבת חוץ מביתו, אמרת לא. אפשר לו לשבת כל היום תמיד עמה, אמרת לא. הא כיצד שם חלון בינו לביתה וכל שעה שצריכה הבת לאביה או האב לבתו מתחברין יחד בחלון. הדא הוא דכתיב, (תהלים מ"ה) כל כבודך בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה ע"כ. (ובתיב) (ויקרא קכ"ד) (שמות כ"ז) ואדניהם נחשת, דאינון מאני שמושא לאשתמשא משכנא בהו.

אבל הכא באלין לבושין דיקר לא בעי לאשתמשא בהו בר נש אחרא בר פהנא (נ"א מנהנא) רבא, דרבו משה קדשא על רישיה. דכתיב (שמות כ"ח)

(ועי' בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת, דבאינון לבושין דמי לגוונא דלעילא: (ע' כ' מ' מהשמשות)

תניא. ויקרבו ימי ישראל למות. אמר רבי יהודה, ווי לעלמא, דהא בני נשא לא חמאן ולא שמעון, ולא וימא, קלא דכרונא אשתמע, במאתן וחסמין עלמין.

תנא עלמא חדא, אשתמודע לעילא. וכד פרוזא נפיק, ההוא עלמא מודענא ומתחלחלא. נפקי תרין צפרין, דאסתלקי מההוא עלמא, דמדרהון תחות אילנא דחיוו דחיי ומותא ביה.

נפקא חד צפורא לסטר דרומא וחד צפורא לסטר צפונא, וחד צפורא כד נהיר יממא, וחד כד אתחשף יממא. כל חד וחד קרי ומכרנא, מה דשמעין מההוא פרוזא.

תרגום לשון הווהר

קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת, באותם לבושים דומה לגון עליון: ע"כ מהשמשות

למדנו, ויקרבו ימי ישראל למות. אמר רבי יהודה, אוי לעולם, שהרי בני אדם לא רואים ולא שומעים ולא יודעים, שהרי כל יום ויום קול הכרוז נשמע במאותים חמשים עולמות.

שנינו, עולם אחד נודע למעלה, וכשהכרוז יוצא, אותו העולם מודענא ומתחלחל יוצאות שתי צפרים שעולות מאותו העולם, שמדרום תחת העץ שבו מראה החיים והמות.

יוצאת צפור אחת לצד דרום, וצפור אחת לצד

לכתר בעו לאסתלקא לאתרייהו, ומשתמטי רגלייהו בנוקבא דתהומא רבא, ומתלכדן בגויה, עד דאתפלגי ליליא. פד אתפלגי ליליא, פרוזא קרי, (קולות ט) וכצפרים האחזות בפח פהם יוקשים בני האדם.

אמר רבי יהודה, בשעתא דמתלכדן רגלי דבני נשא, ויומיו אתקריבו, ההוא יומא, אתקרי יום ה', לאתבא רוחיה ליה. תנא כההיא שעתא, פקדא ההוא כתרא קדישא, על רוחיה. ומאן איהו, דכתיב, (תהלים ז) ימי שנותינו בהם שבעים שנה. והיא כתרא שביעאה דכלא.

ואם מסטרא דגבורה קאמי, כתיב, ואם בגבורות שמנים שנה דכתרא

תרגום לשון הווהר

מכאן והלאה אין מקום להמשך, כמו שנאמר ויהבם עמל ואון. במקום שלא היה יסוד, הבגין לא עומד.

אמר רבי יהודה, אשריהם הצדיקים, כשהקדוש ברוך הוא רוצה להשיב אליו את רוחו אליו ולשאב אותה רוח לתוכו. ששנינו, בשעה שרוצה הקדוש ברוך הוא להשיב אליו את רוחו, אם רוח זו היא של צדיק, מה כתוב? (קולות יב) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה.

ואם לא נמצא צדיק, אי לאותה רוח שצריכה לרחץ באש שדולקת ולהתקן כדי להשאב לגוף הפלך. ואם לא נחקקת, אי לאותה רוח שמתגלגלת כאבן בכף הקלע, שכתוב (שמואל א' כח) ואת נפש איכדי קלענה בתוך כף הקלע. שנינו, אם אותה רוח זוכה, כמה טובות גנוזים לה באותו עולם שכתוב (שערי צדק) עין לא ראתה אלהים וזולתך יעשה למחפז לו.

באמרתך לעבדך: ^{טו} יבאוני רחמיך ואחיה כִּי־תִוְרַתְךָ שִׁעֲשִׁיעַ: ^{טז} יִבְשׁוּ זדים כִּי־שָׁקַר עֲוֹנוֹנִי אֲנִי אֲשִׁים בַּפְּקוּדֶיךָ: ^{טז} יִשׁוּבוּ לִי יִרְאִיךָ וְיִדְּעוּ וְיִדְּעִי עֲדֹתֶיךָ: ^{טז} יִהְיֶה לִבִּי תָמִים בַּחֲקֶיךָ לִמְעַן לֹא אֲבוֹשׁ:

כ ^{טז} כָּל־תָּה לְתַשׁוּעָתְךָ נִפְשִׁי לְדַכְּרֶךָ יִחְלָתִי: ^{טז} כָּל־יָדַי עֲיִנִי לְאִמְרָתְךָ לֵאמֹר מִתִּי תִּתְחַמְנִי: ^{טז} כִּי־הֵייתִי כְנָאד בְּקִיטוֹר חֲקִיךָ לֹא שָׁכַחְתִּי: ^{טז} כִּמְהָ יִמְי־עַבְדְּךָ מִתִּי תַעֲשֶׂה כְּרַדְפִּי מִשְׁפָּט: ^{טז} כִּי־יִלִּי וְזִים יִשְׁחָתוּ אֲשֶׁר לֹא כְתוּרְתְּךָ: ^{טז} כִּי־לִמְצוֹתֶיךָ אֲמוּנָה שָׁקַר וְרַדְפוֹנִי עֲזָרְנִי: ^{טז} כִּמְעַט כְּלוֹנִי בְּאֶרֶץ וְאֲנִי לֹא־עֲצוּבֹתִי פִקְדֶיךָ: ^{טז} כִּי־כִסְדֶּךָ חֲנִי וְאֲשַׁמְרָה עֲדוֹת פִּיךָ:

ד ^{טז} לְעוֹלָם יִהְיֶה דְכָרְךָ נֶצֶד בְּשָׁמַיִם: ^{טז} לְדֹר וָדֹר אֲמוּנָתְךָ כּוֹנֶנֶת אֶרֶץ וּתְעַמּוֹד: ^{טז} לְמִשְׁפָּטֶיךָ עָמְדוּ הַיּוֹם כִּי הִכַּל עֲבָדֶיךָ: ^{טז} לִי לִי לִי תוֹרַתְךָ שִׁעֲשִׁיעַ אֲזִי אֲבָדְתִּי בְּעִינִי: ^{טז} לְעוֹלָם לֹא־אֲשַׁבֵּחַ פְּקוּדֶיךָ כִּי כָם חֵייתִנִּי: ^{טז} לֹךְ־אֲנִי הוֹשִׁיעֵנִי כִּי פִקּוּדֶיךָ דִּרְשָׁתִּי: ^{טז} לִי קוֹו רְשָׁעִים לִאֲבֹדְנִי עֲדֹתֶיךָ אֲתַבּוּנִן: ^{טז} לְכָל־תַּכְלֶה רְאִיתִי קֶץ רַחֲמֶה מִצּוֹתְךָ מֵאֹד:

כו לחודש יום רביעי

מ ^{טז} מֵה־אֶהְבֵּתִי תוֹרַתְךָ כִּי־חַיִּים הִיא שִׁיחִתִּי: ^{טז} מֵאִיבִי תִּחַמְכֵּנִי מִצּוֹתְךָ

כ ^{טז} כִּי לְעוֹלָם הִיא־לִי: ^{טז} צֶט מִכָּל־מַלְמַדִּי הַשְׁכַּלְתִּי כִּי עֲדוֹתֶיךָ שִׁיחָה לִי: ^{טז} מִזִּקְנִים אֲתַבּוּנִן כִּי פִקּוּדֶיךָ נִצְרָתִי: ^{טז} מִכָּל־אֶרֶץ רַע כָּל־אֲתִי רִגְלִי לִמְעַן אֲשַׁמֵּר דְּכָרְךָ: ^{טז} קב מִמִּשְׁפָּטֶיךָ לֹא־סָרְתִי כִי־אֵתָה הוֹרַתִּי: ^{טז} קג מֵה־נִּמְלָצוּ לַחֲכִי אֲמַרְתָּ מִדְּבַשׁ לִפִּי: ^{טז} קד מִפִּקּוּדֶיךָ אֲתַבּוּנִן עַל־כֵּן שָׁנֵאתִי א כָּל־אֶרֶץ שָׁקַר:

ג ^{טז} גִּר־לְרִגְלִי דְכָרְךָ וְאִזּוֹר לְנִתְיָבְתִּי: ^{טז} קו נִשְׁבַּעְתִּי וְאֶקְיָמָה לְשִׁמּוֹר מִשְׁפָּטִי עֲדָךְ: ^{טז} קי נִעֲנִיתִי עַד־מֵאֹד יִהְיֶה חֲנִי כְּדְכָרְךָ: ^{טז} קכ נִדְבוֹת פִּי רָצָה־גֵּא יִהְיֶה וּמִשְׁפָּטֶיךָ לְמַדְנִי: ^{טז} קט נִפְשִׁי בְּכַפִּי תִמְדִּי וְתוֹרַתְךָ לֹא שָׁכַחְתִּי: ^{טז} קי נִתְנוּ רְשָׁעִים פֶּחַ לִי וּמִפִּקּוּדֶיךָ לֹא תַעֲיִתִי: ^{טז} קיא נִחַלְתִּי עֲדוֹתֶיךָ לְעוֹלָם כִּי־שִׁשּׁוֹן לִבִּי הִמָּה: ^{טז} קיב נָטִיתִי לִבִּי לַעֲשׂוֹת חֲקֶיךָ לְעוֹלָם עֲקֹב:

ד ^{טז} סֶעֱפִים שָׁנֵאתִי וְתוֹרַתְךָ אֶהְבֵּתִי: ^{טז} קיד סִתְרִי וּמִגִּנִּי אֵתָה לְדַכְּרֶךָ יִחְלָתִי: ^{טז} קטו סוֹרוֹ־מִמֶּנִּי מְרַעִים וְאֶצְרָה מִצּוֹת אֱלֹהִי: ^{טז} קטז סִמְכֵנִי בְּאִמְרָתְךָ וְאֶחֱיָה וְאֶל־תִּבְיָשְׁנִי מִשְׁכָּרִי: ^{טז} קיז סֶעֱדֵנִי וְאֲשַׁעֲה וְאֲשַׁעֲה בַּחֲקֶיךָ תִּמְדִּי: ^{טז} קיח סִלִּית כִּי־שׁוּגִים מִתְּקֶיךָ כִּי־שָׁקַר תִּרְמִיתִם: ^{טז} קיט סִגִּים הִשְׁבַּח כִּי־רִשְׁעִי־אֶרֶץ לָכֵן אֶהְבֵּתִי עֲדֹתֶיךָ: ^{טז} קכ סִמֵּר מִפְּחָדְךָ בְּשָׁרִי וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ יִרְאֵתִי:

ע ^{קכא} עֲשִׂיתִי מִשְׁפָּט וְצֶדֶק כִּי־תִנְחַנִּי לַעֲשֹׁקִי: ^{קכב} עֶרֶב עֲבָדְךָ לְטוֹב אֶל־יַעֲשִׂנִי וְזִים: ^{קכג} עֵינִי כָּל־יִשׁוּעָתְךָ וְלֹאֲמַנְתָּ עֲדָךְ: ^{קכד} עֲשֶׂה עִם־עַבְדְּךָ כְּחִסְדְּךָ וְחֲקִיךָ לְמַדְנִי: ^{קכה} עַבְדְּךָ־אֲנִי הַכִּינִי וְאֶדְעָה עֲדֹתֶיךָ: ^{קכו} עַתָּה לַעֲשׂוֹת לִי־הִנֵּה הִפְרוּ תוֹרַתְךָ: ^{קכז} עַל־כֵּן אֶהְבֵּתִי מִצּוֹתֶיךָ מִזֶּהֱבָה וּמִפֶּזֶ: ^{קכח} עַל־כֵּן א כָּל־פִּקּוּדֶיךָ כָּל־שָׁרְתִי כָּל־אֶרֶץ שָׁקַר שָׁנֵאתִי:

פ ^{קכט} פְּלֹאֹת עֲדוֹתֶיךָ עַל־כֵּן נִצְרָתִם נִפְשִׁי: ^{קל} פֶּתַח דְּבָרֶיךָ לֹאִיר מִבֵּין פְּתִיִּים: ^{קלא} פִּי־פָעַרְתִּי וְאֶשְׁאַפָּה כִּי לְמִצּוֹתֶיךָ יִאָּבְדִּי: ^{קלב} פִּנָּה־אֵלִי וְחֲנִנִי כְּמִשְׁפָּט לֹאֲהִבִּי שִׁמְךָ: ^{קלג} פָּעַמִּי הִכֵּן בְּאִמְרָתְךָ וְאֶל־תִּשְׁלַט־כִּי כָל־אֲנוֹן: ^{קלד} פָּדֵנִי מִעֲשָׁק אָדָם וְאֲשַׁמְרָה פִּקּוּדֶיךָ: ^{קלה} פִּנֵּיךָ הָאֵר עַבְדְּךָ וְלִמְדֵנִי אֶת־חֲקֶיךָ: ^{קלו} פִּלְגִי־מִים יִרְדּוּ עֵינֵי עַל־לֹא־שָׁמְרוּ תוֹרַתְךָ:

צ ^{קלז} צִדִּיק אֵתָה יִהְיֶה וְיִשָּׁר מִשְׁפָּטֶיךָ: ^{קלח} צוֹיֶת צֶדֶק עֲדֹתֶיךָ וְאֲמוּנָה מֵאֹד: ^{קלט} צִמְתַּנִּי קִנְאָתִי כִי־שָׁכַחוּ דְּבָרֶיךָ צָרִי: ^{קמ} צְרוּפָה אִמְרָתְךָ מֵאֹד וְעַבְדְּךָ אֶהְבָּה: ^{קמא} צָעִיר אֲנִי וְנִבְזָה פִּקְדֶיךָ לֹא שָׁכַחְתִּי: ^{קמב} צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרַתְךָ אֱמֶת: ^{קמג} צִר־וּמִצּוֹק מִצְּאוֹנִי מִצּוֹתֶיךָ שִׁעֲשִׁיעַ:

קמד ^{קמ} צֶדֶק עֲדוֹתֶיךָ לְעוֹלָם הַכִּינִי וְאֶחֱיָה:

ק ^{קמז} קִרְאֵתִי בְּכָל־לֵב עֲנִנִי יִהְיֶה חֲקִיךָ אֶצְרָה: ^{קמו} קִרְאֵתֶיךָ הוֹשִׁיעֵנִי וְאֲשַׁמְרָה עֲדֹתֶיךָ: ^{קמז} קִרְמָתִי בְּנִשְׁפָּה וְאֲשַׁעֲה לְדַכְּרֶךָ לְדַכְּרֶךָ יִחְלָתִי: ^{קמח} קִרְמָתִי עֵינִי אֲשַׁמְרוֹת לְשִׁיחַ בְּאִמְרָתְךָ: ^{קמט} קוֹלִי שִׁמְעָה כְּחִסְדְּךָ יִהְיֶה כְּמִשְׁפָּטֶיךָ חֲנִי: ^{קכ} קִרְבוּ רַדְפִּי וְזִמָּה מִתּוֹרַתְךָ רַחֲמוּ: ^{קכא} קִרְבוּ אֵתָה יִהְיֶה וְכָל־מִצּוֹתֶיךָ אֱמֶת: ^{קכב} קָדָם יִדְּעִתִּי מִעֲדוֹתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם יִסְדָּתִם:

ר ^{קכג} רָאֵה־עֵינִי וְחַלְצֵנִי כִי־תוֹרַתְךָ לֹא שָׁכַחְתִּי: ^{קכד} רִיבָה רִיבִי וּגְאֻלִּי לְאִמְרָתְךָ חֲנִי: ^{קכה} רַחֲמוּ מְרַשְׁעִים יִשׁוּעָה כִּי־חֲקֶיךָ לֹא דָרְשׁוּ: ^{קכו} רַחֲמֶיךָ רַבִּים יִהְיֶה כְּמִשְׁפָּטֶיךָ חֲנִי: ^{קכז} רַבִּים רַדְפִּי וְצָרִי מִעֲדוֹתֶיךָ לֹא נָטִיתִי: ^{קכח} רְאִיתִי בְּגִדִים וְאֶתִּיקוּטָטָה אֲשֶׁר אִמְרָתְךָ לֹא שָׁמְרוּ: ^{קכט} רָאֵה כִּי־פִקּוּדֶיךָ אֶהְבֵּתִי יִהְיֶה כְּחִסְדְּךָ חֲנִי: ^{קל} קִס רֹאש־דְּכָרְךָ אֱמֶת וְלְעוֹלָם כָּל־מִשְׁפָּט עֲדָךְ:

ש ^{קסא} שָׁרִים רַדְפוֹנִי חֲנִים וּמִדְּכָרְךָ וּמִדְּכָרְךָ פֶּתַח לִבִּי: ^{קסב} שֵׁשׁ אֲנִי עַל־אִמְרָתְךָ כְּמוֹצֵא שֶׁלֶל רָב: ^{קסג} שָׁקַר שָׁנֵאתִי וְאֶתַּעֲבֶה תוֹרַתְךָ אֶהְבֵּתִי: ^{קסד} שָׁבַע בַּיּוֹם הַלְלִיתֶיךָ עַל מִשְׁפָּטִי

צדקך: ^{קסח} שלום רב לאהבי תורתך ואין-למו ^{קסו} מכשול: ^{קסו} שפרתי לישועתך יהוה ומצותיך עשיתי: ^{קסז} שמרה בפשי עדתיך ואהבם מאד: ^{קסח} שמרתי פקודיך ועדתיך כי כל-דרכי נגדך:

ת ^{קסט} תקרב רנתי לפניך יהוה בדרךך הבינני: ^{קע} תבוא תחנתי לפניך כאמרתך הצילני: ^{קעא} תבענה שפתי תהלה כי תלמדני חקיך: ^{קעב} תען לשוני אמרתך כי כל-מצותיך צדק: ^{קעג} תהי-ידך לעזרני כי פקודיך בחרתי: ^{קעד} תאמתי לישועתך יהוה ותורתך שעשעי: ^{קעה} תחי-נפשי ותהללך ומשפטך יעזרני: ^{קעו} תעיתי פשה אבד בקש עבדך כי מצותיך לא שכחתי:

ליום שבת

כז לחודש יום חמישי

קב * שיר המעלות אל-יהוה בצרתה לי מראתי ויענני: ^ד יהוה הצילה נפשי משפת-שקר מלשון רמיה: ^ה מה-יתן לך ומה-יסיף לך לשון רמיה: ^ו חצי גבור שוננים עם גחלי רתמים: ^ז אוהלי פי-גורתי משך שכנתי עם-אהלי מדר: ^ח רבת שכנה לה נפשי עם שונא שלום: ^ט אני-שלום וכי אדבר תמה למלחמה:

קבא * שיר למעלות אשא עיני אל-ההרים מאין יבא עזרי: ^ב עזרי מעם יהוה עשה שמים וארץ: ^ג אל-יתן למוט רגלך אל-גוים שמך: ^ד הנה לא-גוים ולא יישן שומר ישראל: ^ה יהוה שמרך יהוה צלך על-יד מינך: ^ו ימם השמש לא-לפכה ורח בלילה: ^ז יהוה שמרך מכל-רע ישמר את-נפשך: ^ח יהוה ישמר-צאתך ובוואך מעתה ועד-עולם:

קבב * שיר המעלות לזרד שמחתי באמרים לי בית יהוה גלך: ^ב עמדות היו רגלנו בשעריך ירושלם: ^ג ירושלם הבנויה כעיר שחברה-לה יחדו: ^ד ששם עלו שבטים שבטי-יה עדות לישראל להודות לשם יהוה: ^ה כי שמה יושבו כסאות למשפט כסאות לבית דוד: ^ו שאלו שלום ירושלם ישליו אהבך: ^ז יהי-שלום בחילך שלוה בארמנותיך: ^ח למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך: ^ט למען בית יהוה אלהינו באקשה טוב לך:

קבג * שיר המעלות אליך נשאתי את-עיני הושכי בשמים: ^ב הנה כעיני עבדים אל-יד אדוניהם כעיני שפחה אל-יד גבורתה כן עינינו אל-יהוה אלהינו עד שיחננו: ^ג חננו יהוה

קבד * שיר המעלות לזרד שמחתי באמרים לי בית יהוה גלך: ^ב עמדות היו רגלנו בשעריך ירושלם: ^ג ירושלם הבנויה כעיר שחברה-לה יחדו: ^ד ששם עלו שבטים שבטי-יה עדות לישראל להודות לשם יהוה: ^ה כי שמה יושבו כסאות למשפט כסאות לבית דוד: ^ו שאלו שלום ירושלם ישליו אהבך: ^ז יהי-שלום בחילך שלוה בארמנותיך: ^ח למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך: ^ט למען בית יהוה אלהינו באקשה טוב לך:

קבה * שיר המעלות הבטחים ביהוה כהר-ציון לא-ימוט לעולם ישב: ^ב ירושלם הרים סביב לה ויהוה סביב לעמו מעתה ועד-עולם: ^ג כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים למען לא-ישלחו הצדיקים בעולתה ידיהם: ^ד היטיבה יהוה לטובים ולישירים בלבותם: ^ה והמטים עקלקלותם ויליכם יהוה את-פעלי האון שלום על-ישראל:

קבו * שיר המעלות בשוב יהוה את-שיבת ציון היינו בחלמים: ^ב אז ימלא שחוק פינו וילשוננו רנה אז יאמרו בגוים הגדיל יהוה לעשות עם-אלה: ^ג הגדיל יהוה לעשות עמנו

קבז * שיר המעלות רבת צרונני מעורי יאמר-נא ישראל: ^ב רבת צרונני מעורי גם לא-יכלו לי: ^ג על-גבי חרשו חרשים האזיכו

קבז * שיר המעלות לשלמה אם-יהוה: ^א לא-יבנה בית שוא עמלו בוניו בו אם-יהוה לא-ישמר עיר שוא: ^ב שקד שומר: ^ג שוא לכם משקימי לום מאחרי-שבת אכלי לחם: ^ד העצבים כן יתן לידיו שנא: ^ה הנה נחלת יהוה בגים שחר פרי הבטן: ^ו כחצים ביד-גבור כן בני הנעורים: ^ז אשרי הגבר אשר מלא את-אשפתו מהם לא-יכשו כיי-דברו את-אזיכים בשער:

קבח * שיר המעלות אשרי כל-ירא יהוה ההלך בדרךיו: ^ב יגיע בפיו כי תאכל אשריך וטוב לך: ^ג אשתך: ^ד כגפן פריה בירכתי ביתך: ^ה בניך פשתלי זיתים סביב לשלחך: ^ו הנה כי-כן יכרך גבור ירא יהוה: ^ז יברכך יהוה מציון וראה בטוב ירושלם כל ימי חייך: ^ח וראה-בנים לבניך שלום על-ישראל:

קבט * שיר המעלות רבת צרונני מעורי יאמר-נא ישראל: ^ב רבת צרונני מעורי גם לא-יכלו לי: ^ג על-גבי חרשו חרשים האזיכו

לקומי

ואכלתם אכול ושבוּעוּ מו

מוֹחֲרָר

מו

לשון רבנו זכרנו לברכה

ואכלתם אכול ושבוּעוּ והללתם וכו' (ויאל ב)

מי שהוא משקע בתאות אכילה, בידוע שהוא רחוק מאמת, ובידוע שדינים שורין עליו. גם זה סימן על דלות. גם יבוא לידי בוינות ובושות, כמו שכתוב (תהלים י): כרם זלת לבני אדם. בין שנגזר אדם לבריות, נשתנה פניו ככרם (ברכות י):

ידע, מי שהוא משבר תאות אכילה, הקדוש-ברוך-הוא עושה עלידו מופתים, כי אמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות כו): כתיב: אשר לא ישא פנים, וכתיב: ישא ד' פניו אליך. אמר הקדוש-ברוך-הוא: איך לא אשא להם פנים? אני אמרתי: ואכלת ושבעת וברכת, והם מרקדין על עצמן בכזית ובכפיצה, נמצא שגשואות פנים הוא עלידי שבור תאות אכילה. וזה פרוש (דברים א): והסתרתי פני והיה לאכל; פרוש, עלידי תאות אכילה הוא מסתיר פנים:

והארת פנים הוא תקון ו"אמת", בחינת יעקב, כמו שכתוב (סוטה י): תתן אמת ליעקב. והוא בחינת תפילין, כי יעקב הוא תפארת, כלליות הגונו, בחינת תפילין הנקראים פאר, כמו שכתוב (יוחאל כד): פארך חבוש (ב). ועקר עשירות בא מאמת, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת קד): קשטא קאי. ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (פסחים קט): ואת הקיום אשר ברגליהם - זה כמונו, שעליו קאי:

וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות כד): והיו חיד תלואים - זה התולד תפילין. גם אמרו (פסחים קג): זה הקונה תבואה מן השוק; הינו שהדלות בא עלידי פגם התפילין, עלידי פגם של אמת:

וארץ-ישראל, שעקר קבלתה מבחינת יעקב, כמו שכתוב (בראשית ב): וישב יעקב בארץ, בשביל זה נקראת ארץ החיים (וזה ויקרא דף טז); כי תפילין נקראים חיים, כמו שכתוב (ישעיה לח): ה' עליהם יחיו (א); וזה שכתב: אשר לא במספנת האכל בה לחם (דברים ח). כי לפעמים אדם אוכל לחם מחמת עניות, ולא מחמת חסרון תאוה לתענוגים אחרים, אבל אם היה לו שאר מאכלים, לא היה אוכל לחם לבר, וזה שבת ארץ-ישראל, שלא מחמת עניות האכל לחם, אלא מחמת שבור ובטול תאות אכילה, כי היא מקבלת הארה והשפעה מבחינת תפילין, מבחינת יעקב, מבחינת אמת, שמשם בא עשירות. נמצא, מה שתאכל לחם לבר, לא מחמת מספנות, אלא מחמת שבור תאות אכילה:

וזה פרוש (במדבר ט): ארץ אכלת וישביה; פרוש, שהיא מקבלת שפעה מבחינת יעקב, כמו שכתוב: וישב יעקב בארץ. וזה פרוש: כי היא שמלתו לעורו - דא עור של תפילין (תקנים תקון סג דף קא), שבה נבנם בחינת תפילין. [לכאורה אין לזה פרוש, מה חבור יש לעורן זה למח שכתוב למעלה. אך נראה בנותן הקדושה, כי למעלה מבאר, שעלידי

(א) עין ברכות מה (ב) עין מנחות מה (ג) עין וזה אמור, דף פב ע"ב, ובתקון נח.

תפילין, שהוא בחינת אמת, בחינת יעקב, שזוכין עלידי שכינת תאות אכילה, עלידיה נצולין מכלות ועניות כג'ל, וזהו מה שהביא מקרא זה, כי היא שמלתו וכו' לענין זה. פרוש, כי מקרא זה נאמר על העני והאביון; כי היא כסותה לברכה, היא שמלתו לעורו, ונרמזו על עניות השכינה בגלותה, שמשם עקר העניות של ישראל בגלות, כמבאר בתקנים (סג). וזהו כי היא כסותה וכו' היא שמלתו לעורו - דא תפילין, הינו שהתפילין הם עקר השמלה המונעת על עניות השכינה וכנסת-ישראל, כי תפילין מכפלין הדלות, כי עקר השפע והעשרות נמשך עלידי בחינת יעקב, שהוא בחינת אמת, בחינת תפילין, כך נראה לי לפרש.

וזה פרוש (דברים א): ונתתי עשב - דא ע"ב שין (תקון טא, וזהו בראשית דף כח); דא כלליות הגונו, בשרף לברכה - כשתשרד את הבהמיות, אז יתגלה כלליות הגונו, כמו שכתוב: ישא ד' פניו אליך:

ובשפונם באמת, בכלליות הגונו, אזי נעשה מכלליות הגונו ביושה, ובא עליו ביושה (ה), הינו עניות, כמו שכתוב: כרם זלת לבני אדם, נשתנה פניו לכמה גונו, ככרם:

ואנחנו בני-ישראל מקבלין השפע דרך ארץ-ישראל, ושפע ארץ-ישראל היא הארת פני יעקב, הארת התפילין, ובשביל זה כתיב בה (בראשית סג): הנותן אמרי שפר; כי שפר זה בחינת פאר, בחינת תפילין, הינו שהיא נותנת לנו אותיות הארה שקבלה מתפילין. וזה פרוש (קדלות ט): ראה חיים עם אשה. ה'נותן אמרי שפר - ראשיתבות אשה. וזה: ראה חיים דיקא, כי תפילין נקראים חיים. וזה: נפתלי אלה שלוחה וכו'; נפתלי - אותיות תפילין:

ובשפונם אוכלים שפע אמת הפא דרך ארץ-ישראל, ואחר-כך אנו מדרבנים הלולו של הקדוש-ברוך-הוא בזה הפח, אזי נעשה שמים וארץ חדשה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (תקדשת חורר דף ת): לאמר לציון עמי אתה - אל תקרי עמי, אלא עמי, בשתפי וכו'. כי שמים החדש נעשה עלידי הארת פני יעקב, והארץ החדשה נעשה עלידי ארץ-ישראל, שהולכת השפע דרך ארץ-ישראל; נמצא, שפרא עכשו שמים ומזלות אחרים; נמצא, שמשנה הטבע, שהיה מטבע במזלות הראשונים, כי עכשו נעשה מזלות חדשים; נמצא, שעלידי שבור תאות אכילה נעשה מופתים ופלאות:

[גם זאת התורה כתבתי מתחלה בעצמי, ונמצאו בה כמה דברים מבארים יותר. גם סיים פרוש המקרא "ואכלתם" נחסר כאן בלשונו הקדוש, ומה שחסר זה נלקח זה וכו', ע"פ העתקתי גם נסחא זאת, שכתבתי בעצמי. וזהו:]

ואכלתם אכול ושבוּעוּ והללתם את שם ה' אלקיכם וכו' - כי מי שיצא מתאות אכילה, יכול להיות איש מופת, ומי שהוא משקע בתאות אכילה, סימן שהוא שקרן. וכן אפלו איש צדיק, שכבר יצא מהתאוה, ונפל ממדרגתו, ונפל לתאות אכילה - סימן שיצא שקר מפיו. וכן מורה גם-כן שיש דין עליו למעלה, וגם הוא סימן עניות.

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְבוֹת נְטִילַת יָדַים הַלְכָּה א

לְקוּמֵי הַלְבוֹת

הַעֲמֵר עֲדֵינוּ נֶאֱחָז בְּהַשְׁפַּע אַחִיזוֹת הַקְּלָפוֹת הַנִּמְשָׁכִין מִרְבוּי אוֹר, שֵׁשׁ לָהֶם אַחִיזָה בְּהַשְׁפַּע עַל־יְדֵי חֹטָא אָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁנֶּגֶם בְּאֻמָּנָה, כְּמִבְּאֵר בְּמִקוֹם אַחֵר (עֵין בְּלִקוּטֵי תַנְיָא סִימָן ה' אוֹת י'), שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית ג', יז יט): "בְּעֶצְבוֹן תֹּאכְלֶנָּה, בְּזַעַת אַפָּךְ תֹּאכַל לֶחֶם" וְכו'. שֶׁכָּל זֶה הוּא מִחֲמַת אַחִיזוֹת הַקְּלָפוֹת שֶׁמִּתְגַּבְּרִין עַל־יְדֵי הַכְּפִירוֹת הַבָּאִין עַל־יְדֵי בְּחִינַת רְבוּי אוֹר, עַל־יְדֵי שְׂרוּצִים לְחַקֵּר בְּגִדְלָתוֹ יִתְבָּרַךְ כֹּנ"ל. וְעַל־כֵּן אֵין יִשְׂרָאֵל וְכוּלָּם לֵאכֹל שׁוּם תְּבוּאָה עַד שֶׁמוֹצִיאִין אוֹתָהּ מֵאַחִיזוֹת הַקְּלָפוֹת שֶׁהֵם בְּחִינַת כְּפִירוֹת. וְעַל־כֵּן אֶסוּר לֵאכֹל חֶדֶשׁ עַד שֶׁמְקַרְבִּין הָעֵמֶר, שְׂאֹז מְקַשְּׂרִין כָּל הַשְּׂשֻׁעָה קְצוֹת לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, וְנִמְשָׁךְ הַשְּׂגָחָה שֶׁלָּמָּה בְּרִצָּאוֹ וְשׁוּב בְּכִחִינַת רִאִיָּה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה כָּלִי בְּחִינַת גְּבוּל וְזִמְן לְקַבֵּל הַשְׁפַּע בְּהִדְרָגָה וּבִמְדָּה, וְנִתְבַּשֵּׁל אַחִיזוֹת הַכְּפִירוֹת וְהַקְּלָפוֹת מִהַשְׁפַּע, וְאֵז דִּיקָא הֵמָּר הֶחֱדָשׁ, כִּי אֵז מְקַבְּלִין הַשְׁפַּע דְּרָךְ הַקְּדוּשָׁה לְבַד, עַל־יְדֵי שְׂעוּשִׁין כָּלִים וּמְדָה עַל־יְדֵי הַנֶּפֶת הָעֵמֶר כֹּנ"ל:

הַלְבוֹת מִשָּׂא וּמִתֵּן הַלְכָּה ח' - נִתְבָּאֵר בְּהַלְבוֹת
בֵּית הַכְּנֶסֶת הַלְכָּה ח' (בָּאוֹת ח),
וְהַלְבוֹת מִשָּׂא וּמִתֵּן הַלְכָּה ו' - נִתְבָּאֵר בְּהַלְבוֹת
בֵּית הַכְּנֶסֶת הַלְכָּה ו' (בָּאוֹת כד):

הַלְבוֹת נְטִילַת יָדַים לְסַעֲוָדָה וּבְצִיעַת הַפֶּת

הַלְכָּה א

א. כְּשִׁיבָא לֵאכֹל פֶּת שֶׁמְכַבְּרִין עָלָיו הַמוֹצֵיא יִטַּל יָדָיו (שְׁלֵחַן עֲרוּךְ אֶרֶץ־חַיִּים סִימָן קנח סָעִיף א),

וְעַיִן בְּמַאמֵר "וּבַיּוֹם הַבְּכוּרִים" סִימָן נו.

כִּי הָאֲכִילָה הִיא חַיִּי הָאָדָם, וְעַקֵּר כַּח הַחַיּוּת שֵׁשׁ בְּתוֹךְ הַדָּבָר הַנֶּאֱכָל, הוּא בְּחִינַת הַדַּעַת וְהַשְׁכָּל הַמְּלַבֵּשׁ בוֹ, כִּי כָּל דָּבָר יֵשׁ בוֹ חֻמָּה, וְעַל־יְדֵי־זֶה יֵשׁ לוֹ כַּח לְהַחַיּוֹת אֶת נַפְשׁ הָאָדָם, וּבִפְרָט אֲכִילַת אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי שֶׁהוּא רַק כְּדִי לְהַחַיּוֹת אֶת נַפְשׁוֹ דְּקִדְשָׁה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (מִשְׁלֵי יג, כה): "צִדִּיק אֵכֵל לִשְׂבַע נַפְשׁוֹ". נִמְצָא שֶׁעַל־יְדֵי הָאֲכִילָה מְקַבְּלִין חַיּוּת, הֵינּוּ חֻמָּה, וּמִחֲזִיין אֶת הַנֶּפֶשׁ, וְעַל־כֵּן הוּא בְּחִינַת הַמְּשַׁכֵּת חַיִּים וְאַרְיִכַת יָמִים לְתוֹךְ הַמְּלָכוֹת, כִּי הַנֶּפֶשׁ הוּא בְּחִינַת מְלָכוֹת.

יִתְבָּרַךְ עַל־יְדֵי מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים הֵם בְּכִחִינַת 'סוֹף כָּל דְּרָגִין'. וְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן ו'מְגִיד מְרֹאשִׁית אַחֲרִית', וּמִיַּחַד וּמִקְשֶׁר 'סוֹף מַעֲשֶׂה בְּמַחֲשָׁבָה תַּחְלָה', סוֹף כָּל דְּרָגִין בְּרִישׁ כָּל דְּרָגִין, שֶׁכָּל זֶה יָכוֹל לִזְכוֹת אֶפְלוֹ הַקָּל שֶׁבְּקָלִים וְהַפְּחוֹת שֶׁבְּפְחוֹתִים עַל־יְדֵי הַתַּחֲזָקוֹת הָאֻמָּנָה בְּהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ וְהַשְּׁגָחָתוֹ הַשְּׁלֵמָה הַמְּגִיעַ מְרֹאשִׁית' וְעַד 'אַחֲרִית', שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִכְלָל ה'אַחֲרִית' בְּרֹאשִׁית' כֹּנ"ל.

וְזֶהוּ עַקֵּר בְּחִינַת הַתְּשׁוּבָה בְּחִינַת יְרִידָה תַּכְלִית הַעֲלִיָּה, כְּשֶׁמְגִיעַ הָאָדָם, חֹס וְשָׁלוֹם, חֹס וְשָׁלוֹם - לְחִלָּתִי הַיְרִידָה עַל־יְדֵי מַעֲשָׂיו הָרָעִים, אֶף־עַל־פִּי־כֵן אִם יִתְחַזַּק גַּם שֵׁם בוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיֵאֱמִין בוֹ יִתְבָּרַךְ בְּאֻמָּנָה שֶׁלָּמָּה שֶׁגַּם שֵׁם בְּמִקוֹמוֹ מִמֶּשׁ, נִמְצָא הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, בְּכִחִינַת (תְּהִלִּים קט, ח): "אִם אֶסֶק שָׁמַיִם שֵׁם אֶתָּה וְאַצִּיעָה שְׂאוֹל הַנֶּפֶךְ", וְכֵמוֹ שֶׁכְּתוּב (יִרְמְיָה כג, כג): "הָאֱלֹהִי מְקַרֵּב אֲנִי וְכו', וְלֹא אֱלֹהִי מֵרַחֵק", אֵז כְּשִׁיתְחַזַּק בְּאֻמָּנָה זֹאת עַל־יְדֵי־זֶה מִמְּשִׁיךְ הַשְּׁגָחָתוֹ הַשְּׁלֵמָה, בְּכִחִינַת רִצָּאוֹ וְשׁוּב גַּם שֵׁם, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא כּוֹלֵל סוֹף כָּל דְּרָגִין, שֶׁהוּא הַמִּקוֹם הַשְּׁפָל וְהַנְּמוּךְ שֶׁנֶּפֶל לָשֵׁם, הוּא כּוֹלֵל אוֹתוֹ בְּרִישׁ כָּל דְּרָגִין, בְּרֹאשִׁית הַמַּחֲשָׁבָה כֹּנ"ל. וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא מַעֲלָה כָּל הַנִּשְׁמוֹת וְהַנִּיצוּצוֹת שֶׁנֶּפְלוּ לָשֵׁם מִמֶּכָּה שְׁנַיִם. וּכְשֶׁנִּכְלָל מִקוֹם רַחוּק וְנִמּוּךְ כִּזֶּה בְּהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, מִמִּילָא נִכְלָלִין כָּל שְׂאֵר הַמְּדִרְגּוֹת שֶׁבְּאֻמָּצֵע, כְּקִדְשָׁתוֹ יִתְבָּרַךְ.

נִמְצָא, שֶׁדִּיקָא הַרְחוּקִים כְּשִׁיתְחַזְקוּ בְּאֻמָּנָה שֶׁלָּמָּה יִזְכּוּ לְתְּשׁוּבָה בְּיָדָיו, וְעַל דָּם דִּיקָא יִתְתַּקְּנוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת, עַל־יְדֵי שֶׁנִּכְלָל אַחֲרִית וְסוֹף מִמֶּשׁ בְּרֹאשִׁית הַמַּחֲשָׁבָה. וְעַל־כֵּן עַקֵּר אַחֲרִית הַגָּאֻלָּה הָאַחֲרוֹנָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים הָאֵלֶּה תְּלוּי בְּתְשׁוּבָה דִּיקָא, כִּפִּי שְׂאֻמְרוֹ רְבוּתֵינוּ ו'ל (סְנֵהדְרִין צז): כִּי אֵין הַדָּבָר תְּלוּי אֵלָּא בְּתְשׁוּבָה, וְכֵמוֹ שֶׁכְּתוּב (יִשְׁעְיָה נט, ס): "וְכֹא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וְלִשְׁבִּי פֶשַׁע בִּיעֲקֹב" וְכו', כִּי עַל־יְדֵי הַתְּשׁוּבָה שֶׁזּוֹכִין הַרְחוּקִים דִּיקָא עַל־יְדֵי הָאֻמָּנָה הַשְּׁלֵמָה כֹּנ"ל, עַל־יְדֵי־זֶה דִּיקָא נִכְלָל ה'אַחֲרִית' בְּרֹאשִׁית' לְעוֹלָם וְעַד, שֶׁזֶּהוּ עַקֵּר בְּחִינַת שְׁלֵמוֹת הַגָּאֻלָּה הָאַחֲרוֹנָה כֹּנ"ל, בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן:

וְשִׁנּוּ לְצִיּוֹן

יח. וּבְשִׁבְיָא זֶה אֶסוּר לֵאכֹל שׁוּם תְּבוּאָה קֹדֶם הָעֵמֶר. כִּי אֲנוּ צְרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ פְּרִנְסַתְנוּ וְאַכִּילוּתֵינוּ עַל־יְדֵי אֻמָּנוֹת הַהִשְׁגָּחָה לְבַד שֶׁהוּא בְּחִינַת רִאִיָּה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁךְ הַשְׁפַּע בְּמִדָּה בְּגוּבֵל וּבִזְמַן כֹּנ"ל, שֶׁזֶּה זּוֹכִין עַל־יְדֵי הַנֶּפֶת הָעֵמֶר כֹּנ"ל, אֲכָל קֹדֶם

עַקֵּר בְּחִינַת הַתְּשׁוּבָה בְּחִינַת יְרִידָה תַּכְלִית הַעֲלִיָּה

כְּשִׁיתְחַזְקוּ הַרְחוּקִים בְּאֻמָּנָה שֶׁלָּמָּה יִזְכּוּ לְתְּשׁוּבָה בְּיָדָיו

הָאֲכִילָה הִיא הַמְּשַׁכֵּת חַיִּים וְאַרְיִכַת יָמִים לְתוֹךְ הַמְּלָכוֹת

אֶסוּר לֵאכֹל תְּבוּאָה קֹדֶם הָעֵמֶר, לְהַמְשִׁיךְ פְּרִנְסַתְנוּ עַל יְדֵי אֻמָּנוֹת הַהִשְׁגָּחָה

לקוטי הלכות

הלכות נטילת ידים הלכה א

ארח חיים

עקר הדעת והשביעה הוא מהדעת

ויעל-בן עקר המזון הם חמשה מיני דגן, כי הם בחינת דעת, כמו שאמר רבותינו ז"ל (ברכות מ.): 'כל תינוק שטועם טעם דגן' וכו'. וזה חמשה מיני דגן כנגד ה"א הדעת, כמו שכתב רבנו (בסימן נג). ועל-כן הם 'מיני זיני' [משביעים] (עין ברכות לה: ברש"י), כי עקר המזון והשביעה הוא מהדעת כנ"ל, ומחמת חשיבותם זאת קבעו להם ברכה בפני עצמם כמו שאמר רבותינו ז"ל (שם לה. וברש"י שם), ועל-כן תקנו לברך 'המוציא' בה"א דנקא (עין שם לה). בחינת הא הדעת הנ"ל. ואפלו על חמשה מיני דגן אין מברכין המוציא כי אם על מה שנקרא לחם דיקא, אבל על שאר מאכלים שעושין מהם כגון פת הבאה בכיסנין ושאר מינין - אין מברכין עליהם המוציא (ארח חיים סימן קסח סעיף ו. ובסימן רח), כי לחם הוא בחינת דעת שהוא בחינת (שמות טו, ד): "לחם מן השמים" שכתב שם רבנו (סימן נו), וכמו שכתוב (משלי ט, ה): "לכו לחמו בלחמי".

ויעקר הלחם הוא מה שנקרא לחם לענין מצה, דהינו שיכול לבוא לידי חמוץ, כמו שהביא ה'מגן אברהם' שם (ארח חיים סימן קסח סעיף קטן טו), כי עקר הדעת הוא לחם של מצה, בחינת 'עגה שהוציאו ממצרים' וכו' (קדושין לח). עין שם, ומצה אין נקרא כי אם כשיכול לבוא לידי חמוץ אם יהיו משהין אותה, דהינו כשנלושה עם מים.

כי זה כלל, שהסטרא אחרא כרוך אחר הקדשה, ובכל מקום שיש קדשה יתרה - שם נמצאת הסטרא אחרא לבקש מקום לינוק שם, ועל-כן במקום שרואין התגבורת הסטרא אחרא יודעים שבודאי במקום הזה יש קדשה גדולה. ועל-כן אין יוצאין ידי חובת מצה כי אם כשיכול לבוא לידי חמוץ, כי אז דיקא הוא הלחם שהוא בחינת דעת שהוא בחינת מצה. ועל-כן אם לא היו נזהרים לשמרו היטב - בודאי יבא לידי חמוץ שהוא סטרא דמותא, כי היא נמצאת במקום שיש שם קדשה שהוא בחינת דעת, כי עקר הקדשה הוא הדעת. והעקר תלוי כשהעסה נלושה עם מים שהם בחינת חסדים שהוא בחינת דעת, ואז נקרא לחם בחינת "לחם מן השמים" בחינת דעת, בחינת מצה. ואז יכול לבא לידי חמוץ כנ"ל. וגם שיהיה דוקא מחמשה מיני דגן שהם בחינת דעת כנ"ל. ועל-כן אין יוצאין ידי חובת מצה כי אם בחמשה מיני דגן (שלחן ערוך ארח חיים סימן תנג סעיף א). ועל-כן אין מברכין המוציא כי אם על לחם כזה שראוי להיות מצה, כי אז הוא בחינת דעת כנ"ל.

עקר הדעת הוא לחם של מצה

הסטרא אחרא מתגברת במקום קדשה גדולה

מאחר שחזר ראוי להיות מצה ונקרא לחם, נמצא שיש בו התלבשות דקדשה הינו דעת, רק שהדעת הוא בבחינת הסטרה הינו שנתחמץ, כי חמץ הוא סטרא דמותא (עין וזר פנחס דף רנא:)

ואף שאנו אוכלין בכל השנה חמץ, אף-על-פי-כן מאחר שהיה ראוי להיות מצה ונקרא לחם, נמצא שיש בו התלבשות דקדשה הינו דעת, רק שהדעת הוא בבחינת הסטרה הינו שנתחמץ, כי חמץ הוא סטרא דמותא (עין וזר פנחס דף רנא:) הפך חיים ואריכת ימים, הינו בחינת הסטרה הדעת, ועל-כן אנו יכולים לאכול, כי יש לנו כח לגלות ההסטרה ולהחזירה לדעת על-ידי שכתב זכינו לקבלת התורה שעל ידה מגלין ההסטרה כמו שכתוב שם. ובפרט שאפלו אכילתנו בעצמו הוא על-פי התורה. ויש בה כמה דינים וכמה ברכות שעל ידיהם אנו מגלין ההסטרה וכמו שיתבאר להלן. ועל-כן חשיב דוקא לחם חמץ יותר ממינים שאינם נתחמצים, כי אין שם התלבשות הדעת כל כך. ומחמת זה אין באים לידי חמוץ כנ"ל, כי אין הסטרא אחרא מתגברת שם כל כך כנ"ל.

ויעל-בן ששיצאו ישראל ממצרים הכרחו לאכל מצה דיקא, כי אז לא היה להם קבלת התורה עדן, ועל-כן הכרחו לצאת במנוסה, כי היתה עדן רשות פרעה עליהם שהוא בחינת ההסטרה. כי הוא אותיות ה'ערף' ולא היה להם כח לשבר ולבטל בחינת ההסטרה מאחר שלא היה להם התורה. וכמו שאיתא בתקוני וזר (דף קמז:), שמחמת זה הכרחו לצאת במנוסה, עין שם. ועל-כן הכרחו לאכל דיקא מצה שהוא בחינת עצם הקדשה, קדם התלבשותה בסטרא אחרא בבחינת הסטרה, כי השם יתברך העלה אז את ישראל למעלה ממדרגתם בעליה גדולה מאד, כי לא היה אפשר בענין אחר כמובא (פרי עץ חיים, חג המצות, פרק א). כי מצה הוא בחינת דעת גדול וקדשה גדולה מאד, כי היא בחינת מחלקת לשם שמים, שהוא בחינת (ערוכין יג:): "אלו נאילו דברי אלהים חיים", שהוא בחינת דרכי ה', שהוא מדרגה גדולה מאד מאד. אבל חמץ שהוא בחינת התלבשות הקדשה בסטרא אחרא, דהינו שנתחמץ העסה שהיתה ראויה להיות מצה כנ"ל, והוא בחינת הסטרה, לא היו יכולים לאכל כנ"ל, כי לא היה להם כח לבטל ההסטרה כנ"ל. אבל אחר-כך כשרדפו מצרים אחריהם, ובתחלה באמת היה קשה לפני הקדוש ברוך הוא קריעת ים סוף שהיא מפלת פרעה, שהוא בחינת בטול ההסטרה ולזכות לדעת, כי לא היתה להם אז התורה, ולא היה להם כח לזה כנ"ל. וזה שאמר רבותינו ז"ל (שמות רבה כד, א) שאמר השר של ים: "מה נשתנה אלו מאלו"? דהינו מאחר שאין להם תורה כנ"ל. ואחר-כך כשנשברו ונטבעו בים על-פי חסדי ה' בזכות אבות, ואז נשבר כח פרעה

כשיצאו ממצרים הכרחו לאכל מצה עדן

תוב, כי לא ידע כלל).

והרוצח לקח את הבת-הקיסר, וידע שבודאי ירדפו אחריי, והלך מן הספינה וטמן עצמו עמה בבור שהיה בו מי גשמים עד שיעבר הרעש. ואת המאטראסין של הספינה צוה שתחף ומיד יחתכו האנקירס ויברחו מיד, כי בודאי ירדפו אחריהם; ובודאי לא יהיו רובים אל הספינה, מחמת הבת-קיסר שהם סבורים שהיא שם בספינה, רק שירדפו אתכם, ועל-כן תברחו מיד, ואם ישיגו אתכם - ישיגו, מה בזה? בדרך הרוצחים, שאינם משגיחים על עצמן כלל. וכן היה, שנעשה רעש וירדפו תחף

ונצל הדלת, ועשה כפשוטו, שלקח שק והניחה בעל-כרחיה בתוך השק, ופשט ממנה מלבושיה והלבישם את מאטראס אחד, וכסה פניו ודחפו לחוץ ואמר לו: לך. והמאטראס הזה הוא אינו יודע כלל מה נעשה עמו, ותחף שיצא לחוץ ופניו מכסה, והחיל לא ידעו - והתחילו לילך עמו מיד, כמדתה להם שזאת היא הבת-הקיסר. והוא (הינו המאטראס) הולך עם החיל שהולכיהו, ולא ידע היכן הוא כלל עד שבא לשם, לחדר שהיתה הבת-קיסר יושבת שם, וגלו פניו וראו שהוא מאטראס, ונעשה רעש גדול (ואת המאטראס טפחו על פניו היטב היטב ודחפוהו, כי הוא אינו

רעש. (און דעם מאטראס האט מען אנגיטשט נאנצן טט אין פנים און מען האט אים ארויס גישטופט ווארין ער איז ויך קיין חייב גיט ווארין ער האט גאר נישט וואוסט).

און דער רוצח האט גינומען די בת קיסר. און ער האט גוואוסט אז מען וועט אים בודאי נאך זאגן. איז ער ארויס גיגאנגען פון דער שיף און ער האט ויך מיט איר באהאלטן אין א גרוב וואס דאָרט איז גיווען רעגן וואסער ביו דער רעש וועט איבער גיין. און די מאטראסין פון דער שיף האט ער אנגיזאגט אז זיי זאלן תיכף אפ שניידן די אנקערס און זיי זאלן תיכף אנטלופן. ווארין מען וועט זיי בודאי תיכף נאך זאגן. און שוין וועט מען בודאי נישט צו דער שיף. מחמת דער בת קיסר. ווארין זיי וועלן ויך מיינען אז זי איז דאָרט אין דער שיף. גאר זיי וועלן אייך נאך זאגן. איבער דעם זאלט איר אנטלופן תיכף. וועט מען אייך חאפן וואס איז. אזוי ווי דער שטייגער איז פון רוצחים. זיי קוקן אויף ויך גאר גיט (פלומר ווי זענען ויך ספקיר) און אזוי איז גיווען. סע גיווארין א

אחריהם, אף לא מצאה שם. והרוצח החביא עצמו עמה בבור של מי גשמים, והיו מנחים שם, והיה מפיח אותה שלא תצק, שלא ישמעו בני אדם, והיה אומר לה: אני מסרתי בפשי בשכילך כדי לתפסף, ואם אפסיד אותך - אין חיי נחשבים אצלי כלום; מאחר שפכר את בידך, אם אחזר ואפסיד אותך ותמנע ממני - אין חיי נחשבים אצלי מאומה כלל, על-כן תחף שתתני צעקה - אחזק אותך מיד ויעבר עלי מה, כי אניי שוה בעיני כלום; ותיכרא לנפשה מפניו

(הינו הבת-קיסר וקחה וראה לצעק מפני אימה

גרויסער רעש. און מען האט זיי תיכף נאך גיזאגט. נאר מהאט זי דאָרט גיט גיפונען. און דער רוצח האט ויך באהאלטן מיט איר אין א גרוב פון רעגן וואסער. און זיי זענען דאָרטין גילעגן און ער האט זי גישראקן. אז זי זאל גיט שרייען. כדי מענטשן זאלן גיט דערקערין. און ער האט צו איר אזוי גיזאגט. איך האב מיד מוסר נפש גיווען פון דינעט וועגן כדי איך זאל דיר חאפן. און אז איך זאל דיר ווידער אן ווערן. איז מיין לעבן ביי מיר גאר גיט ווערט. ווארין ווייל דו ביסט שוין ביי מיר אין די הענט. אז איך זאל דיר ווידער אן ווערן. און מע זאל דיר אפנעמען פון מיר. איז שוין מיין לעבן ביי מיר גאר גיט ווערט. דרום ווי באלד דו וועסט גאר א גישריי טאן. וועל איך דיר תיכף דערווארן. און לאז ויך שוין מיט מיר טאן וואס סע וועט זיך טאן. ווארין איך בין שוין ביי מיר גאר גיט ווערט. האט זי מוזיא גיהאט פאר אים (פלומר די בת קיסר וואס זי איז גילעגן אין דעם גרוב מיט דער רוצח האט מוזיא גיהאט צו שרייען ווייל דער רוצח האט זי גישראקן) דערנאך איז ער ארויס גיגאנגען פון דאָרט מיט

הרוצח). אחר-כך יצא משם עמה והוליד אותה בעיר, והיו הולכים והולכים וכו' למקום אחר, והבין שגם שם מחפשים, והחביא עצמו עמה עוד במקוה; וכן יצא משם והלך והחביא עמה עוד במקום אחר, עד שהיה מחביא עצמו עמה בכל השבעה מקומות שהחביא הבערגר עם אמה כנ"ל, שהם השבעה עדים הנ"ל (הינו שבעה מיני מים, שהם בור ומקוה ומעין וכו' כנ"ל), עד אשר בא אל הים, וחפש שם למצא על-פל-פנים ספינה קטנה של צידי דגים כדי לעבר עמה. ומצא ספינה, ולקח את בת הקיסר; והוא לא היה צריך אותה,

איר. און ער האט זי גיפירט אין שטאט און זיי זענען גיגאנגען און גיגאנגען און זיי זענען גיקומען צו איין אָרט. און דער רוצח האט פארשטאנען אז דאָרט וועט מען אויך. האט ער ויך מיט איר ווידער באהאלטן. אין א מקוה. און און איז גיקומען צו איין אנדער אָרט האט ער ויך דאָרט אויך מיט איר באהאלטן אין איין אנדער וואסער און אזוי האט ער ויך מיט איר באהאלטן אלע מאל אין איין אנדער וואסער. ביו ער האט ויך מיט איר באהאלטן אין די אלע זיבן ערליי וואסערן וואס דער בערגער האט ויך באהאלטן מיט איר מוטער כנ"ל. וואס דאס זענען די זיבן עדות כנ"ל. ביו ער איז גיקומען מיט איר אויך דעם ים. האט דער רוצח דאָרט גיווכט כאטשע א קליין שיפל פון די וואס חאפן פיש כדי ער זאל מיט איר אריבער. האט ער גיפונען א שיף. האט ער גינומען די בת קיסר. און ער האט זי גיט גיארפערט ווארין ער איז גיווען א סריס כנ"ל. נאר ער האט גיוואלט זי פארקויפן צו איין מלך. און

סיפורי

מעשה יי מבערגר ועני

מעשיות

קבו

סיפורי

מעשה יי מבערגר ועני

מעשיות

קבה

פי היה סריס כנ"ל, אף היה רוצה למכרה לאיזה מלה, והיה מתגבר פן יתפסו אותה ממנו, והלך והלביש אותה בכנדי מאטראס, ונדמית לזכר, ועבר עמו בים (מפאן והלילה נדבר על חבר קיסר בלשון זכר, כי בלשון זה ספר רבנו זכרנו לברכה, מחמת שהרצח הלביש אותה כמו זכר). וכא רוח סערה, ונשא הספינה אל הספר, ושבר את הספינה, וכאו אל אותו הספר שהיה מדבר הנ"ל שהיה שם הבחור הנ"ל.

בבואם לשם, והגזלן היה בקי בדרכים בדרכס, וידע שפאן הוא מקום מדבר שאין מגיעים הספינות לכאן, על-כן לא היה מתגבר פאן משום אדם, והניחה. והלכו (הנה הרוצח)

ובת הקיסר) זה לכאן וזה לכאן לבקש להם אכל, ונתרחק מן הגזלן. והגזלן הלך בדרך וראה והנה אינה אצלו, והתחיל לצעק אליה. והיא ישבה עצמה, ולא השיבה לו (כי אמה) מאחר שסופי יהיה שמיכר אותי - למה לי להשיב לו? ואם יחזר ויגיע אצלי - אשיב לו שלא שמעתי; בפרט כי אין רצונו להרגני, כי הוא צריך למכר אותי. ולא השיבה אותו, והלכה להלן. והוא, הגזלן, מחפש אנה ואנה ולא מצאה. והלך להלן ולא מצאה, ומן הסתם אכלוהו חיות רעות. והיא הלכה להלן להלן, והיתה מוצאת לה איזה אכל, והלכה עד שהגיעה אל

גיגאנגען אין ויין וועג. און ער האט דעוועהן אז זי איז נישט דא לעבן אים. האט ער אנגיהויבן צו שרייען צו איר. און זי האט זיך מיישב גיווען. און האט אים גארנישט גיענפערט. ווארן זי האט זיך גיטראכט. מיין סוף איז זיך ער וועט מיר פארקויפן. נאך וואס זאל איך אים ענפערן אויב ער וועט ווידער אנקומען צו מיר. וועל איך אים ענפערן. איך האב נישט גיהערט. בפרט הרגענען וויל ער זיך מיר נישט. ווארן ער וויל זיך מיר פארקויפן. האט זי אים נישט גיענפערט. און זי איז ווייטער גיגאנגען. און דער גזלן האט זי גיווכט אהין און אהער און ער האט זי נישט גיקאנגט גיפנען. און ער איז ווייטער גיגאנגען און ער האט זי אלץ נישט גיקאנגט גיפנען. און מן הסתם האבן אים חיות רעות אויף גיגעסן.

און זי איז גיגאנגען ווייטער ווייטער. און זי האט זיך גיפונען עפעס עסן. און איז אזוי גיגאנגען ביז זי איז גיקומען צו דעם ארט וואס דארט איז גיזעסן דער בחור הנ"ל (והנה דעם בערגערס און הנ"ל) און

המקום שהיה יושב שם הבחור הנ"ל, וכבר נתגדלה בשערות וגם היתה לבושה כמו זכר, בכנדי מאטראס כנ"ל, ולא הפירו זה את זה. והכה בבואה פא לו שמחה שפא עוד אדם. ושאל אותו: מאין באת לכאן? השיבה: הייתי עם איזה סוחר בים ככו'. שאלה אותו: מאין באת אתה לכאן? השיב לה: גס-פן על-ידי איזה סוחר ככו'; וישבו שם שניהם (אין הלשון מקדוק, כי פעם היא נקראת בלשון זכר ופעם בלשון נקבה).

ואחר שגלקחה בת הקיסר מן הקיסר כנ"ל, היתה הקיסרית מקוננת ומכה ראשה בכתל על אבדת בתה, והיתה מצערת בדרכים מאד את הקיסר, שעל-ידי גסותו אבד את הבחור הנ"ל

זי איז שוין דערווייל פארואקסן גיווארן מיט האר און דערצו איז זי גיווען אנגיטט וואו א זכר אין די קליידער פון א מאטראס כנ"ל האבן זיי זיך נישט דערקענט איינס דאס אנדערע. און תיכף ווי זי איז גיקומען. איז ער פרייליך גיווארן וואס סע איז דא גיקומען נאך א מענטש. האט ער זי גיפרעגט. פון וואנען קומסטו אהער. האט זי געענטפערט. איך בין געווען מיט א סוחר אויף דעם ים ככו'. האט זי אים געפרעגט פון וואנען קומסטו אהער. האט ער איר אויף גיענפערט. דאך א סוחר. זענען זיי דארט ביידע גיזעסן.

און דער נאך ווי די בת קיסר איז אוועק גיחאפט גיווארן פון דעם קיסר כנ"ל. האט די קיסר'טע זייער גיקלאגט און זי האט זיך גישלאגן קאפ אין דער וואנט. אויף דעם וואס איר טאכטער איז פארפאלן גיווארן. און זי האט דעם קיסר זייער גיגעסן מיט רייד. זי האט צו אים גיזאגט. איבער זיין גדלות. האסטו דעם בחור אויס גיבראכט. און

- ועתה אבד בתם; (ואמרה): הלא היא היתה כל המזל והצלחה שלנו - ואפדנו אותה, ומה יש לי עוד היום? והיתה מצערת אותו מאד. ובודאי גם אליו בעצמו היה צר מאד על אבדת בתו, ועוד היתה הקיסרית מצערת ומכעסת אותו מאד, ונעשו קטטות וכעסים ביניהם, והיתה מדברת לו דברים רעים עד שהכעיסה אותו מאד, עד אשר אמר לשלחה; והושיב דינים, ופסקו לשלחה, ושלחה.

שקורין 'פאר שיקט'. אחר-כך היה הקיסר שולח למלחמה ולא היה מצליח, והיה תולה הדבר באיזה יעדניראל, שבשכיל שעשית כף - על-ידי-זה אבדת המלחמה; ושלח

היינט איז אונזער טאכטער פארלארן גיווארן. און זי האט גיאגט. זי איז זיך גיווען גאר אונזער מזל און גאר אונזער הצלחה. היינט האבן מיר זי פארלארן. וואס איז מיר שוין גיבילאן היינט. און זי האט אים זייער גיגעסן. און אים אליין איז זיך בודאי אויף זייער ביטער גיווען דאס וואס די טאכטער איז פארפאלן גיווארן דערצו האט די קיסר'טע אים זייער גיגעסן און זייער דערפרעגט. און סע גיווארן גרויסע קריג און עסיניש צווישן זיי. און זי פלעגט אים ריידן דברים רעים ביז זי האט אים זייער דערפרעגט. ביז ער האט זי גיחייסן פארשיקן. און ער האט גיזעצט דינים אויף איר. האבן זיי גיפסקט אז מען זאל זי פארשיקן. האט מען זי פארשיקט.

דערנאך האט דער קיסר גישיקט אין דער מלחמה אריין. און ער האט נישט מצליח גיווען. האט ער דאס אנגיהאנגען אין א יעדניראל. ווייל דו האסט אזוי גיטאן דריבער האסטו אנגיזארן די לעמוד הבא

ל. מי שיש לו פחד, הוא סימן שהקדוש-ברוך-הוא הסתיר פנים ממנו, וסימן שדינין שורין עליו.
 לה. מי שאינו מתודה על עונותיו - מורא בא עליו.

חלק שני

א. כשבא פחד על אדם, ידע שבא בן גילו לאיזהו צרה.
 ב. לפעמים אדם מתפחד קדם שבא עליו איזהו טוב.
 ג. מי שברח מן הצרה הוא פקח.
 ד. בלילה שיש לה פחד בשעת שנה, אל תלך בדרך ביום.
 ה. כשאדם נוטה למוות, אפלו כשעדין בקו הבריאה, ואינו יודע שדינו למיתה - אף-על-פי-כן הוא מתפחד, ואמר בפיו שימות.

פדיון שבויים

א. על-ידי גבהות הלב נפל לתפיסה.
 ב. דמורה לזכרים - נפל בידיו; אלא כל דבריהם חסרו.
 ג. האמר דבר בשם אמרו מביא גאולה לעולם.
 ד. על-ידי פדיון שבויים נתקבץ נדחיו של הפודה.
 ה. מי שאינו יוצא מביתו - חשוב בתפיסה.
 ו. בעון משכב-זכור נתפס בתפיסה.
 ז. מי שמרחם על השבויים, הקדוש-ברוך-הוא מצילו ממיתה.
 ח. מי שהוא בתפיסה, בידוע שגם

נשמתו למעלה בתפיסה.
 ט. מי שבא להצדיק ושואל את הצדיק עצה, ומפר עצתו אחר-כך - על-ידיה נתפס בתפיסה.
 י. מי שמאכיל לחם לרעבים, הקדוש-ברוך-הוא מציל אותו מבית האסורים.
 יא. מי שלא תקן חטאות נעורים, על-ידיה בא לבית האסורים.
 יב. מי שהוא רגיל להיות מזהל או לספק צרכי סעודת ברית-מילה של עני, על-ידיה נצול מבית האסורים.

חלק שני

א. על-ידי נאוף נפל לתפיסה, או לחלי כאב רגלים. גם תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה נפל לזה; גם מזיקין שולטין עליו.
 ב. סגלת הצדקה לבטל כל אלו העצמים.
 ג. כשביל שאין מבקשין רחמים על חברו, על-ידיה נפל לתפיסה; ותקון לתפיסה: שיפרנס איזהו בעלי-חיים.
 ד. על-ידי תשמיש המטה בימים שאסורין בתשמיש, על-ידיה נפל לתפיסה.
 ה. כשאחד מבני-ישראל נתפס בתפיסה, על-ידיה לפי בחינתו נסתמו מעינות החכמה מחכמי הדור; ולהפך פשיטא מהתפיסה.
 ו. לפעמים על-ידי תפיסה נצול

הרב ר' ישעיה שלום בן ר' יודיל ממעדות-עדין. אחיו ר' יחיאל מענדיל. הרב ר' עיזא מוואלכניא. הרב ר' דוב מלאדיזין. הרב ר' מרדכי מטעפליק. ר' גרשון מטירה-אוויצע. ר' יצחק מדאשוב. ר' קהת מטירה-אוויצע. ר' זאב מטירה-אוויצע. ר' זלמן מנעמרוב. ר' נתנאל מטעפליק. ר' שמואל מטעפליק. ר' לייב מקרימנעטשוק. ר' יוסף מקרימנעטשוק. ר' איוזיק יוסף מליפאוויץ. ר' חיים שרה'ס מברסלב. ר' ישראל מברסלב. ר' מאיר. רבי אברהם מקפר נאנאשעליץ. ר' ראובן יוסף. ר' משה יצחק מטירה-אוויצע. ר' משה מלאדיזין. ר' געצי מלאדיזין. ר' לייב אפטער. ר' עוזר מלאדיזין. ר' דוב חיילעס. ר' אהרן מדאשוב. ר' משה מדאשוב. ר' שלום מדאשוב. ר' שמחה חתן הרב ר' שמואל יצחק ז"ל. ר' נחמן בן רבי יודל ז"ל. ר' אברהם פטעטערבורגער. ר' חייקיל חזן. ר' אפרים סופר. ר' זעליג. ר' ליפא מנעמרוב. ר' יעקב בעל מגיה. הרב ר' הירש ליב בן הרב ר' אהרן מברסלב. בנו הרב ר' נחמן מטשערין. בנו ר' חיים הרב מברסלב.

(משפחת ר' נתן מברסלב תלמיד מבהק של רבנו מוהר"ן ז"ל) חתנו הרב האזן הצדיק ר' דוד צבי מקרעמעניץ. בנו ר' שכנא. בנו ר'

יצחק מטולטשין. בנו ר' מאיר. בנו ר' נחמן. בנו ר' דוד צבי. בנו ר' יוסף יונה. נכדו ר' דוד צבי. נכדו ר' מכלע. נכדו ר' נפתלי הרץ. נכדו ר' אברהם. חתנו ר' ברוך. ר' שמעלקא בן חורגו. (תלמידיו) ר' שמואל מאיר. ר' גדליה מלאדיזין. ר' נחמן טולטשינער. בנו ר' אברהם מירושלים. ר' יעקב. ר' משה ברסלב. ר' שמואל ווינברג מברסלב. רבי צבי מטשעהרין. ר' אפרים מקרימנעטשוק. ר' יצחק מריירד. ר' זאב מטירה-אוויצע. ר' דוד. ר' יאסי מאדעס. ר' מאיר מטעפליק. ר' מרדכי מטולטשין. ר' איוזיק. ואחיו ר' נחמן. ר' אפאלע מטשעהרין. ר' אשר משה. ר' נתן מצפת. ר' חיים פ"ץ. ר' שמשון מברסלב. ר' שואל. ר' אריה מבראיליוו. ר' נחמן בן ר' יצחק איוזיק. ר' יצחק איוזיק יוסף. ר' ישראל. ר' שמואל מנעמרוב. ר' חיים נחום. ר' משה מאומאן. ר' מאיר יהודא מברסלב. ר' איוזיק. ר' ליפצי. ר' יהודה אליעזר. ר' זלמן מאומאן. ר' יונה מאומאן. ר' גרשון. ר' יקותיאל מזלאטיפאלע. ר' יוסף צבי. ר' ישעיה ממעדות-עדין. ר' יעקב יוסף מטשעהרין. ר' ישעיה מטשערקאס. ר' שלמה בן ר' אריה. ר' שמואל מקפר יאקאוויץ. ר' אברהם מקפר סוביטוב. ואחיו ר' אריה. ר' העניך מנעמרוב. ר' צבי

תפילה צב

מיוסד על תורה ע"ב בליקוטי מוהר"ן

טוב ומטיב לכל אשר בראת העולם בשביל לגלות טובך ורחמנותך, ומרב טובך האמתי והנצחי אשר הפצת לגלות לברייתך, נתת בנו את היצר הרע כדי להכניעו ולשברו, כדי ליזכות על ידי זה לכל טוב אמתי ונצחי. פי דעתך שגבה מאד, וידעת אשר אי אפשר לגלות טובך לברייתך כי אם על ידי שיהיה כח הבחירה לאדם על ידי שגיי היצירין שנתת בו, יצר טוב ויצר הרע. ולא אשר טובך והשגת אמיתך עולה עד אין סוף, ואתה חפץ ששגיג אותך בתכלית מדרגה העליונה, על כן הגדלת והרבות בכחות היצר הרע כמעט כלי שיעור, ונתת לו כח להסית ולמנוע ולפתות בכל דרגא ודרגא, כדי שנתגבר בכל פעם לשברו בכל דרגא ודרגא ובכל בחינה ובחינה, כדי להשיג אמית אלוהית בשלמות גדול ביותר בכל פעם, במדרגה למעלה ממדרגה, "פי גבה מעל גבה שומר וגבוהים עליהם". פי מעצם טובך הנעלה והנשגב, אתה חפץ להיטיב עצמנו בכל הטוב שבכל העולמות בתכלית המעלה שאין מעלה אחריו. ואתה יודע שאי אפשר להשיג הטוב האמתי שבכל מדרגה ומדרגה, כי אם על ידי שבירת הכח המנוע והמסית והמדיח שהוא היצר הרע שבכל מדרגה

ומדרגה. וכמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה כל הגדול מתברר ויצרו גדול ממנו. ובעונותי הרבים ובפשטות דעתי הפחותה, לא די שלא התגברתי לשברו בכל מדרגה ומדרגה, אף גם התגרה בי ביותר מנעורי, עד אשר נתפסתי כתוא מכמר, "נתנני יי בידי לא אוכל קום". וכל מה שאני רוצה לפעמים לחתור לצאת כחוט השערה מתחת ידו, הוא מתגרה ומתגבר בי ביותר. וכן היה כמה פעמים כלי שיעור, עד אשר "כשל כח הסבל", "צמתו כבור חיי וידו אכן ביי", מה אומר, מה אתאונן, מה אומר מה אדבר מה אצטדק, איכזה אפצה פה ואיך אשא עין עתה עתה, אשר המשקתי עלי את היצר הרע בעונותי הרבים ובפשעתי העצומים אזי מה היה לי, אזי מה היה לי.

רבונו של עולם רבונו של עולם, טוב ומטיב לכל תמיד בכל עת ורגע, אשר טובך ורחמיך אינם נפסקים לעולם בשום עת ורגע. אתה יודע גדל תקף הדינים הרוצים להתגבר עלי בכל פעם חס ושלום, כי כלם מתגרים ומתקנאים באיש הישראלי, על אשר לבו בוער תמיד להשם תהפוך, וחותר חתירה בכל פעם לשוב אליך ולהפיר אותך באמת. ובכל פעם ובכל עת ורגע שהוא מתעורר את עצמו באיזה תנועה לעסוק בזה, הם מוסיפים שנא אותו, ומתגרים ומתגברים ומקטרגים

כנגדו כאשר אתה ידעת. לולא רחמיך וחסדיך ולולי כח אבותינו ורבותינו הצדיקים הנוראים המגנים עלינו ככר אבדנו כעניינו, ואתה יודע חלישות כחי וקשיחות ערפי ושטות דעתי ועתה אבי שבשמים, חזק דלים, המבקש את הנרדפים, למדני והורני כמה יזכה נער פמוני, מלא עוונות פמוני, חלוש כח פמוני, למצא דרך ונתיב ועצה איך להתחזק כנגד כל מיני היצרים רעים בכל פעם. ואיך להתחכם בחכמה אמיתית, ולהתגבר בכל מיני התגברות, בכל עת ועת ובכל דרגא ודרגא, בכל מיני עליות וירידות שבעולם, להאריך אפי ולמשל ברוחי ולקבש את יצרי, באפן שאזכה להכניע ולשבר ולבטל כל מיני יצירין רעים וכל מיני הפחות המונעים מעבודתך ואמתתך, למען אזכה לילך בדרךך הקדושים לסור מרע ולעשות הטוב בעיניך תמיד.

רבונו של עולם רבונו של עולם, רבונו דעלמא כלא, לעלא מן כלא, ולית לעלא מנה, אשר אפלו פתר עליון אוכמא הוא לגבך, וטובך הגדול מרומם ומנשא על כל רום מדרגות הקדושות, ואתה פלו טוב בעצמך כלי שום אחיות הדין כלל, אפלו הדין הקדוש והשחור. אתה מרומם ומנשא ממנו בתכלית ההתרוממות בדרך נפלא ונורא, אשר אי אפשר להשיגו. איך אתה בעצמך

מחיה את כל הדינים, מתכלית שרש העליון של הדין הקדוש והנורא עד סוף השתלשלות הדינים, עד שמשלשל ונאחז מהם הסיגים והפסלת הגמור וכו'. ואתה מחיה את כלם, אשר מאלו הדינים נאחזים כל היצרים הרעים שבכל המדרגות מתכלית דיוטא התחתונה עד תכלית מדרגה העליונה עד פתר עליון, שהוא סוד שרש היצר הרע של הצדיקים הגדולים מאד הקדושים והנוראים. וכלם מקבלים חיות ממך, ובלעדיך לא זרימו את ידם ואת רגלם, ואין להם שום כח וחיות כל שהוא כי אם ממך לבד, כי אתה מחיה את כלם. ואף על פי כן אתה מרומם ומנשא בתכלית ההתרוממות וההבדל מכל שרש הדינים הקדושים שבכל העולמות הקדושים בתכלית הקדושה. כי אתה טוב באמת בתכלית הטוב כלי שום אחיות הדין כלל, ומי יבין דרכי פלאותיך.

ובכן בכח טובך העליון האמתי, ובכח הצדיקים הגדולים הקדושים והנוראים אשר זכו להשיג טובך האמתי, ולהודיע ולגלות טובך לברייתך, שאינו נפסק לעולם אפלו אם עשינו מה שעשינו, כמו שכתוב: "חסדי יי פי לא תמנו כי לא כלו רחמי", בכחם הגדול אני נשען עדין להקהות את שני, ולסמא את עיני, ולקשר את גופי ואברי, ולפתח את פי

חזרה לתוכן העניינים

יום חמישי

לנצח עוד יום

כ' ע"א מחזורתא [התירץ המחזורתא]: **רבי ישמעאל כרבי מאיר סבירא ליה**

דחייש למיעוטא, ולכן אף עז שילדה לאחר שנתה, הרי הולד ספק בכור.

רבנא אמר ליישב את דעת רבי ישמעאל, אפילו **רבינא**, לעולם רבי ישמעאל כחכמים הוא סובר, ומכל מקום אין לילך כאן אחר רוב בהמות מתעברות ויולדות תוך שנתן, ומשום דכי אזלי **רבנן בתר רובא**, **רובא דלא תלי במעשה כגון סריס ואיילונת**, אבל **רובא דתלי במעשה** וכעבור שתלוי במעשה הרבעה ויש לחוש שמא לא עלה עליה זכר לא אולו **רבנן בתר רובא**.

תנו רבנן: עז בת שנתה שילדה זכר, הולד הוא **ודאי בכור**, ויתנו **לכהן**. **מייכן מגיל שנה ולהלן**, הרי הוא ספק בכור.

רחל שילדה והיא בת שנים, לפני שמלאו לה שנתים, העובר הוא **ודאי בכור**, ויתנו **לכהן**. **מייכן ולהלן - ספק**.

פרה בת שלש, לפני שמלאו לה שלש שנים, העובר שלה הוא **ודאי בכור**, ויתנו **לכהן**, **מייכן ולהלן - ספק**.

וחמורה זמנה ללידה ראשונה הוא **כפרה**, וכל זה הוא כרבי ישמעאל דמשנתנו.

רבי יוסי ברבי יהודה אומר: חמורה בת ארבע שנים ולא בת שלש, ובתוך הזמן הזה ודאי לא ילדה.

עז כאן דברי רבי ישמעאל.

וכשאמרו דברים הללו לפני רבי יהושע: אמר להן: צאו אמרו לו לישמעאל: טעית! אילו בלידת וולד גמור בלבד בהמה נפטרת מהבכורה, שרק הוולד הבא אחרי לידת וולד גמור אינו בכור, אכן היה כדבריו, שאפשר לקבוע האם ילדה הבהמה בעבר או לא, לפי גילה של הבהמה עכשיו.

אבל, הרי אמרו חכמים: סימן הוולד בבהמה דקה - טינוף, שאם טינפה, ואפילו בתוך הזמן הזה, הוולד הנולד אחר הטינוף אינו בכור. **ובבהמה גסה יש סימן לוולד הפוטר אותה מבכורה** אפילו בתוך הזמן, אם יצא ממנה שליא. **ובאשה - שפיר ושליא**, וכדברי רבי עקיבא במשנתנו.

הדוסוף רבי יהושע, ואמר: **ואני, אני אומר כן**, איני משיג על דברי רבי ישמעאל בלשון זו של חכמים, על אף שאכן קבלתי [גמרת] גם אני מרבותי בלשון הו, **אלא**, כך אני משיג על דבריו [והיינו שאני סובר אחרת מהם, ומכאן סברתי אני משיג על דבריהן].

עז שטינפה בת ששה חדשים, פעמים שיוולדת עז בתוך שנתה. כי אם טינפה בחודש השביעי,

ולאחר מכן, לאחר חמשה חדשים, ילדה ולד קיימא, הרי הוא פטור מהבכורה בגלל טינפה בחודש השביעי. ואם כן, עז שלקחה בת שנתה אין הכרח שלא טינפה קודם ביד הגוי.

ורחל שטינפה בת שנה, **יולדת בתוך שנים**, וכן בפרה וחמור. ואם כן, אי אפשר לקבוע זמן שאין הולד ספק בכור.

אמר רבי עקיבא: אני לא באתי לידי מדה זו, איני יודע אם היא מטנפת בסוף ששה חדשים אם לא, **אלא**, כך אני סבור: **כל שידוע שבכורה, אין כאן לכהן כלום**. **וכל שודאי לא ביכרה הרי זו לכהן**. ואם ספק אם ביכרה, שלא ידוע אם טינפה או לא, **ואכל במומו לבעלים** -

ובהמשך הסוגיא מתבארים דברי כל אחד. **דנה הגמרא: במאי קמייפלגי רבי ישמעאל**,

שאינו חושש לטינוף ביד הגוי, **ורבי יהושע** החושש לכך? **לימא, בטינוף פוטר**, האם אכן טינוף נחשב כלידת ולד, לפטור את הרחם שאין הבא אחריו חשוב בכור - **קמייפלגי?**

דחה הגמרא: אי דחיינן דטינוף [אילו היינו רואים שטינפה] **דכולי עלמא לא פליגי דטינוף פוטר**. **והבא, בחוששין**, האם צריך לחשוש לטינוף, **קא מייפלגי:**

רבי ישמעאל סבר: אין חוששין לטינוף, כי רוב בהמות אינן מטנפות, ולכן עז שילדה בתוך שנתה הוולד הוא ודאי בכור. **ורבי יהושע סבר: חוששין לטינוף**, ומקשינן עלה: וכי לא חייש רבי ישמעאל למיעוט מטנפות?

והאמר רבא לעיל: מחזורתא, רבי ישמעאל כרבי מאיר סבירא ליה, דחייש למיעוטא?

ומשנינן: כי חייש רבי ישמעאל למיעוטא, רק כשהמיעוט הוא לחומרא, וכגון הא דאמרין לעיל שאף היולדת לאחר שנתה הרי ולדה ספק בכור, משום שמא מן המיעוט היא שאינה יולדת תוך שנתה -

אבל לקולא, כגון בנידון דידן, שילדה בתוך שנתה, שנחש למיעוט מטנפות לעשותו ספק בכור ולא בכור ודאי, **לא חייש רבי ישמעאל**. **ואיבעית אימא, לעולם בין לקולא בין לחומרא חייש רבי ישמעאל למיעוטא** -

והבא, במטנפת, וחוזרת ויולדת בתוך שנתה [ותוך שנה משנולדה], **קמייפלגי:**

דברי ישמעאל סבר: מטנפת אינה חוזרת ויולדת בתוך שנתה, והא, עז שילדה בתוך שנתה, **מאוליד**, ידעין כי ודאי לא טנף, ובכור ודאי הוא.

ורבי יהושע סבר: מטנפת חוזרת ויולדת בתוך

שנתה, ולכן חוששים אנו שטינפה, והולד שנולד אצל הישראל אינו אלא ספק בכור.

מסיפה הגמרא לפרש את מה שאמר רבי יהושע, **ואני אני אומר כן, אלא עז שטינפה כשהיא בת ששה חדשים, יולדת תוך שנתה**. **רחל שטינפה בת שנתה, יולדת בתוך שנים:**

דנה הגמרא: מאי איכא בין "גמריה" [היינו מה שאמר רבי יהושע בתחילה, כפי שגמור מרביתין ל"סבריה" [גמור שאמר בשם סברת עצמו], ודרי בין לזה ובין לזה חיישין לטינוף, ונקטינן שהמטנפת חוזרת ויולדת בתוך שנתה, ואין זה ודאי בכור אלא ספק בכור?

זמן עיבורה של עז הוא חמשה חדשים מיום ליום.

ומפרשין: נפקא מינה כגון שטינפה בסוף ששה, כלומר, אם ידענו שלא טינפה בתוך ששה, **ובהכרח** שאם טינפה לא טינפה אלא כשכבר היתה בסוף ששה חדשים ללידתה, והיינו, ביום הראשון של החודש השביעי, **יולדה תוך שנתה**, אם הולד בכור הוא או אינו בכור.

והיינו, שרבי יהושע עצמו הרי אמר "טינפה בת ששה יולדת תוך שנתה", ומטעם זה אין הולד בכור. ואילו רבי יהושע ד"גמריה" לא הוכיר טינוף בגיל זה. ואכן חלוקים הם בזה, ולרבי יהושע דגמריה, אפילו אם טינפה בסוף ששה יולדה בתוך שנתה הולד הוא בכור, דנקיטין שהטינוף אינו טינוף גמור. ויסוד מחלוקתם בפרט הזה מתפרש בלשלה אופנים:

האופן הראשון:

ואיכא בנייהו בין גמריה לסבריה, מימרא דזעורי.

דאמר זעורי: אין טינוף פחות משלשים יום. כלומר, אין הבהמה מקבלת זכר עד שיעברו שלשים יום מהטינוף.

לגמריה, שלא הוכיר טינוף, **אית ליה דזעורי**. ומאחר שילדה תוך שנתה וזמן עיבורה הוא חמשה חדשים שלמים, הרי בהכרח שנתעברה בתוך שלשים יום לטינוף שהיה בתחילת החודש השביעי ללידתה, ומאחר שקיבלה זכר בתוך שלשים יום, אין זה טינוף גמור לפטור את הרחם, והבא אחריו בכור הוא.

לסבריה: לית ליה דזעורי, ומקבלת היא זכר אף בתוך שלשים יום לטינוף, ולכן אפילו טינפה לאחר ששה חדשים יולדה תוך שנתה, אינו בכור.

האופן השני:

ואיבעית אימא: דכולי עלמא אית להו דזעורי, ואי אפשר שתתעבר תוך שלשים יום לטינוף גמור, והבא: **ביולדת למקוטעין** [עד שלא נשלם החודש החמישי להיריונה] **קמייפלגי:**

ח א מ"י פ"ד מהלכות
נדרות הל' טו"ש"ע י"ד
ט" שטו ספ"ק [ג] ד:
מ ב מ"י פ"ג מהלכות יבום
הלכה ו' טו טו"ש"ע י"ד
סימן קנז ספ"ק ט:
י ג מ"י פ"ד מהלכות
נדרות הל' טו"ש"ע י"ד
ט" שטו ספ"ק ז:
יא ד מ"י פ"ד מהלכות ו:

שיטה מקובצת

[illegible]

דחלב אינו פוטר דלקמן
דאמר בלוקה צהמה מניקה
דחמא אח"כ ילדה אצל מטעם
צהדה דחזינא דמרחמא ליה

לגמריה לא אמרינן יולדת למקוטעין.
לסבריה אמרינן. דלא גמר בהמה מאשה
חמישי לעבורה ככולה ויולדת זו ביום
ונתעברה במרחשון יולדת ביום אחרון

ההלכך לא נקט סוף ששה:
מקצת יום אחרון של חדש
ההלכך אפילו אית לן דזעירי
של אדר דהוי שנמו: מקצת

מזל טוב חתונה או של טייגון:
היום לא אמרנו מקום היום
לאי איכא בין ר' עקיבא לר'
חלב בבציר מהרי מי ילדה: חלב
וחולבת אפילו בתוך שנה
ה צביט ישראל ו) לא ראיונה
לנאחר שנה והרי היא חולבת:
ספר. טייגון פוטר ולא חלב:

חמומה. אשה שהלכה היא
ועודידינת הים ומת צעלה בלא
ז' און לו יש לה חמומה
שניאלת משם: אינה חוששת.
ד בן לחמיה והורא זקוקה
שהיתה מליאה. חמומה
כשילתה זו משם חוששת:
ייבוס. שאינה זוקקת לייבוס:
ד' תראה דבר' הישטער דבר

וְיָדוּר וְהוּא הָדִין לַחֲלֹץ וְחֹמֶר ר' יוֹסֵף
 יוֹסֵף כָּל שְׂדוּעָה שֶׁבִּיכְרָה וְאֶפְסִילוֹ
 יוֹסֵף אֵין כָּאֵן לִכְתּוֹב ר' סָפֵק
 וְיִחְלָצֵת: וְהַפְסָלָה: בְּיִחוּמָהּ:
 נִקְטָה מִשּׁוּם דְּדִרְכָּה לִילֵל
 הִרְבֵּה שֶׁעִיבּוֹר חָדָר: אֵין
 יוֹסֵף שֶׁעִיבּוֹר חָדָר: שִׁנְתָּה.
 מִיָּדוּר: אִוְמָה שֶׁנָּה שִׁילְדָה
 נִשְׁמָה: חֲזָרוּ הַבְּנִיּוֹת וְיִלְדוּ
 נִסְמָה: כּוֹל לְדִיר הַתַּעֲשֵׂר
 מִנְּהֵם הֵן וְנִמְנוּתֵיהֶם: וְלִמְנָה
 מִזֵּמָה נִפְקָא מִיָּדָה (א) בְּת"ק: יוֹמָה

לדו שלש שלש ולמה
איהי ותוליד בהדיהן
לימא

(ב:) ויש לתמוה אהא דפריך
 ללא חייס למיעוטא דזכרים
 ונת אינא חזקה ולפיק חייס
 וט לחזקה ולא פליג עליה ר'
 בסיפא וי"ל כי דיון דמשכח
 מעוטא ואע"ג דחזקה חזקה
 ר' וגם הא דלכריך לומר איפוך
 הללמים (ע"ז דף מ:) משמע
 מעמדיון (פס דף לו:) משמע
 חזקה חזקה ופסי' דחולין
 חזקה בזהה ללא נשטתה וי"ל
 אכל עבד ע' דלקמן (דף מד.)

ימים כרשעים אלה ל' להרשע
י שני דברים אין בהם דעת
ואל י' ספר ר' יוחנן כוחיה
הם לדה ואם אח"כ ראיונה
גמליאל ספר חרוב פוטר ואין
ל' קשה דרב' פ' בן גמליאל
מן הגג או אכלו ארי אלמא
חיישינן למיעוט כדמשמע
ל' לפסוק כרבנן ואדרבנן
י"פ שפול מן הגג או אכלו
יין אצילות שלא יבא להקל
בן גמליאל דאי לא הוה לא
קיימא

נגזרתה בסוף שנתו: ותהדר איה. הגדייה

ית למקוטצתא סבריה
 וְאִיבִיעֵית אִימַא דְּ
 בְּמִקְצַת הַיּוֹם כְּכֹל
 מִרְגִּין ॥ מִקְצַת הַיּוֹם
 בְּמִקְצַת הַיּוֹם כְּכֹל:
 וְכַתְּי לִי מִדֶּה וְ
 וְאִיבִי בִין ר' עֲקִיבָא
 מִמְרֵא חֵלֶב פּוֹטֵר
 ॥ סִבְר חֵלֶב פּוֹטֵר הֵלֵךְ
 כְּהִמּוֹת אִין חוֹלְבֵי
 הַיִּשְׁעֵי סִבְר הָא אִיבִי
 שְׂאֵן יוֹלֶדֶת וְכוּ' חֵיִישׁ
 הָיְתָה לֵה' חֲסִידָה ॥
 וְהָא חוֹשֶׁשֶׁת ר' הִרְשֵׁעַ
 מִרְגִּין מֵאִי מַעֲמָד דְּר'
 בְּרוֹת יוֹלֶדֶת וּמִיּוֹט
 מִחֲצָה וְכִרְס וּמִחֲצָה
 דְּמַפְלִיֹת לְמַחֲצָה
 מִיּוֹטָא וּלְמַחֲצָה
 וְהִתְנַאי חֵלֶב פּוֹטֵר
 עֲקִיבָא אֹמֵר חֵלֶב אִינוּ
 לְדֵה בְּבוֹת זְכִיר
 שְׁלֵן נִכְסֹסוֹת וְכִלְ
 וְכוּ' רִיתִי ॥ עֲשִׂינְהָ
 לְמִתְנֵי שֵׁשׁ שֵׁשׁ

סגיא בלא שלש תנא כולהו ד
לילדו כולהו תרתני ותיהדר

[illegible]

בנות. כגון שהיא ילדה בתחילת שנה

לגמריה לא אמרין וזולת במקומה
אמרין וזולת (ה) (ה) (ה) (ה)
קמפליג' א לסבריה
בכלו לגמריה לא אמר
אמר ר' עקיבא אל
אלא כל שידוע בו ר'
ר' יהושע אמר ר'
איבא בנייהו ר' עקיבא
אחר רוב בחמות ורור
אלא אם כן וזולת (ה) (ה)
מיעוטא דהרובות את'
ר' יהושע למיעוטא את'
אינה חוששת יצאה ממ'
יזמר אינה חוששת ו
אמר קסבר רוב ש
מפלות יכלי הולדות
נקבות סמוך מיעוטא
דנקבות וזו לזו את'
אמר חיישני אדא זכר
דבר ר' יהושע רבי ש
פוטרי ת"ר גרירי ש
בנותיה לזר שלש ש
התערש אדא שמעון
בתוך שנתה למא ל

איידי דאיכא חדא דלא
לי למיתני שלש כלל

[illegible]

ללא מיפטורא אי לאו דאיכא ול

[illegible]

מרא דאשת איש וגוסס נמי
ציה בתר רובא להעיד עליו
אשתו¹ וגם באתרא דרובא
דר מהדשי ומיעוט מהדשי

[illegible]

ח א מיי פֿיד' מהלכות
בכורות הל' טושיע ייד
ס' שטו סעף [ג] ד:
ט ב מיי פֿיד' מהלכות איס
הלכה ח טושיע איהע
סימן קנז סעף ט:
י ג מיי פֿיד' מהלכות
בכורות הל' טושיע ייד
ס' שטו סעף ז:
יא ד מיי שס פֿיד' הלכה ו:

[illegible]

חזקת ממון דלא מפקא ליה
מיד הבעלים אז: ית כ"מ
דאמרינן לר' יוחנן למעוטי
מורייס וגבינות בית:
עון דחולין אמרינן דרבי
יהונתן: עון דלא תיחזיק

והדמם
הכל לרי
ודומם
על כחש
יהושע ד
כייחש
נדהו
שחית
אל קשה
ללא מיה
דר יוחנ
רפ
לזינס

[illegible]

מסורת הש"ס

(למקושתו ז"ק, ג) ופסחים
 וי"ג, א) יבמות ק"ט,
 ג) נ"א) ארומה חמות,
 (ומספחה רש"י, א) משה
 וי"ד וי"ה ד' קנאות ו"א לחיות
 (א) נמר דרש חמתי עטורה
 ע"ז טעם וי"ה ד' ביום
 וי"ה וי"ד א' להגריה לה
 נמר כעלו הלכ' אלו ימים וכו'
 (ומה) וי"ד וי"ה חזי ארומה
 ד' דאית לה ארומה כהמה.
 (ק) בעיקר מליחמי ז"ק,
 דפטר ז"ק י' רשבי'
 וי"ה ז"ק, ג) צ"י ר"א
 ע"ז א' ארומה ארומה
 דקדיל כרנול ארומה
 חמתי. רד"ק, דרנן. ז"ק,

הגהות הב"ח
(א) נב' יולד למקוטעין
הכל במקל: (ב) רש"י
"ה חל וכו' ולא: (ג) ד"ה
נ' ראוי וכו' מאי נפקא
מיניה בין ר"ש לנח:

מוסף רש"י

[illegible]

רבינו גרשום (מחשן)
 אבא פוטרא אבא בניינו, א'
 וכלבא אבא בתון פנחא, א'
 חסדא אמר, כל שידוע
 ויבטחא לדבריו כיון
 חלבת פטורה אליה ידוע
 חלבת חולבת אלא איכ'
 לדה: ר' יהושע, דמיט'
 מיטון, דהיינו מיטוס
 מיטון, מיטוס חשיב
 מיטוס חלבת חולבת: א'
 דלא ידע חזית: בכבורה:
 ויהא לא חמת, במכירת:
 ישי, לאשא פטורה
 חסדא למכרת אלא אינא
 גרשתא סמא ילידא, ב'
 זקוקה לו: אבל יצאה
 כלומר מעוברת
 ורשעה ר' יהושע אמר
 ישי חרשתא חסדא: אלא
 יפוך, ר' יהושע אמר חלב
 וסמא דהיכי פטור טעון:
 ויבטחא דמיטוס אבא פנחא:

ולא כל שידוע שראוי
יכירה ולא קשיא על דרבי
אדריש אדריש דרבי
הנביא. סימנא: גרייה
פילד' ב. בנות. בבת אחת
קטני שנתן: וכל בנות לדה
ג'. בהשילמת שנתן: כולן
בנסות לידן. ביד
התעשרה חור מן הגייה.
הדי קתי כולן ננסות
אזי משום דאמרין לא
אין משום שילת לאשדק
שיל שנה זו: אני דאית.
גרייה שיערה בנותיה:
תוך שנתה. באבת
שנתיה נולדו ולא
שנתה דהויין הבנות
ולידתן בשנה אחת אלא
שנה משוברת להשכר
שיל בהיותו ותיין' ב' בן

כ' ע"ב לגמריה: לא אמרינן יולדת למקוטעין, אלא חמשה חדשים שלמים מעוברת היא, ואי אפשר שהמתינה שלשים יום מן הטינוף עד שקיבלה זכר והרתה עד חמשה חדשים שלמים בתוך שנתה, ובהכרח שאין זה טינוף.

לסבריה: אמרינן יולדת למקוטעין, ושמה ילדה קודם שמלאו לה חמשה חדשים, והריונה אכן היה לאחר שלשים יום לטינוף, ואין הולד שנולד חשוב בכור שכבר נפטר הרחם בטינוף.

האופן השלישי:

ואיבעית אומא: לכלילי עלמא לא אמרינן יולדת למקוטעין אלא במלאות לה חמשה חדשים - והכא, במקצת היום - היינו מקצת יום השלשים לטינופה ומקצת יום האחרון של עיבורה - ככולו. כלומר, שלשים יום נשלמים בתחילת היום, ובאותו יום היא מקבלת זכר, וכן ביום האחרון של חמשת חדשי הריונה הרי היא יולדת -

קמויפלגי:

לסבריה: אמרינן מקצת היום ככולו, ונמצא שאף אם טינפה למחרת הגיעה לשישה חדשים, יכולה היא ללדת בשני הימים האחרונים של השנה, כי יכולה היא להתעבר ביום האחרון של החודש השביעי ללידתה, וללדת ביום העשרים ותשע לחודש השנים עשר ללידתה, או להתעבר למחרת תום החודש השביעי, וללדת ביום האחרון של שנתה, כיון שאנו אומרים מקצת היום ככולו.

לגמריה: לא אמרינן מקצת היום ככולו, וכל שטינפה למחרת תום החודש הששי, אי אפשר שתקבל זכר אלא מיום הראשון של החודש השמיני, ותלד למחרת תום שנתה, ואם ילדה בתוך שנתה בהכרח שלא היה זה טינוף גמור.

ומוסיפה הגמרא לפרש את המשך הברייתא: **אמר רבי עקיבא:** אני לא באתי לידי מידה זו, אלא כל שידוע שביכרה אין כאן לכהן כלום, וכל שלא ביכרה הרי זו לכהן, ספק יאכל במומן לבעלים:

מאי איכא בין רבי עקיבא לרבי יהושע? שהרי דאי טעמו של רבי עקיבא הוא משום טינוף שהרי לא יחלוק על מה שאמר רבי ישמעאל דעו בת שנתה שילדה אין לחוש לה ללידה קודמת?

אמר רבי חנינא מסורא: חלב פוטר איכא בנייהו. כלומר, עז חולבת, שילדה לאחר מכן אם הכרח הוא שכבר ילדה מקודם ונפטר רחמה, או לא:

רבי עקיבא סבר: חלב פוטר, כי הלך אחר רוב בהמות, ורוב בהמות אין חולבות אלא אם כן, וילדות, והא מדקא חלבה מילד ילדה [כיון שראינה חולבת בהכרח שכבר ילדה].

ורבי יהושע סבר: חיישין למיעוטא שחולבות בלא ללדת, וחיישין שמא זה שילדה לאחר חליבתה בכור הוא.

ומקשינן עלה: ומי חיש רבי יהושע למיעוט נוכי חושש רבי יהושע למיעוט?!

והתנן: אשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, ומת בעלה בלי בנים ובלי אחים, והיתה לה לאלמנתו חמות, אינה חוששת שמא ילדה חמותה אח לבעלה המת והיא זקוקה לו ליבום, אבל אם יצאה האשה ממקומה כשחמותה מליאה [מעוברת] הרי זו חוששת שמא ילדה אח זכר לבעלה המת, והיא זקוקה לו ליבום.

רבי יהושע אומר: אפילו היתה חמותה מליאה אינה חוששת.

ואמרינן: מאי טעמא דרבי יהושע? משום דקסבר: רוב מעוברות אכן יולדות ואולם המיעוט מפולות, וכל היולדות, יולדות מחצה זכרים המזיקים ליבום ומחצה נקבות שאינן מזיקות ליבום, והווי להו זכרים בני קיימא מיעוטא, ולמיעוטא לא חיישין. הרי שרבי יהושע אינו חושש למיעוט.

אלא, אל תאמר שמחלוקת רבי יהושע ורבי עקיבא בברייתא דידן אם חלב פוטר, היא שלרבי יהושע חלב אינו פוטר ולרבי עקיבא חלב פוטר, אלא איפוך,

אימא: רבי יהושע סבר: הלך אחר רוב בהמות, ורוב בהמות אינן חולבות אלא אם כן, וילדות,

ורבי עקיבא סבר: חיישין למיעוטא. מסייעת הגמרא לכך שיש להפוך את השיטות: והתניא [בניחותא]: חלב פוטר, דברי רבי יהושע. רבי עקיבא אומר: חלב אינו פוטר.

תנו רבנן:

א. הבריות והסוגיא שעליה, מתבארת כאן לפי פירוש רש"י כפי שגרס בדבריו החק נתן [נהובא באהל משה].

ב. אין מצטרפות בהמות לחיוב מעשר, אלא אם כן נולדו בשנה אחת, וקיימא לן שראש השנה למעשר בהמה הוא אחד באלול.

גרייה שילדה שלש בנות בכרס אחד, וכל בנותיה ילדו שלש שלש בנות, כולן, כל תריסר הבהמות, שלשת הבנות, ותשעת בנות הבנות, נכנסות לידי להתעשר. כלומר, יתכן הדבר שנולדו כל אלו בשנה אחת, כך שיהיו ראויים להתעשר כאחת.

אמר רבי שמעון: אני ראיתי גרייה שעושרה בתוך שנתה. כלומר, תוך שנה מלידת בנותיה ילדו הבנות עצמן עד שהשלימו לעשר בהמות כדי מעשר, וכעין שאמר תנא קמא, ולקמן מפרש מאי בינייהו.

ומקשינן לתנא קמא: למה לי למיתני ז' וכל בנותיה ילדו שלש שלש? והרי אין אנו זקוקים אלא לעשר בהמות מן הבנות ובנותיהן, ואם כן: הרי סגי שתוליד חד מיניהו [מן הבנות] תלת, ואינך בנות סגי שיולידו תרתי תרתי [הרי די שתלד רק אחת משלשת הבנות שלש בנות, ואחיותיה ילדו שתי בנות, והרי עשר בהמות למעשר]?

ומשנינן: אידיד דאיכא חרא מן הבנות דלא סגיא שלא יתכן שיהיה חיוב מעשר בלא שתלד שלש בנות, תנא כולוהו בנות דילדו שלש שלש [כיון שאחת מן הבנות בהכרח יש להעמיד שילדה שלש בנות, לכן נקט התנא גם באחיותיה לידת שלש בנות ולא שתיים].

ואכתי מקשינן: ולמה לי למיתני שלש בנות לבנות כלל? לילדו כולוהו בנות תרתי בנות, והרי תשע בהמות בנות ובנות הבנות, ותיהדר אידי ותוליד בהדיהו [נעדר תלד האם עצמה ולד נוסף באותה שנה], והרי עשר בהמות?!

תהילים פרק קמא

רפא

בִּי-עוֹד וְתַפְלַתִּי בִּרְעוּתֵיהֶם: וְנִשְׁמָטוּ בִּידֵי-סַלַּע שְׁפִטֵּיהֶם
וְשָׁמְעוּ אֲמָרֵי בִי נַעֲמֹ: כִּמוֹ פֶּלַח וּבִקְעָה בָּאָרֶץ נִפְזָרוּ עֲצָמֵינוּ
לִפְנֵי שָׂאוֹל: בִּי אֵלֶיךָ | יְהוָה אֲדָנִי עֵינִי בִּכְהָ חֲסִיתִי אֶל-תַּעֲר
נַפְשִׁי: שְׁמַרְנִי מִיַּד־פַּח יִקְשׁוּ לִי וּמִקְשׁוֹת פַּעְלֵי אוֹן: וַיִּפְלוּ

רש"י

ראש א"י יני ראשי. שמן מלכות שהוצק על ראשי כמו שנאמר (לעיל כ"ג) דשנת בשמן ראשי אל יסיר את ראשי מתוכחת הצדיק ללכת וללחום את פועלי און: כי עוד. כי כל עוד ותפילתי בפי הרי היא בשביל רעותיהם של פועלי און שלא אכשל בהם: (ו) נשמטו בידי פלע שופטיהם. כי דייניהם ומנהיגיהם של אלו נשמטו מדרך הטוב ביד יצר הרע ולב האבן וקשה כסלע: ושמעו אמרי. הנעימים שאני מדבר במצותיו של הקב"ה ואינם שבים מדרך הרעה ורבותינו בבריית' דסיפרא דרשוהו במשה ואהרן שמתו על ידי

מצודות ציון

סיקרא (שפטים ה'): יני. ענין הסרה ומניעה כמו כי הלא אציה (במדבר ה'): (ו) נשמטו. ענין הסרה ממקומו כמו שמתו הנקרא (ש"ס): שופטיהם. הם שרי שאל ששפטו עליו המיתה כי חשנוהו למורד במלכות: (ז) פולח ובוקע. הם אמת נשמות נרדפים כמו יפלו כליותי (סו"ט) וכן דרך המקרא לנפול נשמות נרדפים כמו אדמת עפר (דברים י'): (ח) תער. ענין שפיקה והקעה כמו ותער כלה (בבבא מצ"ד):

יערב לי ויחשב לי לחסד: ויובחני. ואם יכה מאור פני בתוכחה הלא ע"י הוכחתו לא יסור מראשי השמן הנמשח בראשי הצליח למלוכה ר"ל הלא ע"י אשאר במלוכה וא"כ טוב לי הוכחת הצדיק ממנועי מאכלי הרשעים: כי עוד. כי בעודי בעולם תהיה תפילתי בעבור רעות הרשעים שיצילני האל ממעשיהם הרעים וא"כ יערבו לי מנעיהם: (ו) נשמטו. ר"ל עם כי שופטיהם נשמטו ממני במקום סלע הוא סלע

המחלקות שהיה דוד קרוב להיות נתפש ביד שאל ושריו ובא מלאך אל שאל והחזירו על כי פשטו פלשתים בארץ כמ"ש ואמר דוד הלא אז ראו שה' עמדי: ושמעו. כשכרתי כנף בגד שאל במערה וכשלקחתי התנית מראשוני דברתי אז עממה דברים נעימים ונכרים שאיני מבקש רעות שאל כמ"ש בשמואל א' והלא שמעו אמרי אשר נעמו: (ז) כמו פולח. עכ"ז הוסיפו לרדוף אחרי והנה אני ואנשי כמו המבקע עצים בארץ שאז הבקעים מתפזרים אנה ואנה במרחב הארץ כן נפזרו עצמינו על ידיהם לרדת אל פי השאל והוא ענין הפלגה ולומר משאור היו קרובים למיתה: (ח) א"ל תער נפשי. אל תשפוך נפשי והוא ענין מליצה כי בצאת הנפש מן הגוף היא כאלו נשפכה ממנו:

תהילים פרק קמב

רפב

בְּמִכְמָרֵי רָשָׁעִים יַחַד אֲנֹכִי עַד אַעֲבֹר: קִמְב * מִשְׁכִּיל לְדוֹד
בְּהִיּוֹתוֹ בְּמַעֲרָה תַּפְלָה: קוֹלִי אֶל-יְהוָה אֲזַעֵק קוֹלִי אֶל-יְהוָה
אֶתְחַנֵּן: אֲשַׁפֵּךְ לִפְנֵי שִׁיחִי צִרְתִּי לִפְנֵי אֲגִיד: בְּהַתְעַטֵּף
עָלַי | רוּחִי וְאַתָּה יָדַעַת נְתִיבָתִי בְּאַרְחֻזוֹ אֶהְלֵךְ טִמְנוּ פַּח לִי:
הַ הֵבִיט יָמִין | וְרָאֵה וְאִין-לִי מִכִּיר אֲבָד מְנוּס מִמֶּנִּי אֵין דּוֹרֵשׁ
לְנַפְשִׁי: וְעַקְתִּי אֵלֶיךָ יְהוָה אֲמַרְתִּי אַתָּה מַחְסֵי חֲלָקִי בָּאָרֶץ
הַחַיִּים: הַקְשִׁיבָה | אֶל-רַנְתִּי בִּי-דְלוּתִי מֵאֵד הַצִּילֵנִי מִדְּפִי
כִּי אֲמַצּוּ מִמֶּנִּי: הַ הוֹצִיָּאָה מִמִּסְגָּר | נַפְשִׁי לְהוֹדוֹת אֶת-שִׁמְךָ

רש"י

(ו) יפלו במכמורי רשעים. יפול הרשע עצמו במכמוריו שהוא פורש לרגלי: (א) במערה. שכרת בה כנף המעיל אשר לשאול: (ד) ואתה ידעת נתיבתי כמה מוקשים יש

מצודות ציון

(ו) במכמוריו. עניינו פס ורשת כמו ויאספיהו ממכמריו (ספוק ב'): (ג) שיחי. ענין ספור התלמות: (ד) בהתעטף. כשהלסס צלעה הוא מעונה וכפוף וכאלו מעוטף קפת הגוף בקלמו ורזוהו נקדקו גס היא כללו מתעטף: נתיבתי. ענין שציל ומסלה: (ה) הבט ימין. כמו הבט ימין ושמאל כי מהלכתי יונן האלח ולאן דרך קלנה: (ו) אמצו. חזקו: (ח) יכתירו. מלשון כמר:

במערה. כשכרת כנף שאול ואז התפלל התפלה ההיא: (ב) קולי. בקולי אזעק לה': (ג) אשפוך. ר"ל ארבה לספר התלמות הבאות עלי: (ד) בהתעטף. בעת תתעטף ורחי בעבור רוב הצרות ואתה הלא ידעת נתיבתי אשר אלך בעת ההיא כי לא אלך לעשות למי מהם מאומה רע ועכ"ז באורח זו אשר אהלך כפוף ומעונה טמנו עלי פח ללכדני עם כי לא הלכתי להרע להם: (ה) הבט. כשאבט ימין ושמאל ורואה אנכי אם יש לי מכיר אבל אין לי מכיר לחשוב עלי לדבר טוב בפני שאול: אבד מנוס. אין לי למי לנוס לעזרה: (ו) בארץ החיים. ר"ל לא אמות בידי שאול ותהיה חלקי מיושבי בארץ החיים בזה העולם: (ז) כי דלותי. נעשיתי דל ומוכנע: כי אמצו ממני. ואין בי כח לעמוד נגדם אם לא תצילני אחת: (ח) הוציאה ממסגר. ממקום מחבואי שאני טמון ונסגר בה: אהריות. לעומת אודה שמך. בי יכתירו וגו'. כאשר תגמול עלי טוב אז הצדיקים יתפארו בי וישימו אותי עטרה לראשם אבל עתה עודי מעונה ונרדף מי יפנה אלי ומי יחשב אותי:

תהילים פרק קמג

רפג

בִּי יִכְתְּרוּ צַדִּיקִים כִּי תִגְמַל עָלַי: קִמּוּ * מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה |
שְׁמַע תְּפִלָּתִי הָאוֹנֶה אֶל־תַּחֲנוּנִי בְּאַמְנַתְךָ עֲנֵנִי בְּצַדִּיקְתֶּךָ:
וְאַל־תִּבּוֹא בְּמִשְׁפָּט אֶת־עַבְדְּךָ כִּי לֹא־יִצְדַּק לִפְנֶיךָ כָּל־חַי:
כִּי רָדַף אוֹיֵב | נִפְשִׁי דָפָא לָאָרֶץ חִיתִּי הוֹשִׁיבֵנִי בְּמִחְשָׁפִים
כְּמַתִּי עוֹלָם: - וְתַתְּעִטָּף עָלַי רוּחִי בְּתוֹכִי יִשְׁתַּוְּמַם לִבִּי:
זָכַרְתִּי יָמַיִם | מִקֶּדֶם הִגִּיתִי בְּכָל־פְּעֻלָּךְ בְּמַעֲשֶׂה יָדֶיךָ
אֲשׁוּחָח: - פִּרְשְׁתִּי יָדַי אֵלַיךְ נִפְשִׁי | כְּאַרְץ־עֵיפָה לֶךְ סֵלָה:
מֵהָר עֲנֵנִי | יְהוָה פָּלְתָה רוּחִי אֶל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי
וְנִמְשַׁלְתִּי עַם־יָרֵדִי בּוֹר: - הַשְׁמִיעֵנִי בִּבְקָר | חֲסֹדְךָ כִּי־בָךְ

רש"י

(א) באמנותך. להאמין הבטחה שהבטחתני: (ב) כי רדף אויבי נפשי. כלומר אם חטאתי לך הרי לקיתי וכנגד כל ישראל נאמר מזמור זה: (ג) עיפה. בגולה: (ד) בלתי רוחי. המתאוה ואינו משיג קריו כליון עינים וכליון רוח: (ה) בבקר. בצמוח הגאולה (מצאתי): הודיעני ותשב תמר ושוממה (ש"ב י"ז): (ו) זכרתי ימים מקדם. שהפילתי לנו נסים רבים: (ז) זכרתי ימים עיפה. בגולה: (ח) בלתי רוחי. המתאוה ואינו משיג קריו כליון עינים וכליון רוח: (ט) בבקר. בצמוח הגאולה (מצאתי): הודיעני

מצודות ציון

(ג) דכא. ענין שבר וכמיתה: חיתי. הוא הנפש כמ"ש ויהי האדם לנפש חיה (נב"ל י"ג): (ד) ישתומם. ענין ממהון ומושתק כמו ואשכ וגו' משמים נמוכם (יחזקאל י"ג): (ה) הגיתי. ענין ממשכה כמו והגיון לבי (נב"ל י"ט): אשוחח. מלשון שמה ודבור: (ו) עיפה. לפי שהעוף הוא נאם לנשים לזה אמר לשון עיפה בדרך חלילה על הארץ האמלה שלא ירד זה המטר: במקום חושך כמו המתים אשר מעולם השוכנים בחשכת הקבר: (ד) ותתעטף וגו'. רוחי שעלי תתעטף ובתוכי תהיה לבי משתומם ומתמה: (ח) זכרתי. כשאני זוכר הימים שהיו לי ימימי קדם וכאשר אחשב בכל פעליך הראשונים וכאשר אדבר במעשי ידך: (ו) פרשתי. אז אפרוש ידי בתפלה כי נפשי תתאוה לפעלך לעולם מבלי הפסק כארץ העיפה וצמאה המתאוה למים ור"ל כמו שהיה מאז כן מתאוות שהיה לעולם: (ו) בלתי רוחי. לגודל התאוה כמעט כלתה רוחי מן הגוף ויצאה לה: ונמשלתי. ר"ל כי כאשר תסתר פניך אחיה נמשל ליורדי בור: (ח) בבוקר. ר"ל בהשכמה בבזיונות רב: דרך זו אלהך הדרך אשר אלך בה להנצל מיד האויב: נשאתי נפשי. אני נושא נפשי למעלה להסתכל כך ולבטוח

תהילים פרק קמד

רפד

בְּטַחְתִּי הוֹדִיעֵנִי דָּרְדְּוֹ אֵלֶיךָ כִּי־אֵלֶיךָ נִשְׁאָתִי נִפְשִׁי:
הַצִּילֵנִי מֵאוֹיְבִי | יְהוָה אֵלֶיךָ כְּסִיתִי: - לְמַדְנִי | לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ
כִּי־אַתָּה אֱלֹהֵי רוּחַךְ טוֹבָה תִּנְחֵנִי בָּאָרֶץ מִישׁוֹר: - לְמַעַן
שִׁמְךָ יְהוָה תַּחֲנִי בְּצַדִּיקְתֶּךָ | תוֹצִיא מִצָּרָה נִפְשִׁי: - וּבְחֲסִדְךָ
תַּעֲצִמֵת אוֹיְבִי וְהֶאֱבַדְתָּ כָּל־עֲדָרִי נִפְשִׁי כִּי אֲנִי עַבְדְּךָ:
קִמּוּ * לְדָוִד | בָּרוּךְ יְהוָה | צוּרִי הַמְּלַמֵּד יָדַי לְקָרֵב אֲצַעְעוֹתַי
לְמַלְחָמָה: - חֲסִדִּי וּמִצְוֹתַי מִשְׁגָּבִי וּמִפְּלִטִי לִי מִגֹּנִי וּבוֹ
חֲסִיתִי הֲרַדְד עָמִי תַחְתִּי: - יְהוָה מִה־אָדָם וַתִּדְּעָהוּ בֶן־אָנוּשׁ

רש"י

דרך זו. נשאתי נפשי אליך שתקבל שאלתי (ס"א"ו): (ט) אֵלֶיךָ כְּסִיתִי. תלאתי אני מכסה מכל אדם להגידם אליך: (ב) הרודד עמי תחתיו. הרוקע ושוטח את עמי לרבוץ במקומו כמו (איוב י"ב) שוטח לגוים מגדיל אותם, רודד תרגום של רוקע כדמתרגם וירקעו ורדדו, ויש פותרים הרודד עמים תחתיו המחליש עמים תחתיו אך בספר מדויק מוגה עמי ומסורה עליו ג' סבירין עמים וקורין עמי ועל תחתיו יש מסורה עליו תחתיו קרי: (ג) מה אדם. מה פרס וישמעאל לפניך כי ידעתם להרבות להם גדולה:

מצודות ציון

(ו) רוחך. ענין לזון כמו הנני נותן צו רוח (ישעיה ט'): (ז) אֵלֶיךָ כְּסִיתִי. לא גליתי ריבי לבני אדם כי שוא תשועת אדם ולזה כסיתי מכולם לגלות אליך לבדך: (ו) אֲצַעְעוֹתַי. תן בלבי לעשות רצונך כי אתה אלהי ובידך להטות לבבי אליך: רוחך טובה. רצונך הטוב תנהג אותי בארץ מישור ר"ל שלא אכשל בעבירה כמו ההולך במקום ישר שאינו נכשל: (יא) אֲצַעְעוֹתַי. שמך. למען יקודש ויגדל שמך: בצדקתך. אף אם אין בידי זכות מ"מ בצדקתך תוציא נפשי מצרה: (יב) כי אני עבדך. ועל האדון להציל עבדו מיד הקמים עליו: (א) המלמד ידי. כל נצחון שאני עושה במלחמה לא באה בכח ידי, כי ה' הוא המלמד ידי למלחמה: אצבעותי. כפל הדבר במ"ש: (ב) חסדי. הוא העושה חסד והוא לי למבצר חזק והוא משגבי: ומפלט. ומציל אותי ולתוספת ביאור אמר לי: מוגיני. הוא לי מחסה כמגן: הרודד. השוטח עמי להיות מצע תחתיו ונכנעים לי ועל משפחת בית שאול יאמר שהיו עמו והיו לו לאויבים ואחר זה נפלו בידו ומשל בהם: (ג) ה' מה אדם ותדעוהו. אתה ה' כמה נחשב האדם עם שאתה מחבב: ותשכבהו. עם שאתה מחשיב אותו בעולם:

על פי עצמו. אמרו לו, אף על פי שאינו משלם קנס על פי עצמו, משלם בשת ופגם על פי עצמו:

ד. גנבת את שורי, והוא אומר לא גנבתי, משביעך אני ואמר אמן, חב. גנבתי אבל לא טבחתי ולא מכרתי, משביעך אני ואמר אמן, פטור. המית שורך את שורי, והוא אומר לא המית, משביעך אני ואמר אמן, חב. המית שורך את עבדי, והוא אומר לא המית, משביעך אני ואמר אמן, פטור. אמר לו, חבלתי בי ועשית בי חבורה, והוא אומר

לא חבלתי ולא עשיתי כך חבורה, משביעך אני ואמר אמן, חב. אמר לו עבדו, הפלתי את שני וסמית את עיני, והוא אומר לא הפלתי ולא סמיתי, משביעך אני ואמר אמן, פטור. זה הכלל, כל המשלם על פי עצמו, חב. ושאינו משלם על פי עצמו, פטור:

פרק ו

א. שבועת הדינין, הטענה שתי כסף וההודאה בשנה פרוטה. ואם אין ההודאה ממין הטענה, פטור. פיצד, שתי כסף לי בידך,

רבינו עובדיה מברטנורה

בתי, קנסא קתבע מיניה שדמי קצובין חמישים כסף, ולא קא תבע מיניה בושת ופגם שאין דמיו קצובים, דלא שביק אינש מידי דקייץ ותבע מידי דלא קייץ, הלכך קנסא כפר ליה ופטור. ורבנן סברי, בושת ופגם קא תבע ליה, דלא שביק אינש מידי דכי מודה ביה לא מפטר ותבע מידי דכי מודה ביה מפטר, הלכך כי כפר ליה, ממונא כפר ליה וחייב. ואין הלכה כר' שמעון: ד. המית שורך את עבדי. קנסא הוא, דמשלם שלשים סלעים אפילו אינו שוה אלא דינר: אמר לו עבדו הפלתי את שני. קנסא הוא שיוציא עבדו לחירות בשביל אחד מאבריו:

פרק ו שבועת הדינין. השבועה שהדיינים משביעים ע"י הודאה במקצת הטענה, צריך שלא תהא הטענה פחות משתי מעות כסף, שהוא שליש דינר, שהדינר שש מעות והוא משקל צ"ו שעורות בינוניות, נמצאו שתי

אין לך בידך אלא פרוטה, פטור. שתי כסף ופרוטה לי בידך, אין לך בידך אלא פרוטה, חב. מנה לי בידך, אין לך בידך, פטור. מנה לי בידך, אין לך בידך אלא חמשים, דינר, חב. מנה לאכא בידך, אין לך בידך אלא חמשים דינר, פטור, מפני שהוא כמשיב אבדה:

ב. מנה לי בידך, אמר לו (בפני עדים) הן. למחר אמר לו תנה לי. נתתיו לך, פטור. אין לך בידך, חב. מנה לי בידך, אמר לו הן, אל תתנהו לי אלא בעדים. למחר אמר לו תנהו לי. נתתיו לך, חב. מפני שצריך לתנו (לו) בעדים:

רבינו עובדיה מברטנורה

וראי מנה לאבא בידך, אלא שמא. אבל טענו ודאי, ואמר הוא לא היה לו אצלו אלא חמישים, חייב שבועה דאורייתא, דאין זה משיב אבדה: ב. מנה לי בידך ואמר לו הן. בפני עדים. וכגון שאמר אתם עדי, דשוב אינו יכול לטעון משטה הייתי כך: פטור. משבועה דאורייתא. אבל משביעין אותו היסת: אין לך בידי. לא היו דברים מעולם: חייב. לשלם. ואינו נאמן בשבועה, שהרי הוחזק כפון. והוא שכפר בבית דין, אבל שלא כב"ד לא הוחזק כפון:

ג. אלא ליטרא כסף פטור. שאין כאן הודאה ממין הטענה: לתך. חצי כור. ט"ו סאין: כדי שמן. כדים מלאים שמן: והודה לו בקנקנים. כדים רקים בלא שמן: הואיל והודה במקצת הטענה. דהוה ליה כמו טענו לעמוד הבא

החדש על הישן ומזה על זה. היו לו שני מינים, רע וטוב, לא יתן מן הרע על הטוב, אלא יתן מכל אחד לפי שעורו. (סוה). אכל אם היתה רחל אחת וגזזה, ואחר כך קנה שניה וגזזה והניח גזזתה, ואחר כך קנה שלישית וגזזה והניח גזזתה, אינם מצטרפין.

יג. מי שהיו לו גזות רבות של ראשית הגז, ורוצה לחלק לפניהם, לא יתן לכל אחד פחות ממשקל חמשה סלעים מלבן, כדי

הלכות נדוי וחרם

סימן שלד היאך היו נוהגין עם המנדה או המחריב, ועל מה מנדין, ודין היתרות, וכו' מ"ח סעיפים

א. העובר על דבר אסור, מנדין אותו לאלתר. הגה: אבל מכח ממון, אין מנדין אותו, עד שיתרו בו ג' פעמים. דהיינו ב' ה' ב' (סוה) מן הבית דין, כמו שיתבאר בחשן משפט סימן י"א. ב' ואין נדוי פחות משלשים יום; י' ואם אינו חוזר בו, שונים לנדוהו לאחר שלשים יום.

ואם אינו חוזר בו, ממתינים לו עוד שלשים ומחרימין אותו. י' אפלו פגע הרגל בתוף שלשים יום, אינו מבטל

באר הגולה

ע"א דהוא מאריה דגמרא טפי ועוד דמתניתין אתי' ליה כפשות: ז שם במשנה: ק שם בגמרא דף קל"ה ע"א: וסיים שם אפילו יש לו כמה מינים: ר שם דף קל"א ע"ב וגדף דף נ"א ע"ב: א מימרא דרב חסדא וכו' מועד קטן דף ט"ז ע"א: ב ברייתא שם (דף ט"ז ע"א): ג מימרא דרב יהודה וכו' שם: ד ממשעות הגמ' שם דף י"ד ע"ב: ה מימרא דרב חסדא שם דף ט"ז ע"א: ו הרא"ש בשם הראב"ד מעובדא דר"א שברוכו וישב לו ר"ע וכו' ב"מ דף ג"ט ע"ב: ז שם מעובדא דהורקנס בנו שהיה משמשו (עבורת כוכבים) [סנהדרין] דף ס"ח ע"א ומדאבעיא לן מנודה מהו בתשמיש המטה מ"ק דף ט"ז ע"ב אלמא שמותרת לישב ב' אמותיו וכו' ר' הושעא קרובי אסורין: ח הוא נלמד במכל שכן מהישיבה: ט לשון רמב"ם בפ"ו מהות"ט וכו' הטור והגהות שם בשם הירושק ונתן טעם שאם יצטרפו היכן קללתן ומה הועילו

אכל אם לא נדוהו בפרוש, אף על גב שהוא עברין או שעבר על גזרת צבור, מצרפין אותו למנן י' להתפלל עמו (ריב"ש סימן קע"ב ויורדכי ריש שבעות שמים והגהות אלפ"ש פרק אלו מגלחין). ואפלו מנדה ממש שאין מצרפין אותו למנן, מכל מקום מותר להתפלל בעודו בבית הכנסת (בית יוסף בשם תשובת הרשב"א וריב"ש סי' קע"ב). ומה שנהגו לגרשו מבית הכנסת, שלא יחקק יחידים שצריכים להתרחק מארבע אמותיו. (שם בריב"ש). י' ואסור בתכנסת ובתספורת ובנעילת הסנדל, (ראב"ד ורא"ש) באבל. י' ומותר בדברי תורה. שונה, ושונים לו. נשפר, ונשפדין לו. והמחרם, לא שונה ולא שונים לו; לא נשפר ולא נשפדין לו; וכן אסור להנותו יותר מקדי חציו (תשובת רש"י א'). אבל שונה הוא לעצמו, שלא ישפח תלמודו, ועושה לו חנות קטנה כדי פרינסתו; י' ומותר לדבר עם המנדה ועם המחריב, מאלא אם כן החמירו עליו בית דין בפרוש. הגה: ומכל מקום לא ירבה עמו בדברים, ולא ידבר עמו אלא לצורך, כמו שמדבר עם האבל והגהות אלפ"ש וריב"ש ה"ל). במקום שאסור לישב בד' אמותיו, כל שאדם יושב תחלה והמנדה בא לשם, אין צריך להתרחק משם (בית יוסף בשם הקונטרס). ואסור לקבץ לביתו, דהיינו בד' אמותיו, ואין חלוק בין עומד ליושב (שם).

באר הגולה

בתקנת ואינו ראוי לציוף וכו': עיין במ"ש בסוף הסימן: ב ברייתא מ"ק דף ט"ז ע"א: ב ברייתא שם: פ טור מדברי אביו הרא"ש שם מאבעי' לן שם בגמרא אם מותר בשאלת שלום וכו': ב ריב"ש: ז ברייתא מ"ק דף ט"ז ע"א וכו' י הירוש': ז ומבין בספר ת"ה שריו כמאמר עצמו וכו' ויחבאר לקמן סי' שמ"ה: ע בקונטרסים בשם הרשב"א: פ טור מדברי אביו הרא"ש בשם הראב"ד: ז שם: גס המחבר כתב לקמן בסעיף י'; ק שם בשם הירושלמי: פ"י שאינו לעמוד הבא

קריאה הנדושה

הלכות ספד סימן תרמ"ג

ב. *להרמב"ם* ⁶מקדש מעמד ומכרף לישב בספד יושב, ואחר כך מכרף זמן. (ואין נוהגין כן, אלא מקדשין מישב, וכן דעת הרא"ש): **ג.** ⁷בשאר ימים מכרף על הספד קרבת המוציא. ונוהגים לכוף על הספד אחר ברכת המוציא קדם שיטעם: הגה הכי נוהגין בחל ⁸אכל בשבת יום טוב שיש כן קדוש, ⁹מכרף לאחר קדוש (מהרי"י). ואם קדש בבית ואכל בספד או איפכא עין לעיל סימן רע"ג סעיף ב:

שערי תשובה

¹⁰מקדש. עין באר היטב. ונהג נוהגים העושים קדוש ביתה שששמיניס לברכת בורא פרי הגפן הם ממתינים כל אחר עד שיכרף האחר והם עונים אחריו אמן, ואחר כך מכרף השני והם עונים אחריו ועושים שלא כדיון, שהאמן שעונה אותו שפכר כרף בורא פרי הגפן הוא הפסק בין הכרפה לשניה וכבר כתבתי לעיל סימן רע"ג טו בשם הפנים מאירות חלק ב שאין נכון לעשות כן, עין שם ועין במגן אברהם אם היה ספק בשניה ועומקת כו' ואלה רבה מניה בדברי הב"ח ועין ביר אפרים מה שכתב בזה. ועמה ראיתי בדברי יוסף הארדן בזה והעלה דאם כרף בשעת עשייה לא יכרף זמן וזלגל על הכוס, כיון דלדעת החוספות והרא"ש אינו מכרף, עין שם: ¹¹אכל בשבת יום טוב כו'. עין באר היטב לקמן סימן תרס"א מה שכתב בשם שניי נסת הגדולה דביום שיש קדוש האומר ברכת ספד בברכת המוציא טועה, אלא יאמר בקדוש. ובכרף שמואל סימן ט"ו כתב שיש פקפוק אם יש להפסיק בקדוש היום בברכת ספד בין ברכת הין לשניה, כיון שלא נתקנה מהקדמונים ולא הנהיגו בתלמוד ואין בשבתות הנין אסור חזר לספק, עד כאן לשונו. ולכן דעתו כיון דבקדושא אין בה סודר ברכות אחרות מברכים על הספד או קדם ברכת המוציא או אחריה כו' ורוצה לומר לכל מה כדאית לה, ולמקדש"מ יכרף קדם המוציא

באור הלכה

שכתב המגן אברהם בשם הב"ח, ויש מאחרונים שכתבו שגם הב"ח מודה לזה אלא שיש טעות סופר בדבריו וכן מוכח להקטין בו. ומה שכתבנו פה שלא כרף עליה בשעת עשייה, דאם היה מכרף בשעת עשייה אז ברכת הזמן קאי רק ארגל ועל כן צריך לברך זמן ואחר כך ספד, ולדעת החוספות והרא"ש אין צריך לברך בזה כלל ברכת הזמן דברכת הזמן שברך קדם הנהג על הספד מהני ממילא גם לרגל וכמו שכתבנו בסימן תרמ"א. עוד כתב המגן אברהם, דאם לא כרף זמן כליל ראשון מכרף כל שבועה וגמרא. ולא אבין דהלא קומא לן דאפילו כרף זמן כליל זמן משום רגל, ואם כן אפילו אם לא כרף כליל שני גם כן מכרף כל שבועה משום רגל ודאינו דומה זמן ורגל לזמן ורגל, דומה דספק אפילו אם כרף קדם הספד בשעת עשייה יוצא מה, ולכן כליל שני אין צריך לברך זמן משום ספק דיוצא במה שברך מאתמול, מה שאין כן לענין זמן ורגל אם היום שני הוא רגל אינו יוצא במה שברך מאתמול ברכת הזמן אף שזמן כן משום רגל, ובאמת בנקרא לא נזכר ליל ראשון, דזה לשון הגמרא אי לא כרף האידנא מכרף למחר או ליומא אחרת. ונכל לומר דבחזון לארץ לענין ליל שני שרף גם כן לומר אי לא כרף האידנא (וכו') וכן כתב בדרך החיים בהקדמה וצריך עיון: **ב. *להרמב"ם*** ¹²ואין נוהגין כן, ובכרף הגמרא מצד כדעת הרמב"ם. ועין במדור וקציעה דעמיה דבקדוש היכי שהוא מוציא בזה לאחרים בודאי יש לנהג לקדש מישב וידלעיל בסימן קס"ו. ועין בסימן רע"ג סעיף י בהג"ה ובהמה שכתבנו שם במשנה ברוך סעיף קטן מו בשם הגר"א:

באר היטב

א. מקדש. כתב מעדני יום טוב מדרך העולם לישב שנים או שלשה בעלי בתים ויותר בספד אחת וממתינים זה על זה בקדוש מפני הכבוד, לא יפה הם עושים, דאדרבה לא יקדשו ביתה דתרי קולות לא משתמע. ועין סימן רפ"ד סעיף ה. ובסימן תפ"ח סעיף קט"ג כתבתי בשם החק יעקב דשפיר למעבד הכי עין שם. וראוי לומר ברכת דספק בקול ובמשיכה בגגון כשאר ברכות דקדוש, והוא הדיון בכל שאר הברכות ירגיל לומר בקול גם כי הקול מעורר הכונה, של"ה:

משנה ברוכה

זמן ואמרנו דהאי זמן קאי גם אספק דבתרה:

ב. ד. מקדש מעמד וכו'. דלדעתו ה'השיבה הוא תחלת עשיית המצוה ויש לו לברך עובר לעשייתו, הינו, קדם עשיית תחלת המצוה, ויש לו לנהג כן "כל שבועת הימים, והרא"ש סבירא לה שיש לסמך הברכה על עקר המצוה שהיא האכילה וכמו שכתוב סוף סימן תרל"ט שנוהגין שאין מכרין אלא על האכילה: **ה. לישב בספד ויושב ואחר כך מכרף זמן.** בא לאפשר ש'שלא יכרף ברכת זמן קדם שישב, דאף דברכת זמן גופא רשאי להיות בעמידה לכלי עלמא, מכל מקום אין נכון לעשות כן מטעמא אחרת דצריך להסמיק עשיית המצוה אל הברכה, וכיון שברך לישב בספד צריך לישב תכף. ולענין אם יכולין כמה בעלי בתים לקדש בספד בבת אחת עין לעיל סימן תפ"ח במשנה ברוכה סעיף קט"ן ח. וראוי לומר ברכת דספק בקול ובמשיכה בגגון כשאר ברכות דקדוש, והוא הדיון בכל שאר ברכות ירגיל לומר בקול גם כי הקול מעורר הכונה, של"ה:

ג. ו. בשאר ימים וכו'. ורצה לומר "דביום טוב הלא מבאר לעיל בסעיף א יין קדוש וספק, ובאנו שם טעם הדין דאי אפשר לברך על הספד קדם קדוש חיים, עין שם. אכן בשאר הימים שאין בהם קדוש דעת המחבר דצריך לברך על הספד ברכת המוציא כדעת רבנו מאיר מרונטנבורג, ¹³דכה נתיב תחלה תכף שזכנס וישב בה לסעוד סעודתו וראוי לסמך הברכה להשיבה כל מה דאפשר אף העולם לא נהגו כן כדמסיים: **ז. אחר ברכת המוציא.** כדי שתחיל "בסעודה, דעל דהה הוא עקר חייב הספד, ואחר כך יכרף ולא היה הפסק בין ברכת המוציא לאכילה דצריך סעודה הוא כמו קדוש: **ח. אכל בשבת יום טוב וכו'.** פירוש, שא"י מקדש על היין ואומר על הכוס ספד וזמן כדלעיל, ואחר כך המוציא על הפת. ואם מקדש על הפת אומר המוציא וקדוש וספק וזמן, מה שאין כן בחל שאין שם אלא המוציא מכרף על הספד תכף אחר ברכת המוציא: **ט. מכרף לאחר קדוש.** דאז הוא "זמן התחלת הסעודה (דמקדם אין רשאי לאכל) וישך אז לברך ברכת הספד. ולענין סעודת שבת יום טוב שחרית שאין בהם קדוש רק ברכת הקומא על הכוס, יש דעות בין האחרונים, "יש אומרים דבזה אין כדאי להפסיק בברכת ספד בין הברכה להשתיה, דעל השתיה ליכא חייב כלל, אלא יכרף אותה אחר ברכת המוציא

שער השני

משמע הספד בבאור הגר"א וכן מצאתי במאמר מרדכי (ואנכי אבאר אי דבריו דמקשים הם לכאורה, וזה לשונו ונהגים וכו' כדל' סימן תרל"ט סעיף ח (הנהגה), דשם מבאר ונהגים לברך על אכילה), ולכן ראוי שתחיל הסעודה, ויהיה ספק דאפילו ספק זמן איהו מן קודם, אלא לאו לאחר ברכת ספד או לחם (ורצה לומר, דאי לא הכי לפלוג ספק וברכת הין וזמנא איהו מן קודם, אלא לאו דהוה כללי עלקא הן קדוש, דצריך שתחיל הסעודה ואחר כך שך לברך על הספד) וזה שכתב אכל בשבת יום טוב וכו' ורצה לומר, דכיון דצריך לעשות כן קדוש, מקרי התחלת הסעודה אחר קדוש, כן נראה לי באור דבריו. ודשקאל אליעזר באר בדרך אחר, ואין מוטקנים דברי הגר"א לוי באורו, וגם מקה דאיתא בכתרי קמח"א אין ראיה, ויש מ"א מיר לענין ספד אלא בשאר יום טוב: י"ג. דבר שמואל המוכא בשערי תשובה וט"ז בסימן ז', וזהו הענין הגר"א להלכה:

ד. עין שם וזהו לדעתו גם הרמב"ם מודה להרא"ש דאם אוכל מעמד יכול לברך לישב בספד, והנהגה היא העכבה בספד כמו שכתוב ותשובה בקדש ימים רבים, ולדעת הב"ח אם אוכל מעמד אינו יכול לברך לישב בספד לדעת הרמב"ם, ולאכל בלי ברכה גם כן אינו רשאי, ועל כן מוכרח לישב ולברך אם לא שהוא אנוס ואינו יכול לישב (פרי מגדים): **ח. הרמב"ם:** ו. כדל': **ז. משא אפרים:** **א. ח.** אף דכש"ז כתב אפילו בשאר הימים, הנינו, רק לדעת מהר"ם כמו שסיים בעצמו, אכל דעת שאר פוסקים אינו כן כמו שסמך המחבר בסעיף א: **ט. ט"ז** בשם הבית יוסף: י. מן אברהם: י"א. ש"י. ובאמת לאו דוקא בשבת שמל בתחלת סעודה, והוא הדיון בשבת יום טוב כשכור חגג (אף דשם אין שך הספד ונתיב בסעיף קט"ן א במשנה ברוכה) גם כן מכרף על הספד אחר הקדוש משום שזכרתי פה בסעיף קט"ן ט' כן כתב במאמר מרדכי: י"ב. כן

לההוא רוחא, דמתגלגלא כאבנא בקוספיתא, דקתיב, (שמואל א כז) ואת נפש אביך קלענא בתוך פה הקלע. תניא, אי ההוא רוחא זכי, כמא טבין גניזין ליה בההוא עלמא. דקתיב, (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים וזלמת יעשה למחפה לו.

אמר רבי יוסי, בד ההוא בר נש אתקריבו יומיו, תלתין יומין מבריו עלוי בעלמא ואפילו צפרי שמאי מבריון עלוי. ואי זכאה הוא, תלתין יומין מבריון עלוי בין צדיקא, בגינתא דעדן.

תנא, כל אינון תלתין יומין, נשמתיא נפקת מגיה בכל ליליא, וסלקת וחסמאת דוכתה בההוא עלמא, וההוא בר נש לא ידע, ולא אשגח, ולא שליט בנשמתיא, כל אינון תלתין יומין כמא דההוה בקדמיתא.

תרגום לשון הוזהר

אמר רבי יוסי, כשמתקרבים ימי אותו האיש, שלשים יום מבריון עלוי בעולם, ואפילו צפרי השמים מבריון עלוי. ואם צדיק הוא, שלשים יום מבריון עלוי בין הצדיקים בגן עדן.

שנינו, כל אותם שלשים ימים נשמתיא יוצאת מפנו בכל לילה, ועולה ורואה את מקומה באותו העולם, ואותו אדם לא יודע ולא משגיח ולא שולט בנשמתיא כל אותם שלשים יום כמו שהיה בתחלה, שכתוב (קהלת ח) אין אדם שליט ברוח לכלא את הרוח וגו'. אמר רבי יהודה, מכשמתחילים אותם שלשים יום, צלם האדם נחשף, והדמות שראית בארץ נגנעת.

רבי יצחק היה יושב יום אחד על פתחו של רבי יהודה וקרא עוצב. יצא רבי יהודה ומצא אותו בשער שלו יושב ועצב. אמר לו, מה יום זה משאר ימים? אמר לו, באתי אליך לבקש מנחם שלשה דברים. אחד – שכאשר תאמר דברי תורה ותזכיר מאותם דברים שאני אמרת, שתאמר אותם בשמי, כדי להזכיר את שמי. ואחד – שתזכור את יוסף בני בתורה. ואחד – שתזכור לקברי כל שבעת הימים ותבקש בקשתך עלי.

אמר לו, מנין לך? אמר לו, הרי נשמתי מסתלקת ממני בכל לילה, ולא מאירה לי בחלום כמו שהייתה בתחלה. ועוד, שכאשר אני מתפלל ומגיע לשומע תפלה, אני משגיח בצלמי שבכתל ולא רואה אותו, ואמרת, הואיל והצלם העבר ולא נראה, שהרי הכרזו יוצא ומבריו, שכתוב

ולא אנהיר לי בחלמא כמא דההוה בקדמיתא. ועוד דכד אנא מצלינא ומטינא לשומע תפלה, אשגחנא בצולמי דילי בכותלא, ולא חמינא ליה. ואמנא דהואיל וצלמא אתעבר ולא אתחזי, דהא כרזנא נפיק וכריז. דקתיב, (תהלים לט) אף בצלם יתהלך איש, כל זמנא וצלמא דבר נש לא תעבר מגיה, יתהלך איש, ורוחיה אתקיימא בגייה. אתעבר צולמא דבר נש ולא אתחזי, אתעבר מהאי עלמא.

אמר ליה, ומחכא, דקתיב, (איוב ח) כי צל ימינו עלי ארץ. אמר ליה, כל אליו מליון דאת בעי עבידנא. אבל בעינא מינך (דף ריו ע"א) דכההוא עלמא, תבריר דוכתאי גבה, כמא דהוינא כהאי עלמא. ככה רבי יצחק ואמר, במטו מינך, דלא תתפרש מכאי כל אליו יומיו.

תרגום לשון הוזהר

לפניו. קם רבי שמעון, ואחז בד רבי יצחק. אמר, גורני שמי שרגיל להכנס – יכנס, ומי שלא רגיל להכנס – לא יכנס. נכנסו רבי יצחק ורבי יהודה, קשר את מלאך המות בחוץ.

התבונן רבי שמעון, וראה שער עקשו טרם הגיע זמן, שהרי עד שנגמנה שעות של היום היה זמן. הושיבו לפני רבי שמעון והיה מלמדו בתורה. אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בנו, שב על הפתח, ומה וימי שתראה אל תדבר עמו. אם ירצה להכנס לכאן, תשיב אותו שבוצה שלא יכנס.

אמר רבי שמעון לרבי יצחק, ראית את דמות אביך היום או לא? שהרי שנינו, בשעה שאדם

דָּהָא תַּנְיִן, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ אִסְתַּלַּק מֵעֵלְמָא, אָבוי וְקָרְבּוּי מִשְׁתַּבְּחִין תַּמָּן עֲמִיה, וְחֵמָא לֹון וְאִשְׁתַּמּוּדַע לֹון, וְכַל אֵינֵן דְּהוּה מְדוּרִיה גְּבִייהוּ בְּהוּהָ עֵלְמָא בְּדִרְגָּא חַד, כְּלָהוּ מִתְּכַנְשִׁי וּמִשְׁתַּבְּחִי עֲמִיה, וְאִזְלִין עִם נִשְׁמָתִיה, עַד אֲתַר דְּתִשְׁרִי בְּאַתְרִיהָ. אָמַר, עַד כְּעָן לֹא חֲמִינָא.

אִסְתַּלַּק מֵעֵלְמָא מִלְּאָף הַמּוֹת. וְאָמַר, לִית קוֹפֵטְרָא דְּטִיפְסָא, בְּאַתְרֵי דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי שְׂכִיחַ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי אֱלֶעָזָר בְּרִיה, עוֹל הָכָא, וְאֶחָיד בֵּיה בְּרַבִּי יִצְחָק, דְּהָא חֲמִינָא בֵּיה דְּמִסְתַּפִּי. עָאֵל רַבִּי אֱלֶעָזָר, וְאֶחָיד בֵּיה. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אֶהְדֵּר אֲנִפִּיה וְלַעִי בְּאוּרִיתָא.

בְּיָמֵי רַבִּי יִצְחָק, וְחֵמָא לְאָבּוּי. אָמַר לִיה, בְּרִי, זַכָּאָה חוּלְקָךְ בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְּאַתִּי. דְּהָא בֵּין טַרְפִּי אֵילָנָא דְּחַיִּי דִּגְנָתָא דְּעָדוֹן, אֲתִיְהִיב עֲלִמִין, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי הוּא. דְּהָא הוּא אֶחָיד לָךְ בְּעַנְפוּי, זַכָּאָה חוּלְקָךְ בְּרִי.

אָמַר לִיה אָבָא, וּמָה אָנָּא הָתֵם. אָמַר לִיה, תֵּלַת יוֹמִין הוּוּ דְּחַפּוּ

תרגום לשון הווה

מִסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם, אָבּוּי וְקָרְבּוּי נִמְצָאִים שָׁם, וְרֹאָה אוֹתָם וְנוֹדַע לָהֶם, וְכַל אוֹתָם שִׁיְיָה מְדוּרוֹ עִם שְׂבֻאוֹתוֹ עוֹלָם בְּדִרְגָּה אֲחַת, כָּלֵם מִתְּכַנְסִים וּנְמָצָאִים עִמּוֹ, וְהוֹלְכִים עִם נִשְׁמָתוֹ עַד הַמָּקוֹם שֶׁתִּשְׁרָה בְּמִקּוּמָה. אָמַר, עַד עַכְשָׁיו לֹא רִאִיתִי.

בֵּין כֶּף קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, רַבּוֹן הָעוֹלָם, נוֹדַע רַבִּי יִצְחָק אֶעְלָנוּ, וְהוּא מֵאוֹתָן שְׁבַע עֵינַיִם שֶׁל כָּאן. הָרִי אֲחֻזַּתִּי אוֹתוֹ וְתֵן לִי. יֵצֵא קוֹל וְאָמַר: כִּסֵּא אֲדוֹנָנוּ קָרְבָה בְּכַנְפֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָרִי הוּא שֶׁלֹךְ וְעַמָּךְ יָבֵא בּוֹמָן שֶׁתִּכְנַס לִשְׁרוֹת בְּכִסֵּאָךְ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְדָאִי.

בֵּין כֶּף רָאָה רַבִּי אֱלֶעָזָר שֶׁהָיָה מִסְתַּלַּק מִלְּאָף הַמּוֹת, וְאָמַר, אֵין גִּיד דִּין בְּמִקּוֹם שְׁמָצוּי רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרִי יוֹחָאי. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי אֱלֶעָזָר

אֲדָרָא דְּמִשְׁכַּבְךָ, וְתַקִּינוּ לָךְ כּוֹיִן פְּתִיחַ, לְאֶנְהָרָא לָךְ מֵאַרְבַּע סְטָרִין דְּעֵלְמָא, וְאָנָּא חֲמִינָא דּוּכְתִיף וְחֲדִינָא, דְּאֲמִינָא זַכָּאָה חוּלְקָךְ בְּרִי. בַּר דְּעַד כְּעָן, בְּרַךְ לֹא זָכִי בְּאוּרִיתָא. וְהָא הִשְׁתָּא הוּי זְמִינִין לְמִיתִי גַּבְךָ, תְּרִיסַר צִדִּיקָא דְּחַבְרִינָא, וְעַד דְּהוּינָא נִפְקִי, אֲתַעֵר קָלָא בְּכָלְהוּ עֲלִמִין, מֵאֵן חַבְרִין (ס"א שְׁבִילִין) דְּקִימִין הָכָא, אֲתַעֲטְרוּ, בְּגִינִיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. שְׁאֵלְתָא שְׂאִיל, וְאֲתִיְהִיב לִיה.

וְלֹא דָא בְּחֻדוּי, דְּהָא שְׂבָעִין דּוּכְתִי מִתְּעַשְׂרִין הָכָא דְלִיָּה. וְכַל דּוּכְתָא וְדּוּכְתָא, פְּתִיחַין פְּתִיחַין לְשְׂבָעִין עֲלִמִין. וְכַל עֵלְמָא וְעֵלְמָא אֲתַפְתַּח לְשְׂבָעִין רְהִיטִין. וְכַל רְהִיטָא וְרְהִיטָא, אֲתַפְתַּח לְשְׂבָעִין כְּתָרִין עֲלִאִין. וּמִתַּמָּן אֲתַפְתַּחוּ אֲרַחֲתִין לְעִתִּיקָא סְתִימָאָה דְּכָלָא, לְמַחְמִי בְּהוּהָא נְעִימָתָא עֲלָאָה דְּנִהָרָא,

תרגום לשון הווה

וּמִהֲנִיָּא לְכָלָא. כְּמָה דָּאָת אָמַר, (תהלים כו) לַחֲזוֹת בְּנוֹעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ. מָהוּ וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ. הֵינִינוּ דְּכְתִיב, (במדבר יב) בְּכָל בֵּיתִי נִצָּמָן הוּא.

אָמַר לִיה, אָבָא, כְּמָה זְמָנָא יְהִיבוּ לִי בְּהָאי עֵלְמָא, אָמַר לִיה, לִית לִי רְשׁוּתָא וְלֹא מוֹדִיעִי לִיה לְבַר נִשְׁ. אָבַל בְּהִלּוּלָא רַבָּא דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, תְּהָא מִתַּמָּן פְּתוּרִיהָ. כְּמָה דָּאָת אָמַר, (שיר השירים א) צִאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלְךָ שְׁלֹמֹה כְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שְׁמִחַת לְבוֹ.

אֲדִהְכִּי אֲתַעֵר רַבִּי יִצְחָק, וְהוּהָ חֲיִיף, וְאֲנַפּוּי נְהִירִין. חֵמָא רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאִסְתַּפַּל בְּאֲנַפּוּי. אָמַר לִיה, מָלָה חֲדָתָא שְׁמַעְתָּא. אָמַר לִיה, וְדָאִי. סַח לִיה, אֲשַׁתַּטַּח קִמִּיָּה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן.

תֵּאנָא, מִהוּהָא יוֹמָא, הָוָה (דף ריח ע"ב) רַבִּי יִצְחָק אֶחָיד לְבָרִיָּה בִּידִיָּה,

וְתַרִּי עַכְשָׁיו הֵי עֲתִידִים לְבָא אֵלַיךְ שְׁנַיִם עֶשֶׂר צִדִּיקִים מִהַבְרַיִם, וְעַד שֶׁהֵי יוֹצֵאִים הַתְּעוּרָר קוֹל בְּכָל הָעוֹלָמוֹת: מִי הֵם הַחֲבָרִים [השְׂבִילִים] שְׁעוֹמְדִים כָּאֵן? הַתְּעוּרָר בְּשִׁבִּיל רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּקִשָּׁה בְּקִשׁ וּנְתַנָּה לוֹ.

וְלֹא זֶה לְבַדּוֹ, שֶׁהֵי שְׂבָעִים מִקּוּמוֹת מִתְּעַטְרִים כָּאֵן בְּשִׁבִּילוֹ, וּבְכָל מָקוֹם וּמָקוֹם פְּתוּחִים פְּתִיחִים לְשְׂבָעִים עוֹלָמוֹת, וְכַל עוֹלָם וְעוֹלָם נִפְתַּח לְשְׂבָעִים רְצִים, וְכַל רֵץ וְרֵץ נִפְתַּח לְשְׂבָעִים כְּתָרִים עֲלִיוֹנִים, וּמִשָּׁם נִפְתַּחוּ דְּרָכִים לְעִתִּיקָא, נִסְתַּר הַכֹּל, לְרֹאוֹת בָּאוֹתָה נְעִימוֹת עֲלִיוֹנָה שְׁמִירָה וּמִתְנָה לְכָל, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (תהלים פו) לַחֲזוֹת בְּנוֹעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ. מָה זֶה וּלְבַקֵּר

בְּהִיכְלוֹ? הֵינֵנו שֶׁכְּתוּב (במדבר יב) בְּכָל בֵּיתִי נִצָּמָן הוּא.

אָמַר לוֹ, אָבָא, כְּמָה זְמַן תִּגְנוּ לִי בְּעוֹלָם הַהוּא? אָמַר לוֹ, אֵין רְשׁוּת וְלֹא מוֹדִיעִים לְאָדָם, אָבַל בְּהִלּוּלָא הַגְּדוֹלָה שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן תִּהְיֶה עוֹרֵף שְׁלִחְנֹו, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר צִאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלְךָ שְׁלֹמֹה כְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שְׁמִחַת לְבוֹ.

בֵּין כֶּף הַתְּעוּרָר רַבִּי יִצְחָק, וְהָיָה צוּחַק וּפְגִיזוּ מֵאִירִים. רָאָה רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאִסְתַּפַּל בְּכַנְפֵי. אָמַר לוֹ, דְּכָר חֲדָשׁ שְׁמַעְתָּ? אָמַר לוֹ, וְדָאִי. אָמַר לוֹ. הִשְׁתַּטַּח לְפָנַי רַבִּי שְׁמַעוֹן.

מֵאוֹתוֹ יוֹם הָיָה רַבִּי יִצְחָק אוֹתוֹ אֵת בְּנוֹ לְעַמּוּד הַבַּיִת

צדקך: ^{קסח} שלום רב לאחבי תורתך ואין-למו ^{קסו} מכשול: ^{קסו} שפרתי לישועתך יהוה ומצותיך עשיתי: ^{קסז} שמרה בפשי עדתיך ואהבם מאד: ^{קסח} שמרתי פקודיך ועדתיך כי כל-דרכי נגדך:

ת ^{קסט} תקרב רנתי לפניך יהוה בדרךך הבינני: ^{קע} תבוא תחנתי לפניך כאמרתך הצילני: ^{קעא} תבענה שפתי תהלה כי תלמדני חקיך: ^{קעב} תען לשוני אמרתך כי כל-מצותיך צדק: ^{קעג} תהי-ידך לעזרני כי פקודיך בחרתי: ^{קעד} תאמתי לישועתך יהוה ותורתך שעשעי: ^{קעה} תחי-נפשי ותהללך ומשפטך יעזרני: ^{קעו} תעיתי פשה אבד בקש עבדך כי מצותיך לא שכחתי:

ליום שבת

כז לחודש

יום חמישי

קב * שיר המעלות אל-יהוה בצרתה לי מראתי ויענני: ^ד יהוה הצילה נפשי משפת-שקר מלשון רמיה: ^ה מה-יתן לך ומה-יסיף לך לשון רמיה: ^ו חצי גבור שוננים עם גחלי רתמים: ^ז אוהלי פי-גרת מלשן שכנתי עם-אהלי מדר: ^ח רבת שכנה לך נפשי עם שונא שלום: ^ט אני-שלום וכי אדבר רמיה למלחמה:

קבא * שיר למעלות אשא עיני אל-ההרים מאין יבא עזרי: ^ב עזרי מעם יהוה עשה שמים וארץ: ^ג אל-יתן למוט רגלך אל-נזים שמך: ^ד הנה לא-נזים ולא יישן שומר ישראל: ^ה יהוה שמרך יהוה צלך על-יד מינך: ^ו ימם השמש לא-לפכה ורח בלילה: ^ז יהוה שמרך מכל-רע ישמר את-נפשך: ^ח יהוה ישמר-צאתך ובוואך מעתה ועד-עולם:

קבב * שיר המעלות לזרד שמחתי באמרים לי בית יהוה גלך: ^ב עמדות היו רגלנו בשעריך ירושלם: ^ג ירושלם הבנויה כעיר שחברה-לה יחדו: ^ד ששם עלו שבטים שבטי-יה עדות לישראל להודות לשם יהוה: ^ה כי שמה יושבו כסאות למשפט כסאות לבית דוד: ^ו שאלו שלום ירושלם ישליו אהבך: ^ז יהי-שלום בחילך שלמה בארמנותיך: ^ח למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך: ^ט למען בית יהוה אלהינו באקשה טוב לך:

קבג * שיר המעלות אליך נשאתי את-עיני הישכי בשמים: ^ב הנה כעיני עבדים אל-יד אדוניהם כעיני שפחה אל-יד גברתה כן עינינו אל-יהוה אלהינו עד שיחננו: ^ג חננו יהוה

קבד * שיר המעלות לזרד שמחתי באמרים לי בית יהוה גלך: ^ב עמדות היו רגלנו בשעריך ירושלם: ^ג ירושלם הבנויה כעיר שחברה-לה יחדו: ^ד ששם עלו שבטים שבטי-יה עדות לישראל להודות לשם יהוה: ^ה כי שמה יושבו כסאות למשפט כסאות לבית דוד: ^ו שאלו שלום ירושלם ישליו אהבך: ^ז יהי-שלום בחילך שלמה בארמנותיך: ^ח למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך: ^ט למען בית יהוה אלהינו באקשה טוב לך:

קבה * שיר המעלות הבטחים ביהוה כהר-ציון לא-ימוט לעולם ישב: ^ב ירושלם הרים סביב לה ויהוה סביב לעמו מעתה ועד-עולם: ^ג כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים למען לא-ישלחו הצדיקים בעולתה ידיהם: ^ד היטיבה יהוה לטובים ולישירים בלבותם: ^ה והמטים עקלקלותם ויליכם יהוה את-פעלי האון שלום על-ישראל:

קבו * שיר המעלות בשוב יהוה את-שיבת ציון היינו בחלמים: ^ב אז ימלא שחוק פינו וילשוננו רנה אז יאמרו בגוים הגדיל יהוה לעשות עם-אלה: ^ג הגדיל יהוה לעשות עמנו

קבז * שיר המעלות רבת צרונני מעורי יאמר-נא ישראל: ^ב רבת צרונני מעורי גם לא-יכלו לי: ^ג על-גבי חרשו חרשים האזיכו

קבז * שיר המעלות לשלמה אם-יהוה: ^א לא-יבנה בית שוא עמלו בניו בו אם-יהוה לא-ישמר עיר שוא: ^ב שקד שומר: ^ג שוא לכם משקימי לום מאחרי-שבת אכלי לחם: ^ד העצבים כן יתן לידיו שנא: ^ה הנה נחלת יהוה בגים שחר פרי הבטן: ^ו כחצים ביד-גבור כן בני הנעורים: ^ז אשרי הגבר אשר מלא את-אשפתו מהם לא-יכשו כיי-דברו את-אזיכים בשער:

קבח * שיר המעלות אשרי כל-ירא יהוה ההלך בדרךיו: ^ב יגיע בפיו כי תאכל אשריך וטוב לך: ^ג אשתך: ^ד כגפן פריה בירכתי ביתך בניך פשתלי זיתים סביב לשלחך: ^ה הנה כי-כן יכרך גבר ירא יהוה: ^ו יברכך יהוה מציון וראה בטוב ירושלם כל ימי חייך: ^ז וראה-בנים לבניך שלום על-ישראל:

קבט * שיר המעלות רבת צרונני מעורי יאמר-נא ישראל: ^ב רבת צרונני מעורי גם לא-יכלו לי: ^ג על-גבי חרשו חרשים האזיכו

11

לקומי

ואכלתם אכול ושבעו מזו

מזהר

ט

ואינו בוחר בתפנוקים, ועליבן לא במסכנת - מחמת דלות ועניות - תאכל בה לחם, ולא שאר מעדנים, רק מחמת שהוא בבחינות אמת, והוא מפשט מתאות אכילה, ואינו בוחר רק בלחם לאכל. ועליבן נקראת ארץ-ישראל ארץ החיים, כי השפעתה מפרדת יעקב, שנאמר עליו: יעקב אבינו לא מת (תענית טז), והוא גסבן בחינות תפלין, שנקראים חיים:

נמצא, כי האוחז במדת אמת, או פרנסתו ברוח, כי ההשפעה ממדת אמת בנ"ל. וזה רמז (שבת קד): קשטא קאי, כי רבותינו זכרונם לברכה דרשו (פסחים קט) על פסוק: ואת כל היקום וכו' - זה ממונו של אדם, שפעמיו וכו'. והנה: קשטא - האוחז במדת אמת, או: קאי - זה ממונו שפעמיו על רגליו, ופרנסתו ברוח. אך שקרא לא קאי, כי הוא בהסתרת פנים, שהוא בחינות אמת:

ועליבן על כל צרה שלא תבוא גזרין תענית, כי מאחר שישראל נתונים בצרה, הם בבחינות הסתרת פנים, בחינות דינים, ועליבן גזרין תענית, לשפר תאות אכילה. ואין יהיה בחינות הארות ונשיאות פנים, שהוא בחינות המתקת ובטול הדינים, כגופר לעיל: וכי לא אשא פנים, שהן מדרקדון וכו':

ובזה תבין נפלאות בדברי רבותינו זכרונם לברכה, שדרשו (ברכות כד) על פסוק: והיו חידק תלואים - זה התולדה תפלין. גם אמרו (פסחים קט): זה הקונה מן הפלטר. והו' שאמרנו, כי אלו ואלו דברי אלקים חיים, ושניהם דבר אחר, כי מאחר שהוא תולה תפלין ופוגם בתפלין, שהוא מדת אמת, או הוא בהסתרת פנים, ונתמעט השפע שלו, ומוזנזותו מצמצמו, וצריך לקנות מן הפלטר. ועליבן בתיב על ארץ-ישראל (דברים יא): תמיד עיני ה' אלקיך בה, כי דובר שקרים לא יבין לנגד עיני (תהלים קא); אך ארץ-ישראל, שהיא מדת אמת, תמיד עיני ה' בה וכו':

והנה כשהצדיק אוכל לשבע נפשו, ולא מחמת תאוה הנשמיות, או הוא בבחינת נשיאות פנים, וגזון מפרדת אמת. וכאשר בכח אכילה זו עומד להודות ולהלל לה', או יוצאין ממנו דבורי אמת, שהם בחינת יעקב, מדת תפארת, שהוא כללות הגנון, והוא בחינת שמים, אש ומים, וגסבן בחינת ארץ-ישראל, שהשפעתה גסבן מפרדת יעקב בנ"ל. ועליבן בכח זה נעשה שתף להקדוש ברוך הוא לברא שמים וארץ, שהם בבחינת אמת, בדבוריו הקדושים שנובעים ויוצאים ממנו גסבן בבחינת אמת בנ"ל. והוא שאמרנו למעלה, כי ארץ-ישראל היא אילה שלוחה, והנה: הנותן אמרי שפר, כי הנותן מבחינות ארץ-ישראל, שהוא אילה שלוחה, שהיא בחינות אמת, או: הנותן אמרי שפר - כלומר, שנותנת מעצמה ומבזה אמרי שפר, לשון תפארת, שהם אמרי אמת, ועליבן יוכל לברא שמים וארץ, שהם גסבן מפרדת אמת בנ"ל, ועליו נאמר (ישעיה טז): ולאמר לציון עמי אהה - אל תקרי עמי, אלא עמי; מה אנא עבדי שמאי וארעא במלולי, אף אתם וכו' במלולא בנ"ל (הקדמת חזון דף טז), כי בדברים האמתיים יוכל לברא שמים וארץ.

והענין, דהנה בתיב (דברים ח): ואכלת ושבעת וברכת; ולכאורה, מזה מענת היצר הרע לאכל ולשבע למלאות נפשו, ואחר-כך לברך את ה'. אך באמת אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות כ): בתיב: אשר לא ישא פנים, ובתיב: ישא ה' פניו אליך וכו', וכי לא אשא פנים וכו', שאני אמרתי: ואכלת ושבעת וברכת, והן מדרקדון על עצמן מפזות ועד פביצה. והו' רמז נפלא: אם ישראל מדרקדון לכלי לאכל הרבה, רק מפזות ועד פביצה, או הם בבחינת: ישא ה' פניו; ואז יש נשיאות פנים. אך להפך, הם ושלום, מכלל הן וכו'; כי כאשר הם משקעים בתאות אכילה, או הסתרת פנים, הם ושלום. והו' (דברים לא): והסתרת פני והיה לאכל; כלומר, אם הם משקעים בתאות אכילה, או: והסתרת פני, הם ושלום:

והנה נשיאות פנים הוא בחינות אמת, כמבאר בבחינות על שלש-עשרה מדות, תקון אמת הוא הארת פנים, והו' שאמרנו, כי המשקע באכילה הוא רחוק מאמת, כי הוא בהסתרת פנים, שהוא מדת אמת בנ"ל:

והנה כל העולם כלו נזון משפע של ארץ-ישראל, כידוע, וארץ-ישראל בעצמו מקבל השפע מן אמת, שהוא מדת יעקב, כנאמר (יטבא ח): תתן אמת ליעקב; והוא מדת תפארת, שהוא כללות הגנון, והוא בחינות שמים, אש ומים, שהוא גסבן כללות הגנון:

וזה רמזו בתורה (במדבר יז): ארץ אכלת יושביה. דקשה, הן אמת שהמרגלים הוציאו שקר מפיהם, אך איך נכתב שקר שלהם בתורה, שהיא אמת (טז), ובהכרח, שבדברים הללו נרמז בהם דבר אמת. ויש לרמז הנ"ל: ארץ אכלת, כלומר שאכלתה והשפעתה הוא מבחינות יושביה, שהוא בחינות יושב יעקב, שהוא מדת אמת בנ"ל, והוא גסבן בחינות תפלין, שנקראים פאר, שהוא מדת יעקב:

ועליבן נקראת ארץ-ישראל: אילה שלוחה הנותן אמרי שפר; כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה, כלומר: ארץ-ישראל היא אילה שלוחה לבישל פרותיה, והשפעתה הוא מפרדת אמת, שהוא בחינות תפארת, בחינות תפלין, והנה: הנותן אמרי שפר, כי שפר הוא לשון פאר, שהוא בחינת תפלין. ויש לרמז: נפתלי הוא אותיות תפלין:

ועל זה יש לרמז גסבן (קהלת ט): ראה חיים עם אשה; כי אשה - ראשית-תבות: הנותן אמרי שפר; והנה: ראה חיים; כי תפלין נקראין חיים, כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים כד): ה' עליהם יחיו, ודרשו על תפלין, כי בתפלין נאמר (דברים כח): וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך וכו' (ברכות ז). והנה: ראה חיים, שהוא תפלין, עם אשה - ראשית-תבות: הנותן אמרי שפר, שהוא גסבן בחינות תפלין בנ"ל:

וזהו: ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם (דברים ח); כלומר, ארץ, שהוא בחינות אמת, ואז הוא בבחינות הארת פנים,

(ד) עין כזה הו' בזה בלק דת

לקוטי הלכות

הלכות נטילת ידים הלכה א ארץ חיים

כנ"ל, אז נעשית מהדל"ת - ה"א, בחינת (במדבר טו, ח): "רביעת היין", כמו שכתב רבנו במקום אחר (בסימן מט).

שהוא הסתרה, אז התר החמץ. ועל-כן אחר שביעי של פסח מתר החמץ, וכנ"ל.

וזה פרוש (שמות יב, לו): "ויאפו בני ישראל את הבצק עגת מצות כי לא חמץ כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמקמה". הינו שבהכרח הכרחו לאכל מצה ולא חמץ כי גרשו ממצרים, כי גרשו דקא, דהינו שהכרחו לצאת בחפזון ובמנוסה, כי לא יכלו להתמקמה, כמוכא בספרים (עין דבר חדש יתרו: פריע"ח חיים שער תג המצות פרק א): שאם היו שוהין קצת שם היו נשארין שקועין בחמשים שערי טמאה, חס ושלום, ומחמת שהיה עדין כח להסתרה שהוא בחינת פרה, רק שברחו משם בחפזון גדול, על-כן לא היו רשאים לאכל חמץ כי אם מצה כנ"ל, שהוא בחינת מה שהעלם השם יתברך עליה גדולה מהפך אל הפך, מחמשים שערי טמאה לחמשים שערי קדשה, כי מצה הוא בחינת דעת עליון, בחינת שער הנויז, כנראה מהמאמר הנ"ל.

ב. ועל-כן כשרוצין לאכל לחם הנ"ל - צריכין נטילת ידים, כדי לזכור ולטהר את הידים, על-ידי מימי החסד שהם בחינת דעת, כדי שנוכל לשאת אותם בבחינת (דברים לב, מ): "כי אשא אל שמים ידי". ועל-כן צריך להגביה את ידיו (ארח חיים, סימן קסב, סעיף א), כדי לזכות על-ידי זה ללחם מן השמים בחינת דעת, בחינת מחלקת לשם שמים, שאי אפשר לזכות לזה כי אם על-ידי טהרת הידים.

ועל-כן צריך להרהר בתשובה קדם האכילה (ראשית חכמה, שער הקדושה, פרק טו) - זה בחינת אנהח, שעל-ידי זה זוכין לטהר את הידים, כמו שכתוב שם (סימן נו): וזה שאמרו רבותינו ז"ל (שבת יד:): שמפני שהידיים עסקניות - צריכין נטילה, כי בן נתבאר גם כן שם (סימן נו), שמחמת שהידיים עסקניות, על-כן מתגבר שם העצבות ורחב ביותר בחינת עצבון ידים, ועל-כן צריכין לזכור ולטהר אותם. ועל-כן אפלו כשאינו אוכל בידיו - צריך נטילת ידים. ולהפך, המאכיל אינו צריך נטילת ידים (שלחן ערוך שם, סימן קסג, סעיף ב), כי העקר תלוי בהאכל דוקא שהוא צריך לטהר את הידים, כדי לזכות שיהיה אכילתו בבחינת דעת בחינת 'לחם מן השמים' כנ"ל.

ועל-כן צריך דוקא כלי מחזיק רביעית ועל-ידי מים דוקא (שם סימן קנט סעיף א), כי כלי מחזיק רביעית הוא בחינת מלכות, שהוא בחינת הכלי, והוא בחינת דלת שהוא בחינת רביעית, וכשנחמלאת עם מימי החסדים שהם בחינת דעת, שהוא בחינת ה"א

נטילת ידים ובכניעת הפת - להשלים הפלכות ולהמשיך דעת

מצח הוא בחינת דעת עליון, בחינת שער חנו

נטילת ידים לפני אכילת לחם לזכור הידים

צריך להרהר בתשובה קדם האכילה

צריך דוקא כלי מחזיק רביעית ועל-ידי מים דוקא

ג. ועל-כן צריך לעסק בתורה על השלחן. כי עקר המשכת החיים הוא על-ידי עסק התורה, כמו שכתוב שם (סימן נו): וזה שאמרו רבותינו ז"ל (אבות ג, א): 'כל שלחן שלא אמרו עליו דברי תורה כאלו אכלו מזבחי מתים'. כי הוא הפך חיים ואריכות ימים שנמשך על-ידי עסק התורה כנ"ל, והוא בחינת עבודה זרה, הפך שלמות המלכות שהוא בחינת אמונה. אבל 'שלחן שאמרו עליו דברי תורה כאלו אכלו משלחנו של מקום' (שם). כי על-ידי התורה קורין אותו יתברך. נמצא, שהוא יתברך נמצא שם על השלחן. וזה שהביא ראיה מפסוק זה (תזקאל מא, כב): "וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'" - 'לפני ה'" דקא, כי השם יתברך שם כנ"ל הפך הסתרת פני ה', חס ושלום.

וזה פרוש (קהלת יו, יז): "אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו", כי על-ידי האכילה כנ"ל - הוא שלמות המלכות, שהוא בחינת מלכך בן חורים, כמו שכתוב שם (אות ב). ועל-כן זמן סעדת תלמיד חכם בתחלת שעה ששית (שבת יז), דהינו אחר חמש שעות שעסקו בהם בתורה ותפלה, ועל-ידי זה זוכין לדעת שהוא בחינת הא כנ"ל. ואז יכולין לאכל סעדת תלמיד חכם שהוא שלמות הדעת כנ"ל ושלמות המלכות כנ"ל. ועל-כן למדו רבותינו ז"ל (שם) זמן סעדת תלמיד חכם מפסוק 'אשריך ארץ' הנ"ל, וכן כתב רבנו, גרו יאיר, במקום אחר (בסימן יז), שאכילה בכשרות הוא שלמות הדעת:

ד. וזה שאמרו רבותינו ז"ל (סוטה ד:): 'כל המזלזל בנטילת ידים נעקר מן העולם וקא לידו ענייתו' כי נטילת ידים הוא בחינת אריכות ימים כנ"ל, ועל-ידי זה

סכים בקצרה על חלכות ומפנין שטח

לקוטי הלכות

הלכות נטילת ידים הלכה ב

ארח חיים

מעשיו שעקר קדשת ארץ-ישראל על-ידיה, עין שם. ובה נצולין ממחשבות המבלבלות שהם בחינת מבול, בחינת בלבול. ועל-ידי שממשיכין קדשת ארץ-ישראל נצולין מבחינת מבול, כי בארץ-ישראל לא היה מבול, עין שם היטב:

וזה בחינת נטילת ידים קדם האכילה, כי אכילה ותפלה הם בחינה אחת, הנינו בחינת ברוכים שנעשה על-ידי תפלה ואכילה, כמובא (עין בסיון ב). ועל-כן עקר קדשת האכילה הוא רק בארץ-ישראל, שמשם נמשך כל השפע, כי ארץ-ישראל הוא בחינת אמונה, וכל הברורים נעשין על-ידי אמונה, כמובא, וכמו שכתב רבנו (במאמר 'דסב' סימן סב) שברור המאכלים הם על-ידי אמונה בבחינת (תהלים לו, א): "ורעה אמונה", וזה נעשה על-ידי ארץ-ישראל, בבחינת "שכן ארץ ורעה אמונה" (תהלים לו, ג) - ששם נזונו ממונה שעל ידה כל הברורים. ועל-כן צריכין לראות להמשיך השפע של האכילה מארץ-ישראל ושיהיה אכילתו כאלו אוכל בארץ-ישראל, ולזה צריכין לחבר הדין, לעורר כ"ח פרקין שעל ידם נתעורר 'כח מעשיו', כדי שיהיה נעשה כאן בחינת ארץ-ישראל כנ"ל לענין תפלה, כדי שיהיה נעשה הברור כראוי.

ובזה יתמקן בחינת פגם המבול שנתתקן על-ידי ארץ-ישראל כנ"ל, כי האכילה בקדשה הוא תקון פגם המבול, שהוא בחינת חטא אדם הראשון, שעל ידו נתערב טוב ברע. וזה היה בעצמו חטא דור המבול "כי השחית כל בשר את דרכו" וכו' (בראשית ו, יב), ועל-ידי זה נתערב טוב ורע, כמובא (עין תקוני זוהר, תקון סו, דצ). וצריך לברר בכל יום, ועקר הברור על-ידי תפלה ואכילה, ועל-כן צריכין שיהיה התפלה בבחינת ארץ-ישראל שאין שם פגם המבול, כי לא היה שם מבול כנ"ל, ועל-כן שם מתקנין פגם מבול על-ידי הברורים שמבררין על-ידי התפלה. וכן האכילה שהוא גם כן ברוכים, צריך להיות גם כן בבחינת ארץ-ישראל לתקן פגם המבול כנ"ל.

ועל-כן צריכין נטילת ידים, כדי שיוכל לשאת ידיו בבחינת (תהלים קלו, ב): "שאו ידיכם קדש" שעל-ידיה נתעורר 'כח מעשיו' על-ידי כ"ח פרקין, שהוא בחינת קדשת ארץ-ישראל כנ"ל. כי אי אפשר לשאת ולחבר הדין בלי נטילה מקדם. כי ידים עסקניות הן' (שבת יד, ד). ועקר אחיזת הסטרא אחרא בשפולי אצבעות, כמובא (עין חיים שער לא פרק ב), בפרט פגם המבול הנ"ל, שעקר פגם הזה נוגע בידים דקא, בבחינת (ישעיה א, טו): "ידיכם דמים מלאו". וכל זמן שאין מקדשין

זוכין לפרנסה, כמו שכתוב שם (סימן נו). ועל-כן יש עשר תבות בכרפת 'המוציא', וגם צריך לאחוז הפת בעשר אצבעות (שלחן ערוך שם סימן קסו, סעיף ד), כדי להשלים בחינת המלכות שכלולה מעשר, בחינת "שרי עשרת" וכו' (שמות יח, כא) כנ"ל. ועל-כן גדול המסבין בוצע (שלחן ערוך שם סעיף יד), כי הגדול הוא בחינת מלכות, ועל-כן הוא בוצע את הלחם, כדי להמשיך חיים ואריכות ימים לתוך המלכות כנ"ל. ועל-כן אין הבוצע רשאי לבצע עד שיכלה אמן מפי רב העונים (שם סעיף טו), כי על-ידי הברכה מעלין את החיות דקדשה המלבש שם, שהוא בחינת הדעת כנ"ל, ועל-כן צריך להמתין עד שיכלה אמן מפיהם שהוא במקום ברכה שלהם, ואז יש לו כח להמשיך דעת על-ידי אכילתו כנ"ל:

קצת ראשי פרקים מהלכות נטילת ידים ובביעית הפת הלכה א

נער התגברות הסטרא אחרא במקום שיש קדשה. וזה חמץ ומצה. נטילת ידים - כדי להרימן בבחינת (איכה ג, מא) "נשא לכבנו" וכו' כדי לקבל "לחם מן השמים" (שמות טו, ד). על-כן צריך להרהר תשובה קדם האכילה, בחינת אנהה. "ויבמנוסה לא תלכו" (ישעיה נב, יב) - 'בפרקנא בתראה' (תקוני זוהר הקדמך דף טו). משום שיש קבלת התורה, אבל אז הלכו במנוסה, כי היה עדין רשות פרעה עליהם, על-כן אכלו מצה, כמו שכתוב (שמות יב, לו): "ויאפו את הבצק" וכו'. צריך ללמד על השלחן בבחינת עסק התורה. האכילה היא בחינת למוד, כמו שכתוב (ישעיה נה, א): "לכו שברו ואכלו", 'כאלו אכלו מזבחי מתים' (אבות פרק ג משנה ג) הפך החיים. השלחן הוא 'שלחן מלכים' (עין רש"י שמות כה, כד) - "אשריף ארץ שמלכך בן חורים ושריף בעת יאכלו" (קהלת י, יח). הנטילה במים בחינת חסד בחינת "מקנה מים" (ויקרא יא, לו). רביעית בחינת מלכות, בחינת דל"ת ונעשה ה"א הדעת, בחינת "רביעית ההין" (במדבר טו, ה). כלי וכת גברא (שלחן ערוך שם סימן קסג סעיף ט), אפלו כשאינו אוכל בידיו צריך לטל, ולהפך המאכל אין צריך (שם סעיף ב). עשר תבות בכרפת המוציא, וגם צריך לאחוז בעשר האצבעות (שם סימן קסו סעיף ד), כנגד המלכות "שרי עשרת" (שמות יח, כא). גדול המסבין בוצע (שלחן ערוך שם סעיף יד). על-ידי אכילה בכשרות נשלם הדעת:

הלכה ב

כי איתא בדברי רבנו, גרו יאיר, סימן מד, ענין מחאת פה, שהוא כדי לזכר האויר בבחינת ארץ-ישראל על-ידי כ"ח פרקין דידים, שעל ידם נתעורר 'כח

קדשת האכילה בארץ-ישראל, שמשם נמשך השפע

האכילה בקדשה הוא תקון פגם המבול

כשאין מקדשין הדין מפגם אי אפשר להרימם

התגברות הסטרא אחרא במקום שיש בחינת חסד ומנוחה ונטילת ידים, בציעת הפת וברכת המוציא.

ענין מחאת פה שהוא כדי לזכר האויר בבחינת ארץ-ישראל

אותו. אחר-כך שלח עוד למלחמה ולא הצליח, ושלח עוד יעדניאלין (הני פאר שיקט), וכן שלח כמה יעדניאלין. וראו בני המדינה שעושה דברים זרים, בתחלה שלח הקיסרית, אחר-כך יעדניאלין; וישבו עצמן: אפשר להפך, לשלח אחר הקיסרית - ואותו לשלח, והקיסרית תנהג המדינה. וכן עשו, ושלחו את הקיסר, והשיבו את הקיסרית, והיא נהגה המדינה.

והקיסרית שלחה תכף להחזיר את הכרגיר עם אשתו הפערגירין, והכניסה אותן בפלטין שלה. והקיסר כשהיה נשלח, עמד ובקש

מלחמה. האט ער דעם יעדניאל פארשיקט. דערנאך האט ער ווידער גישיקט אין דער מלחמה אריין. און האט ווידער גיט מצליח גינען האט ער ווידער פארשיקט יעדניאלין און אזוי האט ער פארשיקט כמה יעדניאלין. האט די מדינה גינען אז ער טוט ווילדע זאכן פרייר האט ער פארשיקט די קיסר'שע. דערנאך יעדניאלין. האבן זיי זיך מיישב גינען (והיינו די מדינה) סאמער פארקערט. מען זאל שיקן נאך דער קיסר'שע. און אים זאל מען פארשיקן. און די קיסר'שע זאל פירן די מדינה. האבן זיי אזוי גיטאן. און האבן דעם קיסר פארשיקט. און די קיסר'שע האבן זיי צוריק גינען. און זי האט גיפירט די מדינה.

און די קיסר'שע האט תיכף גישיקט אז מען זאל ווידער צוריק ברנגען דעם בערגער מיט זיין ווייב די בערגערין (וואס דער קיסר האט זי משפיל גינען און האט זיי גיטאט פאר איינע לייט כנ"ל) און זי האט זיי אריין גינען אין אירע פאלאצן. און דער קיסר. ווי ער איז פארשיקט גינארין. איז ער גיגאנגען און האט

מהמוליכים אותו שניחוחהו: כי אף-על-פי-כן הייתי קיסר שלכם, ובדאי עשיתי לכם טובות, עתה חנני נא בזאת והניחו אותי לילך; כי בודאי לא אשוב אל המדינה עוד, ואין לכם להתנא, הניחו לי ואלך ואהיה על-כל-פנים חפשי ימי חיי שיש לי לחיות. והניחו אותו. והיה הולך והולך. בין כך ובין כך עברו כמה שנים, והיה הולך והולך הקיסר וכא על הים, ונשא גם-כן הרוח את הספינה, ובא גם-כן אל המדבר הנ"ל, עד שבא אל המקום שיושבים שם אלו השנים הנ"ל (הני הבחור בן הפערגיר, ובתו היפת-תאר שלבושה בבגדי זכר כנ"ל), ולא הכירו זה

גיבעטין די וואס האבן אים גיפירט. אז זיי זאלן אים לאזן. ווארין איך בין זיך פארט גינען אייער קיסר. און איך האב אייך בודאי גיטאן טובות. היינט. טוט מיר דאס צוליב און לאזט מיר גיין. ווארין איך וועל זיך מיר בודאי גיט אים קערן צו דער מדינה. האט איר קיין מורא גיט צו האבן. לאזט מיר. לאס איך מיר גיין. לאס איך כאטשע פריי זיין דאס ביסל לעבין וואס איך האב נאך צו לעבן. האבן זיי אים גילאזט. איז ער גיגאנגען און גיגאנגען. דערווייל ענען אוועק גיגאנגען כמה שנים און דער קיסר איז גיגאנגען און גיגאנגען ביז ער איז גיקומען אויף דעם ים. האט דער ווינט די שיף אויף אוועק גיטאן. און ער איז אויך גיקומען צו דער מדינה כנ"ל. ביז ער איז גיקומען צו דעם ארט וואס זיי ביידע ענען דאָרט גינעסן (והיינו דער בחור בערגערין וון. און זיין סאכטער די יפת תאר וואס זי איז גיגאנגען ווי א זכר) האבן זיי זיך גיט דערקאנט איינס דאס אנדערע. ווארין דער קיסר איז שוין פארוואקסן גינארין מיט האר

את זה, כי כבר נתגדל הקיסר בשערות, וכבר עברו כמה שנים. וכן הם גם-כן כבר נתגדלו בשערות כנ"ל. ושאלו אותו: מאין באת ל כאן? והשיב להם: על-ידי סוחר וכו', וכן הם השיבו לו וכו'.

וושבו שם אלו הנ"ל יחד, והיו אוכלים ושותים כנ"ל; והיו מנגנים בכלי-שיר, פי כלם היו יכולים לנגן, פי זה קיסר, וכן הם יכלו גם-כן לנגן כנ"ל. והוא, הבחור הנ"ל, היה הבריה ביניהם, פי כבר היה שם מכבר, והיה מביא להם בשר ואכלו, והיו שורפים שם עצים שהיו זקרים מן זהב פשוט. והיה אותו הבחור הנ"ל מוכיח להם (לשון דוחקת וברור דברים)

און סע איז שוין אוועק גיגאנגען כמה שנים און זיי ענען שוין אויך פארוואקסן גינארין מיט האר כנ"ל. האבן זיי אים גיפערענט פון וואנעט קומסטו אהער. האט ער זיי גינעפערט דורך א סוחר. און אזוי זיי האבן אים אויך אזוי גינעפערט. ענען די דריי דאָרט גינעסן אין איינעם. און האבן דאָרט גינעסן און גיטרינקען. כנ"ל. און זיי האבן דאָרט גישיפלט אויף כלי שיר. ווארין זיי אלע האבן גיקענט שפילן. ווארין דער איז א קיסר. און אזוי זיי האבן אויך גיקענט שפילן.

און ער דהיינו דער בחור. ער איז גינען דער ברך צווישן זיי. ווארין ער איז שוין דאָרט גינארין פון לאנג. און ער פלעגט זיי צו ברענגען פלייש האבן זיי גינעסן. און זיי פלעגן דאָרט ברענגען האלץ וואס ער איז טייערער גינען פון גאלד אין יישוב. פלעגט זיי דער בחור צו דרינגען אז דא איז גוט איבער צו לעבן די יארן. וועלליג דאס גושק וואס מענטשן האבן אויף דער וועלט אין

שבאן טוב לבלות ימי חיהם; כפי הטוב שיש לבני אדם בעולם פשוט - טוב לפניהם לישוב כאן, לבלות כאן ימי חיהם. שאלו אותו: מה טוב היה לך, שאמה אמר שבאן טוב יותר לפניהם? השיב להם וספר לפניהם מה שעבר עליו, שהיה בן בערגיר וכו', עד שבא לכאן, ומה היה לו בזה שהוא בן בערגיר, שהיה לו כל טוב - גם כאן יש לו כל טוב; והוכיח להם שטוב לבלות כאן ימי חיהם. שאלו הקיסר הזה הנ"ל: השמעת מאותו הקיסר? השיב לו ששמע. שאל אותו על היפת-תאר, אם שמע ממנה - השיב לו גם-כן: הן; והתחיל הבחור להתרגז, ואמר: זה הרוצח

יישוב. איז בעסער אז מען זאל דא זיצן. מען זאל דא איבער לעבן די וועלט. האבן זיי אים גיפערענט. וואס פאר א גושק האסטו דען גיהאט אז דו זאגסט אז דא איז פאר דיר בעסער. האט ער זיי גינעפערט. און האט זיי דערציילט. וואס מיט אים האט זיך איבער גיטאן ווי ער איז גינען א בערגירס וון וכו' ביז ער איז אהער גיקומען און וואס איז אים דרויס גיקומען וואס ער איז גינען א בערגירס וון. ער האט גיהאט כל טוב. דא האט ער אויך כל טוב. (וואו האט דער בחור אלץ צו זיי גינאט) און ער האט זיי גידענגען אלץ אז דא איז גוט איבער צו לעבן די וועלט.

האט אים דער קיסר גיפערט. האסטו גיהערט פון דעם קיסר. האט ער אים גינעפערט ער האט גיהערט. האט ער אים געפערענט אויף דעם יפת תואר. אויב ער האט געהערט פון איר. האט ער אים אויך גינעפערט. יוא. האט דער בחור אנגיהוּבן צו ריידן מיט כעס און האט גיזאגט.

סיפורי

מעשה יי מבערגר ועני

מעשיות

קדא

סיפורי

מעשה יי מבערגר ועני

מעשיות

קלב

הנ"ל שדברו ממנו, כי הוא לא ידע שזה שמדבר עמו הוא הוא הקיסר בעצמו, והנה הבחור אמר בכעס בחורק בשניו עליו, ואמר בכעס: זה הרוצח! ושאלו (הינו זה הקיסר שדוקה לאיש אתר שאל להבחור): מפני מה הוא רוצח? השיב לו: בשביל אכזריות שלו וגסותו באתי לכאן. שאלו: ואיך? וישב עצמו הבחור שבכאן אין לו ממי להתירא, והגיד לו וספר לו כל אותו המאורע שעבר עליו (נראין הדברים שבמחלה לא ספר לו גוף המעשה, רק שנהג בו בעריצו). שאלו: אם היה זה הקיסר בא לידך, היית נוקם בו עכשו? השיב לו: לא כמו שאני מפרנס אותו.

שוב התחיל הקיסר להתאנח ולגנח:

במה שיבה רעה ומרה להקיסר הזה; כי שמע שהיפת-תאר שלו נאבדה, והוא נשלח. ויאמר עוד אותו הבחור: בשביל אכזריותו וגדלותו שלו - אבד את עצמו ואת בתי, ואני נשלכתי לכאן; הכל על-ידו. שאלו עוד (הינו הקיסר להבחור): אם היה בא לידך, היית נוקם בו? השיב לו: לא, אדרבא, הייתי מפרנסו ממש כמו שאני מפרנס אותך. ויתנדע הקיסר אליו, והודיעו שהוא בעצמו הוא הקיסר הנ"ל, ומה שעבר עליו וכו'; ונפל עליו (הבחור נפל) וחבקו ונשקו. והיא (הינו היפת-תאר שהיתה גם-כן שם, רק שהיתה נדמית לזכר) שמעה כל זאת, מה שאלו מדברים זה לזה.

והבחור הנ"ל היה דרכו לילך בכל יום, ועשה לו סימן בשלשה אילנות, כי היה שם אלפי אלפים אילנות, ובקש שם הכתב הנ"ל (הינו בשלשה אילנות מהם), ועשה בהם סימן כדי שלמחר לא יצטרף לבדק ולחפש באלו השלשה אילנות; פלי האי ואולי ימצא אותו הכתב הנ"ל. ובשקיה חוזר משם היה בא עם עינים בכיות, מחמת שהיה בוכה בשבשש ולא מצא. שאלו אותו: מה אתה מבקש באלו האילנות הנ"ל, ואחר-כך אתה חוזר ועיניך בכיות? השיב להם וספר להם כל כתב המעשה, שבת הקיסר שלחה לו כתב וכו' וטמן אותו באלו אילנות, ובא

רוח סערה וכו' כנ"ל; ועתה הוא מבקש, ואולי ימצא. אמרו לו: למחר, בשתלף לבקש - גלף גם-כן עמך, ואולי נמצא אנחנו אותו הכתב. וכן היה, והלכו הם עמו גם-כן ומצאה הבת-קיסר את אותו הכתב באילן, ופתחה אותו וראתה שהוא כתב ידה ממש. חשבה בדעתה: אם תגיד לו תכף שהיא היא, בשתחזר ותפשט אלו המבלושים ותחזר לפניה, ותהיה שוב יפת-תאר כמקדם - ויכל לפל וללוע; והיא רוצה שהיה בכשרות כדת. והלכה והחזירה לו הכתב, ואמרה לו שמצאה הכתב; ותכף נפל חלשות, והחיו והבריוו אותו, והיה ביניהם

דער רוצח. ואוי ווי איינער קויפט מיט די ציין אויף דעם אנדערן אויף האט דער בחור גיזאנט מיט כעס אויף דעם קיסר וואס זי האבן פון אים גשטוסט. ווארן ער האט נישט גיזאנטס אז דער קיסר אליין שטוסט מיט אים! האט ער אים גיפרעגט. פארנוואס איז ער א רוצח. האט ער אים גיענטפערט. איבער זיין אכזריות און איבער זיין גסות בין איך אהער גיקומען. האט ער אים גיפרעגט. ווי אזוי איז דאס גיווען. האט זיך דער בחור מיישב גיווען. דא האט ער זיך פאר קיינעם קיין מורא נישט צו האבן. האט ער אים גיזאנט און האט אים דערציילט די גאנצע מעשה וואס מיט אים האט זיך איבער גיטאן. האט ער אים גיפרעגט. אז דער קיסר זאל דיר קומען אין דער האנט אריין וואלטסטו זיך אין אים היינט נוקם גיווען. האט ער אים גיענטפערט גיין (ווארן ער איז גיווען אין גיטער איין רופן) אדרבא איך וואלט אים אזוי מפרנס גיווען. ווי איך בין דיר מפרנס.

האט ווידער דער קיסר אנגיהויבן צו זויפן און צו קרעכצן. און האט גיזאנט. וואס פאר איין שלעכטע און איין ביטערע עלטער דער קיסר האט. ווארן ער האט גיטערט אז די טאכטער

זיינע די יפת תואר איז פארפאלן גיזאנרין. און ער אליין איז פארשיקט גיזאנרין האט זיך ווידער דער בחור אנגירופין. איבער זיין אכזריות (קלוקר) אום דער בארימטקייט) און איבער זיין גדלות. האט ער זיך אויס גיבראכט און זיין טאכטער. און איך בין אהער פארנווארפן גיזאנרין. אלץ איבער אים. האט ער אים ווידער גיפרעגט (דער קיסר צו דעם בחור) אז ער זאל דיר קומען אין דער האנט אריין. וואלטסטו זיך אין אים נוקם גיווען ענטפערט ער אים גיין. איך וואלט אים אזוי מפרנס גיווען פונקט אזוי ווי איך בין דיר מפרנס. האט זיך דער קיסר דערקענט צו אים. און האט אים מודיע גיווען אז ער איז דאס אליין דער קיסר. און וואס סע האט זיך מיט אים איבער גיטאן. איך דער בחור אויף אים אנדער גיפאלן און האט אים גיקושט און גיהאלצט. און זי (דמיט די יפת תואר וואס זי איז דא אויך גיווען. נאר פארשטעלט כנ"ל) הערט דאס אלץ ווי די ביידע שמוסין איינער מיט דעם אנדערן.

און דער בחור איז זיין סדר גיווען. ער פלעגט

אלע טאג גיין. און האט זיך איין סימן גימאכט אין דריי ביימער. און האט דארט גיווכט דאס כתב. ווארן סע איז דא דארט גיווען אלפי ביימער. פלעגט ער זיך מאכן איין סימן אין דריי ביימער. וואס ער האט גיווכט. כדי ער זאל שוין מארגן נישט באדארפן ווכין אין די דריי ביימער. אזוי פלעגט ער טאן אלע טאג. טאמער פארט וועט ער גיפנען דאס כתב. (דמיט דאס כתב וואס זי האט אים גישיקט וואס סע איז ביי אים פארפאלן גיזאנרין צווישן די ביימער כנ"ל) און אז ער פלעגט זיך אומקערן פון דארט פלעגט ער קומען מיט פארנווינטע אויגן. ווארן ער פלעגט וווינען. אז ער האט גיווכט און האט גישט גיקענט גיפנען. האבן זיי אים גיפרעגט (דמיט דער קיסר מיט דער יפת תואר) וואס ווכסטו צווישן די ביימער. און דערנאך קומסטו צוריק מיט פארנווינטע אויגן. האט ער זי דערציילט די גאנצע מעשה. באשר די בת קיסר (דמיט די יפת תואר) האט אים גישיקט א כתב. האט ער עס באהאלטן אין איין בוים פון די ביימער איז גיקומען איין שטורעם ווינט וכו'

כנ"ל היינט ווכט ער טאמער וועט ער עס גיפנען. האבן זיי צו אים גיזאנט. מארגן אז דו וועסט גיין ווכין וועלין מיר מיט דיר אויך גיין. טאמער וועלין מיר גיפנען דאס כתב. איז אזוי גיווען. זענען זיי מיט אים אויך גיגאנגען. האט די בת קיסר גיפנען דאס כתב אין איין בוים. און זי האט עס אויף גיפנען. האט זי גיזעקן. אז דאס איז איר אייגן כתב פון איר האנט.

האט זי זיך מיישב גיווען. אז זי וועט אים תיכף אויס זאגן. אז זי איז דאס אליין. אז זי וועט זיך ווידער אויסטאן די קליידער. און וועט זיך ווידער אומקערן צו איר שיינקייט. און זי וועט ווידער זיין א יפת תואר אזוי ווי פריי. קאן ער זיך אנדער פאלן און אויס גיין. און זי וויל סע זאל זיין בכשרות כדת (כלומר נעמען קאן זי אים דא נישט אין דער מדרג ווארן זי באדארף מיט אים חתונה האבן אזוי ווי סע קער צו זיין) איז זי גיגאנגען. און האט אים אומגיקערט דאס כתב און זי האט צו אים גיזאנט אז זי האט גיפנען דאס כתב. (כלומר דאס האט זי אים נאך נישט אויס גיזאנט אז זי איז לעמוד הבא

מפליון בנים.

- א. על-ידי לשון הרע נתפס בתפיסה.
- ב. השערות שגדליו על האדם והמלבושים שעל האדם בשעה שיושב בתפיסה, שורה עליהם רוח מכער שעוכר ומבזה את האדם.
- ג. השתדלות בפדיון שבויים מסגל להולדה.
- ד. מי שעוסק בפדיון שבויים, גדולי הדור נכללים בו על-ידי-זה.

פרישות

חלק שני

- א. אדם המתנהג בפרישות, ואחר-כך חוזר מפרישותו - על-ידי-זה הוא נפל לתאנה נוספת ממה שהיה לו קדם פרישותו.
- ב. הפרישות מביא שבע.
- ג. פרישות מתשמיש חשוב כמו תענית.
- ד. חלאת של רקיקת דם בא על-ידי שמבטל עונה של ליל טבילה.

פוסק

חלק שני

- א. על-ידי למוד פוסקים עד שידע להורות הוראות, על-ידי-זה גורם פקידה לכמה עקרונות.
- ב. על-ידי למוד 'שלחן-ערוך' באים ליראה.
- ג. למוד הפוסקים מבטליון ההנהגה עבודה-זרה.
- ד. כשאזוהו רשע נתגדל, אזי קשה

לחדש איזהו סברא בפוסקים; גם דברי הדגנים אינם נשמעים באזני הפעלי-דינים.

אות א

צדקה

- א. כל צדקה וחסד שישאל עשין בעולם הזה - שלום גדול ומליצי ישר בין ישראל לאביהם שבשמים.
- ב. גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה.
- ג. ומצלת מן המיתה.
- ד. ומקבל פני השכינה.
- ה. ונעשה מלוח להקדוש-ברוך-הוא.
- ו. ונתרומם מזלו.
- ז. ונקרא צדיק גמור.
- ח. על-ידי צדקה נעשה סור-מרע.
- ט. מצנה לזון אלו שעוסקים בתורה יותר מאלו שאין עוסקים; אבל לענן דינא - אין לחלק.
- י. כשמוציא גולה מתחת יד חבירו כאלו נתן צדקה.
- יא. הפשרה היא משפט שיש בו צדקה.
- יב. הנתן צדקה לעני שאינו הגון, אין מקבל על-זה שגר.
- יג. צריך להתחזק טובה להתנן, ואל תאמר שלא נתן לך משלו.
- יד. שקולה צדקה כנגד כל המצות.
- טו. גדול המעשה יותר מן העשה.
- טז. כל פרוטה ופרוטה מצטרפין לחשבון גדול.
- יז. גדול העשה צדקה בסתר יותר ממשה.

מנעמרו. ר' אצילע מלאדיזין. ר' מענדיל. ר' עוזר מאומאן. ר' נתן ריוועצקער. ר' יצחק הייסנער. ר' חיים קרעסנישטיין. הרב ר' משה מטבריה ר' אהרן ניסן.

ר' אבא שוחט-ובודק מארץ ישראל. ר' משה יונה מארץ ישראל. ר' פינחס. ר' טוביה מטעפליק. ר' יצחק אייזיק. ר' יוסף חר"ז. ר' חיים בן ר' יעקב בעל מגיה. ר' העשיל מטעפליק. ר' יואל מברסלב. ר' שמואל צבי מברסלב. ר' ניסן מברסלב. רבי דוד צבי מברסלב. ר' מענדיל מליטא. ר' נתן דיין מברסלב. ר' סענדר מטירהאויצע. ר' לייבלי קאנטאנטאנינער. רבי נתן מטירהאויצע. רבי צבי סופר מברסלב. ר' פנחס יהושע. ר' ברוך אפרים. ר' זלמן מטשעהרין. ר' דוד צבי מדימטרייווקע. אחיו ר' יודיל. ר' פסח מטשעהרין. ר' מרדכי שוחט-ובודק מברסלב. ר' אייזיק מבראדיטשוב. רבי ישראל מטירהאויצע. ר' אייזיק מאומאן. ר' אשר זעליג. ר' משה יהושע אלטער מטעפליק. ר' שמריה אברהם אלנה מבראדיטשוב. אחיו ר' מענדיל מטשעהרין. ר' צבי מטולטשין. ר' צבי כהן מברסלב. רבי פנחס מקובליטש. ר' יעקב סופר. ר'

אלקום געציל מאימן. ר' נחמן מנעמרו. ר' שמחה מאומאן. ר' נתן מדימטרייווקע. ר' נתן מירושלים. רבי ישראל מקארדאן. ר' ישראל כהן. ר' יעקב יוסף מירושלים. ר' חיים מקובליטש. ר' אהרן מקובליטש. ר' שלמה מלובלין. ר' שלמה גבריאלי. ר' יצחק גרשון הכהן. ר' אברהם יצחק הכהן. (עד כאן על פי דפוס ווארשא תרפ"ה).

ר' שמשון פרסקי נכד רבי"ל. ר' מתתיהו בן ר' נחום הכהן. ר' ברוך חתן ר' געצי ז"ל. ר' יעקב (מדימטרי) בן ר' זאב. ר' לייב (מלאדי) צרטינער. ר' נחמן בן ר' יצחק. ר' יצחק בן ר' נתן נכד מוהרנ"ת. ר' משה גלידמן. ר' נחמן בן ר' שכנא נכד מוהרנ"ת. ר' מרדכי בן טוביא ז"ל מבאברניץ. ר' יצחק אייזיק בן ר' נתנאל. ר' דב בן ר' ישעיה הכהן לינדוואר. ר' בנימין פרבר מבאברדיטשוב. ר' ברוך בן ר' דוד מבאברדיטשוב. ר' אהרן ליב ציגלמן. ר' יצחק ברייטר. ר' שלמה וועקסלר. ר' אפרים קראקאבסקי. ר' ישראל דוד מצונמר. הרב ר' מרדכי מוה צדק מסוקולוב. ר' פנחס'ל מפשענבורג. ר' יצחק קראקובסקי מלאדי (המקנה ר' יצחקל אטוואצקער). ר' אברהם בן ר' נפתלי הירץ סופר.

לקרא אליך, עדין עדין ממקום שאני שם עתה, ולצפות לישועתך עדין. ולבלי ליאש את עצמי משום דרגא קדושה שבעולם בשום אופן, ולפרוש בפני ולשטח ידי אליך עדין, אולי יעתר לי יי ולא אובד, אולי יחוס, אולי ירחם.

רבונו של עולם רבונו של עולם, רבונו של עולם, למדני עתה מה לומר לפניך, למדני עתה דרך החיים דרך התשובה האמתית לסכל חלוש כח חלוש עצה כמוני. למדני עתה עצה אמתית שאזכה לקומה באופן שאשוב אליך מהרה באמת. למדני עתה הדרך והנתיב והשביל בגשמיות ורוחניות באופן שאזכה בכל עת ועת להתגבר כנגד היצר הרע והמניעה והמעכב והמבלבל באותה העת באותה המדרגה כפי מה שהוא בעליה או בירידה, פאשר אתה לבד יודע בכמה וכמה אלפים ורבבות עניני מניעות והכבדות ופתנים והסתות והתגרות שמתגרה ומתגבר כנגדי בכל יום ובכל עת מחדש, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בכל יום יצרו של אדם מתגבר עליו ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו היה נופל בידו. רחם עלי למען שמך. פי רבו מכאובי וצרות לבבי. צרות לבבי הרחיבו מאד מאד בלי שעור.

עזרני והושיעני וזפני להיות עקשן גדול בעבודת יי, ואל יבהלני רעיוני

ולא יוכל שום דבר שבעולם להפיל אותי בדעתי חס ושלום או להרחיק אותי חס ושלום מאתך, אפלו אם יהיה מה שיהיה חס ושלום אפלו אם יעבר עלי מה חס ושלום. ואהיה חזק ואמיץ בדעתי לבלי להסתכל כלל על המחשבות הטורדות הרוצים להחליש דעתי ולהפיל אותי בדעתי חס ושלום כאילו אפס תקוה חלילה, מחמת שאני רואה שעוברים ימים ושנים ועדין אני רחוק מהקדושה מאד מאד, וחטאים ועוונות ופשעים נתוספים בכל פעם, רחמנא לצלן מעתה, הן על כל אלה לא אסתכל ולא אביט כלל לשוב ולסוג מאחריך חס ושלום מחמת זה חלילה. רק אזכה להחזיק עצמי בך ובתורתך הקדושה בכל עת תמיד בכל מה שאוכל, בכל נקדה ונקדה טובה שנמצא בי, ולשמח את עצמי בכל עת ובכל יום ובכל שעה במה שזכיתי להיות מזרע ישראל ולא עשני גוי, ולחפש ולבקש למצא בי תמיד נקדות טובות מקדשות מצותינו שיש בנו בכל אחד ואחד אפלו בי הפחות והגרוע ולילך בדרך הזה בכל עת, ולחזק עצמי ולשמח נפשי בזה תמיד. פאשר הזהירונו וחזקונו צדיקך האמתיים בכמה לשונות בלי שעור לבלי לפל משום דבר שבעולם, כי כאלה וכאלה עברו על כל הצדיקים והקשרים שהיו בדורות שלפנינו, מקל שכן וכל שכן בדורות הללו החלושים והעופים מאד מאד. בעקבות משיחא, אשר הסטרא

אחרא מתפשטת לארצה ולרחבה מחמת שקרוב לבוא עתה, וקומה לא ימשכו, כי בא יבא משיח צדקנו לא יאחר, ויעביר רוח הטמאה מן הארץ, על כן עתה סמוך אל הקץ מתגבר ומתפשט היצר הרע והסטרא אחרא מאד מאד ומתגבר מאד להחליש דעת של כל הרוצים וחפצים לכנוס בדרך הכשרים האמתיים.

מלא רחמים, חומל דלים, אתה יודע כל זה, ואתה יודע שלגדל התגברותם והתפשטותם אין בידנו לעמוד כנגדם, כי אם אתה לבד תעמד בעדנו ותלחום מלחמותינו, ברחמיך וחסדיך ובטובך הגדול שאינו נפסק לעולם, ובכח וזכות צדיקיך האמתיים העומדים ומתפללים עלינו תמיד יהמו נא ויכמרו מעיד עלינו, וזפנו וחזקנו ואמצנו לכל נסתכל כלל על כל המחשבות הטורדות והמבלבלות, רק נתחזק לעשות את שלנו לעסק בתורה ותפלה, ולא נטה את ראשו להסתכל ולהשיב על כל הבלבולים הרבים כלל. ונהיה חזקים ועקשנים להחזיק את מחשבתנו במה שאנו עוסקים כרצונך ולא נביט אחרי הבלבולים כלל, עד אשר יסתלקו ממילא על ידי זה. ותעזרנו מעתה לקדש ולטהר עצמנו כראוי, עד אשר נזכה שלא יבאו ולא יעלו עוד על לבנו שום בלבול ומחשבה רעה וחיצונה כלל.

מלא רחמים, אלהי הראשונים

והאחרונים, אלהי כל הצדיקים תקנינו בעצה טובה מלפניך שאזכה לקומה באופן שאזכה לשוב אליך באמת מעתה ועד עולם, שמחני בישועתך האמתית ותמתיק ותבטל כל הדינים מעלי ומעל כל ישראל, ותשבר ותמגר ותכניע ותשפיל ותכלה ותבטל את כל מיני יצרים רעים ממני ומכל ישראל בכל עת ועת בכל דרגא ודרגא, הן היצירין רעים של רב העולם שהוא עכירת הדמים ממש, רוח שטות ממש, הן היצירין רעים של הכשרים ביותר שהוא בחינת איזה דבוק רחמנא לצלן, הן היצר הרע של הצדיקים שהוא מלאך הקדוש ממש, הן שאר מיני יצרים רעים והסתות ופתויים ומניעות ועכובים ובלבולים, מפלם תצילני אותי ואת כל חברתנו ואת כל ישראל בכל עת ועת בכל דרגא ודרגא, שאזכה תמיד לשבר ולבטל את היצר הרע והמניעה שבאותה הדרגא כפי אותה העת והשעה. ואתחזק ואתאמץ ואתגבר בכל עת ובכל יום מחדש להתחיל להתקרב אליך, ולהשתוק ולהתגעגע לאמתך, ולהרגיל עצמי בתורתך ועבודתך באמת בשמחה.

מלא רחמים עשה את אשר ביקרך גלך ואת משפטיך נשמר, וקום לנו מקרא שכתוב: "ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתם בקרבכם, והסירותי לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב לעמוד הבא"

חזרה לתוכן העניינים

יום שישי

לנצח עוד יום

כ"א ע"א לימא קסבר תנא קמא מטנפת אינה חוזרת ויולדת בתוך

שנתה. כלומר, אפילו אם טינפה בשנה זו, שוב אינה חוזרת ויולדת עד מלאת שנה לטינופה, וכל שכן זו, שילדה בשנה זו, שאינה חוזרת ויולדת עד מלאת שנה ללידה הקודמת. ולכן אי אפשר לצרף בת אחר בת למעשר, כי לא נולדו בשנה אחת.

ודחינן: אפילו אם תמצוי לומר מטנפת חוזרת ויולדת בתוך שנתה, אבל יולדת ולד גמור, ודאי אינה חוזרת ויולדת בתוך שנתה, ואי אפשר שתלד בהמה בת אחר בת בתוך שנה.

מוסיפה הגמרא לפרש את המשך הברייתא, אמר רבי שמעון: אני ראיתי גדייה שעשרה בתוך שנתה:

ודנה הגמרא: מאי איבא בין תנא קמא לרבי שמעון?

ומפרשת הגמרא, שנחלקו באופן שטינפו הבנות ביום האחרון של החודש הששי ללידתם, ומחלוקתם היא, שלתנא קמא אי אתה מוצא שיתעשרו הבנות ובנות הבנות אלא אם ילדו הבנות ביום תום השנה מלידתן, ואילו רבי שמעון סובר, שפעמים אתה מוצא שיתעשרו הבנות ובנות הבנות אף "בתוך שנתה", דהיינו, אפילו בתוך - ולא בסוף - אותה שנה שילדה האם את שלשת הבנות הראשונות. ואת יסוד מחלוקתם מבארת הגמרא בכמה אופנים:

האופן הראשון: איבא בנייה, בין תנא קמא לרבי שמעון -

דזעירי.

דאמור זעירי: אין טינוף פחות משלשים יום, דהיינו שאינה מקבלת זכר עד שלשים יום מעת שטינפה:

תנא קמא אינה חוזרת ויולדת בתוך שנה ללידה השנייה, שהיה ביום תום החודש הששי ללידתה, עד שלשים יום שלמים. ורק למחרתו, בסוף החודש השביעי מעת שנולדו, מקבלות הן זכר, ושבו צריך אתה ליתן חמשה חדשים שלמים להריון, ויולדת למחרתו, דהיינו, ביום תום שנה מלידתן.

ואילו רבי שמעון לית ליה דזעירי, ואין הן צריכות להמתין שלשים יום מטינופן עד שיקבלו זכר, ונמצא שאף אם טינפו ביום תום ששה חדשים מלידתן יכולות הן לילד בחודש האחרון לשנתן, ולא דוקא ביום תום שנה מלידתן.

האופן השני:

ואיבעית אימא לפרש את יסוד מחלוקתם: דכולי עלמא אינה חוזרת ויולדת בתוך שנה ללידה השנייה, שהיה ביום תום החודש הששי ללידתה, עד שלשים יום מטינופה, והבא, ביולדת למקוטעין קא מופלגי:

תנא קמא סבר: אינה חוזרת ויולדת למקוטעין, ואינה יולדת עד מחרת תום חמשה חדשי הריון.

ורבי שמעון סבר: יולדת למקוטעין, ויכולה היא לילד בחודש החמישי להריונה, ולא דוקא ביום תום שנה מלידתה.

האופן השלישי:

ואיבעית אימא, דכולי עלמא אינה חוזרת

למקוטעין, והבא במקצת היום ככולו, האם מקצת היום האחרון לשלשים הימים שמטינופה, ומקצת יום האחרון של חמשה חדשי הריונה, נחשבים כיום שלם, קא מופלגי: לתנא קמא, לא אמרינן "מקצת היום ככולו", וצריכה היא שלשים יום שלמים מטינופה, ורק למחרתו מקבלת היא זכר, וכן צריכה היא חמשה חדשים שלמים שלמחרתו יולדת, ונמצא שלא תלד עד יום האחרון של שנת לידתה.

לרבי שמעון, אמרינן "מקצת היום ככולו", ונמצאת יולדת יום או יומיים קודם תום שנת לידתה.

האופן הרביעי:

ואיבעית אימא, דכולי עלמא אמרינן מקצת היום ככולו.

והבא, במחוסר זמן, קודם יום השמיני ללידה, שאינו ראוי להקברה, כדכתיב "ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבה אשה לה", האם הוא נכנס לדיר להתעשר, קמופלגי:

תנא קמא סבר: מחוסר זמן אינו נכנס לדיר להתעשר.

ורבי שמעון סבר: מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר.

ולכן אמר רבי שמעון שמתעשרים בתוך שנתן, דהיינו, שאפשר לעשרן בתוך שנתן שנולדו, ביום לידתן עצמו, כשנולדו לפני סוף היום. אבל לתנא הן מתעשרין לשנה הבאה.

מסורת הש"ס

הגהות הב"ח

רבינו גרשום

בירושלמי פירק קמא דנדה דחמורה אע"פ שאינה יולדת למקוטעין פסע
הסם ר' חייא בר אשי הוא ימיב קמיה דרב חמתי מצעית איל"מ
א"ל אימתי עלה זכר א"ל ביום פלן וחשיב א"ל צעיר הוא עד כדון
על ימות החמה ואח"כ אמר שם י"ב וכל מילתיה דרבי יהושע פליי

ג. דאמר רבי יהושע בן לוי

שיטה מקובצת

[illegible][illegible]

בבשנה מעוברת שהי' צריכה שתהא בת שלשים קודם שתתעבר אבל לר"ש לית ליה דעריי' ומקצת מתעשרין תוך שנתה אפילו בשנה משוטת ולהכי לא משכחת לה לפי שיטת הקונטרס ופי' החוט' שבת דהא לר"ש ית' ספ' ואפילו ביום ראשון של שנה שניה ית' בכ"ח באדר: ק' שפי' נמי לעיל: יא' והיא בעיא מילד בעיא מעברתא שלא: פס' כן הפוחת אינה: טז' תיבת וכל נמוק:

כ"א ע"ב והתניא [בפירוש]: רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון:

מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר ומתקדש בקדושת מעשר בהמה, אף שאינו נקרב על המזבח עד יום השמיני, והרי הוא כבכור. מה בכור קדוש לפני זמנו, שהרי עם יציאתו מן החרם הוא קדוש, אף מעשר שהוא מחוסר זמן קדוש לפני זמנו, וקרב לאחר זמנו.

ומקשינן: אדילוף מבכור, נילף מקדשים שאין להקדישם כשהם מחוסרי זמן?

ומשינינן: מסתברא, מבכור הוא ליה למילף למעשר ולא מקדשים, שכן דומה מעשר לקדשים בארבעה דברים: א. גואל, הן בכור והן מעשר אינם נגאלים [נפדים] ואפילו כשנפל בהם מום.

ב. מום, הן בכור והן מעשר קדושים קדושה גמורה אף אם יש בהם מום. תאמר בשאר קדשים שאם קדם מום קבוע להקדישם אינם קדושים אלא קדושת דמים.

ג. תמורת, הן בכור והן מעשר אין תמורתן קריבה על המזבח.

ד. אכילה, הן בכור והן מעשר שנפל בהם מום נאכלים: הככור לכהן, והמעשר לבעלים, תאמר בשאר קדשים שאינם נאכלים אלא נפדים.

ומקשינן: אדרבה מקדשים הוא ליה למילף למעשר, שכן דומה המעשר להם בארבעה דברים אחרים: א. פשוט, הן מעשר בהמה והן שאר קדשים פשוטים ולא בכורים הם.

ב. זכר, הן מעשר בהמה והן שאר קדשים נוהגים אפילו שלא בזכר, תאמר בבכור שאינו נוהג אלא בזכרים.

ג. קדוש, הן מעשר והן שאר קדשים אינם קדושים מאליהם, תאמר בבכור שהוא קדוש מאליו.

ד. במתנות, הן מעשר והן שאר קדשים אינם ממתנות כהונה, תאמר בבכור שממתנות כהונה הוא.

אלא, רבי שמעון "העברה העברה" יכל אשר יעבור תחת השבט, יזהעברת כל פטר רחם לה". גמיר מבכור, שאף מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר. שנינו במשנה: סימן הולד בבהמה דקה - טינוף: שואלת הגמרא: היכי דמי טינוף?

אמר רב: כדאמרי רעותא [הרועים] דצללתא עצר חיותא [נעצר רחמה ונימוק העובר]. ושמואל אמר: בעבועי דדמא [פולטת אבעבועות של דם].

מוסיפה הגמרא: וצריך להראותו לחכם, לידע אם ולד הוא, שיפטור את הבא אחריו מן הבכורה.

ותמהינן: חכם מנא ידע [מנין יודע]?

אמר פירש רב פפא: צריך להראותו לרועה חכם. **אמר רב חסדא:**

הרי אמרו: יצירת הוולד באשה ארבעים יום מהלילה ששימשה בו, והמפתל אור ארבעים יום, צריכה לישיב ימי טומאה וטהרה של יולדת, אבל אם הפילה קודם לכן, הרי זה מים בעלמא. אך בעי [שאל] **רב חסדא:** יצירת הולד של בהמה בכמה, ונפקא מינה, שאם טינפה קודם לזה אינו ולד לפטור את הבא אחריו מן הבכורה?

אמר ליה רב פפא לאבוי: וכי לא היינו דזעירי, דאמר דזעירי: אין טינוף פחות משלושים יום, וסלקא דעתיה דרב פפא לפרש, שאינו חשוב טינוף אם לא עברו שלושים יום מאז שעלה עליה.

זכר. הרי שיצירת הולד בבהמה היא שלושים יום? אמר ליה אבוי: ההוא דזעירי, לא לענין משך הזמן שהיה הטינוף במעי הבהמה קאמר דהוי שלושים יום, אלא לקבל זכר אחר הטינוף הוא דאיתמר, לומר, שאין המטפת מקבלת זכר עד שלושים יום מטינופה.

איתמר:

מצינו במשנתנו דין לוקח מגוי שאם ילדה לאחר שנחתה הרי הוא ספק בכור, לוקח מושראל מאי?

אמר רב: הנולד ראשון ביד הלוקח - ואפילו לאחר שנחתה - בכור ודאי הוא, דאם איתא

דביכרה אצל המוכר אישתבוהי הוה מושתבה ליה [משתבה היה המוכר בפני הלוקח] בבהמתו שכבר ביכרה, ולא תסתכן עוד בלידה הבאה.

ושמואל אמר: אינו אלא בכור ספק, ואין להוכיח מאי אמירתו של המוכר, כי סבר לשחיטה קא

בעי ליה ולא להוליד ולדות, ולא איכפת ללוקח שעדיין לא ביכרה.

ורבי יוחנן אמר: הנולד ראשון חולין ודאין הוא. ומאי טעמא? משום דאם איתא דלא ביכרה, כיון

דאיכא איסורא בולד הנולד ראשון אודיעו הוה

מודע ליה ללוקח ומוזהירו על כך, ולא היה נמנע משום שהוא סובר דלשחיטה נקנתה הבהמה.

תניא כוותיה דרבי יוחנן דאמר חולין, ממה ששנינו בחולין פג א:

בארבעה פרקים בשנה [שדרך ישראל לעשות סעודות, וסתם הלוקח בהמה אינו לוקח אלא לשחיטה מיד], המוכר בהמה לחבירו צריך להודיעו אמה מכרתי לשחוט, בתה מכרתי לשחוט, ואלו הן: ערב יום טוב האחרון של חג...

ובברייתא [נשם] איתא: אם לא הודיעו המוכר "אמה מכרתי לשחוט", הולך הלוקח ושוחט ואינו נמנע משום "אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד". הרי דסמכינן על כך שהמוכר היה מזהירו למונע מאיסור, והוא הדין שהיה מזהירו שלא יעבור ויחלל את קדושת הבכור.

שואלת הגמרא: לימא תיהוי ברייתא זו תיובתא דרב ושמואל החולקים על רבי יוחנן?

ומשינינן לשיטתם: התם - גבי אותו ואת בנו - במכור תליא מילתא, כלומר חובה עליו להודיע בימים אלו שאמה מכר לשחוט, וכיון שלא הודיעו ודאי לא מכר את אמה, אבל הכא בלוקח תליא מילתא כי הבהמה שלו ועליו להפרש בכורתו, ואין זה ענינו של המוכר.

מתניתין:

רבי אליעזר בן יעקב אומר:

בהמה גסה מבכרת ששפעה חררת דם, הרי זו [החררה] תקבר, ופטורה מן הבכורה, שאין הולד הבא אחריה חשוב בכור. ותתבאר המשנה בגמרא.

גמרא:

תני רבי חייא בברייתא, כהמשך לדברי רבי אליעזר בן יעקב: אבל אינה מטמאה החררה לא במגע ולא במשא, ואף שהנבילה מטמאה במגע ובמשא.

ומקשינן: והרי שנינו במשנה שתיקבר, ובפשוטו היינו משום דחיישינן שמא ולד זכר היה ונימוק,

ואסור בהנאה משום בכור. אבל לדברי רבי חייא תיקשי: ומאחר דאינה מטמאה לא במגע ולא

במשא ואין בו דין ולד, אמאי תיקבר?

תהילים פרק קמד

רפה

וּתְחַשְׁבֶּהָ: - אֲדָם לֹהֶבֶל דָּמָה יָמָיו כַּצֵּל עוֹבֵר: ה' יִהְיֶה
הַט־שָׁמַיִם וְתִרְדָּ גַע בַּהֲרִים וַיַּעֲשֶׂנוּ: וּ בְּרַק בְּרַק וּתְפִיִּצֵם שִׁלַּח
חֲצִיץ וּתְהַמֵּם: וּ שִׁלַּח יָדֶיךָ מִמָּרוֹם פְּעָנִי וְהַצִּילֵנִי מִמַּיִם רַבִּים
מִיַּד בְּנֵי נֹכַר: ה' אֲשֶׁר-פִּיהֶם דִּבֶּר-שָׁוֵא וְיִמִּינֶם יָמִין שָׁקֵר:
אֱלֹהִים שִׁיר חֲדָשׁ אֲשִׁירָה לָךְ בְּנִבֵּל עֲשׂוֹר אֲזַמְרָה-לָךְ:
הַנּוֹתֵן תְּשׁוּעָה לַמְּלָכִים הַפּוֹצֵה אֶת-דָּוִד עַבְדּוֹ מִחֶרֶב רָעָה:
פְּעָנִי וְהַצִּילֵנִי מִיַּד בְּנֵי-נֹכַר אֲשֶׁר-פִּיהֶם דִּבֶּר-שָׁוֵא וְיִמִּינֶם

רש"י

לפשוט ימינם לשבועה חדלו משוא שנתפס
עליו כגנב אבל בשקר נשבעין שכך גורלם:
(י) הנותן תשועה למלכים. מדבר על סלע
המחלקות שהיה דוד קרוב ליתפש ביד שאל
ובא מלאך אל שאל מהרה ולכה וגו' (ש"א כ"ג)
הציל את שאל מהיות שופך דם נקי ואת דוד
מהיות נהרג: (יא) פצני והצילני. כאשר פצית
אז כן פצני עתה:

(ד) ימיו כצל עובר. שלמה אמר ויעשם כצל
(קולת י') ולא פירש אם צל דקל או צל כותל
שהם קבועים כבר פי' אביו כצל עובר צלו
של עוף הפורח: (ו) פצני. הוציאני ולשון
הצלה הוא וכן הפוצה את דוד עבדו (פצאני):
(ח) פיהם דבר שוא וגו'. תלה הכתוב שוא
בפה ושקר בימין, באו לספר בפה בודים
גוזמא על שוא אף לשנות את הירוע, באו

מצודות ציון

(ד) דמה. מל' דמיון: (ו) ברוך דין. ר"ל שלם אם
הנצק: ותפצים. ענין פזר: ותהמם. מלשון מהומה:
(ז) פצני. ענין פחמה כמו פלתי פי' (שפטים כ') ור"ל

זה על שאל במה נחשב הוא בכל הגדולה והכבוד שהיה לו הלא תפאום עבר מן העולם ואינו:
(ה) הט שמיך. כאומר אם בשאל פגעה מדת הדין מכל שכן ברשעים ולזה הט שמך למטה ותרד
עליו ותגע בהרים הם הרשעים המתגאים נגד ה' ויעלו עשן כי תבער בהם אש ה' והוא ענין מליצה
לומר שפוט אותם במשפט הראוי: (ו) ותפצים. מגודל החרדה: חציק. הם הרעמים: (ז) פצני. פצני
בידך והצילני ממים רבים ולתוספת ביאור אמר מיד בני נכר הם העובדי גלולים אשר קמו עליו:
(ח) אשר פיהם. על אשר פיהם ידבר שוא וכח ימינם הוא מיומן לעשות שקר ולא גברו לאמונה ולא
כן אני ולזה הצילני מידם: (ט) אשירה לך. כשאנצל מידם: בנבל עשור. תחסר הווי' ומשפטו בנבל
ועשור והוא שם כלי נגון בת עשרה יתרים: (י) הנותן. אתה הוא הנותן תשועה למלכים כי עם כל
חזק המלכים צריכים המה לתשועתך: הפוצה את דוד. עם כי דוד עצמו אמרו עכ"ז אמר כאחר
המדבר וכן וישלח ה' וגו' ואת שמואל (ש"א י"ב) ולא אמר ואותי עם כי שמואל עצמו אמרו. מחרב
רעה. היא חרב שאל וקריה רעה על כי לא חשך מלרדוף אחרי כי היה בטוח שדוד לא ישלח בו
יד כי משיח ה' הוא: (יא) פצני. כמו שפצית אותי מחרב רעה של שאל כן פצני מיד בני נכר אשר

תהילים פרק קמד

רפו

יָמִין שָׁקֵר: - אֲשֶׁר בָּנִינוּ | כְּנֻטִים מְגִדִּים בְּנֻעֲרֵיהֶם בְּנוֹתֵינוּ
כְּזוֹת מְחַשְׁבוֹת תַּבְּנִית הֵיכָל: י' מְזוּיָנוּ מְלָאִים מְפִיקִים מִזֶּן
אֶל זֶן צֹאנֵנוּ מֵאֵלִיפוֹת מְרַבְּבוֹת בַּחוּצוֹתֵינוּ: ה' אֱלֹפֵינוּ
מִסְבָּלִים אֵין פֶּרֶץ וְאֵין יוֹצֵאת וְאֵין צוּחָה בְּרַחֲבֵתֵנוּ: וּ אֲשֶׁר־

רש"י

(יב) אשר בנינו וגו'. כלומר גם עתה דור זה
כשר הוא: בנינו כנטיעים. שאין בהם מום כל
כך הם מנוקים מעבירה (פצאני): מגדלים
בנעוריהם. בשם טוב זה שהם כנטיעים
בנערותם גדלים כל ימיהם ואי אפשר לקיים
כל שבח זה אלא בדורו של חזקיהו: בנותינו.
גבוהות קומה נאה כזויות של בית אבנים
שוויות אבן מכונות כנגד חברתה ועולה
למעלה עד שהזויות מיושרות: מחטבות
תבנית היכל. מהוללות בפי רואיהן ומדמין
אותם לתבנית קומת ההיכל, ורבותינו פירשו
בנותינו כזויות מתמלאת תאורה כזויות מזבח

המלאות דם ואינן נבעלות אלא לבעליהן:
(יג) מזוינו מלאים. זויות אוצרותינו מלאים
טוב: מפיקים מון א"ז. מן מספיקים מון משנה
לשנה, מון אל זן משעת אסף מון לשנה זו
עד זמן אסף לשנה אחרת, זן גובירני"ל
בלע"ז: מאלפות מרובבות. לאלפים ולרובבו'
עושו' פרי: (יד) אלוֹפֵינוּ מסבָּלִים. אלופים
גדולים שבנו נסבלים על קטניהם שהקטנים
נשמעים לגדולים ומתוך כך אין פרץ בנו:
ואין יוצאת. אין שמועה רעה יוצאת
למרחוק: ואין צוחה. ואין קול מהומות
מלחמה:

מצודות ציון

פחם אומי מן המאסר והסכנה: (יב) בחוטבות. ענין
כרימה ומתוך כמו מחטב ענין (דברים טז): תבנית.
דמות: (יג) מזוינו. מל' זויות: מפיקים. מולידים כמו
ויפק לאון (משל כ'): מון. מלשון הונה ומון:
(יד) אלוֹפֵינוּ. הם השוורים וכן שגר אלפין (דברים י'):
מסבָּלִים. ענין טעינת משא כמו נושא סבל (מ"ה ט):
פרץ. מלשון פלטה: צוחה. ענין הנעקק על הצרכ וכן
ולותם ירושלים עלמה (ירמיה י'): (טו) אשרי. ענין שגם

דוברים שוא ועושים שקר ולא כן אני: (יב) אשר
בנינו. ר"ל ראוים אננו להצלה על אשר בנינו המה
כנטיעי האילנות נאים ומנוקים ממום עבירה:
מגדלים בנעוריהם. כי כן המה מגודלים ביראת
חטא מימי נעוריהם וכמ"ש חנוך לנער וכו' גם כי
זיקין לא יסור ממנה (משלי כב): בנותינו
כזויות. כמו זויות הבנין העשויות מאבנים
מחוטבות ביושר רב עד אשר ידמו לאבן אחת
והמה דמות תבנית אבני בנין היכל מלך שהמה
מחוטבות מאוד ור"ל כמו זויות כאלה נראים יפה מבלי מקום מעוקם כן בנותינו לא נמצא בהן דבר
מעוקם ושום נדנוד עבירה ופריצות: (יג) מזוינו. הדרך לתת התבואה באמצעית החרד וכשהיא רבה
נתמלאים גם הזויות ולזה אמר מזוינו מלאים וגו' ר"ל בעבור זה ראוים אנו להיות זויות חדרי התבואה
מלאים מתבואה עד אשר יוצאו מהם לפרנסה משעת האסף מון שנה זו עד שעת האסף מון שנה
שאתריה ולא יחסר כל ימות השנה: צאננו מאלפיות. הצאן יתברו בחוצותינו לאלפים ולרובבות:
(יד) אלוֹפֵינוּ מסבָּלִים. השוורים שלנו יהיו בעלי סבל טעונות משא כבד ר"ל יהיו שמנים ובעלי בשר
כאילו יחשב עליהם למשא: אין פרץ. לא יבא פרעה לא בנו ולא בבהמתנו: ואין יוצאת. לא היא
נפש מהם יוצאת בשבי: ואין צוחה. לא יהיה נשמע ברחובותינו קול צוחה בעבור בהלה ופחד מה

תהילים פרק קמה

רפז

הָעַם שָׂכְבָה לוֹ אֲשֶׁר הָעַם שִׁיחָה אֱלֹהִיו: קמה * תהלה
לְדֹר אַרְוֹמָמָה אֱלֹהֵי הַמֶּלֶךְ וַאֲבִרְכָה שְׁמֶךָ לְעֹלָם וְעַד:
בְּכָל־יֹם אֲבִרְכֶךָ וַאֲהַלֵּל שְׁמֶךָ לְעֹלָם וְעַד: גְּדוֹל יְהוָה
וּמַהֲלֵל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֶקֶר: ד דֹּר לְדֹר יִשְׁבַח מַעֲשֵׂיךָ
וּגְבוּרָתֶיךָ יִגִּידוּ: ה הַדֵּר כְּבוֹד הַדֹּדֶךָ וּדְבָרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אֲשִׁיחָה:
ו וְעֹזוֹ נִזְרָאתֶיךָ יֹאמְרוּ וּגְדֻלּוֹתֶיךָ (וּגְדֻלָּתֶךָ קר) אֲסַפְּרָנָה: ז זכר
רַב־טוֹבֶךָ יַפִּיעוּ וְצִדְקָתֶךָ יִרְנְנוּ: ח חֲנֹן וְרַחֵם יְהוָה אֶרֶךְ אֲפִים

רש"י

(טו) שִׁכְבָּה לוֹ שכל טובה הזאת שלו:
(כד) דֹּר לְדֹר יִשְׁבַח מַעֲשֵׂיךָ וגם אני הדר
(כד) הודך אשיחה: (ו) וְעֹזוֹ נִזְרָאוֹתֶיךָ
יֹאמְרוּ וגם אני גדולתך אספרנה: (ז) זכר רב
טוֹבֶךָ יִבְיַעַן דֹּר לְדֹר גְּבוּרָתֶךָ יִדְבְּרוּ זה לזה
לאמר טוב לנו להודיע לבני האדם גבורותיו
וכבוד הדר מלכותו של הקב"ה (מצאתי) נר"ן
חסרה מאלפ"א בית"א לפי שראה דוד בה
מפלה קשה נפלה ולא תוסיף קום בתולת
ישראל (עפ"ס ו') וחזר וסמכה ברוח הקודש
סומך ה' לכל הנופלים: (פז) וּמַשְׁבִּיעַ כֶּלֶף חַי
רצון כדי פרנסתו הוא משביע את טובו ואת

מצודות ציון

כמו אשרי האדם (פסל 6): (ה) אֲשִׁיחָה מַלְשֹׁן סִיסָה
ודבור: (ו) וְעֹזוֹ מַלְשֹׁן עֹז וּמוֹחֵ: (ז) יִבְיַעַן יִדְבְּרוּ
כמו יום ליום יציע אומן (פסל ט):

מצודות דוד

כי לא תהיה בנו: (פו) אֲשִׁרֵי הָעַם משובח העם
שכן הרבה מלשון יש בידו ומשובח העם שה'
הוא אלהיו אשר בידו להשפיע טובה מרובה
בגמול המעשה כי ידו לא תקצר: (א) תהלה
לְדֹד לפי שבהמזמור הזה אין בה שום שאלה ובקשה כ"א שבחי המקום ולזה אמר תהלה לְדֹד כי
אין בה כ"א תהלה ושבח: אַרְוֹמָמָה אֲסַפְּרָה רוממותיך: (ב) בְּכָל יוֹם ר"ל לפי הראוי בכל יום מעין
המאורע: (ג) וּמַהֲלֵל מְאֹד יותר ממה שמהללין אותו כי אין חקר לדעת גדולתו ולהללו כפי מה
שהוא: (ד) דֹּר לְדֹר דֹּר זה יושב מעשיך לְדֹר הבא אחריו: וּגְבוּרָתֶיךָ יִגִּידוּ כפל הדבר במ"ש:
(ו) וְעֹזוֹ וגו' ר"ל כמו שאני אספר גדולתך כן כולם יאמרו חוזק מעשיך הנוראים: (ז) רַב טוֹבֶךָ
מרבית טובך: וְצִדְקָתֶךָ זכרון צדקתך יִרְנְנוּ: (ח) חֲנֹן נתן מתנת חנם: אֶרֶךְ אֲפִים אינו ממחר לכעוס:
וּגְדֻלָּה חֶסֶד עושה חסדים גדולים:

תהילים פרק קמו

רפח

וּגְדֻלַּת־חֶסֶד: ט טוֹב יְהוָה לְכָל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: י יוֹדֶךָ
יְהוָה כָּל־מַעֲשֵׂיךָ וְחִסְדֶּיךָ יִבְרַכְכָּה: יא כְּבוֹד מַלְכוּתֶךָ יֹאמְרוּ
וּגְבוּרָתֶךָ יִדְבְּרוּ: יב לַהֲדוֹיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרָתוֹ וְכְבוֹד הַדֵּר
מַלְכוּתוֹ: יג מַלְכוּתֶךָ מַלְכוּת כָּל־עֲלָמִים וּמַמְשֻׁלְתֶךָ בְּכָל־דֹּר
וָדֹר: יד סוֹמֵךְ יְהוָה לְכָל־הַנִּפְלָאִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכַּפּוּפִים: טו עֵינֵי
כָל אֱלֹהִים יִשְׁכְּרוּ וְאַתָּה נֹתֵן־לָהֶם אֶת־אֲכֻלָּם בַּעֲתוֹ: טז פּוֹתַח
אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׁבִּיעַ לְכָל־חַי רִצּוֹן: יז צִדִּיק יְהוָה בְּכָל־דְּרָכָיו
וְחֹסֶד בְּכָל־מַעֲשָׂיו: יח קָרֹב יְהוָה לְכָל־קְדָאִיו לְכָל אֲשֶׁר
יִקְרָאָהוּ בַּאֲמַת: יט רִצּוֹן־יִרְאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שׁוֹעֲתָם יִשְׁמַע
וְיוֹשִׁיעֵם: כ שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־כָּל־אֲהָבָיו וְאֶת כָּל־הַרְשָׁעִים
יִשְׁמִיד: כא תְּהַלֵּת יְהוָה יִדְבֵּר פִּי וַיִּבְרַךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קִדְשׁוֹ
לְעֹלָם וְעַד: קמו * הַלְלוּ־יָהּ הַלְלֵי נַפְשֵׁי אֶת־יְהוָה: כ אֲהַלֵּל
יְהוָה בַּחַי אֲזַמְּרָה לֵאלֹהֵי בְעוֹדִי: ג אֶל־תִּבְטְחוּ בַּגִּדִּיבִים

רש"י

הבטחתו: (ט) יַעֲדֵךְ לשון כח: (י) יִמְלֶךְ בניו: (א) כי טוב זמרה כי טוב לומר
ה' לַעֲוֹלָם יקיים את מלכותו בשמירת

מצודות ציון

(יד) וְזוֹקֵף ענין הנמס: הכפופים. ענין השמים
למטה וכן ה' וְזוֹקֵף כפופים (לפסל קט): (טז) יִשְׁכְּרוּ
ענין מקוה כמו טולס אֵלֶּיךָ יִשְׁכְּרוּ (פסל קד):
(יט) שׁוֹעֲתָם לַעֲקֹם:

עוֹלָמִים. על כל העולמות בכל דור ודור ממשלתך עומדת בכל ימי הדורות: (יד) סוֹמֵךְ וגו' לכל יגיעו
עדי ארץ: כָּל־הַכַּפּוּפִים. כאשר כבר כפפו קומתם עדי ארץ: (טז) אֱלֹהֵי יִשְׁכְּרוּ. למלאות די מחסורם:
בַּעֲתוֹ. לכ"א בעת הצריך לו: (טז) פּוֹתַח. אתה פותח את ירך ומשביע לכל חי לפי רצונו ותאותו:
(יז) צִדִּיק. נתן צדקה למי שאין לו זכיות: (יח) בַּאֲמַת. רוצה לומר בלב שיהיה פיו ולבו שווים ולא
יכחיש הלב מאמר פיו: (כא) וַיִּבְרַךְ כָּל בָּשָׂר. ר"ל גם כל בשר יברכנו וגו' כמוני: (א) הַלְלֵנוּהוּ. אתם
כולכם הללו את יי' וגם את נפשי הללי את ה': (ב) אֲהַלֵּל. בפה: בַּחַי. בעוד אני חי: אֲזַמְּרָה. בכלי
לעמוד הבא

מצודות דוד

(ט) כָּל־כָּל לרעים ולטובים: עַל כָּל מַעֲשָׂיו. על כל
הבריית שבעולם: (י) כָּל מַעֲשֵׂיךָ. ר"ל מכל
מעשה ה' בא לו הודאה ושבח: יִבְרַכְכָּה. יברכו
אותך: (יב) לַהֲדוֹיעַ. כוונת דבורם יהיה כדי
לפרסם לבני אדם גבורות ה' וגו': (יג) כָּל

אין ההודאה ממין הטענה. אמר רבן גמליאל, רואה אני את דברי אדמון. טענו כלים וקרקעות, והודה בכלים וכפר בקרקעות, בקרקעות וכפר בכלים, פטור. הודה במקצת הקרקעות, פטור. במקצת הכלים, חייב, שהנכסים שאין להם אחריות זוקקין את הנכסים שיש להן אחריות לשבע עליהן:

רבינו עובדיה מברטנורה

חטין ושעורין והודה לו באחד מהן. והלכה כאדמון, אבל אין הלכה כרבן גמליאל: דמחייב בטענו חטין והודה לו בשעורים: פטור. משבועה דאורייתא, לא על הקרקעות ולא על הכלים. שאין הודאת קרקעות מביאתו לידי שבועה, שאין דין שבועה בקרקעות: הודה במקצת כלים. דאיכא הודאה וכפירה בלאו קרקעות. חייב, לישבע אף על הקרקעות על ידי גלגול שבועה: זוקקין. גוררין:

ד. אין נשבעין על טענת חרש. כגון שטענו חרש ברמיזה. דחרש שאמרו חכמים בכל מקום, אינו שומע ואינו מדבר: וטענת קטן. כגון שטענו קטן. דאמר קרא כי יתן איש אל רעהו, ואין בנתינת קטן כלום. [והחרש] והשוטה כקטן הוא. ודוקא שבועה דאורייתא הוא שאין נשבעין על טענת קטן, אבל שבועת היסת חייבין לישבע על טענתו: אבל נשבעין לקטן ולהקדש. הבא ליפרע מנכסי קטן, לא יפרע אלא בשבועה. וכן המקדש נכסיו ויצא עליו שטר חוב ובא בעל חוב ליפרע מן הנכסים של הקדש, צריך שבועה: ד. העבדים והשטרות והקרקעות וכו'. דכתיב (שמות כ"ב) על כל דבר פשע, כלל.

נושא שכר אינו משלם. רבי שמעון אומר, קדשים שחייב באחריותו, נשבעין עליהן. ושאינו חייב באחריותו, אין נשבעים עליהם:

ו. רבי מאיר אומר, יש דברים שהן פקרקע ואינן פקרקע, ואין חכמים מודים לו. פיצד, עשר גפנים טעונות מסרתי לך, והלה אומר אינן אלא חמש, רבי מאיר מחייב שבועה. וחכמים אומרים, כל המקדש לקרקע הרי הוא פקרקע.

רבינו עובדיה מברטנורה

מה הפרט מפורש דבר המיטלטל וגופו ממון, אף כל וכו', יצאו קרקעות דלאו מטלטלים וכו'. וכל הני דאמרין בהו אינו נשבע, דוקא שבועה דאורייתא, אבל שבועת היסת לעולם חייבין לישבע: נושא שכר אינו משלם. גניבה ואבידה הכתוב בו לחיוב, דכתיב (ש) אם גנוב יגנוב מעמו ישלם לבעליו. ועבדים וקרקעות ושטרות אינו משלם, דכתיב בשומר שכר (ש) כי יתן איש אל רעהו, כלל. חמור או שור או שה וכל בהמה, פרט. לשמור, חזר וכלל וכו', כדאמרין לעיל. רעהו כתיב בשומר חנם ובשומר שכר, דמשמע רעהו ולא הקדש. ושואל ושוכר לא הוזכרו כאן למעוטי בהו עבדים וקרקעות ושטרות והקדשות, ולא שייך שאלה בקרקעות, ולא בשטרות על הרוב, וכל שכן שכירות שאינו שייך בשטרות, וכן לא שייך שאלה ושכירות בהקדש שאסור להשאיל ולהשכיר: ההקדשות:

ו. רבי מאיר אומר יש דברים שהם כקרקע. ענבים העומדות ליבצר הוא דאיכא בין חכמים לרבי מאיר, דרבי מאיר סבר ענבים

ז. המלוה את חבריו על המשכון. נעשה עליו שומר שכר, לא שנא משכנו בשעת הלואתו, לא שנא משכנו שלא בשעת הלואתו. ואם אבד או גנב והיה המשכון כנגד החוב, יצא משכנו בחובו ואין להם זה על זה כלום. ואם החוב יתר על המשכון, משלם לוה למלוה מה שהיה החוב יותר. ואם המשכון יותר על החוב, משלם מלוה ללוה. ואם נאבד באונס ששומר שכר פטור, גם המלוה פטור, ונשבע שבאונס נאבד וגובה חובו כולו: שקל. חצי סלע: לא כי לא כן היה: אלא סלע הלוינו עליו ושלשה לעמוד הבא

ד. יאם ירצו בית דין להחמיר עליו עוד ולהחרימו, הרשות בידם.

ז. שאם ראו בית דין קשי האסור והעברה, מחרימין גם האוכל ושותה עמו והיושב בד' אמותיו.

י. האם ראו בית דין לנדות, שלא יזמן בשלשה, ולא יתפלל בעשרה, ולא יקברו לו מת, ולא ימולו לו בן, רשאים הם.

יא. אם נתנה על עברה, אינו מצטרף לעשרה.

יב. יהא דאמרין במנדה סתם שהוא אסור בדיני המנדה, ונקא מנדה לבית דין שהוא מנדה לכל אדם, בין דלא אתי לבית דין או דלא צית דינא או לאפקירוהא או לדבר עברה, בין נדוהו בית דין, בין שנדהו כל אדם, דינו שנה; בין לעירו, בין לעיר אחרת. אבל מנדה לחצאין, כגון תלמיד שנדה לכבודו, וכן מנדה לעיר אחרת שנדוהו לכבודם, אינו אסור בכל דין המנדה, אלא שבגין אדם מרחיקין אותו כדי לבישו, אבל אכלות אין עליו.

יג. יהא דאמרין סתם נדוי ל', הינו לענין קשמינדין אותו אומרים: פלוני יהא בנדיי שלשים יום; ומפל

מקום אם חזר בו, אם היה הנדוי בשביל ממון או אפקירוהא ופיס לבצל דינו, מתירין אותו לאלתר. ואפלו אם לא חזר בו, יוש מי שאומר שמתירין לו לאחר שלשים יום, והוא שביא לבית דין ומבקש שיתירו לו. אבל אם מזלזל בנדיי ואינו מבקש שיתירו לו, מניחין אותו בנדיי עד שיעמות. ויש מי שחולק בזה וסובר דאף לאחר שלשים אין מתירין לו עד שיחזר (בית יוסף בשם הרמב"ם) ותוף שלשים אין מתירין לו אפלו חזר מפה שעשה (משקע בבית יוסף לדעת הרמב"ם).

יד. הניפה היא שאדם גדול גוער בו לומר: כמה פלוני חצוף, וכיוצא בו. וזה משפטו, שיהא מתחבא ויושב בביתו, ויהא נכלם, ולא יראה פנים למי שהכלימו, וימעט בשחוק ובדבור ובעסקיו, ויצער עצמו לעיני כל רואיו. אבל אין צריך להתרחק מבני אדם, לא באכילה ושתייה, ולא בשאלת שלום, ואין צריך לנהוג באחת מפל דיני האכל, ואין צריך לפסל למי שהחציף בנגדו, ואין צריך שיתירו לו, אלא פנין שנהג כנוף, זמן נזיפה, מתר ממלא. הנה: ואפלו לא אמר לו הגדול כלום, אלא שיודע בעצמו שאדם גדול

נקט בלבו עליו, צריך לנהג נזיפה בעצמו (תשובת ר' דוד פתן סי' כ"ב).

טז. מנדה לרב, מנדה לתלמיד. אבל אינו מנדה לשאר החכמים (בית יוסף בשם הרמב"ם). מנדה לתלמיד שנדה לכבודו, אינו מנדה לרב, אבל מנדה הוא לשאר העם שאינו חכמים. אבל לא לחכמים, אפלו קטנים ממנו (בית יוסף ממשעט לשון הרמב"ם). ונדוקא במנדה שלא בפני הרב, אבל בפני הרב, אפקירוהא היא, ואי פליג ליה רביה יקרא, שפיר דמי. רב שגזר חרם ונדוי באינוהו דבר, ואין תלמידיו יכולין לעמד בגזירותיו, אין צריכין לקום (פסקי מדרא"י סי' רכ"ב).

טז. תלמיד יכול לנדות למי שפנה בפניו רבו או אכיו, ומפל מקום פניו שלא נדהו הרב, וגם לא נדוהו בית דין, אינו מנדה לרב.

יז. לפמה דכרים אמורים, במי שנדוהו מפני שפנה תלמיד חכם. אבל מי שנדוהו על שאר דברים שחבי עליהם נדוי, אפלו נדהו קטן שבישראל, חבי הנשיא וכל ישראל לנהוג בו נדוי, עד שיחזר בתשובה מדבר שנדוהו בשבילו ויתירו לו.

יח. רב מצד השלטון ואינו רב

בתורה, אינו יכול לנדות לכבודו. הנה: וכל שכן מי שנהג שררה או רבנות מצד ממנו או יחוסו, שאינו יכול לנדות לכבודו (בית יוסף בשם הגמרא). ונדוקא בנדיי לכבוד הרב, אבל לא מחרימין (בית יוסף וריב"ש סי' קע"ג), אם לא שמתחיל במחללת יותר מדאי (שם רבי"ש). והא דאמרין הרב שנדה לכבודו הוי מנדה לתלמידיו, הינו אם לא חזר בו המנדה קדם שנדה אותו, אפלו אם הבטיח את הרב לפיטו אחר כך, לא מהני עד שיעשה. אבל אם קדם שנתנהו אמר לפיט הרב, ולא השגיח עליו, ונדהו, אינו מנדה כלל לתלמידיו. ומדי שאומר שיתקן אשר ענת כפי מה שיגידו לו חכמים, אין נדוי עליו (מהרי"ק שש"ק סי' טו). קהל שתקנו שאין אדם יכול לנדות לכבודו, אין בתקנתם כלום, ואם עמד רב ונדה לכבודו, נדוי נדוי (תשובת הרשב"א סימן ת"ס).

יט. יזמן שנדה לצרף עצמו, אפלו בהלכה, אינו נדוי. הנה: פרוש שלא נתפון לכבוד תורה, רק להריות ממון שיתן לו שיתיר לו נדוי (טור בשם אבי העזרי), או שעשה לו משום שגא, כגון שאנו רואים שנדה לאחר, ואחרים שעשו כמותו לא נדה (ת"ה סי' רע"ד) וכל כיוצא בזה.

כ. מנדה לעירו, מנדה לעיר אחרת. אפלו גדולה ממנה (טור). מנדה לעיר אחרת, אינו מנדה לעירו. הנה: אבל מנדה לשאר העירות כיוצא בעיר

באר הגולה

מדברי אביו הראש"ש בשם הראב"ד שם מהנהו עובדא בב"ק דט"ז ע"א: ו מעובדא דר"ש ובר קפרא שם: ו ברית' שם דף י"ז ע"א: שם בגמרא דאי במילי דשביא אין חכמה ואין תבונה וגו' וכדלקמן סיפף י"ז: ו טור בשם הראב"ד וכ"כ אביו הראש"ש שם ובתשוב' כלל כ"ח: הריב"ש בתשובה: ב שם וכתב וזה"ל לגדול מן התלמיד בחכמה וביראה: ו ג' לשון הרמב"ם בפ"ו מהת"ת מ"ש לעיל בסוף ט"ו: ו בתשובות הרמב"ם סי' רמ"ה: ו ירושלמי וכפירוש האבי עזריה הביאו הטור כ"ש המ"א בהג"ה: ב ברייתא בבבלי דף ט"ז ע"א:

באר הגולה

מתחרט לשוב ולומר שלא יעשה עוד כן אבל אין פירושו שיענין עשה כן וע"ל סיפף י"ג: ו לשון הטור: ש שם מדברי אביו הראש"ש בשם הראב"ד: ת בתשובות להרמב"ן סי' רמ"ד ונתן טעם שהשבעה חלה גם על דבר מצוה כשכולל מצוה דברים אחרים ועוד למגדר מילתא כ"ד מתנין לעקור דבר מצוה: א הרשב"א בתשובה: ב טור בשם הראב"ד: ג ג"ז שם מדברי הראב"ד (שיך לסיפף ב') כתב הב"י בבדק הבית בשם הרשב"א דאם רבים הם המוחזרים שגורו שלא להנות אותם גם המוחזרים בכלל שאסורים להנות זה את זה: פ"י אם היה הנדוי בשביל אפקירוהא: ה לשון הטור

העובות סבה סימן תרמד

תרמד סדר ההלל כל ימי החג. ובו ב' סעיפים:

א. שחרית אחר חזרת התפלה נוטלין הלולב ומברכין על נטילת הלולב ויש להניחו בגומי' ויש להניחו בידו. וכן כל שמונת ימי החג, וימברכין לגמור את ההלל, בין צבור בין יחיד. ואין מפסיקין בו אלא בדרך שאמרו בקריאת שמע, באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד, בין הפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם. ואם פסק באמצע ושהה אפלו כדי לגמור את כלו, אין צריך לחזור אלא למקום שפסק: **ב.** בהלל אפלו עשרה קורין כאחד:

א. ברכת סבה. ב. הראש וסוף דרב. כהנא דסדר. להו. אקסא דקדשה הכי נמי דלולב מברכין לה בשעת נטילה. ג. עיניו לעיל סימן תפח. ד. גם זו עיניו שם. ה. גם זו עיניו שם.

באר היטב

א. שחרית. אין אומרים אל נא ביום ראשון דסכות. מ"א: **ג.** ושהנינו. ואחר כך יענינו. ואם לא ברח זמן יום ראשון מברך כל שבועה מתי שזכור, ואם ברח ביום ראשון שוב אין מברך יום שני שהחזיר. ר"ן והנהגות ממוני מן אברהם:

זה לא היו מקום לברך ברכת סבה כלל, אך בזה דקממרה לה בקדושה יש לומר דאף הפחיתים אחר הקדוש שהוא ברכת הין וברך ברכת הסבה ולא ימחו עד אחר ברכת בורא מיני מזונות על הפחיתים, וכן עמא דבר לברך ברכת סבה אחר ברכת הין, אבל מי שמקשה על הין ונקנס לסעודה מיד, הרצף לעשות כמו שכתב הדבר שמואל לברך על הין ויברך המוציא וברכת סבה אין מניחין אותו:

משנה ברוכה

שני שהנינו: **ד.** וכן כל שמונת ימי החג. ולא הוי כחל המועד פסח דמולגין, משום דבסכות כל יום חשוב כיום טוב בפני עצמו, כיון שחלוק קרבנותיו מיום שלפניו: **ה.** ומברכין לגמור. עין לעיל סימן תפח סעיף א בהג"ה שם דבמדינתנו המנהג לברך לקרות ההלל, ועין במשנה ברוכה שם: **ו.** בין צבור בין יחיד. רוצה לומר, ולא הוי כמו ראש חדש וכל המועד פסח, דלכמה פוסקים אין מברכין אז על ההלל אפלו לצבור ובפרט ליחיד, ועין לעיל בסימן תפח סעיף א ובסימן תצ סעיף ד, דשם ההלל הוא רק מנהג של כל ישראל, אבל בזה דמדינא הוא, מברכין לכלי עלמא בין לצבור בין ליחיד: **ז.** ואין מפסיקין בו וכו'. כתב החי אדם כלל קמו, שאם הביאו לו לולב באמצע הלל, מתר לו להפסיק בין הפרקים דהנינו, בין מזמור למזמור לברך: **ח.** אלא בדרך שאמרו בקריאת שמע וכו'. הכל מבאר לעיל בסימן תפח לענין הלל בשני ימים הראשונים של פסח דגומרין בו ההלל, ולא כפלו הקא אלא לאשמועינן דבסכות שוין בזה לדינא כל שמונת הימים, ולדידן בחוץ לארץ גם שמחת תורה בכלל זה, דגם בו גומרין ההלל דהוא ספק שמני: **ט.** באמצע שואל וכו'. באור כל הדברים האלו עד סוף הסימן מבאר בסימן תפח במשנה ברוכה שם:

שער הציין

ולמה כתבו פה: **ז.** הנינו, משום דיש כמה דינים חלוקין לענין הפסח בין חל המועד של פסח דדינו לענין זה כראש חדש כמבאר לעיל בסימן תצ, ובין חל המועד סכות דחמיר טפי. אכן מה דתור סעיף ב בענינו דהוא לקלא איני יודע, דבנדאי לא חמיר חל המועד סכות משני ימים הראשונים של פסח דמבאר בסימן תפח להקל, וצריך עיון:

יד. לבוש, ושירי כנסת הגדולה:

א. מן אברהם: **ב.** הרי"ש. ועין פרי מגדים: **ג.** מן אברהם ושאר אחרונים: **ד.** פוסקים: **ה.** אחרונים: **ו.** דאף על פי שיום ראשון היה חל, הוי לה כמו שברך בשעת עשיה דצא ומן אברהם ושאר אחרונים. וקצת שלא על המגן אברהם הן כן מפרש לקמן בסימן תרכס סעיף ב,

וְלַעֲי לִיָּה בְּאוֹרֵי־תֵא, וְלֹא הָיָה שְׂבָקֶיהָ. כִּד הָיָה עָאֵל קָמִיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, אוֹתְבִיָּה לְבִרְיָה לְבָר, וְיָתִיב קָמִיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְהָיָה קָרִי קָמִיָּה (ישיעה לח) ה' עֲשָׂקָה לִי עֲרַבְנִי.

תְּנָא, בְּהָהוּא יוֹמָא תְּקִיפָא וְדַחֲלִיל דְּבָר נָשׁ, כִּד מְטִי זְמַנִּיָּה לְאַסְתִּלְקָא מֵעֲלָמָא, אַרְבַּע סְטֻרִין דְּעֲלָמָא קְיָיִמִין בְּדִינָא תְּקִיפָא, וּמַתְּעִרִין דִּינִין מֵאַרְבַּע סְטֻרִי עֲלָמָא. וְאַרְבַּע קְשׁוּרִין נְצָאן, וְקִטְטוֹתָא אֲשַׁתְּכָה בִּינְיָהוּ, וְכַעֲרִין לֹאֲחַפְרָשָׁא כָּל חַד לְסְטֻרִי.

כְּרוֹזָא נְפִיק וּמִכְרוֹזָא בְּהָהוּא עֲלָמָא, וְאֲשַׁתְּמַע בְּמֵאֲתָן וְשְׂבָעִין עֲלָמִין. אִי זְכָאָה הוּא, כְּלָהוּ עֲלָמִין חֲדָאן לְקַדְמוֹתֶיהָ. וְאִי לֹא, וְיִי לְהָהוּא כִּר נָשׁ וּלְחוֹלְקֶיהָ.

תְּנָא, בְּהָהוּא זְמַנָּא כְּרוֹזָא כְּרִיז, בְּדִין נָפַק חַד שְׁלֵהוּבָא מִסְטֵר צָפוֹן, וְאֶזְלָא וְאֲתוּקָד בְּנֵהר דִּינּוּר, וּמַתְּפָרְשָׁא לְאַרְבַּע סְטֻרִי עֲלָמָא, וְאוֹקִיד נִשְׁמַתְהוֹן דְּחִיבִיבָא. וְנָפַק הָהוּא שְׁלֵהוּבָא, וְסִלְקָא וְנַחְתָּא בְּעֲלָמָא. וְהָהוּא שְׁלֵהוּבָא מְטָא בְּגִדְפוֹי דְּתִרְגוּלָא אוֹכְמָא, וּבְטָשׁ בְּגִדְפוֹי, וְקָרִי בַּתְּחָא בִּין תַּרְעִי.

זְמַנָּא קְדַמָּאָה קָרִי וְאֶמֶר, (מלאכי א) הִנֵּה יוֹם ה' בָּא בּוֹעֵר בַּתְּנוּר וְגו'. זְמַנָּא תְּנִינָא קָרִי וְאֶמֶר, (עמוס ד) כִּי הִנֵּה יוֹצֵר הָרִים וּבּוֹרָא רוּחַ וּמַגִּיד לְאָדָם מַה שָׁחוּ. וְהָיָה שְׁעִתָּא, יָתִיב כִּר נָשׁ בְּעוֹבְדוֹי, דְּסִתְּהִין קָמִיָּה, וְהָיָה אוֹדִי עֲלֵיהּ. זְמַנָּא תְּלִיתָאָה, כִּד בְּעִיִּין לְאַפְקָא נִשְׁמַתִּיהָ

תרגום לשון הוזהר

לְמַדְנָא, בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁהִכְרוּזוּ מִכְרִיו, אִזּוּ יוֹצֵאת שְׁלֵהֶבַת מִצָּד צָפוֹן, וְהוֹלֶכֶת וּבּוֹעֵרֶת בְּנֵהר דִּינּוּר, וְנִפְרֶדֶת לְאַרְבַּעַת צַדֵּי הָעוֹלָם, וְשׁוֹרְפֶת אֶת נִשְׁמוֹת הָרָשָׁעִים. וְיוֹצֵאת אוֹתָהּ שְׁלֵהֶבַת וְעוֹלָה וְיִוֶּרֶדֶת בְּעוֹלָם, וְאוֹתָהּ שְׁלֵהֶבַת מְגִיעָה לְכַנְפֵי הַתִּרְגוּל הַשָּׁחַר, וּמִכָּה בְּכַנְפֵּי וְקוֹרָא בַּתְּחָא בִּין הַשָּׁעֲרִים.

פַּעַם רֵאשׁוֹנָה קוֹרָא וְאוֹמֵר, (מלאכי א) הִנֵּה הַיּוֹם בָּא בּוֹעֵר בַּתְּנוּר וְגו'. פַּעַם שְ�נִיָּה קוֹרָא וְאוֹמֵר, (עמוס ד) כִּי הִנֵּה יוֹצֵר הָרִים וּבּוֹרָא רוּחַ וּמַגִּיד לְאָדָם מַה שָׁחוּ. וְאוֹתָהּ שְׁעָה יוֹשֵׁב בֵּן אָדָם בְּמַעֲשָׁיו שְׁמַעֲיִדִים לְפָנָיו, וְהוּא מוֹדֶה עֲלֵיהֶם. פַּעַם שְׁלִישִׁית, כְּשׁוֹרוֹצִים לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ אֶת נִשְׁמָתוֹ קוֹרָא הַתִּרְגוּל וְאוֹמֵר, (ירמיה י) מִי לֹא יִרְאֶה מֶלֶךְ

מְגִיָּה, קָרִי תִרְגוּלָא וְאֶמֶר, (ירמיה י) מִי לֹא יִרְאֶה מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לֹךְ יֵאָתֶה וְגו'.

אֶמֶר רַבִּי יוֹסִי, תִּרְגוּלָא אוֹכְמָא לְמֵאִי נָפַקָא. אֶמֶר לִיָּה רַבִּי יְהוּדָה, כָּל מַה דְּעָבֵד קִדְשָׁא כְּרִיף הוּא בְּאַרְעָא, כְּלָהוּ רְמִיז בְּחֻקָּמָה, כִּר דְּכָנִי נָשָׂא לֹא יִדְעִי. הֲדָא הוּא דְּכִתְבִי, (תהלים קד) מַה רַבּוּ מַעֲשֵׂיָהּ ה' כָּל־ם בְּחֻקָּמָה עֲשִׂיתָ מְלָאָה הָאָרֶץ קוֹנֵנֶיהָ, וּמִשׁוֹם דְּאֲתַעְבִּידוּ בְּחֻקָּמָה, כְּלָהוּ רְמִיזִין בְּחֻקָּמָה.

וְתִרְגוּלָא אוֹכְמָא, תְּנִינָן, לִית דִּינָא שְׂרָיָא אֵלָא בְּאַתֵּר דְּהוּא זִינְיָה. וְאוֹכְמָא מִסְטֵרָא דְּדִינָא קָאֲתִי. וּבְגִין כָּךְ, בְּפִלְגוּת לִילֵיא מְמִשׁ, כִּד רוּחָא דְּסִטְרָא דְּצָפוֹן אֲתַעֵר, חַד שְׁלֵהוּבָא נְפִיק, וּבְטָשׁ תַּחוֹת גִּדְפוֹי דְּתִרְגוּלָא,

תרגום לשון הוזהר

וְקוֹרָא לוֹ, וְאִין מִי שִׁיּוּדַע בּוֹה, פִּרְט לֹאֲתוֹ אִישׁ שְׁשׁוּכְבִי. שְׁשִׁנְיָנָא, בְּשַׁעָה שְׁהָאִישׁ שׁוֹכֵב וְהָדִין שְׂרִי עֲלִיז לְהוֹצִיא מִהָעוֹלָם הָהוּא, מִתּוֹסַפֵּת בִּרְחוּ עֲלִיּוֹנָה מַה שְׁלֹא הֵיָה בְּכִמְיָו, וְכִינּוּ שְׁשׁוּרָה עֲלִיז וְגִדְפֶקֶת בּוֹ, רוּחָא מַה שְׁלֹא זָכָה בְּכִמְיָו, מִשׁוֹם שְׁהִתּוֹסַפֵּה בּוֹ אוֹתָהּ הָרוּחַ. וְכִשְׁתּוֹסַפֵּת בּוֹ וְרוּחָא, אִזּוּ יוֹצֵאת מִהָעוֹלָם הָהוּא. וְהוּא שְׁכָתוּב (שם) תִּסְפֵּן רוּחָם יִגְוֹעוּן וְאֵל עֲפָרָם יִשׁוּבוּן. אִזּוּ כְּתוּב (שמות לג) כִּי לֹא יִרְאֵנִי הָאָדָם חַיִּי. בְּחִיָּהִם לֹא זוֹכִים, בְּמִיתָתָם זוֹכִים.

לְמַדְנָא, בְּשַׁעָה שְׁאָדָם מַת, נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת לְאוֹתוֹ, וְרוּחָא אֲצִלוּ קְרוֹבִיו וְחִבְרִיו מֵאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וְנוֹדַע לָהֶם, וְכָל־ם חֲקוּקִים בְּדִמְיוֹתֵיהֶם כְּמוֹ שְ�הִי בְּעוֹלָם הָהוּא. אִם צָדִיק אוֹתוֹ הָאִישׁ, כָּל־ם שְׁמַחִים לְפָנָיו וּמְקַדְּמִים לוֹ שְׁלוֹם.

אֲתִיהִיב לִיה רְשׁוּתָא לְמַחְמִי, וְחָמִי גַבִּיה קְרִיבִי וְחִבְרִי מִהוּא עֲלֵמָא, וְאִשְׁתַּמּוּדַע לְהוּ. וְכִלְהוּ גְלִיפִין בְּדִיּוּקְנִיהוֹן כְּמָה דְּהוּ כְּהִי עֲלֵמָא. אִי זַכָּא הֵהוּ כִּרְנִשׁ, כִּלְהוּ חֲדָן קַמִּיה, וּמִקְדָּמִי לִיה שְׁלָם.

וְאִי זַכָּא לֹא הוּי, לֹא אִשְׁתַּמּוּדַע גַּבִּיה, כִּרְ מֵאִינוּן חִיבִיא, דְּטַרְדִּין לֹון כָּכֵל יוֹמָא בְּגִיהֶנֶם. וְכִלְהוּ עֲצִיבִין, וּפְתַחֲנִין בְּוִי וּמִסִּימִין בְּוִי. וְסָלִיק עֵינֵיו, וְחָמָא לֹון כְּטִיסָא דְּמִסְתַּלְקָא מִן נוֹרָא, אוּף חֵכִי, הוּא פְתַח, וּוִי.

תַּנְיָא, בְּשַׁעְתָּא דְּנִפְק נִשְׁמַתִּיה דְּכִר נִשׁ, אֲזִלִּין כִּלְהוּ קְרִיבִי וְחִבְרִי דְּהוּא עֲלֵמָא עִם נִשְׁמַתִּיה, וּמִחְזִינִין לִיה אַתְרָא דְּעִדּוּנָא, וְאַתְרָא דְּעִדּוּנָא. אִי זַכָּא הוּי, חָמִי דִּיכְתִּימָה, וְסָלִיק וְיִתִּיב, וְאַתְעִדֵּן בְּעִדּוּנָא עֲלָא דְּהוּא עֲלֵמָא. וְאִי לֹא הוּי זַכָּא, אִשְׁתַּתְּרָת

הֵהִיא נִשְׁמַתָּא כְּהִי עֲלֵמָא, עַד דְּאִשְׁמִיר גּוּפָא בְּאִרְעָא. כִּינּוּ דְּאִשְׁמִיר, כְּמָה גְרִינִין דְּנִמּוּסִין אַחְדָּן בֵּיה, עַד דְּמִטָּא לְדוּמָ"ה, וְעָלִין לִיה בְּמִדּוּרֵי דְּגִיחֶנֶם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֹּל ז' יוֹמִין, נִשְׁמַתָּא אֲזֵלָא מִבֵּיתִיה לְקַבְרִיהָ, וּמִקַּבְרִיהָ לְבֵיתִיה, וְאַתְאֲבֵלֶת עֲלוּי (דף ריט ע"א) דְּגּוּפָא. דְּכִתִּיב, (איוב יד) אֲף בִּשְׂרוֹ עֲלוּי יִכָּאב וּנְפִשׁוֹ עֲלוּי תֵּאָבֵל. אֲזֵלָא וְיִתְבָּא בְּבֵיתִיה, חָמִי כִּלְהוּ עֲצִיבִין וּמִתְאֲבֵלָא.

תַּנְיָא, כְּתִר ז' יוֹמִין, גּוּפָא הוּי כְּמָה דְּהוּא, וְנִשְׁמַתִּיה עָלֵת לְדוּכְתָּא, עָלֵת לְמַעֲרַתָּא דְּכַפְלָתָא, חֲמַת מַה דְּחַמַּת, וְעָלֵת לְאַתְרָא דְּעָלֵת, עַד דְּמִטָּא לִגְן עֵדֶן, וְעִרְעַת לְכְּרוּבִים, וְשָׁנָן דְּחִרְבָּא דִּי כָּנָן עֵדֶן דְּלִתְמָא. אִי זַכָּא הוּא דְּתִיעוּל, עָלֵת.

תרגום לשון הוזהר

בְּקִרְעָא. כִּינּוּ שְׁנִטְמָן, כְּמָה שׁוֹמְרֵי הַחֲקִים אוֹחִזִים בּוֹ עַד שְׁמִיעַ לְדוּמָ"ה, וּמִכְנִסִּים אוֹתוֹ בְּמִדּוּר שְׁלֹו שֶׁל הַגִּיחֶנֶם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֹּל שְׁבַעַת הַיָּמִים הַנִּשְׁמָה הוֹלֶכֶת מִבֵּית לְקַבְרוֹ וּמִקַּבְרוֹ לְבֵית, וּמִתְאֲבֵלֶת עֲלוּי עַל הַגּוֹף, שְׁכִתוֹב (איוב יד) אֲף בִּשְׂרוֹ עֲלוּי יִכָּאב וּנְפִשׁוֹ עֲלוּי תֵּאָבֵל. הוֹלֶכֶת וְיִשְׁבַּת בְּבֵיתוֹ, וְרוּחָא אֵת כָּלָם עֲצִיבִים וְאַבְלִים.

לְמַדְנָה, אַחַר שְׁבַעַת יָמִים הַגּוֹף נִהְיָ כְּמוֹ שְׁהִיָּה, וְנִשְׁמַתוֹ עוֹלָה לְמִקְוָמָה. וְכִנְסַת לְמַעֲרַת וּמִכְפָּלָה, רוּחָא מַה שְׁרוּחָא, וְכִנְסַת לְמִקְוָם שְׁכִנְסַת, עַד

תַּנְיָא, אַרְבַּע סְמִכִין זְמִינִין, וְחַד דִּיּוּקְנָא דְּגּוּפָא בִּידִיָּהוּ, מִתְלַבֶּשָׁא בֵּיה בְּחִדּוּתָא וְיִתִּיבַת בְּהוּא מְדוּרָא דְּגֵן עֵדֶן דְּלִתְמָא, עַד זְמַנָּא דְּאַתְגָּזַר עֲלָה. לְכַתֵּר כְּרוּזָא קָרִי.

וְעִמּוּדָא דְּתֵלַת גּוּיָי אֲזַדְמָן, וְהוּא עִמּוּדָא אַתְקָרִי, מְכוּן הֵר צִיּוֹן דְּכִתִּיב, (ישעיה ד) וּבְרָא ה' עַל כָּל מְכוּן הֵר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאָה עֵנָן יוֹמָם וְעֶשֶׂן וְגו'. סָלֵק אֲבָהוּא עִמּוּדָא לְפִתְחָא דְּצִדְקָה, דְּצִיּוֹן וִירוּשָׁלַם בֵּיה.

אִי זָכִי לְסָלְקָא יְתִיר, טַב הוֹלְקִיה וְעִדְכִיָּה, לְאַתְדַּבְּקָא כְּגוּ גּוּפָא דְּמִלְכָּא. וְאִי לֹא זָכִי לְסָלְקָא יְתִיר, כְּתִיב, (ישעיה ד) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וּבְהוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ.

תרגום לשון הוזהר

עֲלִיּוֹן שְׁלִמְעֵלָה מִמְּקוֹם שֶׁנִּקְרָא שְׁמִים, שְׁכִתוֹב (סם נח) אֲזַ תִּתְעַצֵּב עַל ה'. עַל ה' דְּוָקָא. אֲשֶׁרִי חֲלָקוּ שֶׁל מִי שְׁזוּכָה לְחֶסֶד הוּא, שְׁכִתוֹב (תהלים קח) כִּי גִדֹל מַעַל שְׁמִים חֲסִדָּךְ.

וְכִי עַל הַשְּׁמִים הוּא, וְהָיָה כְּתוּב (סם נח) כִּי גִדֹל עַד שְׁמִים חֲסִדָּךְ? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, יֵשׁ חֶסֶד וְיֵשׁ חֶסֶד, חֶסֶד עֲלִיּוֹן וְחֶסֶד תַּחְתּוֹן. חֶסֶד עֲלִיּוֹן הוּא מַעַל הַשְּׁמִים, וְחֶסֶד תַּחְתּוֹן הוּא שְׁכִתוֹב (ישעיה נח) חֲסִדִּי דוֹר הַנֶּאֱמָנִים, וּבְכָלָה כְּתוּב עַד שְׁמִים.

לְמַדְנָה, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּתוּב (תהלים קיג) אִם הַבָּנִים שְׁמַחַה הַלְלוּיָהּ. הָאִם הִידוּעָה. הַבָּנִים מִי הֵם? אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָרִי שְׁנִינוּ שֵׁשׁ שָׁנִי בְּנִים לְקִדּוּשׁ – בְּרוּךְ – הוּא, אַחַד זָכָר וְאַחַד נְקִבָּה. וְהַכֹּרֶן נָתַן אוֹתוֹ לְיִצְחָק, שְׁכִתוֹב (שמות ד) בְּנֵי כְּבִרִי יִשְׂרָאֵל, וְכְתוּב (ישעיה נט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר כָּךְ אֶתְפָּאֵר. בַּת נָתַן לְאַבְרָהָם, שְׁכִתוֹב (בראשית כב) וְהָיָה בְּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל. בַּת הָיָה לוֹ לְאַבְרָהָם, וּבְכָל שְׁמָה. לְעִמּוּד הַבָּא

11

לעולם חסדו: ^א וילעוג מלך הבשן כי לעולם חסדו: ^{בא} ונתן ארצם לנחלה כי לעולם חסדו: ^{בב} נחלה לישראל עבדו כי לעולם חסדו: ^{בג} שבשפלטנו וזכר לנו כי לעולם חסדו: ^{בד} ויפנקנו מצרינו כי לעולם חסדו: ^{בה} נתן לחם לכל-בשר כי לעולם חסדו: ^{בו} הודו לאל השמים כי לעולם חסדו:

קלז ^א על נהרות ^א בכל שם ישבנו גספכינו בנכרנו את-ציון: ^ב על-ערכים בתוכה תלינו כנרותינו: ^ג כי שם שאלנו שובינו דבר-שיר ותוללינו שמחה שירו לנו משיר ציון: ^ד איך נשיר את-שיר-יהוה על אדמת נגר: ^ה אם-אשכחך ירושלם תשכח מימי: ^ו תדבק-לשוני ^ז לחכי אם-לא אזכרכי אם-לא אעלה את-ירושלם על ראש שמחתי: ^ז וזכר יהוה ^ח לבני אדם את יום ירושלם האמרים ערו ^ח ערו עד היסוד בה: ^ה בת-בכל השודרה אשרי שישלם-לך את-גמולך שגמלת לנו: ^ט אשרי ^י שיאחו ונפץ את-עלליו אל-הסלע:

קלח ^א לדוד ^א אודך בכל-לבי נגד אלהים אומרך: ^ב אשתתוה אל-היכל קדשך ואודה את-שמך על-חסדך ועל-אמתך ביהגבלת על-כל-שמך אמרתך: ^ג ביום קראתי ותענני תרחבי בנפשי עז: ^ד יודוך יהוה

כל-מלכי-ארץ כי שמעו אמרי-פיד: ^ה וישירו בדרכי יהוה בייגדול כבוד יהוה: ^ו כירם יהוה ושל יראה וגבה ממרחק ידע: ^ז אם-אלך ^ח בקרב צרה תחיני על אף איבי תשלח ידך ותושיעני מינך: ^ה יהוה יגמר פעדי יהוה חסדך לעולם מעשי ידך אל-תרף:

קלט ^א למנצח לדוד מזמור יהוה חקרתני ותדע: ^ב אתה ידעת שבתי וקומי בנתי לרעי מרחוק: ^ג ארחי ורבעי זרית וכל-דרכי הסכנתה: ^ד כי אין מלה בלשוני הן יהוה ידעת כלה: ^ה אחור וקדם צרתני ותשת עלי פפכה: ^ו פלאה פליאה דעת ממני נשגבה לא-אוכל לה: ^ז אנה אלך מרוחק ואנה מפניך אברח: ^ח אם-אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנו: ^ט אשא כנפי-שחור אשכנה באחרית ים: ^י גס-שם ידך תנחני ותאחזני מינך: ^{יא} ואמר אך-חשך ישפוני ולילה ממך ולילה

ביום יאיר פחשיכה באורה: ^{יב} כי אתה קנית כליתי תסבני בבטן אמי: ^{יג} אודך על כי נוראות נפילתי ונפלאים מעשיך ונפשי ידעת מאד: ^{יד} לא-נכחד עצמי ממך אשר-עשיתי בסתר רגמתי בתחתיות ארץ: ^{טו} גלמי ראו

עיניך ועל-ספרך כלם יכתבו ימים יארו ולא ולו אחד בהם: ^ה ולי מה-יקרו רעיד אל מה עצמו ראשיהם: ^ה אספרם מחול ירבון הקיצתי ועודי עמך: ^ט אם-תקטל אלוה ^א רשע ואנשי דמים סורו מני: ^ב אשר ימרוך למזמה נשוא לשוא עריך: ^{בא} הלא-משנאיך יהוה ^א אשגא וכתקוממיך אתקוטט: ^{בב} תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי: ^{בג} חקרני אל ודע לבבי בחנני ודע שרעפי: ^{בד} וראה אם-דרך-עצב בי ונחני בדרך עולם:

שבת קודש

קמ ^א למנצח מזמור לדוד: ^ב חלצני יהוה מאדם רע מאיש חמסים תנצרני: ^ג אשר חשבו רעות בלב פליוס וגורו מלחמות: ^ד שגנו לשונם כמו-נחש חמת עקשוב תחת שפתיו סלה: ^ה שמרני יהוה ^א מידי רשע מאיש חמסים תנצרני אשר חשבו לדחות פעמי: ^ו טמנו-גאים ^א פח לי וחבלים פרושו רשת ליד-מעגל מקשים שתולי סלה: ^ז אמרתי ליהוה אלי אתה האזינה יהוה קול תחנוני: ^ח יהוה קרי אלהים

סודתה לראשי ביום נשק: ^ט אל-תתן יהוה מאוני רשע זממו אל-תפק ירמו סלה: ^י ראש מסבני צמל שפתיו ^{יב} ויפשו ימוטו

עליהם גחלים באש יפלה במהמות בליקומו: ^{יב} איש לשון בלי-נפון בארץ איש-חמס רע יצודנו למדחפת: ^{יג} ידעת ידעתי כי-יעשה יהוה דין עני משפט אבנים: ^{יד} אך צדיקים יודו לשמך ישובו ישרים את-פניך:

קמא ^א מזמור לדוד יהוה קראתה חושה לי האזינה קולי בקראי לך: ^ב תפון תפילתי קטרת לפניך משאת פפי מנחת-ערב: ^ג שיתה יהוה ^ד שמרה לפי נצרה על-דל שפתי: ^ה אל-תט-לבי ^ו לדבר ^ז רע להתעולל עללות ^ח ברשע את-אישים פעלי-און וכל-אלהם במנעמיהם: ^ה יהלמני צדיק ^א חסד ויוכיחני שמן ראש אליני ראשי כיעוד ותפילתי ברעותיהם: ^ב נשמטו בידי-סלע שפטיהם ושמעו אמרי כי נעמו: ^ג כמו פלח ובקע בארץ נפזרו עצמינו לפי שאול: ^ה כי אליך ^ה יהוה קרי אלהים אדני עיני בכה חסיתי אל-תער נפשי: ^ט שמרני מידי פח יקשו לי ומקשות פעלי און: ^י יפלו במכמרי רשעים יחד אנכי עד-אעבור:

קמב ^א משכיל לדוד בהיותו במערה תפלה: ^ב קולי אל-יהוה אועק קולי אל-יהוה אתחנן: ^ג אשפך לפני שיחי צרתי לפני אגיד: ^ד בהתעטף עלי ^ה רוחי ואתה ידעת נתיבתי בארח-

מוֹחַרֵּר

על אשר מעלתם מח

לקונוי

גנדים ועצמות תסוכבני, כי כח שאדם מכנים בתבות הם כ"ח אתון דעקרא דבראשית, שבהם נברא העולם, ועשרה מאמרות, שבהם נברא העולם (אבות פ"א), מקבלין כח מ"ח אתון אלו. והדבורים שאדם מדבר בכת, הם עצמן הדבורים של הקדוש ברוך הוא. וזה בחינת (ישעיה נא): ואשים דברי בפיך; כי הם עצמם דבר ה', והם כח מעשיו (תהלים קא), והמאמרות שבהם נברא העולם, הם בחינת חסד, כמו שכתוב (תהלים עב): כי אמרתי עולם חסד יבנה; והחסד הוא בחינת סבה, בחינת חבוק, וזה: ואשים דברי בפיך - או: ובצל ידי פסיתוך, שהיא בחינת סבה, שהיא בחינת צל יד, חבוק יד ימין (וידר פתח וידר), אבל הדבורים שאינם דבורים קדושים, או גורם שנתעורר סבת נוצרים, סבת עבדים, כמו שכתוב (תהלים קמד): אשר פיהם דבר שוא, וימינם ימין שקר, שהוא חבוק דסמרא-אחרא. וזה פרוש (שם לא): תצפנם בסבה מריב לשונות - כי בשלשונות של עבדים גזורים, הם יושלים, או השכינה היא ריב עם קדשא ברוך הוא, כמו שכתוב בתקונים (ה) כ"א דף ס"ד): שמעו הרים ריב, דאיהי ריב על בנהא בגלותא. כי בארץ ישראל איהי רבי (שם דף ס"ה): שנתהפך אתון "ריב" ונעשה "רבי". ונקר ארץ ישראל - עלידי כח מעשיו, כמו שכתוב (תהלים קא): כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים. אבל בשפה הזו, הינו בחינת סבה, נגפם, או גזורים אמות העולם, גזר ימין שקר, ונעשה מ"רבי" "ריב", או איהי ריב על בנהא, שגלו משלחן אביהם ומארגם יצאו:

ובשכיל זה סבה, הינו תפלה בכת, היא סגלה לבנים, ובשכיל זה תקף אחר סבות - שמוייעצרת, שהנוקבא עוצרת וקולטת המפה, שלא תפיל (בבבאר בפע"ח בסופו בכוונת שמיני עשרת), וזה בחינת: תסכני בבטן אמי; הינו בחינת סבה נעשה בחינת עבד. ובשכיל זה: ותתפלל תנה על ה' (שמואל"א א) - על דיקא (ו), שהיא בחינת סבה. גם ארץ ישראל סגלה לבנים, כמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה (ירמיה עב): לך דך מארצך, ושם תנה לבנים. כי נחלת ה' גנים (תהלים קב), וזה מוחות: שר פרי הבטן, שר סבה, בחינת תסכני בבטן אמי. כי עקר ארץ ישראל הוא עלידי כח מעשיו, כמו שכתוב: כח מעשיו וכו' לתת להם נחלת וכו'. וכח הזה הוא בחינת סבה, כל עצמותי תאמרנה, בחינת: גנדים ועצמות תסוכבני, בחינת: ואשים דברי בפיך ובצל ידי פסיתוך:

וזה בחינת: הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש מקד כי אם עשות משפט (סוכה ו) - זה הדין (בשחר"ל מכת כד), בחינת: שמואל תחת לראשי (שיריהשיר א), ואהבת חסד - זה בחינות חסדים הפנימיים. והצנע לבת - זה בחינות מוקפים, בחינת סבה. כי דפנות הסבה הם שמים בהלכתן, שהם נצח יהוד, ושלשית אפלו טפח (סוכה ו), שהוא בחינות יסוד. וזה בחינות: והצנע לבת. והצנע - זה בחינות יסוד, כגולה טפח ומקפה טפח (סוכה ב); ולבת - זה בחינות נצח יהוד; עם ה' אלוקך - זה בחינת ארץ ישראל, כי כל הדר בארץ ישראל דומה כמו שיש לו אלוקי (תבנות קי); כי ארץ ישראל נעשה מכת מעשיו כנ"ל:

וזה: ולאמר לציון: הינו עלידי אמי אמת, שהוא בחינת אמי ציון, אמי ארץ ישראל, שהוא בחינת אמת, עלידיה: עמי אמת - אל תקרי עמי וכו' כנ"ל. וכיון שיכול לברא שמים וארץ חדשים, יוכל לעשות מופתים בשמים ובארץ, כי השם יתברך מנהיג עולמו עלפי דרך הטבע, והטבע הוא עלפי הנחנת הגלגלים, בידע, וכיון שהצדיק יכול לברא שמים חדשים, או הוא משנה כל הגלגלים, ועושה טבע חדש, ועלכן בודאי הוא יכול לעשות מופתים, שהם שני הטבע. והענין פלא, ודוק:

וזה: ואכלתם אכול ושבוע - כלומר, מה שתאכלו הן מעט והן הרבה, תשבעו, ולא תהיו משקעים בתאות אכילה - או תהיו בבחינת נשיות פנים, וגונון ממדת אמת. ובכת אכילה זו: והללתם את שם ה' אלהיכם - כנ"ל, או תהיו שתפין להקדוש ברוך הוא לברא שמים וארץ. וזהו: אשר עשה עמכם - דתנינו: אל תקרי "עמי", אלא "עמי", מה אנא וכו'. וכיון שתוכלו לברא שמים וארץ, או: להפליא - שתוכלו לעשות נפלאות ומופתים בשמים ובארץ, והינו דסים: ולא יבשו וכו' - כי בחינת הבושה הוא גם כן כלליות הגונון, כי אול סמקא ואחי חורא (בבא מציעא נח), ופניו משתנה לכמה גונון, והוא מדת תפארת, ממדות הנפולין. ומה מתקו דברי רבותינו זכרונם לברכה לפי זה (ברכות ו): כיון שצריך לבריות, פניו משתנה בדרום, שמשמנה לכמה גונון. כי כיון שצריך לבריות, והינו מפני שפגם במדת אמת, והוא בהסתרת פנים, שהוא מדת אמת, כללות הגונון כנ"ל, ועלכן פניו משתנה בדרום לכמה גונון, שהוא גם כן מדת תפארת, ממדות הנפולין, כי את זה לעפת זה עשה וכו' (ו). ועתה המקרא הזה נדרש כמין קמר: ואכלתם אכול ושבוע - בבחינת אמת כנ"ל, ואו תוכלו לעשות נפלאות: אשר עשה עמכם להפליא, כנ"ל. או: ולא יבשו עמי לעולם; כי מאחר שאתם בבחינות אמת, כללות הגונון, אינכם צריכים להתבפש, שהיא כלליות הגונון במדות הנפולין, עלכן: ולא יבשו עמי לעולם. וזהו: ונתתי עשב בשדה לבקמתי ואכלת ושבעת. כמבאר בזה (בראשית דף כח: ובתקון נא): עשב הוא ע"ב ש"ו, תלת ראשין, שלשה אבות, שהוא הגונון, והינו בשדה לבקמתי - שתשדד בהפמיית שלך; ואכלת ושבעת - לאכל ולשבע, רק להסתפק במועט - או: ונתתי עשב:

מח

לשון רבנו זכרונם לברכה

על אשר מעלתם כי וכו' במי מריבת קדש מדבר ציון וכו' (דברים לב)

צירי זה בחינת: ויצר - יצירה לטב יצירה לביש; יצירה לשכר יצירה לענש (וידר בראשית דף כו. א) ובברית נא, בחינת דין ורחמים. וזה בחינת בינה, שישם נוצר הולך, כמו שכתוב (משלי ב): כי אם לבנה תקרא. ושם שני בחינות: חסד ודין, כי משם דינן מתערין (ו). והיא בחינת סבה, כמו שכתוב (תהלים קא): תסכני בבטן אמי. והיא בחינת כח התפלה, מה שמתפללין בכת, כל עצמותי תאמרנה וכו' (תהלים לח), והוא בחינת סבה, כמו שכתוב (איוב י):

(ה) חקלת ו. (א) וברעא מושגט בזה, דף קא. (ב) וידר ויקרא דף י' ע"ב. (ג) וידר אחרי דף ע"ב ע"ב, ועין וידר תולדות דף קל, ובפירוש אורח' שם.

ט

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְכוּת נְטִילַת יָדַים הַלְכָּה ג

לְקוּמֵי הַלְבוּת

לְהֵאָרֶת הָרָצוֹן בְּשַׁעַת אֲכִילָה דִּיקָא, עֵינַי שָׁם בְּמֵאמָר הַנִּזְכָּר. וְזֶה בַּחֲנִינַת נְטִילַת יָדַים קֹדֶם הָאֲכִילָה, כִּי עַל-יְדֵי שְׁנוּטְלִין הַיָּדִים וּמִטְהָרִין אוֹתָם בְּמִים, עַל-יְדֵי-זֶה מִמְּשִׁיכִין עֲלֵיהֶם הָאֶרֶץ הָרָצוֹן מִ'יֵּם הַחֲכֵמָה, וְאֵי נִכְלָלִין הַיָּדִים בְּתוֹךְ בַּחֲנִינַת מִי הַיָּם, כִּי רְבִיעִית מִים הוּא בַּחֲנִינַת מְקוֹה, כְּמוֹכָא בְּפוֹסְקִים (יִזְדָּה דְּעָה סִימָן רֵא, סְעִיף לֵה) שְׁמִדְאוּרִיתָא רְבִיעִית מִטְהָרָה בְּמִקְוֵה, וּמְקוֹה הוּא בַּחֲנִינַת יָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרַאשִׁית א, ו): "וְלִמְקוֹה הַמַּיִם קָרָא יָמִים", וְעַל-כֵּן עַל-יְדֵי הַרְבִּיעִית מִים שְׁמִטְהָרִים בָּהֶם הַיָּדִים, עַל-יְדֵי-זֶה נִכְלָלִין הַיָּדִים בְּתוֹךְ בַּחֲנִינַת הַיָּם הַיָּנוּ בַּבְּחִינַת יָם הַחֲכֵמָה, וְאֵי עֶקֶר הָאֲכִילָה וְהַפְּרָנְסָה נִמְשָׁכֶת מִיָּדַים אֵלּוּ, כִּי עֶקֶר הַפְּרָנְסָה נִמְשָׁכֶת מִן הַיָּדִים שֵׁשׁ בְּיָם הַחֲכֵמָה כְּנִזְכָּר. וְאֵי שְׁנוּטְלִין לְקַבֵּל הָאֲכִילָה מִשָּׁם, אֵי נִמְשָׁךְ וְנִתְגַּלָּה הָאֶרֶץ הָרָצוֹן בְּשַׁעַת הָאֲכִילָה שְׁזָה עֶקֶר קִדְשַׁת הָאֲכִילָה, וְזֶה עֶקֶר הַתְּכֵלִית לְזִכּוֹת לְהֵאָרֶת הָרָצוֹן הַנִּזְכָּר.

וּמִטְהָרִין הַיָּדִים מִפָּגַם הַנִּזְכָּר - אִי אֶפְשָׁר לְהִרְיָמָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שֵׁם): "וּבִפְרָשְׁכֶם כְּפִיכֶם אֲעָלִים עֵינַי וְכו' וְיָדֵיכֶם דְּמִים מְלֹאוּ". כִּי צְרִיף לְשֵׁאת הַיָּדִים בְּקִדְשָׁה, בַּבְּחִינַת 'שֹׂאוּ דִּיכֶם קִדְשִׁי, כְּמוֹכָא, שְׂאוּ עַל-יְדֵי קִדְשַׁת כ"ח פְּרָקִין דִּינִים נִתְעוֹרֵר קִדְשַׁת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל מִבַּחֲנִינַת 'כַּח מַעֲשִׂיו כְּנִזְכָּר. וְעַל-כֵּן מִטְהָרִין הַיָּדִים עַל-יְדֵי מִים טְהוֹרִים שֶׁל נְטִילָה, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה מַעֲבִירִין מִן הַיָּדִים בַּחֲנִינַת מִים הַזְּדוּגִים מִי הַמְּבוּל שֶׁאֲחִיזָתָם בִּידֵים כְּנִזְכָּר, וְאֵי נִכּוֹל לְשֵׁאת אוֹתָם וּלְחַבְרָם בְּקִדְשָׁה, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִתְעוֹרֵר קִדְשַׁת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא הַפֶּךְ הַמְּבוּל, וְאֵי נִכּוֹלִין לְאָכֵל בְּקִדְשַׁת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל - לְבָרַר עַל-יְדֵי הָאֲכִילָה לְחֻמֵּי פָגַם וְעֶרְבּוּב שְׁנַעֲשָׂה עַל-יְדֵי פָגַם דּוֹר הַמְּבוּל כְּנִזְכָּר.

וְעַל-כֵּן צְרִיכִין כָּל שֶׁלֵּם לְנְטִילָה (שֶׁלֵּחַן עֲרוּךְ שֵׁם סִימָן קֹנֵט סְעִיף א), רְמָז עַל תְּקוּנָה שְׁבִירַת פְּלִים שְׁנַעֲשָׂה עַל-יְדֵי עוֹזֵן זֶה, כְּמוֹכָא, וְעִכְשָׁו נִתְמַקֵּן, וְעַל-כֵּן צְרִיכִין כָּל שֶׁלֵּם כְּנִזְכָּר.

תְּקוּנָה שְׁבִירַת פְּלִים מִחֻמֵּי הַנִּזְכָּר

וְעַל-כֵּן הַמַּיִם עוֹלָלִין לְקַבֵּל טְמֵאָה בְּשַׁעַת נְטִילָה (שֵׁם סִימָן קֹנֵט סְעִיף א), כִּי מִחֻמֵּי שֵׁשׁ בְּהַיָּדִים עֶקֶר אֲחִיזָתָם, עַל-כֵּן יְכוּלִים, חֹס וְשָׁלוֹם, לְפָגַם וּלְטַמֵּא הַמַּיִם בְּעֶצְמָם, כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּמִבּוּל, שֶׁכְּתוּבָה הָיָה גִּשְׁמִי נִדְבָּה, וְאַחֲרֵיכֶן נִתְהַפְּכוּ לְמִבּוּל עַל-יְדֵי פָגַם שֶׁלָּהֶם. וְעַל-כֵּן צְרִיכִים מִים שְׁנִיִּים וְכו' כְּדִי לְטַהֵר הַמַּיִם שֶׁעַל הַיָּדִים (שֵׁם), כִּי מִי הַמְּבוּל נִסְתַּלְקִין עַל-יְדֵי מִים טְהוֹרִים, כִּי עֶקֶר תְּקוּנָה וְטְהוּרַת עוֹזֵן זֶה עַל-יְדֵי מִים טְהוֹרִים דְּהֵינּוּ מְקוֹה, כְּמוֹכָא (שִׁחּוֹת הָרָצוֹן סִימָן קֹמֵא). וְכֵן נְטִילַת יָדַים הוּא גַּם כֵּן טְהוּרָה מִשָּׁם כְּמוֹ טְבִילַת מְקוֹה, וּבְכַמָּה דִּינִים הֵם שְׁוִים - הַנְּטִילָה וְהַטְבִּילָה, כִּי הֵם בְּאִים לְחֻמֵּי פָגַם הַמְּבוּל שֶׁתְּקוּנָה עַל-יְדֵי טְהוּרָה וְטְבִילָה, שְׁזָהוּ בְּעֶצְמוֹ בַּחֲנִינַת נְטִילַת יָדַים שְׁדִינוּ בְּרְבִיעִית דִּיקָא, שֶׁהוּא שְׁעוֹר מְקוֹה מִן הַתּוֹרָה, כְּמוֹכָא בְּגִמְרָא (עֲרוּבִין ד':).

טְהוּרַת נְטִילַת יָדַים מִשָּׁם כְּטְבִילַת מְקוֹה

כִּי יָם הַחֲכֵמָה הַנִּזְכָּר שֵׁשׁ מְאִירִין הַמְּקִיפִין הַנִּזְכָּר שֶׁהֵם בַּחֲנִינַת הָאֶרֶץ בֵּן וְתַלְמִיד, זֶה בַּחֲנִינַת הָאֶרֶץ הַדְּעָה שֶׁל מִשָּׁה רַבְּנוּ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, שֶׁהוּא הָאִיר הַדְּעָה הַזֶּה כְּמוֹכָן שֵׁם בְּמֵאמָר הַנִּזְכָּר. וְעֶקֶר הַדְּעָה הוּא לְהַצִּיל וּלְשַׁמֵּר וּלְהוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבֻרוֹת, חֹס וְשָׁלוֹם, שְׁזָה עֶקֶר הַרְחַמְנוּת עַל יִשְׂרָאֵל-עַם-קִדְשׁ לְמִי שִׁדּוּעַ מִהִיכָּן יִשְׂרָאֵל הֵם לְקוֹחִים אִיף הֵם רְחוּקִים לְגִמְרֵי מַעֲוֹנוֹת, רְחֻמָּא לְצִלָּן וְכו' עֵינַי שָׁם. וְכִי שְׁזוּכָה לְהָאִיר הַדְּעָה בִּישְׂרָאֵל, וּלְשַׁמֵּר וּלְהַצִּיל מִכָּל חָטָא וְעוֹן, עַל-יְדֵי-זֶה מְאִירִין בַּחֲנִינַת הַמְּקִיפִין הַנִּזְכָּר, בַּחֲנִינַת יָם הַחֲכֵמָה הַנִּזְכָּר, אֲשֶׁר מִשָּׁם נִמְשָׁךְ פְּרָנְסָה מִהַיָּדִים שֵׁשׁ בְּיָם הַנִּזְכָּר, וְעַל-יְדֵי-זֶה זוֹכִין לְהֵאָרֶת הָרָצוֹן בְּשַׁעַת הָאֲכִילָה.

עֶקֶר הַדְּעָה לְחַצֵּל אֶת מִתְעַבְּרוֹת

נִמְצָא, שֶׁעֶקֶר הָאֶרֶץ הָרָצוֹן נִמְשָׁךְ עַל-יְדֵי שְׁמִירָה מַעֲוֹנוֹת שְׁנִמְשָׁךְ עַל-יְדֵי הַדְּעָה הַנִּזְכָּר, שֶׁהוּא בַּחֲנִינַת מִשָּׁה כְּנִזְכָּר. וְכָל הַמַּעֲוֹנוֹת, חֹס וְשָׁלוֹם, עֶקֶר פָּגַם הוּא בַּבְּחִינַת יָדַים, כְּמוֹכָן בְּדִבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל בְּמִקְוֵם אַחֵר (בְּסִימָן סו אוֹת ב), כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (אָבוֹת ג, א): "אֵי אִתָּה בָּא לִידֵי עֲבָרָה; לִידֵי עֲבָרָה דִּיקָא, וְזֶה בַּחֲנִינַת 'עֲצָבוֹן דִּינִים' הַנֶּאֱמָר בְּדוֹר הַמְּבוּל שֶׁפָּרְדוּ בְּמִקְוֵם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרַאשִׁית ה, כט): "זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעֲשֵׁנוּ וּמִעֲצָבוֹן דִּינֵינוּ" וְכו', כִּי עֶקֶר הַפָּגַם שֶׁהוּא בַּחֲנִינַת עֲצָבוֹת בַּחֲנִינַת "וְיִתְעַצֵּב אֶל לְבוֹ" (בְּרַאשִׁית ו, ו), הוּא נִזְנָע בִּידֵים דִּיקָא, כְּמוֹכָן בְּדִבְרֵי רַבְּנוּ עַל פְּסוּק 'וּמַעֲצָבוֹן דִּינֵינוּ' הַנִּזְכָּר הַמְּבוּבָה בְּמֵאמָר "וּבִיּוֹם הַבְּפוּרִים" סִימָן נו (אוֹת ט), עֵינַי שָׁם.

עֶקֶר הָאֶרֶץ הָרָצוֹן נִמְשָׁךְ עַל-יְדֵי שְׁמִירָה מַעֲוֹנוֹת

הַלְכָּה ג

עַל-פִּי הַמֵּאמָר "וְהָיָה מִקֵּץ - כִּי מִרְחֹקִים יִנְהַגְּם" גְּלֻקּוֹפֵי תַנְיָנָא סִימָן ז, עֵינַי שָׁם מִה שֶׁכָּתוּב שָׁם, שְׁעַל-יְדֵי גְלֻלִּיּוֹת בֵּן וְתַלְמִיד וְכָה לְהֵאָרֶת הָרָצוֹן בְּשַׁעַת אֲכִילָה וְכו':

א. וְזֶה בַּחֲנִינַת נְטִילַת יָדַים לְסַעֲדָה, כְּדִי שֶׁתְּהִיָּה הָאֲכִילָה בַּבְּחִינַת אֲכִילָה דְּקִדְשָׁה, שֶׁמִּתְגַּלָּה בְּשַׁעַת אֲכִילָה הָאֶרֶץ הָרָצוֹן, שְׁזָה נַעֲשָׂה עַל-יְדֵי שְׁנוּמְשָׁכֶת הַפְּרָנְסָה מִבַּחֲנִינַת הַיָּדִים שֵׁשׁ בְּיָם הַחֲכֵמָה וְכו', וְהַמְּקִיפִים שֶׁהֵם בַּחֲנִינַת הָאֶרֶץ הָרָצוֹן מְאִירִין בְּיָם הַחֲכֵמָה. וְעַל-כֵּן זוֹכִין

נְטִילַת יָדַים מִמְּשִׁיכִין הָאֶרֶץ הָרָצוֹן מִיָּם הַחֲכֵמָה

לקוטי הלכות

הלכות נטילת ידים הלכה ג

ארח חיים

הארת הרצון, שזה תכלית השלמות, כמובן בדברי רבנו ז"ל בכמה מקומות (עין בלקוטי תניא סימן ז), ובפרט בספוריו שספר עמנו, וקצתם כבר נדפסו בשיחות הר"ן (בסימן יד ובסימן נא ועוד). ומשה רבנו רבן של כל הנביאים תכלית שלמותו בעת הסתלקותו היה שהגיע לתכלית שלמות הרצון, שנסתלק בתוך בחינת 'רצוא דרצוין' רצון שברצונות.

ואדם הראשון נברא שיגיע תכף למעלה זו בשלמות לבחינת רצון, ועל-כן הושיבו תכף בגן-עדן ויצו עליו "מכל עץ הגן אכל תאכל" וכו' (בראשית ב, טו), ולכאורה קשה: למה נצטוו לאכל מכל עץ הגן, הלא עקר האזהרה הוא שלא יאכל מעץ הדעת, ויבודאי שאר האילנות שלא הזהר עליהם, מי ימנעו מלאכל מהם? ולמה נאמר לו בפרוש 'מכל עץ הגן אכל תאכל'? אף אכילת פרות עצי גן-עדן הם עקר שלמות האדם, כי הם אכילה דקדשה הנ"ל, בחינת אכילה שמאיר בה הארת הרצון, שעל-ידי האכילה כזו באים לתכלית השלמות, שזה בחינת אכילת שבת אכילת הקן, כי הקן שאכלו ישראל היא בחינת אכילה שהיא כלה בחינת הארת הרצון, שהיא בחינת 'מה' בחינת משה כמו שכתוב במאמר הנ"ל, כי על שם זה נקרא 'מן', 'כי לא ידעו מה הוא' (שמות טז, טו), כי הקן ירד בזכות משה, שהוא בחינת 'מה', בחינת הארת הרצון הנ"ל.

וזה בחינת אכילת שבת, שהוא בחינת אכילת מן, כמו שכתוב (שמות טז, כה): "ויאמר משה אכלהו היום", שנאמר על אכילת מן, ומשם אנו למדים עקר אכילת שבת, כמו שלמדו רבותינו ז"ל ממקרא זה לאכל שלש סעודות בשבת (שבת קיז, ג), כי אכילת שבת היא בחינת מן, כמובא, שבשכיל זה מניחין הפת בין שתי מפות זכר למן וכו' (עין שלח ערוך ארח חיים, סימן רמב, סעיף א בהג"ה), כי אכילת שבת היא כלה בחינת רצון, כי שבת היא בחינת רצון, בחינת 'באהבה וברצון הנחלתנו' וכו', בחינת 'רצוא דרצוין' שנתגלה בשבת, כי אכילת שבת זה בחינת 'ענג שבת' (עין שבת קיח, ג), בחינת 'אז תחננג על ה'" (ישעיה נח, יד), 'על ה'" זה בחינת רצון כידוע (עין דהר יתרו דף פח, ג) כי 'ענג' זה 'עין נהר גן', כמו שכתוב בזהר הקדוש (בראשית דף כו, ג), בחינת (בראשית ב, ג): "ונגהר יצא מעדן להשקות את הגן". ו'עין' הוא בחינת (ישעיה סד, א): "עין לא ראתה" וכו', שהוא בחינת השגת הרב, שזהו בחינת הארת הרצון, כמובן במאמר הנ"ל. ו'נגהר' יצא מעדן זה בחינת 'ים החכמה' הנ"ל, שנמשך מבחינת הארת הדעת על-ידי בחינת משה כנ"ל, שהוא משקה

כי עקר פגם כל העברות נוגע בידים, שהם בחינת כלליות כל התורה כלה - כלל כל העולם כולו, כמו שאמר רבי אליעזר הגדול קדם הסתלקותו, שהרים שני ידיו ואמר (וזהו ודא בט): "וי לתרין תורות דאתאבדו מעלמא" (אוי לשתי התורות שנאבדות מן העולם), וכמו שכתוב (ישעיה מח, יג): "אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים", כי 'באורייתא ברא קדשא בריה הוא עלמא' (בתורה ברא ח' את העולם) (וזה הקדמה ה,), שהוא בחינת שתי הידים. ועל-כן עקר הפגם חס ושלום, מגיע בהידים, ואזי הידים בבחינת "יודי משה כבדים" (שמות יז, יב), כי משה הוא הדעת שמאיר בישאל לשמרם ולהצילם מידי עברה, וזי שנכנס בו רוח שטות ומסלק הדעת ממנו, חס ושלום, ועושה איזה חטא ועוון, אזי מגיע הפגם למשה, שהוא כלליות התורה, ועקר הפגם בידים כנ"ל בבחינת 'יודי משה כבדים', 'יודי' דיקא כנ"ל. וזה שכתוב (ישעיה נ, ב): "ושמר ידו מעשות כל רע", 'שמר ידו' דיקא:

ב. נמצא שעקר הפגם בידים, ועל-כן צריכין לשאת הידים אל המוח שהוא הדעת, בבחינת (תהלים קלד, ב): "שאו ידכם קדש וברכו" וכו', כדי להמשיך הארת קדשת הדעת שהוא בחינת 'משה' על הידים דיקא, כדי להנצל על-ידי זה מידי עברה, כי כל החטאים תלויים בידים דיקא כנ"ל. וזה בחינת נטילת ידים, כדי לטהר את הידים דיקא על-ידי מימי הדעת שהם בחינת 'ים החכמה' כנ"ל, שזה הדעת מציל ומטהר את ישראל מכל העוונות כנ"ל. וזה עושין קדם האכילה דיקא כדי שתהיה האכילה בבחינת הארת הרצון כנ"ל:

ג. וזי שמזלזל, חס ושלום, בנטילת ידים, ואוכל בלא נטילה - הוא בחינת פגם אכילת "עץ הדעת טוב ורע", שכולל כל העוונות שבתורה. כי עקר פגם אכילת עץ הדעת הוא בבחינת ידים, בבחינת (בראשית ג, ו): "ותחם מפריה ותאכל" וכו', ועקר הפגם - שאכלו מאכל שאין מאיר בו הארת הרצון, כי הרצון הוא למעלה מן הכל, אפלו מן הדעת דקדשה, ושם בבחינת רצון אין שום אחיזת הסטרא אחרא כלל. כי "כלא במחשבה אתבריריו" (וזה פקודי דף רנד, ג). אבל למעלה מן המחשבה למעלה מן הדעת, שהוא בחינת הרצון, שהוא למעלה מן הכל - אין להם שום אחיזה כלל.

ועל-כן רצה השם יתברך שלא יאכל אדם הראשון רק אכילה שהיא כלה בבחינת הארת הרצון, אבל למטה מן הרצון, ששם יש איזה אחיזה לבחינת עץ הדעת טוב ורע - משם לא יאכל כלל. כי עקר בריאת האדם היה בשכיל בחינת רצון, שיוקם בשלמות לבחינת

אכילת פרות עצי גן-עדן חס עקר שלמות האדם

שלש סעודות של שבת ששה בחינת 'ענג' שבת - יצא נהר גן

צריכין לשאת הידים אל המוח שהוא הדעת

עקר פגם אכילת עץ הדעת הוא בבחינת ידים

עקר בריאת האדם היה בשכיל בחינת רצון

שמה גדולה. אחר-כך אמר אותו הבחור: למה לי הפתב? היכן אמצא? כי בהכרח היא עכשו אצל איזה מלך. ולמה לי זאת? אכלה כאן ימי חיי; והשיב לה הפתב ואמר לה: הא לך הפתב, ותלך ותשאנה ^(פי היא נדמית לך - ע"ל). ורצתה לילך, ובקשה ממנו שילך עמה גם-כן; כי הוא בודאי יקח אותה, והיה הטוב ההוא אשר יהיה לי - אתן לך חלק גם-כן ^(הנה נשתתף קיסר שנדמית לך אמרה אל הבחור - שלא ידע שהיא בעצמה היא הנפת-תאר הנל - שילך עמו גם-כן, והוא בודאי יקח את הנפת-תאר, וייתב עם הבחור גם-כן). והבחור רצה שהוא איש חכם ^(הנה נשתתף קיסר שאנו מודרים עליה בלשון וכן ע"ל), ובודאי ישלג ויקח

אותה, ונתרצה לילך עמו. והקיסר הנ"ל היה נשאר לבדו, כי הוא היה נרא לשוב אל המדינה; ובקשה ממנו שילך גם-כן, כי מאחר שהוא לשוב יקח הפת-תאר - אין לו אימה עוד ^(פי יחזיר הפת), ויוכל להשיבו גם-כן. והלכו אלו השלושה יחד ושכרו להם ספינה, ובאו אל המדינה שיושבת שם הקיסרית, ובאו אל אותו העיר שהיא יושבת שם, והעממיו הספינה. וישבה עצמה ^(בת הקיסר): אם תודיע תכף לאמה שפאתה - תוכל לגזע. ושלחה אצלה: באשר שנמצא איש שידוע ידיעה מביתה; אחר-כך הלכה בעצמה וספרה להקיסרית כל מה שעבר על בתי,

וספרה לה כל המעשה; ולכסוף אמרה לה: והיא גם-כן בקאן. אחר-כך אמרה לה האמת: אני - אני היא, והודיעה לה שגם החתן שלה, הן הבעריר, הוא גם-כן בקאן; אף אמרה לה שאינה רוצה באפן אחר - רק שישבי את אביה הקיסר למקומו. ואמה לא היתה מרצית לזה כלל, כי חרה לה עליו מאד, על שבשבילו היה כל הנ"ל; אף אף-על-פיה הכרתה למלאות רצון בתי. ורצה להשיבו, ויבקשו והנה אין הקיסר נמצא כלל; והגידה לה בתי שגם הוא בקאן. והיתה החתנה והשמה בשלמות, והמלוכה והקיסריות קבלו הזוג הזה,

וקלכו בפפה. גם אחר-כך לא היה להקיסר הזמן גדלה, כי הכל היה על-ידו. המאטראס - טפחו טפחו אותו על פניו, ודחפוהו. ^(הבעריר - היה לו גדלה מאד, וכי הוא) אבי הקיסר, שהוא העקר). בלוט כתיב: "ההרה המלט" - הינו בעריר; וממנו נולד משיח שיבוא במהרה במינו, אמן. וישראל היה להם סימנים במצרים "פקד פקדתי", מי שיאמר להם זה הלשון - הוא גואל; והדבר תמוה: מאחר שידעו כל ישראל מזה - אם-כן מהו הסימן? אפשר לא נמסר אלא

דאס אליין נאר זי האט אים סתם גיאגט אז זי האט דאס כתב גיפונען אזי ער תיכף אנדער גיפאלין און איז גיבליכן חלשות. האבין זיי אים דערמינטערט. איז צווישן זיי גיווען א גרויסע שמחה. דערנאך האט דער בחור גיאגט. וואס טויג מיר דאס כתב ווי וועל איך זי שוין קאנען גיפנען. זי איז זיך היינט א וודאי ערגעץ ביי עפעס א מלך. ^(ווארן ער האט גיפונען אז זי איז פארקויפט גיווארן דורך דעם רבצן אזוי ווי דער קיסר האט אים דערציילט) נאך וואס טויג מיר דאס. איך וועל מיר דא איבער לעבן מיינע יארן. און איז גיאגאנען. און האט איר אומגיטערט דאס כתב. און האט צו איר גיאגט נא דיי דאס כתב וועסטו גיין און וועסטו זי געמען. ^(ווארן זי איז דער גיווען פארשטעלט ווי אין דער) האט זי זיך גילאט גיין און האט אים גיבעטן אז ער זאל אויך מיט איר גיין. ווארן איך וועל זי בודאי נעמען. וועט זיך מיר גוט זיין. וועל איך דיר אויך איין חלק גיבן פון מיינ גוטן ^(בלוקר די בת קיסר וואס זי איז גיווען פארשטעלט ווי אין דער האט עט אזוי גיאגט צו דעם בחור) און דער בחור האט גיווען אז דער איז א חכם און ער וועט זי בודאי נעמען.

אז ער מרצה גיווארן מיט אים צו גיין. ^(והיינו מיט דער בת קיסר וואס ער האט גיפונען אז זי איז אין דער) דער קיסר איז גיבליכן אליין. ווארן ער האט מורא גיהאט זיך אום צו קערן. אין דער מדינה אריין. האט זי אים גיבעטן. אז ער זאל אויך גיין ווארן ער וועט זיך בודאי נעמען די יפת תואר. האסטו זיך שוין קיין מורא נישט צו האבן ^(בלוקר די האט אים גיאגט איר וועל זיך בודאי אפוקן זי יפת תואר האסטו שוין קיין מורא נישט צו האבן). ווארן דאס פול וועט זיך אומקערן אז מען וועט זי גיפנען און מען וועט זיך אויך הייסן אום קערן. ווענען זיי גיאגאנען די אלע דריי אין איינעם. און זיי האבן זיך גיוונען א שף און זיי זענען גיקומען צו דער מדינה. וואו די קיסר'טי ויצט. און זיי זענען גיקומען צו דער שטאט וואו זי ויצט דארטן. און זי האבן אנדער גישטעלט די שף האט זיך די בת קיסר מיישב גיווען. אז זי וועט תיכף אויס נאגן דער מוסער. אז זי איז גיקומען. קאן אז אויסגיין. איז זי גיאגאנען און האט גישקט צו דער מוסער. באשר סע גיפונען זיך א מענטש. וואס ער האט איין ידיעה פון איר סאכטער.

דערנאך איז זי אליין גיאגאנען צו דער קיסר'טי און האט איר דערציילט. וואס סע האט זיך איבער געטאן מיט איר סאכטער. און האט איר דערציילט די גאנצע מעשה. און צום סוף האט זי איר גיאגט ^(מיט דעם לשון). און זי ^(והיינו די סאכטער) איז אויך דא. דערנאך האט זי איר גיאגט דעם אמת. איך בין דאס אליין. און זי האט איר מודיע גיווען. אז איר חתן דהיינו דעם בערגערס וון איז אויך דא. נאר זי האט גיאגט צו דער מוסער. אז זי וויל אנדערש נישט. נאר אז מען זאל אומקערן קריק איר פאטער דעם קיסר אויך זיין ארט. און די מוסער האט דאס גאר נישט גיוואלט. ווארן זי איז אויך אים זייער ברוגן גיווען. ווייל איבער אים איז דאס אלץ גיווען נאר זי האט גימזט צוליב טאן דאס איר סאכטער. האט מען גיוואלט אים אומקערן ^(והיינו דעם קיסר) האט מען גיווכט דעם קיסר. און ער איז גאר נישט דא. האט איר די סאכטער אויס גיאגט אז דער קיסר איז אויך דא מיט זיי. איז גיווען די חתונה. און די שמחה איז אין גאנצן. און די

מלוכה און דאס קיסרית האבן זיי אפגינען. דהיינו דעם בערגערס וון מיט דער יפת תואר וואס זיי האבן חתונה גיהאט. און זיי האבן מולך בכיפה גיווען. דהיינו זיי האבן גיקויגט איבער גאר דער וועלט. אמן ואמן. דערנאך האט אויך דער אלטער קיסר קיין גדלה נישט גיהאט ווארן סע איז אלץ איבער אים גיווען: דער בערגער האט גיהאט גרויס גדלה ער איז דעם קיסר'ס פאטער וואס ער איז דער עיקר: דעם מאטראס האט מען אן גיפאטשט אן גיפאטשט און מען האט אים ארויס גישטופט. ביי לוס שטייט ההרה המלט דאס איז א בעריר. און פון אים קומט ארויס משיח: יודין האבן אין מצרים גיהאט סימנים ווער דער גואל וועט זיין וכו' און אויך דעם גואל וואס סע וועט קומען איז בודאי אויך דא סימנים. משיח וועט זאגן איסליכן יודין וואס מיט אים האט זיך איבער גיטאן איסליכן טאג: תמר האט אויך פארלוירן די סימנים. אזוי ווי אין מדרש

להזקנים. וגם על הגואל האחרון בודאי יש סימנים.

משיח יגיד לישראל כל מה שעבר על ישראל בכל יום ויום, על כל אחד ואחד מישראל בפרט.

תמר אברהם גם-כן הסימנים, כמובא במדרש, גם כשהיתה יוצאת לשרף בא הסמ"ך-מ"ם והרחיק ממנה הסימנים - ובה גבראל וקרבן כמו שכתוב במדרש; וממנה נולד משיח שיבוא במהרה בימינו, אמן.

בענין המבאר במעשה זו שכל אחד בא עם שיר של חשק, ולקצתם וכו' הנמשל מוכן, שקמו כן כמה גדולים עושים מה שעושים, וכל אחד אומר שירים וכיצא, ורוצים להשיג תכלית

שטייט. און אז מען האט זי גיוואלט פארברענען איז גיקומען דער ס"מ און האט פון איר דערווייטערט די סימנים. און דער מלאך גבראל איז גיקומען און האט זיי צו איר א גיבראכט. אזוי ווי אין מדרש שטייט און פון איר קומט ארויס משיח. במהרה בימינו אמן.

דאס האט אלץ דער רבי ז"ל גשמוסט נאך דער מעשה כדי מען זאל זיך קענען עפעס שטויסן ווי ווייט די מעשה דערלאנגט. אז וואויל איז דעם וואס ער וועט זוכה זיין צו וויסן דעם סוד פון די מעשיות אפילו אויף יענער וועלט.

דאס וואס דא שטייט אין דער מעשה ווי איטליכער קומט מיט זיין שיר. און א טייל ענפערט מען דורך איין שליח וכו' כנ"ל. אזוי איז פאר האנדין כמה גרויסע לייט. וואס איטליכער טוט וואס ער טוט. און איטליכער פארט זיך און וויל דערלאנגען דעם רעכטן תכלית. און קיינער איז נישט זוכה צום רעכטען תכלית צום אמת. נאך

המבקש; ואין מי שזוכה לעקר התכלית האמתי בשלמות כי אם הראוי לזה. ולקצתם משיבים על-ידי שליח, או מאחרי הכתל, או שמראים להם פנים וכו' כמבאר בהמעשה הנ"ל, אף לסוף, הינו כשמשפלקים - משיבים להם שעדין לא עשו כלום וכו', כמו שכתוב שם במעשה סוף התשובה שמשיבה הפת-תאר: ענין שם; עד שיבוא המנהיג הנכון וכו'.

מעשה י"א מנחם וכן שפחה שנתחלפו מעשה במלך אחד, שהיתה שפחה אחת בביתו שהיתה משמשת את המלכה (ומסתמא מבשלת אינה רשאה לקנא אל המלך, אך היתה איהם שפחה משרתת קטנה במעלה). והגיע זמן

דער וואס ער איז ראוי דערצו. און א טייל ענפערט מען דורך איין שליח. אדער פון אונטער דער וואנט. אדער מען ווייזט זיי ארויס דאס פנים וכו' אזוי ווי אין דער מעשה שטייט. נאר צום סוף אז זיי גייען אוועק פון דער וועלט. ענפערט מען זיי. אז זיי האבן נאך גאר נישט גישאן. אזוי ווי אין דער מעשה שטייט ווי די פת תואר האט צום סוף זיי גיענפערט די וואסערין זענען אבער איבער דיר נאך נישט אריבער גיגאנגען. ביז סע וועט קומען דער רעכטער מנהיג במהרה בימינו אמן. דאס האט אויך דער רבי ז"ל גישמוסט.

מעשה י"א מנחם וכן שפחה שנתחלפו מעשה אקאל איז גיווען איין מלך. איז ביי אים אין שטוב גיווען איין שפחה. וואס זי האט באדינט די מלכה (מן הסתם קיין עכערין נאר איז ארוין קומען צום מלך. נאר די שפחה האט גימאט עפעס איין אנדער דינט. א קלינע דינט)

לדתה של המלכה, וגם השפחה הנ"ל הגיע זמן לדתה באותו העת. והלכה המזלית והחליפה הולדות, למען תראה מה יצאח מזה ואיך ופל דבר, והחליפה הולדות, והניחה כן המלך אצל השפחה וכן השפחה אצל המלכה. ואחר-כך התחילו אלו הבנים להתגדל, וכן המלך

(והינו זה שהתגדל אצל המלך כי היו סוכרים שהוא כן המלך) היו מגדלים אותו ממעלה למעלה, עד שהיה הולך וגדול, והיה בריה גדולה, וגם אותו כן השפחה (והינו זה המלך באמת, אך נתגדל אצל השפחה כנ"ל) נתגדל בביתו, וישניהם היו יולמדים יחד בחדר אחד. וזה הכן מלך האמתי שנקרא 'כן השפחה' היה

איז גיקומען די צייט וואס די מלכה האט באדארפט האבן איין קינד. און די שפחה האט אויך באדארפט צו גווינען אין דער צייט. איז גיגאנגען די באבע און האט איבער גיבישן די קינדער. כדי זי זאל זעהן וואס דא וועט זיך טאן, וואס דערפון וועט ארויס וואקסן. און זי האט גינעמען דאס קינד פון דעם מלך און האט אנדער גילייגט לעבן דער שפחה. און דאס קינד פון דער שפחה האט זי גילייגט לעבן דער מלכה.

דערנאך האבן אן גיהויבן די קינדער אונטער צו וואקסן. און דעם כן מלך (והיינו דאס קינד וואס סע דערוואקסן גיווארן באם מלך און מען האט גימיינט אז דאס איז דער זון פון דעם מלך) האט מען אים מגדל גיווען (והיינו גיגרייסט) און אויף גיהויבן אלע מאל העכער העכער. ביז ער איז ווער גרויס גיווארן און ער איז גיווען איין גרוסער בריה. און דער כן השפחה (והיינו דער וואס ער איז דעריצין גיווארן ביז דער שפחה וואס צום אמת איז ער גיווען דער זון פון דעם מלך כנ"ל) איז אויך דערוואקסן גיווארן ביי דער שפחה. און די ביידע קינדער האבן גילעונט אין איינעם אין איין חדר. און דער אמיתי כן מלך

טבעו נמשך לנימוס המלכות; אף שהיה נתגדל בבית העבד. ולהפך, כן השפחה שנקרא 'כן המלך' - היה טבעו נמשך לנימוס אחר, שלא בנימוס המלך; אף שהיה נתגדל בבית המלך, והיה מוכרח להתנהג בנימוס המלכות, שהיו מגדלים אותו בנימוס זה.

והמזלית הנ"ל, מחמת שנשים דעתן קלות הלכה וגלתה הסוד לאחד, איך שהחליפה הבנים כנ"ל. וחברא - חברא אית ליה, עד שנתגלה הסוד מאחד לחברו פדרך העולם, עד שהיו העולם מרננים בזה, איך שנחלף הכן מלך; אכל אין רשאים לדבר מזה,

(וואס ער ווערט אנגרייפן כן השפחה) האט זיך זיין טבע גיצויגן צום נימוס פון איין מלכות נאר ער איז מגדל גיווארן ביי דעם עבד אין שטוב. און פארקערט דער כן השפחה (וואס ער ווערט אנגרייפן כן המלך) האט זיך זיין טבע גיצויגן צו איין אנדער נימוס נישט אזוי ווי דער נימוס פון איין מלך איז. נאר ער איז מגדל גיווארן ביי דעם מלך אין שטוב. האט ער זיך גימיינט פירן מיט דעם נימוס פון איין מלכות. וואוין מע האט אים אזוי גיפירט מיט דעם נימוס.

און די באבע מחמת נשים דעתן קלות (והיינו וויבער האבן איין גרינגע דעה) בלומר זיי קענען זיך נישט איינהאלטן. איז זי גיגאנגען און האט אויסגיזאגט דעם סוד פאר איין מעגשן. באשר אז זי האט פארבישן די קינדער און איטליכער מענטש האט זיך איין חבר. און דער חבר האט נאך איין חבר. האט אזוי איינער אויסגיזאגט דעם אנדערן. ביז דער סוד איז ארויס גיקומען. אזוי ווי דער שטייגער פון דער וועלט איז. ביז דער עולם האט לעמוד הבא

יח. הנתן פרוטה לעני מתברך בשש, והמפיסו מתברך באחת עשרה.
יט. הרדף צדקה - הקדוש ברוך הוא ממציא לו מעות, וממציא לו בני אדם מהגנים כדי לקבל עליהם שחר; וזוכה לבנים בצלי-עשר, בצלי-חכמה, בצלי-אגדה.
כ. בראש השנה דגין את האדם במה נפסיד; ואם זכה - נתן זה המזון לעניים.

כא. ירושלים נפדית בצדקה.
כב. על-ידי צדקה נתפטר לאחאב מחצה.
כג. הכנסת ארחים מגן על חטא עבודה זרה.
כד. גדולה הכנסת ארחים, שמרחקת את הקרובים - ומקרבת את הרחוקים.
כה. המזמין עבדו בתוך ביתו ומשמש עליו, גורם גלות לבניו.
כו. כשהעולם אין נתנים צדקה, המלכות גוזר גזרות רעות ולקח ממזנם.

כז. יתן לצדקה בשתי ידים, ויהיה תפלתו נשמעת.
כח. על-ידי הנדיבות תהיה לך תקומה.
כט. על-ידי צדקה בא אמונה.
ל. מי שהולך בשביל צדקות, הוא משפך חמה מן העולם.
לא. גם זוכה לאמת.
לב. על-ידי צדקה יהיה לך בנים, ויהיה שלום ביניהם.
לג. על-ידי צדקה הפרות מצמיחין.

לד. על-ידי צדקה מקרב הישועה.
לה. בעת צרה מזכירין לו הצדקות שנתן.
לו. על-ידי צדקה שתתן, גם השרים והמלכים יהיו עמך בשלום.
לז. על-ידי צדקה לא ישמע אדם חמס ושוך ושכר.
לח. על-ידי צדקה זוכה אדם לחן.
לט. מי שמדבר לבני אדם שיתנו צדקה, הוא מרבה ישועה.
מ. כשאין בעיר מי לסמן את העניים - בא שופה.
מא. בזכות הצדקה נצול מגאולה.
מב. אמונה חשוב בצדקה.
מג. על-ידי צדקה לשם-שמים בא למדת פושה.
מד. על-ידי הנדיבות יבוא לאהבת הצדיקים.
מה. מי שגוזל את העני, בזיונות באים עליו.
מו. מי שנתן צדקה כאלו מביא קרבן.
מז. על-ידי צדקה בא גשם.
מח. על-ידי צדקה אין מגרשין את בני-ישראל ממקומם.
מט. כשאנשים נתנים צדקה, על-ידי-זה הפרות נתברכין והשלום בעולם.
נ. על-ידי אמת ראים את הצדקה שאמה עשה.
נא. צדקה מגן על זרעו של אדם.
נב. מי שמתפלל על חברו, נחשב לו כצדקה.
נג. מי שיש לו די ספוקו, ואף-על-פי-כן עינו רעה בעניים שבאים

אדם. הכל שות. חנוך.
מתושלח. נח. שם. ועבר. אבות - אברהם. יצחק. ויעקב.
אמהות - שרה. רבקה. רחל. ולאה.
שבטים - ראובן. ושמעון. לוי. ויהודה. יששכר. וזבולון. דן. ונפתלי. גד. ואשר. יוסף. ובנמין. מנשה. ואפרים.

שבעים נפשות בית יעקב - חנוך. ופלוה. חצרון. וכרמי. ומואל. וקמין. ואהר. ויכין. וצחר. ושואל. גרשון. קהת. ומררי. שלה. ופרץ. וזרח. חצרון. וחמול. תולע. ופזה. ויוב. ושמרן. סרד. ואלון. ויחלאל. צפיון. וחגי. שוני. ואצבן. ערי. וארודי. ואראלי. ומנה. וישור. וישורי. ובריעה. ושרח אחותם. חכר. ומלפיהל. בלע. ובכר. ואשבבל. גרא. ונעמן. אחי. וראש. מפים. וחפים. וארד. חשים. יחצאל. וגוני. ויצר. ושלם. דינה בת יעקב. יוכבד בת לוי.

משפחת הלוי - לבני. ושמעי. עמרם. ויצהר. וחרבון. ועוזיאל. מחלי. ומושי. אהרן הכהן. משה רבנו. מרים. קרח. ונפג. וזכרי. מישאל. ואלצפן. וסחרי. אלישבע בת עמינדב. נדב. ואביהוא. אלעזר. ואיתמר. אסיר. ואלקנה. ואביאסף. פינחס בן אלעזר. אליאב. גמאל מבני ראובן. וארד. ונחמן. מבני מנשה. מכיר. גלעד. אעזר. חלק.

אשריאל. שכם. שמידע. חפר. צלפחד. ושם בנות צלפחד. מחלה. ונעה. חגלה. מלכה. ותרצה. בני אפרים, שיתלח. בכר. תחן. ערן.

י"ב נשיאים - נחשון בן עמינדב. נתנאל בן צוער. אליאב בן חלן. אליצור בן שדיאור. שלומיאל בן צורישדי. אלזסף בן דעואל. אלישמע בן עמיהוד. גמליאל בן פדהצור. אבירן בן גדעוני. אחיעזר בן עמישדי. פגעיאל בן עכרן. אחירע בן עיגן. יהושע בן נון. כלב בן יפנה. בצלאל בן אורי בן חור. אהליאב בן אחיסמך.

שבעים זקנים. משבט ראובן חנוך, פרמי, פלוה. אליאב. גמאל. זפור. משבט שמעון, קמין, זכר, וצחר, ואהר, ושואל, ונמרי. משבט לוי, עמרי, חנניה נתנאל, ידע בן סחרי, ומשה על גביהן. משבט יהודה, סרח, ודן, יונדב, ובצלאל, שפטיה, ונחשון. משבט יששכר, צהר, עזא, ויגאל, פלטי, ועתניאל, וחסיה. משבט זבולון, סרד, ואלון, וסריו. אהליאב, אליהו, נמשי. משבט בנימין, סניאב, כסלון, אלידד, אחיטוב, אחיאל, מתניה. משבט אפרים, יאיר, יעזר, מלכיהל, אדונירם, אחירם, וסטור. משבט דן, גדליה, ויגאל, אחיניעם, ואחיעזר, דניאל, ושריה. משבט נפתלי, אלויהנן אליקים, אלישמע, סומכוס, זכרי, ויוחנן. משבט גד, חגי, ורחי, קיני מתתיהו, וזכריהו

בשר, ואת רוחי אתך בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם, וישבתם בארץ אשר נתתי לאבותיכם, והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים, והושעתי אתכם מפל טמאותיכם וקראתי אל הדגן והרביתי אותו ולא אתן עליכם רעב, ונאמר: "וידקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מפל טמאותיכם ומפל גולליכם אטהר אתכם. השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה תסמכני. לב טהור ברא לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי. אל תעזבני יי, אלהי אל תרחק ממני חושה לעזרתי אדני תשועתי. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי".

תפילה צג

מוסד על תורה ע"ד בליקוטי מוהרי"ן

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתעזרני ותושיעני ברחמיך העצומים שאזכה מהרה לרפאת את נפשי רפואה שלמה, ולהצלחתה למקום שרשה בקדשה ובטהרה גדולה, ותזוני לעסק בתורתך הקדושה לשמה תמיד יומם ולילה, ואזכה להתנצל בתורתך הקדושה עד שאזכה לידע ולהבין אותה על בוריה ואמתתה, ואזכה ללמד וללמד לשמר ולעשות ולקיים את כל דברי תורתך באהבה.

ותרחם עלי ברחמיך הרבים, ברחמיך הגדולים ותבטל מעלי כל מיני דינים

שבעולם, ותשמרני ותצילני תמיד מפל הדינים הקשים הנמשכין מסטרא דמסאבא מזהמת הנפש, אגא יי, רחמיך רבים מאד, אל תעשה עמי כחטאי ולא תגמל עמי כעוונותי, ועשה את אשר תעשה ברחמיך הרבים ושמרה נפשי והצילני מדינים הקשים האלו הנמשכין דרך הסטרא אחרא. ותרחם עלי ותהיה בעזרי, ותתן לי דעת ושכל דקדשה, לעסק בתורתך באמת, באפן שאזכה להמתיק גם כל הדינים הקדושים הנמשכין דרך הקדשה שהם בחינות גבורות יצחק, אשר כל אלו הדינים הקדושים הם לטובה, גם אותם אזכה להמתיק שיתהפכו לחסדים גמורים. מפל שפן שלא ישתלשל מהם חס ושלום שום דינים קשים רחמנא לאלן.

רבנו של עולם, ידעתי ואני מאמין שכל הדינים והיסורים העוברים עלינו בכלליות ישראל ובפרטיות מה שעובר על כל אחד ואחד בכל עת ובכל זמן, וכל המניעות והבלבולים המונעים ומבלבלים אותנו מעבודתך, כלם נשלחים מאתך לטובתנו, ואם אנחנו חושבים אותם לרעות חס ושלום, אלהים חשבה לטובה, פי כונתך תמיד לטובה פי ההתרחקות הוא עקר ההתקרבות, ואתה מוכיח ומיסר ומנסה ומצרף אותנו לטובתנו, כמו שכתוב: "פי באשר יסר איש את בנו יי אלהיך מנסרך". אבל מרבוי

חלישות נפשנו, מרבוי עוונותינו, ומעצם עכירת וגשמיות גופנו, אין אנו יכולים לקבל אפלו דיניך הקדושים, פי היסורים והמניעות מבלבלים ומטרידים אותנו מאד מאד, עד אשר "כשל פח הסבל". עד אשר על ידי זה נתרחקנו ממך כמו שנרחקנו. ובפרט אנכי הדל והאביון וכו' אשר אתה לבד יודע כל מה שעבר עלי מילדותי, מעודי עד היום הזה וכו', (ויפרש כל שיתקן כל המניעות והבלבולים והיסורים והתקשות והמניעות והצורפים שעברו עליו משדו, וכל הכושלות והחטאים והפשעים שנגבל בהם וכו' וכו', כל אחד ואחד כפי מה שידע בנפשו את גגעי לבבו ומכאוביו), ובדאי בכל מה שעבר עלי, בכלם פונתך היה לטובה, לנסותני ולצרפני על ידי אלו העניינים דקא, אבל מעוצם קטנות וישטות דעתי ועכירת גופי, לא יכלתי לעמוד בשום בחינה דקה ונסיון כל יצוריך כל שהוא, "בבנת לבי פקדת לילה צרפתי כל תמצא, זמתי כל יעבר פי".

רבנו של עולם, האומר לעולמו די יאמר לצורתי די, וירחם עלי ברחמי הרבים ברחמי הגדולים, בכח הרחמים שחתרו והשיגו כל הצדיקים האמתיים, וימתיק ויבטל כל הדינים מעלי ומעל כל בני ביתי ומעל כל הנולדים אלי ומעל כל ישראל. פי אין מי שיעמד בעדנו עתה בדור הזה בעוקבות משיחא באחרית הימים האלה, בעת צרה הזאת, פי אם פח וזכות כל השבעה רועים וכל

הצדיקים שוכני עפר, כחם וזכותם הגדול יגנו עלינו, וימליצו טוב בעדנו, ויעשו כחכם הגדולה, ויכרחמיהם המרבים וימתיקו ויבטלו מעלינו כל מיני דינים שבעולם באפן שנוצה מעתה להתקרב להשם יתברך באמת, ויהיה נמשך עלי ועל כל ישראל לב חדש ורוח חדש דקדשה, ואשפח לגמרי דרכי הרע ומחשבותי הרעות והמבלבלות מאד. ואזכה מעתה לחשוב רק בתורה ועבודה בקדשה ובטהרה גדולה ולהיות דבוק בך ובצדיקיך האמתיים ובתורתך הקדושה תמיד, באפן שאזכה לידע ולהבין תורתך הקדושה על בוריה ואמתתה. ועל ידי זה אזכה לרפאת את נפשי מפל מכאוביה ותחלואיה ומבוטיה האנושות והרבות והעצומות מאד מאד בלי שעור וערך ומספר, אשר הרביתי להחלותה ולהכותה ליסרה ולהכאיבה, על ידי רבוי עוונותי ופשעי העצומים והרבים מאד, אשר אין שום דרך לרפאתה פי אם ברחמיך הרבים לבד ובישועתך הגדולה והעצומה, פי ממך לא יפלא כל דבר.

רופא אמת רופא חנם, רופא נאמן ורחמן, רחם עלי והעלה מהרה ארוכה ומרפא לכל תחלואי ומכאובי נפשי וגופי ברחמיך ובגשמיות, וישלח מהרה רפואה שלמה לכל חולי עמך בית ישראל (ובפרט וכו'), אל נא רפא לעמוד הבא

חזרה לתוכן העניינים

שבת קודש

לנצח עוד יום

כ"ב ע"א ומשנין: הא דקוברים אותה אינו משום קדושת בכורה, אלא כדי לפרסמה שנפטרה מן הבכורה, שאם לא היה זה ולד לא היו קוברים אותו, אבל באמת אין לו דין ולד כדי ליקבר.

ואכתי מקשינן: למימרא - מדנפטרה מן הבכורה משום חררת דם - דולד מעליא הוא (ולד חשוב הוא), ואם כן, אמאי אין מטמא לא במגע ולא במשא?

אמר רבי יוחנן: משום ביטול ברוב נגעו בה, שמיחיו הולד שבחררה בטל ברוב דם הלידה. ואודא רבי יוחנן - שפירש את טעמו של רבי אליעזר בן יעקב משום ביטול ברוב - לטעמיה, דאמר רבי יוחנן: רבי אליעזר בן יעקב ורבי שמעון אמרו דבר אחד: רבי אליעזר בן יעקב, היינו הא דאמרן שהבשר בטל ברוב.

רבי שמעון מאי היא, דתנן: השליא שהפילתו אשה בבית, הרי הבית טמא משום אהל המת, ולא משום שהשליא היא עצמה ולד לטמאות, אלא שאין שליא בלא ולד אלא שנימוק, ואף שנימוק הרי הוא מטמא. רבי שמעון אומר: כבר נימוק הולד עד שלא יצא, ולכן אינו מטמא כי בטל הוא ברוב דם הלידה שרבה עליו ומבטלו.

תנן התם במסכת אהלות ז ד: אשה שמת עוברת במעיה, וישבה על המשבר ונפתח קבר הרחם בבית זה ולא יצא בו הולד, והוציאוה לבית אחר ושם נולד, טמא הבית הראשון כאילו נולד שם, שהטמאה בוקעת דרך פתיחת קבר הרחם.

ב. אבל אין לנפלים פתיחת הקבר עד שיעגילו ראש כפיקה. כלומר, אשה שעוברת עדיין לא העגיל ראשו ונעשה עב כפיקה (מפרש לה ואילן), אינו מטמא על ידי פתיחת קבר הרחם. ומפרשינן: מאי כפיקה?

אמר רב הונא: כפיקה (כוש הטויה) של צמר. אמר ליה חייא בר רב לרב הונא: רבי! פירש לי: פיקה של שתי שהיא קטנה או פיקה של ערב שהיא גדולה יותר?

אמר ליה רב הונא לחייא בר רב: תניא: פיקה של שתי, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: פיקה של ערב. רבי אליעזר ברבי צדוק אומר: אף אם לא העגילו הנפלים כפיקה, משנפתח רחמה כל כך עד שיראו טפיפות בתוך רחמה, הרי הוא מטמא. ומפרשינן: מאי טפיפות?

אמר רב יהודה אמר שמואל משום רבי אליעזר ברבי צדוק: כך היו מפרשין בירושלים, כפרידה שבורעת להטיל מימיה, ומתוך כריעתה נפתח רחמה מאד ונראית פיקה מתוך פיקה (קמטים נראים ברחם).

אמר רב הונא: שמעתי שתי פיקות (שני שיעורים ששיעורם כפיקה): אחת של שתי, ואחת של ערב, ואין לי לפרש, ולענין מה השיעור הוא פיקה של ערב. כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן: שלש פיקות שמעתי: אחת של שתי, ואחת של ערב, ואחת של פיקה גדולה של סקאין (מפרש לה ואילן), ואין לי לפרש.

כי אתא רבין פירשה משמיה דרבי יוחנן: של אשה שיעורה כפיקה של שתי לענין טומאת אהל, וכדתנן לעיל שאין לנפלים פתיחת הקבר עד שיעגילו ראש כפיקה, ופיקה זו של שתי היא, כרבי מאיר בברייתא דלעיל. של בהמה שיעורה כשל ערב, והוא לענין מה ששינוי בחולין ע ב: בהמה שמת עוברת בתוך מעיה, והושיט הרועה את ידו ונגע בו, טהור, ומשום דטומאה בלועה היא. ומשהעגיל ראש חולד כפיקה של ערב הרי הוא מטמא. פיקה גדולה של סקאין, כדתנן:

גוש הבא מבית הפרס (שדה שנחרש בה קבר, שעפרה

מטמא מדרבנן), וגוש הבא מארץ העמים (שגורו עליו טומאה) שיעורו בכדי לטמא כפיקה גדולה של סקאין, שהוא כחותם המרצופין (גודלה של אותה פיקה הוא כגודל החותם שעושים לשקים גדולים של גמין, ויגודלה של אותה פיקה ואותו חותם, הוא כמו הגולה שהיא כמו בית יד של כיסוי החבית העשויה בבית לחם).

אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה: הלוקח ציר (היוצא מהגדים כשמולחים אותם, ומעריבים אותו במים) מעם הארץ שמגעו מטמא, הרי זה משיקו במים, וטהור, (נותן את הציר בכוס ומכניסו למקוה, ומשנגעו מי המקוה בציר שבכוס נטהר הציר). כי מה נפשך?

אי מאי רובא נינהו, כיון דעביד להו השקה טהרי להו (אם המים הם הרוב, אם כן, שם מים עליהם, והשקה מועילה לטהרם).

ואי רובא ציר נינהו, הרי ציר לאו בר קבולי טומאה הוא. אלא מאי איכא? משום הנך מיעוטא דמיא, הרי הנך בטלי להו ברובא, (ואם הרוב הוא ציר ושם אוכל עליו שלא יועיל השקה לטהרו, מכל מקום הרי הוא טהור, כי הציר אינו מקבל טומאה שאינו אוכל, ואילו המים בטלו ברוב הציר).

אמר רבי ירמיה: לא שנו שעל ידי השקה טהור הציר אלא לטבול בהן את פיתו, אבל ליתן את הציר בקדירה שיש בה מים - לא, ומשום שמצא מין את מינו וניעור. כלומר, אף שמיעות המים בטלו מתחילה ברוב שלא ייטמאו, מכל מקום כשנצטרף להם המים שבקדירה ורבו המים על הציר, חזור המים ונטמאו.

יחיב רב דימי וקאמר להא שמעתא! אמר תמה ליה אבוי:

וכי טומאה שבטלה חזרה וניעורה? אמר ליה רב דימי לאבוי: ואת לא תסברא שטומאה, אף שבטלה, הרי היא חזרה וניעורה?

עין משפט
נר מצוה

כב: הלוקח בהמה פרק שלישי בכורות

עין משפט
גר מצודה

בד א מיי פירד מהל' תרומות הלי"ג:

שיטה מקובצת

[illegible]

חוליה מחיבת ומשום ע
סוף הדבור נרשם עליהם
ולדורות כי לפי דר
נחקר: (ז) מנשיךת העלה
לשון ביטול ולה לא לשון
הרמז מדרגתי בדר אלעזר
חיוזם ודברבנן העלה א
הדרג כפי' מסמכת עלה
התרומה ותרומת מעשר
עולים בא' ומזה דבר
להרשם הנת מסמכת
כהן וא' יהיה ליה דמי
ספיר דמי ותדע דהרש
סיפא ערמי וכאלי הכרס
אין צורך להרשם ואפי'
זמן בזה לשון עליה דתנן
מי שהיו לו חבילי לתלן
של כלא הכרס וקמתי
הת עליו בא' ומאמאי
ל' לקיש שילוב דר' ורימא

[illegible][illegible]

ד'טומאה עוררת טומאה דקאמר שמה
ד'דאיסור יס לו לעורר איסור ומילתא
ד'רפשיטא היא כנוליה הש"ס דאיסור
ד'מפחד צדקה העלל ביצות (ביצות
ד'צדקה) זכר אמרינן דברן סאה ונטל
סאה כשר עד רובו אכל יתר ס' ממנו
נא ולא אמרינן ראשון ראשון צטל
ביצפדק נוטל (קמב דף קמב) ס' סאה
על תרומה שפלה לעורר ק' של
חולין ולא הספיק להעלותה עד

[illegible][illegible][illegible]

כולו ראשון ראשון בטל וי"ל
ניה דר' יוחנן ומיהו קשה לרבי
יקינן בסמוך ממתניתין וברייטא
ביא קב חולין טמאין וכו' כ"ט

למאה חולין טהורין רב
 ותרקב שאני אומר
 סאה שעלתה וחכמים
 ניקודים ^ט או קליות
 או תתחלק לעיסור
 במקום אחד כביצה

[illegible][illegible][illegible]

למאה חולין טהורין. שלא הוכש
משם טאה ותירקב כדין תרומה
אסורה באכילה: **תעלה**. תיבט
יתן דמים לכהנים או ירים

בני אליעזר אומר תירום
היא סאה שנפלה היא
אומרים *תעלה ותיאכל
או תלוש במי פירות
ובלבד שלא יהא
ותני עלה אותן חולין
לר'

[illegible][illegible][illegible]

וירד ולא טימאתן בנפילתה: פירוש. ירום
הטמאה שאני אומר כו' ותרומה טמאה
ל ותיאכל עם חוליה ג' ומשום גזירה א'
ממנה קאה ותיאכל לכהנים: ניקודים.

ציוצו כמֹי יֵשׁ הִיָּה נְקוּדִים (יֹאסֵף טו).
 דַּעֲשֵׂיוּ אֵת אֲשֶׁר שָׁם בַּהֶמְדָּה וְהַמְדָּה
 אֵין מִמֶּהֱמָה אֵת הַמְדָּה בִּלְבָד הַמְדָּה
 וְהַמְדָּה בְּעֵינֵי הַמְדָּה וְהַמְדָּה
 וְהַמְדָּה: וְהַמְדָּה. נִמִּי דִלָּא מִיִּתְכַּשְׁרִי
 וְלֹא מִקְבָּלִי מִמֶּהֱמָה: אִם שִׁילֹט בְּמִי
 פִּירוֹ. כִּמֹּי מִי תְּפֹחִים וְתֹמִים דְּמִי
 פִּירוֹת אֵין מִכְשִׁיפִין: אִם חוֹלִין לֹא
 אֲלֵעֲזֹר מִן סִפָּא עֲלֵיהֶם. לְדַרְבָּן

בין תרומה וזבח נקודים או קיתום:
אלה

מיהו אין משל קושא לפי מה שרגל
השומען צ"ל בתרע דרע (דף ט"ז)
לראשון ראשון צ"ל הם ארייר פסק
ד' וביק (דף ק"ד) ובריש צ"ל ד' דנקט
סור מין שיש הפסק אבל קשה מלה
ל' להיות נשור אפי' הפסק וגי' דם
אלא דנקט דרע שנתחיל ב' ויהיה
ל' הוי' על וכן שיש ביהרש שיש על
השומען דרע וז"ל הוי' אל' אס דרע
ל' גו הימרא ראשון ראשון בטל כ"ש
מקורה הימור על שיש ביהרש
ב' תרע אל' אל' דנפיש עמודים טפי
ל' הימור וז"ל וכן אס ויפ' הימור
ל' א' תמרינ ראשון ראשון בטל כמו
מ' כמ' ב' חל' ד' אל' אל' תמרינ חתמה
והי' לזר ולבאק וז"ל הימור שיש על
הימור לזר אל' נפיש עמודים כולי הימור
ראשון ראשון בטל שיש על נפיש חתם
שמה וכן יק' בטל ויהיה שמעין דרע
והימוריה ל' הימור בטל שיש אל' אל'
פירוש ד' המקום שמעלין נחמ' סוף

[illegible][illegible]

מסורת הש"ס

[illegible]

שיטה מקובצת (המשך)

[illegible]

רבינו גרשום

קאמער להא שמעתא לא שנו
זאל א טעל וכו'; וכי טומאה
גטטטלה קודם לכן ברוב
חזורה וניעורה. כלומר
מזטערפין לטמא: תירום
תירקב. יטול טאה ממנה
תירקב כדן תרומה טמאה
טאין לה תקנה: משום הכי
וירקב שאני אומר וכו':
א' יא כביצה מהו במסו

חכ"א תעלה. כלומר שיפריש ממנה סאה: ותיאכל. אותה סאה עצמה: ניקודים. כלומר יבשה חרבה נגובה בלא שום הכשר: או קליות או תלוש במי פירות. שאין מקבלין טומאה: או תתחלק לעיסות. של

כ"ב ע"ב והתנן במסכת תרומות [נה ב]: סאה תרומה טמאה שנפלה ונתערבה ע

לתוך מאה סאה של פירות חולין טהורין, ועדיין לא הוכשרו לקבל טומאה על ידי ביאת משקין עליהן,

[תבואה של תרומה בשיעור סאה בטלה בכמות של מאה סאין חולין. אך תיקנו חכמים, מפני הפסד כהן, שצריך להוציא מהתערובת תבואה בשיעור של תבואת התרומה שנתערבה, וליתנה לכהן. ואסור לאכול מכל התערובת קודם הרמת הסאה.

ונחלקו רבי אליעזר וחכמים מה דינה של אותה סאה תרומה כאשר התרומה שנפלה לתוך התערובת היתה

טמאה].

רבי אליעזר אומר: תירום, יוציא מהתערובת סאה אחת, והיא תרקב.

וטעמו של רבי אליעזר: לפי ש"אני אומר", היא סאה שנפלה, היא סאה שעלתה. כלומר, דין ההתייחסות לסאת התבואה שהעלה מתוך התערובת הוא כמו לתרומה ודאית. ולכן הוא נותן לה דין טומאה כדין תרומה טמאה.

וחכמים אומרים: תעלה, תיבטל התרומה הטמאה בתערובת, ותיאכל עם שאר התבואה שהיא חולין.

אבל, כדי שהתרומה הטמאה לא תטמא את שאר

התבואה, צריך שיאכלנה באופן שלא יהיה מגע מים, כגון שיאכל את החטים כשהם ניקודים, יבשים ללא משקין, או קליות, שחטים קלויות גם הן יבשות, או תילוש העיסה של הקמח במו פירות, שאינן משבעה משקין המכשירין לקבל טומאה, או תתחלק העיסה לעיסות קטנות, ובלבד, דהיינו, ובתנאי שתהא החלוקה לעיסות קטנות באופן שלא יהא במקום אחד שיעור כביצה מהתרומה הטמאה, שהוא השיעור הראוי לטמאות טומאת אוכלין.

ותני עלה, ושנינו על משנה זו בברייתא: **אותן חולין שנשארו לאחר שהעלה מהם את הסאה,**

בְּבֶן־אָדָם | שֶׁאֵין לוֹ תְּשׁוּעָה: - תִּצָּא רֹחוֹ יֵשֶׁב לְאֲדָמָתוֹ בַּיּוֹם
הַהוּא אֲבָדוֹ עֲשֵׂתֶנְתִּי: - אֲשֶׁר־יִשָּׂא יַעֲקֹב בְּעִזְרוֹ שְׂבָרוֹ
עַל־יְהוָה אֱלֹהָיו: - עֲשֵׂה | שָׁמַיִם וָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־
אֲשֶׁר־בָּם הַשֹּׁמֵר אִמְתָּ לְעוֹלָם: - עֲשֵׂה מִשְׁפָּט | לַעֲשׂוּקִים נִתֵּן
לָהֶם לִרְעֵבִים יְהוָה מִתִּיר אֲסוּרִים: - יְהוָה | פָּקַח עֵינָיו יְהוָה
זָקָה כְּפֹפִים יְהוָה אֲהַב צְדִיקִים: - יְהוָה | שָׁמַר אֶת־גִּרָּם יְתוֹם
וְאַלְמָנָה יְעוֹדֵד וְדָרַךְ רַשָּׁעִים יַעֲוֶת: - יִמְלֹךְ יְהוָה | לְעוֹלָם
אֱלֹהֶיךָ צִיּוֹן לְדָר וְדָר הַלְלוּהָ: קְמוּ * הַלְלוּהָ | בִּיטוֹב זְמִירָה
אֱלֹהֵינוּ בִּינָעִים נֶאֱוָה תְּהַלֶּה: - בְּנֵה יְרוּשָׁלַם יְהוָה נִדְחֵי
יִשְׂרָאֵל יִכְנָס: - הָרֹפֵא לְשִׁבּוּרֵי לֵב וּמַחְפֵּשׁ לַעֲצָבוֹתָם:
- מוֹנֵה מִסְפָּר לְכּוֹכְבִּים לְכֹלֵם שְׁמוֹת יִקְרָא: - גְּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ

וְרַב־כָּח לְתַבּוּנָתוֹ אֵין מִסְפָּר: - מְעוֹדֵד עֲנוּיִם יְהוָה מִשְׁפִּיל
רַשָּׁעִים עַד־אָרֶץ: - עֲנוּ לַיהוָה בְּתוֹדָה וּזְמִירָה לְאֱלֹהֵינוּ בְּכָבוֹד:
- הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם | בְּעֵבִים הַמְכִּין לָאָרֶץ מִטֵּר הַמְצַמֵּחַ הָרִים
חֲצִיר: - נֹתֵן לְבַהֲמָה לַחֲמָה לְבָנִי עֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרָאוּ: - לֹא
בְּגִבּוֹרֵת הַסּוֹס יַחְפֹּץ לֹא־בְשׂוּקֵי הָאִישׁ יִרְצֶה: - רֹצֵחַ יְהוָה
אֶת־יְרֵאָיו אֶת־הַמִּיחָלִים לְחֶסֶד: - שְׂבָחֵי יְרוּשָׁלַם אֶת־יְהוָה
הַלְלֵי אֱלֹהֶיךָ צִיּוֹן: - בִּי־חֹזֶק בְּרִיחֵי שְׁעָרֶיךָ בִּרְךָ בְּנִיךָ
בְּקִרְבֶּךָ: - הַשֵּׁם גְּבוּלֶךָ שָׁלוֹם חֲלָב חֲטִים יִשְׁבִּיעֶךָ: - הַשִּׁלַּח
אֲמָרְתוֹ אָרֶץ עַד־מִהֲרָה יִרְוֶן דְּבָרוֹ: - הִנֵּתִן שֶׁלֶג כְּצֶמֶר כְּפוֹר
רִשְׁוֹ

(ט) לחמה. מאכלה: לבני עורב. פירשו רבותינו שהוא אכזרי על בניו והקב"ה מרחם עליהם ומזמין להם יתושין מתוך צוואתם ונכנסין לתוך פיהם: (י) לא בגבורת הסוס

(ו) מעודד. ענין רוממות וחזק: עדי ארץ. עד ארץ: (ז) ענו. ענין רוממות וזמירה: (ח) בעצבים. ענינים: חציר. דשא ועשב: (י) בשוקי. שוק הכנף: (יא) המיחלים. המקוים: (יב) בריחי. כעין מטה ישימו אותו כרומם השער לסגרו: (יד) חלב. מיעט כמו ואלו את חלב הארץ (מלשון טז): (טז) כפור. כמו שלג טפל הוא כשחר צימי הקור וכן

לזונם והקב"ה מזמין להם יתושים מתוך צוואתם ואוכלים אותם: (י) לא בגבורת. אינו חפץ במי שתולה בטחונו בגבורת הסוס לרוץ ולדרוך במלחמה: לא בשוקי. לא ירצה במי שבוטח בחזקת שוקיו לרוץ רגלי: (יא) רוצה. רק רוצה ה' ביראיו וחזרו ומפרש שהם המיחלים לחסדו ואינם בוטחים בעצמם בחזקת השוק או בגבורת הסוס כי הבוטח באלו מסיר יראתו מלפניו: (יב) שבחי ירושלים. יושבי ירושלים: ציון. אחם יושבי ציון הללו את אלהיך: (יג) כי חזק. ולא יוכל האויב לכבשה מעתה: ברך. הוא ברך את הבנים אשר בקרבך ר"ל שיהיו הבנים מרובים ויתגברו על האויב: (יד) השם גבוה. בגבוה שם שלום כי לא תבוא אליך מלחמה: חלב וגו'. ולא יאכלם האויב: (טז) אמרתו. הוא המטר הבא במאמר פיו: עד מהרה. כאשר ישלחנו ירוץ מהרה לעשות שליחותו: (טז) כצמר. לכן כצמר

מצודות דוד

נגון: בעודי. בעוד אני בקיומי: (א) שאין לו. שאין בידו תשועה: (ד) תצא. כי כאשר תצא ממנו רוח החיני או ישוב אל האדמה אשר נלקח ממנה וביום ההוא אבדו כל מחשבתי כי איננו להוציאם אל הפועל ומה א"כ בטחונו: (ה) שברו. מלת אשרי משמשת בשתיים לומר אשרי למי אשר שברו על ה': (ו) עושה שמים וגו'. וא"כ ידו בכל משלה ויכול הוא להושיע בכל מקום: (ז) השומר. הוא השומר אמיתת הבטחתו עד עולם: (ז) מתיר. פותח קשרי האסורים במאסר וישלחם חפשי: (ח) זוקף

מצודות ציון

(ד) עשתנותיו. מחשבותיו כמו ימעת האלהים לנו (ויקרא טז): (ה) שברו. מקומו: (ו) לעשוקים. לנגולים: (ח) פוקח. ענין פמיה כמו לפקוח עינים עורות (ישעיה טז): (ט) יעודד. ענין רוממות וחזק כמו ואנחנו קמנו ומעודד (שם טז): (י) יעו. מלשון עיוות ועקום: (יא) נאווה. מלשון נאה ויפה כמו לישרים נאה המלה (שם טז): (יב) יכנס. מלשון הכנסה ואספה וכן והמסכה ארה להמכנס (שם טז): (ג) ומחפש. ענין קשירת המעטל על המכה כמו ולשכרת מחפש (שם טז): (ד) מונה. מלשון מנין:

כפופים. האנשים הכפופים לארץ בשפל המצב המקום ב"ה זוקף אותם לעמוד זקוף ביום המעלה: (ט) יעו. עושה דרכם מעוות ומעוקם למען יכשל רוצה לומר נותן בלבם ללכת בדרך הרע להם: (י) יפלוך וגו'. וחזרו ופי' אלהיך השוכן בציון הוא ימלוך לדור ודור: ה' צללו. לכן אחם כולכם הללו את ה': (א) כי טוב. כי הוא טוב: זמרה אלהינו. זמרה לאלהינו: כי נעים וגו'. על כי הוא נעים לזה נאווה לו תהלה: (ב) בונה. הוא הבונה לעתיד את ירושלים ואת ישראל הנדחים בקצה הארץ יכנס אליה: (ג) הרפא. הוא הרפא למי שלבו נשבר מרוב התוהו: ומחפש. עושה תחבוש לעצבותם ר"ל מעביר העצבון: (ד) מונה וגו'. ר"ל יודע הוא מספרם וקורא להם שמות לכ"א שם הנאה לו:

דעם"י

מצודות דוד

לנסות כל רוחב הים וארכו: **לפני קרתו**. לפני הקור הבא בגבורתו מי יוכל להתקיים אם לא יתחמם מדברים המזממים: **(יה) ישלח דברו**. ר"ל ישלח המטר או חום השמש והם ממסים את השלג והכפור והקרח וכשהוא מושב רוחו ימסו ויזלו מים: **(יב) מגיד וגו'**. מוסב על מלת שבחי' שאמר בתחלת הענין לומר שבחי' את ה' על שהוא מגיד דברי תורה ליעקב: **חוקיו וכו'**. כפל הדבר במ"ש: **(כ) עשה כן**. יתן להם דבר התורה להלל הודיע להם את המשפטים כ"א לישאל להם: **האללוהו**. לזה הללו את ה': **(א) האללוהו**, **האללו את ה'** ואמר הללו את ה' מן השמים ר"ל מן השמים ישמע קול ההלול: **האללוהו**. הללו אותו בשמי מרום וכפל הדבר במ"ש: **(ב) כל מלאכיו**. בתחלה אמר דרך כלל שיהללו לה' בשמי מרום ועתה פרטם מי הם אשר יהללוהו: **כל צבאו**. הם הגלגלים והמולות: **(ג) כוכבי אור**. הם חמשה כוכבים לכת המאירים יותר משאר הכוכבים: **(ד) שמי השמים**. הם השמים העליונים אשר מעל השמים: **מוצי' השמים**. מעל השמים התחנונים: **(ה) יהללו**. כולם יהללו את ה' כי הוא צוה שיהיו נבראים והנה נבראו:

רצב

חדש תהלתו בקהל חסידים: יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֲשׂוֹי בְּנֵי-צִיּוֹן
יִגְּלוּ בְּמַלְכָּם: יִהְיֶה שְׁמוֹ בְּמַחֹל בְּתָף וְכִנּוֹר וְיִמְרוּ-לוֹ:
בִּירוּצָה יִהְיֶה בַעֲמֹ וַיֵּאָר עֲנוּם בִּישׁוּעָה: יַעֲלוּ חֲסִידִים

רע"י

מצודות ציון

59, 'mυ

פְּטוּר. סָלַע הַלּוֹיִיתִיךָ עָלָיו וְשָׁקַל
הִיָּה שָׁוה, וְהִלָּה אוֹמֵר לֹא כִּי אֵלָא
סָלַע הַלּוֹיִיתִי עָלָיו וּשְׁלֹשָׁה דִּינָרִים
הִיָּה שָׁוה, חֵיב. סָלַע הַלּוֹיִיתִי עָלָיו
וּשְׁתֵּים הִיָּה שָׁוה, וְהִלָּה אוֹמֵר לֹא
כִּי אֵלָא סָלַע הַלּוֹיִיתִיךָ עָלָיו וְסָלַע
הִיָּה שָׁוה, פְּטוּר. סָלַע הַלּוֹיִיתִי עָלָיו
וּשְׁתֵּים הִיָּה שָׁוה, וְהִלָּה אוֹמֵר לֹא
כִּי אֵלָא סָלַע הַלּוֹיִיתִיךָ עָלָיו וְחֲמִשָּׁה
דִּינָרִים הִיָּה שָׁוה, חֵיב. וּמִי נִשְׁבָּע,
מִי שֶׁהִפְקִדוֹן אֶצְלוֹ, שָׁמָּה יִשְׁבַּע זֶה
יוֹצִיא הִלָּה אֶת הַפְּקִדוֹן:

פרק ז

א. כָּל הַנִּשְׁבָּעִין שֶׁבִּתְּוֹרָה, נִשְׁבָּעִין

רבינו עובדיה מברטנורה

דיננים היה שוה חייב. שהרי הוא הודה
במקצת הטענה, שהסלע שוה ארבעה דינרין.
וכיון שהלוה חייב לישיבע כמה היה שוה
המשכון שלו, והמלוה חייב לישיבע על
המשכון שאינו ברשותו ואע"פ שמשלם
דמיו משום דחיישין שמא עיניו נתן בו,
ב"ד משיביעין את המלוה תחלה שאין
המשכון ברשותו, ואח"כ משיביעין את הלוה
כמה היה שוה. שמא ישבע הלוה תחלה ולא
דקדק בשומא ויוציא המלוה את המשכון
ויפסלנו לעדות ולשבועה. והא דתנינן בסיפא
מי נשבע, מי נשבע תחלה קאמר: מי
שהפקדון אצלו. המלוה שהיה המשכון אצלו
נשבע שאין המשכון ברשותו:

פרק ז כל הנשבעין. נשבעין ולא משלמין.
לא תקנה תורה לתובע לישיבע וליטול, אלא
לנתבע שישבע ולא ישלם, דכתיב (שמות כ"ב)
ולקח בעליו ולא ישלם, מי שעליו לשלם
הוא נשבע: ואלו נשבעין ונוטלין. שתקנו

ב. למשכנו שלא ברשות. וכגון שראוהו
עדים שנכנס לבית חבירו ואין בידו כלום
ויצא משם וכלים תחובים לו תחת כנפיו:

אוֹמֵר לֹא נִטְלָתִי, הָרִי זֶה נִשְׁבָּע
וְנוֹטֵל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד שֶׁתֵּהָא
שֵׁם מִקְצַת הַדָּאָה. פִּינֵצַד, אָמַר לוֹ
שְׁנֵי כֵלִים נִטְלָתִי, וְהוּא אוֹמֵר לֹא
נִטְלָתִי אֵלָא אֶחָד:

ג. הַנֶּחָבֵל פִּינֵצַד, הִיָּה מַעֲיִדִים אוֹתוֹ
שְׁנַכְנֵס תַּחַת יָדוֹ שְׁלֵם וְיֵצֵא חֲבוּל
וְאָמַר לוֹ חֲבֵלָתִי כִּי וְהוּא אוֹמֵר לֹא
חֲבֵלָתִי, הָרִי זֶה נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד שֶׁתֵּהָא שֵׁם מִקְצַת
הַדָּאָה. פִּינֵצַד, אָמַר לוֹ חֲבֵלָתִי כִּי
שְׁתֵּים, וְהִלָּה אוֹמֵר לֹא חֲבֵלָתִי כִּי
אֵלָא אֶחָד:

רבינו עובדיה מברטנורה

הרי זה נשבע ונוטל. שהרי הדברים מוכיחים,
שהעדים מעידים שמשכנו שלא ברשות.
והוא דטעין ליה האיך במידי דאמיד ביה,
אבל אם טען ליה בכסא דכספא וכי האי
גונא במידי דלא אמיד ביה, לאו כל כמיניה
לישיבע וליטול, אלא ישבע הנתבע ויפטר:
ג. הרי זה נשבע ונוטל. ודוקא שהחבלה
במקום שאפשר שחבל בעצמו, משום הכי
צריך שבועה. אבל במקום שאינו יכול
לחבול בעצמו וניכר שאחרים עשו לו, כגון
שעלתה לו נשיכה בגבו, ואין שם אחר,
שיוכל לומר שמא אחר עשה, נוטל בלא
שבועה:

ד. ואפילו שבועת שוא. לא מבעיא שבועת
עדות ושבועת הפקדון דאית בהו כפירות
ממון דהוי רע לשמים ולבריות, אלא אפילו
שבועת שוא, דאינו אלא רע לשמים, שכנגדו
נשבע ונוטל. ושבועת ביטוי לא שמי, כגני,
דשבועת ביטוי דלהבא כגון אוכל ולא אוכל,
איכא למימר כי אישתבע בקושטא אישתבע,

ד. וְשִׁכְנָגְדוֹ חָשׂוּד עַל הַשְּׁבוּעָה
פִּינֵצַד, אֶחָת שְׁבוּעַת הַעֲדוּת
וְאֶחָת שְׁבוּעַת הַפְּקִדוֹן וְאֶפְלוּ
שְׁבוּעַת שָׁוָא. הִיָּה (אֶחָד מֵהֶן)
מִשְׁחָק בִּקְבָאָה, וּמִלָּה בְּרִבִּית,
וּמִפְּרִיחֵי יוֹנִים, וְסוֹחְרֵי שְׁבִיעִית,
שִׁכְנָגְדוֹ נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. הִיָּה שְׁנִיָּה
חֲשׂוּדִין, חֲזוּרָה הַשְּׁבוּעָה לְמִקּוּמָה,
דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר
יִחְלֹקוּ:

ה. וְהַחֲנֻנִי עַל פִּנְקִסוֹ פִּינֵצַד, לֹא
שְׁיֵאמֵר לוֹ כְּתוּב עַל פִּנְקִסִּי
שְׁאֵתָה חֵיב לִי מֵאֲתִים זָזוּ, אֵלָא

שבדעתו היה לקיימו, ואע"פ שכפאו יצרו
ועבר עליה אינו חשוד בכך על השבועה.
אבל ביטוי דלשעבר, אכלתי ולא אכלתי,
דמי לשבועת שוא, שהרי הוציא שבועת
שקר מפיו: היה אחד מהן משחק בקוביא.
תנא פסולא דאורייתא וקתני פסולא דרבנן:
מפריחי יונים. אית דמפרשי, אם תקדים
יונתך ליונתו אתן לך כך וכך, והיינו שחוק.
ואית דמפרשי, שמגדל יונה מלומדת להביא
יונים לבית בעליה, ויש בהן גזל מפני דרכי
שלום: וסוחר שביעית. עושים סחורה
מפירות שביעית, והתורה אמרה לאכלה ולא
לסחורה: חזרה שבועה למקומה. אית
דמפרשי בגמרא, חזרה לסיני, לשבועת הר
סיני שהשיבע הקב"ה את ישראל לא תגזול,
והוא יפרע מן הכופר ממון לחברו, אבל ב"ד
אין נזקקין לא לשבועה ולא לפרעון. ואית
דמפרשי, חזרה שבועה למחויב לה, על זה
שהודה במקצת, וכיון שאינו יכול לישיבע
שהרי חשוד הוא, ישלם:

שנדהו (סור). בני העיר שעשו חרם על כל מי שיבא לדור בעירם, אינו חל על הבא לדור שם, אלא אם כן יש לו רב בעיר דאז צריך לקיים נדוי רבו. אבל הם יכולין לתקן ביניהם ולגדר על עצמן שלא יאשו ויתנו עמו (מדיק פק לא יתפר).

כא. "מנדה לנשיא, מנדה לכל ישראל. אינו מנדה לנשיא.

כב. "נהגו שלא לנהג נדוי בעובר על גזרת הקהל בחרם ונדוי, עד שיקריזו עליו. הגה: מי שעבר על גזרת רבנו גרשום מאור הגולה, אם עבר בשוגג, אין צריך התרה. ואם התרו בו ועבר במזיד, כל בי עשרה שלוחי רבנו גרשום הם להתיר לו כשחזר מדעתו, ודאמינן דעת רבנו גרשום שכך היתה דעתו מתחלה לנהג בו גזירה ונדוי לפי דעתם (הגהות מדיק דב"ק בשם תשובת רש"י). אבל בדבר שגזר בפרשו שיהא בנדוי לעולם, אז הוא בנדוי לעולם אם עבר במזיד (ג"ז שם).

כג. "ביצד התרת נדוי, אומרים לו: שריו לך, מחול לך, ואם הוא שלא בפניו, אומרים: (P פלוני) שריו לו.

כד. "מתירין הנדוי בשלשה הדיטות, או ביחיד ממקה. ש"תלמיד מתיר החרם והנדוי, אפלו

במקום הרב. הגה: וכל חרם ונדוי שלא התר, אפלו היה זמן רב בנדוי וחור בו, אפלו הכי אינו מתר עד שיתירו לו בפרשו (בית יוסף בשם קונטרס ש"כ בשם הראב"ד).

כה. "ג' שנדו והלכו להם, וחזר בו מהדבר שנדהו בגללו, מתירין לו ג' אחרים. "ויש מי שאומר שצריך שיהיו גדולים כמותם ב בחכמה ורואה וגדרה ונשים (פן משמע מהטור).

כו. "נדוהו ג', אין השנים יכולין להתירו אלא אם כן יתן להם השלישי רשות. אבל שלשמן מתירין לו, ואפלו זה שלא בפניו, אף על פי שהיו ביחד בשעת הנדוי. ואם היו רבים בשעת שנדהו, צריך שיתירו כלום. "וכל אותם שנמלכו בהם בשעת הנדוי, חשויים מהמנדים וצריך שיתירו גם הם.

כז. "נדוהו סתם, אף על פי שעברו עליו ל' יום, לעולם עומד בנדויו עד שיתירוהו.

כח. "אם זלזל בנדויו ובחרמו, צריך לנהג אסור פנימים שנהג התר קדם שיתירוהו.

כט. "נדוהו בפניו, אין מתירין לו אלא בפניו. ואם התירו לו שלא

בפניו, יש אומרים דבדיעבד הוי התר. (הר"ן פ"ק דנדרים וכן משמע מתשובת הרשב"א סימן תש"ג). נדהו שלא בפניו, מתירין לו אפלו שלא בפניו.

ל. "נדוהו על תנאי, חל הנדוי, וצריך התרה אף על פי שמקיים התנאי ואפלו אם נדה את עצמו על תנאי. "ודוקא שהמנדה מספק בשעת התנאי אם יכול לקיימו, אבל אם ברור לו שיכול לקיימו, אין צריך התרה.

לא. "אפלו אם קבע זמן, שאמר: יהא בנדוי, אם לא יעשה דבר פלוני לזמן פלוני, יכולין להתירו מיד אף על פי שלא הגיע הזמן.

לב. "המנדה עצמו בעולם הזה ובעולם הבא, יש אומרים שאין לו התרה; לכן שומר נפשו ירחק ממנו וינצל סימן רכ"ח סעיף מ"ה.

לג. "תלמיד חכם שנדה לעצמו, מתיר לעצמו אפלו נדה על דעת פלוני, ואפלו על דבר שחייב עליו נדוי. "ויש מי שאומר שאם היה חייב נדוי אינו יכול להתיר

לעצמו. "ויש מי שאומר שאם היה דרך שבועה, אינו יכול להתיר לעצמו.

לד. "מי שאינו תלמיד חכם, שנדה לעצמו, יש מי שאומר שצריך עשרה שיתירו לו.

לה. "נדוהו בכלום, הוי נדוי וצריך התרה, ואפלו התירו לו בכלום אינו כלום. "ואפלו יודע מי נדהו, אינו יכול להתירו וצריך עשרה בני אדם ששונים הלכות להתירו. "לא

מצא, טורח אחריהם עד פרסה; לא ימצא, מתירין לו אפלו עשרה ששונים משנה; לא מצא, מתירין לו אפלו עשרה שיודעים לקרות בתורה; לא מצא, מתירין לו אפלו עשרה שאינם יודעים לקרות; לא מצא במקומו עשרה, מתירין לו אפלו שלשה. "יש אומרים דאין לו התרה רק על ידי עשרה ששנו הלכות או משניות (תוספות), ומיהו סגי אם יתירו לו בזה אחר זה (סור בשם הרא"ש).

לו. "יש אומרים מי שנדהו בכלום, ושלח שליח להתיר לו

באר הגולה

דף ז' ע"ב: ח מימרא דרב יהודה וכו' מכות דף י"א ע"א: ח כ"ח התוספות שם והביאו הטור בשם ר"ח: י שם בשם אביו הרא"ש בתשובה כלל כ"ח נתן הטעם שהנידוי קל מהנדר שהמנדה לעצמו מתיר לעצמו מה שאין כן בנדר: כ ציינתי לעיל בס' רכ"ח סעי' מ"ה: ח מימרא דרב גידל וכו' מ"ק דף י"ז ע"א: ח טור בשם הרמב"ם שם בפ"ו וכמו שהוכיח הר"ן לגירסא דגרסי שם פשיטא: ז הר"ן פ"ק דנדרים בשם הרשב"א וכספריים דלא גרסי פשיטא: ח טור בשם אביו הרא"ש בתשובה כלל כ"ח סי' ב': ע שם ובתשובות שם סי' ה' וכו': שם דרינו כמו נידוהו בחלומם אבל לא בעי דמני להתנא: פ מממרא דרב יוסף נדרים דף ח' ע"א: ח כתב כשבאים לחתין לו יאמרו מחמת דאשתמית לפני בחלמיה מותר יהא ליה לא יסורין ולא קללה יבאו עליו ויאמרו יחי ראובן ואל ימות וגו' תודיעני אורח חיים וגו' ואומרים ג"פ ויעבור וגו': ח שם ומפרש טעמא דלשמותי שויה שליח למשרי ליה לא שויה שליח: ק רמב"ם שם דשמע ליה דפרשת דרכים שאמרו שם בגמרא לא הוי עד פורס דתוך פורס הוי כרמים וכו': ר שם מסבירנו או שהיה גירסתו כן בגמרא: ש תוס' שם בעובדא דרבינא:

באר הגולה

ע שם: פ הריב"ש בתשובה: ח רמב"ם בפ"ו מהלכות ת"ת וכו"כ הטור: ק כן הוא ברמב"ם: ר ג"ז שם מעובדא דרבינא וכו' נדרים דף ח' ע"ב ומעובדא דר"א וכו' הותר הנדר מנהדרין דף ס"ח ע"א ש"מ ונידוי נדר הוא: ש שם בנדרים בעובדא דרבינא וכתבו התוספות הטעם דפעמים שלא יהא הרב מוזמן וכו' ואין להשהי' השמעת על האדם: ת גם זה שם מממרא דאמימר הלכתא וכו': א טור בשם הראב"ד וכו"כ הרא"ש בשמו: ב כ"כ הרא"ש בשמו: ג ג"ז שם בשם הראב"ד: ד הרא"ש שם: ח כתוב בקונטרסין ופי' שם שכיון שחלה עליו קללה או נידוי לעולם עומד עליו עד שיהא יתור או יצא ממנו ומרמ"ח איכריו: ו שם כדון נדרים לעיל בסיון ר"ח סעיף ב' ציינתי שם: ז מימרא דרב אילא וכו' נדרים

קיא. באור הגוף

הלכות לולב סימן תרמה

תרמה דיני לולב. ובו ט' סעיפים:

א. לולב ^אשנפדרו עליו זה מעל זה ^בולא נדלדלו פעלי החריות, **כשר אפלו לא אגדו:** הגה ומכל מקום, מצוה מן המבחר בלולב שאין עליו ^גפרודות ^דלגמרי (המגיד ור"ן פרק לולב הגזול): **ב.** ^הנפצרו עליו, **והוא שידלדלו משדרו של לולב פעלי החריות** ^ו(דהינו שאין עולים עם השדרה אלא תלויו למטה) (המגיד פרק ח) **פסול:** הגה וכל שכן אם נפצרו ^זונעקרו למטה מן השדרה ^חדפסול אפלו אגדן (טור ור"ן פרק לולב הגזול). וכן אם ^טנתקשו העלין כעץ ואין יכולין לחברן אל השדרה, פסול (טור ובית יוסף). וכל זה ^יברב עליון, אבל אם מעוט עליו נעשו כף ושאר עלין נשאר ^יועדן הלולב ^ינשאר מכסה בעליון, **כשר** (ר"ן פרק לולב הגזול): **ג.** **יברית עליון של לולב כף היא, כשהם**

באר היטב

א. שנפדרו. הינו, כמו ענפי השבט שעומדין פרודות וכולין לאגדן: **ב. נגמרי.** ואם קצת נוטין לצדדין, אפלו מצוה מן המבחר ליכא, ט"ז, עין שם: **ג. נפצרו.** ואם השדרה בעצמה נשברה ותלויה למטה נראה לי דכשר, ודוקא ברב עליון פסול דדמי לבהמה שנשברה רב צלעותיה טרפה, ונשברה השדרה כשרה, ומכל מקום יש לאגדו שם שלא יפל למטה, מגן אברהם:

שערי תשובה

^אנפצרו. עין באר היטב. ועין בשאלת העינין חלק א סימן עא כתב דלא מקבי בשבירה משש דהינו, שנקרע ונפסק רב חכה דודאי פסול, אלא אפלו לא נפסק כי אם המעוט או אפלו עדן היא שלמה וכלה קומת רק שנכספה כל כך ונכפלה באמצעה עד שחציו תלוי למטה

7. עליון. ורב כל עלה ועלה, בית יוסף:

משנה ברורה

בתיב בתורה ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וכפת תמרים וצנף עץ עבות וערבי נחל, וקבלו חז"ל דפרי עץ הדר זהו אחרון, שטעם עצו ופריו שנה, וכתביה הדר, וכתביה נחל זהו הדר בתארו וגדולו, ועל דרך שיתבאר בסימן תרמח. ולפי שכל אלו הארבעה מינים כתובין בפסוק אחד, למדין זה מזה, ועל כן כל הארבעה מינים צריכים להיות נאים ומהדרים, ועל דרך שיתבאר לקמן. כפת תמרים הן ענפי האילן ולכאן רחוק מן השדרה, אלא כשהיה כמו שריבט, והוא הנקרא לולב. וצנף עץ עבות הוא ההדס, שעליו חופין את עצו, ופרטיו יתבאר בסימן תרמו. וערבי נחל יתבאר בסימן תרמו:

א. שנפדרו. הינו, ^אכמו ענפי השבט שעומדין פרודות וכולין לאגדן: **ב. נגמרי** ^בולא נדלדלו פעלי החריות. דטבע החריות, שנפדרו העלין ונתרחקו הרבה, ^גובמקום חבורן נתקשו כעץ ואין יכולין לאגדן יחד: **ג. פרודות.** הט"ז העלה, שמה שהחמיר הרב המגיד למצוה מן המבחר הוא דוקא היכי שכל עליו תלויות למטה רק שעולין עם הלולב ונפצרו עליו שפסול, הוא כגון שנחלשו עליו לגמרי מן הלולב, או שתלויות למטה וגם אין עולין עם הלולב, ^אולא שידלדלו ממקום חבורן בשדרה ועדן מעורן במקצת, אבל כל שאין עליו תלויות אלא שקצת נוטה לצדדין, אפלו מצוה מן המבחר אין כאן. אמנם במאמר מרדכי וכן בכבורי יעקב ^אמפקקין על דברי הט"ז, ודעתם כסתימת הרמ"א, דלמצוה מן המבחר יש לזהר שלא לטל לכתחלה לולב אלא אם כן שוכבין עליו זה על זה ולא לצדדין:

ב. ד. דהינו, וכו'. רוצה לומר, דגם זה ^אהוא בכלל נדלדלו מארץ השדרה אף שעדן לא נעקרו מחבורן, והוא הדין אם נעקרו ממקום חבורן בשדרה ועדן מעורן במקצת, אף שאין תלויות למטה. ואם השדרה בעצמה נשברה ותלויה למטה (דהינו, שמערה במקצת), נראה לי דכשר, ודוקא ברב עליון פסול, דמי לבהמה שנשברה רב צלעותיה טרפה, ונשברה השדרה כשרה, אכן יש לאגדו שם שלא יפל למטה, כן כתב המגן אברהם. אבל הרבה ^אאחרונים חולקים על זה, דשאני התם דחוט השדרה קם ובו תלוי הכשרו שם נדאם נפסק החוט, אף שהשדרה קים, טרפה, מכבאר שם, מה שאין כן בענינו. ובספר בגדי ישע כתב דאין פונת המגן אברהם נשברה משם, ^אדאם כן לא עדיף מנקטם ראשו דפסול, אלא שרוצה לומר מתמטט למטה, ואם כן שפיר מדמה לנשברה השדרה ולא נפסק החוט. וצריך עיון: **ה. ונעקרו למטה וכו'.** רוצה לומר, למטה במקום חבור העלין לשדרה, נעקרו שם מן השדרה ואינם מחברים אלא על ידי אגדה: **ו. דפסול אפלו אגדן.** והוא הדין במה שכתב הג"ה למעלה שפסולין כשהן תלויות למטה, שם גם כן פסול ^אאפלו אגדן, וכן כתב הגר"ז: **ז. נתקשו העלין בעין.** ואם התחיל להתקשות ועדן לא נעשה כעץ, והוא נקרא בגמרא דומה לחרות וכשר אפלו לא אגדו, אכן טבע האילן, שבשעה שהעלין התחילו להתקשות ^אנעשו עליהן מפרדות, וכבר נתבאר לעיל דמצוה מן המבחר שלא יהיו מפרדות: **ח. ברב עליון.** ורב כל עלה ועלה, ורב כל, ^אוהי כאלו הוי הלולב בלא עליון. ודוקא אם הוא ^אבתוך שעור הלולב שהוא ארבעה טפחים, כדלקמן בסימן תרנ, אכן אם נשברו רב העלין של הלולב היותר מקשעור ונשאר רב שעור של הלולב שלם, ^איש להסתפק אם אוליין בחר רב הלולב ופסול או בתר רב השעור וכשר: **ט. ועדן הלולב וכו'.** דכלאו הכי, אפלו במעוטן של העלין שנחסר פסול: **י. נשאר מכסה בעליון.** עין בבאר הלכה:

שער היצו

א. מגן אברהם: ב. עין בטור: **ג. פרי מגדים** ובכורי יעקב: ד. וכן נהיר שלום אחרי שנתקח דבר הט"ז שמכל בוטה לצדדין כתב וזה לשונו, אבל לשון המגיד משנה מוכח דאפלו העלים עולים עם הלולב למעלה אלא שנפדרים מהשדרה, איכא משום מצוה מן המבחר, וגם מה שכתב הט"ז שלא הקפיד (המגיד משנה) אלא אם תלויות למטה ועולה למעלה, לא ידעתי פרושו, דנראה שהם תרתי דסתרי, וגם במאמר מרדכי תמה עליו בכל זה, עין שם: **ה. פרי מגדים:** 1. מור וקציעה ובית מאיר, ואליה רבה גם כן נשאר בצדדין עיון עליו, והוא בפר' מגדים: 2. ויש לומר קצת. ודומה המגן אברהם שנשברה רב השדרה ועדן מעוט קים, ואולי סבר הכנתי ישע דנקטם ראשו אף באפן זה פסול: ^אח. לבושי שרד: ט. מן מוכח

ק"ו) אם הבנים שמחה הללויה, אמא ידיעא, הבנים מאן אינון. אמר רבי שמעון, הא תנינן, תרין בנים אית לקודשא בריך הוא, חד דכר וחד נוקבא. דכר, יהביה ליעקב, דקתיב, (שמות ד) בני בכורי ישראל, וקתיב, (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר. פת, יתבה לאברהם, דקתיב, (בראשית כד) ויה' ברוך את אברהם בכל, פת היתה לו לאברהם, ובפל שמה.

ואמא רביעא עלייהו, דיוקא להו, ועל האי קתיב, (דברים קד) לא תקח האם על הבנים. ותנינן, לא יסגי בר נש חוביו לתתא, בגין דיסתלק אמא מעל בגין. וקתיב, (ויקרא יח) אמוך היא לא תגלה ערותה, ווי למאן דגלי עריותא.

וכד תייבין בני עלמא, ואסגין בזכותא קמי קדשא בריך הוא, ואמא

תרגום לשון הוזהר

והאם רובצת עליהם, שמיניקה אותם, ועל זה כתוב לא תקח האם על הבנים. ושנינו, אל ירבה האדם חטאיו למשה, כדי שתסתלק האם מעל הבנים, וכתוב (ויקרא יח) אמוך הוא לא תגלה ערותה. או למי שמגלה ערותה.

ושנינו, אמר רבי שמעון, כתוב (שיר א) בני אמי נחרו בי שמיני נטרה את הכרמים. בני אמי, כמו שכתוב (איכה ב) השליך משמים ארץ. כששרצה הקדוש ברוך הוא להחרוב ביתו שלמשה ולהגלות את ישראל לבין העמים, העביר הקדוש ברוך הוא מלפניו את הארץ הזו, והתרחקה ממנו, ככתוב (שמות ב) ותתצב אחתו מרחק. וכשארץ זו התרחקה משמים שלמעלה, הארץ הזו שלמשה נחרבה, וישראל התפזרו בין העמים. אמרה כנסת ישראל: מי גרם לי את זה ומי עשה לי

נוטרה את הכרמים, בני אמי, כמה דקתיב, (איכה ב) השליך משמים ארץ. דכד בעא קדשא בריך הוא למחרבא ביתיה דלתתא, ולאגלגא ישראל ביני עממא, אעבר קדשא בריך הוא מקמיה להאי ארץ, ואתרחקא מגיה. דקתיב, (שמות ב) ותתצב אחתו מרחוק. וכד האי ארץ אתרחקא משמים דלעילא, האי ארץ דלתתא אתחרבא, וישראל אתפזרו ביני עממא, אמרה כנסת ישראל, מאן גרים לי האי ומאן עביד לי האי, בני אמי דנחרו בי, ואתרחקו מני, בני אמי ודאי.

רבי יוסי הוה אזיל בארחתא, והוה עמיה רבי חייא בר רב. עד דהוה אזיל, אמר רבי יוסי לרבי חייא, חמיתא מה דאנא חמית. אמר ליה, חמינא גברא חד בנהרא, וצפרא חד על (דף רט ע"ב) רישיה, ועלעא בפומיה דצפורה, ואכלא ורפסא

תרגום לשון הוזהר

הוא. קרבו אליו. שמעו שהיה אומר: קתר, קתר, שני בנים שרונים בחור (נרוקים לבחור). לא נח ולא מנוחה, עד שהצפור בפח תפל. **בכה** רבי יוסי ואמר, זהו ששנינו בני אמי נחרו בי. מה הטעם? משום שברמי שלי לא נטרתי. אמר, ודאי הגלות נמשך, ועל זה (שצפרי השמים לא זוות עד ששלוטון העמים עוברי עבודת כוכבים ומזלות יעבר מהעולם, ומתי? עד שיגיע היום שהקדוש ברוך הוא מעורר דיניו בעולם, שכתוב (זכריה ד) והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה.

עד דהו אָזלין, שְׁמַעוּ חַד קָלָא דְהוּא אָמַר, אוֹקִינָא דְקוּפְטִירָא מְטָא בְדִינוּי, נִפְקַ חַד שְׁלֹהוּבָא, וְאוֹקִיד לְהוּא צְפוּרָא. אָמַר, וְדָאי, כְּמָה דְכְּתִיב, (דניאל ו) וַיְהִיכַת לִיקְדָּת אֲשָׁא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לֹא אֲגִלִּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לִישְׂרָאֵל, אֲלָא בְּזַמְנָא דְלֹא אֲשַׁתַּפַּח מְהִימְנוּתָא בִּינִייהוּ. כַּד אֲתַמְנַע מְהִימְנוּתָא בִּינִייהוּ, כְּכִכּוּל, הָכִי אֲשַׁתַּפַּח בְּכָלָא. דְּכְּתִיב, (ישעיה כח) וְכִפֵּר בְּרִיתְכֶם אֶת מוֹת.

אָמַר רַבִּי חֲזִיא, מָאִי דְכְּתִיב, (ישעיה כח) בַּלַּע הַמּוֹת לִנְצַח. אָמַר לִיה, כַּד יִתְעַר קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְמִינָא דִּלְיָה, אֲתַמְנַע מוֹתָא מִן עֲלָמָא. וְלֹא יִתְעַר הָאִי יְמִינָא, אֲלָא כַּד יִתְעַרְוּ יִשְׂרָאֵל בִּימִינָא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמָאִי נִיהוּ תוֹרָה, דְּכְּתִיב בָּהּ, (דברים לב) מִימִינוֹ אֶשׁ דֶּת לְמוֹ. בְּהוּא זַמְנָא, (תהלים קיח) יְמִין ה' עוֹשֶׂה חֵיל

וְגו', לֹא אָמוֹת פִּי אָחִיה וְאִסְפַּר מַעֲשֵׂי יָהּ. תְּנָא, הַהוּא זִכְאָה דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַרְעֵי בֵיהּ, וְכַרְזָא קָרִי עֲלֵיהּ, תַּלְתִּין יוֹמִין, בִּינִי צִדִּיקִינָא בְּגִנְתָּא דַּעֲזָן. פְּלֹהוּ צִדִּיקִנָא חֲדָא, פְּלֹהוּ צִדִּיקִינָא אֲתִיין, וּמַעֲשָׁן דְּיוֹקְתִּיה דְּהוּא צִדִּיקָא, עַד דִּינִי לְמִיר דִּיורִיה בִּינִייהוּ. וְאִי חֲזִיבָא הוּא, כְּרִזָּא קָרִי עֲלֵיהּ בְּגִינְתָּא תַּלְתִּין יוֹמִין (עֲלֵיהּ), וְכַלְהוּ חֲזִיבָא, פְּלֹהוּ עֲצִיבִין.

פְּלֹהוּ פִתְחִין וִוי, דְּהָא דִּינָא חֲדָתָא אֲתַעַר הַשְׁתָּא, בְּגִינִיה דְּפִלְגָּנָא. כְּמָה בְּרִדִּין דְּנַמּוּסִין מִזְמִינִין לְקַבְּלֵיהּ, וְלֹאקְדָּמָא לִיה וִוי. אוֹי לְרָשָׁע אוֹי לְשִׁכְנֹו. וְכַלְהוּ פִתְחִין וְאִמְרִין, (ישעיה א) אוֹי לְרָשָׁע רַע כִּי גָמוּל יִדְיוּ יַעֲשֶׂה לוֹ. מָאִי (שְׁמַעְטָא) גָמוּל יִדְיוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק. לֹאכְלָלָא (לֹאפֻקָא) מָאִין דִּזְנִי

כִּידוּי, לֹאפֻקָא וְלַחֲבָלָא זִרְעִיה בְּרִיקְנָא. דְּהָא תְּגִינָן, כָּל מָאִין דְּאִפִּיק זִרְעִיה בְּרִיקְנָא, אֲקָרִי רַע, וְלֹא חֲמִי אִפִּי שְׂכִינְתָּא. דְּכְּתִיב, (תהלים ח) כִּי לֹא אֵל חִפְץ רָשָׁע אֲתָהּ לֹא יִגוּרָךְ רַע. וְכְּתִיב, (באשית לח) וַיְהִי עַר כְּכּוֹר יְהוּדָה רַע. אוֹף הָכָא, אוֹי לְרָשָׁע רַע. וִוי לְהוּא חֲזִיבָא דְאִיהוּ רַע, דַּעֲבַד גְּרַמִּיה רַע. כִּי גָמוּל יִדְיוּ יַעֲשֶׂה לוֹ, לֹאכְלָלָא מָאִין דִּזְנִי כִידוּי, לֹאפֻקָא וְלַחֲבָלָא זִרְעִיה בְּרִיקְנָא, וְלֹאִי טְרִדִין בְּהוּא עֲלָמָא יִתִּיר מְכָלָא.

תָּא חֲזִי, דְּהָא כְּתִיב אוֹי לְרָשָׁע (רַע), כִּינִין דְּכְּתִיב אוֹי לְרָשָׁע, אֲמָאִי רַע. אֲלָא כְּמָה דְּאִמְינָא, דַּעֲבַד גְּרַמִּיה רַע. וְכְּתִיב לֹא יִגוּרָךְ רַע. וְכַלְהוּ סֻלְקִין, וְהָאִי לֹא סֻלְקִין.

וְאִי תִימָא, שְׂאָר חֲזִיבִין דְּקָטְלוּ בְּנֵי נִשָּׂא. תָּא חֲזִי, כְּלֹהוּ סֻלְקִין וְהוּא לֹא סֻלְקִין. מָאִי טַעֲמָא, אִינוּן קָטְלוּ בְּנֵי נִשָּׂא אֲחֵרָא, וְהָאִי קָטְלוּ בְּנֵי מַמְשָׁ, אוֹשִׁיד דְּמִין סִגְיָאִין.

תָּא חֲזִי, בְּשָׂאָר חֲזִיבִי עֲלָמָא, לֹא כְּתִיב וִירַע בְּעִינֵי ה', וְכָאִן כְּתִיב, וִירַע בְּעִינֵי ה' אֲשֶׁר עָשָׂה. מָאִי טַעֲמָא, מִשּׁוּם דְּכְּתִיב וְשַׁחַת אֲרַצָּה. תְּנָן, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לִית לָךְ חוּבָא בְּעֲלָמָא דְלֹא אִית לִיה תְּשׁוּבָה, בְּרַמְהִי. וְלִית לָךְ חֲזִיבָא דְלֹא חֲמָאִן אִפִּי שְׂכִינְתָּא, בְּרַמְהִי. דְּכְּתִיב לֹא יִגוּרָךְ רַע, כָּלָל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְכָאִין אִינוּן צִדִּיקִינָא, בְּעֲלָמָא דִּין וְבְעֲלָמָא דְאֲתִי. עֲלִייהוּ כְּתִיב, (ישעיה ס) וַעֲמֹךְ פִּלְם צִדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֲרָץ. מָאִי לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֲרָץ, אָמַר

תרגום לשון הווהר

וְאִם תֹּאמַר, שְׂאָר רָשָׁעִים שְׁהָרְגוּ בְּנֵי אָדָם? בֹּא רֵא, כָּלֵם עוֹלִים וְהוּא לֹא עוֹלָה. מַה הַשְׁעָם? הֵם הָרְגוּ בְּנֵי אָדָם אֲחֵרִים, וְזֶה הָרַג בְּנֵי מַמְשָׁ, שְׁפָךְ דָּמִים רַבִּים.

בֹּא רֵא, בְּשָׂאָר רָשָׁעֵי הָעוֹלָם לֹא כְּתוּב וִירַע בְּעִינֵי ה', וְכָאִן כְּתוּב וִירַע בְּעִינֵי ה' אֲשֶׁר עָשָׂה. מַה הַשְׁעָם? מִשּׁוּם שְׁכַתּוֹב וְשַׁחַת אֲרַצָּה.

שְׂנִינָה, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִין לָךְ חֲסָא בְּעוֹלָם שְׂאִין לוֹ תְּשׁוּבָה פְּרַט לָזֶה, וְאִין לָךְ רָשָׁע שְׂאִין לוֹ תְּשׁוּבָה פְּרַט לָזֶה, שְׁכַתּוֹב לֹא יִגְרָךְ רַע, כָּלָל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשֶׁרִי הַצִּדִּיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, עֲלִיָּהֶם כְּתוּב (ישעיה ס) וַעֲמֹךְ פִּלְם צִדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֲרָץ. מַה זֶה לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֲרָץ? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (תהלים קטו) אֲתַהֲלֹךְ לִפְנֵי ה' בְּאַיְצוֹת תַּחֲסִים.

תרגום לשון הווהר

אֶש דֶּת לְמוֹ. בְּאוֹתוֹ זְמַן (תהלים קיח) יְמִי ה' עָשָׂה חֵיל וְגו', לֹא אָמוֹת פִּי אָחִיה וְאִסְפַּר מַעֲשֵׂי יָהּ. לְמַדְנָה, אוֹתוֹ הַצִּדִּיק שְׁהִקְדוּשׁ בְּרִיךְ הוּא מִתְרַצֶּה בּוֹ, וְהַכְרִזוּ קוֹרָא עֲלֵיו שְׁלֹשִׁים יָמִים בֵּין צִדִּיקִין גֵּן הָעֵדֶן, כָּל הַצִּדִּיקִים שְׂמַחִים, כָּל הַצִּדִּיקִים בָּאִים וּמַעֲשִׂרִים מִקוֹמוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הַצִּדִּיק עַד שֶׁיָּבֵא לְמִדָּר אֶת דִּיורוֹ בִּינִיָּהֶם. וְאִם רָשָׁע הוּא, הַכְרִזוּ קוֹרָא עֲלֵיו בְּגִינְתָּא שְׁלֹשִׁים יוֹם (עֲלֵיו), וְכָל הַרָשָׁעִים כָּלֵם עֲצוּבִים.

כָּלֵם פּוֹתְחִים: וִי, שְׁתִּירִי דִין חֲדָשׁ מִתְעוֹרֵר כְּעַת בְּגִלְלוֹ שֶׁל פְּלוּגִי. כְּמָה שׁוֹמְרֵי הַחֹק מוֹדְמִינִים כְּנִגְדּוֹ וּמְקַדְּמִים לוֹ: וִי, אוֹי לְרָשָׁע אוֹי לְשִׁכְנֹו. וְכָלֵם פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים: אוֹי לְרָשָׁע רַע כִּי גָמוּל

עַד שְׁהִיו הוֹלְכִים, שְׁמַעוּ קוֹל אֶחָד שְׁהִיו אוֹמְרִים: שְׁלֵהֶבֶת הַדִּין הַגִּיעָה בְּדִינוּי. יִצְאָה שְׁלֵהֶבֶת אַחַת וְשָׂרְפָה אֶת אוֹתָהּ הַצְּפוּר. אָמַר, וְדָאי כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (דניאל ו) וַיִּתְּנָה לִשְׂרֵפַת הָאֵשׁ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לֹא הִגֵּלָה הַקְדוּשׁ בְּרִיךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל אֲלָא בְּזַמַּן שֶׁלֹּא נִמְצָאָה בִּינִיָּהֶם אֲמוּנָה, כְּשֶׁנִּמְנָעָה בִּינִיָּהֶם הָאֲמוּנָה, כְּכִכּוּל, כִּךְ נִמְצָא בְּכָל, שְׁכַתּוֹב (דניאל ח) וְכִפֵּר בְּרִיתְכֶם אֶת מוֹת.

אָמַר רַבִּי חֲזִיא, מַהוּ שְׁכַתּוֹב בַּלַּע הַמּוֹת לִנְצַח? אָמַר לוֹ, כְּשִׁיעוֹר הַקְדוּשׁ בְּרִיךְ הוּא אֶת יְמִינוֹ, יִמְנַע מוֹת מִהָעוֹלָם, וְלֹא תִתְעוֹרֵר יְמִין זֶה אֲלָא כְּשִׁתְּעוֹרְרוּ יִשְׂרָאֵל בִּימִינוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרִיךְ הוּא, וּמַה זֶה? תוֹרָה שְׁכַתּוֹב בָּהּ (דברים לב) מִימִינוֹ

לעולם חסדו: ^א וילעוג מלך הבשן כי לעולם חסדו: ^{בא} ונתן ארצם לנחלה כי לעולם חסדו: ^{בב} נחלה לישראל עבדו כי לעולם חסדו: ^{בג} שבשפלטנו וזכר לנו כי לעולם חסדו: ^{בד} ויפנקנו מצרינו כי לעולם חסדו: ^{בה} נתן לחם לכל-בשר כי לעולם חסדו: ^{בו} הודו לאל השמים כי לעולם חסדו:

קלז ^א על נהרות ^א בכל שם ישבנו גספכינו בנזכרנו את-ציון: ^ב על-ערכים בתוכה תלינו כנרותינו: ^ג כי שם שאלונו שובינו דברי-שיר ותוללינו שמחה שירו לנו משיר ציון: ^ד איך נשיר את-שיר-יהוה על אדמת נגר: ^ה אם-אשכחך ירושלם תשכח מימי: ^ו תדבק-לשוני ^ז לחכי אם-לא אזכרכי אם-לא אעלה את-ירושלם על ראש שמחתי: ^ז וזכר יהוה ^ח לבני אדם את יום ירושלם האמרים ערו ^ח ערו עד היסוד בה: ^ה בת-בכל השודרה אשרי שישלם-לך את-גמולך שגמלת לנו: ^ט אשרי ^י שיאחו ונפץ את-עלליך אל-הסלע:

קלח ^א לדוד ^א אודך בכל-לבי נגד אלהים אומרך: ^ב אשתתוה אל-היכל קדשך ואודה את-שמך על-חסדך ועל-אמתך ביהגבלת על-כל-שמך אמרתך: ^ג ביום קראתי ותענני תרחבי בנפשי עז: ^ד יודוך יהוה

כל-מלכי-ארץ כי שמעו אמרי-פיד: ^ה וישירו בדרכי יהוה בייגדול כבוד יהוה: ^ו ביינם יהוה ושל וראה וגבה ממרחק ידע: ^ז אם-אלך ^ח בקרב צרה תחיני על אף איבי תשלח ידך ותושיעני מינך: ^ה יהוה יגמר פעדי יהוה חסדך לעולם מעשי ידך אל-תרף:

קלט ^א למנצח לדוד מזמור יהוה חקרתני ותדע: ^ב אתה ידעת שבתי וקומי בנתי לרעי מרחוק: ^ג ארחי ורבעי זרית וכל-דרכי הסכנתה: ^ד כי אין מלה בלשוני הן יהוה ידעת כלה: ^ה אחור וקדם צרתני ותשת עלי פפכה: ^ו פלאה פליאה דעת ממני נשגבה לא-אוכל לה: ^ז אנה אלך מרוחק ואנה מפניך אברח: ^ח אם-אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנו: ^ט אשא בנפשי-שחר אשכנה באחרית יום: ^י גס-שם ידך תנחני ותאחזני מינך: ^{יא} ואמר אך-חשך ישפוני ולילה ממך ולילה

ביום יאיר פחשיכה באורה: ^{יב} כי אתה קנית כליתי תסבני בבטן אמי: ^{יג} אודך על כי נוראות נפילתי נפלאים מעשיך ונפשי ידעת מאד: ^{יד} לא-נכחד עצמי ממך אשר-עשיתי בסתר רגמתי בתחתיות ארץ: ^{טו} גלמי ראו

עיניך ועל-ספרך כלם יכתבו ימים יאירו ולא ולו אחד בהם: ^ה ולי מה-יקרו רעיד אל מה עצמו ראשיהם: ^ה אספרם מחול ירבון הקיצתי ועודי עמך: ^ט אם-תקטל אלוה ^א רשע ואנשי דמים סורו מני: ^ב אשר ימרוך למזמה נשוא לשוא עריך: ^{בא} הלא-משנאיך יהוה ^א אשגא וכתקוממיך אתקוטט: ^{בב} תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי: ^{בג} חקרני אל ודע לבבי בחנני ודע שרעפי: ^{בד} וראה אם-דריך-עצב בי ונחני בדרך עולם:

שבת קודש

קמ ^א למנצח מזמור לדוד: ^ב חלצני יהוה מאדם רע מאיש חמסים תנצרני: ^ג אשר חשבו רעות בלב פליוס וגורו מלחמות: ^ד שגנו לשונם כמו-נחש חמת עקשוב תחת שפתיו סלה: ^ה שמרני יהוה ^א מידי רשע מאיש חמסים תנצרני אשר חשבו לדחות פעמי: ^ו טמנו-גאים ^א פח לי וחבלים פרושו רשת ליד-מעגל מקשים שתולי סלה: ^ז אמרתי ליהוה אלי אתה האזינה יהוה קול תחנוני: ^ח יהוה קרי אלהים

אדני עז ישועתי סותה לראשי ביום נשק: ^ט אל-תתן יהוה מאוני רשע זממו אל-תפק ירמו סלה: ^י ראש מסבני צמל שפתיו ^{יב} ויפשו ימוטו

עליהם גחלים באש יפלה במהמות בליקומו: ^{יב} איש לשון בלי-נפון בארץ איש-חמס רע יצודנו למדחפת: ^{יג} ידעת ידעתי כי-יעשה יהוה דין עני משפט אבילים: ^{יד} אך צדיקים יודו לשמך ישובו ישרים את-פניך:

קמא ^א מזמור לדוד יהוה קראתי חושה לי האזינה קולי בקראי לך: ^ב תפון תפילי קטרת לפניך משאת פפי מנחת-ערב: ^ג שיתה יהוה ^ד שמרה לפי נצרה על-דל שפתי: ^ה אל-תט-לבי ^ו לדבר ^ז רע להתעולל עללות ^ח ברשע את-אישים פעלי-און וכל-אלהם במנעמיהם: ^ה יהלמני צדיק ^א חסד ויוכיחני שמן ראש אלייני ראשי כיעוד ותפילתי ברעותיהם: ^ב נשמטו בידי-סלע שפטיהם ושמעו אמרי כי נעמו: ^ג כמו פלח ובקע בארץ נפזרו עצמינו לפי שאול: ^ה כי אליך ^ה יהוה קרי אלהים אדני עיני בכה חסיתי אל-תער נפשי: ^ט שמרני מידי פח יקשו לי ומקשות פעלי און: ^י יפלו במכמרי רשעים יחד אנכי עד-אעבור:

קמב ^א משכיל לדוד בהיותו במערה תפלה: ^ב קולי אל-יהוה אועק קולי אל-יהוה אתחנן: ^ג אשפך לפני שיחי צרתי לפני אגיד: ^ד בהתעטף עלי ^ו רוחי ואתה ידעת נתיבתי בארח-

זו אהלך טמנו פח לי: ה הביט ימין |
 וראה ואין-לי מביר אבד מנוס ממני
 אין דורש לנפשי: וזעקתי אליך יהוה
 אמרתי אתה מחסי חללי בארץ
 החיים: ז הקשיבה | אל-רנתי כי-
 דלותי מאד הצילני מרדפי כי אמצו
 ממני: ה הוציאה ממסגר | נפשי
 להודות את-שמו בי יתרו צדיקים
 כי תגמל עלי:

קמג * מזמור לְדָוִד יְהוֹה | שִׁמְע
 תפילתי האזינה אל-תחנוני
 באמנתך ענני בצדקתך: ב ואל-תבוא
 במשפט את-עבדך כי לא-יצדק לפניך
 כל-חי: ג כי רדף אויב | נפשי דבא
 לארץ חיתי הושבני במחשפים כמתי
 עולם: ד ותתעטף עלי רוחי בתוכי
 ישתומם לפי: ה זכרתי ימים | מלדם
 הגיתי בכל-פעלך במעשה ידיך
 אשוחח: ו פרשתי ידי אלך נפשי |
 בארץ-ציופה לך סלה: ז מהר ענני |
 יהוה כלתה רוחי אל-תסתר פניך
 ממני ונמשלתי עם-יְרֵדִי בור:
 ה השמיעני בבקר | חסדך כי-בך
 בטחתי הודיעני דרך-זו אלך כי-אלריך
 נשאתי נפשי: ט הצילני מאיבי | יהוה
 אליך כסתי: י למדני | לעשות רצונך
 כי-אתה אלוהי רוחך טובה תנחני
 בארץ מישור: יא למען-שמך יהוה
 תחגי בצדקתך | תוציא מצרה נפשי:

יב ובחסדך תצמית איבי והאבדת כל-
 צררי נפשי כי אני עבדך:

קמד * לְדָוִד | בְּרוּךְ יְהוֹה | צוּרִי
 המלמד ידי לקרב אצבעותי
 למלחמה: ב חסדי ומצודתי משגבי
 ומפלטי לי מגני וכו חסיתי הרודד
 עמי תחתי: ג יהוה מה-אדם ותדעהו
 בן-אנוש ותחשבהו: ד אדם להכל
 דמה ימיו כצל עובר: ה יהוה הט-

שמיך ותרד גע בהרים ויעשנו: □
 ברוך ברק ותפיצם שלח חציך
 ותהמם: ז שלח ידיך ממרום פצני
 והצילני ממים רבים מיד בני נכר:
 ח אשר פיהם דבר-שוא וימינם ימין
 שקר: ט אלהים שיר חדש אשירה לך
 בנבל עשור אזמרה-לך: י הנותן
 תשועה למלכים הפוצה את-דוד
 עבדו מחרב רעה: יא פצני והצילני
 מיד בני-נכר אשר פיהם דבר-שוא □
 וימינם ימין שקר: יב אשר בנינו |
 בנטעים מגדלים בנעוריהם בנותינו
 כזוית מחשבות תבנית היכל: יג מזונינו
 מלאים מפיקים מזן אל זן צאוננו
 מאליפות מרבכות בחוצותינו:
 יד אלופינו מספלים אין-פרץ ואין
 יוצאת ואין צווחה ברחבתינו: טו אשרי
 העם שפכה לו אשרי העם שיהוה
 אלהיו: □

לקוטי

לשמש שם אהל בהם מט

מוזרר

ט

תכלית לתשוקתו. וצריך לצמצם ההתלהבות, כדי שישאר בלב חלל, כמו שכתוב (תהלים קט): ולבי חלל בקרבך. ועלידי הצמצום של ההתלהבות יוכל לבוא להתגלות מהמדות, הינו לעבד את השם ותבדך בהדרגה ובמדרה. ומחשבות טובות שבלב הן יצרין טובין, שעלידין נתגלין פעולות ומדות טובות, והינו יצירה למב; וכשחושב מחשבות רעות, הוא מטמטם הלב, בבחינת ערלת לב, ומקלקל את הבריאה, הינו החכמה שבלב. כי היצר הרע הוא מפשות הלב, כמו שכתוב (דברים י): ומלחם את ערלת לבבכם, ותרגומו: ית טפשות לבבון, וטפשות הוא קלקול הבריאה, שהיא עלידי החכמה. נמצא, כשאדם חושב מחשבות טובות בלבו או לעבד את השם ותבדך, בזה נעשה לבו בבחינת: צור לבבי, ובבחינת: ולבי חלל בקרבך, שבתוך החלל יתגלו פעולותיו ועלידי פעולותיו ומדותיו הטובים יתגלה שהוא מקבל על מלכות שמים שלמה. וזה פירוש (תהלים פו): ושרים בחוללים וכו', ושרים - זה בחינת התגלות מלכות, בחינת: שרה על העולם בלו (ברכות ז), בחינת (זכריה יד): והיה ה' למלך וכו', בחוללים כל מעיני בך - הינו לפי החלל שנגעשה עלידי מחשבותיו הקדושים, בן התגלות מלכותו:

ב וזה בחינת (דברים יא): ולעבדו בכל לבבכם; איהו עבודה שבלב, זה תפלה (תענית ב). כי תפלה בחינת מלכות דוד, כמו שכתוב (תהלים קט): ואני תפלה. ועקר התפלה תלוי בלב, שישם כל לבו עליה, שלא יהיה בבחינת (שעשע כט): בשפתם בכוני ולבם רחוק ממני. כי תפלה שבלב היא בחינת התגלות מלכותו בתוך החלל הפנימי, בתוך המדות, בתוך העולמות:

ג וזה בחינת ה"א, כי דל"ת היתה, ואתחזרת ונעשית ה"א (ס); כי דלת היות - לשון דלת ונעיה. הינו, בשמטמטם לבו במפשות, ואין עני אלא בדת (דברים מא), ואז היא בחינת דל"ת; ובשמקדש מחשבתו, ולית קדשה פחות מעשרה (מילה כז); והיא בחינת יוד (תקין י) שממשך לתוך הדל"ת, ונעשית ה':

ד ובשמקדש התפלה את בחינת מלכות בבחינת: ולעבדו בכל לבבכם, זה בחינת: הוא העולה (ויקרא י); בחינת (שיר השירים ח): מי זאת עולה - מי עם זאת עולה (הקדמת חזקוני, ו תיקון טא, ל, ח, טז), והם שני בתים: ביתא עלאה וביתא תתאה, שיש לשניהם עליה, כי לא אבוא בעיר עד דבקרבה קדוש. [פירוש, כי רבותינו זכרונם לברכה דרשו (תענית ח) על פסוק זה (דברים יא): בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר - נשבע הקדוש ברוך הוא, שלא יבא בירושלים שלמעלה, עד שיבנה ירושלים שלמה. ואיתא בבבלי האר"י ז"ל, שהבנה על-פי סוד הוא, שבינה אפוא עלאה, ביתא עלאה, היא בחינת ירושלים שלמעלה; ומלכות, ביתא תתאה, היא בחינת ירושלים שלמה. שאין היחוד שלמעלה, שהוא בחינת עלית ביתא עלאה, נשלם, עד שנקנה ונשלם בחינת מלכות בשלמות, שהיא בחינת עלית ביתא תתאה וכו', עין שם. וזהו מה שכתב רבנו ז"ל: מי עם זאת עולה וכו', כי בינה לבא (ס) היא בחינת ביתא עלאה, בחינת מי; ומלכות היא בחינת ביתא תתאה, בחינת זאת. ועלידי בחינות אלו הנ"ל, הנאמרים בתורה הזאת, עלידיה יש לשני בתים אלו עליה, שהם ביתא עלאה

ולעבד לבוא, שיתנסו אמות העולם עלידי מצות סבה (ח), או נתקים (צפניה ז): או אהפך אל כל העמים שפה ברוכה. שפה - ראשיתבות של ש"כר פ"ר ה'בטן, הינו בחינת סבה כנ"ל. גם אז נתהפך ריב לשונות, ולא יהיה בחינת ריב כנ"ל, ויהיה שפה אחת לעבדו שכם אחר. ואז יתגבר אמת, כמו שכתוב (משלי יז): שפת אמת תפון לעד; הינו אפלו עבדים יחזרו לעבדו שכם אחר. וזה (בראשית ד): אם תיטיב - שאת, ראשיתבות: ש"פת אמת תפון; ואם לא תיטיב - ל'פתח ח'מאת ר'ובין, ראשיתבות רחל למפרע, בתורת אנפין, בחינת ריב, שהיא ריב בגלותא, דמתגברין אמין דעלמא, ריב לשונות, אשר פיהם דבר שוא וכו'.

וזה פירוש: במי מריבת - זה בחינת מי החסדים, בחינת סבה, שמצלת מריב לשונות, כמו שכתוב: תצפנם בסבה מריב לשונות כנ"ל. קדש תרגומו דקם, לשון דקם וציר, בחינת צירי כנ"ל, שממנו יצירת הולד. מדבר צין - לשון ציני הר הבדול, לשון תמרים (סוכה לב), לשון תמורה וחלופ. פירוש, כי הקדוש ברוך הוא צוה להם שידברו אל הסעל, כדי שילמדו ישראל קליהומר על שכן וענש, כפירוש רש"י, והם [פנמו] בהדבור, וגרמו, חס ושלום, התגברות של הריב לשונות, וגרמו התגברות ימין שקה, כמו שכתוב: אשר פיהם דבר שוא וכו'. וזה פירוש: צין, לשון תמורה, תמורת קדש, תמורת ציר, תמורת סבה דקדשה, נעשה סבה בקלפה, חס ושלום. ובשביל זה ענישם: כי מנגד תראה, וישמה לא תבוא, כי ארץ ישראל הוא מבח מעשיו כנ"ל:

מב

לשון רבנו זכרנו לברכה

לשמש שם אהל בהם וזהו בחינת יצא מחפתו וכו':

(תהלים ט)

א כי קדש הבריאה היה אור הקדוש ברוך הוא אין סוף, ורצה הקדוש ברוך הוא שיתגלה מלכותו, ואין מלך בלא עם, והצרך לברא בני אדם, שיקבלו על מלכותו. והתגלות מלכותו אי אפשר להשיג אלא עלידי המדות, שעלידי המדות משיגין אלקותו, ויועזין שיש אדון מושל ומנהיג. וצמצם את האור אין סוף לצדיק, ונשאר חלל פניו, ובתוך החלל הפנימי ברא העולמות (כמבואר בע"ח בתחלתו, בחבל א, עקב ג), והן הן מדותיו. והלב הוא היצר של המדות, הינו החכמה שבלב, כמו שכתוב (שמות לא): ובלב כל חכם לב וכו'; ועקר היצירה היתה בחכמה, כמו שכתוב (תהלים קד): כלם בחכמה עשית. נמצא, שהלב הוא היצר, כמו שכתוב (שם עז): צור לבבי. ואיתא יצירה למב ולבש, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות סא): ויציר - בשני יודין וכו'; והם שני יצרין: יצר טוב ויצר הרע, הינו: מחשבות טובות הם יצר טוב, ומחשבות רעות הם יצר הרע. כי עקר היצרים הם המחשבות והחכמות שבלב, כמו שכתוב (בראשית ו): כי יצר מחשבות לבו וכו'; ובשארם חושב במחשבות רעות, הוא מטמטם את החלל של הבריאה, ששם התגלות המדות, כי הלב הוא צור העולמות, הינו צור המדות, כי לפי אור להביות הלב של איש הישראלי אי אפשר להתגלות מהמדות, כי אור להביותו הוא עד אין סוף, הינו אין סוף ואין

(ד) עין עבודה זרה דף ג. (ה) עין תיקון כא (דף ט"א) ובזה חקת דף ק"ב. (ב) פתח אליהו.

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְכוּת נְטִילַת יָדַיִם הַלְכָּה ג

לְקוּמֵי הַלְבוּת

שֶׁהִיא הַמְאָכֵל מוֹכֵן לִפְנֵי, לֹא הִיא רוּחָה לְהַתְחִיל לְאָכֵל עַד שֶׁהִתְפַּלֵּל עַל מְזוֹנוֹ, וְאָמַר: "עַד דַּאֲתִּיב מִבֵּי מַלְאָךְ" וְכו'. וְזֶה בְּחִינַת נְטִילַת יָדַיִם, שְׁנוּטְלִין הַיָּדַיִם כְּדֵי שֶׁיִּמְשֹׁךְ הַמְּזוֹן מִבֵּי מַלְאָךְ מִבְּחִינַת הַיָּדַיִם שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵם הַחֲכָמָה כַּנִּזְכָּר, כְּדֵי שִׁתְּגַלֶּה בְּזֶה הַמְאָכֵל הָאֶרֶץ הַרְצוֹן, וְאֵז וְדִקְא הִתֵּר לְאָכִילַת יִשְׂרָאֵל כַּנִּזְכָּר:

ד. וְזֶה בְּחִינַת (בְּרִכּוֹת נח. חגיגה כז.): "שֶׁלַּחן מְכַפֵּר כַּמִּזְבֵּחַ", כִּי אֲכִילָה דְקָדְשָׁה, עַל יְדֵהּ מִתְּגַלֶּה הַרְצוֹן, שֶׁנִּמְשָׁךְ מִבְּחִינַת כְּלָלִיּוּת בֵּן וְתַלְמִיד שֶׁהוּא בְּחִינַת הַדַּעַת שֶׁל מֹשֶׁה, שֶׁהוּא הַפָּךְ עֲוֹנוֹת כַּנִּזְכָּר, שֶׁהוּא בְּחִינַת 'סֶלַח' נָא שְׂזוּכִין בְּיוֹם-כְּפוּר, שֶׁעַל-יְדֵיהֶם זוֹכִין לְבְּחִינַת 'חֲנֻכָּה' בְּחִינַת 'חֲנֻכַּת הַבַּיִת', שֶׁהִיא בְּחִינַת כְּלָלִיּוּת בֵּן וְתַלְמִיד, כַּמְבָּאָר כֹּל זֶה בַּמֶּאֱמָר הַנִּזְכָּר עֵין שֶׁם הֵיטֵב. נִמְצָא, שֶׁהָאֶרֶץ הַרְצוֹן שְׂזוּכִין בְּשַׁעַת הָאֲכִילָה נִמְשָׁךְ מִבְּחִינַת סִלְחִית עֲוֹנוֹת, וְעַל-כֵּן 'שֶׁלַּחן מְכַפֵּר כַּמִּזְבֵּחַ', כִּי בְּכָל הַקְּרִבָּנוֹת נִאֱמָר לְרַצּוֹן, בְּחִינַת הָאֶרֶץ הַרְצוֹן וְכַנִּזְכָּר. וְזֶה בְּחִינַת "לֹא תֹאכְלוּ... וְלֹא תִגְעוּ בּוֹ פֶּן תִּמָּתוּן" (בְּרָאשִׁית ג. א) - הוֹסִיפָה עַל הַצּוּרִי (סְפָרִי ד. כט. וְעֵין בְּרֵשׁ"י שם), כִּי עָקֵר הָאֶסּוּר הוּא הָאֲכִילָה:

ה. וְעַל-כֵּן 'הַמְּזוּלָל בְּנִטְלַת יָדַיִם חֵיב מִיתָה' (סוֹטָה ד.), בְּחִינַת פָּגַם עַץ הַדַּעַת וְכו'. וְעַל-כֵּן נִצְטָה עֵינִי, כִּי אֵין לוֹ פְּרֻנְסָה, כִּי עָקֵר הַפְּרֻנְסָה וְהַעֲשִׁירוֹת נִמְשָׁךְ מִהַיָּדַיִם שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵם הַחֲכָמָה כַּנִּזְכָּר, שֶׁזֶּה נִמְשָׁךְ עַל-יְדֵי נְטִילַת יָדַיִם כַּנִּזְכָּר. וְעַל-כֵּן אָמַר רַב חֲסָדָא (שָׁבָת סב.): 'אֵנָּה מִשְׁאֵי מַלְא חֲפָנָי מִיָּא וְיִהְיֶה לִי מַלְא חֲפָנָי טִיבוֹתָא' (אֲנִי נְטִלְתִּי מַלְא חֲפָנִים מִיָּם, וְנִתְּנָה לִי טִיבָה מַלְא חֲפָנִים). כִּי מִשֶּׁם נִמְשָׁךְ הַעֲשִׁירוֹת וְהַפְּרֻנְסָה מִבְּחִינַת הַיָּדַיִם שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵם הַחֲכָמָה, שֶׁזֶּה בְּחִינַת נְטִילַת יָדַיִם, כַּנִּזְכָּר:

ו. וְעַל-כֵּן צָרִיךְ שִׁיחִיָּה הַכְּלִי שֶׁלֵּם (שֶׁלַּחן עֲרוּךְ אֶרֶץ חַיִּים, סִימָן קנט, סעיף א). כִּלִּי זֶה בְּחִינַת תַּלְמִיד, כַּמְבָּאָר בְּדַבְּרֵי רַבְּנֵי ז"ל (סִימָן נא), וְעַל-כֵּן צָרִיכָה הַכְּלִי לְהִיּוֹת שְׁלֵמָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִהְיֶה חֲסֵרָה - שֶׁלֹּא תוֹצִיא הַפִּי שֶׁמִּכְנִסִּין בָּהּ רַק תִּהְיֶה שְׁלֵמָה וּמְלֵאָה, שֶׁזֶּה בְּחִינַת כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה שֶׁצָּרִיךְ שִׁיחִיָּה שֶׁלֵּם וּמְלֵא (שֶׁם סִימָן קפג סעיף א). כִּי הָאֶרֶץ הַתַּלְמִיד הוּא בְּחִינַת 'מַלְא' בְּחִינַת (יִשְׁעִיָּה ו. א): "מַלְא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ", בְּחִינַת (דְּבָרִים לד. ט): "וְיִהְיֶה שֶׁעַל בֶּן נֹן מְלֵא רִיחַ חֲכָמָה כִּי סִמֵּךְ מִשְׁחָה... יָדִיו עָלָיו", 'מַלְא' דִּיקָא, כַּמְבָּאָר בַּמֶּאֱמָר הַנִּזְכָּר בְּסוֹפוֹ, וְאֵז דִּיקָא כְּשֶׁהַכְּלִי שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּלְמִיד הוּא בְּשִׁלְמוֹת וּבְמִלְאָה, אֵז יוֹכֵל לְקַבֵּל בְּחִינַת יָמִיּוֹת הַדַּעַת בְּחִינַת 'כֵּם' הַחֲכָמָה בְּחִינַת 'מַלְא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ', וְאֵז נִכְלָל בְּיַחַד בְּחִינַת בֵּן וְתַלְמִיד, וְאֵז עַל-יְדֵיהֶם יוֹכֵל לְטַהֵר אֶת הַיָּדַיִם מִבְּחִינַת יָדַיִם עֲסָקָנוֹת, מִבְּחִינַת עֲצוּבֵן יָדַיִם, מִבְּחִינַת

אֶת ה'אֵין', הֵינּוּ "עֹשֶׂבִין וְדִשְׁאִין דַּאֲתִּרְבִּיאוּ בְּגֵן" (תְּהִינִי הִתֵּר תְּהִינִי ד' ל. וְעֵין בְּסִימָן ח) הֵינּוּ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, לְהַשְׁקוֹתָם וּלְהַחְיִיתָם לְהַמְשִׁיךְ עֲלֵיהֶם קִדְשָׁה וְטָהֳרָה.

וְזֶה בְּחִינַת שֶׁלֵּשׁ סַעֲדוֹת שֶׁל שַׁבָּת שֶׁהֵם בְּחִינַת 'עֲנָג' שַׁבָּת - 'עֲדָן נִהַר גֵּן', כַּמְבָּאָר בְּדִהַר הַקְּדוּשׁ (שם) - זֶה בְּחִינַת הָאֶרֶץ בֵּן וְתַלְמִיד שֶׁהֵם בְּחִינַת הָאֶרֶץ הַדַּעַת, בְּחִינַת 'כֵּם' הַחֲכָמָה הַנִּזְכָּר שֶׁהוּא בְּחִינַת 'נִהַר הִיצָא מִעֵדֶן' כַּנִּזְכָּר.

כ. סַעֲדַת לַיִל שַׁבָּת - הוּא בְּחִינַת הָאֶרֶץ הַתַּלְמִיד, שֶׁהוּא בְּחִינַת 'מַלְא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ' (יִשְׁעִיָּה ו. א), שֶׁזֶּה בְּחִינַת 'מְלָכּוּת - חֲקֵל תַּפּוּחִין קְדִישִׁין'.

סַעֲדַת שַׁחֲרִית - הוּא בְּחִינַת 'עֲתִיקָא קְדִישָׁא', שֶׁהוּא בְּחִינַת כְּתָר כִּידְעָה בְּחִינַת 'אַיָּה', כַּמְבָּאָר מִשְׁמָרִים אֵז בְּמוֹסָף 'אַיָּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ' וְכו', וְזֶה בְּחִינַת הַשְּׁגָתָה הַבֵּן שֶׁהוּא בְּחִינַת 'אַיָּה'.

סַעֲדַת שְׁלִישִׁית - הוּא בְּחִינַת כְּלָלִיּוּת בֵּן וְתַלְמִיד, שֶׁזֶּה עָקֵר הַשְּׁלֵמוֹת שִׁיחִיָּה וְנִכְלָלִין זֶה בְּזֶה, כִּי סַעֲדַת שְׁלִישִׁית הוּא בְּחִינַת סַעֲדַת 'עֲזִיר אֲנָפִין', בְּחִינַת (יִשְׁעִיָּה נח. יד): "נִחְלַת יַעֲקֹב", שֶׁהוּא "מְבֹרַח מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה" (שְׁמוֹת כו. כח; עֵין זֹהר בִּלְק דף קפז.). נִמְצָא, שֶׁאֲכִילַת שַׁבָּת הוּא בְּחִינַת הָאֶרֶץ הַרְצוֹן הַנִּזְכָּר.

וְזֶה בְּחִינַת אֲכִילַת עֲצֵי גֵן-עֲדָן שֶׁנִּצְטָה עֲלֵיהֶם אָדָם הִרְאִישׁוֹן: "מִכָּל עֵץ הָגֵן אָכַל תֹּאכַל" (בְּרָאשִׁית ב. טז). כִּי אֲכִילַת פֶּרִי גֵן-עֲדָן הֵם בְּחִינַת 'עֲנָג', כִּי הֵם גְּדִלִים עַל יְדֵי ה'נִהַר הִיצָא מִעֵדֶן' וְכו' וְכַנִּזְכָּר. אֲכָל מִעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע הִתְחַיְּרוּ שֶׁלֹּא לְאָכֵל כָּלֵל, כִּי הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ רָצָה שִׁיחִיָּה אֲכִילָתוֹ רַק מִבְּחִינַת הָאֶרֶץ הַרְצוֹן, שֶׁאֵין שֶׁם אֲחִיזַת הַסְטָרָה אֲחֵרָה כָּלֵל כַּנִּזְכָּר. וְעַל-יְדֵי שֶׁאֲכָל אָדָם הִרְאִישׁוֹן מִעֵץ הַדַּעַת, עַל-יְדֵיהֶם נִמְשָׁךְ סְטָרָה דְּמִסְאָבָא.

וְכָל הַשְּׁהֲרוֹת הֵם עַל-יְדֵי מִי מְקוֹה שֶׁהֵם בְּחִינַת 'נִהַר יִצָּא מִעֵדֶן' וְכו', וְזֶה בְּחִינַת נְטִילַת יָדַיִם קֹדֶם הָאֲכִילָה, כְּדֵי לְטַהֵר הַיָּדַיִם מִפָּגַם זִמְמַת הַנֶּחֱשׁ, שֶׁעָקֵר הַפָּגַם נִגָּע בַּיָּדַיִם כַּנִּזְכָּר, וְעַל-יְדֵי הַפִּי נִטְהָרִין וְנִכְלָלִין הַיָּדַיִם בְּבְּחִינַת 'כֵּם' הַחֲכָמָה, בְּבְּחִינַת "שֶׁאֵז יִדְכֶם קִדְשׁ וּבְכָרְכוּ" (תְּהִלִּים קלד. ב), שֶׁהַיָּדַיִם נִכְלָלִין בְּבְּחִינַת קִדְשׁ, שֶׁהוּא בְּחִינַת 'כֵּם' הַחֲכָמָה שֶׁנִּקְרָא 'קִדְשׁ' (עֵין זֹהר מִשְׁפָּטִים דף קכא.). וְאֵז נִמְשָׁךְ הָאֲכִילָה מִהַיָּדַיִם שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵם הַחֲכָמָה שֶׁבְּאֻתָּה הָאֲכִילָה מִתְּגַלֶּה הָאֶרֶץ הַרְצוֹן כַּנִּזְכָּר, כִּי כָּל אֲכִילָתוֹ צָרִיכָה לְהִיּוֹת בְּבְּחִינַת הָאֶרֶץ הַרְצוֹן כַּנִּזְכָּר, כִּי אִפְלוּ כְּשֶׁמִּנְחָה הַמְאָכֵל לִפְנֵי הָאָדָם - עֲדָן הוּא צָרִיךְ לְבָקֵשׁ לְהוֹצִיא הַמְּזוֹן מִבֵּי מַלְאָךְ, כַּמְבָּאָר שֶׁאֵינָהּ בְּדִהַר הַקְּדוּשׁ עַל רַב הַמְּנוּנָה סָבָא (בְּשַׁלַּח דף קכז.): שֶׁאֵף-עַל-פִּי

הָאֶרֶץ הַרְצוֹן
שְׂזוּכִין בְּשַׁעַת
הָאֲכִילָה
נִמְשָׁךְ
מִבְּחִינַת
סִלְחִית
עֲוֹנוֹת

הַפְּרֻנְסָה
נִמְשָׁךְ
מִבְּחִינַת
פָּגַם
חֲסִידִים

כְּשֶׁהַכְּלִי
בְּחִינַת
תַּלְמִיד
בְּשִׁלְמוֹת
יוֹכֵל לְקַבֵּל
מִיָּמִי הַדַּעַת

ג. סַעֲדוֹת
שַׁבָּת

מְלָכּוּת -
חֲקֵל תַּפּוּחִין
קְדִישִׁין

סַעֲדַת
שַׁחֲרִית -
בְּחִינַת
'עֲתִיקָא
קְדִישָׁא'

סַעֲדַת
שְׁלִישִׁית
בְּחִינַת
סַעֲדַת
'עֲזִיר אֲנָפִין'

ח' רָצָה
שִׁיחִיָּה
אֲכִילָתוֹ
מִבְּחִינַת
הָאֶרֶץ הַרְצוֹן

נְטִילַת יָדַיִם -
שִׁיחִיָּה
הַמְּזוֹן מִבֵּי
מַלְאָךְ

לקוטי הלכות

הלכות נטילת ידים הלכה ד

ארח חיים

ידי עברה כנ"ל. כי זה העקר - שהתלמידים יעשו תלמידים אחרים, כמובן בדברי רבנו ז"ל (טו מהר"ן סימן שעג), דהינו להאיר הדעת בעולם להציל מצוננות, שזה בחינת נטילת ידים, כנ"ל:

הלכה ד

על-פי התורה "תקנו תוכחה" בסימן ח בלקוטי תנינא, עין שם ב' התורה מראשה לסופה:

והכח, בקצור גדול המכרח לעניינו, שצריכין להכניע מזונא דגופא שהוא בחינת עקב עשו, ולהגביר מזונא דנשמתא. וזה זוכין על-ידי שממשיכים קול הנגון והשיר שיתער לעתיד, שהוא בחינת 'הקול המשקה את הגן', שעל-ידיה גדלים כל היראות והריחות שהם מזונא דנשמתא, בחינת "את קלף שמעתי בגן ואירא" (בראשית ג, י), שזה הקול הוא בחינת (שם ב, י): "נהר היצא מעדן להשקות את הגן" וכו'. והוא בחינת (שם כו, כב): "הקל קול יעקב" שהוא מכניע עקב דסטרא אחרא בבחינת (שם כה, כו): "וידו אחזת בעקב עשו" וכו', עין שם היטב:

להכניע מזונא דגופא עקב עשו, ולהגביר מזונא דנשמתא

ברא את העולם יש מאין, כמו שכתוב 'בראשית ברא' וכו' כנ"ל, ועקר קדשת ארץ-ישראל ששם מתגלה השגחתו יתברך בבחינת (דברים יא, יב): "תמיד עיני ה' אלהיך בה" וכו'. ולעתיד שיתנהג כל העולם בבחינת ארץ-ישראל כנ"ל, אז יתנהג כל העולם רק על-ידי השגחה לבד ויתבטל הטבע לגמרי, ואז יתער שיר של השגחה ונפלאות וכו', וזה השיר הוא בחינת קול הנ"ל המשקה את הגן, שעל-ידיה זוכין למזונא דנשמתא, ומכניעין מזונא דגופא בחינת 'וידו אחזת בעקב עשו' וכו', עין שם כל זה היטב היטב, כי הם דברים ארזים ועמקים מני ים - אין צורך להם:

א. וזה בחינת נטילת ידים קדם הסעודה, כי אנו בני ישראל-עם קדוש אנו צריכים לקדש את אכילתנו בקדשה גדולה, עד שיהיה אכילתנו בבחינת מזונא דנשמתא, בבחינת (משלי יג, כה): "צדיק אכל לשבע נפשו", שזאת האכילה היא מסטרא דיעקב אבינו, שהוא מכניע מזונא דגופא שהוא סטרא דעשו בחינת 'עקב עשו' כנ"ל. ועל-כן צריכין קדם האכילה לטהר ולקדש את דינו במים, כדי שיהיה לנו כח על-ידיה להכניע מזונא דגופא ולהגביר מזונא דנשמתא, כדי שיהיה אכילתנו בבחינת מזונא דנשמתא.

צריכין קדם האכילה לטהר ולקדש את דינו במים

והנבואה לזה הקול הוא על-ידי התפלה בבחינת-דין של הבעל כח, שעל-ידיה מוציאין מהסטרא אחרא כל הקדשה וכל מימי הדעת שבלעה, ונתגלה הדעת דקדשה בבחינת "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (ישעיה יא, ט). ועל-ידיה נעשין גרים ונתגלה כבודו יתברך, ועל-ידיה נמשך הנבואה, ועל-ידי נבואה נתרבר המדמה, ועל-ידי ברור המדמה על-ידיה עקר חזק האמונה הקדושה. ואז זוכין לאמונה שלמה בחדוש העולם, שאי אפשר להשיגו בדעת כי אם על-פי אמונה, שזה עקר יסוד האמונה הקדושה - להאמין שהשם יתברך ברא את העולם יש מאין המחלט, ועל-ידי אמונה זו זוכין לחדוש העולם של לעתיד, ואז יתנהג העולם בבחינת ארץ-ישראל. כי עקר קדשת ארץ-ישראל הוא על-ידי בחינת "כח מעשיו הגיד לעמו" וכו' (תהלים קיא, ו), דהינו על-ידי אמונת חדוש העולם בחינת (בראשית א, א): "בראשית ברא אלהים את השמים" וכו', כמו שפרש רש"י שם, ש'בשכיל זה פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד וכו' כדי שיוכלו לכבש ארץ-ישראל'.

יסוד האמונה הקדושה - להאמין שה' ברא העולם יש מאין התפלת

וזה בחינת נטילת ידים לסעודה, כי על-ידי מצות נטילת ידים במים, על-ידיה אנו ממשיכים מימי הדעת הנ"ל שיוצאין על-ידי התפלה של הבעל כח כנ"ל, שעל-ידיה זוכין לכל הבחינות הנ"ל, עד שזוכין להמשיך הנהר היצא מעדן להשקות את הגן שעל-ידיה נמשך בחינת מזונא דנשמתא, ומכניעין מזונא דגופא בבחינת 'וידו אחזת בעקב עשו'.

נטילת ידים במים ממשיכה מימי הדעת שיוצאין בתפלת הבעל

ובשכיל זה נוטלין הידים דיקא, כי עקר הכנעת 'עקב עשו' שהוא מזונא דגופא הוא על-ידי הידים דיקא, בבחינת 'וידו אחזת בעקב עשו', 'וידו' דיקא. כי באמת עקר ההכנעה הוא על-ידי קדשת הידים, כי כל הבחינות הנאמרים בהתורה הנ"ל - כלם נמשכים על-ידי בחינת ידים, כי עקר המשכת מימי הדעת הוא על-ידי תפלה של הבעל כח כנ"ל, ועקר בחינת כח הוא בידיים כידוע בבחינת "כח ידיהם" (איוב לב, ב). כי עקר הכח של הבעל כח הנ"ל שמתפלל תפלה הנ"ל, עקר התכלית הוא שיוזכה לכל הבחינות הנ"ל, כדי שיוזכה לגלות חדוש העולם בעולם, שידעו ויאמינו כל באי עולם בהאמת כמו שהוא, שהעולם מחדש שהשם יתברך ברא את העולם אחר העדר הגמרי, ועל-ידיה נמשך הנגון הנ"ל וכו'. נמצא, שעקר הוא לגלות אמונת חדוש העולם,

עקר הוא לנלות אמונת חדוש העולם

נמצא, שעקר קדשת ארץ-ישראל הוא על-ידי שמאמינן בחדוש העולם, דהינו שה' יתברך

עקר קדשת ארץ-ישראל הוא על-ידי שמאמינן בחדוש העולם

שלא יתגלה למלך. פי בודאי אין רשאים שידע המלך מזה, פי מה יעשה המלך בזה? פי אין תקנה לזה, כי אי אפשר להאמין, אולי הוא שגר, ואיך אפשר לחזר ולהחליף; ועל-כן בודאי אסור להם לגלות זאת למלך, רק העם היו מרננים ביניהם על זה. ויהי היום והלך אחד וגלה הסוד באזני הבר-מלך, איך שאומרים עליו שגחלה פנ"ל; אך אי אפשר לה לחקר על-זה, כי אין זה כבודך, ואי אפשר לה לחקר זאת פלל; אך הודעתי לה זאת פי אולי יהיה קשר פנגד המלוכה - ויכול הקשר להתחזק על-יד-יה, כי יאמרו שהם לוחמים לעצמם הבר-מלך למלך, הינו אותו שאומרים עליו

שהוא הבר-מלך האמתי פנ"ל; על-כן אתה צריך לחשב מחשבות על הבר-הנ"ל להעבירו (כל זה הוא דברי אותו האיש שגלה הסוד לכן השפחה הנקרא בן המלך). והלך זה הבר-מלך (הינו זה שנקרא 'בר-מלך'; והכלל בכל מקום שנקרא 'בר-המלך' סתם - הבר-על המלך, הינו שהוא באמת בן השפחה, רק שנקרא 'בר-המלך' כי נתגדל אצל המלך פנ"ל, וכן בן השפחה במקום שנקרא 'בר-השפחה'; רק במקום שנקרא 'בר-המלך האמתי' או 'בר-השפחה האמתי' - אז הבר-על האמתי לאמתי), והתחיל לגרם רעות לאבי הבר-הנ"ל (ואשר באמת הוא אביו פנ"ל), ושם עינו להיות רובה בו רעות תמיד, והיה תמיד גורם לו רעות, רעה אחר רעה, כדי שיערב לעקר עם בנו. וכל זמן שהיה המלך חי עדין - לא היה לו ממשלה כל-כך, אף-על-פי-כן היה גורם לו רעות. ואחר-כך נזנח המלך ומת, ולקח הוא

את המלוכה (הינו הבר-השפחה שגחלה ונקרא עתה 'בר-מלך' פנ"ל), ואז עשה רעות יותר לאבי הבר-הנ"ל, רעה אחר רעה. והיה עושה בדרך ערמה, באפן שלא יבינו העולם שהוא עושה לו רעות, פי אין זה נאה בפני ההמון, רק היה מעלים הרבה וגרם לו רעות תמיד.

והבין אבי הבר-הנ"ל שהוא עושה לו רעות בשביל הענין פנ"ל, וענה ואמר לבנו (הינו בן המלך באמת - אך על-ידי החלוקה נדמה שהוא בנו) וספר לו כל הענין, ואמר לו שיש לו רחמנות גדול עליו, כי ממה-נפשו; אם אתה בני - בודאי יש לי רחמנות עליך, ואם אתה בן המלך באמת - בודאי הרחמנות גדול ביותר

זונס פאטער (דהינו דער פאטער פון דעם בן השפחה וזאם צום אמת איז ער גיווען דער בן המלך און דער פאטער איז טאקע גיווען זיין פאטער פון דעם וזאם ער האט אפ גיווען די מלוכה ווארן זיי נענען זיך פארבייטן גיווארן פנ"ל) און ער האט גיטאן אים שלעכץ פארשטעלט מען זאל נישט וויסן אז ס'ע איז פון אים. ווארן ס'ע איז נישט שוין פאר לייט. און האט אים דערלאנגט אלע קאל שפיצלעך איינס נאך עס אנדערע.

האט פארשטאנען דער דאזיגער. אז ער טוט אים שפיצלעך מחמת דער זאך. (דהינו ווייל די וועלט סטוסט אז די קינדער נענען פארבייטן גיווארן) האט ער זיך אנגירופן און האט גיזאגט צום זון (דהינו דער עבד דער פאן פון דער שפחה וזאם אים האט מען עס אלץ דערלאנגט שפיצלעך כדי ער זאל פארבייטן זיין זון ווייל מען זאגט אז די קינדער נענען פארבייטן גיווארן פנ"ל) און האט אים דערציילט די גאנצע מעשה. און האט צו אים גיזאגט, איך האב גרויס רחמנות אויף דיר. ווארן ממה נפשך. ביסטו אנדערש מיין קינד. האב איך זיך בודאי גרויס רחמנות אויף דיר. ביסטו אנדערש נישט מיין קינד. נאר ביסט צום אמת דער בן מלך. איז זיך נאך מער רחמנות

עליך, פי הוא רוצה להעביר אותך לגמרי חס ושלום; על-כן אתה מכרח לעקר מכאן. והורע בעיניו הדבר מאד, אך המלך הנ"ל (דהינו זה ששפחה מלך תחת אביו, כי נדמה שהוא הבר-מלך מחמת החלוקה) היה רובה לו בכל פעם חצי רעתו זה אחר זה, ונתחשב הבר-הנ"ל לעקר משם, ונתן לו אביו ממון הרבה, והלך לו. ותרם לו הדבר מאד לכן הנ"ל (אשר הוא באמת בן המלך) על אשר נתגרש ממדינתו בחנם, כי הסתפל בעצמו; למה ועל מה מגיע לי זאת להתגרש, אם אני בן המלך - בודאי אינו מגיע לי זאת, ואם איני בן המלך - גם-כן אינו מגיע לי זאת, להיות בורח בחנם, כי מה

אויף דיר. ווארן דער (דהינו דער וואס ער האט אפגיווען די מלוכה) וויל זיך דיר גאר אויס רייסן חס ושלום. איבער דעם מוסט עוקר זיין (דהינו אנשליסן) פון דאנעט. האט עס אים זייער גאירט. און ס'ע איז אים זייער שלעכט גיווען די זאך.

נאר דער מלך דערלאנגט אלץ דערווייל אלע קאל שפיצלעך. איינס נאך עס אנדערע. האט זיך דער זון מיישב גיווען (דהינו דער אמתש בן מלך וזאם ער איז פארבייטן גיווארן) ער מוז אנשליסן. האט אים דער פאטער גיגיבן אסאך געלט. און ער איז זיך אוועק. האט עס אים זייער פארדראסן. וזאם ער איז פארטריבן גיווארן פון זיין מדינה אומויסט. ווארן ער האט זיך ארום גיקוקט. פאן וואס קומט מיר דאס אז איך זאל פארטריבן ווערן. בין איך אנדערש דער בן מלך. קומט מיר בודאי נישט דאס אז איך זאל פארטריבן ווערן. און אפילו אז איך בין נישט דער בן מלך. קומט מיר אויך נישט דאס אז איך זאל זיין איין בורח (דהינו איין אנשליסער) אומויסט. ווארן וזאם האב איך גיזיגדנט וזאם בין

דערפון גישמוסט שטילער הייט באשר אז דער בן מלך איז פארבייטן גיווארן. לושמיר שמוסן שארף קאן מען בודאי דערפון נישט, דער מלך זאל נישט גיווארן ווערן. ווארן וזאם וועט דער מלך קענען טאן אין אזוי א זאך. ווארן ער קאן דאס נישט פאררעכטן. ער קאן עס נישט גלייבן. טאמער איז דאס ליגן. און ווי אזוי ביט מען ווידער צוריק. איבער דעם טאר מען דאס בודאי נישט אויס זאגן פאר דעם מלך. נאר דער עולם האט צווישן זיך שטילער הייט גישמוסט דערפון.

ויהי היום. איז גיגאנגען איינער. און האט אויסגיאנגט דעם סוד פאר דעם בן מלך. באשר זאגט אויף אים אז ער איז פארבייטן גיווארן. נאר. דו קאנסט דאס נישט קלערן. ווארן ס'ע שטייט דיר נישט אן. און ווי אזוי קלערט מען אזוי איין זאך. נאר איך דערצייל עס דיר. כדי דו זאלסט וויסן. ווארן טאמער וועט אמאל זיין אין בונט אקעגן דער מלוכה. וועט דער בונט דארף דעם

קאנען שטארקער זיין ווארן זיי וועלן זאגן זיי נעמען זיך דעם בן מלך פאר איין מלך. דהינו דער וזאם מוזאגט אויף אים אז ער איז צום אמת דער בן מלך פנ"ל. דרום באדארפטו זעהן צו פארטראכטן דעם בחור. (ואוי האט אלץ דער איינער גיאגט צו דעם בן המלך וזאם צום רעכטן אמת איז ער דער זון פון דער שפחה פנ"ל).

איז גיגאנגען דער בן מלך און האט אנגיהויבן צו טאן שפיצלעך יענעם פאטער (וואס צום אמת איז ער זיך גיווען טאקע זיין פאטער) און ער האט זיך אלץ גילייגט אים צו טאן שלעכץ תמיד. און ער האט אים אלץ דערלאנגט שפיצלעך איינס נאך עס אנדערע. כדי ער זאל מוזן עוקר זיין מיט זיין זון. און כל זמן דער מלך אליין האט נאך גילעבט. האט ער נאך פארט אזוי איין ממשלה נישט גיהאט. פון דעסט וועגן פארט פלעגט ער אים טאן שפיצלעך. דערנאך איז דער מלך אלט גיווארן און איז גישטערבן. האט ער אפ גינומען די מלוכה. האט ער דעמאלט נאך מער שלעכץ גיטאן צו יענעם

חֲטָאִי; וְהוֹרַע לוֹ מָאֵד. וּמִחֲמַת זֶה לָקַח אֶת עַצְמוֹ אֶל הַשְׁתִּיחַ, וְהִלָּךְ לְבֵית הַחוּנוֹת, וְרָצָה לְבָלוֹת בָּזֶה אֶת יָמָיו, לְהַשְׁתַּכֵּר לְלִילָה בְּשִׁרְיוֹת לְבֹו, מִחֲמַת שְׁתַּגְרֵשׁ בְּחֻבָּם.

וְהַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל תָּפַס אֶת הַמְּלוּכָה בְּחוּזָה, וּכְשֶׁהָיָה שׁוֹמֵעַ שֵׁשׁ אֵיזָה אֲנָשִׁים שְׁמֵרָנִים וּמְדַבְרִים מִהַחֲלוּף הַנַּ"ל - הָיָה מַעֲנִישָׁם וְנוֹקֵם בָּם מָאֵד, וּמֶלֶךְ בְּתַקָּה וְעַז. וְהָיָה הַיּוֹם וְנָסַע הַמֶּלֶךְ עִם שְׂרָיו לַחֲפֹס חַיִּית, שְׁקוּרִין "נְאוּלוֹאוּיִנֵּע". וּבָאוּ לְמָקוֹם נָאֵה, וּנְהָר מִיָּם לִפְנֵי הַמָּקוֹם הַהוּא, וְעָמְדוּ שָׁם לְנִיח וּלְטִיל. וְהָיָה עַצְמוֹ הַמֶּלֶךְ לְשֹׁכֵב, וְכֹא עַל דַּעְתּוֹ הַמַּעֲשָׂה הַנַּ"ל שְׁעָשָׂה, שְׁגָרַשׁ אֶת הַבֶּן הַנַּ"ל בְּחֻבָּם; כִּי מִמֶּה-נִּפְשָׁה: אִם הוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ - לֹא דִי שְׁתַּחֲלָף, מַדּוּעַ יִהְיֶה נִתְגַּרֵּשׁ מִבָּאֵן, וְאִם אֵינוֹ בֶּן הַמֶּלֶךְ - גַּם-בֶּן אֵין מַגִּיעַ לוֹ לְגִרְשׁוֹ, כִּי מֶה חֲטָא. וְהָיָה הַמֶּלֶךְ חוֹשֵׁב בָּזֶה וּמִתְחַרֵּט עַל הַחֲטָא וְהַעֲוָלָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת שְׁעָשָׂה, וְלֹא יָדַע לָתֵת עֲצָה לְנַפְשׁוֹ מֶה לַעֲשׂוֹת בָּזֶה, וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר מִדְּבָר כָּזֶה עִם שׁוֹם אָדָם לְהַתִּיעֵץ עִמּוֹ. וְנִתְעַצֵּב בְּדָאָה מָאֵד, וְאָמַר לְהַשְׂרִים לְשׁוֹכֵב, כִּי מֵאֲחֵר שְׁנַפְלָה עָלָיו דָּאָה אֵין צְרִיכִין עוֹד לְטִיל, וְחִזְרוּ לְבִיתָם. וּכְשֶׁחֲזַר הַמֶּלֶךְ

אִיךְ דָּא שׁוֹלְדִיג. הָאֵס עַס אִים יִיעֵר פֶּאָרדִינְסֶאן און מַחֲמַת דַּעַם הָאֵס עַר זִיךְ גִּינוּמֶען צוּם טְרוּנְק. און אִיז גִּינְאָנְגֶען לְבֵית הַחוּנוֹת (וְהָיָה אִין דִּי שְׁטִיבֶער וואוּ הוּרן וִיזן) און עַר הָאֵס גִּינוּאָלְט דַּעַרְמִיט זִיךְ פֶּאָרְבֶּרֶנְגֶען זִינַע יֶאָרן. עַר זַאל שִׁיכּוּרן און זַאל נָאךְ גִּיין נָאךְ וְאֵס יִינן הֶאָרִץ גִּלוּסֵט, וְוִייל עַר אִיז פֶּאָרְטִירֶבן גִּינוּאָרן אומִיוּסֵט.

און דַּעַר מֶלֶךְ (וְהָיָה דַּעַר אַפִּטְשֶׁער בֶּן מֶלֶךְ דַּעַר פֶּאָרְטִיטְשֶׁער וואָס עַר אִיז גִּינוּאָרן מֶלֶךְ) הָאֵס אָפִּגִינוּמֶען דִּי מְלוּכָה שְׁטאַרְק. און אַר עַר הָאֵס עָפֶס גִּיהֶעַרֵט אַז מַעֲנִשָׁן מוּמַלְעֶן און שְׁמוּסֶן עָפֶס דַּעַרְפּוֹן (וְהָיָה אַז זִי זַענען פֶּאָרְטִירֶבן גִּינוּאָרן כְּבִיל הָאֵס עַר זִי מַעֲנִישׁ גִּינוּען כְּלוּמֶר גִּישְׁמַאפֶּט און גִּישְׁפִּיקֶט) און הָאֵס זִיךְ אִין זִי נוקֶם גִּינוּעָהן. און עַר הָאֵס גִּיקִינִיגֵט בְּתַקָּה וְעוֹז.

וְהָיָה הַיּוֹם. אִין דַּעַר מֶלֶךְ גִּיפֶאָרן מִיט זִינַע שְׂרִים. נְאוּלוֹאוּיִנֵּע (וְהָיָה תַאפֶן חוּת) און זִי זַענען גִּיקוּמֶען צו א שִׁין אָרֵט. און א שִׁיכָל וואָסֶער אִיז גִּינוּען פֶּאר דַּעַם אָרֵט. הָאָבן זִי זִיךְ גִּישְׁטַעלֵט דָּארֵט אָפֶרוּען זִיךְ. און הָאָבן זִיךְ גִּינוּאָלְט דָּארֵט שְׁפֶאָצִירן הָאֵס זִיךְ דַּעַר מֶלֶךְ אַבִּיסֶל צוגִילִיגֵט. אִיז אִים גִּיקוּמֶען אִיז אִין דִּי מַעֲשָׂה וואָס עַר הָאֵס גִּיטָאן. וואָס

עַר הָאֵס פֶּאָרְטִירֶבן דַּעַם דַּוִּיגֶן אומִיוּסֵט. וואָרן מִמֶּה נִפְשָׁה. אִיז עַר אַנְדַּערֵשׁ דַּעַר בֶּן מֶלֶךְ. לֹא דִי וואָס עַר אִיז פֶּאָרְטִירֶבן גִּינוּאָרן, פֶּאָרְוואָס זַאל עַר נָאךְ פֶּאָרְטִירֶבן וְעַרן אומִיוּסֵט. און אַז עַר אִיז גִּישֵׁט דַּעַר בֶּן מֶלֶךְ. קוּמֵט אִים אִיז גִּישֵׁט אַז מַעַן זַאל אִים פֶּאָרְטִירֶבן. וואָרן וואָס הָאֵס עַר גִּינִיגִירֵגֵט. הָאֵס דַּעַר מֶלֶךְ זִיךְ פֶּאָרְטִירֶבֵט אִין דַּעַר זַאךְ און הָאֵס חֲרָסָה גִּיהָאֵט אִיז דַּעַר עֲבִירָה און אִיז דַּעַר גִּרוּיטֶער עוֹוֹלָה וואָס עַר הָאֵס דָּא גִּיטָאן. און דַּעַר מֶלֶךְ הָאֵס זִיךְ גִּישֵׁט גִּיקֶאנֶט קִיין עֲצָה גִּיבֵן. וואָס עַר זַאל דָּא טָאן. און שְׁמוּסֶן קָאן מַעַן אַזוּי א זַאךְ גִּישֵׁט מִיט קִיין שׁוֹם מַעֲנִשָׁן מַעַן זַאל מִיט אִים אִיין עֲצָה הַאָלְטֶן (וואָרן עַרן שְׁטַעט זִיךְ בְּוִדִּיאַי אַוּוּיִנס צו שְׁמוּסֶן מִיט לֵיט) אִיז דַּעַר מֶלֶךְ זִייעַר פֶּאָרְנֶאָרֶגֵט גִּינוּאָרן אִין גִּרוּיט דָּאָה. הָאֵס עַר גִּייהִיטֵן דִּי שְׂרִים. אַז מַעַן זַאל זִיךְ אומִיקַעַרן. וואָרן וְוִייל עַר אִיז אִיז אִים גִּיפֶאָלֶן דָּאָה. בְּאִדֶּאָרן מַעַן זִיךְ שׁוֹרן גִּישֵׁט שְׁפֶאָצִירן. הָאָבן זִי זִיךְ אומִיקַעַרֵט אַהִיִים. וְוִי דַּעַר מֶלֶךְ אִיז גִּיקוּמֶען אַהִיִים. הָאֵס עַר בְּוִדִּיאַי גִּיהָאֵט כְּמָה זַאכֵן און אִינְטַעֲרַעסֶן. הָאֵס עַר זִיךְ גִּיפֶאָרֵט אִין זִינַע אִינְטַעֲרַעסֶן. אִיז אִים דִּי זַאךְ

לְבִיתוֹ בְּוִדִּיאַי הָיָה לוֹ כְּמָה עֲנָנִים וְעַסְקִים, וְנִתְעַסֵּק בְּעַסְקִיּוֹ, וְעַבְר מַדַּעְתּוֹ עֲנָן הַנַּ"ל. וְהַבֶּן הַנַּ"ל שְׁתַּגְרֵשׁ (אֲשֶׁר וואוּ בֶּן הַמֶּלֶךְ בְּאִתָּה) וְעָשָׂה מֶה שְׁעָשָׂה, וּבִזְזוּ מַעֲוָתָיו - פַּעַם אַחַת יָצָא לְבִדּוֹ לְטִיל, וְהָיָה לְשֹׁכֵב, וְכֹא לוֹ עַל דַּעְתּוֹ מֶה שְׁעָבֵר עָלָיו. וְחָשֵׁב: מֶה זֹאת עָשָׂה אֲלֵקִים לִי, אִם אֲנִי הַבֶּן-מֶלֶךְ - בְּוִדִּיאַי אֵינוֹ רָאוּי לִי זֹאת, וְאִם אֲנִי בֶּן הַמֶּלֶךְ - גַּם-בֶּן אֵינוֹ מַגִּיעַ לִי זֹאת, לְהִיחַ בּוֹרַח וּמַגְרֵשׁ. וְנִתְנַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ: אֲדַרְבָּא, אִם בֶּן, שְׁהָשֵׁם יִתְבַּרְךָ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כְּזֹאת, לְהַחֲלִיף אֶת בֶּן הַמֶּלֶךְ וְשִׁיעֲבֵר עָלָיו כְּנַ"ל - אִם-בֶּן הַיִּתְכֵּן מֶה שְׁעָשִׂיתִי, וְכִי כָךְ

אִוִּים אִין זִין אַרוּיִס. (וְהָיָה דִּי דָאָה אִין דִּי חֲרָסָה וואָס עַר הָאֵס גִּיהָאֵט אִיז דַּעַם וואָס עַר הָאֵס יִנְטֶעם פֶּאָרְטִירֶבֵט) אומִיוּסֵט.

און דַּעַר וואָס עַר אִיז פֶּאָרְטִירֶבן גִּינוּאָרן (וְהָיָה דַּעַר אַפִּטְשֶׁר בֶּן מֶלֶךְ) און עַר הָאֵס גִּיטָאן וואָס עַר הָאֵס גִּיטָאן. און עַר הָאֵס אִוִּים גִּיבֶּרֶאכֵט יִינן גַּעלֵט. אַמֶּאל אִיז עַר אַלִּיין אַרוּיִס גִּינְאָנְגֶען זִיךְ שְׁפֶאָצִירן. און עַר הָאֵס זִיךְ צוגִילִיגֵט. אִיז אִים גִּיקוּמֶען אִיז אִין זִין. וואָס מִיט אִים הָאֵס זִיךְ אִיבֶּער גִּיטָאן און הָאֵס אַגִּינִיזֶבֶן צו טְרַאכֶטֶן. וואָס הָאֵס עַס גִּיט מִיר גִּיטָאן. בִּין אִיךְ אַנְדַּערֵשׁ דַּעַר בֶּן מֶלֶךְ. קוּמֵט מִיר בְּוִדִּיאַי גִּישֵׁט דָּאָס. און אִז אִיךְ בִּין גִּישֵׁט דַּעַר בֶּן מֶלֶךְ. קוּמֵט מִיר אִיךְ גִּישֵׁט דָּאָס דָּוִיגֶע אִז אִיךְ זַאל יִינן אִיין בּוֹרַח און א גִּיבֶּרֶאכֵטֶער. דַּעַרנָאךְ הָאֵס עַר זִיךְ מִיִּישֵׁב גִּינוּען. אִין דַּעַר דִּיעָה. אַדְרָבָא. אַז סַע אִיז יוֹא אַוּוּיִנס אִיבֶּער תְּבַרְךָ קָאן יוֹא אַוּוּיִנס טָאן אַז מֶה זַאל פֶּאָרְטִירֶבֵט אִין בֶּן מֶלֶךְ. און סַע זַאל אִיז אִיךְ אַוּוּיִנס אִיבֶּער גִּיין קַעַר אִיךְ זַע מִיךְ אַזוּי צו פִּירֶן. אִיז זַע רַעכֵט וואָס אִיךְ הָאָב גִּיטָאן. שְׁטִיט עַס מִיר אַז אִיךְ זַאל מִיךְ אַזוּי פִּירֶן. אַזוּי וְוִי

הָיָה רָאוּי לִי לְהַתְנַהֵּג, כְּמֹו שְׁעָשִׂיתִי; וְהַתְחִיל לְהַצְטַעַר וּלְהַתְחַרֵּט מָאֵד עַל הַמַּעֲשִׂים רָעִים שְׁעָשָׂה. וְאַחֲרֵי-כֵךְ חֲזַר לְמָקוֹמוֹ, וְחֲזַר אֶל הַשְּׂכָרוֹת; אַךְ מִחֲמַת שְׁכָר הַתְחִיל לְהַתְחַרֵּט, הָיָה מְבַלְבֵּל אוֹתוֹ הַמַּחֲשָׁבוֹת שֶׁל חֲרָטָה וְחִשּׁוּבָה כָּכָל פַּעַם. פַּעַם אַחַת הָיָה עַצְמוֹ לְשֹׁכֵב, וְחָלַם לוֹ אִיךְ שְׁבָמָקוֹם פְּלוֹנִי יֵשׁ יָרִיד בַּיּוֹם פְּלוֹנִי, שְׁיִלָּךְ לְשָׁם, וְיִמָּה שְׁיִזְדַּמֵּן לוֹ בְּרֹאשׁוֹנָה, אִיזָה עֲבָדוֹת לְהַשְׁתַּכֵּר - יַעֲשֶׂה אוֹתוֹ הַעֲבָדוֹת, אַךְ אִם אֵינוֹ לְפִי כְּבוֹדוֹ. וְהַחֲלוֹם הַזֶּה נִכְנָס לוֹ מָאֵד בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ; כִּי לְפַעְמִים עוֹבֵר הַדְּבָר תְּכַף מִן הַמַּחֲשָׁבָה, אַךְ דְּבַר הַחֲלוֹם

אִיךְ הָאָב גִּיטָאן. און עַר הָאֵס אַגִּינִיזֶבֶן גִּרוּיִס צַעַר צו הָאָבן און זִייעַר חֲרָסָה צו הָאָבן אִיז דִּי מַעֲשִׂים רָעִים וואָס עַר הָאֵס גִּיטָאן. דַּעַרנָאךְ הָאֵס עַר זִיךְ אומִיקַעַרֵט אַהִיִים דָּארֵט וְוִי עַר אִיז גִּינוּען. און עַר הָאֵס זִיךְ וְוִיטֶער גִּינוּמֶען צוּם טְרוּנְק. נָאָר מַחֲמַת עַר הָאֵס שׁוֹרן אַגִּינִיזֶבֶן חֲרָסָה צו הָאָבן פֶּלַעגֵט אִים מְבַלְבֵּל צו יִינן. דִּי מַחֲשָׁבוֹת פּוֹן חֲרָסָה און תְּשׁוּבָה וואָס סַע אִיז אִים גִּיקוּמֶען אִיז אִין זִין אַלַע מָאָל.

אִמֶּאל הָאֵס עַר זִיךְ צו גִּילִיגֵט הָאֵס זִיךְ אִים גִּיחֶלֶמֶט. בְּאֲשֶׁר אִין דַּעַם און אִין דַּעַם אָרֵט אִיז יָרִיד אִין דַּעַם און דַּעַם טָאָג. כְּכֵן זַאל עַר אַהִין גִּיין. און וואָס סַע וועַט זִיךְ אִים טַרַעסֶן צוּם עֲשִׁשֶׁן עָפֶס א פֶּאָרְטִירֶבֵט. זַאל עַר עַס תִּיכָף טָאָן. כְּאִשְׁטֵשׁ סַע וועַט גִּישֵׁט זִיין וועַדִּילִיג זִיין כְּבוֹד (אֲוִי הָאֵס זִיךְ אִים גִּילִיגֵט) און עַר הָאֵס זִיךְ אִיז גִּיחֶלֶמֶט. און דַּעַר חֲלוֹם אִיז אִים אַרִיין זִייעַר אִין דַּעַר מַחֲשָׁבָה אַרִיין. וואָרין אִמֶּאל אִיז פֶּאָרְהַאנְדִּין אִז דִּי זַאךְ גִּישֵׁט תִּיכָף אַרוּיִס פּוֹן דַּעַר מַחֲשָׁבָה. נָאָר

ופושטין ידיהם שיתן להם; גם מי שנתן על מחצית-שכר, והם צמלים ומביאים לו מחציתו, וכשראה שהם מרויחין ויש להם פרנסתם ודי ספוקם הוא מצר על-זה, כי עינו רעה - עליו נתקם הנבואה הנכתב אחר פסוק (איוב ב): "במלאות שפקו יצר לו" עד "זה חלק אדם רשע".

ג. מי שעשה חסד עם אחבי השם יתברך, על-ידי-זה מתקן פגם הברית.

ה. ברכות עניים אנו נצולים מן הגוים. ב. שאתה עשה מצוה תראה שהמצוה לא תהיה בחנם, אלא בכסף מלא.

ו. בעון תרומות ומעשרות השמים נעצרים והיקר הנה.

ז. השמחה בצדקה היא סימן על לב שלם.

ח. עשה - עד שאתה מוצא, ומצוי לך, ועורר בך.

ט. כל המשגר מתנותיו לכהן אחד - מביא רצב לעולם.

י. המטיל מלאי לבסי של תלמיד-חכמים, זוכה לישוב בישיבה של מעלה.

יא. גדולה צדקה יותר מכל הקרבות.

יב. גדולה גמילות-חסדים מן הצדקה.

יג. שמא תאמר: כל הבא לקפץ ולתן צדקה מספיקין בידו וממציאין לו

אנשים מהגנים; תלמוד לומר: "מה יקר", צריך לטרוח ולרדף אחריהם, לפי שאינם מצויים לזכות עם מהגנים.

יד. הצדקה היא בשני פנים: כמתנת יד - וכברכת ה'.

טו. מי שיש לו, ואינו רוצה להתפרנס משלו, ומקבל מאחרים - תדע שנפרעין ממנו לאחר מותו, שנעשה עבד לזה שלקח ממנו.

טז. מי שנתן צדקה, אף-על-פי-כן יכול להיות שירד מנוכסיו.

יז. כל המעלים עיניו מן הצדקה פאלו עבד עבודה זרה.

יח. הגזי נכסיו נצול מדינה של גיהנם.

יט. אפלו עני - לתן צדקה, ואין מראין לו סימני עניות.

חלק שני

א. על-ידי נאוף נפל לתפיסה, או לחלי קאב רגלים. גם תלמיד שלא הגיע להוראה ומוצה נפל לזה; גם מזיקין שולטין עליו. סגלת הצדקה לבטל כל אלו העגשנים.

ב. התורה, והמעשר, והשבת - הם נתנים חיים גשמיים גם-כן.

ג. על-ידי צדקה - בסבה קלה הוא מכניע את אויביו, והקדוש-ברוך הוא מצילו מסבות גדולות של אויביו.

ד. לסייע לתלמיד-חכמים, בזה מבטל הוראת הנוכבים ומזלות.

(בשבת גר חסר איש אחד - זית רענן). משכבט אשר, ושלומי, שמואל, שלום, שכניהו, אחיהו.

פנים אחרים, מראובן, חנוך, ופלוא, חצרון, וכרמי, זכור, ונמואל, משמעון, ימין, ואהד, יכין, וצחר, ושאו, ונמרי, מלוי, עמרי, ונתואל, ונתניה, וסחרי, ומשה על גביהן. מיהודה, ארח, וערוף, ויונך, ובצלאל, שפטיה, ונחשון, מיששכר, צעיר, ונעקו, ויגאל, ופלטאל, ועתניאל, וחוני. מזבולון, סרד, ואלון, וסורי, ונחלאל, אליהו, ונמשי, מבנמין, סנאב, וכסלון, אלדד, ומידד, אחיטוב, ומתניה. מן, בוקי, ויגלי, אחינעם, ואחיעזר, צרי, ונתנאל. מנפתלי, אלישמע, סומכוס, וזבדי, ויוחנן, אלחנן, אליקים. מגד, חגי, ונחמי, וקין, ומתתיהו, וזכריהו, ושוני. מאשר, פשחור, ושלומי, חננאל, ושלום, אחזיהו, ושכניהו. מיוסף, יאיר, ויועזר, ופלטאל, ובדניה, ורם, ומכיר. (ילקוט שמעוני) אלדד, ומידד. חור, יאיר בן מנשה. נבח.

נשיאים שהנחילו הארץ לישראל - כלב בן יפנה, שמואל בן עמיהוד. אלידד בן כסלון. בקי בן יגלי. חניאל בן אפר. קמואל בן שפטן. אליעזר בן פונך. פלטיאל בן עזן. אחיהוד בן שלומי. פדהאל בן עמיהוד.

שופטים - עתניאל בן קנז. אהוד בן

גרא. שמגר בן ענת. דבורה הנביאה. וברק בן אבינעם. גדעון בן יואש. תולע בן פואה. יאיר הגלעדי. פתח. אכצן. אילון הזבולני. עבדון בן הלל הפרעטוני. שמשון בן מנוח. עלי הכהן. שמואל בן אלקנה בן ירחם בן אליהו בן תחו בן צוף. חנה הנביאה. נביאים - אחיה השילוני ובית דינו. והם, עדוא החוזה. ושמעיה הנביא. ואחיעזר בן גדול. ועזריה. שמואל הנביא. אליהו הנביא. מבית דינו היו עזריה בן עוזר. ונתניה הרואה. ויהוא בנז. ועובדיה. ויחיאל בן זכריה מבני יוסף. ומיכיהו בן ימלא. ויהורם כהן גדול. ויהונדע. אלישע בן שפט. מבית דינו היו. יונה בן אמתי. וזכריה בן יהונדע נביאים. ויהושע כהן גדול. יהונדע הכהן. הושע בן בארי. עמוס. יואל כהן גדול. ואוריה. ישעיה בן אמוץ. מיקה. שלום כהן גדול. יואל בן פתואל. ומבית דינו היו: נחום, וחבקוק הנביאים. וישריה כהן גדול. נחום האלקשי. צפניה בן בוש. ירמיה בן חלקיהו. מבית דינו היו. צפניה. ואוריה הנביאים. וחלקיה כהן גדול. ועזריה. חלקיה הנביאה. וחזקאל בן בוזי. ברוך בן נריה. יהוצקא אבי עזרא כהן גדול. חגי. זכריה. מלאכי. זרובבל. מרדכי. בלשן. עזרא הכהן הסופר. יהושע בן יהוצקא. שריה. רעליה. מספר. בגוי. נחום. בענה. נחמיה בן חבליה. כלם מאנשי כנסת הגדולה. אסתר. דניאל.

נָא לָהֶם וּלְנוֹ, חַיֵּשׁ קָל מְהֵרָה. רַפָּאנוּ
וְיִרְפָּא הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִשְׁעָה כִּי תִהְלַחְנוּ
אַתָּה. כִּי אֵין לָנוּ שׁוֹם סְמִיכָה וְתַקְוָה
כִּי אִם עָלֶיךָ לְבַד, עַל רַחֲמֶיךָ
הַעֲצוּמִים לְבַד. וְכַרְצוֹנְךָ עֲשֵׂה עִמָּנוּ,
כִּי בְצָרָה גְדוֹלָה אָנַחְנוּ. עַל מִי לָנוּ
לְהַשְׁעֵן עַל אֲבִינוּ שְׂבָשְׂמִים. וְרַחֵם
עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לַעֲסֹק בְּתַפְלָה תְּמִיד,
וּלְהַרְבּוֹת בְּתַפְלוֹת וּתְחִנּוֹת וּבִקְשׁוֹת
בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְלֹא תִשְׁלַח עָלֵינוּ
סוֹרִים שְׁנֵשׁ בָּהֶם בְּטוֹל תַּפְלָה חֹס
וְשָׁלוֹם, וְלֹא שׁוֹם סוֹרִים שְׂבָעוֹלָם,
וְלֹא תִסִּיר תַּפְלָתְנוּ וְחִסְדְּךָ מֵאַתָּנוּ כְּמוֹ
שֶׁכְּתוּב: "בְּרוּךְ אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא הִסִּיר
תַּפְלָתִי וְחִסְדּוֹ מֵאַתִּי".

וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ וְזַכְנוּ לְקַדְשַׁת
הוֹשְׁעָנָא רַבָּה וְשִׁמְחַת תּוֹרָה שְׁהֵם
בְּחִינַת דְּבוּר בְּלֹא דַעַה וְדְבוּר בְּדַעַה,
שְׁנִזְכָּה לְלַמֵּד וּלְהַגּוֹת בְּתוֹרָתְךָ
הַקְּדוּשָׁה תְּמִיד, וְאַפְלוּ בַּעַת וּבְמִקּוֹם
שְׁאִין אֲנוּ זֹכִין לְהִבִּין דְּבָרֵי תּוֹרָתְךָ עַל
בוּרְיָנוּ, נִזְכָּה לְהַתְנַשֵּׁעַ וּלְעַסֹק וּלְהַגּוֹת
בָּהֶם וּלְלַמֵּד אֶפְלוּ בְּלִי הִבְנָה. וְאַתָּה
בְּרַחֲמֶיךָ תִּקְבַּל גַּם אֶת עֶסֶק הַתּוֹרָה
הַזֶּה וְתִשְׁמַח בְּדְבָרֵי תּוֹרָתְנוּ אֶפְלוּ
כְּשֵׁהֶם בְּלֹא הִבְנָה, וְתִשַּׁע מֵהֶם אֵילָנִין
רַבְרַבִּין סַחְרִינִין דִּהְיוּא נִחְלָא הִנְקְרָאִין
עַרְבֵי נַחַל. וְתַעֲזוּר רַחֲמֶיךָ הַגְּדוֹלִים
עָלֵינוּ וְתַהֲיֵה בְּעִזָּרוֹנוּ, וְתַפְקַח אֶת עֵינֵי
שְׁכֻלָּנוּ שְׁנִזְכָּה לַעֲזֹאת מַחֲשֶׁה לְאוּר.
וְתֵאֵיר עֵינֵינוּ בְּמֵאֹר תּוֹרָתְךָ שְׁנִזְכָּה
לִידַע וּלְהִבִּין וּלְהַשְׁפִּיל אֶת כָּל דְּבָרֵי

תּוֹרָתְךָ עַל בוּרְיָנוּ וְאַמְתָּתָן. וְלִידַע כָּל
דִּינֵי וּמִשְׁפָּטֵי הַתּוֹרָה וְכָל דְּרָכֵי
הַתּוֹרָה, וּלְהַשְׁתַּדֵּל בָּהּ בְּאַרְחַ מִישׁוּר,
עַד שְׁנִזְכָּה לְנֹטַע אֵילָנָא דְּחַיֵּי לַעֲלֹא
דְּכָלֵא אִסְתָּא. וְתִזְכְּנוּ בְּכָל שָׁנָה וּשְׁנָה
לְקַיֵּם כָּל הַמִּצְוֹת הַקְּדוּשׁוֹת הַנּוֹחַגוֹת
בְּיָמִים הַקְּדוּשִׁים הָאֵלֶּה, שְׁהֵם,
הוֹשְׁעָנָא רַבָּה וְשִׁמְחַת תּוֹרָה, וְנִזְכָּה
לְשִׁמְחָה בָּהֶם בְּשִׁמְחָה רַבָּה וְחִדּוּה
גְּדוֹלָה וְעֲצוּמָה בְּתַכְלִית הַשִּׁמְחָה
בְּשִׁלְמוֹת בְּאַמְתָּ, וּלְהַתְקַדֵּשׁ בָּהֶם
בְּקַדְשָׁה גְּדוֹלָה, בְּאַפֵּן שְׁנִזְכָּה לְתַקֵּן כָּל
הַתְּקוּנִים הָאֵלֶּה וְיִוְתֵר מִזֶּה בְּיָמִים
הַקְּדוּשִׁים הַנּוֹרָאִים הָאֵלֶּה, שְׁהֵם גְּמַר
הַחֲתִימָה וְהַתְּקוּן שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם
כַּפּוּר.

וְתַעֲזְרֵנוּ וְתוֹשִׁיעֵנוּ שְׁנִזְכָּה לְקַיֵּם
הַשְׁבָּעָה הַקְּפוֹת שֶׁל יוֹם הוֹשְׁעָנָא רַבָּה
הַקְּדוּשָׁה עִם הָאַרְבַּע מִינֵי הַקְּדוּשִׁים
וְנּוֹרָאִים בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת כַּרְצוֹנְךָ
הַטוֹב. וְנִזְכָּה לַעֲזֹק וּלְזַעַק אֵלֶיךָ
וּלְהַתְפַּלֵּל תַּפְלוֹת הַהוֹשְׁעָנוֹת בְּלִב
שְׁלֵם מַעֲוִמָּקָא דְּלִפְא, כְּרָאוּי לַעֲזֹק
לִישׁוּעָתְךָ בְּיוֹם הַנּוֹרָא הַזֶּה, יוֹם גְּמַר
הַדִּין הַקְּדוּשׁ וְהַנּוֹרָא וְהָאִים מֵאֵד
מֵאֵד. וְנִזְכָּה לְקַיֵּם מִצְוֹת חֻבֵּטת
הַעֲרֵבָה מִנְּהַג נְבִיאָךְ הַקְּדוּשִׁים
בְּקַדְשָׁה גְּדוֹלָה בְּשִׁמְחָה רַבָּה,
וּלְהַמְתִּיק עַל יְדֵי זֶה כָּל הַדִּינִים
בְּתַכְלִית הַהִמָּתְקָה בְּאַפֵּן שִׁיְהִיָּה נַעֲשֶׂה
יְחִיד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינִיתִיה
בִּיחּוּדָא שְׁלִים עַל יְדֵינוּ בְּיוֹם שְׁמִינִי

עֲצָרָת וְשִׁמְחַת תּוֹרָה הַקְּדוּשִׁים.

וְנִזְכָּה לְשִׁמְחָה בְּשִׁמְחָה עֲצָרָת וְשִׁמְחַת
תּוֹרָה בְּחִדּוּה רַבָּה וְשִׁמְחָה גְּדוֹלָה
וְעֲצוּמָה עַד אֵין סוֹף שְׁנִזְכְּנוּ לְהִיּוֹת
מִזְרַע יִשְׂרָאֵל וּלְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה
הַקְּדוּשָׁה עַל יְדֵי מֹשֶׁה נְבִיאָךְ נְאֻמָּן
בִּיתְךָ. אֲשֶׁרִינוּ מַה טוֹב חֲלָקְנוּ וּמַה
נָעִים גּוֹרְלָנוּ וּמַה יָפָה יִרְשָׁתְנוּ. אֲשֶׁרִינוּ
שְׁנִזְכְּנוּ לְכָל הַטוֹב הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא הַזֶּה,
זַכְנוּ וְעִזְרָנוּ שְׁנִזְכָּה לְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ
הַשִּׁמְחָה הַזֹּאת בְּלִבָּנוּ בְּכָל הַשָּׁנָה
כְּלָה, וּבְכַפֵּרֵת בְּיוֹם שִׁמְחַת תּוֹרָה
הַקְּדוּשָׁה וְנִזְכָּה לְשִׁמְחָה תְּמִיד בְּשִׁמְחָה
הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת כְּרָאוּי לְשִׁמְחָה בְּזֶה
בְּאַמְתָּ. וְנִזְכָּה לְקַיֵּם הַהִתְקַפּוֹת עִם
הַסְּפָרִי תּוֹרָה בְּיָמִים הַקְּדוּשִׁים הָאֵלֶּה
בְּשִׁמְחָה רַבָּה וְעֲצוּמָה עַד אֵין סוֹף,
וְלֹא יִתְעַרֵּב זֶר בְּשִׁמְחָתְנוּ, וְלֹא יִהְיֶה
כַּח לְשׁוֹם מוֹנֵעַ וּמַעֲכָב לְכַלְכֵּל וּלְעַכֵּב
חֹס וְשָׁלוֹם שִׁמְחָתְנוּ הַעֲצוּמָה בְּיָמִים
הַקְּדוּשִׁים הָאֵלֶּה, נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה בָּךְ
בְּדִבְקוֹת נִפְלָא וּבְהַתְקַרְבוֹת גְּדוֹל,
בְּאַהֲבָה רַבָּה וְאַהֲבַת עוֹלָם בְּשִׁמְחָה
שְׁאִין לֵה קִץ וְתַכְלִית, וְנִזְכָּה לְסַיֵּם אֲזַ
אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וּלְהַתְחִילָה
מִחֻדָּשׁ בְּאַהֲבָה וּבִירְאָה וּבְשִׁמְחָה
גְּדוֹלָה, וּלְקַבֵּל עָלֵינוּ מִחֻדָּשׁ לַעֲסֹק
בְּתוֹרָתְךָ יוֹמָם וּלְלֵילָה לְשִׁמְחָה, וּלְקַיֵּם
אֶת כָּל דְּבָרֵי תּוֹרָתְךָ בְּאַהֲבָה.

מְלֹא רַחֲמִים, רַחֵם עָלֵינוּ וּמְלֹא
מִשְׁאַלוֹתֵינוּ לְטוֹבָה בְּרַחֲמִים, בְּאַפֵּן
שְׁנִזְכָּה לְהַעֲלוֹת נִפְשָׁנוּ לְשִׁרְשָׁה

שְׁבַקְדָּשָׁה שֶׁהוּא חֻכְמָה הַקְּדוּשָׁה עַל
יְדֵי עֶסֶק הַתּוֹרָה בְּקַדְשָׁה וּבְטַהֲרָה, עַד
שְׁנִזְכָּה לְהִבְיָה בְּאַמְתָּ, וְנִזְכָּה לְהִפְיֹר
אוֹתָךְ בְּאַמְתָּ וּלְגַלוֹת אֱלֹהוּתְךָ בְּעוֹלָם,
וּלְהַגְדִּיל וּלְהִתְקַדֵּשׁ כְּבוֹדְךָ הַגְּדוֹל עַל
יְדֵינוּ תְּמִיד וּכְבוֹדְךָ וּמְלֹא כָּל הָאָרֶץ,
"יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם וָשִׁמְחָה יְיָ
בְּמַעֲשָׂיו. רַחֵם עַל שְׂמִים אֱלֹהִים עַל
כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדְךָ. בְּרוּךְ יְיָ אֱלֹהִים
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה נִפְלְאוֹת לְבַדוֹ,
וּבְרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וָיָמָלָא כְּבוֹדוֹ □
אֶת כָּל הָאָרֶץ, אָמֵן וְאַמֵּן".

תפילה צד

מיוסד על תורה ע"ה בליקוטי מוהר"ן

רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם וְזַכְנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים
לְמִדַּת הַשָּׁלוֹם. וְאַזְכָּה לְהִיּוֹת אוֹהֵב
שָׁלוֹם וְרוֹדֵף שָׁלוֹם תְּמִיד, כְּמוֹ
שֶׁכְּתוּב: "סוּר מִרָע וַעֲשֵׂה טוֹב בְּקֹשׁ
שָׁלוֹם וְרַדְפֵהוּ". וְאַזְכָּה בְּכָל עַת
לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לְחֵבְרוֹ וּבֵין
אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ. וְתִשְׁמְרֵנִי וְתִצְלִילֵנִי
בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים מִמִּדַּת הַנִּפְחָחוֹן
וּמִחֲלָקַת דִּסְטָרָא אַחֲרָא, שֶׁלֹּא יִהְיֶה
בְּלִבִּי שׁוֹם נִפְחָחוֹן וּמִחֲלָקַת דִּסְטָרָא
אַחֲרָא הַנִּמְשָׁכִין מֵהַדְּמִים שֶׁל הַגּוֹף,
שְׁעִידִין לֹא עֲבָדוּ בָּהֶם אֶת הַשֵּׁם
וְתַרְחֵם עָלֵי וְתוֹשִׁיעֵנוּ וְתִזְכְּנוּ
מַעֲתָה לַעֲסֹק הַרְבֵּה בְּתוֹרָה וּתַפְלָה,
שְׁאִזְכָּה לְדַבֵּר הַרְבֵּה בְּתוֹרָה וּתַפְלָה
בְּכָל יוֹם תְּמִיד, עַד שְׁאַכְנִים כָּל טְפִי
הַדְּמִים שְׁנֵשׁ כִּי בְּתוֹךְ הַדְּבוּרִים
הַקְּדוּשִׁים שֶׁל תּוֹרָה וּתַפְלָה. וְיִהְיֶה □

תקון הכפלי

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים

הריני מקשר עצמי בצמית באמירת העשרה מזמורים אלו לכל הצדיקים האמתיים שפדורנו ולכל הצדיקים האמתיים שזכני עפר קדושים אשר בארץ המה ובפרט לרבנו הקדוש צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה רבנו נחמן בן פיגא זכותו תגן עלינו, אמן.

והריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם יחוד קדושא בריך הוא ושכינתיה ברחילו ורחימו על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל:

לכו נרננה ליהודה. נריעה לצור ישענו: ונקדמה פניו בתודה בזמירות נריע לו: כי אל גדול יהנה. ומלך גדול על-כל-אלהים:

מז * מכתם לדוד שמרני אל כיי- חסיתי בך: * אמרת ליהנה אדני אתה טובתי בל-עליך: * לקדושים אשר-בארץ המה ואדירי בל-חפצי- כם: * ירבו עצבותם אחר מהרו בל- אסוף נספיהם מדם ובל-אשא את- שמותם על-שפתי: * יהנה מנת-חלקי וכוסי אתה תומיק גורלי: * חבלים נפלו-לי בנעמים אף-נחלת שפרה עלי: * אברך את-יהנה אשר יעצני אף-לילות סרוני כליותי: * שויתי יהנה לנגדי תמיד פי מימיני בל- אמוט: * לכן שמח לפי ויגל בבוהי אף-בשרי ישפן לבטח: * כי לא תעזב נפשי לשאול לא-תתן חסיד חסידך לראות שחת: * תודיעני ארח חיים שבע שמחות את-פגיו נעמות בימני נצח:

לב * לדוד משפיל אשרי נשוי-פשע בסוי חטאה: * אשרי-אדם לא

יחשב יהנה לו עון ואין ברוחו רמיה: * כיי-חרשתי בלו עצמי פשאנתי בל- היום: * כי יומם ולילה תכבד עלי לדך נהפך לשדי בחרבני קיץ סלה: * חטאתי אודיעך ועוני לא-כסיתי אמרתי אודה עלי פשעי ליהנה ואתה נשאת עון חטאתי סלה: * על-זאת יתפלל בל-חסיד אליך לעת מצא וק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו: * אתה סתר לי מצר תצרני רגי פלט תסובבני סלה: * אשפילך ואורך בדרך-נו חלף איעצה עליך עיני: * אל-תהיו בנסס כפרד אין הבין במתג-ורסן עדיו לכלום בל קרב אליך: * רבים מכאובים לרשע והבוטח ביהנה חסד יסובבנו: * שמחו ביהנה וגילו צדיקים והרנינו בל-ישרי-לב:

מזא * למנצח מזמור לדוד: * אשרי משפיל אל-הל ביום רעה ימלטהו יהנה: * יהנה ישמרהו ויחיהו אשר ואשר בארץ ואל-תתנהו בנפש איביו: * יהנה יסעדנו על-ערש דוי בל-משפכו הפכת בחילו: * אני- אמרתי יהנה חנני רפאה נפשי כיי- חטאתי לך: * אויבי ואמרו רע לי מתי זמות ואבד שמו: * ואם-בא לראות שוא ידבר לבו יקבץ-און לו יצא לחוץ ידבר: * יחד עלי יתלחשו בל- שנאי עלי יחשבו רעה לי: * דבר בליעל יצוק בו ואשר שכל לא-יוסף לקום: * גם-איש שלומי אשר- בטחתי בו אוכל לחמי הגדיל עלי

עקב: * ואתה יהנה חנני והקימני ואשלמה להם: * בזאת ידעתי כיי- חפצת בי כי לא-ירע איבי עלי: * ואני בתמי תמכת בי ותציבני לפניך לעולם: * ברוך יהנה אלהי ישראל מהעולם ועד העולם אמן ואמן:

מב * למנצח משפיל לבני-קרח: * באל תערג על-אפיקי-מים בן נפשי תערג אליך אלהים: * צמאה נפשי לאלהים לאל חי מתי אבוא ואראה פני אלהים: * היתה-לי דמעתי לחם יומם ולילה באמר אלי בל-היום איה אליהך: * אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי כי אעבר בסף אדדם עד-בית אלהים בקול-רננה ותודה המון חוגג: * מה-תשתוחחי נפשי ותחמי עלי הוחילי לאלהים כיי-עוד אודנו ישועות פניו: * אלהי עלי נפשי תשתוחח על-פן אזכרך מארץ נהן וחרמונים מהר מצער: * תהום-אל-תהום קורא לקול צנורך בל-משפריך וגליך עלי עברו: * יומם יצה יהנה חסדו ובלילה שירה עמי תפלה לאל חיי: * אומרה לאל סלעי למה שכתתני למה-קדר אלה בלחץ אויב: * ברצח בנעצמותי חרפוני צוררי באמרם אלי בל-היום איה אליהך: * מה-תשתוחחי נפשי ומה-תחמי עלי הוחילי לאלהים כיי- עוד אודנו ישועות פני ואלהי:

מבא * למנצח אל-תשחת לדוד מכתם בשלח שאול וישמרו את-הבית

להמיתו: * הצילני מאיבי אלהי ממחקומי תשגבני: * הצילני מפעלי און ומאנשי דמים הושיעני: * כי הנה ארבו לנפשי גגורו עלי עזים לא- פשעי ולא-חטאתי יהנה: * בלי-עון ירצון ויכוננו עורה לקראתי וראה: * ואתה יהנה אלהים צבאות אלהי ישראל הקיצה לפקד בל-הגונים אל- תחן בל-בגדי און סלה: * ושובו לערב יחמו כפלב ויסובבו עיר: * הנה יביעון בפייהם חרבות בשפתותיהם כיימי שמע: * ואתה יהנה תשחק-למו תלעג לכל-גוים יעזו אליך אשמרה כיי-אלהים משגבי: * אלהי חסדו חסדי יקדמני אלהים יראני בשררי: * אל-תהרגם פן-ישכחו עמי הניעמו בחילך והורידמו מגגנו אדני: * חטאת-פימו דבר-שפתימו וילכדו בגאונם ומאלה ומפכש יספרו: * בלה בחמה בלה ואינמו וידעו כיי-אלהים משל ביעקב לאפסי הארץ סלה: * ושובו לערב יחמו כפלב ויסובבו עיר: * הנה יביעון לאכל אס-לא ישבעו וילינו: * ואני אשר עזך וארגן לבקר חסדך כיי-היית משגב לי ומנוס ביום צר-לי: * עזי אליך אומרה כיי-אלהים משגבי אלהי חסדי:

עז * למנצח על-יחיו ידותון לאסף מזמור: * קולי אל-אלהים ואצעקה קולי אל-אלהים והאזין אלי: * ביום צרתי אדני דרשתי ידי לילה נגרה ולא תפוג מאנה הנחם

נפשי: ה אֶזְכְּרָה אֱלֹהִים וְאֶהְיֶה
אֲשִׁיחָה וְתִתְעַשְׂף רֹחִי סֵלָה: ה אֲחֻזָּה
שְׁמִרוֹת עֵינֵי נַפְשִׁמִּי וְלֹא אֲדַבֵּר:
ו חֲשַׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם שָׁנוֹת עֹלָמִים:
ז אֶזְכְּרָה נְיָנִי בְּלִילָה עִם-לִבִּי
אֲשִׁיחָה וְיִחַפֵּשׂ רֹחִי: ה הִלְעֹלָמִים
יִנָּח | אֲדַגֵּי וְלֹא-יִסִּיף לְרָצוֹת עוֹד:
ט הֶאֱפֵס לִנְצַח חֲסִדוֹ גָּמַר אֲמַר לְדָר
וְדָר: ה הִשְׁכַּח חֲנוּת אֵל אִם-קִפְץ בָּאֵף
רַחֲמֵי סֵלָה: יא וְאֲמַר חֲלוּתִי הִיא
שָׁנוֹת יָמִין עֲלִיזָה: יב אֲזִכֹּר
מַעַלְלֵי-יָהּ כִּי-אֶזְכְּרָה מִקֶּדֶם פִּלְאָף:
יג וְהִגִּיתִי בְּכָל-פַּעַלְךָ וּבַעֲלִילוֹתֶיךָ
אֲשִׁיחָה: יד אֱלֹהִים בְּקֹדֶשׁ דִּרְבָּךְ מִי-
אֵל גָּדוֹל בְּאֱלֹהִים: טו אַתָּה הָאֵל עֲשֵׂה
פִּלְא פִּלְא הוֹדַעְתָּ בַּעֲמִים עֲזָרָה: טז גָּאֻלְתָּ
בְּזֹרַע עַמְּךָ בְּגִי-יַעֲקֹב וְיוֹסֵף סֵלָה:
יז רָאוּךְ מִיָּם | אֱלֹהִים רָאוּךְ מִיָּם יִחֲלוּ
אֵף יִרְגְּזוּ תַהֲמוֹת: יח זָרְמוּ מִיָּם | עֲבוֹת
קוֹל נָתַנוּ שִׁחָקִים אַף-חֲצָצִיד יִתְהַלְכוּ:
יט קוֹל רַעֲמָךְ | בַּגִּלְגָל הֵאִירוּ בָרָקִים
תִּבֵּל רִגְזָה וְתַרְעַשׂ הָאָרֶץ: כ פִּים דִּרְבָּךְ
וּשְׁבִילֶךָ בְּמִים רַבִּים וְעַקְבוֹתֶיךָ
לֹא נִדְּעוּ: כא נָחִיתָ כְּצֹאן עַמְּךָ בְּיַד-
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:
צ כ תִּפְלֶה לְמֹשֶׁה אִישֵׁה-אֱלֹהִים אֲדַגֵּי
מַעֲוֹ אַתָּה הָיִיתָ לָנוּ בְּדָר וְדָר:
ב בָּטָרָם | הָרִים יָלְדוּ וְתַחֲלוּל אָרֶץ
וְתִבֵּל וּמַעֲוֹלָם עִד-עֹלָם אַתָּה אֵל:
ג תִּשָּׁב אֲנוֹשׁ עִד-דִּבְאָ וְתֹאמַר שׁוּבוּ
בְּגִי-אֲדָם: ד כִּי אֵלֶּךָ שׁוֹנִים בְּעֵינֶיךָ
כְּיוֹם אֲתֻמוֹל כִּי יַעֲבֹר וְאֲשִׁמּוּרָה
בְּלִילָה: ה זִרְמַתָּם שָׁנָה יְהִי כְּפִקֵּר

כְּחֹצֵר יִחַלְף: ו כְּפִקֵּר יַעֲיֵץ וְחַלְף
לְעָרֵב יְמוּלֵל וְיָבֵשׁ: ז כִּי-כְלִינוּ בְּאִפְךָ
וּבְחֻמָּתְךָ נִבְחַלְנוּ: ח שֵׁת שִׁתָּה עֲוֹנָתֵנוּ
לִנְגִידֶךָ עֲלַמְנוּ לְמֹאֹר פִּנִּיךָ: ט כִּי כָל-
יָמֵינוּ פָּנוּ בְּעִבְרָתְךָ כְּלִינוּ שָׁנִינוּ כְּמוֹ-
הָהָה: י יָמֵי-שָׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה
וְאִם בְּגִבּוֹרֹת | שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרֵהֶבֶם
עָמַל וְאִנּוּ כִּי-גָז חֵישׁ וְנִעְפָּה: יא מִי-
יֹדַע עֹז אִפְךָ וְכִי-רָאִיתָ עֲבִרְתָּךְ:
יב לִמְנוֹת יָמֵינוּ כִּן הוֹדַע וְיָבֵא לִבִּי
חֻקְכָה: יג שׁוּבָה יְהוָה עִד-מִתִּי וְהַנְחֵם
עַל-עֲבֻדֶיךָ: יד שִׁבְעֵנוּ בְּכִקֵּר חֲסִידֶךָ
וְנִרְנָנָה וְנִשְׁמַחָה בְּכָל-יָמֵינוּ:
טו שְׁמַחְנוּ כִּימוֹת עֲנִיתֵנוּ שָׁנוֹת רָאִינוּ
רַעָה: טז יִרְאֵה אֶל-עֲבֻדֶיךָ פַּעַלְךָ
וְהִדְרֶךָ עַל-בְּנֵיהֶם: יז וְיִהִי | נָעַם אֲדַגֵּי
אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כִּוְנָנָה
עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כִּוְנָנָה:
קח כ הוֹדוּ לַיהוָה קִרְאוּ בְּשִׁמוֹ
הוֹדִיעוּ בַּעֲמִים עֲלִילוֹתֵינוּ:
ב שִׁירֵי-לֹ וְזִמְרוֹ-לֹ שִׁיחוּ בְּכָל-
נִפְלְאוֹתֵינוּ: ג הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קֹדֶשׁוֹ
שְׁמַח לֵב | מִבְּקָשֵׁי יְהוָה: ד דִּרְשׁוּ
יְהוָה וַעֲזֹר בְּקִשׁוֹ פָּנָיו תְּמִיד: ה זְכוּ
נִפְלְאוֹתֵינוּ אֲשֶׁר-עֲשֵׂה מִפְּתֵינוּ
וּמִשְׁפָּטֵינוּ: ו זָרַע אֲבֹרָהֶם עֲבָדוֹ בְּנֵי
יַעֲקֹב בְּחֵייוֹ: ז הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
בְּכָל-הָאָרֶץ מִשְׁפָּטֵינוּ: ח זָכַר לַעֲוֹלָם
בְּרִיתוֹ דָּבָר צֹהַ לְאֵלֶיךָ דוֹר: ט אֲשֶׁר
בְּרַת אֶת-אֲבֹרָהֶם וּשְׁבוּעָתוֹ לִישָׁחָק:
י וַיַּעֲמִידָהּ לַיַּעֲקֹב לְחֹק לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית
עֹלָם: יא לֹאמַר לָךְ אֶתָּן אֶת-אֲרָץ-
כְּנָעַן חֶבֶל נַחֲלָתָם: יב בְּהִיּוֹתָם מִתִּי

מִסִּפְרָ כְּמַעֲט וְגִרָם כָּה: יג וַיִּתְהַלְכוּ
מִגֹּי אֶל-גֹּי מִמַּמְלָכָה אֶל-עַם אֲחֵר:
יד לֹא-הָיִיתָ אֲדָם לַעֲשָׂקָם וַיִּזְכַּח
עֲלֵיהֶם מַלְכִּים: טו אֶל-תִּגְעֹו בְּמִשְׁחֵי
וְלִנְכִיאי אֶל-תִּרְעוּ: טז וַיִּקְרָא רַעֲב עַל-
הָאָרֶץ כָּל-מִטָּה-לֶחֶם שִׁבְרָה: ה שִׁלַּח
לְפָנֵיהֶם אִישׁ לַעֲבֹד גִּמְכָר יוֹסֵף:
יז עָנָו בְּכָפַל רִגְלָיו וּרְגָלוֹ בְּחֹזֶל בָּאָה
נִפְשׁוֹ: יח עִד-עֵת בֹּא-דִבְרֹךְ אֲמַרְתָּ
יְהוָה צִרְפָּתָהּ: כ שִׁלַּח מֶלֶךְ וַיִּתִּירָהּ
מַשָּׁל עַמִּים וַיִּפְתַּחְהוּ: כא שְׁמוֹ אֲדוֹן
לְבִיתוֹ וּמַשָּׁל בְּכָל-קִנְיָנוּ: כב לֹאסֵר
שָׁרָיו בְּנַפְשׁוֹ וּזְקִנָיו יָחֶכֶם: כג וַיָּבֵא
יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם וַיַּעֲקֹב גָּר בְּאֶרֶץ-חָם:
כד וַיִּסַּר אֶת-עַמּוֹ מֵאֵד וַיַּעֲצִמְהוּ
מִצְרַיִם: כה הִפָּךְ לֵבָם לִשְׂנֹא עַמּוֹ
לְהַתְנַבֵּל בְּעִבְדֵינוּ: כו שִׁלַּח מֹשֶׁה עֲבָדוֹ
אֶהֱרֹן אֲשֶׁר בְּחֹר-בּוֹ: כז שְׁמוֹ-כֶם דְּבָרִי
אֲתוֹתֵינוּ וּמִפְתִּים בְּאָרֶץ חָם: כח שִׁלַּח
חֹשֶׁךְ וַיִּחַשֵּׁךְ וְלֹא-מָרוּ אֶת-דְּבָרֵינוּ:
כט הִפָּךְ אֶת-מִימֵיהֶם לָדָם וְלִמַּת אֶת-
דִּגְתָם: ל שְׁרַץ אֲרָצָם צִפְרֻדְעִים בְּחֹרֵי
מַלְכֵיהֶם: לא אֲמַר וַיָּבֵא עָרֵב כְּנִים
בְּכָל-גְּבוּלָם: לב נָתַן גִּשְׁמִיהֶם כְּרֹד אֵשׁ
לְהָבוֹת בְּאֶרֶצָם: לג וַיָּהַר גִּפְכָּם וַתִּאֲנַתֶּם
וַיִּשְׁבֹּר עֵץ גְּבוּלָם: לד אֲמַר וַיָּבֵא
אֲרָבָה וְזִלְק וְאִין מִסִּפְרָ: לה וַיֹּאכַל
כָּל-עֵשֶׂב בְּאֶרֶצָם וַיֹּאכַל פְּרִי אֲדָמָתָם:
לו וַיָּהַר כָּל-כְּבוֹר בְּאֶרֶצָם רֹאשִׁית לְכָל-
אוֹנָם: לו וַיִּוְצִיאֵם בְּכֶסֶף וְזָהָב וְאִין
בְּשִׁבְטֵינוּ כּוֹשֵׁל: לח שְׁמַח מִצְרַיִם
בְּצִאתָם כִּי-נִפְלַח פִּתְחָם עֲלֵיהֶם:
לט פֶּרֶשׁ עֲנָן לְמִסְפָּה וְאֵשׁ לְהָאִיר לִילָה:

מ שָׂאֵל וַיָּבֵא שָׁלוֹ וְלֶחֶם שְׁמִים
יִשְׁבִּיעֵם: מא פָּתַח צוֹר וַיִּזְכּוּ מִיָּם
הִלְכוּ בַּעֲצוֹת נָהָר: מב כִּי-זָכַר אֶת-דְּבָרֵינוּ
קֹדֶשׁוֹ אֶת-אֲבֹרָהֶם עֲבָדוֹ: מג וַיִּוְצֵא
עַמּוֹ כְּשִׁשׁוֹן בְּרִנָּה אֶת-בְּחֵייוֹ:
מד וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרָצוֹת גּוֹיִם וַעֲמַל
לְאֻמִּים יִירָשׁוּ: מה כְּעִבּוֹר | יִשְׁמְרוּ
חֻקֵּינוּ וְתוֹרָתֵינוּ יִנְצְרוּ הַלְלוּהָ:
קכז כ עַל נִהְרוֹת | בְּכָל שָׁם יִשְׁכְּנוּ
גִּם-בְּכִינוּ כְּזִכְרֵנוּ אֶת-עֲצִינוּ:
כ עַל-עֲרֻכִים בְּתוֹכָהּ תִּלְינוּ כְּזִרְתֵנוּ:
ג כִּי שָׁם שְׁאֲלוֹנוּ שׁוֹכֵינוּ דְּבָרֵינוּ-שִׁיר
וְתוֹלְלֵינוּ שְׁמַחָה שִׁירָנוּ לָנוּ מִשִּׁיר
עֲצִינוּ: ד אִיךְ נָשִׁיר אֶת-שִׁירֵי-יְהוָה עַל
אֲדָמַת נָכָר: ה אִם-אֲשַׁכְּחֶךָ יְרוּשָׁלַם
תִּשְׁכַּח יְמִינִי: ו תִּדְבַּק-לְשׁוֹנִי | לְחִפִּי
אִם-לֹא אֶזְכְּרֶכִי אִם-לֹא אַעֲלֶה אֶת-
יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׁמַחְתִּי: ז זָכַר
יְהוָה | לְבָנֵי אֲדָם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַם
הֶאֱמִירָם עָרוֹ | עָרוֹ עֵד הִיִּסּוֹד כָּה:
ח בַּת-כָּפַל הַשְׁדוּדָה אֲשֶׁרִי שִׁישְׁלָם-לָךְ
אֶת-גְּמוּלָךְ שְׁגִמְלַת לָנוּ: ט אֲשֶׁרִי |
שִׁיאֲחוּ וְנִפְץ אֶת-עֲלִילְךָ אֶל-הַסֵּלַע:
קכ ח הַלְלוּהָ | הַלְלוּ-אֵל בְּקֹדֶשׁוֹ הַלְלוּהוּ
בְּרַקִיעַ עֹז: ב הַלְלוּהוּ בְּגִבּוֹרֹתָיו
הַלְלוּהוּ כִּרְב גְּדֹל: ג הַלְלוּהוּ בְּתִקְעָה שׁוֹפָר
הַלְלוּהוּ בְּנִבָּל וּכְבוֹד: ד הַלְלוּהוּ בַּתֶּף
וּמְחוֹל הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעֶגְבִּי: ה הַלְלוּהוּ
בְּצִלְצְלִי-שִׁמְעַ הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלִי תְרוּעָה:
ו כֹּל הַנִּשְׁמָה תִּתְהַלֵּל יְהִי הַלְלוּהָ:
מי יִתֵּן מִצִּיּוֹן וְיִשְׁעָת יִשְׂרָאֵל: מנשכּוּב יְהוָה
שְׁבוּתָה עַמּוֹ, יִגַּל יַעֲקֹב יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל: וְתִשְׁעָת
צְדִיקִים מִיְּהוָה. מַעֲשֵׂם קַעֲתָ צָרָה: וְעִזְרוֹם יְהוָה
וּפִסְלָטָם. וּפִסְלָטָם מִרְשָׁעִים וְיִשְׁעֵם כִּי חֲסִידוֹ בּוֹ:

לעמוד הבא

22:

לקוטי

ונתתי עשב לממ

מוהר"ן

לש

לשון רבנו זכרון לברכה

ונתתי עשב בשדה לבהמתך (דברים טו) **עשב** - ראשי תיבות: **ע**לושה **ש**לום **ב**מרומו. **ב**שדה, לשון שדה ושבירה. **ש**יש לו שונאים, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (טו) השם נבדלך **ש**לום (תהלים קט), וזו שיש לו רשעים מלמטה, בידוע שיש לו רשעים מלמעלה (פסוקים קכ) כן צריך לשדר ולשבר הבהמיות שלו המתאוו לאכל, כי עקר הרעבון הוא לבהמיות. גם אמרו במדרש (בראשית טו) בא ודון ונבא קלון - דא קלון של רעב, כמו שכתוב (ויקרא לו) אשר לא תקוה עוד חרפת רעב בגוים. נמצא, המחלוקת, הני מה שמתרפין לאדם, בא עלידי זה בחינת רעב, ורעב הזה, הני בחינת מחלוקת, בחינת חרפת, הוא בחינת ערלה, כמו שכתוב (בראשית לו) כי חרפת היא לנו. והערלה הם שלש קלות, המסבכים הבריתיים, ובשמשברין את הערלה, אזי נתגלה בריית' שלום, ובשש שלום למטה, יש לו שלום למעלה במרומו, ובשש שלום למעלה, אזי נתגלה ונחברת בשבע גדול בעולם, כמו שכתוב גבי יוסף (סו טו) תן ורע ונתתי, פרוש אחרי ונתתי עשב - רמז לבנים, כמו שכתוב (אבות ט) ויצאצאיו בעשב הארץ. בשדה לבהמתך - הני: אמתו יתה לך גנים חיים וקמים? בשדה זונגה בקדשה, וחשבר נפש המתאווה שדה, הני נפש הבהמיות, וידמה לך כאלו בפאך שר (דברים כ) וה: בשדה - לשון שר, עלידיה יתה לך בני קמא, כי מיתת הבנים זה מחמת נשמות העשוקים במקלא, בידוע (טו) כי המקלא, הני קלות נה, היא קרובה אל הנפש הבהמיות, כמובא במשנת חסידים במסכת התרעבה. גם צריך שיהא עקר זונגה בלי'שבת, שאז נכללת בקדשה, ויחפרדו ממנה כל פועלי און, וה: ואלתה ושבעת - זה רמז על שבת, שאז השביעה, שמתנו בתרבות ששת ימים:

מ

לשון רבנו זכרון לברכה

איתא בעשרה מאמרות: "אלה מסעי בני ישראל - בשביל שהמאור באלה אלקיך ישראל, בשביל זה יסעו בני ישראל". נמצא, כל הנסיעות של אדם הוא בשביל קלקול האמונה, הני בחינת עבודת'ה, כי אם היה מאמין באמונה שלמה, שיכול הקדוש ברוך הוא להזמין לו כל צרכו, לא היה נוסע שום נסיעה. נמצא, כי הנסיעה היא קלקול אמונה, הני בחינת עבודת'ה. וזה שכתוב בעבודת'ה (שעה ט) צא תאמר לו, צא, זה בחינת נסיעה ונלשול. גם עלידי מלשול מתקן את הנלשול שגור, כביכול, למעלה, כמו שכתוב (סו טו) והמסכה צרה בהתננס. גם עלידי עבודת'ה נמצה העמש, כמו שכתוב (דברים טו) ונבדקתם אלהים אחרים וכו' ולא יתה מסר. ובשואן מסר, אין שבע, ובשואן שבע, אין שלום, כמו שכתוב (תהלים עט) ישאו הרים שלום לעם, כמו שפרש רש"י, ובשואן שלום, אזי איש עוזר לחברו, וכל אחד צריך לנסע

(ט) קין בים קין (ב) וזה קין שסבבים קין קין.

ולשולל ממקום למקום בשביל פרנסתו. גם הנלות בא על כבוד תורה, כמו שכתוב (שעה ח) וזה עמי מבלי דעת. ועלידי עבודת'ה בא עזירות נשמים, ובשואן קמא, אין תורה (אבות פק ט).

בא

לשון רבנו זכרון לברכה

רקודין הזה איתא בעין חיים, דף כב: הברכים, הני הנליו, הם נצח חוד, וזה עוקבין. ועקב גימטריא שתי פעמים אלקים, שהם דינים, שיש שם אחיזה לחיצונים, בידוע, והפעלה לברית החיצונים משם, שימשוך לחוף הברכים הנבדלות משלש הבינה, ובשמשוך שרש הנבדלות מבנית, אז החיצונים בודחים משם, והוא לוקח הנבדלות והברכה, שנה בחינת ברכים. ושרש הנבדלות נקרא יו, בידוע, וזה יו המשפחה. וזה שתי פעמים אלקים עם עשר שהוא בחינת ברכים במקום דין, כי שתי פעמים אלקים עם עשר אותיות גימטריא נקב, אזי המשוך שרש הנבדלות, בחינת יו המשפחה, כמו שכתוב (בראשית טו) ונבא לו יו וישת - שרש של הברכה. נמצא עלידי קדוה, ששוחט יו המשפחה, שהם שרש הנבדלות שפניה, ונמשכין למטה בחוף הנליו, הני שמשוך, כזה משרש החיצונים משם. וזאת התלככות של הקדש, והוא אשה ריח נחוח לה' (בסודי חנו) אבל מי שמשוך בתחלתו הניח, זה נקרא חמא של נדב ואביהוא, שכתוב בהם (ויקרא י) ויקריבו אש ורה. נדב ואביהוא הם נצח וחוד, והתלככות שבתקדשה נקרא יו המשפחה, שעלידי נמתיקם הנבדלות, ואש ורה נקרא יו המשפחה, התלככות הניח, וזה יו המשפחה, שכתוב (דברים טו) ואת תיקום אשר ברגליהם (פסוקים קט), ובשחצוק העושה הפרוץ מניח דיו על המנון, וכן כי יש יד הנחלה וכו', והני שלש ידות, ושלוש פעמים יד גימטריא מ"ב, וזה יו המשפחה, וכל שם יש בו' אותיות, וכן להמשוך אלו הויון, הני השבעה שמות, שיש בכל אחד ו' אותיות, להמשוך אותן לחוף המנון הנקרא עמודים, ואז נקרא: ויו העמודים. ואלו עמודים, הני רגלי, הני עקבים, הם בחינת דין, כי שתי פעמים אלקים גימטריא נקב, ויש שם אחיזה לחיצונים. ואין דין נמתיק אלא בשרשו, ושרש הדינים בבניה, כמו שכתוב (ויקרא דף ט) בינה דינן מתעורר מנה, אני בינה לי' נבדלה (פסוק ח), וזה מ"ב בבניה. נמצא, כשמשמשך שם מ"ב לחוף עמודים, אזי נקרא נמתיקן בשרשם. וזה פרוש (שמות טו) ויו העמודים ותשקיהם חסד; פרוש עלידי חשקה והתחברות ויו עם עמודים נעשה כסף, חסד, שנמתיקין הדינים: עין חיים פקד יג (דובל הברכים שער א"א): שם מ"ב בבניה. ואלו המ"ב הם ש"ע נחורין המאורין, וכן ח' חרפה גימטריא בשלום. שם פקד יד: גימטריא חשמה - מלבוש, שנה החשמה שומר בגדים עליונים מ'עש' של קלפה, כמו שכתוב (שער טו) כבד יאכלם עש. וזה (ויקרא טו) הריצו לנפש יו עליגי המזבח, ומלא רגונם של תלמידים חכמים. לנפש, הני מלכה

לקוטי הלכות

הלכות משא ומתן הלכה ד

ארת חיים

על ידי חפזת
א"י אפרק
השני
יחברו כי אם
על ידי
אמונה לכו

כ"ו האדם שרוצה לראות דבר מרוחק, אבל אינו מבין ומצמצם עיניו לאותו הדבר רק מסתכל מן הצד, שעל ידי זה מתפזר הראות ואינו יכול לראות ולהביא אותו הדבר לעיניו, כמו כן הוא ממש בענין טעיות דעתם הרעה, שרוצים להסתכל בהשגת גדלתו יתברך, ואינם מבונים דעתם להביט אליו יתברך לבר, רק מסתכלים מן הצד בדרך חקירותם הרעה עד שיוצאין מן הגבול, ואינם חוננים להמשיך השגחתו יתברך עליהם, מחמת שאינם יכולים להגיע אליו יתברך מחמת שאין להם אמונה, כי על ידי הדעת אי אפשר להשיגו יתברך כי אם על ידי אמונה לבר, וכמבאר בכמה מקומות וכו'.

כמו שחם
אדם מבינים
דעתם אולי
לחפזת
בשגחתו
יתברך, כמו
כו הוא
יחברו מודד
לחם מזה
לזה מזה

ה' וצ"ב גם השם יתברך אין ממשיר עליהם השגחה שלמה, ואין משיג עליהם כי אם בבחינת חצי הראות, כמבאר בהתורה "אשרי העם" ה"ל, דהינו שכל כולו מתפזר שפע ההשגחה קדם שמגיע עליהם, כי אין מגיע עליהם ההשגחה והשפע בבחינת הקאה, כי "הביט אל עמל לא תוכל" (תהלים א, יא), כי כמו שהם אינם מקבילים דעתם אליו להאמין בהשגחתו יתברך, כמו כן הוא יתברך מודד להם מדה כנגד מדה, ואף על פי שבאמת לאמיתו גם כל פרנסתם של עובדי מוכבים הכל מניו יתברך בהשגחתו לבר, אבל הוא יתברך מוסר השפע שלהם להחיצונים, ונזונים דרך השדים והקלפות שנתהוה משיבירת כלים, שנעשו מרובי אור. שכל זה מחמת שאין מצמצמין דעתם, ודעתם הוא בבחינת רבוי אור שגורם שבירת כלים, שאומרים שמחמת רוממותו וגדלתו, הוא יתברך רחוק חס ושלום, מזה העולם, שהוא בעצמו בבחינת רבוי אור שגורם שבירת כלים, שמחמת הרבוי הדעת שרוצים להשיג רוממות גדלתו יתברך, נחלקו ונפלו לגמרי עד שכופרים בהשגחתו יתברך, ומחמת זה גם השם יתברך משיג עליהם בבחינת רבוי אור בלי גבול, הינו בבחינת שבירת כלים. ואינו מבין ומצמצם השפע עליהם בהקאה כי אם "בתר חתפיה" לאחר הפתחים שלו, כמו שאיתא בזה הקדוש ויחרא דף כ"ב: אשר על ידי זה כל השפע נחלק ונפץ לחיצונים וקלפות שנתהוה מרובי אור משיבירת כלים, ומשם הם מקבלים פרנסתם.

השפעת
חפזת
מוכבים הוא
טמאה, כי
יורדת דרך
הטמאה
והטמאה
אסור

ו' צ"ב אסור לישראל להשתתף עם העובדי מוכבים משום 'שם אלהים אחרים לא תזכיר', כי השפעת העובד מוכבים הוא טמאה, כי יורדת דרך הטמאה והטמאה אסור, מחמת שאינם מאמינים בהשגחתו בשלמות שהוא בבחינת 'שם אלהים אחרים',

כי כל הפירות שבעולם הם בבחינת עבודה וזה בבחינת 'אלהים אחרים'. ועל כן המשתתף עמם עובר משום 'שם אלהים אחרים לא תזכיר', כי הם מופרים בהשגחתו השלמה ואומרים כחם ועצם ידם עושה להם את החיל הזה, שהוא בבחינת עבודה וזה בבחינת 'שם אלהים אחרים'.

אין צריכים
להתרחק
סוד
סוד
סוד
סוד
סוד

כ"א אנו צריכים להתרחק מהם ומדבריהם בתכלית הרחוק, כי אנו צריכים להאמין שכל פרנסתנו הוא בהשגחה לבר, וכל המשא ומתן שעושין, הוא רק כדי להמשיך בבחינת אור ה' ואור החורז כדי לעשות הכל לקבל השפע, ועל כן אצלנו אין המשא ומתן העקר, רק העקר הוא האמונה והבטחון, שהוא בבחינת הסתכלות אל ה' להאמין בהשגחתו יתברך, שכל זה הוא בבחינת שם ה' וכו'. כי מה שאנו מצמצמין דעתנו להאמין בהשגחתו הפרטית אף על פי שהוא מרומם ומנשא מאד מאד, זה הצמצום הוא בבחינת שם ה', כי שם הוא בבחינת מלכות בבחינת צמצום בידע. אבל העובדי מוכבים הפוכים בהשגחתו הפרטית וכאם על ידי זה לעבודתו וזה וכפירות, זהו בבחינת 'שם אלהים אחרים', על כן המשתתף עמם עובר משום 'שם אלהים אחרים לא תזכיר', וכו'.

שם שורשים
המשפחה
השם בגבול
וכו

ו' וזה בבחינת 'עמר שעורים' בבחינת ספירת העמר, כדי להמשיך השפע בגבול ובזמן. וזה בבחינת קבלת התורה בשבעות. כי התורה הוא בבחינת כח הראות בבחינת טה"א (טעמים, נקודות, תמים, אותיות), בבחינת בראשית, כמו שכתוב בקומם אחר (פסוק יא). ועל כן נעורים כל הלילה בשבעות, (עין וזה הקדמה דף ח. אמו דף גז), כדי למקן את העינים שהוא כח הראות, וכן נצולין מקרת שהוא בבחינת "יהי אחריתם להכרית" (תהלים קט, יא), שנכתב אצלם אור החורז מאור ה' אשר, מחמת שאין מקבילים אור העינים בישר ובכוון וכו', בבחינת (שם לו, יז): "שמר חם וראא ישר כי אחרית לאיש שלום".

השפחת
מבוק
אומרים לו
וכו

ז' ב' ש' ב' י' זה הליל שבעות כשנעורים אומרים הראשית והאחרית מכל סדר ומכל ספר (עין שער הגנוזות אומרים לו - מור) ופר"ע י"ח: (שם), כי "טוב אחרית דבר מראשיתו" (קהלת י, ח), כי כל התחלות קשות, (מכילתא מסכתא דבבבב שפ"ה ב) והגמר קשה ביותר, ועל כן אין המצוה נקראת אלא על מי שגמרה והתחיל במצוה אומרים לו - גמור (תנחומא עקב סימן ו), כי צריכים לומר לו גמור, כי צריכים לחזק אותו על הגמר ביותר, כי הגמר קשה ביותר. וזהו בכלליית ישראל, וכן בכל אדם בכלליית עבודתו ובפרטיות כל מצוה וכל עבודה.

עין משפט
ור מצוד

תורה אור השלם

יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ בְּכָל
שְׁעָרֶיךָ הַטֶּמָּא וְהַטְהוֹר
יֵאכְלֵנוּ בְּצִבִּי וּבְאֵיל:

- דברים יב ט
2. ואם יזבזב שלמים מקרבנו
אם מן הדקקר הוא מקריב
אם יזכר אדם נזבזה תמים
יקריבנו לפני יי
ויקרא א ג
3. בשעריך ותזבזבו תאכלנו
הטמא והקטור ודור כצבי
וכאל:
דברים טו כב
4. אך בבור אשר יזכר ליי
בבהמה לא יקדש איש
אתו אם שור אם שה
הוא:
ויקרא כו כ

א) ונקבה לרבות התמורה.

[illegible][illegible]

אמן ואח"כ ממתיין עד שיזמין
כיון דמתחלה לא היה יכול
קדוש' לכן נראה שהעובר חר
לאחר שהפקיעה קדוש' א' ד' ש
כ"כ רוצה להתפסין כיון שנ
מכתיב היום בבריאת גופיה חר
נמצא זה הלשון וכן הלשון
מתפסין לשם אותו זבח שהיה
ולדות קדשים בכוונתן הם
פדיון הוי"ל לאקשווי לצביח
חולין גמורין והא דמקש' ל

1. What is the purpose of the study?

לפני פדיון ואיתיליד לאחר פדיון. נולדו מיקדש נמי ק
אם נקבה תמים וקרא יתירא

2000

[illegible]

חמורה רגילי מומי א

לדעיה רלאחר פירונ
לדוכי עיבור לוקבר
מפילע פליי ברו אינע
לעפריין אמן מתפסין לע
מזון עדרים עדרים מ
שרצה א"ל אין מתפס
מזון כבור אין אקדש
בבכחמה וגו' לא יקדש
בכוחה רב ששת קד
בכחמה בן לפני
אראבעים בן לפני
בתון ולאחר פירונ אין
נבח שרצה כללו של ד
עולו מלבד אבל קד
לאחר מום בלבד וקד
לאחר פירונ הנו ותע
פירונ עושין תמורה
ולדותרון קדש ואין
דבר הירון כהקדש
של דבר דרישא לא

[illegible][illegible]

לפני פדיון אס נולדו קדשי: זכר לרבות אס
רא מיניה ומדלא קבע זה זכר כדקבע בעולה מ

דאמיר יתובת ויכלת און דך ביהא
אכלה מאשעת ויבהא ויאלא
את קרדש'ס האבלין קלכלים
:) וולדן ויחלבן אסור לאחר פדי
דמי אילמא דאעקבר וייתליד לא
זי מאמי וולד צבי ואלי גינח דאיש
פריזון ויאלא יתובת פריזון הא ל
זי מיקרש נמי קרדש מנא הני מילי
זכר לרבות את הולד ונקבה לרבי
התמורה ואין לי אלא ולד תמוז
ת תמימים וולד בעלי מומין ותמוז
מומין מניין כשהוא אומר א אם
ת ולד בעלי מומין אם נקבה לרבי

אחר פרוינן מה תהא עליהן לפני
קדשן ליקרב אויבס למאן דאמר קד
אמר רב הונא כנסת לכיפה ואל
שושה דחיה קאתו ליפרקניה לא אר
יה רבי חנינא^א סמוך לפרוינן מתפ
א דבני פרייה נינהו אלא אימא
עמא מאי אמר רבי לוי גמירי שמא י
מרב ששת מהו שמתפיסן לכל
אמר ליה גמר בשערך^ב בשערך מבכ
דתיב^ג אף כבור אשר יכורכ^ד
הני אין מתפיסן לכל ובה שריצה
ם קבוע להקדישן ונפדר חייבין בבכ
פרוינן הנוז והעורב בהן אינו סופ
יוגין אין עושין תמורה ולפני פרוינ
ותיהן חול ונפדר תמימים ומתפיס
לן לכל בדרהם אין קל בהם אלא מ
מן או מום עובר להקדישן ולאחר מ
בורה ומן המתנות בה לפני פרוי
אורכעים וכן לפני פרוינ בן לא
לחין בהן ואלוהי פרוינ אין מועלין
אין מתפיסן לכל ובה שריצה כל
ק בהן אלא היתר אכילה בלבד
בחוץ דפטור כללו של דבר דמי
לאחיה

[illegible]

שנולדו לרחמי מרדכי פרידמן הם מלחמה
פרידמן וכוונת דאון לאן לא נה כה מתחם
לפרות דסמוקן לשפירון לש ולדור
לחן להבאין לאן לשפירון לש ולדור
סמך לשפירון אמן. לומר משה
פרידמן: ששם מאז. פרידמן לש
אדם אש מברך אמן. מברך אמן
סמך להקדוש וכו': בין לפני
לדאור פרידמן אמן. מברך אמן
פרידמן: ונשפין. אשלו תמסין: אמן
אש מלש דמך בריש אמן

בכורות

הולד. גבי שלמים כתיב (ויקרא א) אם זכר ויילא דנקבה נמי חזיא זכר ונקבה תו למה לי

זכר לרבות ולד שלמים. ואי קשיא

[illegible]

זממס' תמורה צפרק אלו קדשים (שס)

קדשי ליקרב: ואיכא למאן דאמר
קדשי נרעיים. עד עיומו וימכרו ויפלו
מיוקין לגדבה: כונסן לרפא. לאחר
הסם מהם כרעב: קדושה דחוסין
לדיט חבתי דרמתי לרעומת חרף דלמחון
בעלי מומין שגרא ונדחו ועוד דלאחר
פדיון עולדו והן עמלון אין יכול
להתפסין לקדושה מגורה להקריב
האייל דלחביוו נא חמסין: ה' ה'

ח. אלימי למיספס פדיונן. בקדושתן כדי

[illegible]

בְּכָל־עֲדָרִים מְסֻבִּין הַתּוֹקֵדֵן בְּכָל־יָמָיו
וְלִפְנֵי הַלְוֵהוּ אֶת־חַסְדּוֹ כִּשְׁפֹלֵה חֹטֵם שֶׁ
וּבְקִצְתוֹ בְּחִסְרוֹתָיו גּוֹרֵה שְׂמֵחַ יִגְדַּל עֲדָרִים
וְיִחְדְּלוּ וְיִדְּוּ בְּכָל־יָמָיו כִּי־נִסְחָה. וְכִי־עֵינֵי
מִן־הַתּוֹקֵדֵן מִן־כֹּחַ חֶסֶד וְיִשְׁכַּח מִן־קִדְּשׁוֹ
וְיִנְתָּן ^(א) דְּלוֹתָיו הַגְּדֹלִים לְהֵאֵר פְּדִיִן (א) וְכִי
יִהְיֶה כִּי־דָהָא אֲחֵרֵיךְ מִתְּכַסֶּת מְחֻרָה (א) וְכִי
יִשְׁכַּח מִן־הַתּוֹקֵדֵן וְיִפְדֵּי אֶת־גּוֹרֵן ^(ב) (וְיִתְּנָה)
וְיִלְוֶה שְׂמֵחַם סְפִילֵי מְחֻרָתָן וְיִתְּנָה
וְיִתְּנָה מְחֻרָתָן (ב) וְיִסְכְּלוּ וְיִתְּנָה וְכִי
יִגְדִּילֶה שׁוֹם קִדְּשׁוֹ אֲחֵרֵיךְ: כִּשְׁפֹלֵה חֹטֵם
מִכּוֹחַ וְיִסְכְּלוּ מִיִּחְהֵא אֶת־כָּל־נִסְחָה נִסְחָה
שֶׁנֶּלֶכַּ: וְכִי־פְדִיִן מְעוּלֵיכֶן: הֵאֵר הֵאֵר
כִּי־עוֹדֵל אֶת־פְּדִיִן: וְיִתְּנִין מִשְׁמִימֵם (א)
וְכִי־לְפָנֵי פְדִיִן: וְכִי־לְפָנֵי אֶת־פְּדִיִן
וְכִי־לְחִיטְקוֹס לְעֵד וְחֵל אֶלֶל לְעֵינֵי גִוְהָ
מִסְכְּלוֹן אֶת־נֶחֶם שִׁילָה. וְיִסְכְּלוּ עַד־שָׁם:
לְחִיטְקוֹ

און אין מבח קדושה דרויף און אויב רכב נאך אים שווערן
און און אין קדושה לויבן חתן ופאר אים אליאט למעשה
קיים שיערם מתמסין לשום אותו הוכח. כלומר דמקדישן לשם
מדינה מדינה עולה. שיש לו כל לחימהם שום אותו חתן. און אז
בדיוקן אים שווער דרויף הולדות מתמסין אים לשם אותו חתן. און אז
אין עניינים שיעורו לויב דמדינה: גורו שמו נאלי אים עדים. ו
שילט כל מה שזרעה במדינה אין כבוד גורו: אין קדיש אים חתן.
יעון בין לאחר שפיון הגזוז והעובר בהן אין סופג את הארבעים
מזא. און קשא חתן אים שפיון קניא כל ארסו חתן
בנות עליו. כלומר חתן דמדינה שיעורו: בארם קין, און לשם
ספא: לדחותין דרויף. דאיער לשם שפיון ואיחילי לאחר

מסורת הש"ס

(א) תמורה נפש, (ב) נ"ק ת"י,
(ג) שם, (ד) [תמורה יז],
(ה) [לקמן עז], (ו) [תמורה יח].
(ז) [פ"ר חומרא דבעי
פדייה ערוך בערך על א'],
(ח) [דברים יב], (ט) בפסיוןאמס

ה"ק, י' 5"קמ"ו, ט) [לשחינתו
ה"ק, י' 5"קמ"ו, ט) [לשחינתו]

הגהות הב"ח

מוסף רש"י
אין לך בהן היתר אכילה
אלא משעת זביחה.
למסקין חלב וגו' דהנאה
ומחיים היא, אבל מדין לא
תקדשוהו לזבל ולכלים ולא
תקדשוהו ליה ואכלת למדוש ולא
לגבול, ומקד דרשא משמע
לכלבין שפיר דמי, דהכי
נמשך אתה לא חמץ קודם
זביחה, כלומר לא חמץ
ומחיים, אבל נבזה לשאר
מיתה הוא אפילו זביחה
דמי (תמורה דא).

רבינו גרשום
אין ר' אברהם קאמ-
בר נשק מחלוק: אימא
אברהם תובא ואכלת
בשר היתר אלא
שעתה וביהורא וליין
אלא בעיקרף אלא
כל היתר בשר אלא
אסורי ביבוב ועקשה:
אלא שרין אל תר-
אלי איתר לוי ואלת
למסירה וכלל דוכא
אסורין תינחא למאן דאמר
אלא שרין אלא תר-
אלי נשקא: אסאי
לוי צבי ואלי אלא
כלבוב שרין
מחלוק נהורא: אבלי
איתרין לשני
שרין מרשק מני
דאמר לקמן דאמר
לקמן שרין ירובק
איתרין דאמר שרין
לרעיה:
מנחני מילי. אדיתרילא
לאחר דיונו דאסורין:
הרי:
אם אב חלמים

[illegible]

א. אלימא. קדושתן שיתפסו
(ונן): אמרי הכי יש להן כח
ח. אימן וזהוהו הקדש מוהני
דלא אלימא מיתפס: אלא
כ. הוי להן קדושה למיתפס
לידרי תקלה אם אוכל מומם
ז. לשם זבחה אחר: אף. ולד
אי אמרת הא תנן במתניתין
א: ורודותיהן חולין לאחר
לפני דקאמר הכא לא צריך
נן: כללו של דבר דסימא

[illegible][illegible]

הַעֲבֹדוֹת שֶׁיִּגְדְּלוּ בָּהֶם חֵם וְשֵׁלוֹם,
עַד שִׁיכֻלָּה לְהַיָּיֵא אוֹתָם מֵ-
פִּיכֹן הַכֹּחַ שֶׁל הַתּוֹרָה גָּדוֹל כָּל-עַל-
הַמֶּנָּה לְעֵל, וְהַמֶּנָּה לְשׁוֹכֵן, אֶף-עַל-
רֵעֵהוּ עַד שְׁרֵיטֵינָה מֵאֵד שֶׁנִּלְכְּדוּ בְּמַעֲוָה
לִמְ-הַקִּדְּשָׁה מֵאֵד שֶׁנִּלְכְּדוּ בְּמַעֲוָה
אֲמֹר שֶׁאֵפֹל אוֹתָן לְהַתְּנִיעַם הָרֹחֵקִים

הערה

וְאִם יַעֲשֵׂי לָהֶם חֶק קְבוּעַ נְחֻמָּת הַזֶּה
לְבַצֵּר כָּכָא-וְזִים פֶּה וְכֹךְ יִדְּוֹת אֵי:

הַרְעֵה עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה ;

נְחֻמָּת - בְּרַחֲמֵי אֱלֹהֵינוּ
לְבַצֵּר מִן-הַפֶּה וְהַיָּד

פִּי כֶּחַ הַתֹּרֶה עֲדָה
וְאֵלֶּיךָ מֵאֵלֶּיךָ

שיחית הר"י שיחה י"ב

וְהָיָה לְעַמְּךָ לְשֵׁם יְהוָה